

PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI
PËR PERSONAT ME AFTËSI
TË KUFIZUARA

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Tiranë, 2023

ISBN 9789928011541

Adresa

Rruga: "Nikolla Jorga"

Tel/fax: +355 42 427005, 04 2427006

E-mail: info@qbz.gov.al,

Web: www.qbz.gov.al

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

PËRMBAJTJA

Ligj nr. 108/2012 datë 15.11.2012	Për ratifikimin e konventës së OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”	7
Vendim i KM nr. 460, datë 27.5.2015	Për miratimin e raportit të parë kombëtar për zbatimin e konventës së OKB-SË “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”	25
Ligj nr. 7889 datë 14.12.1994	Për statusin e invalidëve të punës <i>ndryshuar me ligjet:</i> - nr. 8052, datë 21.12.1995; - nr. 9143, datë 16.10.2003.	25
Vendim i KM nr. 199, datë 3.5.1995	Për lehtësitë që u krijohen invalidëve në ndërtimet publike	28
Vendim i KM nr. 612, datë 6.11.1995	Për favorizimin e invalidëve në sistemin e kulturës, rinisë dhe sporteve	29
Vendim i KM nr. 869, datë 18.6.2008	Për zbatimin e ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 “Statusi i invalidit” <i>ndryshuar me VKM-të:</i> - nr. 1075, datë 23.7.2008; - nr. 1235, datë 16.12.2009; - nr. 38, datë 19.1.2011	29
Vendim i KM nr. 1503, datë 19.11.2008	Për miratimin e rregullores “Për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuara”	30
Ligj nr. 8098 datë 28.3.1996	Për statusin e të verbërit <i>Ndryshuar me ligjin nr. 26/2012, datë 15.3.2012</i>	99
Vendim i KM nr. 671, datë 15.12.2000	Për krijimin e Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë <i>Ndryshuar me VKM nr. 221, datë 10.4.2003</i>	101
Udhëzim i MSHIAP nr. 4038, datë 4.9.2015	Për përcaktimin e shërbimeve universale postare, që ofrohen pa pagesë, për personat e verbër dhe pjesërisht të verbër <i>Ndryshuar me udhëzimin nr. 1, datë 26.2.2021</i>	102
Urdhër i MSHMS nr. 47/1, datë 11.1.2018	Për miratimin e rregullores “Për organizimin, të drejtat, detyrat dhe funksionimin e Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për punë, për vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara dhe Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë”	103
Ligj nr. 8626 datë 22.6.2000	Statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik <i>ndryshuar me ligjet:</i> - nr. 9506, datë 3.4.2006; - nr. 27/2012, datë 15.3.2012	110
Vendim i KM nr. 31, datë 20.1.2001	Për përfitimet nga statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik <i>ndryshuar me VKM-të:</i> - nr. 302, datë 27.6.2002; - nr. 619, datë 7.9.2006; - nr. 871, datë 18.6.2008; - nr. 1689, datë 17.12.2008; - nr. 326, datë 12.3.2009; - nr. 1236, datë 16.12.2009; - nr. 604, datë 23.7.2010; - nr. 37, datë 19.1.2011.	112

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Vendim i KM nr. 387, datë 31.5.2001	Për përjashtimin nga taksat dhe tatimet të invalidëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë	114
Vendim i KM nr. 78, datë 7.2.2007	Për masën, kriteret dhe procedurat e përfitimit të një pakete të veçantë higjieno-sanitare, për invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë <i>ndryshuar me VKM-të:</i> - nr. 873, datë 18.6.2008; - nr. 327, datë 12.3.2009; - nr. 1238, datë 16.12.2009; - nr. 39, datë 19.1.2011.	114
Vendim i KM nr. 404, datë 20.6.2012	Për përcaktimin e masës së kriterëve e të procedurave të përfitimit të kompensimit financiar, nga personat me statusin e të verbrit dhe invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik, për faturën e energjisë elektrike dhe faturën e telefonisë fikse <i>Ndryshuar me VKM nr. 616, datë 22.9.2022</i>	115
Udhëzim i MMSR nr. 3, datë 10.3.2014	Për planifikimin e fondeve të pagesave për aftësinë e kufizuar <i>ndryshuar me udhëzimet:</i> - nr. 7, datë 25.2.2015; - nr. 620, datë 27.12.2017.	116
Udhëzim i MMSR nr. 9, datë 25.2.2015	Mbi zbatimin e vendimit nr. 404, datë 20.6.2012 të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e masës së kriterëve e të procedurave të përfitimit të kompensimit financiar, nga personat me statusin e të verbrit dhe invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik, për faturën e energjisë elektrike dhe faturën e telefonisë fikse”	119
Ligj nr. 93/2014 datë 24.7.2014	Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara	120
Vendim i KM nr. 837, datë 3.12.2014	Për njohjen e gjuhës së shenjave në Republikën Shqipërisë	127
Vendim i KM nr. 48, datë 21.1.2015	Për miratimin e rregullores për funksionimin e Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar <i>Ndryshuar me VKM nr. 196, datë 4.4.2018</i>	128
Vendim i KM nr. 708, datë 26.8.2015	Për llojet, periodicitetin dhe mënyrën e raportimit të të dhënave statistikore për aftësinë e kufizuar nga strukturat shtetërore përgjegjëse, në nivel qendror dhe vendor <i>Ndryshuar me VKM nr. 411, datë 19.6.2019</i>	133
Vendim i KM nr. 1074, datë 3.12.2015	Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për personat me aftësi të kufizuara	137
Vendim i KM nr. 874, datë 24.12.2019	Për mënyrën e ofrimit të ndihmesës personale dhe kriteret e përzgjedhjes së ndihmës personal	141
Vendim i KM nr. 436, datë 22.6.2022	Për miratimin e rregullave, të procedurave dhe të kriterëve të ofrimit të shërbimeve për një jetesë të pavarur për personat me aftësi të kufizuara	143
Vendim i KM nr. 470, datë 6.7.2022	Për përcaktimin e rregullave, procedurave dhe kriterëve të ofrimit të shërbimeve të vendimarrjes së mbështetur për personat me aftësi të kufizuara	146
Urdhër i MTI nr. 329, datë 2.12.2014	Për miratimin e rregullores “Për të drejtat e invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse kur udhëtojnë nëpërmjet ajrit”	148
Ligj nr. 121/2016 datë 24.11.2016	Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë	156

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Udhëzim i MSHMS nr. 597, datë 22.12.2017	Për miratimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, asistencë shtëpiake, për personat me aftësi të kufizuara	173
Ligj nr. 57/2019 datë 18.7.2019	Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë	174
Vendim i KM nr. 722, datë 11.11.2019	Për përcaktimin e masës, të kriterëve, procedurave dhe dokumentacionit për vlerësimin dhe përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal, dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre <i>Ndryshuar me VKM nr. 77, datë 2.2.2022</i>	185
Vendim i KM nr. 182, datë 26.2.2020	Për përcaktimin e masës, të kriterëve, procedurave e dokumentacionit për vlerësimin dhe përfitimin e pagesës për personat me aftësi të kufizuara, si dhe të ndihmës personal <i>Ndryshuar me VKM nr. 707, datë 9.9.2020</i>	190
Udhëzim i MSHMS nr. 667, datë 1.10.2019	Për metodologjinë e kontrollit të vlerësimit bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar	196
Udhëzim i MPÇSSHB nr. 1945, datë 4.10.2010	Për zbatimin e vendimit të Këshillit të Ministrave nr.617, datë 7.9.2006 “Për përcaktimin e treguesve të vlerësimit dhe të monitorimit të programeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuar dhe të shërbimeve shoqërore” <i>Ndryshuar me udhëzimin nr. 10, datë 3.7.2014</i>	217
Vendim i KM nr. 822, datë 6.12.2006	Për miratimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesit shoqëror për personat me aftësi të kufizuar, në qendrat rezidenciale dhe ditor	219
Udhëzim i MPÇSSHB nr. 1730, datë 27.8.2010	Për zbatimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesit shoqëror, për personat me aftësi të kufizuara, në qendrat rezidenciale dhe ditore	226
Vendim i KM nr. 526, datë 6.8.2014	Për kategoritë e personave me aftësi të kufizuara që trajtohen me përparësi si përfitues të programeve sociale të strehimit	230
Vendim i KM nr. 8, datë 14.1.2015	Për mbrojtjen e shtresave në nevojë, për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj <i>Ndryshuar me VKM nr. 495, datë 29.6.2016</i>	231
Udhëzim i përbashkët i MF, MEI, MMSR nr. 1, datë 2.2.2015	Mbi zbatimin e vendimit nr. 8, datë 14.1.2015 të Këshillit të Ministrave për mbrojtjen e shtresave në nevojë, nga heqja e fashës deri në 300 kWh për faturimin e çmimit të energjisë elektrike <i>Ndryshuar me udhëzimin nr. 15, datë 8.4.2015</i>	232
Vendim i KM nr. 431, datë 8.6.2016	Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot <i>Ndryshuar me VKM nr. 150, datë 13.3.2018; nr. 722, datë 11.11.2019</i>	236
Udhëzim i përbashkët i MMSR dhe MSH nr. 21, datë 7.10.2016	Për miratimin e kriterëve për vlerësimin bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar të rriturit dhe fëmijët në zonat pilot	240
Udhëzim i MMSR nr. 1, datë 3.2.2017	Për procedurën e hedhjes së të dhënave në arkivin e Regjistrat Elektronik Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar	241
Udhëzim i përbashkët i MMSR dhe MSH nr. 7, datë 21.4.2017	Mbi zbatimin e vendimit nr. 431, datë 8.6.2016 të Këshillit të Ministrave për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot <i>Ndryshuar me udhëzimin nr. 598, datë 22.12.2017</i>	244

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Udhëzim i MSHMS nr. 596, datë 1.8.2019	Mbi përcaktimin e masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal	247
Udhëzim i MASR nr. 26, datë 25.11.2019	Për mësuesin ndihmës për nxënësit me aftësi të kufizuara në institucionet publike të arsimit parauniversitar	248
Vendim i KM nr. 617, datë 20.10.2021	Për treguesit statistikorë të vlerësimit e të monitorimit të programeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe shërbimeve shoqërore, si edhe periodicitetin e mbledhjes së tyre	250
Vendim i KM nr. 257, datë 5.5.2021	Për procedurat e kryerjes së kontrollit të zbatimit të legjislacionit të asistencës sociale	251
Vendim i KM nr. 280, datë 29.4.2022	Për përcaktimin e rregullave dhe kritereve të detajuara për kushtet teknike, sigurinë, përshtatshmërinë dhe aksesueshmërinë nga personat me aftësi të kufizuara, që duhet të plotësojnë ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale	255
Udhëzim i MSHMS nr. 355, datë 2.6.2022	Për miratimin e standardeve të shërbimit të integruar lëvizës në familje, për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre dhe manuali i zbatimit	266

LIGJ
Nr. 108/2012

PËR RATIFIKIMIN E KONVENTËS SË OKB-SË “PËR TË DREJTAT E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA”¹

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet konventa e OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, bërë në Nju-Jork më 13 dhjetor 2006.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 15.11.2012

Shpallur me dekretin nr. 7842, datë 3.12.2012 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bujar Nishani

KONVENTA
MBI TË DREJTAT E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Preambulë

Shtetet palë në këtë konventë:

a) *Duke pasur parasysh se*, në përputhje me parimet e shpallura në Kartën e Kombeve të Bashkuara, të cilat njohin dinjitetin e lindur dhe të drejtat e barabarta dhe të patjetërsueshme të të gjithë anëtarëve të familjes së njeriut si bazë të lirisë, drejtësisë dhe paqes në botë;

b) *Duke pranuar se* Kombet e Bashkuara, në Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut dhe në paktet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, kanë shpallur dhe kanë pranuar që çdo njeri gëzon të gjitha të drejtat dhe liritë të parashtruara në to, pa asnjë dallim të çfarëdo lloji;

c) *Duke pohuar se* universaliteti, pandashmëria, ndërvaresia dhe ndërlidhja e të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut dhe nevojës së personave me aftësi të kufizuara për t'i garantuar ato pa diskriminim;

d) *Duke pasur parasysh se* Konventa ndërkombëtare mbi të drejtat ekonomike, shoqërore dhe kulturore, Konventa ndërkombëtare mbi të drejtat civile dhe politike, Konventa ndërkombëtare mbi eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit racial, Konventa ndërkombëtare mbi eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit të grave, Konventa kundër torturës dhe formave të tjera të trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor apo poshtërues, Konventa mbi të drejtat e fëmijëve dhe Konventa ndërkombëtare mbi mbrojtjen e të drejtave të të gjithë punonjësve migrues dhe anëtarëve të familjeve të tyre;

e) *Duke pranuar se* aftësia e kufizuar është një koncept evolues dhe se aftësia e kufizuar rezultojnë nga ndërveprimi ndërmjet personave me dëmtime dhe barrierave të qëndrimit/mentalitetit dhe ambientit, që pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në nivel të barabartë me të tjerët,

f) *Duke pranuar* rëndësinë e parimeve dhe udhëzimeve politike të shprehura në programin botëror të

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 148. Tiranë, 2012. f. 8137

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

veprimit lidhur me personat me aftësi të kufizuara dhe në rregullat standarde mbi barazinë e mundësive për personat me aftësi të kufizuara, të cilat ndikojnë në promovimin, formulimin dhe vlerësimin e politikave, planeve, programeve dhe veprimeve në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar për të çuar më tej barazinë e mundësive për personat me aftësi të kufizuara;

g) *Duke theksuar* rëndësinë e përfshirjes së çështjeve të aftësisë së kufizuar si një pjesë përbërëse të strategjive përkatëse për zhvillim të qëndrueshëm;

h) *Duke pranuar gjithashtu se* diskriminimi ndaj çdo personi i bazuar në aftësinë e kufizuar është një dhunim i dinjitetit të lindur dhe vlerës së personit;

i) Duke pranuar më tej diversitetin e personave me aftësi të kufizuara;

j) *Duke pranuar* nevojën për të promovuar dhe mbrojtur të drejtat e njeriut të të gjithë personave me aftësi të kufizuara, përfshirë dhe ata që kërkojnë mbështetje më intensive;

k) *Duke qenë të shqetësuar se*, pavarësisht nga të gjitha këto instrumente dhe ndërmarrje, personat me aftësi të kufizuara vazhdojnë të ndeshen me barriera në pjesëmarrjen e tyre si anëtarë të barabartë të shoqërisë dhe me dhunime të të drejtave të tyre njerëzore në të gjitha pjesët e botës;

l) *Duke pranuar* rëndësinë e bashkëpunimit ndërkombëtar për përmirësimin e kushteve të jetesës së personave me aftësi të kufizuara në çdo vend dhe veçanërisht në vendet në zhvillim;

m) *Duke pranuar* kontributet e vlefshme ekzistuese dhe potenciale të bëra nga personat me aftësi të kufizuara për mirëqenien e përgjithshme dhe diversitetin e komuniteteve të tyre, dhe se promovimi i gëzimit të plotë të të gjitha të drejtave të tyre njerëzore dhe lirive themelore nga personat me aftësi të kufizuara, si dhe pjesëmarrjes së plotë nga personat me aftësi të kufizuara do të çojë në rritjen e sensit të tyre të përkatësisë dhe në një përparim të konsiderueshëm të zhvillimit njerëzor, shoqëror dhe ekonomik të shoqërisë dhe zhdukjes së varfërisë;

n) *Duke pranuar rëndësinë* që ka për personat me aftësi të kufizuara autonomia dhe pavarësia e tyre personale, duke përfshirë dhe lirinë për të bërë vetë zgjedhjet e tyre;

o) *Duke pasur në konsideratë se* personat me aftësi të kufizuara duhet të kenë mundësinë të përfshihen aktivisht në proceset vendimmarrëse për politikën dhe programet, përfshirë ato që kanë të bëjnë direkt me ta;

p) *Duke qenë të shqetësuar* për kushtet e vështira që ndeshin personat me aftësi të kufizuara, të cilët u nënshtrohen formave shumëfishe apo të rënduara të diskriminimit mbi bazë race, ngjyre, gjinie, gjuhe, besimi fetar, bindje politike apo të tjera, kombësie, origjine etnike apo shoqërore, pasurie, lindjeje, moshe apo gjendje të tjera;

q) *Duke pranuar se* gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara janë shpeshherë më shumë të rrezikuara, si brenda dhe jashtë shtetësisë, nga dhuna, dëmtimi apo abuzimi, neglizhenca apo trajtimi neglizhent, keqtrajtimi apo shfrytëzimi;

r) *Duke pranuar se* fëmijët me aftësi të kufizuara duhet të gëzojnë plotësisht të drejtat e njeriut dhe liritë themelore në baza të barabarta me fëmijët e tjerë, dhe duke pasur parasysh detyrimet lidhur me këtë qëllim të ndërmarra nga shtetet palë në Konventën mbi të drejtat e fëmijës;

s) *Duke theksuar* nevojën për të përfshirë një perspektivë gjinore në të gjitha përpjekjet për të promovuar që personat me aftësi të kufizuara të gëzojnë plotësisht të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut;

t) *Duke theksuar faktin se* shumica e personave me aftësi të kufizuara jetojnë në kushte të varfërisë dhe duke pranuar kështu nevojën kritike për të zgjidhur ndikimin negativ të varfërisë te personat me aftësi të kufizuara;

u) *Duke pasur në mendje se* kushtet e paqes dhe të sigurisë, të bazuara në respektimin e plotë të qëllimeve dhe parimeve që përmban Karta e Kombeve të Bashkuara dhe vëzhgimi i instrumenteve të aplikuara për të drejtat e njeriut janë të domosdoshme për mbrojtjen e plotë të personave me aftësi të kufizuara, veçanërisht gjatë konflikteve të armatosura dhe pushtimeve të huaja;

v) *Duke pranuar* rëndësinë e mundësimit të ambienteve fizike, shoqërore, ekonomike dhe kulturore, në shëndet dhe arsimim dhe informacionit e komunikimit, për të mundësuar personat me aftësi të kufizuara të gëzojnë plotësisht të drejtat dhe liritë themelore të njeriut;

w) *Duke kuptuar se* individit, duke pasur detyrime ndaj individëve të tjerë dhe komunitetit të cilit ai apo ajo i përket, ka përgjegjësinë të bëjë përpjekje për promovimin dhe respektimin e të drejtave të njohura në paketat ndërkombëtare mbi të drejtat e njeriut;

x) *Duke qenë të bindur se* familja është njësi e përbërë natyrale dhe themelore e shoqërisë dhe ka të drejtë të mbrohet nga shoqëria dhe shteti, dhe se personat me aftësi të kufizuara dhe anëtarët e tyre të familjes duhet të marrin mbrojtjen dhe asistencën e duhur, me qëllim që të bëjnë të mundur që familjet të kontribuojnë që personat me aftësi të kufizuara të gëzojnë të drejtat e tyre në mënyrë të plotë dhe të barabartë;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

y) *Duke qenë të bindur se* një konventë ndërkombëtare gjithëpërfshirëse dhe integrale për të promovuar dhe mbrojtur të drejtat dhe dinjitetin e personave me aftësi të kufizuara do të japë një kontribut domethënës për të balancuar dizavantazhin e thellë shoqëror të personave me aftësi të kufizuara dhe të promovojë pjesëmarrjen në sferat shoqërore, politike, ekonomike dhe kulturore me mundësi të barabarta, si në vendet e zhvilluara dhe ato në zhvillim,

kanë rënë dakord për sa më poshtë:

Neni 1

Qëllimi

Qëllimi i kësaj konvente është të promovojë, të mbrojë dhe të sigurojë që të gjithë personat me aftësi të kufizuara të gëzojnë plotësisht dhe në mënyrë të barabartë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, si dhe të promovojë respektimin e dinjitetit të tyre të lindur.

Personat me aftësi të kufizuara përfshijnë ata që kanë dëmtime fizike, mendore, intelektuale apo shqisore afatgjata, të cilat, në ndërveprim me barriera të ndryshme, mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në baza të barabarta me të tjerët.

Neni 2

Përkufizimet

Për qëllimet e kësaj konvente:

“Komunikim” përfshin gjuhët, shfaqje teksti, *Braille*, komunikimin me prekje, printim me gërmë të madhe, multimedian digjitale, si dhe gjuhë të qartë, të dëgjuar dhe të shkruar, lexues dhe mënyra, mjete dhe forma komunikimi shtesë apo alternative, përfshirë informacionin digjital dhe teknologjinë e komunikimit.

“Gjuha” përfshin gjuhën e folur dhe gjuhën e shenjave, si dhe forma të tjera të gjuhës jo të folur.

“Diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar” do të thotë që çdo dallim, përjashtim apo kufizim me bazë aftësinë e kufizuar, që ka si qëllim ose ndikon në dëmtimin apo anulimin e njohjes, gëzimit apo ushtrimit, mbi baza të barabarta me të tjerët, të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut në fushën politike, ekonomike, shoqërore, kulturore, civile apo në ndonjë fushë tjetër. Ky përkufizim përfshin të gjitha format e diskriminimit, duke përfshirë dhe mohimin e akomodimit të arsyeshëm.

“Akomodim i arsyeshëm” do të thotë modifikim dhe rregullim i nevojshëm dhe i përshtatshëm që nuk krijon një barrë disproporcionale, që është i nevojshëm në raste të veçanta, për t’u siguruar personave me aftësi të kufizuara gëzimin dhe ushtrimin e të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut me baza të barabarta me të tjerët.

“Projektim universal” do të thotë projektim i mallrave, mjedisit, programeve dhe shërbimeve për t’i bërë të përdorshme për të gjithë njerëzit, në masën më të madhe të mundshme, pa pasur nevojë për përshtatje apo projektim të veçantë. Projektimi universal nuk duhet të përjashtojë pajisjet ndihmëse për grupe të veçanta të personave me aftësi të kufizuara, kur është e nevojshme.

Neni 3

Parimet e përgjithshme

Parimet e kësaj konvente duhet të jenë:

a) Respekt për dinjitetin e natyrshëm, autonomi individuale, përfshirë lirinë për të bërë zgjedhjet personale dhe pavarësi e personit;

b) Mosdiskriminim;

c) Pjesëmarrje dhe përfshirje e plotë dhe efektive në shoqëri;

d) Respekt për ndryshimin dhe pranimin e personave me aftësi të kufizuara si pjesë e diversitetit njerëzor dhe humanizmit;

e) Barazi mundësish;

f) Heqje barrierash;

g) Barazi ndërmjet burrave dhe grave;

h) Respekt për kapacitetet në zhvillim të fëmijëve me aftësi të kufizuara dhe respekt për të drejtat e fëmijëve me aftësi të kufizuar për të ruajtur identitetin e tyre.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 4

Detyrime të përgjithshme

1. Shtetet palë marrin përsipër të sigurojnë dhe promovojnë realizimin e plotë të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut për të gjithë personat me aftësi të kufizuara pa diskriminim të ndonjë lloji me bazë aftësinë e kufizuar. Për këtë qëllim, shtetet palë marrin përsipër:

a) Të miratojnë të gjitha masat e duhura legjislative dhe administrative, si dhe masa të tjera për zbatimin e të drejtave të njohura nga kjo konventë;

b) Të marrin të gjitha masat e duhura, përfshirë legjislacionin, për të modifikuar apo zhvlerësuar ligjet, rregulloret, zakonet dhe praktikatat ekzistuese që përbëjnë diskriminim ndaj personave me aftësi të kufizuara;

c) Të marrin parasysh mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut për personat me aftësi të kufizuara në të gjitha politikatat dhe programet;

d) Të mos marrin pjesë në veprime apo praktika që nuk janë në përputhje me këtë konventë dhe të sigurojnë që autoritetet dhe institucionet publike të veprojnë në përputhje me këtë konventë;

e) Të marrin të gjitha masat e duhura për të eliminuar diskriminimin me bazë aftësinë e kufizuar nga personat, organizatat apo ndërmarrjet private;

f) Të ndërmarrin apo të promovojnë punën kërkimore dhe zhvillimin e mallrave, shërbimeve, pajisjeve dhe lehtësive të projektuara në mënyrë universale, siç përcaktohen në nenin 2 të kësaj konvente, të cilat duhet të kërkojnë adaptimin më minimal të mundshëm dhe koston më të ulët për të plotësuar nevojat specifike të personave me aftësi të kufizuara, për të promovuar gjendjen dhe përdorimin e tyre, dhe për të promovuar projektim universal në zhvillimin e standardeve dhe udhëzimeve;

g) Të ndërmarrin apo të promovojnë punën kërkimore dhe zhvillimin, si dhe të promovojnë gjetjen dhe përdorimin e teknologjive të reja, përfshirë teknologjitë e informacionit dhe komunikimit, mjeteve ndihmëse lëvizëse, pajisjeve, teknologjive ndihmëse, të përshtatshme për personat me aftësi të kufizuara, duke u dhënë prioritet teknologjive me kosto të përballueshme;

h) Të sigurojnë mundësimin e informacionit për personat me aftësi të kufizuara lidhur me mjetet ndihmëse lëvizëse, pajisjet, dhe teknologjitë ndihmëse, përfshirë teknologjitë e reja, si dhe forma të tjera ndihme, shërbimesh dhe lehtësirash mbështetëse.

i) Të përmirësojnë trajnimin e profesionistëve dhe personelit që punon me personat me aftësi të kufizuara lidhur me të drejtat që njeh kjo konventë, me qëllim që ndihma dhe shërbimet e garantuara nga këto të drejta të sigurohen më mirë.

2. Lidhur me të drejtat ekonomike, shoqërore dhe kulturore, çdo shtet palë merr përsipër të ndërmarrë të gjitha masat në masën maksimale të burimeve ekzistuese dhe, kur është e nevojshme, në kuadrin e bashkëpunimit ndërkombëtar, me synimin për të arritur në mënyrë progresive realizimin e plotë të këtyre të drejtave, pa cenuar ato detyrime të paraqitura në këtë konventë, të cilat sipas të drejtës ndërkombëtare janë drejtpërdrejt të zbatueshme.

3. Në zhvillimin dhe zbatimin e legjislacionit për zbatimin e kësaj konvente, si dhe për proceset e tjera vendimmarrëse në lidhje me çështjet që kanë të bëjnë me personat me aftësi të kufizuara, shtetet palë duhet të konsultojnë dhe të përfshijnë aktivisht personat me aftësi të kufizuara, përfshirë fëmijët me aftësi të kufizuara nëpërmjet organizatave të tyre përfaqësuese.

4. Asgjë nga kjo konventë nuk duhet të prejë ato dispozita që janë më të favorshme për realizimin e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara dhe që mund të përmbahen në ligjin e shtetit palë apo të drejtën ndërkombëtare në fuqi për atë shtet. Nuk duhet të ketë asnjë kufizim apo cenim të asnjë prej të drejtave të njeriut dhe lirive themelore të njohura apo ekzistuese në cilindo shtet palë në këtë konventë në përputhje me ligjin, konventat, rregulloret apo zakonet me pretekstin se kjo konventë nuk i njeh këto të drejta apo liri apo se ajo i njeh ato në një masë më të vogël.

5. Dispozitat e kësaj konvente zbatohen në të gjitha pjesët e shteteve federale pa asnjë kufizim apo përjashtim.

Neni 5

Barazia dhe mosdiskriminimi

1. Shtetet palë pranojnë se të gjithë personat janë të barabartë para ligjit dhe sipas ligjit dhe se kanë të drejtë pa asnjë diskriminim për mbrojtje të barabartë dhe përfitim të barabartë nga ligji.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Shtetet palë duhet të ndalojnë çdo lloj diskriminimi me bazë aftësinë e kufizuar dhe t'u garantojnë personave me aftësi të kufizuara mbrojtje ligjore të barabartë dhe efektive ndaj çdo lloj diskriminimi në të gjitha situatat.

3. Me qëllim që të promovohet barazia dhe të eliminohet diskriminimi, shtetet palë duhet të ndërmarrin të gjithë hapat e duhur për të siguruar që është arritur akomodimi i arsyeshëm.

4. Masat specifike të cilat janë të nevojshme për të përsheptuar apo arritur *de facto* barazinë e personave me aftësi të kufizuara nuk duhet të konsiderohen diskriminim sipas termave të kësaj konvente.

Neni 6

Gratë me aftësi të kufizuara

1. Shtetet palë pranojnë se gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara i nënshtrohen një diskriminimi shumëformësh, dhe për këtë do të marrin masa për të siguruar se ato gëzojnë plotësisht dhe në mënyrë të barabartë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut.

2. Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat e duhura për të siguruar zhvillimin, përparimin dhe fuqizimin e plotë të grave, me qëllim që t'u garantohej atyre ushtrimi dhe gëzimi i të drejtave dhe lirive themelore të njeriut të përcaktuara në këtë konventë.

Neni 7

Fëmijët me aftësi të kufizuara

1. Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme për të siguruar që fëmijët me aftësi të kufizuara të gëzojnë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut në bazë të barabartë me fëmijët e tjerë.

2. Në të gjitha veprimet lidhur me fëmijët me aftësi të kufizuara, interesit të lartë të fëmijëve duhet t'i kushtohet rëndësi parësore.

3. Shtetet palë duhet të sigurojnë se fëmijët me aftësi të kufizuara kanë të drejtën për të shprehur pikëpamjet e tyre lirisht në të gjitha çështjet që prekin ata, pikëpamjeve të tyre i është dhënë vlerësimi i duhur në përputhje me moshën dhe maturinë e tyre, në baza të barabarta me fëmijët e tjerë, dhe për t'u pajisur me asistencën e duhur sipas moshës dhe aftësisë së kufizuar për të realizuar këtë të drejtë.

Neni 8

Rritja e ndërgjegjësimit

1. Shtetet palë marrin përsipër të miratojnë masat e duhura, efektive dhe të menjëhershme:

a) Për të rritur ndërgjegjësimin e shoqërisë, përfshirë familjen, lidhur me personat me aftësi të kufizuara, dhe për të ushqyer respekt ndaj të drejtave dhe dinjitetit të personave me aftësi të kufizuara;

b) Për të luftuar stereotipat, paragjykimet dhe praktikat e dëmshme lidhur me personat me aftësi të kufizuara, përfshirë dhe ato me bazë seksin dhe moshën në të gjitha fushat e jetës;

c) Për të promovuar rritjen e ndërgjegjësimit lidhur me aftësitë dhe kontributet e personave me aftësi të kufizuara.

2. Masat për këtë qëllim përfshijnë:

a) Ndërmarrjen e nismave dhe mbarëvajtjen e fushatave efektive për ndërgjegjësimin e publikut të synuara:

i) të ushqejnë të kuptuarit e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara;

ii) të përmirësojnë perceptimin pozitiv dhe një ndërgjegjësim më të madh shoqëror ndaj personave me aftësi të kufizuara;

iii) të promovojnë njohjen e aftësive, meritave, mundësive të personave me aftësi të kufizuara dhe kontributeve të tyre në ambientin (vendin) e punës dhe tregun e punës;

b) Të ushqejnë një mentalitet respekti për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha nivelet e sistemit të edukimit, përfshirë të gjithë fëmijët që nga moshën e hershme;

c) Inkurajimin e të gjitha organeve të medias për të portretizuar personat me aftësi të kufizuara, në mënyrë të tillë që të jetë në pajtim me këtë konventë;

d) Promovimin e programeve trajnuese ndërgjegjëse lidhur me personat me aftësi të kufizuara dhe të drejtat e personave me aftësi të kufizuara.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 9

Heqja e barrierave

1. Me qëllim që të bëhet e mundur që të gjithë personat me aftësi të kufizuara të jetojnë në mënyrë të pavarur dhe të marrin pjesë plotësisht në të gjitha aspektet e jetës, shtetet palë duhet të marrin masat e duhura për të siguruar mundësimin për personat me aftësi të kufizuara, në baza të barabarta me të tjerët, në ambientet fizike, transport, informacion dhe komunikim, përfshirë dhe teknologjitë dhe sistemet e informacionit dhe komunikimit, si dhe në mjete apo shërbime të tjera të hapura apo të siguruara për publikun, si në zonat urbane dhe ato rurale. Këto masa, të cilat duhet të përfshijnë identifikimin dhe eliminimin e pengesave dhe barrierave për mundësimin, zbatohen ndër të tjera për:

a) ndërtesa, rrugë, transport dhe mjete të tjera në ambiente të brendshme apo të jashtme, përfshirë shkollat, strehimin, shërbime mjekësore apo vendet e punës;

b) informacion, komunikim dhe shërbime të tjera, përfshirë shërbimet elektronike dhe shërbimet e emergjencës.

2. Shtetet palë duhet gjithashtu të marrin masat e duhura:

a) për të zhvilluar, shpallur dhe monitoruar implementimin e udhëzimeve dhe standardeve minimale për mundësimin e mjeteve dhe shërbimeve të hapura apo të siguruara për publikun;

b) për të siguruar se subjektet private që ofrojnë mjete dhe shërbime, të cilat janë të hapura apo të siguruara për publikun, të marrin parasysh të gjitha aspektet e mundësimit për personat me aftësi të kufizuara;

c) për të siguruar trajnim për pjesëmarrësit në proces lidhur me çështjet e heqjes së barrierave që ndeshin personat me aftësi të kufizuara;

d) për të siguruar në ndërtesat dhe mjete të tjera të hapura për publikun, shenja në *Braille* dhe në një formë lehtësisht të lexueshme dhe të kuptueshme;

e) për të siguruar forma asistence të drejtpërdrejta dhe të ndërmjetme, përfshirë udhëzues, lexues dhe përkthyes profesionalë të gjuhës së shenjave, për të lehtësuar hyrjen në ndërtesa dhe mjete të tjera të hapura për publikun;

f) për të promovuar forma të tjera të përshtatshme asistence dhe mbështetjeje për personat me aftësi të kufizuara për të siguruar që atyre t'u mundësohet informacioni;

g) për të promovuar mundësimin e informacionit të ri dhe sistemet e teknologjitë e reja të komunikimit për personat me aftësi të kufizuara, përfshirë dhe internetin;

h) për të promovuar projektimin, zhvillimin, prodhimin dhe shpërndarjen e sistemeve të informacionit të mundësueshëm dhe teknologjisë së komunikimit në një fazë të hershme, në mënyrë që këto teknologji dhe sisteme të bëhen të mundshme me një kosto minimale.

Neni 10

E drejta për të jetuar

Shtetet palë ripohojnë se çdo qenie njerëzore ka të drejtën e lindur për jetën dhe se duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme për të siguruar që personat me aftësi të kufizuara e gëzojnë këtë të drejtë në mënyrë efektive në baza të barabarta me të tjerët.

Neni 11

Situatat e rrezikut dhe emergjencat humanitare

Shtetet palë, në përputhje me detyrimet e tyre sipas së drejtës ndërkombëtare, përfshirë të drejtën ndërkombëtare humanitare dhe të drejtën ndërkombëtare mbi të drejtat e njeriut, do të marrin të gjitha masat për të siguruar mbrojtjen dhe sigurinë e personave me aftësi të kufizuara në situata rreziku, përfshirë situatat e konfliktit të armatosur, emergjencat humanitare dhe fatkeqësitë natyrore.

Neni 12

Njohja e barabartë para ligjit

1. Shtetet palë riafirmojnë se personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtën e njohjes kudo si persona para ligjit.

2. Shtetet palë do të pranojnë se personat me aftësi të kufizuara gëzojnë zotësi ligjore në bazë të barabartë me të tjerët në të gjitha aspektet e jetës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Shtetet palë do të marrin masat e duhura për të siguruar mundësimin ndaj personave me aftësi të kufizuara për mbështetjen që ata mund të kërkojnë në ushtrimin e kapacitetit të tyre ligjor.

4. Shtetet palë do të sigurojnë se të gjitha masat që lidhen me ushtrimin e zotësisë ligjore sigurojnë masat mbrojtëse të duhura dhe efektive për të parandaluar abuzimin në përputhje me të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut. Masa të tilla mbrojtëse do të sigurojnë se masat e lidhura me ushtrimin e zotësisë ligjore respektojnë të drejtat, vullnetin dhe preferencat e personit, nuk kanë konflikt interesi dhe ndikim të panevojshëm, janë në proporcion dhe të përshtatura sipas rrethanave të personit, aplikohen për periudhën më të shkurtër të mundshme dhe u nënshtrohen rishikimeve të rregullta të një autoriteti kompetent, të pavarur dhe të paanshëm apo një organi gjyqësor. Masat mbrojtëse do të jenë proporcionale, në shkallën ku masa të tilla prekin të drejtat dhe interesat e personit.

5. Në bazë të dispozitave të këtij neni, shtetet palë do të marrin të gjitha masat e duhura dhe efektive për të siguruar të drejtën e barabartë të personave me aftësi të kufizuara për të pasur në pronësi apo për të trashëguar pronë, për të kontrolluar çështjet e tyre financiare dhe për të pasur mundësi të barabartë në kredi bankare, hipoteka dhe forma të tjera të kredive financiare, dhe do të sigurojë se personave me aftësi të kufizuara nuk u hiqet pronë në mënyrë arbitrare.

Neni 13

Mundësimi i drejtësisë

1. Shtetet palë duhet të sigurojnë akses efektiv në drejtësi për personat me aftësi të kufizuara në baza të barabarta me të tjerët, përfshirë nëpërmjet sigurimit të mundësive të përshtatshme procedurale dhe të moshës, me qëllim që të lehtësohet roli i tyre efektiv si pjesëmarrës direkt dhe jodirekt, përfshirë dhe si dëshmitarë, në të gjitha gjykimet, përfshirë hetimet dhe stadi të tjera paraprake.

2. Me qëllim që të jepet ndihmesë në sigurimin e mundësimin efektiv në drejtësi për personat me aftësi të kufizuara, shtetet palë duhet të promovojnë trajnime për ata persona që punojnë në fushën e administrimit të drejtësisë, përfshirë policinë dhe personelin e burgut.

Neni 14

Liria dhe siguria e personit

1. Shtetet palë duhet të sigurojnë se personat me aftësi të kufizuara, në baza të barabarta me të tjerët:

a) gëzojnë të drejtën për lirinë dhe sigurinë e personit;

b) nuk u hiqet liria në mënyrë të paligjshme dhe arbitrare, dhe se çdo heqje lirie është në përputhje me ligjin, dhe se ekzistenca e aftësisë së kufizuar nuk duhet në asnjë rast të justifikojë heqjen e lirisë.

2. Shtetet palë duhet të sigurojnë se nëse personave me aftësi të kufizuara u është hequr liria nëpërmjet çfarëdo lloj procesi, mbi baza të barabarta me të tjerët, ata kanë të drejtë për garanci në përputhje me të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe duhet të trajtohen në përputhje me objektivat dhe parimet e kësaj konvente, përfshirë sigurimin e akomodimit të arsyeshëm.

Neni 15

Lirimi nga tortura, trajtimi i egër, çnjerëzor apo degradues

1. Askush nuk duhet t'i nënshtrohet torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor apo degradues. Në veçanti, askush nuk duhet t'i nënshtrohet eksperimentimit mjekësor apo shkencor pa pëlqimin e saj/tij të lirë.

2. Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat efektive legislative, administrative, gjyqësore apo masa të tjera për të parandaluar që personat me aftësi të kufizuara, në bazë të barabartë me të tjerët, t'u nënshtrohen torturës apo trajtimit apo dënimit të egër, çnjerëzor apo degradues.

Neni 16

Lirimi nga shfrytëzimi, dhuna dhe abuzimi

1. Shtetet palë duhet të marrin masat e duhura legislative, administrative, shoqërore, arsimore dhe masa të tjera për të mbrojtur personat me aftësi të kufizuara, si brenda familjes dhe jashtë saj, nga të gjitha format e shfrytëzimit, dhunës dhe abuzimit, përfshirë aspektet me bazë gjinore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Shtetet palë duhet të marrin gjithashtu të gjitha masat e duhura për të parandaluar të gjitha format e shfrytëzimit, dhunës dhe abuzimit, duke siguruar, ndër të tjera, format e duhura të asistencës në bazë të gjinisë dhe moshës dhe mbështetje për personat me aftësi të kufizuara, familjeve të tyre dhe punonjësve të kujdesit, përfshirë nëpërmjet sigurimit të informacionit dhe edukimit se si të shmangen, njihen apo raportohen rastet e shfrytëzimit, dhunës apo abuzimit. Shtetet palë duhet të sigurojnë se shërbimet e mbrojtjes tregojnë ndjeshmëri ndaj moshës, gjinisë dhe aftësisë së kufizuar.

3. Me qëllim që të parandalohen të gjitha format e shfrytëzimit, dhunës dhe abuzimit, shtetet palë duhet të sigurojnë që të gjitha mjetet dhe programet e projektuara për t'u shërbyer personave me aftësi të kufizuara të monitorohen në mënyrë efektive nga autoritete të pavarura.

4. Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat e duhura për të promovuar shërimin dhe rehabilitimin fizik, njohës dhe psikologjik dhe riintegrimin shoqëror të personave me aftësi të kufizuara, të cilët janë viktimë të çdo lloji forme shfrytëzimi, dhune apo abuzimi, përfshirë nëpërmjet sigurimit të shërbimeve mbrojtëse. Një shërim dhe riintegrim i tillë duhet të ndodhë në një ambient që mbështet shëndetin, mirëqenien, vetërespektin, dinjitetin dhe autonominë e personit dhe merr parasysh nevojat specifike gjinore dhe të moshës.

5. Shtetet palë duhet të sigurojnë legjislationin dhe politika efektive, përfshirë legjislationin dhe politikat në lidhje me gratë dhe fëmijët, për të siguruar se janë identifikuar, hetuar dhe kur duhet, janë ndjekur ligjërisht rastet e shfrytëzimit, dhunës dhe abuzimit ndaj personave me aftësi të kufizuara.

Neni 17

Mbrojtja e integritetit të personit

Çdo person me aftësi të kufizuar ka të drejtën për respekt ndaj integritetit të saj apo të tij fizik dhe mendor në bazë të barabartë me të tjerët.

Neni 18

Liria e lëvizjes dhe shtetësia

1. Shtetet palë duhet të njohin të drejtat e personave me aftësi të kufizuara për lirinë e lëvizjes, lirinë për të zgjedhur rezidencën dhe shtetësinë e tyre, në baza të barabarta me të tjerët, përfshirë dhe sigurimin e faktit se personat me aftësi të kufizuara:

a) kanë të drejtë të marrin dhe ndryshojnë shtetësinë dhe nuk u hiqet shtetësia në mënyrë arbitrare apo në bazë të aftësisë së kufizuar;

b) nuk iu hiqet mundësia, në bazë të aftësisë së kufizuar, për të marrë, pasur dhe përdorur dokumentacionin e shtetësisë së tyre apo dokumentacion tjetër identifikues, apo për të përdorur proceset përkatëse, të tilla si procedurat e imigrimit, që mund të nevojiten për të lehtësuar ushtrimin e të drejtës për lirinë e lëvizjes;

c) janë të lirë të largohen nga çdo vend/shtet, përfshirë dhe vendin/shtetin e tyre;

d) nuk iu hiqet e drejta, në mënyrë arbitrare apo në bazë të aftësisë së kufizuar, për të hyrë në vendin/shtetin e tyre.

2. Fëmijët me aftësi të kufizuara duhet të regjistrohen menjëherë pas lindjes dhe që nga lindja duhet të kenë të drejtën për një emër, të drejtën për të marrë një shtetësi dhe, sa më shpejt të jetë e mundur, të drejtën për të njohur dhe për të pasur kujdesin e prindërve.

Neni 19

Jetesa e pavarur dhe përfshirja në komunitet

Shtetet palë në këtë konventë pranojnë të drejtën e barabartë të të gjithë personave me aftësi të kufizuara për të jetuar në komunitet, me zgjedhje të barabarta me të tjerët, dhe duhet të marrin masat e duhura dhe efektive për të mundësuar që personat me aftësi të kufizuara të gëzojnë plotësisht këtë të drejtë dhe përfshirjen e pjesëmarrjen e tyre të plotë në komunitet, përfshirë dhe sigurimin e faktit se:

a) Personat me aftësi të kufizuara kanë mundësinë për të zgjedhur vendin e tyre të banimit, ku dhe me kë do të jetojnë në baza të barabarta me të tjerët dhe nuk janë të detyruar të jetojnë në një mënyrë të veçantë të caktuar jetese;

b) Personat me aftësi të kufizuara kanë mundësi për një gamë të gjerë shërbimesh mbështetëse në shtëpi, shërbime rezidenciale dhe shërbime në komunitetet, dhe për parandalimin e izolimit dhe veçimit nga komuniteti;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) Shërbimet dhe mjetet komunitare për popullatën në përgjithësi janë të disponueshme në baza të barabarta për personat me aftësi të kufizuara dhe u përgjigjen nevojave të tyre.

Neni 20

Lëvizshmëria personale

Shtetet palë duhet të marrin masat efektive për të siguruar lëvizshmërinë personale me pavarësinë më të madhe të mundshme për personat me aftësi të kufizuara, si më poshtë:

a) Lehtësimin e lëvizshmërisë personale të personave me aftësi të kufizuara sipas mënyrës dhe kohës së zgjedhur prej tyre, dhe me kosto të përballueshme;

b) Lehtësimin e mundësit për personat me aftësi të kufizuara në mjetet lëvizëse, pajisjet, teknologjitë ndihmëse dhe format e asistencës direkte dhe të ndërmjetme, përfshirë sigurimin e tyre me kosto të përballueshme;

c) Sigurimin e trajnimit lidhur me aftësitë lëvizëse të personave me aftësi të kufizuara dhe stafit të specializuar që punon me personat me aftësi të kufizuara;

d) Inkurajimin e subjekteve që prodhojnë mjete lëvizëse, pajisje dhe teknologji ndihmëse të marrin parasysh të gjitha aspektet e lëvizjes së personave me aftësi të kufizuara.

Neni 21

Liria e të shprehurit dhe mendimit, dhe mundësimi i informacionit

Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat e duhura për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara mund të ushtrojnë të drejtën e tyre të të shprehurit dhe mendimit, përfshirë lirinë për të kërkuar, marrë dhe përhapur informacionin dhe idetë në baza të barabarta me të tjerët dhe nëpërmjet të gjitha formave të komunikimit sipas zgjedhjes së tyre, siç përcaktohen në nenin 2 të kësaj konvente, si më poshtë:

a) Sigurimin e informacionit të synuar për publikun e gjerë ndaj personave me aftësi të kufizuara në formate dhe teknologji të realizueshme e të përshtatshme për lloje të ndryshme të aftësisë së kufizuar në kohën e duhur dhe pa kosto shtesë;

b) Pranimin dhe lehtësimin e përdorimit të gjuhës së shenjave, *Braille*, komunikimit shtesë dhe alternativ, dhe e të gjitha mjeteve, mënyrave dhe formave të tjera të komunikimit të realizueshme sipas zgjedhjes së personave me aftësi të kufizuara në ndërveprimet zyrtare;

c) Nxitjen e subjekteve private që sigurojnë shërbime për publikun e gjerë, përfshirë dhe internetin, që të sigurojnë informacion dhe shërbime në formate të realizueshme dhe të përdorshme për personat me aftësi të kufizuara;

d) Inkurajimin e medias, përfshirë dhe sigurimin e informacionit nëpërmjet internetit, për t'i bërë shërbimet e tyre të mundshme për personat me aftësi të kufizuara;

e) Njohjen dhe promovimin e përdorimit të gjuhës së shenjave.

Neni 22

Respektimi i jetës private

1. Asnjë person me aftësi të kufizuar, pavarësisht nga vendqëndrimi apo mënyra e jetesës, nuk duhet t'u nënshtrohet ndërhyrjeve arbitrare apo të paligjshme në jetën private të tij apo të saj, në familjen, korrespondencën, llojet e tjera të komunikimit apo t'u nënshtrohet sulmeve të paligjshme ndaj nderit apo reputacionit të tij/saj. Personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtën të mbrohen nga ligji ndaj këtyre ndërhyrjeve dhe sulmeve.

2. Shtetet palë mbrojnë fshehtësinë e informacionit personal për shëndetin dhe rehabilitimin e personave me aftësi të kufizuara në baza të barabarta me të tjerët.

Neni 23

Respektimi i shtëpisë dhe familjes

1. Shtetet palë duhet të marrin masat e duhura dhe efektive për të eliminuar diskriminimin ndaj personave me aftësi të kufizuara në të gjitha çështjet lidhur me martesën, familjen, prindërimin dhe raportet njerëzore, në bazë të barabartë me të tjerët, për të siguruar se:

a) njihet e drejta e të gjithë personave me aftësi të kufizuara, të cilët janë në një moshë për martesë, për t'u

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

martuar dhe për të krijuar një familje bazuar në pëlqimin e lirë dhe të plotë të çiftit;

b) njihen të drejtat e personave me aftësi të kufizuara për të vendosur lirshëm dhe me përgjegjësi për numrin dhe hapësirën e fëmijëve të tyre dhe të kenë mundësi informacioni sipas moshës, edukim mbi planifikimin familjar dhe riprodhimin, si dhe sigurohen mjetet e nevojshme që i mundësojnë ata të ushtrojnë këto të drejta.

c) personat me aftësi të kufizuara, përfshirë fëmijët, ruajnë aftësinë riprodhuese e tyre në bazë të barabartë me të tjerët.

2. Shtetet palë sigurojnë të drejtat dhe përgjegjësitë e personave me aftësi të kufizuara lidhur me kujdestarinë, ruajtjen dhe birësimin e fëmijëve apo institucione të ngjashme ku këto koncepte ekzistojnë në legjisllacionin kombëtar; në të gjitha rastet interesi i lartë i fëmijës do të jetë dominues. Shtetet palë duhet të japin asistencën e duhur ndaj personave me aftësi të kufizuara në përmbushjen e përgjegjësisë për rritjen e fëmijëve të tyre.

3. Shtetet palë duhet të sigurojnë se fëmijët me aftësi të kufizuara kanë të drejta të barabarta lidhur me jetën në familje. Me qëllim realizimin e këtyre të drejtave dhe parandalimin e fshehjes, të braktisjes, neglizhimit dhe izolimit të fëmijëve me aftësi të kufizuara, shtetet palë duhet të marrin përsipër të sigurojnë informacion, shërbime dhe mbështetje të hershme dhe të gjithanshme për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre.

4. Shtetet palë duhet të sigurojnë se fëmija nuk duhet të ndahet nga prindërit e tij apo të saj kundër dëshirës së tyre, përveç rasteve kur autoritetet kompetente sipas rishikimit gjyqësor përcaktojnë, në përputhje me ligjet dhe procedurat e zbatueshme, që një ndarje e tillë është e domosdoshme për interesin më të mirë të fëmijës. Në asnjë mënyrë nuk duhet ndarë një fëmijë nga prindërit bazuar në aftësinë e kufizuar të fëmijës apo në aftësinë e kufizuar të njërit apo të dy prindërve.

5. Shtetet palë, në rastet kur rrethi më i afërt familjar nuk është në gjendje të kujdeset për fëmijën me aftësi të kufizuar, do të ndërmarrë çdo përpjekje për të siguruar kujdes alternativ brenda familjes së zgjeruar, dhe në rast se dështon, brenda komunitetit në një ambient familjeje.

Neni 24

Edukimi

1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për edukim. Me qëllim që të realizohet kjo e drejtë pa diskriminim dhe në bazë të mundësive të barabarta, shtetet palë duhet të sigurojnë një sistem edukimi përfshirës në të gjitha nivelet, dhe të mësuar gjatë gjithë jetës, të drejtuar nga:

a) zhvillimi i plotë i potencialit njerëzor dhe sensit të dinjitetit dhe vlerës së vetvetes, fuqizimit të respektit për të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, dhe diversitetit njerëzor;

b) zhvillimi nga personat me aftësi të kufizuara të personalitetit, talenteve dhe krijimtarisë së tyre, si dhe aftësive të tyre mendore dhe fizike, në potencialin e tyre të plotë;

c) mundësimin e personave me aftësi të kufizuara për të marrë pjesë në mënyrë efektive në një shoqëri të lirë.

2. Për të realizuar këtë të drejtë, shtetet palë duhet të sigurojnë se:

a) personat me aftësi të kufizuara nuk janë përjashtuar nga sistemi i edukimit të përgjithshëm për shkak të aftësisë së kufizuar, dhe se fëmijët me aftësi të kufizuara nuk janë përjashtuar nga arsimi pa pagesë dhe i detyruar fillor, ose arsimi i mesëm, me bazë aftësinë e kufizuar;

b) personat me aftësi të kufizuara mund të kenë mundësinë për edukimin fillor gjithëpërfshirës, cilësor dhe pa pagesë dhe arsimin tetëvjeçar në baza të barabarta me të tjerët në komunitetet ku ata jetojnë;

c) sigurohet akomodimi i arsyeshëm i kërkesave individuale;

d) personat me aftësi të kufizuara marrin mbështetjen e kërkuar brenda sistemit të edukimit të përgjithshëm, për të mundësuar arsimimin e tyre efektiv.

e) sigurohen masa mbështetëse efektive të individualizuara në ambiente që rrisin zhvillimin akademik dhe shoqëror, në pajtim me qëllimin për përfshirje të plotë.

3. Shtetet palë duhet të mundësojnë personat me aftësi të kufizuara të mësojnë mjeshtëri për zhvillim shoqëror dhe jetësor për të lehtësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe të barabartë në edukim dhe si anëtarë të komunitetit. Për këtë qëllim shtetet palë duhet të marrin masat e duhura, përfshirë:

a) lehtësimin e të mësuarit të *Braille*, shkrimeve alternative, mënyrave shpesh dhe alternative, mjeteve dhe formateve të komunikimit, aftësive të orientimit dhe lëvizshmërisë, dhe lehtësim të mbështetjes dhe kujdesit nga moshatarët;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

b) lehtësimin e të mësuarit të gjuhës së shenjave dhe promovimin e identitetit linguistik të komunitetit të personave që nuk dëgjojnë;

c) sigurimin e faktit se edukimi i personave, dhe në veçanti i fëmijëve të cilët janë të verbër, që nuk dëgjojnë apo që nuk dëgjojnë e nuk shikojnë, në të njëjtën kohë u është dhënë në gjuhën, mënyrat dhe mjetet e komunikimit më të përshtatshme për individin dhe në ambiente të cilat rrisin zhvillimin akademik dhe shoqëror.

4. Me qëllim që të sigurohet realizimi i kësaj të drejte, shtetet palë duhet të marrin masat e duhura për të punësuar mësuesit, përfshirë mësuesit me aftësi të kufizuara, të cilët janë të kualifikuar në gjuhën e shenjave dhe/apo *Braille*, dhe të trajnojnë profesionistët dhe stafin që punon në të gjitha nivelet e edukimit. Trajtime të tilla duhet të përfshijnë ndërgjegjësimin mbi aftësinë e kufizuar dhe përdorimin e mënyrave të duhura shtesë dhe alternative, mjeteve dhe formateve të komunikimit, teknikave edukuese dhe materialeve për të mbështetur personat me aftësi të kufizuara.

5. Shtetet palë duhet të sigurojnë që personat me aftësi të kufizuara të jenë në gjendje të kenë mundësi për arsimin e lartë, trajnime profesionale, edukimin për të rritur dhe të mësuarit gjatë të gjithë jetës pa diskriminim dhe në baza të barabarta me të tjerët. Për këtë qëllim, shtetet palë duhet të sigurojnë që akomodimi i arsyeshëm është siguruar për personat me aftësi të kufizuara.

Neni 25

Shëndeti

Shtetet palë pranojnë se personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtën të gëzojnë standardin më të lartë të arritshëm të shëndetit pa diskriminim mbi bazë aftësinë e kufizuar. Shtetet palë duhet të marrin masat e duhura për të siguruar mundësimin për personat me aftësi të kufizuara të shërbimet shëndetësore të lidhura me gjininë, përfshirë rehabilitimin në lidhje me shëndetin. Në veçanti, shtetet palë:

a) do të sigurojnë për personat me aftësi të kufizuara të njëjtën gamë, cilësi dhe standarde të shërbimeve shëndetësore pa pagesë ose të përballueshme, siç u sigurohet personave të tjerë, përfshirë programe të shëndetit publik me bazë popullsinë në fushat e shëndetit riprodhues dhe seksual;

b) do të sigurojnë ato shërbime shëndetësore të nevojshme për personat me aftësi të kufizuara, për shkak të aftësisë së tyre të kufizuar, përfshirë dhe identifikimin e hershëm dhe ndërhyrjen sipas rastit, si dhe shërbime të planifikuara, për të minimizuar dhe parandaluar përkeqësimin e aftësive të kufizuara, përfshirë ato të fëmijët dhe të moshuarit;

c) do të sigurojnë këto shërbime shëndetësore sa më pranë të jetë e mundur komuniteteve të këtyre personave, përfshirë zonat rurale;

d) do të kërkojnë profesionistë të kujdesit shëndetësor për të siguruar kujdes të së njëjtës cilësi për personat me aftësi të kufizuara si për të tjerët, përfshirë dhe faktin se në bazë të pëlqimit të lirë dhe të informuar, ndër të tjera, të risë ndërgjegjësimin mbi të drejtat, dinjitetin, autonominë e njeriut dhe nevojave të personave me aftësi të kufizuara nëpërmjet trajnimeve dhe shpalljes së standardeve etike për kujdesin shëndetësor publik dhe privat;

e) do të ndalojnë diskriminimin ndaj personave me aftësi të kufizuara në realizimin e sigurimit shëndetësor dhe sigurimit për jetën, kur një sigurim i tillë lejohet nga ligji kombëtar, i cili duhet të sigurohet në mënyrë të drejtë dhe të arsyeshme;

f) do të parandalojë mohimin diskriminues të kujdesit shëndetësor, shërbimeve shëndetësore apo të ushqimeve dhe pijeve mbi bazën e aftësisë së kufizuar.

Neni 26

Aftësimi dhe rehabilitimi

1. Shtetet palë duhet të marrin masat e duhura dhe efektive, përfshirë dhe mbështetjen e moshatarëve, për të bërë të mundur që personat me aftësi të kufizuara të arrijnë dhe të ruajnë pavarësinë e tyre maksimale, aftësinë e plotë fizike, mendore, shoqërore dhe profesionale, dhe përfshirjen e pjesëmarrjen e plotë në të gjitha aspektet e jetës. Për këtë qëllim, shtetet palë do të organizojnë, fuqizojnë dhe zgjerojnë shërbimet aftësuese dhe rehabilituese gjithëpërfshirëse, veçanërisht në fushat e shërbimeve të shëndetit, punësimit, edukimit dhe shërbimeve shoqërore, në mënyrë të tillë që këto shërbime dhe programe:

a) të fillojnë në fazën më të hershme të mundshme dhe të jenë të bazuara në vlerësimet multidisiplinore të nevojave dhe pikave të forta;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

b) të mbështesin pjesëmarrjen dhe përfshirjen në komunitet dhe në të gjitha aspektet e shoqërisë, dhe të jenë me bazë vullnetare, dhe të disponueshme për personat me aftësi të kufizuara sa më pranë komuniteteve të tyre të jetë e mundur, përfshirë zonat rurale.

2. Shtetet palë duhet të promovojnë zhvillimin e trajnimit fillestar dhe të vazhdueshëm për profesionistët dhe stafin që punon në shërbimet aftësuese dhe rehabilituese.

3. Shtetet palë duhet të promovojnë ekzistencën, njohuritë dhe përdorimin e pajisjeve ndihmëse dhe teknologjisë, të projektuar për personat me aftësi të kufizuara, pasi ato lidhen me aftësimin dhe rehabilitimin.

Neni 27

Puna dhe punësimi

1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për të punuar, në baza të barabarta me të tjerët; kjo përfshin të drejtën për të pasur mundësinë për të fituar jetesën, duke bërë punë të zgjedhur lirisht apo të pranuar në tregun e punës dhe ambientin e punës që është i hapur, përfshirës dhe i arritshëm nga personat me aftësi të kufizuara. Shtetet palë duhet të mbrojnë dhe promovojnë realizimin e së drejtës për punë, përfshirë dhe ata që e fitojnë aftësinë e kufizuar gjatë punësimit, duke marrë hapat e duhur, përfshirë nëpërmjet legjislacioni, ndër të tjera:

a) Për të ndaluar diskriminimin me bazë aftësinë e kufizuar në të gjitha çështjet lidhur me punësimin, përfshirë kushtet e rekrutimit, punësimit, vazhdimësisë së punësimit, përparimit në karrierë dhe ofrimin e kushteve të punës të sigurt dhe të shëndetshme;

b) Për të mbrojtur të drejtat e personave me aftësi të kufizuara, në baza të barabarta me të tjerët, duke përfshirë mundësi të barabarta dhe pagesë të barabartë për punën me vlerë, siguri dhe kushte pune të shëndetshme të barabarta, përfshirë dhe mbrojtjen nga ngacmimet dhe trajtimin e ankesave;

c) Për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara janë në gjendje të ushtrojnë të drejtat e punës dhe të drejtat sindikaliste në baza të barabarta me të tjerët;

d) Për të mundësuar personat me aftësi të kufizuara për të pasur mundësi efektive për programet e përgjithshme udhëzuese teknike dhe profesionale, shërbimet e vendosjes në vendin e punës dhe trajnim të vazhdueshëm profesional;

e) Për të promovuar mundësitë dhe përparimin në karrierë për personat me aftësi të kufizuara në tregun e punës, si dhe asistencë në gjetjen, fitimin, mbajtjen dhe kthimin në punë;

f) Për të promovuar mundësitë për vetëpunësim, aktivitet të lirë privat, zhvillimin e kooperativave dhe për të filluar biznesin e vet;

g) Për të punësuar personat me aftësi të kufizuara në sektorin publik;

h) Për të promovuar punësimin e personave me aftësi të kufizuara në sektorin privat nëpërmjet politikave dhe masave të duhura, të cilat mund të përfshijnë programe veprimi afirmative, nxitëse dhe masa të tjera;

i) Për të siguruar se akomodimi i arsyeshëm u është siguruar personave me aftësi të kufizuara në vendin e punës;

j) Për të promovuar fitimin e përvojës së punës nga personat me aftësi të kufizuara në tregun e hapur të punës;

k) Për të promovuar programe për rehabilitim profesional, mbajtjen e vendit të punës dhe kthimit në punë për personat me aftësi të kufizuara.

2. Shtetet palë duhet të sigurojnë se personat me aftësi të kufizuara nuk mbahen në skllavëri apo si shërbëtorë dhe janë të mbrojtur, në baza të barabarta me të tjerët, nga puna e detyruar.

Neni 28

Standardi i përshtatshëm i jetesës dhe mbrojtja shoqërore

1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për një standard të përshtatshëm jetese për ta dhe për familjet e tyre, përfshirë ushqimin, veshjen dhe strehimin e përshtatshëm dhe përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të jetesës dhe duhet të ndërmarrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar.

2. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për mbrojtje shoqërore, dhe që ata ta gëzojnë atë të drejtë pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar dhe duhet të marrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte, përfshirë masat:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) Për t'u siguruar mundësim të barabartë personave me aftësi të kufizuara ndaj shërbimeve për ujë të pastër dhe për të siguruar mundësimin e shërbimeve, pajisjeve dhe formave të tjera të asistencës të përshtatshme dhe të përballueshme për nevoja të lidhura me aftësinë e kufizuar;
- b) Për të siguruar mundësi për personat me aftësi të kufizuara në veçanti gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara dhe personat më të moshuar me aftësi të kufizuara, në programet e mbrojtjes shoqërore dhe programeve të reduktimit të varfërisë;
- c) Për të siguruar mundësi për personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre që jetojnë në kushtet e varfërisë, në asistencën e ofruar nga shteti me shpenzime lidhur me aftësinë e kufizuar, përfshirë trajnimin, këshillimin, ndihmën financiare dhe kujdesin gjatë pushimeve;
- d) Për të siguruar mundësi për personat me aftësi të kufizuara në programet e strehimit publik;
- e) Për të siguruar mundësi të barabartë për personat me aftësi të kufizuara nga programet dhe përfitimet e pensionit.

Neni 29

Pjesëmarrja në jetën politike dhe publike

Shtetet palë duhet t'u garantojnë personave me aftësi të kufizuara të drejtat politike dhe mundësinë për t'i gëzuar ato në baza të barabarta me të tjerët dhe duhet të marrin përsipër:

a) Të sigurojnë se personat me aftësi të kufizuara mund të marrin pjesë në mënyrë të plotë dhe efektive në jetën politike dhe publike mbi bazë të barabartë me të tjerët, drejtpërsëdrejti apo nëpërmjet përfaqësuesve të zgjedhur, përfshirë dhe të drejtën dhe mundësinë për personat me aftësi të kufizuara për të votuar dhe për t'u zgjedhur, ndër të tjera duke:

i) siguruar që procedurat, mjetet dhe materialet e votimit të jenë të përshtatshme, të mundshme dhe të thjeshta për t'u kuptuar dhe përdorur;

ii) mbrojtur të drejtën e personave me aftësi të kufizuara të votojnë me votë të fshehtë në zgjedhje dhe referendume publike, pa kërcënim, të kandidojnë për zgjedhje, të punojnë në zyrë në mënyrë efektive dhe të kryejnë të gjitha funksionet publike në të gjitha nivelet e qeverisë, duke lehtësuar përdorimin e teknologjive ndihmëse dhe të reja, kur të jetë e përshtatshme;

iii) garantuar shprehjen e lirë të vullnetit të lirë të personave me aftësi të kufizuara si zgjedhës dhe për këtë qëllim, kur është e nevojshme, me kërkesën e tyre, lejohet asistenca në votim nga një person që zgjidhet prej tyre,

b) Promovimin në mënyrë aktive një ambient në të cilin personat me aftësi të kufizuara mund të marrin pjesë në mënyrë efektive dhe të plotë në kryerjen e punëve publike, pa diskriminim dhe në një bazë të barabartë me të tjerët dhe të inkurajojë pjesëmarrjen e tyre në punët publike, përfshirë:

i) pjesëmarrjen në organizatat joqeveritare dhe shoqatat që kanë të bëjnë me jetën publike dhe politike në vend dhe në aktivitetet dhe administrimin e partive politike;

ii) krijimin apo pjesëmarrjen në organizata për personat me aftësi të kufizuara për të përfaqësuar personat me aftësi të kufizuara në nivele ndërkombëtare, kombëtare, rajonale dhe lokale.

Neni 30

Pjesëmarrja në jetën kulturore, argëtim, kohën e lirë dhe sport

1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara të marrin pjesë në bazë të barabartë me të tjerët në jetën kulturore dhe duhet të marrin të gjitha masat e duhura për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara:

a) gëzojnë mundësimin për materialet kulturore në të gjitha formatet e realizueshme;

b) gëzojnë mundësimin për programet televizive, filmat, teatrot dhe aktivitete të tjera kulturore, në formate të realizueshme;

c) gëzojnë mundësimin në vendet për punë apo shërbime kulturore, të tilla si: teatrot, muzetë, kinematë, bibliotekat dhe shërbimet për turistët dhe aq sa është e mundur, gëzojnë mundësi hyrjeje për në monumentet dhe sheshet me rëndësi për kulturën kombëtare.

2. Shtetet palë duhet të marrin masat e duhura për të bërë të mundur që personat me aftësi të kufizuara të kenë mundësinë për të zhvilluar dhe përdorur potencialin e tyre krijues, artistik dhe intelektual, jo vetëm për të mirën e tyre, por edhe për pasurimin e shoqërisë.

3. Shtetet palë duhet të marrin hapat e duhur në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për të siguruar se

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

ligjet që mbrojnë të drejtat e pronësisë intelektuale nuk përbëjnë një barrierë të paarsyeshme apo diskriminuese që personat me aftësi të kufizuara të kenë mundësinë e materialeve kulturore.

4. Personat me aftësi të kufizuara duhet të kenë të drejtën, në baza të barabarta me të tjerët, që t'u njihet dhe të mbështetet identiteti i tyre specifik kulturor dhe linguistik, përfshirë dhe gjuhën e shenjave dhe kulturën e të shurdhërve.

5. Me idenë për të mundësuar që personat me aftësi të kufizuara të marrin pjesë në baza të barabarta me të tjerët në aktivitete, argëtuese, të kohës së lirë dhe sportive, shtetet palë duhet të marrin masat e duhura:

a) Për të inkurajuar dhe promovuar pjesëmarrjen e personave me aftësi të kufizuara në aktivitetet sportive gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet, në masën më të madhe të mundshme;

b) Për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara kanë mundësinë të organizojnë, zhvillojnë dhe marrin pjesë në aktivitete sportive specifike për aftësinë e kufizuar dhe argëtuese dhe për këtë qëllim, të inkurajojë sigurimin e udhëzimeve, trajnimit dhe burimeve të duhura, në baza të barabarta me të tjerët; c) Për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara kanë mundësi hyrjeje në vendet sportive, argëtuese dhe turistike;

d) Për të siguruar se fëmijët me aftësi të kufizuara kanë mundësi të barabartë për të marrë pjesë në lojë, argëtim, aktivitete sportive dhe të kohës së lirë, përfshirë dhe ato aktivitete që zhvillohen në sistemin shkollor;

e) Për të siguruar se personat me aftësi të kufizuara kanë mundësi në shërbimet nga ato që përfshihen në organizimin e aktiviteteve argëtuese, turistike, sportive dhe të kohës së lirë.

Neni 31

Statistikat dhe mbledhja e të dhënave

1. Shtetet palë marrin përsipër të mbledhin informacionin e duhur, përfshirë të dhëna statistikore dhe kërkimore, për të mundur që këto shtete të formulojnë dhe zbatojnë politika që do i japin fuqi kësaj konvente. Proces i mbledhjes dhe i mbajtjes së këtij informacioni:

a) duhet të jetë në përputhje me masat mbrojtëse ligjore, përfshirë legjislacioni mbi mbrojtjen e të dhënave, për të siguruar fshehtësinë dhe respektimin e jetës private të personit me aftësi të kufizuar;

b) duhet të jetë në përputhje me normat ndërkombëtare të pranuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut dhe liritë themelore, si dhe parimet etike në mbledhjen dhe përdorimin e statistikave.

2. Informacioni i mbledhur në përputhje me këtë nen mund të shpërndalet sipas rastit dhe përdoret për të ndihmuar për të vlerësuar zbatimin e detyrimeve të shteteve palë në këtë konventë, dhe të identifikojë dhe adresojë barrierat që ndeshen nga personat me aftësi të kufizuara gjatë ushtrimit të të drejtave të tyre.

3. Shtetet palë marrin përgjegjësinë për përhapjen e këtyre statistikave dhe sigurojnë që ato të jenë të mundshme për personat me aftësi të kufizuara dhe për të tjerët.

Neni 32

Bashkëpunimi ndërkombëtar

1. Shtetet palë pranojnë rëndësinë e bashkëpunimit ndërkombëtar dhe promovimin e tij, në mbështetje të përpjekjeve kombëtare për realizimin e qëllimit dhe objektivave të kësaj konvente dhe do të ndërmarrin masat e duhura dhe efektive në këtë drejtim, ndërmjet shteteve dhe sipas rastit në partneritet me organizatat përkatëse ndërkombëtare dhe rajonale dhe shoqërinë civile, në veçanti organizatat për personat me aftësi të kufizuara. Këto masa mund të përfshijnë ndër të tjera:

a) të sigurojnë se bashkëpunimi ndërkombëtar, përfshirë dhe programet ndërkombëtare të zhvillimit, të jenë përfshirëse dhe të mundshme për personat me aftësi të kufizuara;

b) të lehtësojnë dhe mbështesin krijimin e kapaciteteve, përfshirë faktin e shkëmbimit dhe ndarjes së informacionit, përvojës, programeve të trajnimit dhe praktikës më të mirë;

c) të lehtësojnë bashkëpunimin në punën kërkimore dhe mundësimin e njohurive shkencore dhe teknike; dhe

d) të sigurojnë, sipas rastit, asistencë teknike dhe ekonomike, përfshirë dhe lehtësimin e mundësimit dhe përdorimin e përbashkët të teknologjisë ndihmëse dhe të mundshme dhe nëpërmjet transferimit të teknologjisë.

2. Dispozitat e këtij neni nuk cenojnë detyrimet e secilit shtet palë për të plotësuar detyrimet e tij në këtë konventë.

Neni 33

Zbatimi dhe monitorimi kombëtar

1. Shtetet palë, në përputhje me sistemin e tyre të organizimit, duhet të caktojnë një apo më shumë pika kontakti në qeveri për çështje që kanë të bëjnë me zbatimin e kësaj konvente dhe duhet të shqyrtojnë ngritjen apo caktimin e një mekanizmi bashkëpunimi brenda qeverisë për të lehtësuar veprimet e lidhura me të në sektorë të ndryshëm dhe në nivele të ndryshme.

2. Shtetet palë, në përputhje me sistemet e tyre ligjore dhe administrative, mbajnë, fuqizojnë, caktojnë ose ngrenë brenda shtetit palë, një kuadër, i cili do të përfshijë një apo më shumë mekanizma të pavarur, si të jetë më e përshtatshme, për të promovuar, mbrojtur dhe monitoruar zbatimin e kësaj konvente. Gjatë caktimit apo ngritjes së një mekanizmi të tillë, shtetet palë duhet të kenë parasysh parimet lidhur me statusin dhe funksionimin e institucioneve kombëtare për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut.

3. Shoqëria civile dhe veçanërisht personat me aftësi të kufizuara dhe organizatat e tyre përfaqësuese, duhet të përfshihen dhe të marrin pjesë plotësisht në procesin monitorues.

Neni 34

Komiteti për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara

1. Do të ngrihet një Komitet për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (më poshtë quhet “Komiteti”), i cili do të kryejë funksionet e paraqitura më poshtë.

2. Komiteti, në momentin kur kjo konventë hyn në fuqi, do të përbëhet prej dymbëdhjetë ekspertësh. Pas gjashtëdhjetë ratifikimesh apo aderimesh shtesë në konventë, anëtarësia e Komitetit do të shtohet me gjashtë anëtarë, duke ruajtur një numër maksimal prej tetëmbëdhjetë anëtarësh.

3. Anëtarët e Komitetit do të shërbejnë në zotësinë e tyre personale dhe do të jenë me një qëndrim të lartë moral dhe kompetencë e përvojë të njohur në fushën e paraqitur në këtë konventë. Shtetet palë ftohen t'i kushtojnë vëmendjen e duhur dispozitës së parashtruar në nenin 4.3 të kësaj konvente, kur bëjnë caktimin e kandidatëve të tyre.

4. Anëtarët e Komitetit do të zgjidhen nga shtetet palë, ku do t'u kushtohet vëmendje shpërndarjes së barabartë gjeografike, përfaqësimit të formave të ndryshme të civilizimit dhe të sistemeve ligjore kryesore, përfaqësimit të barabartë gjinor dhe pjesëmarrjes së ekspertëve me aftësi të kufizuara.

5. Anëtarët e Komitetit do të zgjidhen me votim të fshehtë nga një listë me shtetas të caktuar nga shtetet palë në takimet e konferencës së shteteve palë. Në ato takime, për të cilat dy të tretat e shteteve palë duhet të përbëjnë kuorumin, personat e zgjedhur në Komitet do të jenë ata që sigurojnë numrin më të madh të votave dhe një shumicë absolute të votave të përfaqësuesve të shteteve palë që janë të pranishëm dhe votojnë.

6. Zgjedhjet fillestare do të mbahen jo më vonë se gjashtë muaj pas datës së hyrjes në fuqi të kësaj konvente. Së paku katër muaj para datës së zgjedhjeve, Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do t'u dërgojë një letër shteteve palë duke i ftuar ata që të paraqesin caktimet brenda dy muajve. Sekretari i Përgjithshëm do të përgatitë më pas në rend alfabetik një listë me të gjithë personat e caktuar, duke treguar shtetet palë që i kanë caktuar ata dhe do t'ua paraqesë atë shteteve palë të kësaj konvente.

7. Anëtarët e Komitetit do të zgjidhen për një mandat katërvjeçar. Ata do të kenë të drejtën e rizgjedhjes një herë. Megjithatë, mandati për të gjashtë anëtarët e zgjedhur në zgjedhjet e para do të skadojë në fund të dy viteve; menjëherë pas zgjedhjeve të para, emrat e këtyre gjashtë anëtarëve do të zgjidhen me short nga kryetari i takimit siç referohet në paragrafin 5 të këtij neni.

8. Zgjedhja e gjashtë anëtarëve shtesë të Komitetit do të mbahet me rastin e zgjedhjeve të rregullta, në përputhje me dispozitat përkatëse të këtij neni.

9. Në qoftë se një anëtar i Komitetit vdes apo jep dorëheqjen apo deklaron se për çfarëdo shkakui ai apo ajo nuk mund të kryejë detyrat e tij apo të saj, shteti palë, i cili ka caktuar anëtarin/anëtarën duhet të emërojë një ekspert tjetër që i ka kualifikimet dhe plotëson kriteret e përcaktuara në dispozitat përkatëse të këtij neni, që të shërbejë për pjesën e mbetur të mandatit.

10. Komiteti duhet të vendosë rregullat e tij të procedurës.

11. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do të sigurojë stafin dhe mjetet e nevojshme për realizimin efektiv të funksioneve të Komitetit në këtë konventë dhe do të thërrasë mbledhjen e tij të parë.

12. Me miratimin e Asamblesë së Përgjithshme, anëtarët e Komitetit të ngritur sipas kësaj konvente do të marrin pagesë nga burimet e Kombeve të Bashkuara sipas termave dhe kushteve që mund të vendosë Asambleja, duke pasur parasysh rëndësinë e përgjegjësisë të Komitetit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

13. Anëtarët e Komitetit do të kenë të drejtë për lehtësi, privilegje dhe imunitete të ekspertëve në misione për Kombet e Bashkuara siç parashtrohet në seksionet përkatëse të konventës mbi privilegjet dhe imunitetet e Kombeve të Bashkuara.

Neni 35

Raportet nga shtetet palë

1. Çdo shtet palë do të paraqesë në Komitet, nëpërmjet Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara, një raport gjithëpërfshirës mbi masat e marra për të bërë efektive detyrimet e tij në këtë konventë dhe mbi progresin e bërë në këtë drejtim, brenda dy viteve pas hyrjes në fuqi të kësaj konvente për atë shtet palë.

2. Pas kësaj, shtetet palë paraqesin raportet pasuese të paktën çdo katër vjet, si dhe sa herë që kërkohet nga Komiteti.

3. Komiteti do të vendosë udhëzimet e zbatueshme për përmbajtjen e raporteve.

4. Shteti palë, i cili i ka paraqitur Komitetit një raport fillestar gjithëpërfshirës nuk nevojitet të përsërisë informacionin e paraqitur më parë në raportet e tij të tjera pasuese. Kur bëjnë përgatitjen e raporteve për Komitetin, shtetet palë ftohen të kenë parasysh që ta bëjnë këtë në një proces të hapur dhe transparent, si dhe t'u kushtojnë vëmendjen e duhur dispozitave të përcaktuara në nenin 4.3 të kësaj konvente.

5. Raportet mund të tregojnë faktorë dhe vështirësi që ndikojnë në shkallën e plotësimit të detyrimeve të kësaj konvente.

Neni 36

Shqyrtimi i raporteve

1. Çdo raport duhet të shqyrtohet nga Komiteti, i cili do të bëjë sugjerime dhe rekomandime të përgjithshme mbi raportin siç ai e konsideron të përshtatshme dhe do t'ua dërgojë ato shtetit palë përkatës. Shteti palë mund të përgjigjet me çdo informacion, që ai zgjedh për Komitetin. Komiteti mund të kërkojë nga shtetet palë informacion të mëtejshëm lidhur me zbatimin e kësaj konvente.

2. Në qoftë se shteti palë e ka tejkaluar shumë afatin për paraqitjen e raportit, Komiteti mund të njoftojë shtetin palë përkatës lidhur me nevojën për të shqyrtuar zbatimin e kësaj konvente në atë shtet palë, mbi bazën e informacionit të besueshëm të disponueshëm për Komitetin, në qoftë se raporti përkatës nuk paraqitet brenda tre muajve nga njoftimi. Komiteti do të ftojë shtetin palë përkatës për të marrë pjesë në këtë shqyrtim. Nëse shteti palë përgjigjet me paraqitjen e raportit përkatës, do të zbatohen dispozitat e paragrafit 1 të këtij neni.

3. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do të vërë raportet në dispozicion të të gjitha shteteve palë.

4. Shtetet palë do t'ia paraqesin raportin e tyre sa më gjerësisht publikut të vendeve të tyre dhe do të lehtësojnë mundësimin e sugjerimeve dhe rekomandimeve të përgjithshme lidhur me këto raporte.

5. Komiteti do të transmetojë, siç mund ta çmojë të përshtatshme, tek agjencitë e specializuara, fondet dhe programet e Kombeve të Bashkuara dhe organizmat të tjerë kompetentë, raportet nga shtetet palë me qëllim për të paraqitur një kërkesë apo tregues të nevojës për këshillim apo asistencë teknike të përfshirë në raport, krahas vëzhgimeve dhe rekomandimeve të Komitetit, në rast se ka të tilla, lidhur me këto kërkesa ose tregues.

Neni 37

Bashkëpunimi midis shteteve palë dhe Komitetit

1. Çdo shtet palë do të bashkëpunojë me Komitetin dhe do të asistojë anëtarët e tij në përmbushjen e mandatit të tyre.

2. Komiteti, në marrëdhëniet e tij me shtetet palë, do t'i kushtojë vëmendjen e duhur rrugëve dhe mënyrave për rritjen e kapaciteteve kombëtare për implementimin e kësaj konvente, duke përfshirë bashkëpunimin ndërkombëtar.

Neni 38

Marrëdhëniet e Komitetit me organizmat e tjerë

Me qëllim për të inkurajuar implementimin efektiv të kësaj konvente dhe bashkëpunimin ndërkombëtar në fushën e mbuluar nga kjo konventë:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

a) Agjencitë e specializuara dhe organet e tjera të Kombeve të Bashkuara do të kenë të drejtë të përfaqësohen në shqyrtimin e implementimit të dispozitave të kësaj konvente, të cilat bëjnë pjesë gjithashtu në mandatin e tyre. Komiteti mund të ftojë agjencitë e specializuara dhe organet e tjera kompetente, siç mund ta çmojë të përshtatshme, për të siguruar këshillim të specializuar lidhur me implementimin e konventës në ato çështje që bëjnë pjesë në mandatet e tyre përkatëse. Komiteti mund të ftojë agjenci të specializuara dhe organe të tjera të Kombeve të Bashkuara të paraqesin raportet mbi zbatimin e konventës për çështje që bëjnë pjesë në gamën e aktiviteteve të tyre;

b) Komiteti, në realizimin e mandatit të tij, do të konsultojë, si të jetë e përshtatshme, organe të tjera përkatëse të institucionalizuara nga traktatet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, me qëllim për të siguruar përputhshmëri të udhëzimeve të tyre raportuese përkatëse, sugjerimeve dhe rekomandimeve të tyre të përgjithshme dhe për të mënjeluar duplikimin apo mbivendosjen në realizimin e këtyre funksioneve.

Neni 39

Raporti i Komitetit

Komiteti do të raportojë çdo dy vjet tek Asambleja e Përgjithshme dhe Këshilli Ekonomik dhe Shoqëror lidhur me aktivitetet e tij dhe mund të bëjë sugjerime dhe rekomandime të përgjithshme bazuar në shqyrtimin e raporteve dhe informacionin e marrë nga shtetet palë. Këto sugjerime dhe rekomandime të përgjithshme do të përfshihen në raportin e Komitetit së bashku me komentet, në rast se ka, nga shtetet palë.

Neni 40

Konferenca e shteteve palë

1. Shtetet palë do të takohen rregullisht në Konferencën e shteteve palë, për të shqyrtuar çështjet që kanë të bëjnë me zbatimin e kësaj konvente.

2. Konferenca e shteteve palë do të thirret nga Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara jo më vonë se gjashtë muaj pasi kjo konventë të hyjë në fuqi. Takimet pasuese do të thirren nga Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara çdo dy vjet ose me vendim të Konferencës së shteteve palë.

Neni 41

Depozitari

Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do të jetë depozitari i kësaj konvente.

Neni 42

Nënshkrimi

Kjo konventë do të jetë e hapur për t'u nënshkruar nga të gjitha shtetet dhe nga organizata integruese rajonale në zyrat qendrore të Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork më 30 mars 2007.

Neni 43

Pëlqimi për ta respektuar

Kjo konventë i nënshtrohet ratifikimit nga shtetet nënshkruese dhe konfirmimit formal nga organizata integruese rajonale nënshkruese. Do të jetë e hapur për aderimin e çdo shteti apo organizate rajonale integruese, që nuk e ka firmosur konventën.

Neni 44

Organizatat integruese rajonale

1. "Organizatrat integruese rajonale" do të thotë një organizatë e përbërë nga shtetet sovraane të një rajoni të caktuar, tek të cilat shtetet anëtare kanë transferuar kompetenca lidhur me çështjet e përcaktuara nga kjo konventë. Organizata të tilla do të deklarojnë, në instrumentet e tyre të konfirmimit apo pranimit formal, nivelin e kompetencave të tyre lidhur me çështjet e përcaktuara nga kjo konventë. Si rrjedhojë, ato duhet të informojnë autoritetin përgjegjës për çdo modifikim thelbësor në nivelin e kompetencave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Termi “shtete palë” në këtë konventë do të zbatohet për organizata të tilla brenda kufijve të kompetencave të tyre.

3. Për qëllimet e nenit 45 paragrafi 1 dhe nenit 47 paragrafi 2 dhe 3, asnjë instrument i depozituar nga organizata integruese rajonale nuk do të numërohet.

4. Organizatat integruese rajonale, në çështjet brenda kompetencave të tyre, mund të ushtrojnë të drejtën e tyre për të votuar në Konferencën e shteteve palë, me një numër votash të barabartë me numrin e shteteve të tyre anëtare, që janë palë në këtë konventë. Një organizatë e tillë nuk do të ushtrojë të drejtën e saj për të votuar nëse ndonjë prej shteteve anëtare ushtron të drejtën e tij dhe anasjellas.

Neni 45

Hyrja në fuqi

1. Kjo konventë do të hyjë në fuqi në ditën e tridhjetë pas depozitimit të instrumentit të njëzet të ratifikimit apo aderimit.

2. Për çdo shtet apo organizatë integruese rajonale që ratifikon, konfirmon apo pranon formalisht konventën pas depozitimit të instrumentit të njëzet, konventa do të hyjë në fuqi në ditën e tridhjetë pas depozitimit të instrumentit të saj.

Neni 46

Rezervat

1. Rezervat e papajtueshme me objektin dhe qëllimin e kësaj konvente nuk do të lejohen.

2. Rezervat mund të tërhiqen në çdo moment.

Neni 47

Ndryshimet

1. Çdo shtet palë mund të propozojë një ndryshim të kësaj konvente dhe ta paraqesë atë te Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara. Sekretari i Përgjithshëm do t’ua komunikojë çdo ndryshim të propozuar shteteve palë, me një kërkesë për të njoftuar nëse ato janë në favor të një konference të shteteve palë, me qëllim për të shqyrtuar dhe vendosur lidhur me propozimet. Në rast se brenda katër muajve nga data e një komunikimi të tillë dhe së paku një e treta e shteteve palë janë në favor të një konference, Sekretari i Përgjithshëm do të mbledhë konferencën nën kujdesin e Kombeve të Bashkuara. Çdo ndryshim i miratuar duhet të paraqitet nga Sekretari i Përgjithshëm në Asamblenë e Përgjithshme për miratim dhe pas kësaj të shtetet palë për pranim.

2. Ndryshimi i mbështetur dhe i miratuar në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, do të hyjë në fuqi në ditën e tridhjetë, pasi numri i instrumenteve të pranimit të depozituar arrin dy të tretat e numrit të shteteve palë në datën e miratimit të ndryshimit. Pas kësaj, ndryshimi do të hyjë në fuqi për çdo shtet palë në ditën e tridhjetë pas depozitimit të instrumentit të tij të pranimit. Ndryshimi do të jetë detyrues vetëm për ato shtete të cilat e kanë pranuar atë.

3. Nëse vendoset me konsensus në Konferencën e shteteve palë, një ndryshim i mbështetur dhe i miratuar në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, i cili lidhet ekskluzivisht me nenet 34, 38, 39 dhe 40, do të hyjë në fuqi për të gjitha shtetet palë në ditën e tridhjetë pasi numri i instrumenteve të pranimit të depozituara arrin dy të tretat e numrit të shteteve palë në datën e miratimit të ndryshimit.

Neni 48

Denoncimi i marrëveshjes

Një shtet palë mund të denoncojë marrëveshjen për këtë konventë me anë të një njoftimi me shkrim drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara. Denoncimi i marrëveshjes do të bëhet efektiv një vit pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 49

Formati i lexueshëm

Teksti i kësaj konvente do të përgatitet në format të lexueshëm.

Neni 50

Tekstet autentike

Tekstet e kësaj konvente në gjuhët arabe, kineze, angleze, frënge, ruse dhe spanjolle janë njëlloj autentike.

Në dëshmi sa më sipër, të plotfuqishmit e poshtëshënuar, të autorizuar për këtë qëllim nga qeveritë përkatëse, kanë firmosur këtë konventë.

VENDIM

Nr. 460, datë 27.5.2015

PËR MIRATIMIN E RAPORTIT TË PARË KOMBËTAR PËR ZBATIMIN E KONVENTËS SË OKB-SË “PËR TË DREJTAT E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA”¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të konventës së OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, ratifikuar me ligjin nr. 108/2012, me propozimin e ministrit të Punëve të Jashtme, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

Miratimin e Raportit të Parë Kombëtar për zbatimin e konventës së OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij².

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI

Edi Rama

LIGJ

Nr.7889, datë 14.12.1994

PËR STATUSIN E INVALIDËVE TË PUNËS³⁴

(ndryshuar me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995; me ligjin nr. 9143, datë 16.10.2003)

(I përditësuar)

Në mbështetje të nenit 16 të ligjit nr.7491, datë 29.4.1991 “Për dispozitat kryesore kushtetuese”, me propozim të Këshillit të Ministrave,

KUVENDI POPULLOR I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

(ndryshuar me ligjin nr. 9143, datë 16.10.2003)

Statusin e invalidit e gëzon personi i aksidentuar në punë, i sëmurë nga sëmundje profesionale ose sëmundje të ndryshme, që përfiton pension invaliditeti nga sistemi i sigurimeve shoqërore, sipas ligjit nr. 4171, datë

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 94. Tiranë, 2015. f. 4942

² - Raporti i Parë Kombëtar për zbatimin e konventës së OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara” është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 94, datë 9.6.2015.

³ Ndryshuar titulli me ligjin nr. 9143, datë 16.10.2003

⁴ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 19. Tiranë, 1994. f.882

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

13.9.1966 "Për sigurimet shoqërore në Republikën Popullore të Shqipërisë", i ndryshuar, ligjit nr.4976, datë 29.6.1972 "Për pensionin e ish-anëtarëve të kooperativave bujqësore", i ndryshuar dhe ligjit nr.7703, datë 11.5.1993 "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar.

Neni 2

Shoqëria dhe shteti marrin në mbrojtje invalidët, në mënyrë që ata të marrin pjesë në jetën shoqërore njëllëj si të tjerët, t'u sigurohet niveli ekonomik i nevojshëm për të jetuar në mënyrë dinjitoze, të kenë kushte banimi, të shfrytëzojnë mjedisin e jashtëm, të kenë një punë të përshtatshme, si dhe t'u krijojnë mundësi normale për kurim, arsimim dhe veprimtari çlodhëse e argëtuese.

Neni 3

Shteti mbrojnë invalidët nga të gjitha llojet e shfrytëzimit, diskriminimit, abuzimit, fyerjes dhe talljes.

Neni 4

(ndryshuar me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995)

Invalidët pajisen me dëshmi zyrtare identifikimi. Dëshmia lëshohet nga Shoqata e Invalidëve të Punës, në bazë të KMAC.

Neni 5

Asnjë organ nuk ka të drejtë të japë të dhëna për gjendjen e invaliditetit të një personi pa pëlqimin e tij.

Neni 6

Statusi i invalidit vazhdon edhe pas mbushjes së moshës për pension pleqërie.

Neni 7

(ndryshuar me ligjin nr. 9143, datë 16.10.2003)

Invalidët e punës, që kanë qenë të punësuar në ndërmarrjet, institucionet shtetërore, ish-kooperativat bujqësore, repartet ushtarake, si dhe ushtarët e shërbimit të detyrueshëm, që vuajnë nga sëmundje profesionale, të aksidentuar në punë dhe me sëmundje të ndryshme, që marrin pension invaliditeti, në mbështetje të ligjit nr. 4171, datë 13.9.1966 "Për sigurimet shoqërore në Republikën Popullore të Shqipërisë", i ndryshuar, ligjit nr.4976, datë 29.6.1972 "Për pensionin e ish-anëtarëve të kooperativave bujqësore", i ndryshuar dhe ligjit nr.7703, datë 11.5.1993 "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar, përfitojnë një shtesë mujore mbi pensionin e invaliditetit, si përfitim paaftësie, nga Buxheti i Shtetit.

Kriteret e marrjes së përfitimit të paaftësisë dhe masa e tij përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 8

(shtuar fjalë në shkronjën "a" të pikës 1 me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995)

8.1. Instituti i Sigurimeve Shoqërore administron pajisjen e invalidëve me:

- a) mjete lëvizëse përfshi dhe autovetura dhe pajisje të ndryshme ortopedike;
- b) me mjete ndihmëse dëgjimore e pamore speciale;
- c) me mjete ndihmëse kardiake etj.

Kriteret përcaktohen me rregullore të Institutit të Sigurimeve Shoqërore.

8.2. Invalidët nuk paguajnë taksa doganore për mjetet lëvizëse dhe ndihmëse të përcaktuara në pikat "a", "b" dhe "c" të pikës 8.1 të nenit 8.

Neni 9

(ndryshuar me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995)

Në shtëpitë ekzistuese të pushimit shteti në marrëveshje me subjektet që i kanë në pronësi cakton një kontingjent vendesh për pushimin e invalidëve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Në vendet e përshtatshme klimaterike, shteti cakton sipërfaqe të lira për ndërtimin e kampeve të pushimit dhe qendrave të rehabilitimit për invalidët. Rregullat e financimit për ndërtimin e tyre vendosen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 10

Për të paralizuarit dhe të gjymtuarit rëndë që nuk lëvizin, organizohet shërbimi mjekësor në banesë falas. Ministria e Shëndetësisë dhe e Mbrojtjes së Mjedisit nxjerr aktet nënligjore përkatëse.

Neni 11

- 11.1. Udhëtimi i invalidëve me mjetet e komunikacionit shtetëror dhe privat qytetas bëhet falas.
- 11.2. Udhëtimi me mjetet e komunikacionit shtetëror dhe privat ndërqytetës bëhet me 50 për qind të vlerës së biletës.
- 11.3. Të gjitha mjetet e udhëtimit qytetas dhe ndërqytetës rezervojnë vende të veçanta për invalidët. Ministria që mbulon transportin dhe komunikacionin nxjerr aktet nënligjore përkatëse.

Neni 12

Hyrja e invalidëve në shfaqje artistike, muze, ndeshje e manifestime sportive bëhet me 50 për qind të çmimit të biletës.

Ministria që mbulon kulturën, rininë e sportet nxjerr aktet nënligjore përkatëse.

Neni 13

- 13.1. Mjediset e institucioneve shëndetësore, të përkujdesjes shoqërore dhe ato publike përshtaten për përdorimin e tyre nga të verbrit dhe paraplegjikët.
- Procedura dhe fazat e përshtatjes përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
- 13.2. Të gjitha ndërtimet e reja publike që realizohen pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, duhet të ofrojnë mundësi përdorimi nga kategoritë e ndryshme të personave me aftësi të kufizuara.
- Ministria që mbulon ndërtimin, strehimin dhe rregullimin e territorit nxjerr aktet nënligjore përkatëse.

Neni 14

(ndryshuar paragrafi i dytë me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995)

Invalidët punësohen dhe ripunësohen në ndërmarrje shtetërore dhe private në procese pune të përshtatshme që rekomandohen nga Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë.

Rregullat e punësimit dhe ripunësimit të invalidit caktohen me ligj të veçantë.

Neni 15

Invalidët favorizohen në ndjekjen e kurseve të kualifikimit e të rikualifikimit profesional, si dhe ndjekjen e shkollave të larta.

Neni 16

- 16.1. Invalidët përjashtohen nga taksat e drejtpërdrejta të parashikuara në ligjin nr.7680, datë 3.3.1993 "Për sistemin e taksave në Republikën e Shqipërisë".
- 16.2. Kur invalidi ushtron veprimtari private, nuk përjashtohet nga taksat.

Neni 17

Gjatë përgatitjes së akteve ligjore e nënligjore dhe të programeve qeveritare mbahen parasysh interesat e nevojat e invalidëve.

Shoqatat që mbrojnë interesat e invalidëve, marrin pjesë në mbledhjet për diskutimin dhe miratimin e akteve ligjore dhe nënligjore që prekin drejtpërdrejt a tërthorazi interesat e invalidëve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 18

18.1. Shteti financo veprimtarinë e Shoqatës së Invalidëve të Punës sipas mundësive dhe burimeve financiare të planifikuara për këtë qëllim.

18.2. Mjediset që shteti vë në dispozicion të Shoqatës së Invalidëve të Punës për të zhvilluar veprimtarinë e saj, jepen në përdorim pa shpërblim.

Neni 19

(shtuar fjalë në fund të pikës 2 me ligjin nr. 8052, datë 21.12.1995)

19.1. Të drejtat që gëzojnë invalidët sipas statusit të tyre, afishohen në vende të dukshme në mjediset publike.

19.2. Për shkelje të të drejtave që sanksionohen nga ky ligj, invalidi ka të drejtë t'i drejtohet gjykatës individualisht ose nëpërmjet shoqatave që mbrojnë interesat e tyre.

Neni 20

20.1. Për zbatimin e këtij ligji ngarkohet Ministria e Punës, Emigracionit, Përkrahjes Sociale dhe e ish të Përndjekurve Politikë.

20.2. Ministritë dhe institucionet e tjera qendrore përkatëse nxjerrin aktet nënligjore të përcaktuara me këtë ligj brenda 90 ditëve nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 21

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.1000, datë 28.12.1994 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Sali Berisha

VENDIM

Nr. 199, datë 3.5.1995

PËR LEHTËSITË QË U KRIJOHEN INVALIDËVE NË NDËRTIMET PUBLIKE¹

Në zbatim të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", me propozimin e Ministrisë së Ndërtimit dhe Turizmit, Këshilli i Ministrave

VENDOSI :

1. Të gjitha ndërtimet e reja publike që realizohen pas hyrjes në fuqi të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit" dhe të këtij vendimi, duhet të ofrojnë kushte të përshtatshme përdorimi dhe për invalidët, që mënjanojnë barrierat arkitektonike.

2. Të gjithë personat fizikë e juridikë që hartojnë projekte për ndërtime publike (spitale, shtëpi pushimi, shkolla), në mjediset e jashtme të këtyre ndërtimeve parashikojnë kushte që mbajnë parasysh interesat e invalidëve dhe të personave me aftësi të kufizuara.

3. Për zbatimin e këtij vendimi ngarkohet Ministria e Ndërtimit dhe e Turizmit, Ministria e Punës, Emigracionit, Përkrahjes Sociale dhe ish-të Përndjekurve Politikë, si dhe gjithë institucionet projektuese e zbatuese, publike e private.

4. Llojet dhe kategoritë e barrierave arkitektonike do të përcaktohen me udhëzim të veçantë të Ministrisë së Ndërtimit dhe Turizmit.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARI I KËSHILLIT TË MINISTRAVE
Aleksandër Meksi

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 14. Tiranë, 1995. f. 595

VENDIM
Nr. 612, datë 6.11.1995

**PËR FAVORIZIMIN E INVALIDËVE NË SISTEMIN E KULTURËS,
RINISË DHE SPORTEVE¹**

Në mbështetje të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", me propozimin e Ministrisë së Kulturës, të Rinisë dhe Sporteve, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Të gjithë invalidët që gëzojnë zyrtarisht statusin si të tillë, në bazë të ligjit të sipërpërmendur, kanë të drejtë të hyjnë në të gjitha llojet e institucionet buxhetore e jobuxhetore, për të gjitha llojet e veprimtarive kulturore e artistike, rinore e sportive, që zhvillohen në mjedise publike, të hapura ose të mbyllura.

2. Institucionet e përmendura në pikën 1 të këtij vendimi, në nivel kombëtar e lokal, janë të detyruara të pranojnë në çdo rast ata invalidë që paraqesin dëshminë e invaliditetit, për të gjitha veprimtaritë, kundrejt pagesës prej 50 për qind të çmimit të biletës, të vendosur për atë shfaqje ose veprimtari.

Invalidi, në momentin e prerjes së biletës, duhet të paraqesë dokumentin identifikues që e njeh zyrtarisht si të tillë, siç parashikohet në ligjin nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit".

3. Për pjesëmarrjen e invalidëve në veprimtari të tilla, institucionet janë të detyruara të rezervojnë për ta vende të përshtatshme.

4. Personeli i shërbimit të institucionit ku zhvillohet veprimtaria, duhet ta ndihmojë invalidin pa asnjë lloj shpërblimi, për t'i siguruar atij një qëndrim sa më normal në institucion, gjatë kohës së zgjatjes së veprimtarisë.

5. Invalidët të favorizohen në ndjekjen e kurseve të kualifikimit profesional që zhvillojnë institucionet e sistemit të kulturës, rinisë dhe sporteve.

6. Mjediset që institucionet shtetërore të sistemit të kulturës, rinisë dhe sporteve vënë në dispozicion të Shoqatës së Invalidëve për të zhvilluar veprimtarinë e tyre, vihen në përdorim pa shpërblim.

7. Efekti financiar që rrjedh nga shitja e biletave me 50 për qind të çmimit, të përballohet nga të ardhurat e vetë institucionit.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARI I KËSHILLIT TË MINISTRAVE
Aleksandër Meksi

VENDIM
Nr. 869, datë 18.6.2008

PËR ZBATIMIN E LIGJIT NR.7889, DATË 14.12.1994 "STATUSI I INVALIDIT"²

(ndryshuar me VKM nr. 1075, datë 23.7.2008 ; nr. 1235, datë 16.12.2009, nr. 38 datë 19.1.2011)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të nenit 7 të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", të ndryshuar, dhe të ligjit nr.9836, datë 26.11.2007 "Për Buxhetin e Shtetit të vitit 2008", të ndryshuar, me propozimin e Ministrit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Personave përfitues, sipas përcaktimit të nenit 1 të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", të ndryshuar, u jepet një shtesë mujore mbi pensionin e invaliditetit, si përfitim paaftësie, në masën:

- a) 3300 (tre mijë e treqind) lekë në muaj, nëse janë invalidë të plotë, nga sëmundje të përgjithshme;
- b) 2200 (dy mijë e dyqind) lekë në muaj, nëse janë invalidë të pjesshëm, nga sëmundje të përgjithshme;

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 3. Tiranë, 1996. f. 118

² Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 95. Tiranë, 2008. f. 4138

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) 4000 (katër mijë) lekë në muaj, nëse janë invalidë të plotë, nga aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale;

ç) 2700 (dy mijë e shtatëqind) lekë në muaj, nëse janë invalidë të pjesshëm, nga aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale.

2. Invalidi do ta përfitojë shtesën për paaftësi, sipas përcaktimeve të dhëna në shkronjat "a", "b", "c" e "d" të pikës 1 të këtij vendimi, edhe kur del në pension pleqërie.

3. *Pagesa e përfitimit të paaftësisë, për invalidin, paguhet nga shërbimet bankare ose Posta Shqiptare, pranë njësive të qeverisjes vendore ku ka vendbanimin përfituesi.*

4. Efektet financiare shtesë, që rrjedhin nga zbatimi i këtij vendimi, në masën 97 000 000 (nëntëdhjetë e shtatë milionë) lekë të përballohen nga fondet e miratuara në buxhetin e vitit 2008, për Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.

5. *Fondi 70 000 000 (shtatëdhjetë milionë) lekë të përballohet nga fondi i kontingjencës dhe të derdhet në buxhetin e vitit 2008, miratuar për Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.*

6. Ministria e Financave dhe Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, të nxjerrin udhëzim në zbatim të këtij vendimi, për përcaktimin e procedurave dhe të dokumentacionit të nevojshëm për dhënien e përfitimit.

7. Ngarkohen Ministria e Financave, Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta dhe Instituti i Sigurimeve Shoqërore për zbatimin e këtij vendimi.

8. Vendimet nr.381, datë 20.5.1996 "Për zbatimin e ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit" dhe nr.204, datë 16.4.2004 "Për masën dhe kriteret për përfitim paaftësie nga personat me statusin e invalidit të punës" të Këshillit të Ministrave, shfuqizohen.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare dhe i shtrin efektet financiare nga data 1 korrik 2008.

KRYEMINISTRI

Sali Berisha

VENDIM

Nr. 1503, datë 19.11.2008

PËR MIRATIMIN E RREGULLORES "PËR SHFRYTËZIMIN E HAPËSIRAVE NGA ANA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUAR"¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të ligjit nr.8402, datë 10.9.1998 "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit", të ndryshuar, dhe të neneve 13 e 20 të ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 "Për statusin e invalidit", të ndryshuar, me propozimin e Ministrit të Punëve Publike, Transportit dhe Telekomunikacionit, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e rregullores "Për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuar, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

2. Në rregulloren e urbanistikës, miratuar me vendimin nr.722, datë 19.11.1998 të Këshillit të Ministrave, ndryshuar me vendimin nr.401, datë 25.6.2004 të Këshillit të Ministrave, pika 141 "Rregullat dhe normat urbanistike dhe arkitektonike për personat me aftësi të kufizuar", shfuqizohet.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI

Sali Berisha

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 178. Tiranë, 2008. f. 8817

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

RREGULLORE

PËR SHFRYTËZIMIN E HAPËSIRAVE NGAS ANA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUAR

ZBATIMI I RREGULLAVE

PËR ELIMINIMIN E BARRIERAVE ARKITEKTONIKE NË BANESAT, HAPËSIRAT DHE SHËRBIMET PUBLIKE

KREU I TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Objekti, qëllimi dhe fusha e aplikimit

1. Objekti i kësaj rregulloreje është percaktimi i kerkesave teknike për eliminimin e pengesave që përcaktohen si "barriera arkitektonike".

2. Kjo rregullore ka për qëllim zbatimin e rregullave për eliminimin e barrierave arkitektonike në banesat, hapësirat dhe shërbimet publike.

3. Fusha e aplikimit të saj shtrihet në:

- të gjitha objektet publike të reja të ndërtuara me fondet e buxhetit të shtetit apo private si dhe në objektet private, që ndërtohen në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë;

- godinat dhe hapësirat publike, ndërtimet e reja me karakter të përkohshëm, ose në ato ekzistuese nëse do t'i nënshtrohen rikonstruksionit;

- ndërtesat dhe hapësirat publike që i nënshtrohen çfarëdolloj ndërhyrjeje ndërtimi që ka të bëjë me heqjen e kufizimit të mundësisë së pamjes dhe fushëpamjes, që të paktën, qoftë edhe pjesërisht, është pjesë e ndërhyrjes;

- ndërtesat dhe hapësirat publike që janë, tërësisht ose pjesërisht, objekt i ndryshimit të destinacionit nëse do të jetë në përdorim publik, si edhe për shërbime të veçanta për përdorim publik.

Neni 2

Përshtatja e objekteve ekzistuese

1. Në ndërtesat dhe hapësirat publike ekzistuese, edhe pse nuk janë objekt ristrukturimi ose riorganizimi funksional, duhet të evidentohen dhe të llogariten të gjitha mundësitë për përshtatje, të cilat mund të përmirësojnë shfrytëzimin në bazë të kërkesave që janë në këtë rregullore.

2. Çdo ndërtesë duhet të pajiset, nën kujdesin e administratorit publik apo privat të ndërtesës, me një sistem thirrjesh që të aktivizojë një shërbim ndihme në mënyrë të tillë që t'u lejojë personave me aftësi të kufizuara levizjen ose ndijimin e shërbimit me zë.

3. Në objektet e banimit publike/private dhe në banesa vetjake, përfshi edhe ato të hapura për publikun, aplikohen rregullat dhe standardet e përcaktuara në këtë rregullore.

4. Nuk mund të ofrohen kontribute ose lehtësime nga ana e shtetit dhe e enteve të tjera publike për realizimin e punimeve publike ose të shërbimeve publike në kundërshtim me këto rregulla dhe standarde.

Neni 3

Përkufizime

1. Barrierat arkitektonike janë:

a) pengesat fizike si burim vështirësish për lëvizjen e kujtdo dhe në mënyrë të veçantë të atyre që, për çfarëdolloj arsyeje, kanë një aftësi lëvizëse të kufizuar të përhershme ose të përkohshme;

b) pengesat që kufizojnë ose pengojnë këdo në përdorimin komod dhe të sigurt të hapësirave, pajisjeve dhe pjesëve përbërëse;

c) mungesat e mjeteve dhe e sinjalizimeve që lejojnë orientimin dhe njohjen e vendeve dhe të burimeve të rrezikut për këdo dhe në veçanti për personat me shikim apo dëgjim të kufizuar.

2. Personat me aftësi të kufizuara (PAK) janë individët, me kufizim të aftësive në lëvizje, si pasojë e dëmtimeve fizike, mendore, intelektuale apo shqisore, të cilët në ndërveprim me barrierat e ndryshme mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në baza të barabarta me të tjerët.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Person me lëvizje të vështirësuar - është personi i cili ka pengesa të përkohshme ose të përhershme gjatë lëvizjes, të cilët kanë prirje të shmangen për më shumë se gjashtë muaj nga gjendja tipike për moshën përkatëse;

4. Mjet ndihmës për PAK – janë mjetet ndihmëse për orientim dhe mjetet ndihmëse për lëvizje;

5. Mjet ndihmës për orientim - është shkopi dhe qeni shoqërues;

6. Mjet ndihmës për lëvizje – është karroca për PAK-në, shkopi, paterica dhe mjete të tjera ndihmëse për ecje;

7. Pengesa - është pengesë komunikuese dhe orientuese e cila e pengon personin me aftësi të kufizuar ose ia pamundëson arritshmërinë, lëvizjen, qëndrimin dhe lëvizjen gjatë kryerjes së punës;

8. Eliminimi i barrierave - është rezultat i aplikimit të zgjedhjes teknike në projektim dhe ndërtim të objektit me të cilat PAK-ja siguron lëvizjen pa pengesë, qëndrimin dhe kryerjen e punëve në to në të njëjtin nivel sikurse personat e tjerë.

9. Elementet e eliminimit të barrierave - janë pjesë të objekteve ndërtimor ose pajisje, të cilat sigurojnë eliminimin e barrierave, të përcaktuara me këtë rregullore. Këto elemente ose pajisje janë: rampa, shkallë, ashensor, platforma vertikale ngritëse, platforma të pjerrta lëvizëse palosëse, detaje në hapësirat hyrëse, doreza e derës dhe dritares, pulti, tabela e shpalljeve, plani orientues për lëvizje në ndërtesë, semafori, paisje komunikimi, hapsira dhe paisje WC, banjo , kuzhine, dhoma, klasa, ambjente pune, banimi/apartamenti, kafeneja, restorani, gardëroba, kabina dushi, pishina, vendet në tribuna, kabina telefonike, tekstofoni, bankomati, instalimet elektrike, stacioni dhe peroni, vend parkingu, sipërfaqja publike për këmbësor, kalimi për këmbësor, ishulli për këmbësorë dhe udhëkryqi.

10. Elementet e detyrueshëm për eliminimin e barrierave - janë elementet për projektim dhe ndërtim me anë të të cilave përcaktohet madhësia, vetitë, instalimet dhe pajisjet e tjera të ndërtesës për sigurimin e eliminimit të pengesave në lëvizje, qëndrim dhe punë të PAK-së, në të njëjtin nivel me personat tjerë.

11. Shenjat dalluese - janë shenjat me të cilat përcaktohen elementet detyruese për përshtatje.

12. Banesa që përshtatet lehtë - është banesa e cila sipas nevojës mund të përshtatet për eliminimin e barrierave pa ndikuar në pjesët kryesore të përdorimit të saj.

13. Lajmërimi me sinjalizime të dritës - është lajmërimi dhe paralajmërimi për personat që nuk dëgjojnë dhe ata me dëgjim të dobët me ndihmën e sinjalizimit të dritës.

14. Lajmërimi zanor - është lajmërimi dhe paralajmërimi nëpërmjet zërit për personat që nuk shohin dhe/ose kanë shikim të dobët.

15. Sinjalizimi zanor - është sinjalizimi i cili ndihmon personat që nuk shohin dhe/ose me shikim të dobësuar për orientim në hapësirë.

16. Harku induktiv ose rrethi transmetues - është instalim, i cili vendoset për të larguar zhurmën nga rrethi dhe për të përmirësuar kualitetin e zërit.

17. Ndihmëse komunikuese - është pajisje, e cila i mundëson personave të cilët shfrytëzojnë aparatën dëgjues për pranimin e sinjaleve dëgjuese pa pengesa.

18. Tekstofon - është telefon i përshtatur për persona që nuk dëgjojnë dhe/ose me dëgjim të dobësuar, që mundëson komunikimin me shkrim ndërmjet dy bashkëbiseduesëve.

19. Përpunimi relievior - është përpunimi përfundimtar me reliev i sipërfaqes së ecjes.

20. Vija relievore drejtuese - është përpunimi me reliev i sipërfaqes së ecjes e dedikuar për drejtim të lëvizjes së personave që nuk shikojnë dhe/ose me shikim të dobësuar, e cila në fund të rrugës dhe në vendin e ndërrimit të drejtimit të lëvizjes përcakton atë me ndërrimin e strukturës relievore me gjersi së paku 40 cm.

21. Vija relievore paralajmëruese - është përpunim me reliev i sipërfaqes së ecjes, e cila vendoset me qëllim të paralajmërimit të personave që nuk shohin dhe/ose me shikim të dobësuar për rrezikun nga komunikacioni.

22. Fusha relievore paralajmëruese - është përpunimi me reliev i sipërfaqes së ecjes, e cila shërben për paralajmërim të personave që nuk shikojnë dhe/ose me shikim të dobësuar të ndryshimit të nivelit të lëvizjes.

23. Element tipik - është element i dedikuar për ndarjen e sipërfaqes publike të këmbësorëve nga korsitë e automjeteve, korsitë e biçikletave dhe/ose parkingjet, e cila mund të jetë i formave dhe objekteve të ndryshme si: vazo për lule, mure, stola dhe të ngjashme.

24. Sipërfaqja publike e këmbësoreve - janë shtegje, sheshe, mbikalime, nënkalime, ura për këmbësorë dhe të ngjashme.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

25. Sipërfaqe me relief e kalimit - është shenjë relievore e cila personave që nuk shohin dhe/ose me shikim të dobësuar i'u afron informacion për gjatësinë dhe llojin e kalimit të këmbësoreve përtej kalimit të automjeteve.

Neni 4

Shenjat dalluese

1. Ndërtesat, mjetet e transportit dhe strukturat e ndërtuara, të modifikuara ose të përshtatura duke respektuar rregullat për eliminimin e pengesave, duhet të kenë në pozicion të dukshëm simbolin e “mundësisë të së arritshmes” sipas modelit për të cilin flitet në shtojcën A.

2. Në aeroporte, përveç simboleve të Organizatës Ndërkombëtare të Aviacionit Civil, vendosen dhe simbolet e “mundësisë të së arritshmes”, aty ku këshillohet.

3. Sistemi i thirrjes për të cilin flitet në pikën 2 të nenit 2, duhet të vendoset në një vend të arritshëm dhe të shënuar me simbolin e “mundësisë të së arritshmes së kushtëzuar”, sipas modelit për të cilin flitet në shtojcën A.

4. Zyrat, sallat e mbledhjeve, konferencave dhe spektakleve, kabinat telefonike publike ose pajisjet si ashensorët dhe telefonat, që sigurojnë shërbime komunikimi për personat me aftësi të kufizuara dëgjimi, duhet të kenë në pozicion të dukshëm simbolin ndërkombëtar të hyrjes për këta persona, sipas modelit për të cilin flitet në shtojcën A.

KREU II

ZONAT PËR ZHVILLIM, OBJEKTET URBANISTIKE DHE OBJEKTET E SISTEMIMIT URBAN

Neni 5

Zonat për zhvillim

1. Zonat e destinuara për zhvillim publik për të cilat kryet studimi i fisibilitetit-paraprojekti, zgjidhen duke preferuar, ato që sigurojnë projektimin e ndërtesave dhe hapësirave pa barriera arkitektonike.

Neni 6

Hapësirat për këmbësorët

Projektet që i përkasin hapësirave publike dhe veprave të urbanizimit me qëllimin e vetëm për t'u përdorur nga këmbësorët, duhet të parashikojnë të paktën një rrugë hyrëse që të lejojë përdorimin e impianteve ngritëse aty ku është e nevojshme, përdorimin e shërbimeve sociale dhe shfrytëzimin e ambienteve nga personat me aftësi të kufizuara. Për sa i përket karakteristikave të këtyre rrugëve, aplikohen rregullat e dhëna në pikat, 2.1, të nenit 4 dhe 3.1, 3.2 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregullore, dhe për sa u përket karakteristikave të pajisjeve ngritëse rregullat e dhëna në pikat 1.12, 1.13 të nenit 4 dhe 2.10, 2.11, 2.12 dhe 2.13 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregullore.

Neni 7

Trotualet

1. Për vendkalimet e këmbësorëve ngjitur me hapësirat e rezervuara për automjetet, rregullat e dhëna në pikat 2.2 të nenit 4 dhe 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, vlejnë karakteristikat e shtrimit dhe të bashkimit të dyshemeve të trotuarit me hapësirat e rezervuara për makinat.

2. Disniveli, mes sipërfaqes së trotuarit dhe rrugëve pranë tyre nuk duhet të kalojë 5 cm.

3. Gjerësia e trotuareve të realizuar në ndërhyrjet e reja të urbanizmit duhet të jetë e tillë, që të mundësojë shfrytëzimin dhe nga ana e personave në karrige me rrota, duke patur parasysh edhe pengesat e krijuara nga shtyllat e ndriçimit publik, sinjalistika rrugore dhe nga çdo element tjetër që mund të zvogëlojë gjërësinë e përshkueshme të tyre, jo më pak se 1.2 m.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 8

Vendkalimet për këmbësorët

1. Në rrugët me fluks të lartë trafiku, vendkalimet për këmbësorë duhet të jenë të ndriçuara në orët e errësirës ose të rënies së fluksit të dritës në atë të lejuar.

2. Fundi i rrugës, në afërsi të vendkalimeve për këmbësorët, bëhet i dallueshëm nëpërmjet ashpërsimit të krijuar mbi sipërfaqen e rrugës, pengesave të vendosura mbi rrugë me qëllim sinjalizimin e domosdoshmërisë për uljen e shpejtësisë.

3. Paltformat e shpëtimit duhet të jenë të arritëshme për personat në karrige me rrota.

4. Semaforët, të instaluar rishtas ose që janë zëvendësuar, duhet të jenë të pajisur me lajmërues akustik, që sinjalizojnë kohën kur kalimi është i lirë, për personat që nuk shohin edhe për ata që lëvizin ngadalë, aty ku është e nevojshme me komanda manuale të arritshme për të lejuar kohën e mjaftueshme për kalimin e rrugës.

Neni 9

Shkallët dhe platformat

Për shkallët dhe platformat vlejnë rregullat e dhëna në pikat 1.10, 1.11 të nenit 4 dhe 2.10, 2.11 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Rrugët që i kalojnë 6 metrat gjerësi pajisen me parmak qendror.

Neni 10

Shërbimet publike higjienike

1. Për shërbimet publike higjienike vlejnë rregullat e dhëna në pikat 1.6 të nenit 4 dhe 2.6 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Duhet të parashikohet mundësia e mbërritjes në të paktën te një aparat banje dhe lavamani, për çdo grup shërbimesh publike.

2. Tabelat dhe pajisjet sinjalizuese të shërbimeve publike duhet të jenë të instaluar në pozicion të tillë që të shihen dhe të lexohen lehtësisht.

3. Tabelat dhe pajisjet sinjalizuese për të cilat flitet në pikën 4 të nenit 4 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje, dhe strukturat mbajtëse të linjave elektrike, telefonike, instalimet e ndriçimit publik dhe pajisjeve të çfarëdolloj tipi, duhet të jenë të instaluar në mënyrë të tillë që të mos bëhen burim aksidentesh ose pengesash për personat në karrige me rrota.

4. Pjesët hyrëse të rrugëve me trafik këmbësor të përzgjedhur, duhet të jenë gjithmonë të pajisura me të paktën një njësi të arritshmërisë.

Neni 11

Dekori urban

1. Elementët e paisjeve të strukturave edhe reklamave, me funksion dekorin urban për t'u vendosur në hapësirat publike, duhet të jenë të arritshme sipas rregullave të dhëna në neni 4 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje.

2. Tabelat dhe pajisjet sinjalizuese duhet të jenë të instaluar në pozicion të tillë që të jenë lehtësisht të dukshme dhe të lexueshme.

3. Tabelat dhe pajisjet sinjalizuese për të cilat flitet në pikën 2 të këtij neni, dhe ato të strukturave mbajtëse të linjave elektrike, telefonike, impjanteve të ndriçimit publik dhe të aparaturave të çdo lloji, duhet të instalohen në mënyrë të tillë që të mos jenë burim aksidentesh ose pengesash, edhe për personat në karrige me rrota.

4. Rrugët e trafikut këmbësor, duhet të jenë gjithmonë të pajisura me të paktën një njësi të arritshmërisë.

Neni 12

Parkimet

1. Për parkimet vlejnë rregullat e dhëna në pikën 2.3 të nenit 4 dhe standartet e dhëna në pikën 3.3 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Për vendet e rezervuara të vendosura paralelisht me drejtimin e lëvizjes, gjerësia duhet të jetë e tillë që të lejoj kalimin e një personi në karrige me rrota në mes të dy makinave. Kjo kërkesë është e plotësuar nëse gjatësia e vendit të makinës nuk është më e vogël se 6 m. Në një rast të tillë, gjerësia e një vendi të rezervuar për makinë nuk tejkalon gjatësinë e një vendi të zakonshëm për makinë (250 cm).

3. Vendet e rezervuara mund të kufizohen me vendosjen e mjeteve bllokuese të posaçme.

Neni 13

Qarkullimi dhe qëndrimi i mjeteve në shërbim të personave me aftësi të kufizuar

1. Personat mbajtës të shenjave dalluese, të klasifikuar sipas nenit 14 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje, u lejohe nga autoritetet kompetente, qarkullimi dhe qëndrimi i mjetit në shërbim të tyre:

- në vendet që nuk përbëjnë pengesë për trafikun;
- në raste të ndërprerjes ose kufizimit të qarkullimit për motive të sigurisë publike;
- në raste të ndërprerjes ose kufizimit të qarkullimit për interesa publike ose për nevoja me karakter ushtarak;
- kur janë vendosur kushte ose ndalime të karakterit të përhershëm ose të përkohshëm;
- kur ndalohet dhe kufizohet qëndrimi.

2. Lehtësitë duhet t'i përgjigjen respektimit të kushteve të mundshme të motivuara ose të masave paraprake.

3. Qarkullimi dhe qëndrimi lejohe në zona urbane "me trafik të kufizuar" dhe në vendkalimet urbane për këmbësorët, dhe në rastin e autorizimit të hyrjes qoftë edhe vetëm të një kategorie automjeteve për përmbushjen e shërbimeve të transportit publik.

4. Për rrugët e rezervuara ose për korsitë e rezervuara përveç mjeteve të transportit publik dhe taksive, qarkullimi duhet të lejojë edhe mjete në shërbim të personave me aftësi të kufizuar mbajtës të shenjave dalluese të veçanta, të klasifikuara sipas nenit 14 pjesës së parë të kësaj rregulloreje.

5. Në vendet e parkimeve ose vendet e qëndrimit, të pajisur me mekanizma të kontrollit të kohëzgjatjes së qëndrimit për ruajtjen e makinave, të paktën 1 në çdo 50 vende ose në fraksion të 50 vendeve të disponueshme duhet të jenë të rezervuara falas për personat mbajtës të shenjave dalluese.

6. Vendet e cituara në pikën 5 të këtij neni duhet të jenë të shënuara me shenjë të përkatëse të arritshmërisë.

Neni 14

Shenja dalluese të veçanta

1. Personat me aftësi kufizuar në lëvizje, që nuk shohin dhe shikim të kufizuar, që nuk dëgjojnë dhe me dëgjim të dobësuar u lëshohet nga organet e qeverisjes vendore (bashki ose komune), sipas nevojave të veçanta dhe të dokumentuar, një shenjë e veçantë dalluese e cila duhet vendosur në pjesën e përparme të mjetit.

2. Shenja e veçantë është e vlefshme në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

KREU III

STRUKTURAT E NDËRTIMIT NË PËRSHTATJE ME RREGULLAT E ARRITSHMËRISË

Neni 15

Rregullat e përgjithshme për ndërtesat

1. Rregullat e kësaj rregulloreje janë të detyrueshme për të gjitha llojet e ndërtesave.

2. Në ndërtesat publike duhet garantuar një nivel i arritshmërisë në hapësirat e brendshme i tillë që të mundësojë shfrytëzimin e ndërtesës si nga publiku ashtu edhe nga personeli në shërbim, sipas rregullave të dhëna në nenin 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

3. Për hapësirat e jashtme që ju përkasin ndërtesave, kushti i domosdoshëm i arritshmërisë quhet i plotësuar nëse ekziston të paktën një rrugë për hyrje në ndërtesë e shfrytëzueshme edhe nga ana e personave me aftësi të kufizuar, përdorues të karigeve me rrota dhe ndijues.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Rregullat specifike përkatëse që i përkasin llojeve të veçanta të ndërtesave, mund të ndajnë ose të kufizojnë kriterin e përgjithshëm të arritshmërisë së hyrjes duke u bazuar në veçantitë e tipit të tyre.

5. Rregulla të veçanta, si siguria, kontrolli i konsumit energjetik, mbrojtja e ambientit etj., duhen përshtatur konform dispozitave të kësaj rregulloreje.

6. Për ndërtesat e shërbimeve vlejnë rregullat për të cilat flitet në pikën 3, të nenin 3, të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, përkatësisht në banesat sociale me qera.

7. Në ndërhyrjet për rikonstrukcion, vëllimet e shtuara si arsye e vendosjes së pajisjeve teknike ngritëse nuk llogariten në volumet e punës që do të kryhen për këtë qëllim.

Neni 16

Hapësirat e ndërtesave

Për caktimin e hapësirave për manovrimin e karriges me rrota dhe përbërësit e ndërtimit të tyre vlejnë standardet e nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Neni 17

Njësitë e mjedisit dhe përbërësit e tyre

Për elementet e mjedisit dhe përbërësit e tyre si dyert, dyshemetë, kornizat e jashtme, orenditë fikse, terminalet e impianteve, shërbimet higjienike, kuzhinat, ballkonet, tarracat, kalimet horizontale, shkallët, platformat, ashensorët, shkallët e shërbimit, platformat ngritëse, garazhet, vlejnë rregullat e përcaktuara në pikën 1 të nenit 4 dhe standardet e përcaktuara në pikën 2 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Neni 18

Hapësirat e jashtme të ndërtesës dhe elementet përbërëse të tyre

Për hapësirat e jashtme që lidhen me ndërtesën dhe përbërësit e tyre si: rrugët e shtruara dhe parkimet, vlejnë rregullat e përcaktuara në pikat 2 të nenit 4 dhe standardet e pikës 2 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Neni 19

Sinjalistika

Për sinjalistikën vlejnë rregullat e pikës 3 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Neni 20

Përshtatja me normativën kundër zjarrit

Për mbrojtjen kundër zjarrit, qëndrojnë në fuqi dispozitat për sistemet e daljeve, të gërshetuara me rregullat e caktuara në pikën 6 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

KREU IV PROCEDURA

Neni 21

Shmangia dhe zgjidhjet alternative

1. Përcaktimet e kësaj rregulloreje, mund të mos aplikohen për ndërtesat ose pjesë të tyre, që për të respektuar normativa teknike të veçanta mund të krijohen barriera arkitektonike, ose për ambiente të veçuara teknike në të cilat hyrja është e rezervuar vetëm për personelin e specializuar.

2. Në ndërtesat ekzistuese lejohen shmangia nga kërkesat e kësaj rregulloreje në rast të një pamundësie teknike të faktuar lidhur me elementë të strukturës teknike të ndërtesës ose me elementë të planit territorial vendor apo kombëtar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Për ndërtesat që janë objekte arkeologjike, historike ose monumentale, shmangia lejohet kur punimet e përshtatshmërisë përbëjnë çënim të vlerave historike dhe estetike të objekteve të mbrojtura, në një rast të tillë përmbushja e kërkesës për mundësinë e arritshmërisë realizohet nëpërmjet mekanizmave të përkohshëm ose të bashkërenduar me pajisje ndihmëse dhe aparate të lëvizshme të vendosura jo në mënyrë të përhershme në strukturat e ndërtesës. Mungesa e aplikimit të rregullave aktuale duhet të jetë e justifikuar me specifikimin e natyrës dhe shkallën e dëmtimit.

4. Shmangia lejohet nga administrata, së cilës i është kërkuar aprovimi i projektit, vërtetuar kjo me aktin e autorizimit. Ky përjashtim i komunikohet komisionit për të cilin flitet në nenin 24 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje.

5. Pranohen zgjidhje të mundshme alternative, siç janë përcaktuar në pikën 2 të nenit 7 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje që i përgjigjen rregullave për të cilat flitet në nenin 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Neni 22

Përpunimet teknike

1. Përpunimet teknike duhet të evidentojnë zgjidhjet projektuese dhe llogaritjet teknike të përshtatura që garantojnë respektimin e standardeve të përcaktuara me këtë rregullore.

2. Për të pasur një vlerësim sa më të drejtë, përpunimet teknike duhet të jenë të shoqëruara me një relacion ku të jepen nga ana përshkimore zgjidhjet e veçanta projektuese dhe ato të punimeve të parashikuara për eliminimin e barrierave arkitektonike, të llogaritjeve tekniko - strukturore, të impianteve dhe materialeve të parashikuara për këtë qëllim.

3. Kur propozohen zgjidhje alternative relacioni për të cilin flitet në pikën 2 të këtij neni, i pajisur me grafikët e nevojshëm, duhet të jetë i plotësuar me ilustrimin e alternativave dhe të cilësisë ekuivalente ose të cilësisë më të mirë të rezultateve që arrihen.

Neni 23

Verifikimet

1. Deklarata e autorit të projektit i bashkëlidhet projektit të veprës nëpërmjet së cilës vërtetohet konformiteti i projektit me dispozitat që përmban kjo rregullore dhe ilustrimin e justifikimit e përjashtimeve të mundshme ose zgjidhjet teknike alternative.

2. Administrata, së cilës i kërkohet aprovimi, pranimi dhe vërtetimi i përputhjes së projektit, kryen vlerësimin dhe vërtetimin e konformitetit, miratimin e përjashtimeve të mundshme nga konformiteti i projektit ose miratimin e shmangieve të mundshme apo zgjidhjeve teknike alternative të motivuara.

Neni 24

Përditësimi dhe modifikimi i rregullave

1. Zgjidhja e problemeve teknike që rrjedhin nga kjo rregullore, studimi dhe përpunimi i propozimeve për përditësimin dhe modifikim i ngarkohen strukturave të specializuara. Kjo strukturë zgjidh problemet teknike që rrjedhin nga aplikimi i kësaj rregullore, kontrollon ose përpunon propozimet për përditësim ose modifikim, si edhe nxjerr konkluzione për propozimet e përditësimit e rregullave specifike për të cilat flitet në nenin 15 të pjesës së parë të kësaj rregullore.

2. Entet lokale, institucionet universitare, individët profesionist mund të propozojnë zgjidhje alternative të cilat në rast se vlerësohen të përshtatshme, mund të marren parasysh në përditësimin e kësaj rregulloreje.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

KREU V

SHËRBIME TË VEÇANTA PËR SHFRYTËZIM PUBLIK

Neni 25

Ndërtesat e institucioneve arsimore

1. Ndërtesat e institucioneve parashkollore, shkollore, përfshirë universitetet dhe institucione të tjera me interes shoqëror në sektorin e arsimit duhet të sigurojnë përdorimin e tyre edhe për nxënës me aftësi të kufizuara lëvizëse.

2. Strukturat e brendëshme duhet të kenë karakteristikat për të cilat flitet në nenet 9, 17, 19, dhe strukturat e jashtme ato për të cilat flitet në nenin 12 të pjesës së parë të kësaj rregullore.

3. Mobilimi, mjetet ndihmëse didaktike dhe pajisjet e nevojshme për të siguruar zhvillimin e aktiviteteve didaktike duhet të kenë karakteristika të veçanta për personat me aftësi të kufizuara (banka, karrige, makina shkrimi, materiali Braille, dhoma zhveshjeje, etj).

4. Në rastin e ndërtesave shkollore me shumë kate pa ashensor, klasa që frekuentohet nga një nxënës me aftësi të kufizuara duhet të jetë e vendosur në katin përdhe e arritshme nëpërmjet një kalimi të vazhdueshëm horizontal dhe me pjerrësi në pjesë të nevojshme të saj.

Neni 26

Komoditeti brenda mjeteve të transportit

1. Në mjetet e transportit si tramvaji, autobusi, metro, rezervohen të paktën tri vende për t'u ulur personat me aftësi të kufizuara lëvizëse në afërsi të portës së daljes.

2. Personave me aftësi të kufizuara lëvizëse ju lejohej hyrja dhe nga porta e daljes.

3. Në brendësi të mikrobosit të shkollës duhet të jetë rezervuar një hapësirë me gjerësi që të lejojë qëndrimin e karriges me rrota, pa penguar kalimin. Kjo hapësirë duhet të jetë e pajisur me ganxha, të vendosura në mënyrë të përshtatshme për të kryer bllokimin e karriges me rrota.

4. Mjetet e caktuara për transportin e përbashkët të personave në rrugë për përdorim publik duhet t'i përgjigjen karakteristikave të ndërtimit të përcaktuara me akte ligjore në fuqi.

5. Vagonat e trenit brenda tyre duhet të jenë të pajisur në mënyrë të përshtatshme për të lejuar sistemimin e një invalidi në karrige me rrota, dhe të vendosen në përbërje të trenave të linjave kryesore.

Neni 28

Stacionet e mjeteve të transportit udhëtar

1. Stacionet kryesore hekurudhore duhet të jenë të pajisura me plane të pjerrta, platforma të lëvizshme ose mjete të tjera të përshtatshme për ngritje, me qëllim që të lehtësojnë hyrjen në to dhe në trena të personave me vështirësi lëvizëse. Në hekurudhë është e lejueshme kalimi, nëpërmjet platformave të pjerrta lëvizëse dhe për disnivele më të mëdha se 3, 20 m. Në mungesë të platformave të pjerrta, ashensorëve ose pajisjeve të tjera të nevojshme për një zhvendosje nga një trotuar në tjetrin, invalidi në karrige me rrota mund të përdori kalimet e shërbimit rrafsh me tokën vetëm kur është i shoqëruar nga personeli i autorizuar i stacionit.

2. Në stacionet e metrosë duhet të lehtësohet hyrja në katin e kalimit të trenit të metrosë për personat që qëndrojnë në karrige me rrota nëpërmjet instalimit të ashensorëve të përshtatshëm dhe platformave të pjerrëta lëvizëse sipas disniveleve.

3. Sistemi i thirrjes për njoftimin i shërbimit të asistencës, duhet të realizohet në stacionet kryesore i mbështetur dhe nga personeli i hekurudhave, nëpërmjet aktivizimit të qëndrave të veçanta të ndihmës publike e bërë prezentë nëpërmjet mjeteve të informimit.

4. Enti që menaxhon këto shërbime është i detyruar që të informojë për shërbimet e ofruara klientët (PAK), si nëpërmjet stacione, biletari edhe në orarin e vet zyrtar.

5. Në çdo rast duhet të rezervohet një numër i përshtatshëm vendesh për t'u ulur për personat me aftësi të kufizuara lëvizëse ose ndijuese. Transporti i karriges me rrota kryhet falas.

6. Ministria që mbulon fushën e transporteve, mbi bazën e të dhënave të marra nga ministria që mbulon fushën sociale në bashkëpunim me të, merr parasysh veçantitë e shërbimit hekurudhor, ndërhyrjet

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

dhe planifikimin e tyre, mënyrën e financimit si edhe kriteret e detyrimeve që vijnë nga zbatimi i rregullave për të cilat flitet në këtë nen, brënda limiteve të zakonshme të parashikuara në buxhet.

7. Rregullat e percaktuara me këtë rregullore nuk janë të detyrueshme për ndërtesat, stacionet dhe ndalesat pa shërbime, pra pa personel shërbimi, si të përkohshëm ashtu edhe të përhershëm.

Neni 29

Shërbimet e lundrimit detar kombëtar

1. Hapjet e portave të hyrjes në bord, të përdorshme për persona me aftësi të kufizuara lëvizëse ose ndijuese, që transportohen me autovetura ose në karrige me rrota, duhet të kenë dimensione të përshtatshme për kalimin lehtësisht të autoveturës ose karriges me rrota, për këtë arsye nuk duhet të kenë pragje ose shkallë. Për kalimin e karriges me rrota kërkohet një gjerësi jo më e vogël se 1,50 m.

2. Pjerrësitë ose pasarelat e hyrjes nga toka në bord duhet të kenë një pjerrësi të vogël, dhe gjithësesi jo më të madh se 8%, përveçse kur janë marr masa të veçanta për të siguruar mbrojtjen dhe paprekshmërinë e personave.

3. Zona e kuvertës nga e cila kalohet për në bord duhet të lejoj kalimin deri në zonën e mjediseve të destinuar për personat me aftësi të kufizuar lëvizëse ose ndijuese në të njëjtën kuvertë, deri tek ashensori ose tek pjerrësia, në rast se mjediset e brendëshme janë në kuvertën tjetër. Në një rast të tillë zona përpara ashensorit ose pjerrësive duhet të ketë dimensione të tilla që të lejojë zbarkimin e personit me aftësi të kufizuara lëvizëse ose ndijuese nga autovetura, dhe zhvendosjen në karrigen me rrota, përveç manovrës së saj.

4. Udhëkalimi për të cilin flitet në pikën 3 të këtij neni, i pajisur me pjerrësi duhet të jetë pa pengesa, me disnivele të mundshme jo më të mëdha se norma 5% pjerrësi, në rastin e përdorimit të karrigeve me rrota, jo më të vogël se 1,50 m. Zona e kuvertës përkatëse duhet të jetë e veshur me material jo rrëshqitës. Pragje të mundëshme apo të ngjashme me to duhet të kenë lartësinë jo më të madhe se 2,5 cm.

5. Ashensorët që mund të përdoren nga personat në karrige me rrota duhet të kenë karakteristika që t'i përgjigjen normave të nenit 19 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje. Pjerrësitë që zëvendësojnë ashensorët, kur nuk janë të lejueshme shkallët përveç atyre të emergjencës, duhet të kenë karakteristika që u përgjigjen normave të nenit 9 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje. Ashensorët dhe pjerrësitë duhet të jenë në ambiente të mbyllura brënda zonës së mjediseve të brendëshme.

6. Mjediset e brendëshme, mundësisht të vendosura vetëm në një kuvertë, duhet të jenë të tilla që të lejojnë, në rast emergjence, një arritje të lehtë të daljes ose të shpëtimit dhe duhet të kenë korridore, udhëkalime me dysheme kundër rrëshqitjes në zonat e kalimit, porta të një gjerësie jo më të vogël se 1,50 m sidomos portat e banjove me gjerësi jo më të vogël se 0,90 m të pajisura me panele që mund të përdoren lehtësisht gjatë manovrave, pajisje sinjalizimi për thirrjen e personelit të shërbimit i caktuar për personat me aftësi të kufizuara lëvizëse ose ndijuese, banjat e rezervuara për këta persona që përmbushin kërkesat e nenit 17 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje.

7. Këto dispozita nuk aplikohen në mjetet e shpejta ose me qëndrim dinamik si aliskafët, katamaranët, SES (mjete lundrimi për transport pasagjerësh), dimensionet e të cilave janë të tilla që nuk lejojnë aplikimet e dispozitave për të cilat flitet më sipër.

Neni 30

Shërbimet e lundrimit të brendshëm

1. Pasarelat dhe hyrjet në anije duhet të jenë të gjëra të paktën një metër secila për të lejuar kalimin e karrigeve me rrota dhe të kenë një pjerrësi të pranueshme gjithësesi jo më të madhe se 8%, përveç rasteve kur janë marrë masa të veçanta për të garantuar lëvizjen e sigurt.

2. Në anije, në afërsi të hyrjes duhet të vendoset një sipërfaqe dyshemeje e pajisur në mënyrë të përshtatshme për sistemimin e karrigeve me rrota, në raste difektsh të rënda teknike.

3. Këto dispozita nuk zbatohen për mjetet e shpejta ose me qëndrim dinamik si aliskafët, katamaranët, SES, dimensionet e të cilave janë të tilla që nuk lejojnë aplikimin e rregullave për të cilat flitet në pikat 1 dhe 2 të këtij neni.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 31 Aeroportet

1. Çdo aeroport duhet të pajiset me sisteme të përshtatshme për të lejuar një udhëkalim të vazhdueshëm dhe pa pengesa nga pjesët përbërëse të aeroportit deri në brendësi të avionit dhe anasjelltas. Në rast se mungon ura e mbarkimit për transportim, hyrja në mjetin fluturues sigurohet nga një ashensor me kabinë të mbyllur.

2. Strukturat e jashtme të lidhura me ndërtesat duhet të kenë karakteristikat e përcaktuara në nenet 6, 12 dhe 13 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje, strukturat e brendëshme të ndërtesave të hapura për lëvizjen e pasagjerëve duhet të kenë karakteristikat e përcaktuara në nenet 9, 17 dhe 19 të pjesës së parë të kësaj rregulloreje

3. Në pjesën e brendëshme të mjetit fluturues duhet të parashikohen pajisje për karriget me rrota për të garantuar, aq sa është e mundur, qarkullimi i pavarur i pasagjerit me aftësi të kufizuar.

4. Ministria që mbulon fushën e transportit përcakton me anë të udhëzimeve kriteret e vënies në zbatim të rregullave dhe standardeve që përmban kjo rregullore që i përkasin transportit publik.

Neni 32 Pajisjet telefonike publike

Me qëllim që të jetë i mundshëm përdorimi i telefonave publik nga ana e personave me aftësi të kufizuara lëvizëse ose ndijuese janë përcaktuar kriteret e mëposhtme:

1. Në vendet e telefonave publik, duhet të jetë i instaluar në pozicion të arritshëm të paktën një aparat i vendosur në një lartësi maksimale prej 0,90 m nga dyshemeja dhe i izoluar në mënyrë të përshtatshme për sa i përket anës akustike.

2. Në vendet e telefonave publikë me një numër kabinash jo më të vogël se 10, një nga kabinat duhet të jetë e strukturuar dhe e pajisur si vijon:

- sipërfaqja e brendëshme e kabinës jo më pak se 2x2 m;
- disniveli maksimal mes dyshemesë së brendëshme të kabinës telefonike të përshtatur dhe dyshemesë së jashtme nuk duhet të jetë më i madh se 2.5 cm;
- dera e hyrjes duhet të ketë një hapësirë neto minimale prej 0,85 m;
- aparati telefonik duhet të jetë i vendosur në një lartësi minimale prej 0,90 m nga dyshemeja;
- në faqen e kabinës ku është vendosur pajisja duhet të parashikohet një karrige e lëvizëse e palosëshme, që ta ketë sipërfaqen e uljes në një lartësi 0,45 m;
- mbajtësja e numratorit të telefonave duhet të jetë e vendosur në një lartësi prej 0,80 m;

3. Në çdo komunë dhe fshat sipas një programi, që realizohet gradualisht në një periudhë pesëvjeçare, duhet të vendoset në dispozicion të përdoruesve, mundësisht në të njëjtin vend të telefonit publik, të paktën një aparat telefonik me karakteristikat e pikës 1.1 të këtij neni.

4. Nga kabinat e reja të instaluarat e të vendosura në dispozicion të publikut, 5 % e tyre duhet t'u përgjigjen karakteristikave për të cilat flitet në pikën 1.2 të këtij neni. Nga aparatet e vëna në dispozicion të publikut, 5 % e tyre duhet të instalohen në një lartësi jo më të madhe se 0,90 m. Këto pajisje vendosen sipas nevojave prioritare të organeve të qeverisjes vendore.

PJESA E DYTË RREGULLAT TEKNIKE DHE STANDARDET PËR GARANTIMIN E MUNDËSISË SË HYRJES, PËRSHTATSHMËRISË DHE FUSHPAMJES NË NDËRTESA

KREU I TË PËRGJITHSHME

Neni 1 Fusha e aplikimit

Rregullat e përfshira më poshtë aplikohen në:

- ndërtesat private që ndërtohen të reja, rezidenciale ose jo;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- ndërtesat rezidenciale publike të finacuara nga buxheti i shtetit, që ndërtohen të reja;
- ristikururimet e ndërtesave private dhe publike;
- hapësirat e jashtme të ndërtesave të lartpërmendura në zonat e përcaktuara.

Neni 2

Përkufizime

1. Njësitë e mjedisit - janë hapësirat e përcaktuara, të përshtatshme për zhvillimin e aktiviteteve të ndryshme, të lidhura midis tyre.
2. Njësi e patundshme - është një njësi e mjedisit që mund të përdoret në mënyrë të pavarur ose një tërësi e njësive të mjedisit të lidhura në mënyrë funksionale, që mund të përdoren dhe në mënyrë të pavarur nga njëra tjetra.
3. Ndërtesë - është një njësi e patundshme e paisur me një autonomi funksionale, ose një tërësi e pavarur nga njësitë e patundshme funksionalisht dhe/ose fizikisht të lidhura mes tyre.
4. Pjesët e përbashkëta të ndërtesës - janë njësitë mjedisore të cilat lidhin në mënyrë funksionale shumë njësi të patundshme.
5. Hapësirë e jashtme - është tërësia e shesheve të hapura edhe të rrethuara, që kanë lidhje me një ndërtesë ose me shumë ndërtesa dhe në veçanti ato të krijuara në mes të ndërtesave si rrjeti i rrugëve publike dhe/ose ato me përdorim publik.
6. Mundësi hyrjeje - është mundësia për të arritur ndërtesën, njësitë e saj të patundshme dhe mjedisin, nga personat me aftësi të kufizuara livizje ose ndijuese duke përdorur hapësirat dhe pajisjet në kushtet e sigurisë dhe të pavarësisë.
7. Mundësi shfrytëzimi - është mundësia, për t'u futur në hapësirat e komunikimit dhe të paktën në një shërbim higjienik të çdo njësie të patundshme edhe të personave me aftësi të kufizuara motorike ose ndijuese.
8. Hapësira komunikimi - janë hapësirat e dhomës së ndenjes ose të ngrënies në godinë dhe ato të vendeve të punës, të shërbimeve dhe takimeve, në të cilat qytetari hyn në raport me funksionin që zhvillohet aty.
9. Përshtatshmëria - është mundësia për të ndryshuar me kalimin e kohës hapësirën e krijuar në kushte të kufizuara, për ta bërë lehtësisht të shfrytëzueshme edhe nga personat me aftësi të kufizuara.
10. Përputhje - është tërësia e masave të nevojshme për t'i bërë hapësirat e ndërtuara ose ato të projektuara në përputhje me kërkesat e kesaj normative.
11. Servo-shkallë - është një aparaturë e përbërë nga një mjet ngarkimi, e pajisur me elementët e domosdoshëm për transportin e personave me aftësi të kufizuara, motorike, që lëviz përgjatë anës së shkallës ose të një plani të pjerrët dhe zhvendoset duke u vënë në lëvizje nga një motor elektrik.

KREU II

KRITERET E PROJEKTIMIT

Neni 3

Kriteret e përgjithshme

1. Në lidhje me qëllimin e zbatimit të këtyre rregullave, tre janë nivelet e cilësisë së hapësirave të ndërtuara:
 - 1.1 Mundësia e hyrjes shpreh nivelin më të lartë të shfrytëzimit total të hapësirave në mënyrë të drejtpërdrejtë.
 - 1.2 Mundësia e shfrytëzimit përfaqëson një nivel të mundësisë së kufizuar, të një hyrjeje, të ndërtesës ose të njësive të patundshme, por që lejon mundësinë e krijimit të marrëdhënieve të domosdoshme edhe për personat me aftësi të kufizuara motorike ose ndijuese.
 - 1.3 Përshtatshmëria është një mundësi hyrjeje e diferencuar që përfaqëson një nivel bazë, me mundësi për t'u përmirësuar.
2. Mundësia e hyrjes duhet të garantohet për sa i përket:
 - 2.1 Hapësirave të jashtme ku kërkesat do të konsiderohen të plotësuar në qoftë se ekziston të paktën një rrugë lehtësisht e shfrytëzueshme edhe nga personat me aftësi të kufizuara levizëse ose ndijuese;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2.2 Shesheve të përbashkëta ku në ndërtesat rezidenciale deri në tri kate mbi sipërfaqe është i lejueshëm instalimi i mekanizmave për ngjitjen në katet e sipërme, duke përfshirë edhe servo-shkallët, si edhe kur është siguruar mundësia e instalimit të tyre në një kohë të mëvonshme. Ashensori do të instalohet në çdo rast ku hyrja për në njësinë e patundshme është mbi katin e tretë, përfshi katet e nëndheshme dhe/ose përdhe.

3. Mundësia e shfrytëzimit duhet të garantojë lehtësi futje në:

3.1 Të paktën 5% të banesave të parashikuara për ndërtim ose të ndërtohet (një) 1 njësi e patundshme për çdo ndërtim. Në rast se kërkesat për banesat që kanë lehtësi për t'u futur e kalojnë kuotën e lartpërmendur, caktohen banesat e vendosura në katet e para të pallateve duke u bërë modifikimet e mundshme për t'i përshtatur me këto rregulla;

3.2 Ambientet e destinuar për aktivitete sociale (shkolla, sanitare, bamirësie, kulturore, sportive);

3.3 Godinat e firmave ose të ndërmarrjeve që i nënshtrohen punësimit të detyrueshëm, sipas rregullave specifike të përmendura në pikën 5 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

4. Çdo njësi e patundshme, cilido qoftë destinacioni i saj, është e vizitueshme në se:

4.1 Në ndërtesat rezidenciale të papërfshira në kategoritë e lartpërmendura, dhe domosdoshmërisht në dhomën e ndenjes ose të ngrënies, në një shërbim higjienik dhe hapsirat e komunikimit përkatëse të brendshme të njësisë së patundshme, janë të arritshme;

4.2 Në ndërtesat me salla mbledhjesh ose spektaklesh, në natyrë ose në salla të mbyllura, të përkohshme ose të përhershme, restorante është e përshtatur në një pjesë të rezervuar për publikun, përveç shërbimit higjienik. Përveç kësaj duhet garantuar dhe shfrytëzimi i hapsirave të komunikimit dhe shërbimeve të parashikuara, si biletaria dhe garderoba;

4.3 Në qendra të aktiviteteve pritëse, në se të gjitha pjesët dhe shërbimet e përbashkëta si edhe një numër dhomash dhe vendesh të hapura të destinuar për ndenjen e përkohshme të përcaktuara në nenin 5 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, janë të arritshme;

4.4 Në qendra të kultit, të paktën në një zonë të rezervuar për besimtarët, për të asistuar në ceremonitë fetare, është e arritshme;

4.5 Në qendra të aktiviteteve të hapura për publikun nëse në rastet kur parashikohen hapsira komunikimi në të cilat qytetari hyn në raport me funksionin që zhvillohet aty. Në këtë rast duhet parashikuar mundësia e hyrjes të paktën edhe në një shërbim higjienik. Në qendrat e aktiviteteve të hapura për publikun, me një sipërfaqe më të vogël se 250 m², kërkesa e vizitueshmërisë konsiderohet e plotësuar nëse hapësirat e komunikimit në të cilat qytetari hyn në marrëdhënie me funksionet që zhvillohen atje janë të arritshme;

4.6 Në vendet e punës, qendra aktiviteti jo të hapura për publikun nëse plotësohet vetëm kërkesa e përshtatshmërisë;

4.7 Në ndërtesat e banuara nga një familje dhe në ato me shumë familje që u mungojnë pjesët e përbashkëta, në se plotësohet vetëm kërkesa e përshtatshmërisë.

5. Çdo njësi ndërtimi, cilido qoftë destinacioni i saj, duhet të përshtatet në të gjitha pjesët dhe përbërësit për të cilat është kërkuar mundësia e hyrjes apo e vizitueshmërisë, me përjashtim të shmangieve të lejuara nga ky vendim.

Neni 4

Kriteret e projektimit për arritshmërinë

1. Njësitë e mjedisit dhe përbërësit e tyre.

1.1 Dyert e hyrjes së çdo ndërtese duhet të jenë lehtësisht të manovrueshme, ku tipi dhe hapsirat e tyre të lejojnë kalimin me lehtësi edhe nga personat në karrige me rrota. Pragu i derës përpara dhe pas saj duhet të jetë në të njëjtin rrafsh me sipërfaqet e ambjenteve. Nevojitet të përcaktohen përmasat e hapësirës para dhe pas derës, duke iu referuar manovrave që do të bëhen me karrigen me rrota, gjithashtu edhe me llojin e hapjes. Lejohen disnivelet lidhur me madhësinë e derës së hyrjes të një ndërtese, ose në ndërhyrjet në rikonstrukcion, mjafton që këto të jenë të kufizuara dhe të tilla që të mos pengojnë kalimin e një personi në karrige me rrota.

Për sa i përket përmasave, pozicionimit dhe manovrimit, dera duhet të jetë e tillë që të lejojë një hapje të lehtë të kanatit ose kanateve nga të dyja anët e përdorimit. Këshillohen dyer rrëshqitëse ose me kanate në formë libri, ndërkohë duhen evituar dyert rrotulluese, me mbyllje automatike jo të ngadalta si edhe ato

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

prej xhami nëse nuk janë të paisura me elemente sigurie. Dyert prej xhami duhet të jenë lehtësisht të dallueshme me anë të vendosjes së sinjaleve përkatëse. Janë të preferuara dorezat në formë leve të harkuara dhe të rrumbullakëta sipas standarteve të dhëna në pikën 2.1 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.2 Dyshemetë duhet të jenë të sheshta dhe të rrafshëta mes tyre dhe në pjesët e përbashkëta me përdorim publik, jo rrëshqitëse. Ndryshimet e nivelit duhet të përfshihen ose të kapërcehen nëpërmjet platformave të pjerrta të përshtatura në mënyrë të tillë që të mos krijojnë pengesa për kalimin e personave në karrige me rrota sipas standarteve dhënë në pikën 2.2 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Në rastin e disniveleve të dyshemeve duhet të kryhet sinjalizimi me ndryshime ngjyrash. Këndet e pragjeve duhet të jenë të rrumbullakosura.

Në pjesët e përbashkëta të ndërtesës, nevojitet një përcaktim i qartë i rrugëve të kalimit, mundësisht me ndryshime të dukshme të llojit të materialit dhe ngjyrës së shtrimit. Grilat e përdorura në sipërfaqen e dyshemesë duhet të kenë rrjeta me madhësinë e hapsirës që të mos krijojnë pengesa ose rreziqe për rrotat, shkopinjë mbajtës, etj. Fshirëset e këmbëve duhet të jenë të futura brenda në dysheme dhe të vendosura mirë.

1.3 Kornizat e jashtme të dyerve, dritareve dhe dyerve të ballkoneve duhet të përdoren lehtësisht edhe nga personat me aftësi të kufizuara motorike ose ndijuese.

Mekanizmat e hapjes dhe të mbylljes duhet të jenë lehtësisht të perceptueshme dhe të manovrueshme duke ushtruar një presion të lehtë mbi pjesët lëvizëse. Aty ku mundet duhet t'u jepet përparësi dritareve dhe parmakëve të cilat t'i lejojnë pamjen edhe personit në qëndrimin ulur sipas standarteve të dhëna në pikën 2.3 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Gjithashtu duhet të garantohen kërkesat e sigurisë dhe mbrojtjes kundër rënies jashtë.

1.4 Pajisjet e palëvizshme në njësitë e mjedisit duhet të vendosen në mënyrë të tillë që të lejojnë kalimin e personit në karrige me rrota, si edhe përdorimin me lehtësi të pajisjeve që ato kanë. Duhet t'u jepet përparësi përdorimit të paisjeve me material dhe ndërtim jo prerëse dhe pa kënde të mprehta. Kutitë për postën duhet të jenë të vendosura në një lartësi të tillë që të mund të përdoren me lehtësi edhe nga personat në karrige me rrota.

Për të siguruar arritshmërinë, pajisjet e palëvizshme nuk duhet të përbëjnë pengesë për zhvillimin e aktiviteteve edhe nga personat me aftësi të kufizuara motorikë, në veçanti:

- banakët dhe planet e mbështetjes që përdoren për veprime normale të njerëzve, të cilat duhet të jenë të rregulluara në mënyrë të tillë që të paktën një pjesë e tyre të jetë e përdorshme edhe nga personat në karrige me rrota duke lejuar në këtë mënyrë kryerjen e të gjitha shërbimeve;
- dyert rrotulluese, dyert me kangjella etj, të cilat duhet të jenë të mëdha dhe të manovrueshme në mënyrë që të lejojnë kalimin e një karrige me rrota në rastin e përdorimit;
- sistemet e mundëshme të hapjes dhe të mbylljes, nëse janë automatike, duhet të funksionojnë me intervale kohe në mënyrë që t'u lejojnë lehtësisht kalimin edhe personave në karrige me rrota;
- hapësirat e përshtatshme të pritjes ku është parashikuar, me vende për t'u ulur sipas standarteve të dhëna në pikën 2.4 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.5 Terminalet e impianteve ku hyjnë aparatet elektrike, kuadrot e përgjithshme, valvolat dhe rubinetet e bllokimit të përdorimeve të ndryshme, rregullatorët e impianteve të ngrohjes dhe të kondicionimit, si edhe zilet, sustat e komandimit dhe të citofonëve duhet të jenë për nga lloji dhe pozicioni planimetrik dhe altimetrik, të tilla që të përdoren lehtësisht nga ana e personave në karrige me rrota; përveç kësaj, duhet të jenë lehtësisht të dallueshëm edhe në kushtet e një shikueshmërie të kufizuar dhe të jenë të mbrojtur nga dëmtimet e goditjeve sipas standarteve të dhëna në pikën 2.5 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.6 Shërbimet higjienike duhet të garantojnë, nëpërmjet hapësirave të llogaritura, manovrimet e nevojshme të një karrigeje me rrota, për përdorimin e pajisjeve sanitare, në veçanti:

- hapësira e nevojshme për afrimin anësor të karriges me rrota te WC-ja, bideja, dushi, vaska dhe lavatriçja;
- hapësira e nevojshme për afrimin ballor të karriges me rrota te lavamani, i cili duhet të jetë i llojit të futur;
- vendosja e një mbajtëseje të përshtatshme dhe e një zileje emergjence e vendosur afër WC-së dhe vaskës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Përparësi kanë rubinetat me levë, dhe ku parashikohet furnizim me ujë të ngrohtë përzierësit termostatikë dhe dyer rrëshqitëse ose atyre që hapen për nga jashtë sipas standarteve të dhëna në pikën 2.6 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.7 Kuzhinat ku pajisjet dhe pikat përkatëse të furnizimit preferohen të jenë të vendosura në të njëjtin mur ose në muret ngjitur. Poshtë pajisjeve kryesore dhe planit të punës duhet të parashikohet një hapësirë boshe për të lejuar afrimin me lehtësi edhe nga ana e personave në karrige me rrota sipas standarteve të dhëna në pikën 2.7 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.8 Ballkonet dhe tarracat, pragu i vendosur mes tyre dhe ambientit të brendshëm nuk duhet të krijojë disnivel sa të shfaqen pengesa për kalimin e një personi në karrige me rrota. Në dyert e ballkonit nuk duhet përdoret traversë horizontale në dysheme me lartësi të tillë që të krijojë pengesë në lëvizjen e karriges me rrota. Një pjesë e ballkonit ose e tarracës që ndodhet pas derës së ballkonit duhet të ketë një gjerësi që të lejojë rrotullimin e karriges me rrota. Aty ku mundet duhet t'u jepet përparësi parmakëve të cilët i lejojnë pamjen edhe personit të ulur duke garantuar gjithashtu kërkesat e sigurisë dhe të mbrojtjes kundër rënies jashtë sipas përcaktimeve në pikën 2.8 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.9 Rrugët horizontale (korridoret dhe kalimet) duhet të sigurojnë ecje të vazhdueshme, të mundshme dhe me ndryshime drejtimesh që realizohen me lehtësi. Korridoret nuk duhet të paraqesin ndryshime niveli. Në rast të kundërt këto duhet të kapërcehen me anë të platformave të pjerrëta. Gjerësia e korridorit dhe e kalimit duhet të jetë e tillë që të garantojë hyrjen lehtësisht në njësitë e mjedisit dhe në pika jo të largëta mes tyre të mund të lejojnë ndërrimin e drejtimit të një personi në karrige me rrota sipas standarteve të dhëna në pikën 2.9 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.10 Shkallët duhet të sigurojnë një ecje të rregullt dhe të njëjtrajtëshme për gjatë gjithë gjatësisë së tyre. Aty ku kjo nuk është e mundur, duhet të ndahet çdo ndryshim i ecjes me anë të shesh pushimeve me përmasa të përshtatshme. Për çdo rampë, shkëljet duhet të kenë të njëjtën lartësi dhe hap. Rampat duhet të kenë të njëjtin numër shkëljesh, të karakterizuara nga një raport konfort midis lartësisë dhe hapit. Dyert që hapen nga ana e shkallëve duhet të kenë një hapësirë përpara të konsiderueshme. Shkëljet duhet të kenë një sipërfaqe relievor me plan drejtkëndor dhe me një profil të vazhdueshëm me kënde të rrumbullakëta. Shkallët duhet të jenë të pajisura me parmak të përshtatshëm për t'u mbrojtur nga hapsirat boshe dhe me mbajtëse. Mbajtëset duhet të jenë me kapje të thjeshta dhe të bëra me material jo prerës.

Shkallët e përbashkëta dhe ato të ndërtesave publike duhet të plotësojnë kërkesat e mëposhtme dhe standartet e dhëna në pikën 2.10 të nenit 8 në pjesën e dytë të kësaj rregulloreje,

- gjerësia e rampave të pjerrëta dhe e shesh pushimeve duhet të lejojë kalimin në të njëjtën kohë të dy personave ose kalimin horizontal të një barele, me një pjerrësi maksimumi 15% përgjatë boshtit gjatësor;
- gjatësia e rampës së pjerrët duhet të jetë e kufizuar; në të kundërt ajo duhet të ndërpritet me një shesh pushim në mënyrë që të ndalohej rënia e personit;
- mbajtëset duhet të jenë të fiksuara nga të dyja anët e rampës dhe shesh pushimit;
- në rastin e përdorimit kryesisht nga fëmijët (në shkollë), duhet parashikuar një mbajtëse tjetër në lartësi të përpjesëtueshme;
- preferohet një ndriçim natyral anësor; dhe në pamundësi me ndriçim artificial, edhe ky anësor, me çelës të dallueshëm në errësirë i vendosur në çdo shesh pushim;
- rampat e shkallëve duhet të jenë lehtësisht të perceptueshme edhe nga ata që nuk shohin.

1.11 Platformat e pjerrëta, pjerrësia e të cilave përcaktohet në raport me aftësinë që ka personi në karrige me rrota që ta kalojë dhe ta përshkojë atë pa mundim, si edhe në lidhje me gjatësinë e asaj. Duhet krijuar sheshpushime horizontale veçanërisht për platformat e pjerrta të gjata. Për platformat e pjerrta vlejnë llogaritjet analoge dhe ato të përcaktuara për shkallët sipas standarteve të dhëna në pikën 2.10 dhe 2.11 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.12 Ashensorët duhet të kenë një kabinë me përmasa minimale të tilla që të bëjë të mundur përdorimin nga ana e një personi në karrige me rrota.

Dyert e kabinës dhe të katit duhet të jenë automatike dhe me përmasa të tilla që të lejojnë futjen e karriges me rrota.

Sistemi i hapjes së portave duhet të jetë i pajisur me një mekanizëm të përshtatshëm (qelizë fotoelektrike, krahë të lëvizshëm) për ndalimin dhe zbrapsjen e mbylljes në rastin e bllokimit të derës.

Kohët e hapjes dhe të mbylljes së dyerve duhet të sigurojnë futjen me lehtësi të personave në karrige me rrota. Stacionimi i kabinës në sheshet e ndalimit duhet të bëhet me dyer të mbyllura.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Butonat e komandimit nga brenda dhe nga jashtë duhet ta kenë komandën më të zgjatur në një lartësi të përshtatshme për personin në karrige me rrota, dhe të jenë të përshtatshme për përdorim nga personat që nuk shohin.

Në brendësi të kabinës duhet të vendoset një citofon, një zile alarmi, një dritë emergjence, një sinjal me ndriçim i cili konfirmon marrjen nga jashtë të thirrjes së alarmit.

Shesh pushimi para derës së kabinës duhet të ketë një hapësirë të tillë sa të mbajë një karrige me rrota dhe të lejojë manovrimet e nevojshme për futjen e saj.

Duhet siguruar që ndalimi në kate të garantojë të njëjtën kuotë të dyshemesë së kabinës me atë të shesh pushimit.

Duhet parashikuar sinjali me zile të mbërritjes në kat dhe një ndriçues për të sinjalizuar gjendjet e alarmeve të mundshme. Gjithshka kryhet sipas standarteve të dhëna në pikën 2.12 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.13 Servo-shkallët dhe platformat ngritëse janë pajisje të përshtatshme që lejojnë, në alternative të ashensorit ose platforme të pjerrët, kalimin e një disnivele nga personat me aftësi të kufizuara levizëse. Pajisje të tilla janë pranuar si një metodë alternative e ashensorëve në ndërhyrjet e përshtatjes ose për kalimin e ndryshimeve të kuotave.

Pajisjet duhet t'u përgjigjen standardeve dhënë në pikën 2.13 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Ato duhet të garantojnë lehtësisht futjen dhe stacionimin e personit në këmbë, të ulur ose në karrige me rrota dhe një manovrim të lehtë të komandave të sigurisë, si të personave që ato transportojnë ashtu edhe të atyre që mund të përballen me pajisjen në lëvizje.

Përveç këtyre të fundit, aparaturat e lartpërmendura duhet të pajisen me sistem kundër rënies, prerjes, shtypjes, përplasjeve dhe me paisje të përshtatshme për të garantuar sigurimin e lëvizjes mekanike, elektrike dhe të komandimit.

Stacionimi i pajisjes duhet të bëhet në anë të shkallës ose në anë të platformës së palosur në drejtim të murit ose e futur në dysheme.

Hapësira para platformës, si në pozicionin e nisjes, ashtu edhe në atë të mbërritjes, duhet të jetë e tillë që të lejojë hyrjen ose daljen me lehtësi nga ana e personave në karrige me rrota sipas standardeve të dhëna në pikën 2.13 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

1.14 Garazhet, vendi i të cilave duhet të lidhet me hapësirat e jashtme dhe me paisjet e ngritjes, të përshtatshme për përdorim nga personat në karrige me rrota.

Hapësira e rezervuar për ndalim qëndrimin e makinave në shërbim të personave me aftësi të kufizuara, duhet të ketë dimensione të tilla që të lejojë edhe lëvizjen e këtyre personave në kohën e hypjes në mjet. Ajo duhet bërë e dukshme nëpërmjet sinjaleve përkatëse horizontale dhe vertikale sipas standarteve të dhëna në pikën 2.14 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

2. Hapësirat e jashtme

2.1 Rrugët në hapësirat e jashtme, që të çojnë tek hyrja e ndërtesave, duhet të paktën një prej tyre të parashikohet me karakteristikat që lejonë lëvizjen e personave me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse dhe t'u garantojë atyre përdorimin e pajisjeve, të parkimeve dhe të shërbimeve të vendosura jashtë ndërtesës.

Rrugët duhet të sigurojnë një ecje sa më të rehatshme dhe të lehtë për në hyrje të ndërtesës pa ngushtime, pajisje, pengesa të natyrave të ndryshme të cilat zvogëlojnë gjerësinë e kalimit ose që mund t'i shkaktojnë dëmtime fizike përdoruesit të karriges me rrota. Madhësia e tyre duhet të garantojë lëvizshmërinë dhe në pika jo shumë të largëta midis tyre edhe ndërrimin e drejtimit nga ana e një personi në karrige me rrota.

Kur një vendkalim për këmbësorët është pranë me zonat e pa shtruara, është e nevojshme të parashikohet krijimi i një rrethi me material të përshtatshëm që të sigurojë perceptimin e menjëhershëm vizual dhe përdorimin e akustikës për personat që ecin me shkop.

Ndryshimet e mundshme të nivelit të rrugëve duhen zbatuar me një pjerrësi të lehtë ose të bëhet i mundur kalimi me anë të platformave të pjerrëta duke i realizuar me ndryshime ngjyrash për t'i dalluar. Në veçanti, kur vendkalimi i këmbësorëve njëtrajtësohet me nivelin e rrugës ose ndërpritet nga një kalim i rezervuar, duhet realizuar platforma me pjerrësi që të bëjë të mundur kalimin e një karrigeje me rrota.

Kryqëzimet midis vendkalimeve të këmbësorëve dhe zonave të rezervuara të kalimit duhet të jenë të sinjalizuara edhe për personat e verbër dhe me shikim të kufizuar sipas standarteve të dhëna në pikën 3.1 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2.2 Shtrimi i rrugëve për këmbësorët duhet të kryhet me material kundër rrëshqitës. Ndryshimet e mundshme të nivelit midis elementeve që përbëjnë një shtrim rruge, duhet të kryhen në mënyrë të tillë që të mos përbëjnë pengesë për kalimin e personit në karrige me rrota. Për shtrimin e tyre përdoren sipërfaqet relievore të realizuara me reliev në lartësi deri në 5 mm në mënyrë që të mos vështirësoj lëvizjen e personave në karrige me rrota, të jetë e ndjeshme me prekjen e shputës së këmbës ose me shkop, të mos bëhet vatër për qëndrimin e ujit, borës, mbeturinave dhe të ketë mundësi mirëmbajtje pa vështirësi. Shih fig. 5 shtojca B.

Grilat që përdoren në sipërfaqet e ecjes duhet të kenë boshllëqe që të mos krijojnë pengesa ose rrezeqe për rrotat, shkopinjtë mbajtës sipas standarteve të dhëna në pikën 3.2 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

2.3 Parkimi konsiderohet i arritshëm në se sipërfaqia në të cilën lëviz personi në karrigen me rrota është në të njëjtin plan me sipërfaqet e këmbësorëve të shërbimit ose lidhja midis tyre, në raste disnivelesh që kalojnë kufirin e lejuar, kryhet nëpërmjet platformave të pjerrëta ose të paisjeve të përshtatshme të ngjitjes, sipas standarteve të dhëna në pikën 3.3 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Hapësira e rezervuar e ndalimit të makinave të personave me aftësi të kufizuara duhet të ketë të njëjtat karakteristikë si në pikën 1.14 të këtij neni.

3. Sinjalistika në ndërtesa dhe nëpër hapësirat e arritshme duhet të vendoset në mënyrë të dukshme që të shihen lehtësisht tabelat me udhëzime për orientimin dhe shfrytëzimin e hapësirave të ndërtuara, duke dhënë informacionin e duhura mbi mënyrën e hyrjes nga personat me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse. Në raste të tilla tabelat treguese duhet të kenë edhe simbolin tregues ndërkombëtar të arritshmërisë, shtojca A.

Nëpër ndërtesat e hapura për publikun duhet të vendoset një sistem shenjash që të tregojnë aktivitetet kryesore që zhvillohen dhe rrugët e nevojshme për t'i arritur. Për ata që nuk shohin duhen vendosur pajisje fonike për treguesit e dhënë ose tabela qendrore të shkruara me alfabetin Braille. Në përgjithësi, çdo situatë rreziku duhet të jetë e dallueshme edhe nëpërmjet shenjave sinjalizuese dhe mjeteve referuese, si ato zanore ashtu edhe shikuese`.

4. Ndërtesat sociale që shërbejnë për aktivitete sociale si arsimore, sanitare, bamirësie, kulturore dhe sportive duhet të respektojnë kërkesat e arritshmërisë të dhëna në pikat 1, 2 dhe 3 të këtij neni. Duke u kufizuar në shërbimet higjienike, kërkesa do të konsiderohet e plotësuar nëse të paktën një shërbim higjienik për çdo kat të përdorshëm është i arritshëm nga personat në karrige me rrota. Nëse në ndërtesë, në varësi të përmasave dhe fluksit të njerëzve që e përdorin, duhen parashikuar më shumë grupe shërbimesh higjienike, duhet gjithashtu që edhe ato të arritshmet nga personat në karrige me rrota të shtohen në proporcion.

5. Selitë e ndërtesave të shoqërive ose të ndërmarrjeve që i nënshtrohen punësimit të detyrueshëm do të konsiderohen të plotësuar ndaj kërkesave për arritshmërinë nëse janë të arritshëm të gjithë sektorët prodhues, zyrtar dhe të paktën një shërbim higjienik, për çdo grup shërbimesh higjienike të parashikuara. Gjithmonë duhet të garantohet shfrytëzimi i mensave, garderobave, si edhe të gjitha shërbimeve përkatëse.

6. Në lidhje me rregullat kundër rënies së zjarrit çdo zgjidhje e dhënë në projekt për të garantuar mundësinë e hyrjes ose të shfrytëzimit, duhet të parashikojë një shpërndarje të përshtatshme të ambienteve dhe përcaktimeve të veçanta teknike për mbrojtjen nga zjarri edhe të personave me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse e ndijuese. Kështu duhet t'i jepet përparësi, ku është teknikisht e mundshme dhe në përputhje me rregullat në fuqi, nëndarjes së tërësisë së ndërtesës në "dhoma kundër zjarrit", më tepër se sa "sistemeve të daljes" të përbëra nga shkallët e sigurisë që nuk mund të përdoren nga personat me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse.

Ndarja në dhoma, që përbëjnë "vendet e sigurta statike", duhet bërë në mënyrë të tillë që ambientet të jenë të mbrojtura, të shpërndara njëtrajtësisht dhe në numër të mjaftueshëm, të qëndrueshme ndaj zjarrit dhe lehtësisht të arritshme nga personat me aftësi të kufizuara, ku më pas mund të presin ndihmën e shpejtë.

Neni 5

Kriteret e projektimit për mundësinë e shfrytëzimit

1. Në objektet e banimit mundësohet hyrja për personat në karrige me rrota në ambjentin e ndenjes ose të ngrënies, në një shërbim higjienik dhe në koridoret duke respektuar rregullat e përcaktuara në nenin

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3, nëpërmjet garantimit të pajtueshmërisë me rregullat e projektimit të dhëna në pikat 1.1, 1.6, 1.9 dhe 2 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, si dhe me përmasat dhe/ose zgjidhjet teknike specifike përkatëse. Për rrugët horizontale (koridoret) të shihen zgjidhjet teknike të dhëna në pikën 2.9 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

2. Sallat dhe vendet për mbledhjet, spektaklet dhe banketet duhet të kenë të paktën një zonë lehtësisht të arritshme edhe nga personat me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse, nëpërmjet një rruge të vazhdueshme në të njëjtin plan, me platforma të pjerrëta, nëpërmjet ashensorit ose mjeteve të tjera ngritëse. Nëse ambjenti ku kryhen aktivitetet u nënshtrohen normave në fuqi kundër zjarrit, zona e caktuar për personat në karrige me rrota duhet të jetë e parashikuar në një pozicion të tillë që në rast emergjence të mund të arrihet lehtësisht një rrugëdalje ose “një vend i sigurt i qendrueshëm”.

Sallat për mbledhjet, spektaklet dhe banketet:

- duhet të pajisen me vende të rezervuara për personat me aftësi të kufizuara, në një raport dy për çdo katërqind vende;

- duhet të pajisen me të njëjtën raport edhe hapësirat e lira të rezervuara për personat në karrige me rrota, në sipërfaqe të sheshtë, me dimensione të tilla që lejon manovrimin dhe ndalimin e karriges me rrota;

- duhet të sigurohet arritshmëria e të paktën e një shërbimi higjienik, një vendi në tribunë, një në skenë dhe një dhome të vogël bashkë me shërbimin higjienik përkatës.

Në sallat për bankete të paktën një pjesë e saj duhet të jetë e arritshme nëpërmjet një rruge të vazhdueshme dhe të paisur me platforma të pjerrëta, nga personat me aftësi të kufizuara ose paaftësi levizëse dhe duhet të pajisen të paktën me një vend të lirë për personat në karrige me rrota. Kjo hapësirë duhet të jetë në sipërfaqe të sheshta dhe me dimensione që të lejojnë manovrimin dhe ndalimin e karriges me rrota. Duhet siguruar arritshmëria për të paktën e një shërbimi higjienik.

Për të garantuar shikueshmërinë në sallat dhe në vendet e mbledhjeve, spektakleve dhe banketeve, duhen respektuar rregullat e dhëna në pikat 1, 2 dhe 3 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, për garantimin e kërkesave specifike të lartpërmendura.

3. Strukturat pritëse si hotele, fshatra turistike, kampingje, etj., duhet të kenë të gjitha pjesët dhe shërbimet e përbashkëta, si edhe një numër të përcaktuar dhomash, të arritshme edhe nga personat me aftësi të kufizuara. Dhoma të tilla duhet të kenë paisje, shërbime, rrugë dhe hapësira për manovrim, të cilat lejojnë përdorimin me lehtësi edhe nga personat në karrige me rrota. Nëse dhomat nuk disponojnë shërbime higjienike, duhet të jetë i arritshëm në të njëjtin kat, të paktën një shërbim higjienik.

Numri i dhomave të arritshme për çdo strukturë pritëse duhet të jetë të paktën dy në 40 dhoma ose duke shtuar dy dhoma të tjera mbi 40 dhoma. Në të gjitha dhomat është e domosdoshme të parashikohet një pajisje për sinjalizimin e alarmit, me zile dhe me ndriçim.

Vendndodhja e dhomave të arritshme preferohet të jetë në katet e ulëta të ndërtesës dhe për më tepër në afërsi të një “vendi të sigurt të palevizshëm” ose të një rrugë dalje të afërt. Për fshatrat turistike dhe kampingjet, përveç shërbimeve dhe paisjeve të përbashkëta, duhet të jenë të arritshme të paktën 5% e sipërfaqeve të hapësirave të destinuara për ndenjen e përkohshme me një minimum absolut prej dy njësisht. Për të garantuar mundësinë e shfrytëzimit në strukturat pritëse duhen respektuar rregullat në pikat 1, 2 dhe 3 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

4. Vendet e kultit duhet të kenë një pjesë të ulët të sallës për shërbime fetare, të arritshme nëpërmjet një rruge të vazhdueshme të lidhur me anë të platformave të pjerrëta. Për këtë duhen respektuar rregullat e dhëna në pikat 1, 2 dhe 3 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

5. Vendet e tjera të hapura për publikun duhet të garantojnë arritshmërinë në hapësirat e komunikimit. Kështu duhen respektuar rregullat në pikat 1, 2 dhe 3 të nenit 4 të pjesës së dytë. Këto vende, kur i kalojnë 250 m² sipërfaqe shfrytëzimi, duhet të kenë të paktën një shërbim higjienik të arritshëm.

6. Pajisjet e palevizshme nuk duhet të krijojnë vështirësi ose pengesë për zhvillimin e aktiviteteve edhe nga ana e personave me aftësi të kufizuara. Për këtë janë të vlefshme rregullat e dhëna në pikën 4 të nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

7. Mundësia e kushtëzuar e shfrytëzimit në ndërtesat ekzistuese, njësitë e patundshme ose ambientet e hapura për publikun, që nuk u janë nënshtrohur ristrukturimit dhe që nuk i përgjigjen kritereve të arritshmërisë, por që tek to ekziston mundësia e shfrytëzimit, nëpërmjet ndihmës personale për personat me aftësi të kufizuara, e bëjnë të detyrueshme vendosjen afër hyrjes të një butoni thirrjeje me shenjë ndërkombëtare të arritshmërisë.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 6

Kriteret e projektimit për përshtatshmërinë

1. Ndërtimet e reja konsiderohen të përshtatshme kur, nëpërmjet zbatimit të punimeve që nuk ndërhyjnë në modifikimin as të strukturës mbajtëse dhe as të rrjetit të impianteve të përbashkëta, mund të kthehen në të përshtatshme, në shërbim të personave me aftësi të kufizuara lëvizëse, duke respektuar kushtet e parashikuara në këtë rregullore për mundësinë e arritshmërisë. Projektimi duhet të garantojë një rezultat të kënaqshëm si në shfrytëzim, shërbim, siguri, si edhe të vendosjes në të ardhmen të pajisjeve të mundshme të sistemeve të ngritjes. Kur në ndërtesat shumë katëshe, për nga struktura e ndërtimit të shkallës nuk është e mundur futja e një servo-shkalle me platformë, duhet parashikuar një hapësirë e përshtatshme për vendosjen e një platforme ngritëse.

2. Ndërhryjet e ristrukturimeve duhet të plotësojnë kërkesa të njëjta me ato të një ndërtese të re, duke respektuar normat në fuqi për mbrojtjen e veprave artistike, arkeologjike, historike dhe kulturore. Instalimi i ashensorit në kafazin e shkallëve nuk duhet të rrezikojë shfrytëzimin e platformave dhe të shesheve të pushimit, për të mos penguar fluksin maksimal në rast emergjence.

KREU III

ZBATIMI I RREGULLAVE

Neni 7

Zbatimi dhe shmangia nga rregullat

1. Standardet që përmban neni 8 në pjesën e dytë të kësaj rregulloreje, janë të detyrueshme për t'u zbatuar.

Zgjidhjet teknike që përcaktohen në nenin 9 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje edhe pse nuk mbështeten në standardet e dhëna në këtë rregullore, janë të pranueshme nëse u përgjigjen kriterëve të projekteve të cilat plotësojnë rregullat nëpërmjet reduktimit të dimensioneve me zgjidhje të veçanta hapësinore ose teknologjike.

2. Në projekt propozohen zgjidhje alternative për specifikimet dhe zgjidhjet teknike, që i përgjigjen kriterëve të projektimit. Në këtë rastë çdo ndryshim duhet shoqëruar nga relacioni i ilustruar me grafikët e nevojshëm për të treguar alternativën e propozuar dhe ekuivalentin ose cilësinë më të mirë të rezultateve që rrjedhin nga zbatimi i tyre.

3. Përputhshmëria e projektit me rregullat dhe standartet e dhëna në rregulloren e miratuar me këtë vendim dhe përshtatshmëria e zgjidhjeve të mundshme alternative çertifikohen nga profesionistë të përgatitur pranë zyrave të kontrollit të projektit.

4. Rregullat dhe standardet e këtij vendimi, janë të shmangshme vetëm për ndërtesat ose pjesë të tyre, të cilat në respektim të rregullave teknike specifike, nuk mund të realizohen pa pengesa arkitektonike, ose për vende të posaçme teknike në të cilat hyrja u rezervohet vetëm personave të specializuar.

5. Në ndërhryjet e ristrukturimit, lejohen shmangiet në rastin e pamundësisë teknike në lidhje me elementet strukturore dhe të impianteve, të cilat vërtetohen paraprakisht. Shmangiet lejohen vetëm nga autoritetet kompetente, përcaktuar në pikën 3 të këtij neni.

KREU IV

STANDARTET DHE ZGJIDHJET TEKNIKE

Neni 8

Standardet funksionale dhe të përmasave

1. Të përgjithshme

1.1 Mënyra e matjes

Lartësia e pamakut: është distanca e matur vertikalisht nga buza e sipërme e elementit i cili pengon pamjen (traversa e poshtme e kornizës, bordura e mundshme ose kangjella) deri në planin e ecjes.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Lartësia e bordurës: është distanca e matur vertikalisht nga buza e sipërme e bordurës deri në planin e ecjes.

Lartësia e bordurës ose e parmakut të shkallëve: është distanca nga buza e sipërme e parmakut ose e bordurës deri në planin e ecjes të një shkalleje çfarëdo, e matur vertikalisht në lidhje me pjesën e përparme të vetë shkallës.

Gjatësia e një platforme të pjerrët: është distanca e matur horizontalisht midis dy pjesëve në rrafsh jo të drejtë dhe të bashkuara nga platforma e pjerrët.

Hapësira neto e derës së brëndëshme ose e ballkonit është gjerësia neto e lëvizjes pa vështirësi e madhësisë së kanatit të lëvizshëm në pozicionin e hapjes maksimale nëse është me rrëshqitje, dhe në pozicionin e hapjes 90° nëse është me mentesha (gjerësia e nevojshme e kalimit).

Lartësia e dorezës është distanca e matur vertikalisht nga boshti i rrotullimit të dorezës, ose nga buza e sipërme e gjuhëzës, deri në planin e dyshemesë.

Lartësitë e pajisjeve të komandimit, çelësave elektrikë, prizave, çelësave është distanca e matur vertikalisht nga boshti i sistemit komandues deri në planin edyshemesë.

Lartësia e citofonit është distanca e matur vertikalisht nga boshti i mikrofonit, ose nga pjesa e sipërme e dorezës së telefonit, deri në planin e dyshemesë.

Lartësia e telefonit në mur dhe e kutisë së letrave është distanca vertikale e elementit të ndodhur më lart e që duhet arritur për përdorim, deri në planin e dyshemesë.

1.2 Kushtet e përdorimit të mjeteve ndihmëse për personat me aftësi të kufizuar, janë;

- hapësirat e nevojshme për lëvizjen e personave në karrige me rrota, dhënë në figurën 2 të shtojcës B;
- hapësira e nevojshme për përdorimin e shkopit, patericës mjetit ndihmës për ecje, dhënë në figurën 3 të shtojcës B;

- hapësira e nevojshme për përdorimin e shkopit dhe qenit shoqërues, dhënë në figurën 4 të shtojcës B.

2. Njësitë e mjedisit dhe përbërësit e tyre:

2.1 Dyert, hapësirat e dyerve të hyrjes së çdo ndërtese dhe të çdo njësie të patundshme duhet të jenë të paktën 80 cm. Hapësira e dyerve të tjera duhet të jetë të paktën 75 cm. Hapësirat para dhe pas derës duhet të jenë në përputhje me minimumin e parashikuar në skemat grafike të dhëna figura 2 shtojca B. Lartësia e dorezave duhet të jetë midis 85 dhe 95 cm (e këshillueshme 90 cm) dhe për dritare në lartësinë 90~120 cm. sipas figurës 30 të shtojcës B. Duhet t'u jepet përparësi zgjidhjeve me një kanat të vetme për dyert që nuk kanë gjerësi më të madhe se 120 cm dhe xhamat të jenë vendosur në një lartësi 40 cm nga plani i ecjes. Elementët për pastrimin e këpucëve duhet të vendosen në nivelin e dyshemesë.

2.2 Dyshemetë, disnivelet e mundshme të tyre nuk duhet t'i kalojnë 2,5 cm. Aty ku janë parashikuar shtrime të rrugëve kundër rrëshqitjes, vlejné standartet e dhëna në pikën 3.2 të këtij neni.

2.3 Kornizat e jashtme

Lartësia e dorezave ose e sistemit të komandave duhet të jetë midis 100 dhe 130 cm (e këshillueshme 115 cm).

Për t'i lejuar personit të ulur pamjen edhe nga jashtë, duhet t'u jepet përparësi zgjidhjeve në të cilat pjesa penguese e parmakut, nëse është, të mos i kalojë të 60 cm lartësi nga toka, por këshillohet që për arsye sigurie, parmaku të jetë gjithsej i lartë të paktën 100 cm dhe i pakalueshëm nga një sferë me diametër 10 cm.

Te dritaret, këndi i traversës së poshtme të kanatit që hapet duhet të jetë i profilizuar ose i mbrojtur që të mos shkaktojë plage. Kanatet e lëvizshme të dritareve duhet të përdoren duke ushtruar një forcë jo më të madhe se 8 kg.

2.4 Pajisjet e palëvizshme

Në ndërtesat e banuara kutitë për postën nuk duhet të vendosen në një lartësi më shumë se 140 cm.

Në vendet e hapura për publikun, ku kontakti me njerëzit bëhet nëpërmjet tavolinave, duhet parashikuar një hapësirë e përshtatshme e lirë, mundësisht në një ambient të ndarë, që të bëhet një pritje normale, ku përveç të tjerash mund të vendosen një numër vendesh të mjaftueshëm për t'u ulur (preferohen karriget e ndara).

Distanca përpara çdo tavoline duhet të jetë të paktën 150 cm dhe anash të paktën 120 cm me qëllim kalimin me lehtësi mes tavolinave.

Në vendet e hapura për publikun, në të cilat kontakti me njerëzit bëhet nëpërmjet sportelit të banakut të zgjatur ose në mure, duhet mundësuar një pritje e përshtatshme për publikun, me qëllim që të evitohet shfaqja e situatave patologjike të nervozizmit dhe të lodhjes. Sidoqoftë në vende të tilla duhen krijuar

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

hapësira të lira, mundësisht në ambiente të ndara, ku mund të bëhet një pritje normale, në të cilën përveç të tjerash mund të vendosen një numër i caktuar vendesh për t'u ulur (preferohen karriget e ndara).

Për sa u përket flukseve të veçanta të njerëzve, duhet të parashikohen barrierat ndarëse udhërrëfyese, të cilat duhet të jenë me një gjatësi të njëjtë me atë të radhës së njerëzve dhe që konsiderohet si mesatarja e flukseve të mëdha dhe me një gjerësi minimale prej 70 cm. Barrierat që ndan rrugën e afërimit të sportelit nga ai i daljes duhet të ndërpritet nga një distancë prej 120 cm në përfundim të pengesave të banakut të zgjatur ose të planit të punës së sportelit në mur. Në çdo rast barrierat ndarëse udhërrëfyese nuk duhet të kenë një gjatësi më të madhe se 400 cm. Barrierat ndarëse udhërrëfyese duhet të jenë të fiksuara fort në dysheme dhe të kenë një lartësi në nivelin e një bordure prej 90 cm.

Të paktën një sportel duhet të ketë planin e përdorimit për personat në karrige me rrota, i vendosur në një lartësi baras me 90 cm nga toka në vendin e rezervuar për publikun.

Në vendet e hapura për publikun ku kontakti me njerëzit bëhet nëpërmjet banakut të zgjatur, të paktën një pjesë e tyre duhet të kenë një plan përdorimi për njerëzit, i vendosur në një lartësi baras me 85 cm nga toka.

Pajisjet automatike të çdo lloji për përdorim publik, të vendosura në brendësi ose jashtë njësisë të patundëshme të hapura për publikun, duhen që për nga pozicioni, lartësia dhe komandat të mund të përdoren nga personat në karrige me rrota. Fig. 31 për zbatueshmërinë shtojca B, si dhe fig. 1.23 dhe për personat që nuk dëgjojnë 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 dhe 1.22 shenjat treguese të shtojcës A.

2.5 Terminalet e impianteve ku hyjnë pajisjet elektrike, kuadrot e përgjithshme, valvulat dhe rubinetet, e bllokimit të përdorimeve të ndryshme, rregullatorët e impianteve të ngrohjes dhe të kondicionimit, zilet e alarmit, citofoni, duhet të vendosen në një lartësi midis 40 dhe 140 cm. Shenjat treguese që përdoren janë fig. 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 dhe 1.21 të shtojcës A.

2.6 Shërbimet higjienike duhet të garantojnë manovrimin dhe përdorimin e pajisjeve të personave me aftësi të kufizuara motorike, duhet të parashikojnë në lidhje me hapësirat e manovrimit si në pikën 1.2 të këtij neni, afërim anësor të WC-ja, bideja, vaska, dushi, lavatrica dhe afërim ballor të lavamani. Kështu duhen respektuar përmasat minimale të mëposhtme:

- Hapësira e nevojshme e afërimit dhe e lëvizjes anësore e karriges me rrota të WC-ja dhe bideja, nëse është e parashikuar, duhet të jenë minimumi 100 cm, e matur nga boshti i paisjes sanitare;

- Hapësira e nevojshme e afërimit anësor e karriges me rrota të vaska, duhet të jetë minimumi 140 cm përgjatë vaskës me një thellësi minimale 90 cm;

- Hapësira e lirë për lëvizjen me karrocë për PAK duhet të jetë me sipërfaqe rrethore me diametër të paktën 150 cm;

- Hapësira e nevojshme e afërimit ballor e karriges me rrota të lavamani, duhet të jetë minimumi 80 cm e matur nga ana e përparme e lavamanit. Për sa u përket karakteristikave të pajisjeve sanitare përveç të tjerash lavamanët duhet ta kenë pjesën e sipërme të vendosur në 80 cm nga dyshemeja dhe të jenë pa kolonë me sifonin mundësisht gjysmë të mbyllur ose të futura në mur;

- WC-të dhe bidetë të jenë të tipit të varura, në mënyrë të veçantë boshti i WC-së ose i bidesë duhet të vendoset në një distancë minimale 40 cm nga muri anësor, pjesa e përparme duhet të jetë më e madhe se 65 cm nga muri mbrapa dhe pjesa e sipërme duhet të jetë 45-50 cm nga dyshemeja. Në rast se aksi i WC-së ose i bidesë është më shumë se 40 cm largë nga muri, duhet parashikuar një hallkë ose parmak për të lejuar lëvizjen në një distancë 40 cm nga aksi i paisjes sanitare. Paisja e lëshimit të ujit në WC të vendoset në lartësinë prej 70 cm mbi sipërfaqen e dyshemesë;

- Dushi duhet të vendoset poshtë, i paisur me një karrige që ulet dhe ngrihet dhe me telefonin e dushit;

- Varsja e rrobave duhet të vendoset në lartësinë prej 120 cm nga dyshemeja;

- Të gjitha paisjet duhet të kenë kontrast të theksuar në ngjyrë nga dyshemeja dhe muret;

- Instalim i mekanizmit të hapjes së derës nga jashtë në rast dhënie të ndihmës së shpejtë;

- Instalim i sistemit të alarmit brënda banjës për t'u përdorur nga PAK në raste nevojë.

Në banesat e arritshme të banuara, të dhënat në nenin 3 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, përveç të tjerash, duhen vendosur paisje me hallka dhe parmakë horizontalë dhe/ose vertikalë pranë paisjeve.

Në shërbimet higjienike të vendeve publike është e nevojshme instalimi i parmakëve pranë WC-ve, të vendosur me një lartësi prej 80 cm nga dyshemeja dhe me diametër baras me 3-4 cm; nëse është i fiksuar në mur duhet vendosur 5 cm larg nga vetë ai.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Në rastin e përshtatshmërisë lejohet heqja e bideve dhe zëvendësimi i vaskës me një dush të vendosur poshtë, me qëllim që të përfitohet një hapësirë anësore për afrimin te WC-ja dhe për të përcaktuar hapësirat e mjaftueshme të manovrimit.

Në banesat e ndërtesave rezidenciale, në të cilat është parashikuar kërkesa e mundësisë së shfrytëzimit, shërbimi higjenik do të quhej i arritshëm nëse do të mundësohej të paktën arritja e një WC-je dhe e një lavamani nga ana e personit në karrige me rrota. Me arritje të pajisjeve sanitare kuptohet mundësia për të arritur deri afër saj edhe pa afrimin anësor për WC-në dhe afrimin ballor për lavamanin.

Shenjat për mundësinë e shfrytëzimit të ambjenteve të shërbimit higjenik jepen në fig 1.14 dhe 1.15 shtojca A, si dhe figura 16, 17 shtojca B.

2.7 Kuzhinat, në të cilat garantohet manovrimi dhe përdorimi me lehtësi i lavamanit dhe të paisjes së gatimit, duke vendosur poshtë tyre hapësira të lira 50 cm në thellësi dhe në një lartësi të paktën 70 cm nga dyshmeja. Për hapësirat e kufizuara preferohen dyert me rrëshqitje ose ato në formë libri. Sipërfaqja e përdorimit të hapësirës, për shfrytëzimin e elementëve të kuzhinës dhe kthimin me karrocë për PAK-në, të paktën të jetë me një sipërfaqje e rrethi me diametër 150 cm. Hapësira për lëvizje rreth mobiljeve me gjerësi të paktën 120 cm. Në se kuzhina ndodhet jashtë banesës, për rastet e kampeve, shenja treguese që përdoret është si figura 1.1 shtojca A dhe për zbatim figura 18 shtojca B.

2.8 Në ballkonet dhe tarracat parrakët duhet të kenë një lartësi minimale 100 cm dhe të jenë të pakalueshëm nga një sferë me diametër prej 10 cm. Për të lejuar ndryshimin e drejtimit, ballkonet dhe tarracat duhet të kenë të paktën një hapësirë brenda të cilit mund të shkruhet një rreth me diametër 140 cm.

2.9 Rugët horizontale dhe korridoret duhet të kenë një gjerësi minimale 100 cm, dhe zgjerime të përshtatshme për të lejuar ndryshimin e drejtimit të lëvizjes nga ana e personit në karrige me rrota (shih pikën 2.3. të këtij neni). Këto zgjerime duhet të realizohen në pjesët fundore të korridoreve dhe gjithashtu të parashikuara për t'u realizuara çdo 10 m në zhvillim linear. Për pjesët e korridorit ose të sheshpushimeve ku hapen dyert duhen përshtatur zgjidhje teknike në përputhje me mënyrat e hapjes së dyerve dhe të hapësirave të lira të nevojshme për kalimin, të përcaktuara në pikës 1.1 të këtij neni, si dhe zgjidhjet teknike:

- Hapësira neto e portës e barabartë me 75 ~ 80 cm kur:

- a. Kalimi në hapësirën e portës të vendosur në faqe muri është perpendikulare me kahun e drejtimit të karriges me rrota për:

- a-1 nevojat e lëvizjes mbrapa gjatë hapjes, bazen e sipërfaqes së lirë të nevojshme është 190 cm ndërsa gjerësia nga korridori 100 cm;

- a-2 manovër të thjeshtë, pa lëvizur mbrapa, hapësira anësore që duhet respektuar është 45 cm ndërsa sipërfaqja e lirë e bazës duhet të jetë 135 cm;

- a-3 gjerësi të lirë 100 cm, sipërfaqja e lirë e bazës duhet të jetë 120 cm.

- b. Kalimi në hapësirën e portës të vendosur në një faqe muri është paralel me kahun e drejtimit të karriges me rrota për;

- b-1 gjerësi të korridorit 100 cm, hapësirë e nevojshme përtej portës duhet të jetë 20 cm, hapësira për fillimin e manovrimit përpara portës duhet të jetë 100 cm dhe hapja e portës më shumë se 90°. E njëjta gjë vlen dhe për hyrjen në kah të kundërt.

- b-2 gjerësi të korridorit 100 cm hapësira e nevojshme përtej portës duhet të jetë 110 cm për të lejuar hapjen dhe hapësira e nevojshme përpara portës duhet të jetë aq sa vend zë karroca. E njëjta gjë për hyrjen në krah të kundërt.

- b-3 gjerësi të korridorit 100 cm hapja e portës është përtej 90°, hapësira e nevojshme përtej portës në korridor është 10 cm, hapësira e nevojshme përtej portës në hapësirën e hyrjes është 20 cm dhe hapësira e nevojshme përpara portës, në korridor të paktën 90 cm, për të garantuar kthimin.

- c. Kalimet në holle dhe nëpërmjet portave vendosur në linjë të drejtë mes tyre dhe në faqe muri perpendikulare me kahun e lëvizjes së karriges me rrota për:

- c-1 Nevoja lëvizjeje mbrapa gjatë hapjes së portës hapësira bazë e nevojshme është 190 cm, hapësira bazë e nevojshme përpara hollit është 120 cm dhe gjerësia e hollit 100 cm. c-2. Manovrimet të thjeshta, pa qenë i detyruar të kryesh lëvizje mbrapa hapësirë në anë të portës së dytë është 45 cm, hapësira bazë e nevojshme është 180 cm dhe gjerësia e nevojshme është 135 cm.

- c-3 Nevoja lëvizjeje mbrapa gjatë hapjes së portës gjerësia e hollit është 100 cm dhe hapësira e nevojshme e bazës është 190 cm.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c-4 Manovrim të thjeshtë pa qenë nevoja për lëvizje mbrapa hapësira bosh në anë të portës së dytë është 45 cm dhe hapësira e nevojshme bazë është 210 cm.

c-5 Manovrim të thjeshtë pa qenë nevoja të lëvizje mbrapa hapësira e nevojshme bazë është 170 cm dhe hapësira e nevojshme bazë përpara hollit është 135 cm.

d. Udhëkalimet që ndodhen në holle dhe kalojnë nëpërmjet portave perpendikulare mes tyre janë me:

d-1 gjerësia të hollëve 100 cm dhe kanë hapësirat e nevojshme përtej portës 20 cm, si dhe hapësirë e nevojshme mes dy portave 110 cm;

d-2 gjerësi të hollit 100 cm, hapje të portave në 90° dhe hapësira e bazës së hollit 140 cm.

Zgjidhjet a-1, c-1, c-3 janë të pranueshme vetëm në rast përshtatjeje.

Dimensionet e parashikuara në këto pika duhet të konsiderohen si dimensionet më minimale të pranueshme. figura 2, shtojca B.

2.10 Shkallët, platformat e tyre për përdorim publik duhet të kenë një gjerësi minimale prej 120 cm në hapësirat e jashtme dhe 110 cm në hapësirat e brendshme, si dhe një pjerrësi të kufizuar dhe konstante për gjatë gjithë shkallës. Shkallët duhet të karakterizohen nga një raport korrekt mes lartësisë dhe hapit (hapi i shkallës minimumi 30~33 cm), sipas formulës:

$$1 \text{ hap shkalle} + 2 \text{ lartësi (ballina)} = 62 \div 64 \text{ cm.}$$

Profil i shkallës duhet të paraqesë një formë të vazhdueshme me kënde të rrumbullakosura, të përkulura në krahasim me shkallën, duke formuar me të një kënd rreth 75°-80°. Në rast të një forme të ndërprerë, pjesa e dalë e shkallës në krahasim me pjesën e poshtme duhet të jetë midis një minimumi prej 2 cm dhe një maksimumi prej 2,5 cm. Skaji i shkëljes duhet të jetë i ashpër (kundër rrëshqitës) dhe me kontrast vizual të përpunuar me gjerësi prej më së paku 2 cm;

Parmaku duhet të ketë një dorezë mbajtëse, e cila vendoset në të dy anët e shkallëve, në fillim dhe në fund të shkallëve duhet të jetë e zgjatur për 30 cm nga tubi vertikal i fundit, i paraqitur si në fig. 7 të shtojcës B. Parmaku, që është për mbrojtjen nga boshllëqet duhet të ketë një lartësi minimale 100 cm dhe të jetë i pakalueshëm nga një sferë me diametër prej 10 cm.

Dorëzat mbajtëse që vendoset në të dy anët e shkallëve realizohet në mënyrë të tillë që të mund të kapen me pëllëmbën e dorës. Ato që ndodhen në hapësirat e jashtme, realizohen në mënyrë të tillë që të mos jenë të ndjeshme nga ndryshimet termike, specifikimet sipas figures 7 të shtojcës B.

Për shkallë me gjerësi 250 cm dhe më shumë, realizohet një parmak mbajtëse në mes, i paraqitur si në fig. 9 të shtojcës B.

Në se përdorim parmakë me sipërfaqe prej qelqi ai shënohet dukshëm.

Në lidhje me ndërprerjet e bordurave, këto duhet të jenë të zgjatura me 30 cm më shumë se shkalla e parë dhe e fundit. Parmaku duhet të vendoset në një lartësi prej rreth 90-100 cm; në rastin kur duhet vendosur një parmak i dytë, ky duhet të jetë në një lartësi prej 75 cm. Parmaku që vendoset mbi ballkon ose mur duhet të jetë në një largësi nga ai të paktën 4 cm.

Para shkallës së parë dhe mbas asaj të fundit realizohet fusha relievore paralajmëruese në gjatësinë e plotë të krahut të shkallëve dhe me gjerësi 40 cm me vijëzime pingul me drejtimin e lëvizjes, sipas rregullave të dhëna në pikën 2.2 te nenit 4 të pjesës së dytë të kësaj pjese. Fig. 10 shtojca B.

Hapësirë nën shkallë rrethohet me parmak në lartësi 70 cm deri te lartësia e shikimit të krahut të shkallëve 210 cm ose nën krahun e shkallëve me disnivel të ngritur 3 cm deri te vendi ku lartësia e shikimit të krahut të shkallëve është 210 cm e paraqitur si në fig. 10 të shtojcës B.

Platformat e shkallëve që nuk përbëjnë pjesë të përbashkëta ose që nuk janë për përdorim publik duhet të kenë një gjerësi minimale prej 80 cm. Në këtë rast duhet respektuar raporti i lartpërmendur mes lartësisë dhe hapave (në këtë rast hapat duhen minimumi 25 cm) dhe lartësisë minimale të parmakut dhe përdoren shenjat e përshtatjes sipas figurës 1.2, 1.3, 1.5, 1.6 dhe 1.9 shtojcë A.

2.11 Platformat e pjerrëta (rampat)

Konsiderohet i arritshëm kalimi i një disniveri deri në 320 cm nëpërmjet platformave të pjerrëta të vendosura njëra pas tjetrës. Rampa duhet të plotësoj kushtet:

- pjerrtësi të lejuar deri në 1:20 (5%);

- gjerësi së paku 120 cm në hapësirat e jashtme, gjegjësisht më së paku 90 cm në hapësirat e brendshme;

- shesh pushime horizontale me dimensione minimale prej 150 x 150 cm ose 140 x 170 cm në drejtim të tërthortë dhe 170 cm në drejtim gjatësor nga ana e kundërt e lëvizjes, e vendosur në çdo 10 m të gjatësisë së rampës,

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- sipërfaqe relievore kundër rrëshqitëse;
- rrethim të ndërtuar me dorëza mbajtëse në pjesën e pambrojtur, ose në pamundësi një bordurë të paktën me 10 cm lartësi;
- dorezë mbajtëse me diametër 4 cm, e formatuar në mënyrë që mund të kapet me pëllëmbë, e vendosur në dy lartësi - prej 60 cm dhe 90 cm;
- rrethim i rampës, i cili gjendet në hapësirat e jashtme, doreza mbajtëse e tij e realizuar në mënyrë të tillë që të mos jetë e ndjeshme nga ndryshimet termike ;
- rrethim me sipërfaqe prej qelqi i shënuar dukshëm;
- përdorim i shenjave të përshtatjes sipas fig. 1.5, 1.7 dhe 1.8 të shtojcës A.

Përcaktimet dhe kushtet e rampave janë paraqitura në figurën 6 të shtojcës B

Pjerrësia e platformave nuk duhet t'i kalojë 8%. Janë të pranueshme pjerrësi më të larta, në rastet e përshtatshmërisë, të lidhura me zhvillimin linear efektiv të platformës.

2.12 Ashensorët përdoren si elementë për lehtësimin e lëvizjes në nivele me lartësi të ndryshme më të madhe se 120 ~ 320 cm. Përmasat dhe karakteristikat e ashensorëve janë në varësi nga vëndi se ku përdoren.

a) Në objektet, ndërtime të reja që nuk shërbejnë për banim, ashensori duhet të ketë karakteristikat e mëposhtme:

- kabinë me përmasa të brendshme 140 cm gjatësi dhe 110 cm gjerësi;
- derë me hapsirë 80~90 cm e vendosur nga ana e shkurtër;
- platformë shpërndarjeje përpara derës së kabinës me përmasa minimale 150 x 150 cm.

b) Në objektet, ndërtime të reja që shërbejnë për banim, ashensori duhet të ketë karakteristikat e mëposhtme:

- kabinë me përmasa 130 cm gjatësi dhe 95 cm gjerësi;
- derë me hapësirë 80 cm e vendosur nga ana e shkurtër;
- platformë shpërndarjeje përpara derës së kabinës me përmasa minimale 150 x 150 cm.

c) Në rastin e përshtatshmërisë të ndërtesave ekzistuese, ku nuk është i mundur instalimi i kabinave me përmasa të mëdha, ashensori mund të ketë karakteristikat e mëposhtme:

- kabina me përmasa minimale me 120 cm gjatësi dhe 80 cm gjerësi;
- dera me hapje ndriçuese minimumi 75 cm e vendosur nga ana e shkurtër
- platformë shpërndarjeje përpara derës së kabinës me përmasa minimale 140 x 140 cm.

Dyert e kabinave dhe të kateve duhet të jenë automatike dhe me rrëshqitje. Në rastin e përshtatshmërisë dera e katit mund të jetë me kanata me mentesha me kusht që të jetë e pajisur me sistem për hapje automatike.

Në të gjitha rastet, dyert duhet të qëndrojnë të hapura për të paktën 8 sekonda dhe koha e mbylljes nuk duhet të jetë më e shkurtër se 4 sekonda.

Ndalimi nëpër kate duhet të bëhet me vetë-nivelim me një tolerancë maksimale rreth 2 cm. Stacionimi i kabinës nëpër kate duhet të bëhet me dyer të mbyllura.

Butonat komandues të brendshëm dhe të jashtëm duhet të jenë në një lartësi maksimale 90~120 cm për ashensorët e llojit a), b) dhe c). Butonat e brendshëm duhet të vendosen në faqen anësore të paktën 35 ~ 40 cm larg nga dera e kabinës.

Në brendësi të kabinës, përveç ziles së alarmit, duhet vendosur edhe një citofon në lartësi rreth 110 ~ 120 cm dhe një dritë emergjence me një kohëzgjatje minimale 3 orë.

Butonat komandues duhet të parashikojnë vendosjen e numrave me reliev dhe shkrimet me përkthim në shkronjat Braille; në afërsi të butonave të jashtëm duhet të vendoset një tabelë referimi për katin me shkronjat Braille.

Duhet parashikuar sinjalizimi akustik i mbërritjes në kat dhe aty ku është e mundur, instalimi i një ndenjësjeje me palosje me rikthim automatik.

Nga dera hyrëse e ndërtesës deri te ashensori vendosen vija relievore me gjerësi 40 cm të gërvishitura në drejtim të lëvizjes.

Për arritshmërinë e ashensorit të përshtatur, sinjalizohet me tabelat sipas figurës 1.2, 1.3, 1.4 dhe 1.10 të shtojcës A. Ana e shikueshme jepet në figurën 11 të shtojcës B.

Nëse në një objekt janë instaluar më shumë se një ashensor të paktën njëri duhet të jetë i përshtatur sipas këtyre rregullave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2.13 Servo-shkallët lejohen si metodë alternative për ashensorët, për të kapërcyer diferenca me kuota jo më të mëdha se 400 cm kur nuk ka mundësi për ashensorë dhe platforma ngritëse vertikale.

Servo-shkallët ndahen në kategoritë e mëposhtme:

- a) me shkallë për transportin e personave në këmbë;
- b) me ndenjësë për transportin e personave ulur;
- c) me shkallë me ndenjësë që paloset për transportin e personave në këmbë ose ulur;
- d) me platformë të palosëshme për transportin e personave në karrige me rrota;
- e) me platformë dhe ndenjësë që paloset për transportin e personave në karrige me rrota ose të personit të ulur.

Në vendet e hapura për publikun dhe në pjesët e përbashkëta të një ndërtese, servo-shkallët duhet të lejojnë kapërcimin e disnivelet edhe për personat në karrige me rrota, nëse shikimi i lirë mes personit në platformë dhe personit të vendosur përgjatë rrugës së pajisjes është më i ulët se 200 cm. Në këtë rast është e nevojshme që e gjithë hapësira e përfshirë nga platforma në lëvizje të jetë e mbrojtur dhe e kufizuar nga parmakët dhe aparatura lëvizëse të paiset me dritaret e vogla në ekstremitetet e rrugës. Si alternativë e lëvizjes këshillohet vetëm lëvizja me shoqërues gjatë gjithë rrugës me të njëjtat shenja dalluese, me shenja akustike dhe vizuale, të cilat sinjalizojnë aparaturën në lëvizje.

Në çdo rast servo-shkallët, duke iu referuar kategorive të përmendura më lart, duhet të kenë karakteristikat e mëposhtme:

Dimensionet, sipas kategorisë:

- shkallë jo më të vogël se 35 x 35 cm, për kategorinë a.
- ndenjësë jo më të vogël se 35 x 40 cm, vendosur rreth 40-50 cm nga pragu i poshtëm, si mbështetëse këmbësh me dimensione jo më të vogla se 30x20 cm, për kategorinë b dhe c

- platforma jo më të vogla se 70 x 75 cm në vende të hapura për publikun, për kategorinë d dhe e.

Kapacitetet mbajtëse, sipas kategorive:

- jo më të vogël se 100 kg dhe jo më të madh se 200 kg, për kategorinë a, b dhe c.
- jo më të vogël se 150 kg në vende të hapura për publikun dhe 130 kg për vendet e tjera, për kategorinë d dhe e.

Shpejtësia maksimale që i referohet rrugës drejtvizore e barabartë me 10 cm/sek.

Komandat duhet të parashikohen për ngjitjen dhe zbritjen, si edhe për thirrjet dhe qëndrimet të vendosura në një lartësi rreth 70 dhe 110 cm, si të servo-shkallë ashtu edhe në kate. Këshillohet të parashikohet edhe një lidhje për sa i përket komandave të drejtimit gjatë përdorimit të një shoqëruesi përgjatë rrugës.

Ankorimet e rrugëve dhe të bashkimeve duhet të mbajnë peshën e lëvizshme shumëzuar me 1,5.

Sigurimet elektrike:

- tension maksimal ushqimi 220 V njëfazor (preferohet 24 V);
- çelës diferencial me ndjeshmëri të lartë (30 mA);
- izolues në përputhje me standardin (CEI);
- tokëzim të të gjitha pjesëve metalike;

Në ndërhyrjet e ristrukturimit është e pranueshme, si alternativë, përshtatja e izoluesve të dyfishtë.

Sigurimet e komandave:

- duhet të jenë të llojit “njeri i pranishëm” dhe të mbrojtura mekanikisht nga aktivizimet e rastësishme ose nëpërmjet një rendi të përcaktuar të komandave elektrike;
- duhet të bëhet nga ndërprerësit me çelësa të jashtëm dhe të mundësojnë ndalimin e aparaturës në lëvizje nga të gjitha vendet e komandimit;
- butonat e thirrjeve dhe të ndalimit nëpër kate duhet të instalohen në mënyrë të tillë që të jetë i mundur kontrolli vizual i të gjithë rrugës të servo-shkallës ose kur lëvizja e servo-shkallës bëhet me platformën e palosëshme në pozicion të mbyllur.

Sigurimet mekanike, duhet të jenë të garantuara nga karakteristikat e mëposhtme:

- a) koeficient minimal i sigurisë baras me $k = 2$ për pjesët mekanike në përgjithësi dhe në veçanti:
 - për tërheqje me kavo (gjithmonë dy të pavarura): $k = 6$ secili;
 - për tërheqje me zinxhirë: (dy të pavarura $k = 6$ secili. ose një $k = 10$);
 - për tërheqje me pinjion-kremalier: $k = 2$;
 - për tërheqje me mbështetje: $k = 2$;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

b) kufizues i shpejtësisë me parashutë, i cili vepron përpara se shpejtësia e mjetit të lëvizshëm të kalojë 1,5 herë atë maksimale dhe të jetë i tillë që të komandojë ndalimin e motorit kryesor, duke mundësuar ndalimin e lëvizjes brenda një hapësire prej 5 cm, e matur vertikalisht nga pika përkatëse e hyrjes në funksion të kufizuesit;

c) frenim nëpërmjet pajisjeve që janë në gjendje ta ndalojnë mjetin e lëvizshëm në më pak se 8 cm e matur përgjatë rrugës, duke filluar nga momenti i aktivizimit.

Për të krijuar sigurinë kundër rënies, për servo-shkallët e kategorisë:

- a, b dhe c duhen parashikuar shufra ose parmakë mbrojtës (të paktën njëri i vendosur më ulët),
- d dhe e përveç shufrave më sipër, duhen parashikuar mbajtëse ose doreza të palosshme për t'u shtrënguar anët e platformës, në pozicion pingul me lëvizjen.

Ndarëset, mbajtëset, dorezat dhe parmakët gjatë lëvizjes duhet të pozicionohen në shërbim të personit dhe/ose karriges me rrota. Në servo-shkallën e kategorisë d dhe hyrja ose dalja nga platforma e vendosur në pozicionin më të lartë të mundshëm duhet të bëhet me një sipërfaqe të vogël të pjerrët. Sipërfaqja e pjerrët, e cila lejon hyrjen ose daljen nga platforma bosh ose e mbushur plot duhet të bashkohet me dyshtet nëpërmjet një pjerrësie jo më të madhe se 15%.

Siguria e rrugëkalimit:

Hapësira e duhur e paisjes në lëvizje dhe ajo që i duhet personit që do ta përdorë duhet të realizohet gjatë gjithë gjatësisë së një servo-shkalle, e lirë nga çdo pengesë fikse ose e lëvizshme si dyert, dritaret, sportelet, nëndarjet e papafingot e ngritura, etj. Në rastet kur nuk është parashikuar lëvizja me vend të caktuar e servo-shkallës, duhet të parashikohen sigurimet si:

- sistem kundër prerjes gjatë lëvizjes për lart, për të parashikuar në bord hapësirë më të madhe se trupi i makinerisë dhe platformës;
- sistem kundër shtypjes gjatë lëvizjes me drejtim zbritës duke patur parasysh të gjithë pjesën poshtë shkallares ose platformës dhe asaj të trupit të makinerisë;
- sistem kundër përplasjes gjatë lëvizjes me drejtim zbritës, për të parashikuar në lidhje me bordin hapësirë më të vogël se trupi i makinerisë dhe platformës.

2.14 Garazhet vetjakë ose kolektivë, me përjashtim të atyre në ndërtesat e banimit, për të cilët nuk është e nevojshme përdorimi i ashensorit, duke garantuar rregullat kundër zjarrit, duhet të kenë ashensor ose mjete të tjera ngritëse, të cilat arrijnë në të njëjtin nivel me vend qëndrimin e makinave ose lidhen me kuotën mbërritjes së mjeteve ngritëse nëpërmjet platformave me zhvillim linear të cilat kanë një pjerrësi maksimale të barabartë me 8%.

Në ndërtesat e hapura për publikun duhen parashikuar, në masën minimale 1 në çdo 50 vende makinash me gjerësi jo më të vogël se 320 cm, vend i rezervuar falas për mjetet në shërbim të personave me aftësi të kufizuara.

Në kuotat, pjesë të banesave rezidenciale publike që janë të arritshme menjëherë, nga të cilat ato të përmendura në nenin 3 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, duhen parashikuar vende makinash me karakteristikat e lartpërmendura, në numër të barabartë me banesat e arritshme. Vend parkimet e sinjalizuara, sipas rregullave të përcaktuara në këtë vendim, vendosen në afërsi të mjeteve ngritëse dhe në pozicion të tillë që të lejojnë në raste emergjence, të arrihet në një kohë të shkurtër një "vend i sigurt i qëndrueshëm" ose një rrugëdalje e arritshme.

Platformat e rezervuara dhe/ose të këmbësorëve duhen pajisur me parmakë.

3. Hapësirat e jashtme

3.1 Rrugët

- Vendkalimet për këmbësorët duhet të kenë një gjerësi minimale prej 90 cm, për të lejuar ndryshimin e drejtimit të lëvizjes nga ana personave në karrige me rrota dhe të kenë zgjerime në të njëjtin plan, çdo 10 metra gjatësi.

- Çdo ndërrim drejtimi për gjatë rrugës së drejtë duhet të bëhet në të njëjtin rrafsh.

- Aty ku është e nevojshme marrja e kthesave 90° në drejtim të lëvizjes, vendi duhet të jetë me gjerësi të paktën 170 cm duke filluar nga pika më e jashtme, në të njëjtin plan dhe pa ndërprerje.

- Aty ku është e nevojshme të parashikohet një rreth, ky duhet të jetë i ngritur me 10 cm nga toka i realizuar me një material dhe ngjyrë ndryshe nga shtrimi i rrugës, të mos jetë me kënde të theksuara dhe të ndërpritet të paktën në çdo 10 metra nga kalime për në vendet ngjitur të pashtuara.

- Pjerrësia gjatësore nuk duhet t'i kalojë të 5%. Nëse nuk është e mundur, lejohen pjerrësi me të mëdha, me kusht që të jenë në përputhje me sa parashikohet në pikën 2.11 të këtij neni.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- Në rrugët me pjerrësitë 5% është e nevojshme vendosja e një shesh qëndrimi horizontal, me një hapësirë prej të paktën 150 cm, çdo 15 metra në gjatësi të rrugës. Për pjerrësi më të mëdha gjatësia duhet të zvogëlohet proporcionalisht deri në 10 metra për një pjerrësi 8%.

- Pjerrësia maksimale e tërthortë e lejueshme është 1%.

- Në prani të kundër-pjerrësisë në fund të një rruge të pjerrët ose të një bashkimi midis kësaj rruge dhe nivelit rrugor, shuma e të dy pjerrësive lidhur me planin horizontal duhet të jetë më e vogël se 22%.

- Disniveli optimal mes rrafshit rrugor dhe rrafshit të terrenit ose të vendeve të rezervuara ngjitur me to është 2,5 cm.

- Kur trotuari bashkohet me nivelin rrugor ose ndërpritet nga një zonë e rezervuar, lejohen platforma të shkurtra me pjerrësi jo më të madhe se 15% për një disnivel maksimal prej 15 cm.

- Deri në një lartësi minimale prej 210 cm nga toka, nuk duhet të ekzistojnë pengesa të asnjë lloji, si tabela sinjalistike ose elementë të dalë nga ndërtesa, që mund të jenë shkak për aksidente për një person në lëvizje.

Ishulli i këmbësorëve duhet të mundësoj përmbushjen e këtyre kushteve:

- në rastet kur ishulli i këmbësorëve ndodhet në nivel me rrugën ose nivelin e tyre në vendkalim bëhet i njëjtë me nivelin e rrugës, atëherë 15 cm nga fillimi dhe 15 cm nga fundi shënohet vija relievoze paralajmëruese me gravurë normal në drejtim të lëvizjes, me gjerësi jo më e vogël se 40 cm, sipas paraqitjes në fig. 38 të shtojcës B të kësaj rregulloreje;

- në raste kur ishulli i këmbësorëve është i ngritur në krahasim me nivelin e rrugës, kalimi nga rruga në ishullin e këmbësorëve realizohet me pjerrtësi sipas fig. 39 të shtojcës B të kësaj rregulloreje;

Udhëkryqi i cili ndodhet në zonat e vendbanimeve ku banojnë persona që nuk shikojnë ose me shikim të dobësuar, vendkalimi për këmbësor duhet të ketë semaforin e përshtatur me sinjalizim zanor dhe vijat relievoze drejtuese. Vija relievoze paralajmëruese realizohet deri te skaji i pjerrtësisë së kalimit në gjatësi jo më të vogël se 110 cm.

-Kur në udhëkryq nuk mund të evitohen pengesat në nivel të njëjtë, realizohen nënkalime ose mbikalime me aplikimin e elementeve përshtatës për arritjen në nivele me lartësi të ndryshme sipas dispozitave të kësaj rregulloreje.

Figura 35, 36, 37, 38, 39, 40 dhe 41 shtojca B.

3.2. Shtrimet e rrugëve kundër rrëshqitjes realizohet me materiale koeficienti i fërkimit i të cilëve është më i lartë se:

- 0,40 për elementin rrëshqitës lëkurë në shtresë të thatë;

- 0,40 për elementin rrëshqitës gomë e fortë standarde në shtresë të lagur.

Vlerat e fërkimit të lartpërmendur nuk duhet të ndryshojnë nga vendosja e shtresave lustruese të shtresës së fundit ose të mbrojtjes të cilat nëse vendosen duhet të aplikohen para provës. Hipotezat e kushteve të asfaltimit (e thatë ose e lagur) duhet të merren në bazë të kushteve normale klimaterike të zonës ku do të zbatohet.

Shtresat mbajtëse të shtrimit duhet të jenë të përshtatshme për të mbajtur për një kohë të gjatë shtrimin dhe mbingarkesën e parashikuar, përveç sigurimit të bllokimit të qëndrueshëm të elementeve përbërës të vetë shtrimit. Elementet përbërës të një shtrimi duhet të kenë nyjézime më të vogla se 5mm, të realizuar me material të qëndrueshëm, të jenë të rrafshët me një trashësi të dukshme jo më të vogël se 2 mm. Hekurat e futura në shtrim duhet të jenë realizuar me hallka të papërshkueshme nga një sferë me diametër prej 2 cm; hekurat me elemente paralele duhet gjithashtu të vendosen me elemente drejtkëndore në drejtim të lëvizjes.

3.3 Parkimet duhet të vendosen në masën minimale 1 në çdo 50 vende makinash, me gjerësi jo më të vogël se 320 cm dhe e rezervuar falas për makinat e personave me aftësi të kufizuara. Të ashtuquajtura vende makinash, të sinjalizuara, caktohen në ngjitje të vendkalimeve të këmbësorëve dhe në afërsi të hyrjes së ndërtesave ose paisjeve. Me qëllim lehtësimin e transferimit të personit në karrige me rrota në kushte të njëjta atmosferike, preferohet që vendet e makinave të rezervuara të jenë të pajisura me mbulesë. Vendparkimi për PAK duhet të vendoset afër hyrjes së ndërtesës. Vendparkimi për automjete, kur parkimi bëhet pjerrtas apo për së gjati në raport me trotuarin për këmbësorët, madhësia e tij duhet të jetë 370 x 500 cm, figura 32 shtojca B. Nëse vendparkimi është për dy makina madhësia e tij duhet të jetë 590 x 500 cm me distancë ndërmjet tyre 150 cm, figura 33 shtojca B. Dalja nga vendparkimi dhe hyrja në trotuarët e këmbësorëve kryhet me një pjerrësi 10% dhe gjerësi 120 cm.

Neni 9

Platformat ngritëse vertikale dhe të pjerrta palosëse

Platforma ngritëse vertikale përdoret si element për nevojat e arritshmërisë në nivele me lartësi të ndryshme më të mëdha se 120 cm në hapësirat e jashtme dhe të brendshme, kur nuk ka zgjidhje me ashensorë të përshtatur ose elemente të tjerë të përshtatur.

Platforma ngritëse vertikale duhet të përmbushë këto kushte:

- sipërfaqe të përshtatur të madhësisë së platformës të paktën 110 x 140 cm;
- pjesa anësore e mbyllura deri në 120 cm;
- derë hyrëse me gjerësi jo më të vogël se 90 cm e cila hapet nga jashtë ose rrëshqitëse;
- shenjë të arritshmërisë sipas fig. 1.11 të shtojcës A;

Platforma ngritëse vertikale paraqitet në fig. 12 të shtojcës B.

Platforma e pjerrët ngritëse palosëse përdoret si element përshtatës për nevojat e arritshmërisë në nivele me lartësi më të mëdha se 120 cm në hapësirat e jashtme dhe të brendshme kur nuk zgjidhet me ashensorë ose element tjetër përshtatës.

Platforma e pjerrët ngritëse palosëse vendoset në muret anësore të shkallëve përgjatë gjatësisë së tyre dhe duhet të ketë:

- sipërfaqen minimale të përshtatur me dimensione 90x120 cm;
- mbrojtësen palosëse të dyshemesë me madhësi 20 cm dhe dorëzën mbrojtëse palosëse;
- shenjën e arritshmërisë sipas fig. 1.12 të shtojcës A.

Platforma e pjerrët ngritëse palosëse paraqitur në fig. 13 të shtojcës B.

Neni 10

Dhoma, klasa dhe hapësira e punës

Dhoma, klasa dhe hapësira e punës duhet të kenë hapësirë komunikimi të lirë për lëvizje me karrocë për PAK, me sipërfaqe minimale rrethore me diametër 150 cm, hapësirë komunikimi për lëvizje rreth mobilieve (orendive) me gjerësi të paktën 120 cm; tavolinë pune e realizuar në formë konsoli ku distanca e sipërfaqies së sipërme nga dyshemeja të jetë 85 cm, ndërsa gjërësia në të paktën 70 cm me thellësi afrimi 50 cm. Shenja treguese fig. 1.1, shtojca A e dhomës së gjumit të banesës apo apartamentit dhe fig. 19, 20 dhe 21, shtojca B.

Neni 11

Ambientet e shërbimit

Ambientet e shërbimit si bar dhe restorant, përveç standardeve të përcaktuara në pikën 2.1 për hapësirë hyrëse, pika 2.9 për komunikim dhe pika 2.6 për WC e nenit 8 të pjesës së dytë të këtyre rregullave, duhet të kenë:

- kalim të sigurtë ndërmjet tavolinave dhe pengesave të tjera vertikale me gjerësi të paktën 100 cm për minimum 20% të sipërfaqes së shfrytëzueshme të ambientit për shfrytëzim dhe shërbim;
- banak dhe tavolina të realizuara në mënyrë të tillë që sipërfaqja e sipërme të jetë në lartësi 85 cm nga dyshemeja, me gjerësi minimale 70 cm, me thellësi minimale 50 cm, për minimumin e 20% të inventarit;
- muret, dyshemetë dhe dyert të jenë të realizuara me nuanca ngjyrash në kontrast ;
- lloji i materialit që përdoret për shtrimin e dyshemesë të jetë i tillë që nuk e vështirëson lëvizjen e karrocave të PAK-së;
- dyert dhe muret ndarëse të punuara me sipërfaqe xhami më të mëdha se 1.5 m², pa transversale, duhet të jenë të shënuar dukshëm në lartësi prej 90 deri 160 cm nga dyshemeja;
- shenja treguese figura 1.13 dhe 1.16 shtojca A dhe përshtatja sipas figurës 24 shtojca B.

Neni 12

Garderoba

Garderoba duhet të ketë:

- dimensionet e bazës jo më të vogla se 160 x 210 cm;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- derë me dorëz sipas standardeve të pikës 2.1 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, me hapsirë të paktën 90 cm me hapje nga jashtë ose rrëshqitëse;

- varëse për rroba e vendosur në lartësi prej 120 cm nga dyshemeja;
- ndënjëse palosëse e vendosur në lartësi prej 45 deri në 50 cm nga dyshemeja;
- shenja treguese figura 1.1 të shtojcës A dhe përshtatja sipas figurës 25 shtojca B.

Në ndërtesën e cila ka garderojë është e nevojshme që 10% e tyre të realizohen të përshtatura nga numri i përgjithshëm, por jo më pak se një.

Neni 13

Kabina dushi

Kabina e dushit duhet të ketë:

- dimension të bazës të paktën 230 x 230 cm;
- derë me dorëz të përshtatur me gjerësi të hapjes të paktën 90 cm, me hapje nga jashtë;
- sipërfaqe afër dushit minimumi 90 x 90 cm, e realizuar pa prag me pjerrësi për largimin e ujit;
- rubinetë me një dorëz ose me sensor;
- pajisje alarmi me ndërprerës ose litarë për tërheqje me lartësi 60 cm nga dyshemeja; varëse për rroba e vendosur në lartësi prej 120 cm nga dyshemeja;

- mbajtëse për sapun e vendosur në lartësi prej 90 cm nga dyshemeja;

Shenjë treguese fig.1.15 shtojca A dhe përshtatja figura 26 shtojca B.

Në objektet ndërtimore të cilat kanë kabina dushi është e nevojshme që 10% e e numrit të përgjithshëm të tyre të realizohen të përshtatura, por jo më pak se një.

Neni 14

Hyrja në pishinë

Hyrja në pishinë duhet të ketë rampën e përshtatjes e cila arrinë fundin në thellësi 60 deri 80 cm në raport me sipërfaqen e nivelit mesatar të ujit.

Bëjnë përjashtim nga ky rregull pishinat dhe banjot kuruese kur nuk mund të sigurohet përshtatja, hyrja mund të sigurohet me karrike lëvizëse, ashensor, dhe /ose elementë për përshtatje në nivel me lartësi të ndryshme.

Krahas hyrjes në ujë, duhet të përshtaten vendet për banjo dielli me dimensione minimale 90x200 cm dhe lartësi 50 cm për PAK. Numri i vendeve për banjo dielli duhet të jetë 1% i numrit të përgjithshëm të vendeve në pishinë, por jo më pak se një.

Përshtatja tregohet në figurën 27 shtojca B.

Neni 15

Vendet në sallat e shfaqieve

Vendet në sallat e shfaqieve duhet të kenë dimensione të bazës minimumi 90 x 140cm dhe të tregohen me shenjë figura 1.20 shtojca A, përshtatja tregohet me figurën 28 shtojca B.

Numri i nevojshëm i vendeve të përshtatura në sallat e shfaqieve, përcaktohet në bazë të numrit total të vendeve ulur dhe:

- për 100 deri 300 vende ulur minimumi dy prej tyre duhet të jenë të përshtatura;
- për 301 deri 1000 vende ulur, minimumi 2% e tyre duhet të jenë të përshtatura;
- për më shumë se 1001 vende ulur, minimumi 1% e tyre duhet të jenë të përshtatura.

Neni 16

Telefoni, tekstofoni dhe bankomati

Telefoni dhe tekstofoni vendosen në lartësi prej 120 cm nga sipërfaqja e dyshemesë që receptori të mund të kapet me dorë në lartësi prej 100 cm.

Bankomati të vendoset nga skaji i poshtëm në lartësi prej 70 cm nga sipërfaqja e dyshemesë.

Paisjet duhet të vendosen në mënyrë të tillë që të sigurojnë funksionimin për të gjithë PAK-në.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Shenjat treguese figura 1.2, 1.3 dhe 1.4 dhe 1.18 për telefonin, ndërsa për bankomat fig. 1.19. përshtatja tregohet në fig. 29 shtojca B.

Bëjnë përjashtim nga ky rregull telefonat, tekstofonat dhe bankomatet për personat që nuk shikojnë dhe me shikim të dobësuar, si dhe për personat që nuk dëgjojnë dhe me dëgjim të dobësuar, për ta pajisjet vendosen në lartësinë e zakonshme.

Kur pajisjet e përshtatura ndodhen brenda objektit ndërtimor arritja në to nga personat që nuk shikojnë dhe me shikim të dobësuar bëhet përmes vijave relievore drejtuese të vendosura prej derës hyrëse të ndërtesës deri te pajisjet.

Neni 17

Instalimet elektrike

Instalimet elektrike duhet të kenë:

- interfon të vendosur në lartësi deri 120 cm nga dyshemeja me indikacione drite;
- ndërprerës i dritës dhe ziles i vendosur në lartësi prej 90 deri 120 cm nga dyshemeja;
- prizat në kuzhinë vendosen mbi sipërfaqen e punës;
- prizat e tjera të vendosura në lartësi prej 90 deri 120 cm nga dyshemeja;
- kuadër elektrik vendosur në lartësi prej 90 deri 120 cm;
- të gjitha pajisjet e instalimeve elektrike të kenë ngjyrë në kontrast me sipërfaqen ku montohen.

Neni 18

Plani orientues për lëvizje në ndërtesa

Plani orientues për lëvizje në ndërtesë duhet të jetë i realizuar në formë relievore dhe të plotësoj kushtet në vijim:

- të jetë i vendosur horizontalisht deri në 90 cm lartësi dhe vertikalisht deri në 180 cm lartësi nga kuota e dyshemesë;
- të jetë i vendosur pranë hyrjes së ndërtesës;
- të përmbajë informacion në shkrimin Braille;
- prej derës hyrëse të ndërtesës deri te plani të ketë vij relievore drejtuese në kahje të lëvizjes;
- të tregohet drejtimi për t'a arritur me shenjë figura 1.2 dhe 1.3.

Neni 19

Pulti

1. Pulti për PAK—në përdorues të karrigeve me rrota duhet të jetë:

- i vendosur afër hyrjes në hapësira dhe/ose në hapësirën ku ofrohen shërbimet;
- i vendosur në lartësi prej 80 cm, me lartësi shikimi të paktën 70 cm;
- në formë konsoli me thellësi afrimi të paktën 50 cm;
- me arritshmëri të paktën 120 cm.

Shenja treguese e arritshmërisë sipas fig. 1.23 të shtojcës A.

Pult i përshtatur për persona që nuk dëgjojnë dhe me dëgjim të dobësuar, persona që nuk shikojnë dhe me shikim të dobësuar, nënkuptohet pulti me lartësi të zakonshme, i cili duhet të plotësojë këto kushte, të ketë:

- elementë ndihmës komunikues;
- vijat relievore drejtuese në drejtim të lëvizjes prej derës hyrëse në ndërtesë deri te pulti;
- shenja arritshmërisë sipas fig. 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 dhe 1.21 të Shtojcës A.

Kur në sallë ndodhen tri ose më shumë pulte për të njëjtë lloji shërbimi, njëri nga të tre duhet të plotësoj kushtet e përshtatjes për PAK—në përdorues të karrocave, një për personat që nuk dëgjojnë ose me dëgjim të dobësuar, dhe për persona që nuk shikojnë ose me shikim të dobësuar.

2. Tabelat e lajmërimeve duhet të vendoset në lartësi prej 120 deri 160 cm. Ato tregohen me shenjë arritshmërisë sipas fig. 1.24 të shtojcës A.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 20

Banesa

1. Banesa duhet të përmbaje elementet e përshtatshmërisë për të qënë e destinuar për banim nga PAK sipas pikave 2.3, 2.6, 2.7 të nenit 8, nenit 10 dhe 17 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje. Deri te banesa duhet të sigurohet arritshmëria nga sipërfaqja publike e rregulluar përmes hyrjes kryesore në ndërtesë nëpërmjet aplikimit të zgjidhjeve për arritshmëri në nivele me lartësi të ndryshme të dhëna në pikën 2.11, 2.10, 2.12 të nenit 8 dhe nenit 9 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

2. Në ndërtesën në të cilën ndodhet banesa e përshtatur planifikohen hapësira për garazhde ku hapësira nga garazhdi deri te banesa përshtatet sipas pikës 2.9 të nenit 8 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

3. Banesat që janë lehtësisht të përshtatëshme janë ato banesa që ndodhen në katin përdhe të ndërtesës, nga të cilat dalja për në hapësirat e sigurta për raste rreziku është më e lehtë.

4. Përveç specifikimeve të dhëna në pikën 1 të këtij neni banesa duhet të plotësoj edhe këto kushte:

- dera e hyrjes me hapësirë drite jo më pak se 110 cm;
- dyert e tjera me hapje jo më pak se 80 cm;
- dyert dhe dritaret me dorzë të përshtatur sipas specifikimeve të dhëna në figurën 30 të shtojcës B të kësaj rregulloreje;
- pragjet të rrumbullakosura dhe jo më të lartë se 2 cm;
- korridoret me gjerësi jo më të vogël se 120 cm;
- instalimet përkatëse elektrike sipas specifikimeve të dhëna në nenin 17 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

5. Shenja e arritshmërisë sipas fig. 1.1, shtojcës A të kësaj rregulloreje. Banesa e përshtatur sipas pikave 1 deri në 4 të këtij neni, jepet në figurën 22 dhe 23 të shtojcës B të kësaj rregulloreje.

6. Gjatë projektimit dhe ndërtimit të objektit të banimit një në çdo dhjetë banesa është nevojshme të jetë e përshtatur. Numri total i banesave në objekt caktohet me rrumbullaksim të numrit të përgjithshëm të banesave në dhjetëshen e parë.

7. Banesa që përshtatet lehtë konsiderohet banesa tek e cila plotësohen kushtet nga pika 1 deri tek pika 4 e këtij neni, modifikimet e së cilës nuk ndikojnë në mënyrën se si përmbushen kushtet e hapësirave përreth, në harmoni me të cilat ndërtohet objekti, dhe/ose kushteve teknike kryesore për ndërtim. Zgjidhja teknike për përshtatje paraqitet në projektin e objektit ndërtimor.

8. Elementet e nevojshme të përshtatjes të përcaktuara për banesa përdoren edhe për apartamente.

Neni 21

Sporteli

1. Sporteli për PAK, shfrytëzues të karrocave duhet të plotësoj këto kushte, të ketë:

- sipërfaqen e sipërme të realizuar në lartësi deri në 85 cm, me lartësi shikimi jo më pak se 70 cm, i realizuar në forme konsoli me thellësi e afrimi jo më pak se 50cm;
- shenja e arritshmërisë sipas fig. 1.23 të shtojcës A të kësaj rregulloreje.

2. Sporteli i përshtatur për persona që nuk dëgjojnë, ose me dëgjim të dobësuar, persona që nuk shikojnë ose me shikim të dobësuar, është sporteli me lartësi të zakonshëm, i cili duhet të plotësoj këto kushte, të ketë:

- mjetin komunikues ndihmës;
- nga dera kryesore hyrëse në ndërtesë deri te sporteli vendosen vijat relievore drejtuese në drejtim të lëvizjes;
- shenja e arritshmërisë sipas fig. 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 të shtojcës A dhe figurës 31 të shtojcës B të kësaj rregulloreje.

4. Kur në sallë ndodhen tri ose më shumë sportele që shërbejnë për të njëjtin qëllim, njëri prej tyre duhet të plotësoj kushtin e përshtatjes për PAK shfrytëzues të karrocave, dhe një për persona që nuk dëgjojnë, ose me dëgjim të dobësuar, persona që nuk shikojnë ose me shikim të dobësuar, vetëm nëse është përcaktuar ndryshe me rregullore te veçantë.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

KAPITULLI V RREGULLAT PËRFUNDIMTARE

Neni 22

Specifikimet teknike

1. Relacioni teknik duhet të paraqesë në mënyrë të qartë zgjidhjet e projektit nga ana arkitektonike dhe llogaritjet konstruktive që garantojnë plotësimin e rregullave të mundësisë së hyrjes, të shfrytëzimit dhe të përshtatshmërisë. Për sa i përket përshtatshmërisë, zgjidhjet arkitektonike dhe llogaritjet konstruktive duhen përshkruar në formë grafike në fletët e projektit.

2. Për të patur një vlerësim sa më të drejtë nga kontrolluesit e projektit, relacioni teknike duhet të shoqërohet nga një lidhje e veçantë që të përmbajë zgjidhjet e veçanta arkitektonike, ndërtimore dhe të punimeve të parashikuara për t'u kryer në shërbim të heqjes së barrierave arkitektonike në nivelin e arritshmërisë dhe të zgjidhjeve të parashikuara, për të garantuar përshtatshmërinë e ndërtesës.

Neni 23

Arritshmëria në hyrje të institucioneve të shërbimit mjekësor

Te portat hyrëse në objektet e ambulancave, spitalave, pishinave kurative të mbyllura, banjave termale të mbyllura, shtëpive për të moshuar dhe persona jo aktivë, me 20 dhe më shumë dhoma me njësi sanitare të përbashkëta, shtëpi për të moshuar dhe persona të pafuqishëm, e tipit hotel apo apartament (dhoma/WC) 20 a më shumë dhoma, zyre për shërbime sociale-shëndetësore, institucione për edukim të PAK, institucionet për rehabilitim dhe strehim të PAK, është e nevojshme të realizohet sporteli i përshtatur.

Neni 24

Përshtatshmëria e ambienteve të shërbimit dhe kurimit

Të gjitha dhomat e spitalit, institucionet e shërbimit mjekësor për rehabilitim dhe strehim të PAK-së dhe shtëpive për të moshuar, duhet të përshtaten duke patur parasysh:

1. Numrin e nevojshëm të dhomave të përshtatura në shtëpitë për të moshuar dhe për PAK-në të tipit hotel (dhoma/WC) dhe shtëpitë për të moshuar dhe për PAK-në të cilët kanë njësi sanitare të përbashkëta, një për njëzet dhomat e para në dhjetëshen e parë. Numri total i dhomave të përshtatura caktohet duke rrumbullakosur numrin e dhomave në dhjetëshen e parë.

2. Numri i nevojshëm i dhomave të përshtatura, për akomodimin e nxënësve dhe studenteve në objektet e tipit hotel (dhoma/WC), për akomodimin e nxënësve dhe studentëve me njësi sanitare të përbashkëta, realizohet një dhomë e përshtatur në 50 dhomat e para që i përket një nga dhjetëshja e parë. Numri total i dhomave të përshtatura caktohet duke rrumbullakosur numrin e dhomave në dhjetëshen e parë.

3. Numri i nevojshëm i njësive të përshtatura për vendosjen e personave në ndërtesa për vuatje dënimi me burg është 5% por jo më pak se një.

Neni 25

Përshtatshmëria në ambientet sanitare

1. Numri i WC-ve dhe banjove të përshtatur në shtëpitë për të moshuar dhe për personat e pafuqishëm me njësi të përbashkëta sanitare, caktohet duke patur parasysh që për çdo dhjetë dhoma njëres duhet t'i përgjigjet një WC dhe një banjo e përshtatur.

2. Në hotel, në konvikte nxënësish dhe studentësh me njësi të përbashkëta sanitare është e detyrueshme që në çdo 50 dhoma të realizohet një WC dhe një banjo e përshtatur.

3. Kur në ndërtesë është parashikuar punësimi i PAK-ve duhet të sigurohen hapësirat e punës dhe WC të përshtatura.

4. Baret dhe restorantet me më pake se 80 vende, diskotekat dhe klubet e natës me sipërfaqe me më pak se 400 m², muze, galeri, hapësirat e ekspozitave me sipërfaqe me më pak se 300 m², kinema, teatro

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

dhe salla e koncertit me më pak se 100 vende për publikun, duhet të sigurohet përshtatja për ndryshime të kuotave sipas rregullave dhe standardeve të miratuara me këtë rregullore dhe duhet të kenë WC të përshtatura. Kur kryerja e veprimtarive në këto objekte nuk e lejon plotësimin e këtyre kushteve, shmangia bëhet me miratim nga organet përkatëse në të cilën jepen arësytet e shmangies.

5. Institucioni që jep lejen e ndërtimit në rastet e rikonstruksionit të objekteve lejon shmangien nga pika 4 e këtij neni, nëse ndërtimi konstruktiv i objektit nuk lejon ndërhyrjen për përshtatje, si dhe kushtet e sipërfaqeve publike nuk lejojnë përshtatjen për hyrjen në ndërtesë.

Neni 26

Vendparkimet

Në parkimet dhe garazhet publike, si dhe pranë objekteve ndërtimore 5% e vendeve përshtaten në raport me numrin total të vend parkimeve, por jo me pak se një.

Neni 27

Sipërfaqja publike

1. Sipërfaqja publike - rruga për këmbësor duhet të jetë:
 - i ngritur në krahasim me borduren së paku 3 cm ose i ndarë me vijë relievore paralajmëruese, e nëse është në nivel të shiritit atëherë ndahet me sipërfaqe rrethore me diametër jo më të vogël se 150 cm;
 - i lidhur me sipërfaqet e tjera publike pa pengesë.

Fig. 35 të shtojcës B.

2. Ndryshimet e nivelit të sipërfaqeve publike – e rrugëve janë të lidhura me njeri tjetrin me elemente përkatës përshtatje për ndryshim të lartësive. Ato që lidhen me ashensorin e përshtatur ose me platformën ngritëse vertikale, detyrimisht duhet të jenë të lidhura me shkallët e përshtatura.

3. Të gjitha pajisjet komunale (banka, tavolina, shenja, shtylla ndriçuese, shportë, mbajtës për biçikletë, panele për reklama dhe të ngjashme) vendosen pranë skajit të sipërfaqes publike – shtegu për këmbësorë, në mënyrë që të mos pengoj personat që nuk shikojnë dhe me shikim të dobësuar.

4. Të gjitha ekspozimet në murin e ndërtesës pranë sipërfaqes publike për këmbësorë, si dhe ekspozimet e tjera në këto mure të cilat ndodhen në lartësinë 70 deri 220 cm dhe të dalura më shumë se 10 cm, duhet të jenë të realizuara në tërë gjatësinë e tyre deri te sipërfaqja për këmbësorë ose të jenë të shënuara në mënyrë që sipërfaqja e këmbësorëve nën to të jetë e ngritur minimumi 3 cm në krahasim me nivelin rrethues.

5. Kur së bashku me sipërfaqet publike të këmbësorëve parashikohet rruga e biçikletave ose parkingu, është e nevojshme realizimi i kufizimit prej sipërfaqeve publike të këmbësorëve me të paktën 3 cm, ose sipërfaqe të gjelbër apo elementë tipike edhe të ngjashëm.

Neni 28

Semafori

Semafori duhet të plotësoj këto kushte:

- planin relievor i kalimit për në semafor i cili ndodhet në kalimin e rrugës me më shumë se dy korsi të qarkullimit në një drejtim;
- sinjalizimin zanor, i cili ndodhet në zonat ku kryesisht qëndrojnë personat që nuk shikojnë dhe me shikim të dobësuar;
- sinjalizimi zanor i vendosur në semafor të një drejtimi qarkullues i cili nuk përputhet me sinjalizimin zanor të vendosur në semaforin e drejtimit tjetër qarkullues, te semaforët në udhëkryq;
- sinjalizimin zanor i vendosur në semafor, i cili lajmëron vetëm ndërrimin e dritës në semafor;
- shpërndarsin e zërit të sinjalizimit zanor i vendosur në semafor, i cili lajmëron personat që nuk shikojnë ose me shikim të dobësuar të cilët kalojnë rrugën.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 29

Vendndalja dhe peroni

Vendndalja dhe peroni duhet të plotësojnë këto kushte:

- gjatësia e vendndaljes të jetë e njëjtë me gjatësinë e mjetit transportues (autobus, tramvaj dhe tren), paralel me peronin, me gjerësi të paktën 200 cm;
- lartësia e trotuarit të jetë në nivelin e shkallës hyrëse të mjetit të komunikacionit, përjashtohen nga ky kusht mjetet e komunikacionit që janë në përdorim, me shkallën e parë më të lart se lartësia e lejuar e trotuarit. Trotuari mund të jetë edhe më i ulët nga shkalla e parë por jo më shumë se 18 cm nën nivelin e shkallës hyrëse të mjetit, nëse nuk është ndryshe me rregullore të veçantë për rregullimin e kushteve për objekte të infrastrukturës hekurudhore;
- në vendqendrimin e autobusit dhe/ose tramvajit, në vendbanimet në të cilat realizohet trotuari për këmbësor, në vendin e parë të hyrjes në mjetin e komunikacionit, duhet të realizohet vija relievore drejtuese, normal me drejtimin e rrugës automobilistike /hekurudhës;
- vendqëndrimi i cili gjendet afër ndërtesës ku kryesisht qëndrojnë PAK duhet të ketë vijë relievore drejtuese, të vendosur në tërë gjerësinë e trotuarit;
- në peronin e trenit në distancë prej 80 cm nga skaji i tij, përgjatë peronit duhet vendosur vija relievore paralajmëruese me gjerësi 20 cm me vijëzim normal në drejtim të hyrjes në tren.

KREU VI

REALIZIMI I RREGULLAVE PËR PËRSHTATJE

Neni 30

Respektimi i elementëve të përshtatjes sipas natyrës dhe qëllimit të objektit

Ndërtesat publike, me destinacion për ushtrimin e një veprimtarie prodhuese, duhet të projektohen dhe të realizohen duke respektuar rregullat e standartet e përshtatjes të dhëna në pjesën e dytë të kësaj rregulloreje, në përputhje me qëllimin për të cilin ato ndërtohen sipas neneve përkatëse.

1. Objektet për shërbime tregtare, hotelerie dhe turistike:
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.6, 2.9), 18 dhe 19 për magazinat;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 për qendrat tregtare;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 19 për vetshërbimet me sipërfaqe shërbimi 400 m² dhe më shumë;
 - neni: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) për tregje;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 11 për bare dhe restorante me 80 dhe më shumë vende;
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për diskoteka dhe klube nate, me sipërfaqe prej 400 m² dhe më shumë;
 - neni: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) për qendra informacioni turistik;
 - neni: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) për zyrat e bashkësisë me sipërfaqe prej 200 m² dhe më shumë;
 - neni: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) për agjencitë e udhëtimit me sipërfaqe prej 200 m² dhe më shumë;
 - nenet: 8 (pika 2.1), dhe 19 pika 2 për recepsionin e veçantë;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6 ose 13), dhe 19 pika 2 për ndërtimet e turizmit, shkencore dhe kulturor;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) (ose 13+2.6), 10 dhe 19 pika 2 për hotele me 50 e më shumë dhoma (dhoma/WC);
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6 ose 13), 10 dhe 19 pika 2 për hotele me 50 e më shumë dhoma me njësi sanitare të përbashkët;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9), 20 dhe 19 pika 2 për vendbanime turistike me 50 dhe më shumë apartamente;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6, 27), (ose 13), dhe 19 pika 2 për shtëpi pushimi për 500 e më shumë pushues;
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për restorante të cilat janë të vendosura pranë rrugës;
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për hotel me shenjë të veçantë - motele të cilat janë të vendosura pranë rrugës;
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për kompleks tregtar-hotelier me pikë karburanti.
2. Ndërtesat e postë telekomunikacioni:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- neni: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) për shërbime postare më pak se tre sportele ose aparat telefonik;
- nenet: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9), 16 dhe 21 për ndërtime ku ofrohen shërbime telekomunikacioni dhe telefon, me tre ose më shumë pajisje.
- 3. Ndërtesat banka dhe objekte ku ofrohen shërbime transaksioni:
 - nenet: 8 (pika 2.1) dhe 16 për filialet e bankave me më pak se tre sportele;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9) dhe 21 për filialet e bankave me tre ose më shumë sportele;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9), dhe 16 për filialet e agjencive financiare më pak se tre sportele;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, dhe 2.9) dhe 21 për filialet e agjencive financiare me tre ose më shumë sportele.
- 4. Ndërtesat për qëllime administrative dhe të ngjashme:
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 19 pika 2 dhe 18 për ndërtesat në të cilat veprojnë institucionet e organeve të pushtetit lokal, administratës qendrore dhe legjislativë, gjykatës, përfaqësive të personave juridik me autorizim publik.
- 5. Ndërtesat për qëllime sociale, shëndetësore dhe rehabilituese:
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) 24, 21, 19 pika 2 dhe 18 për zyrat e shërbimit të kujdesit social-shëndetësor;
 - neni 8 (pikat 2.1), për farmaci dhe dyqane për pajisje ortopedike;
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9), dhe 21 (ose 19) për farmacitë dhe dyqanet për pajisje ortopedike me tre ose më shumë sportele;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), dhe 19 pika 2 për ambulantë;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 10, 12, 13, 18, 19 pika 2 dhe 21 për spitale;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 10, 12, 13, 18, 19 pika 2 dhe 21 për qendra kurative;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 12, 13, 14, 19 pika 2 dhe 21 për pishinë të mbyllur në ambjentet e qendrës kurative;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 12, 13, 14 dhe 19 pika 2 për pishinë të hapur në ambjentet e qendrës kurative;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), (ose 13), 10, 21 dhe 19 pika 2 për shtëpi për të moshuar dhe për PAK me 20 apo më shumë dhoma, me njësi sanitare të përbashkëta;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.7, 2.6 ose 13+2.6), 10, 21 dhe 19 pika 2 për shtëpi të tipit hotel për të moshuar dhe për PAK me 20 a më shumë dhoma (dhoma- tualet me WC);
 - nenet: 8 (pika 2.1), 10 dhe 19 pika 2 për shtëpi për persona të moshuar e tipit apartament me 20 a më shumë apartamente;
 - nenet: 8 (pikat 2.1 dhe 2.9), 20, 21 dhe 19 pika 2 për zyrë e shërbime të kujdesit social shëndetësor për punë;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 19 pika 2 për kuzhinë popullore.
- 6. Ndërtesat në të cilat qëndrojnë PAK:
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6, 2.7), 10, 16, 17, 18 dhe 19 pika 2 për ndërtesat në të cilat veprojnë shoqatat, unionet ose asociacionet të PAK-së;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 10, 12, 16, 17, 18, 19 dhe 21 për ndërtesat e institucioneve të edukimit dhe arsimimit të PAK e të ngjashme;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6, 2.7), 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19 dhe 21 për institucionet e rehabilitimit;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6, 2.7), 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19 dhe 21 për institucionet e strehimit të PAK.
- 7. Ndërtesat e institucioneve të edukimit dhe arsimimit
 - neni: 8 (pikat 2.1, 2.9) për çerdhe fëmijësh;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.6, 2.9), 10 dhe 19 pika 2 për shkolla, institucionet e edukimit, shkolla të larta;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6, 2.7 ose neni 13), 10 dhe 19 pika 2 për konviktet e nxënësve dhe studenteve me 50 dhe më shumë dhoma me njësi sanitare të përbashkëta;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6 ose neni 13+2.6), 10 dhe 19 pika 2 për konviktet e nxënësve dhe studentëve e llojit të hotelit (dhoma/tualeti WC) me 50 dhe më shumë dhoma;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9), 19 pika 2 dhe 20 për vendbanim me apartamente për studentët për 50 dhe më shumë apartamente.
- 8. Ndërtesat ku kryhen aktivitetet kulturore:
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 për bibliotekat universitare;
 - nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 pika 2 për qendrat e kulturës;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 pika 2 për muze, galeri, koleksion dhe ekspozitë në hapësira prej 300 m² dhe më shumë;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 15 dhe 19 pika 2 për kinema teatër dhe salla për koncerte 100 dhe më shumë vende në sallë.

9. Ndërtesat që shërbejnë për komunikacion:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.6, 2.9), 19 pika 2 dhe 21 (ose 19) për aeroporte;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.6, 2.9), 19 pika 2 dhe 25 për stacionet urbane dhe hekurudhore;

- nenet: 19 pika 2, 27 dhe 29 për vendndaljen e tramvajit, autobusëve, peroni hekurudhor;

- nenet: 8 (pikat 2.6, 3.3), 16, 26 dhe 27 për stacionin në autostradë;

- neni 26 për parkimet publike;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 26 për garazhdet publike me kapacitet prej 300 e më shumë automjete;

- neni: 8 pika 2.1 për pikë karburanti.

10. Ndërtesat ku kryhen veprimtari sportive:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 12 për terrenet sportive;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 12, 13, 15 dhe 19 pika 2 për sallat sportive nga 100 vende e më shumë dhe të ngjashme.

11. Ndërtesat ku kryhen shërbesat fetare:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9) dhe 19 pika 2 për sallat ceremoniale;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 10 dhe 19 pika 2 për objektet fetare dhe të ngjashme.

12. Ndërtesat që shërbejnë për argëtim:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 19 pika 2 dhe 27 për parqet;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 19 pika 2 dhe 27 për kopshtet zoologjik dhe botanik.

13. Ndërtesat që shërbejnë për vuajtjen e dënimeve:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 10 dhe 21 për shtëpi edukimi;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) 10 dhe 21 për institucionet e riedukimit.

14. Sipërfaqet dhe hapësirat publike:

- neni: 27 për sheshet e këmbësorëve, rrugët, rrugicat në parqe, lojërat e fëmijëve dhe shëtitoret;

- neni: 27 për nënkalime, mbikalime dhe ura për këmbësorë;

- nenet: 8 pika 3.1, 27 dhe 28 për vendkalimet.

15. Ndërtimet e tjera:

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), dhe 19 pika 2 për panaiet dhe qendrat e ekspozitave;

- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) dhe 19 pika 2 për parkun teknologjik, industrial;

- neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për WC publike;

- neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për ndërtimet në të cilat është e nevojshme të ketë 4 apo më shumë WC për përdorim publik;

- neni: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6) për vendstrehim publik.

Ndërtimet që shërbejnë për banimi dhe qendra biznesi duhet të projektohen dhe të realizohen në varësi nga destinacioni i tyre duke respektuar rregullat e përshtatjes sipas:

1. neneve: 8 (pikat 2.1, 2.9) dhe 20 për objekte banimi;

2. nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9) dhe 20 për objekte biznesi.

Përveç elementeve të përshtatjes në pjesët e objektit me destinacion kryerjen e veprimtarisë së biznesit, objekti për çdo pjesë tjetër të tij duhet të përshtatet me elementë sipas funksionit dhe detyrimit të përshtatjes sipas përcaktimit nga pika 1 ~15 të këtij neni.

Neni 31

Rikonstrukcioni dhe përshtatja e objekteve ndërtimore

1. Pjesët e objekteve ndërtimore publike me destinacion kryerjen e veprimtarisë prodhuese përcaktuar në nenin 30 pika 1 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje, të cilat rikonstruktohen apo përshtaten, duhet të projektohen dhe të zbatohen, në varësi nga destinacioni i tyre duke u përmbajtur elementëve të përshtatjes të përcaktuara me këtë nen.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Hapsira hyrëse dhe e komunikimit deri në pjesët e objektit ndërtimor, sipas pikës 1 të këtij neni, duhet të projektohet dhe të realizohet duke ju përmbajtur elementëve të përshtatjes sipas standarteve të përcaktuara në neni 8 (pikat 2.6 dhe 2.2) të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

3. Pika 1 dhe 2 e këtij neni vlejnë edhe për objektet ndërtimore të cilat pas rikonstruksionit destinacioni i tyre nuk ndryshon, përcaktuar në pikën 1 të nenit 30, si dhe në pjesën ku kryhet veprimtari biznesi, banimi, që kanë madhësinë si dhe kapacitetin e objekteve të biznesit të përmendura në pikën 1 neni 30 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

4. Nenet 22, 23, 24, 25 dhe 26 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje aplikohen edhe në rindërtimin e objekteve ndërtimore të përcaktuara në këto nene.

5. Dispozitat e këtij neni aplikohen edhe në rastet e ndryshimit dhe/ose plotësimit të lejes së ndërtimit për objektet ndërtimore të dhëna.

Neni 32

Shmangia nga elementët e përshtatjes

1. Lejohet shmangia nga elementët e përshtatjes në rastet e restaurimit të objekteve kulturore, zbatimi i të cilave ndikon në prishjen e vlerave të objektit. Për këtë shmangie merrret aprovimi nga ministra që mbulon fushën e ndërtimit me kërkesë të ministrisë që mbulon fushën e ruajtjes dhe restaurimit të objekteve kulturore.

2. Në vendbanimet dhe objektet ndërtimore të cilat janë përcaktuar si vende apo objekte ekologjikisht të mbrojtura, dispozitat e kësaj rregulloreje nuk do të aplikohen, nëse zbatimi i tyre çënon vlerat e natyrës të shpallura në mbrojtje.

3. Në rastet e pikës 2 të këtij neni, si zëvendësim për elementet e përshtatjes në disnivele, shfrytëzohen pajisjet montuese dhe demontuese dhe të tjera, të cilat nuk çënojnë vlerat e përcaktuara për mbrojtjen e natyrës.

KREU VII

RREGULLAT E ZBATUESHME NË PROJEKT

Neni 33

Përfshirja e elementeve të përshtatjes në projekt

Projektet e objekteve ndërtimore duhet të përmbajnë zgjidhjen teknike në të cilën përfshihen dhe elementët e përshtatjes sipas kriterëve të nenit 3 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje.

Zgjidhja teknike paraqitet, sipas fazave të hartimit të projektit, në të njëjtën mënyrë si në projekt idenë, projekt zbatimin dhe projektin e objektit të zbatuar.

Neni 34

Përmbajtja e projekt idesë për përshtatshmërinë

Në projektidenë, zgjidhja teknike paraqitet me përshkrimin teknik dhe vizatimet për përshtatshmërinë.

Përshkrimi teknik i objektit të banimit përmban dhe përshkrimin e përshtatshmërisë së paku të një në çdo dhjetë banesa.

Projekti për pjesën e përshtatshmërisë për objektet e banimit dhe biznesit përmban kryesisht:

- plan me shenjë e arritshmërisë për vendparkim dhe elementë të tjerë të përcaktuar për sigurimin e përshtatjes në ndërtesë;

- planin e katit karakteristik, prerje dhe fasadë me paraqitjen e një banese të përshtatur në çdo dhjetë dhe vizatimet e komunikimit të arritshmërisë me të cilën sigurohet arritja e PAK-së deri te këto banesa;

- skemën e instalimeve dhe montimin e pajisjeve të cilat e ndihmojnë arritjen.

Projekti për ndërtesa publike dhe biznesi, në varësi nga lloji i ndërtesës përmban:

- planin me shenjë të vendparkimit të përshtatur dhe elementët e tjerë të përcaktuar për sigurimin e arritshmërisë në ndërtesë;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- vizatimet e tjera të nevojshme për lloje të caktuara të ndërtesës me hapsira komunikimi të shënuara dhe pjesë të tjera të ndërtesës të destinuara për lëvizje, qëndrim ose punë të PAK-së, të rëndësishme për sigurimin e arritshmërisë.

Neni 35

Përmbajtja e projekt zbatimit për përshtatshmërinë

Në projektin përfundimtar zgjidhja teknike për arritshmërinë paraqitet në:

- projektin arkitektonik;
- projektin ndërtimor;
- projektin elektrik dhe ujësjellës kanalizim dhe nëse zgjidhja teknike e përshtatjes përfshin ndërtimin e impianteve të veçanta të destinuara për PAK-në.

Të dhënat e objektit, respektivisht pjesëve të tij, zgjidhja teknike me të cilën sigurohet plotësimi i kushteve të përcaktuara, në varësi nga lloji i projektit, jepen në përshkrimin teknik, të shoqëruara me llogaritjet përkatëse.

Përshkrimi teknik, në varësi nga lloji i ndërtesës përmban të dhënat për zgjidhjen teknike për zbatimin e një procesi të caktuar, vendosja në vepër e materialeve të ndërtimit dhe materialeve të tjera, konstruksionit, instalimeve dhe pajisjeve me të cilat sigurohet përmbushja e kushteve të përcaktuara për përshtatje.

Përshkrimi teknik për ndërtesë banimi dhe objekte biznesi përmban kryesisht:

Në projektin arkitektonik:

- përshkrimin e hapësirës dhe zgjidhjes së formës, si dhe procesit të punës me të cilin sigurohet arritshmëria në banesat për përshtatje;

- përshkrimin e pjesëve të ndërtesës të përfshira në zgjidhjen teknike për përshtatje duke patur parasysh ndërtimin dhe materialet e tjera ndërtimore (përshkrimi i përpunimit përfundimtar të sipërfaqeve kundër rrëshqitjes dhe të tjera procese të ngjashme);

- përshkrimi i punimeve të rifiniturës dhe mënyra e vendosjes në vepër të materialeve ndërtimore dhe materialeve të tjera në lidhje me përshtatjen.

Në projektin ndërtimor:

- përshkrimin e pjesëve të konstruksionit të përfshira në zgjidhjen teknike të përshtatjes në raport me materialet ndërtimore dhe materialet e tjera;

- përshkrimin e proceseve të punëve të cilat janë të nevojshme të kryhen për përshtatjen e ndërtesës.

Në projektin elektrik dhe të ujësjellës kanalizimeve:

- përshkrimin e proceseve të punëve të cilat janë të nevojshme të kryhen për përshtatjen e banesave;

- përshkrimi i pajisjeve, instalimeve dhe funksioni i tyre, (ashensori, platforma etj.).

Përshkrimi teknik për ndërtesat publike dhe me destinacion kryerjen e aktivitetit prodhues, përmbajnë kryesisht:

Në projektin arkitektonik:

- përshkrimin e zgjidhjes hapësinore dhe formës me të cilin sigurohet përshtatja e PAK-së në hapësirat e ndërtesave të destinuara për lëvizje, qëndrim ose punë;

- përshkrimin e pjesëve të ndërtesës të përfshirë në zgjidhjen teknike të përshtatjes në lidhje me materialet ndërtimore dhe të tjera (përshkrimi i përpunimit përfundimtar të sipërfaqes kundër rrëshqitëse dhe të tjera procese të ngjashme);

- përshkrimin e proceseve të punimeve të rifiniturës dhe mënyra e vendosjes në vepër të materialeve të ndërtimit dhe materialeve të tjera në lidhje me përshtatjen;

- përshkrimin e formës dhe zgjidhjes funksionale të të gjithë elementeve dhe paisjeve të jashtme për të bërë të mundur përshtatjen.

Në projektin ndërtimor:

- përshkrimin e formës dhe zgjidhjes funksionale me të cilin sigurohet përshtatja e PAK-së në hapësirat e ndërtimit të destinuara për lëvizje, qëndrim ose punë;

- përshkrimin e pjesëve të konstruksionit të përfshira në zgjidhjen teknike të përshtatjes duke patur parasysh materialet e ndërtimit dhe të tjera.

Në projektin elektrik dhe ujësjellës kanalizim:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- përshkrimin e pajisjeve, instalimeve dhe funksioni i tyre, (ashensor, platformë ngritëse vertikale lëvizëse, platformë e pjerrët, palosëse, ngritëse dhe të tjera).

- Llogaritjet, në varësi nga lloji i ndërtimit, duhet të përmbajnë të dhënat për përmbushjen e kërkesave të përcaktuara.

Llogaritja për ndërtesa banimi dhe biznesi, përmban:

Në projektin arkitektonik:

- llogaritja e gjatësisë së rampës së arritshmërisë me paraqitje të pjerrësisë gjatësore dhe tërthore.

Në projektin ndërtimor:

- llogaritje e pjesëve mbajtëse të konstruksionit të përfshira në zgjidhjen e përshtatjes;

- llogaritja e konstruksionit mbajtëse për gjendjen para dhe pas përshtatjes së banesës, nëse përshtatja nënkupton ndryshimin e konstruksionit.

Në projektin elektrik dhe ujesjellës kanalizim:

- llogaritja e instalimeve për pajisje, të pjesëve të makinerisë dhe pajisjeve të PAK-së.

Llogaritja e ndërtesave publike dhe biznesit përmbajnë:

Në projektin arkitektonik:

- llogaritja e gjatësisë së rampave të arritshmërisë me vizatim të pjerrësisë gjatësore;

- llogaritja e elementeve për përshtatje (numri i vendeve të shfrytëzuara nga PAK) sipas destinacionit të ndërtesës;

- llogaritja e pjerrësisë tërthore dhe gjatësore të korridoreve dhe rrugëve për këmbësor, si dhe gjatësia e rampës së arritshmërisë me vizatimin e pjerrësisë gjatësore dhe tërthore.

Në projektin ndërtimor:

- llogaritje e pjesëve mbajtëse të konstruksionit të përfshira në zgjidhjen e përshtatjes;

- llogaritja e gjatësisë së rampës së arritshmërisë me pjerrësi gjatësore dhe tërthore, shoqëruar me vizatimin përkatës;

- llogaritja e elementëve të përshtatshmërisë, nëse ato llogariten.

Në projektin e elektroteknikës dhe makinerisë:

- llogaritja e instalimeve për paisje, llogaritja e pjesëve makinerike të stabilimenteve të destinuara për PAK-në.

Vizatimet sipas llojit të ndërtesës, në pjesë të përshtatshme duhet të tregojnë zgjidhjet teknike të përshtatjes në planimetri dhe prerje, si dhe kuotat e lartësisë të elementeve të përcaktuara për përshtatje me këto rregulla dhe standarte, si dhe skemat e instalimit dhe montimit të paisjeve.

Vizatimet për ndërtesat e banimit dhe objekte biznesi përmbajnë:

- projektin me pjesët përkatëse me numrin e vizatimeve të caktuar dhe numrin e vendeve për përshtatje dhe parking, si dhe me vizatime për komunikim të arritshmërisë nga sipërfaqet publike të këmbësorëve deri te hyrja e përshtatur e ndërtesës;

- planet, prerjet dhe fasadat e kateve karakteristike, me shenjë të një banese me përshtatje në çdo dhjetë banesa dhe shenjat e shënuara ose të vizatuara të komunikimit të përshtatjes me të cilin bëhet arritshmëria e PAK-së deri te këto banesa sipas pikës 1 të neni 30 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje;

- skemat e instalimeve dhe montimeve të paisjeve që kanë të bëjnë me përshtatjen.

Vizatimet për ndërtesat me destinacion publik dhe administrativ përmbajnë:

- projektin ku është e nevojshme, me paraqitjen në planvendosje të numrit të vend parkingjeve, si dhe planin e rrugkalimit nga sipërfaqet publike deri te hyrja e përshtatur e ndërtesës;

- planet, prerjet dhe kuotat e lartësisë për të gjitha elementet e përshtatjes për çdo lloj ndërtesë në harmoni me dispozitat e neni 30 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje;

- skema instalimeve dhe montimi i pajisjeve që kanë të bëjnë me përshtatjen.

Neni 36

Përmbajtja e projektit të objektit të zbatuar për përshtatshmërinë

Përpunimi i zgjidhjes teknike që është përdorur gjatë procesit të ndërtimit, për plotësimin e kërkesave të përcaktuara sipas kësaj rregulloreje në pjesë të veçanta të tij janë të përfshira në projektet e fushave të veçanta, të cilat kryesisht përmbajnë:

Në projektin arkitektonik:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- planet e të gjitha hapësirave të destinuara për lëvizje, pushim dhe punë të PAK-së me kuotat respektive të cilat tregojnë sigurimin e arritshmërisë;

- detajet e të gjitha elementeve të përshtatjes të përcaktuar me këtë rregullore.

Në projektin ndërtimor:

- planet e të gjitha hapësirave të destinuara për lëvizje, pushim dhe punë të PAK-së dhe kuotat respektive të cilat tregojnë sigurimin e përshtatjes;

- planet e kallëpeve të pjesëve të konstruksioneve të përfshira në zgjidhjen e përshtatjes;

- planet e armaturës për pjesët konstruktive të përfshira në zgjidhjen e përshtatjes.

Në projektin e elektroteknikës dhe makinerive:

- detajet e instalimit dhe pajisjeve të montuara për nevojat e sigurimit të përshtatjes.

SHTOJCA A

SHFRYTËZIMI I HAPËSIRËS NGA ANA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Të dhënat antropometrike të përbashkëta për personat me aftësi të kufizuara – karrigen me rrota

Njohja e saktë e këtyre të dhënave antropometrike dhe në përgjithësi e “kinosferës” (sfera e lëvizjes dhe e veprimt) së personave me aftësi të kufizuar, duhet t’u përgjigjet dy rregullave:

- të sigurojë një integrim real dhe “të zakonshëm” të nevojave të këtij grupi të veçantë përdoruesish, edhe përtej rregullave dhe standarteve, në mënyrë që të shmanget eksperiencia poshtëruese të strukturave të rrugëve, hyrjeve dhe shfrytëzimit “alternativ” në ndërtesa ose në pjesë të tyre;

- të plotësojë kërkesat e personave me aftësi të kufizuara në tërësinë e vendeve të kërkuara në bazë të projektit, në mënyrë që të kënaqen nga ana organike në konceptimin e ndërtesës, duke shmangur aplikimin e rremë të objekteve ndihmëse si rampat, platformat e të tjera të ngjashme.

Figurat me të dhënat metrike përkatëse u referohen personave madhorë me aftësi të kufizuara levizëse, karriges me rrota dhe tregojnë përmasat e hapësirës statike, të hapësirave të realizimit të lëvizjeve dhe të mundësisë së arritjes së objekteve (kinosfera) dhe të akseve të shikimit.

Figurat përkatëse, me kushtet e mundësisë së shfrytëzimit të hapësirave të ndryshme dhe të pajisjeve janë paraqitur në faqet e mëposhtme, si shembuj të zbatimit të rregullave dhënë në këtë rregullore.

Fig. 1. -Të dhënat antropometrike–Personat me aftësi të kufizuara motorike dhe karrigia me rrota

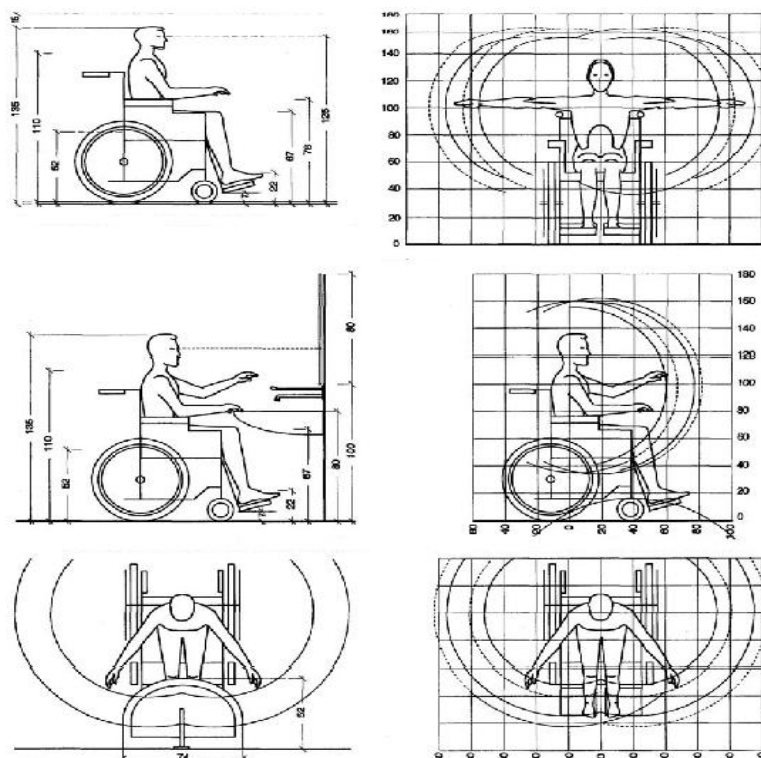
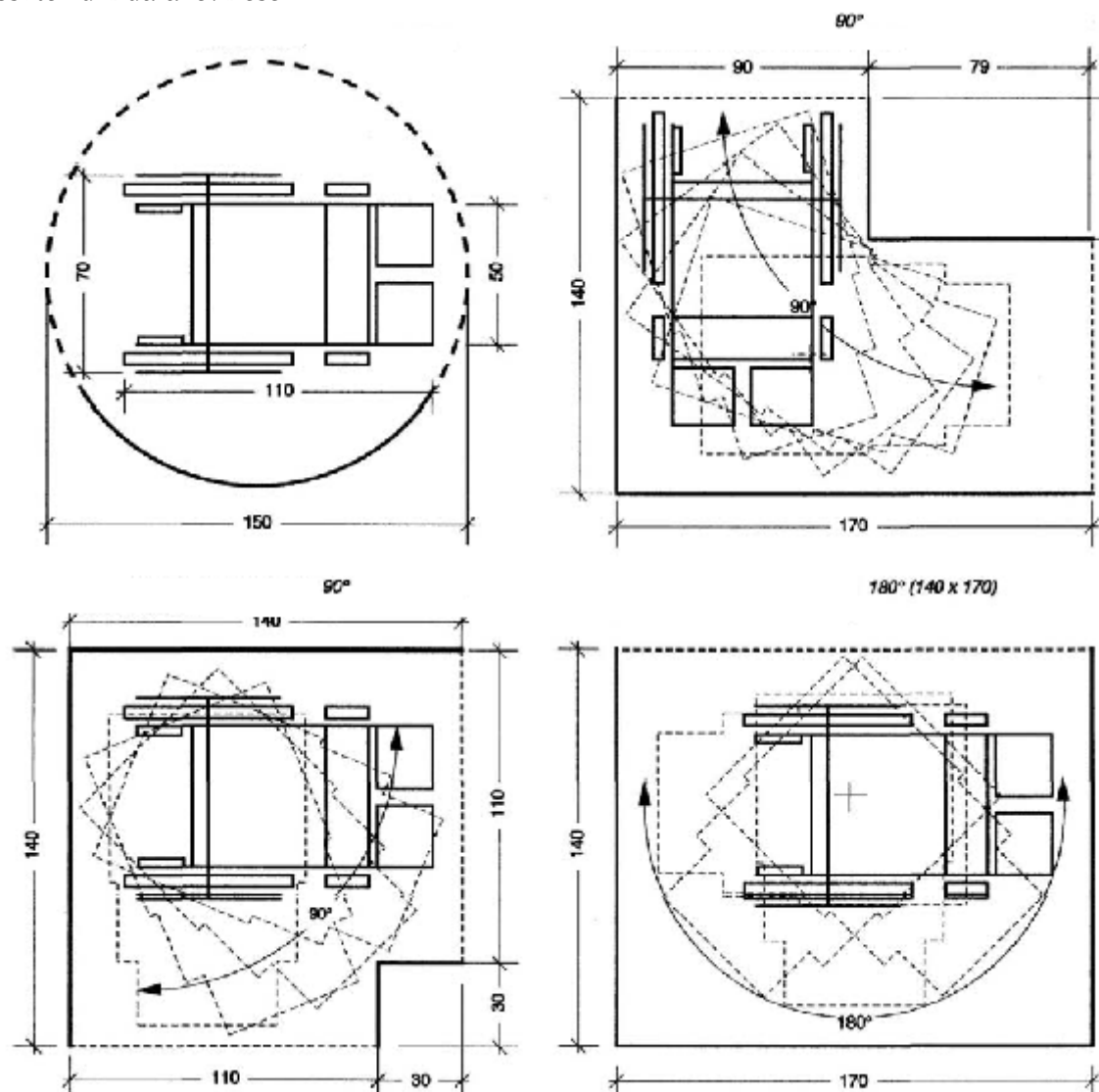
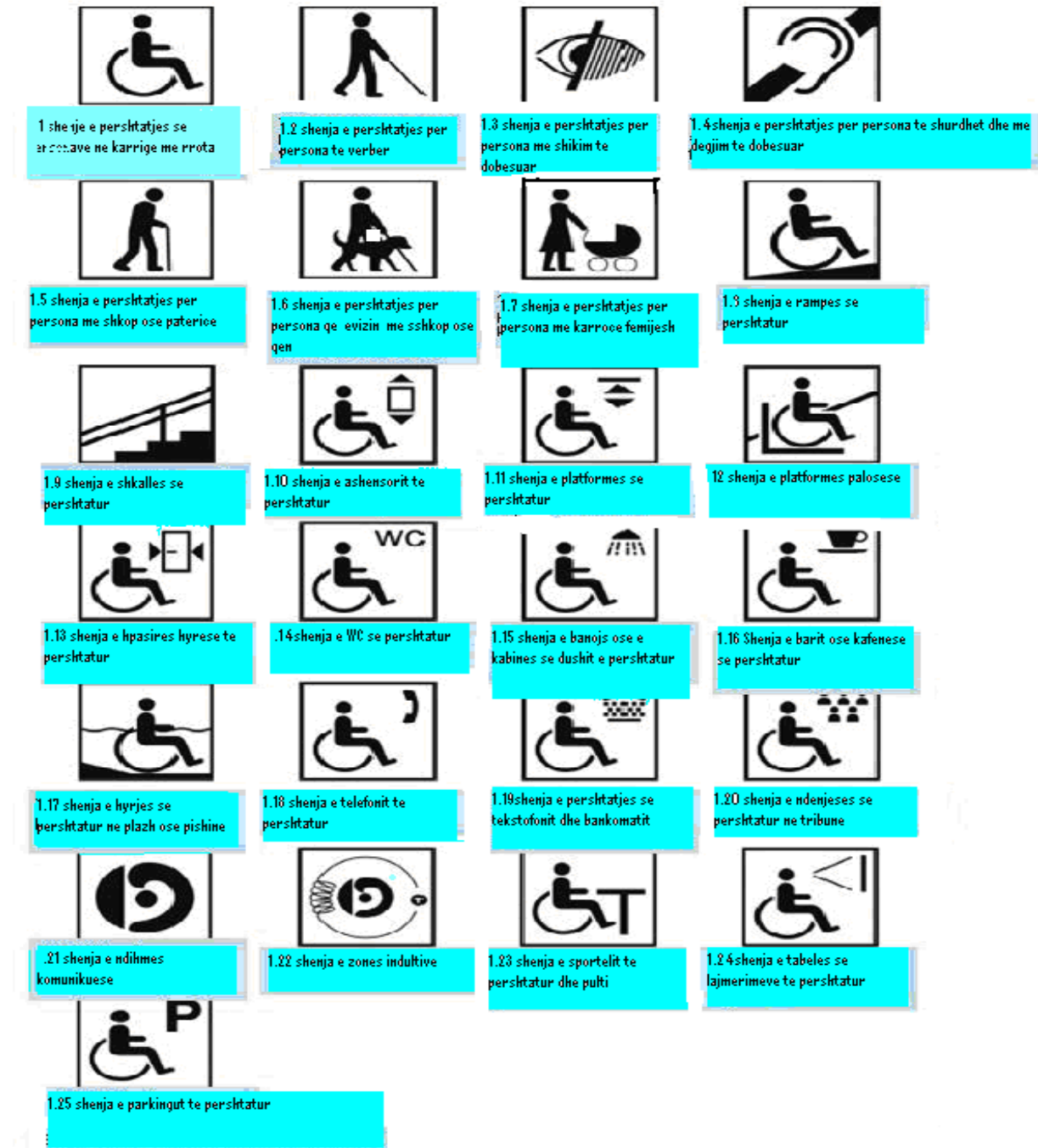

Fig. 2. - Të dhënat për hapësirën dhe manovrimin e karriges me rrota për personat me aftësi të kufizuara levizëse

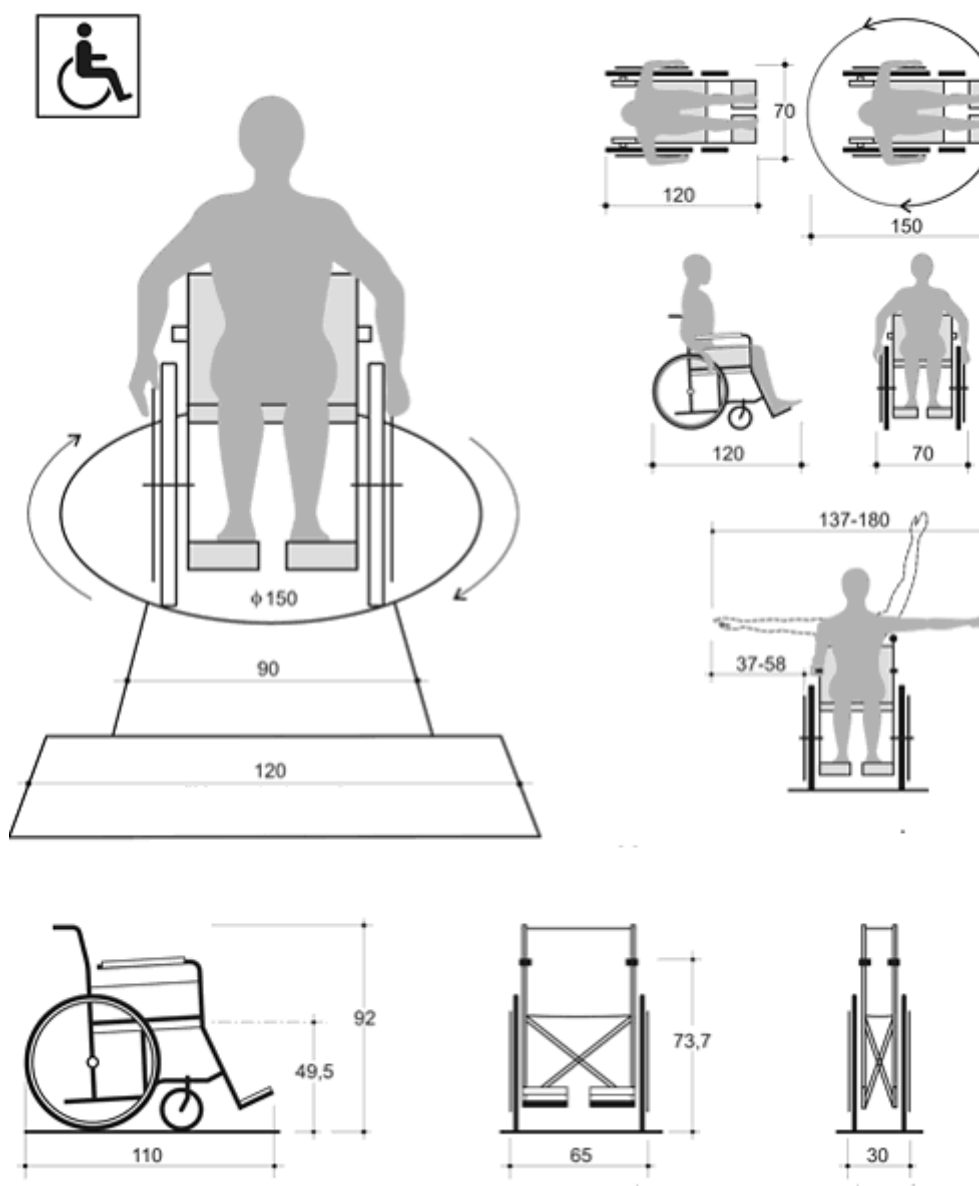
Në vijim paraqiten shenjat e përshtatjes. Dimensionet dhe ngjyra e të gjitha shenjave të arritshmërisë, si dhe lloji i materialit nga i cili është punuar përcaktohen në raport me:

SHTOJCA B
PARAQITJA GRAFIKE PËR KUSHTET E
PËRDORIMIT TË ELEMENTEVE NDIHMËSE PËR ARRITSHMËRINË

Zvogëlimi dhe/ose zmadhimi i ndonjë shenje përshtatje dhënë në figurën 3 të shtojcës A, nuk ndryshon pjesën e elementeve grafike të shenjës, e cila realizohet në harmoni me shembujt e dhënë më poshtë.

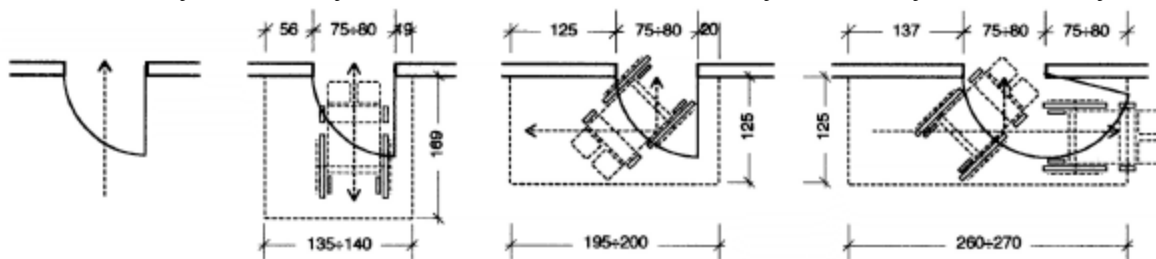
Fig 1.- Kushtet e përdorimit të ndihmesës në hapsira për lëvizje me karroca të personave me aftësi të kufizuara – PAK

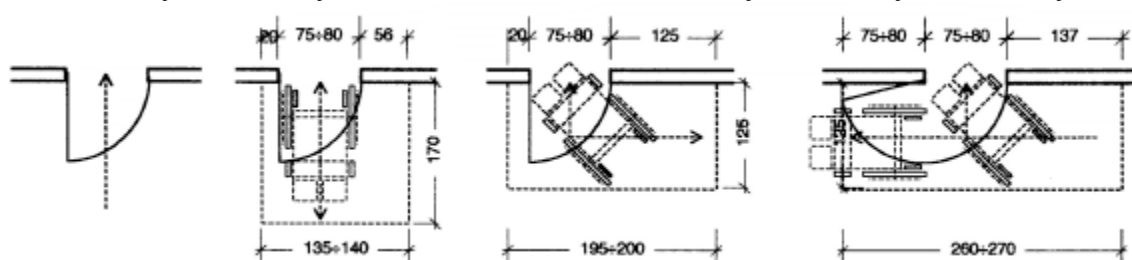
Gjerësia e rrugës të levizjes në hapsira të mbyllura.
 Gjerësia e rrugës të levizjes në hapsirat e jashtme.
 Pamja anësore, pamja ballore, pamja ballore e karrocës së palosur.
 Dimensionet në gjerësi të karrocës me shfrytëzues.
 Dimensionet mesatare të karrocës së personave me aftësi të kufizuara.

Fig. 2 - Zgjidhjet e përshtatshme për personat me aftësi të kufizuara: hapësirat përpara dhe pas dyerve

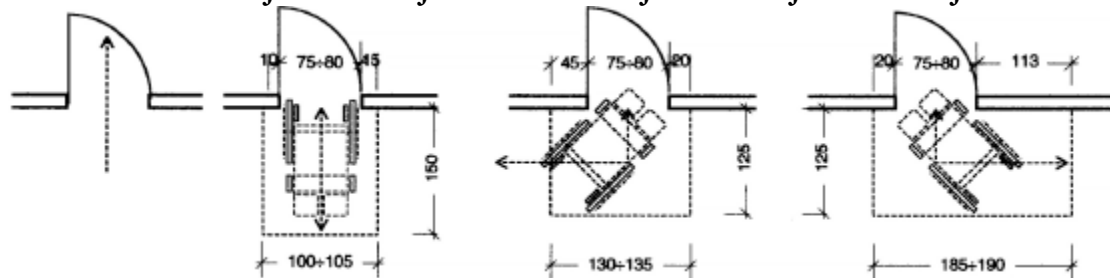
HAPJA NË DREJTIM TË KUNDËRT ME LËVIZJEN – HAPJA NGA E MAJTA

HAPJA NË DREJTIM TË KUNDËRT ME LËVIZJEN – HAPJA NGA E DJATHTA

HAPJA NË DREJTIM ME LËVIZJEN – HAPJA NGA E DJATHTA

HAPJA NË DREJTIM ME LËVIZJEN – HAPJA NGA E MAJTA

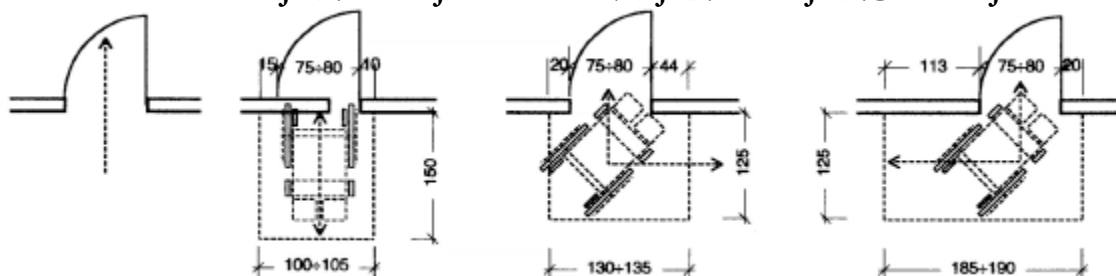

Fig 3.- Kushtet e përdorimit të mjeteve ndihmëse: hapësira e nevojshme për levizje të personave me shkop e paterica në shëtitore.

Gjerësia e rrugës 70 cm.

Gjerësia e rrugës 70 cm.

Gjerësia e rrugës 90-120 cm.

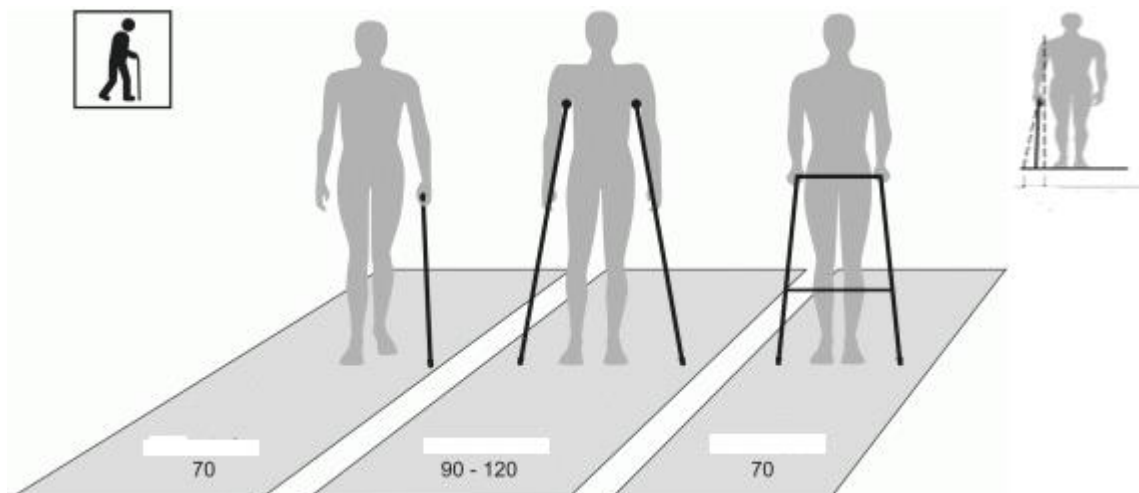

Fig. 4. – Kushtet e përdorimit të mjeteve ndihmëse: hapësira e nevojshme për lëvizje të personave me shkop dhe me qenin shoqërues.

Madhësia e
ndryshueshme

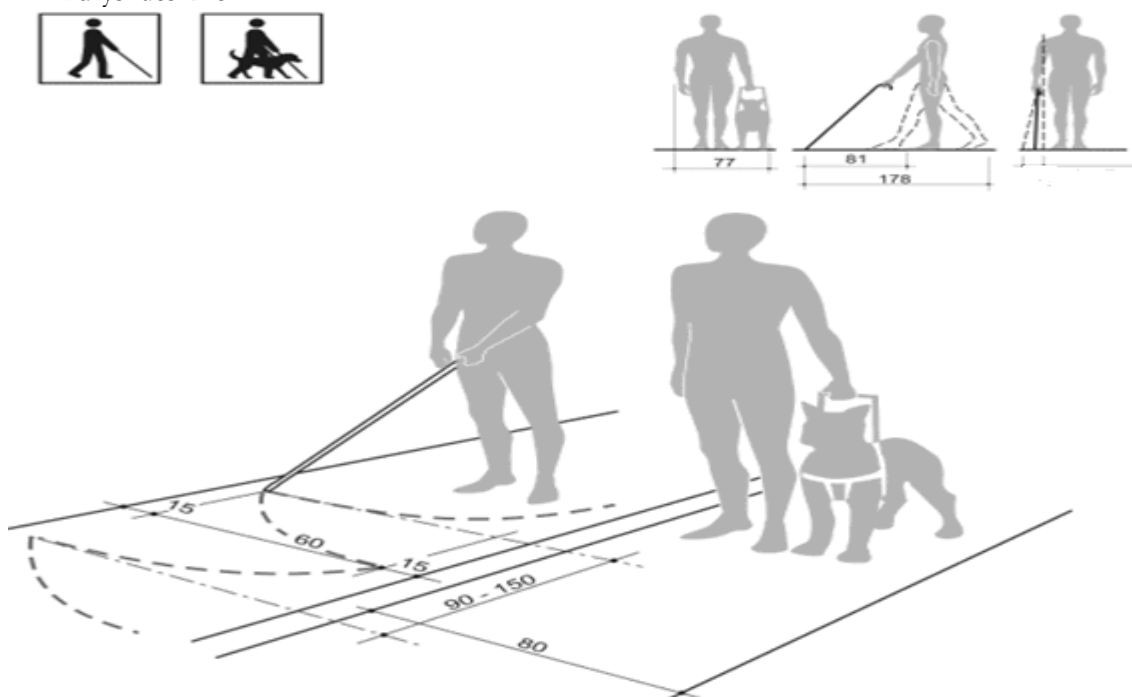

Fig. 5.— Sipërfaqja relievore

Struktura me lugje; Struktura me thepa

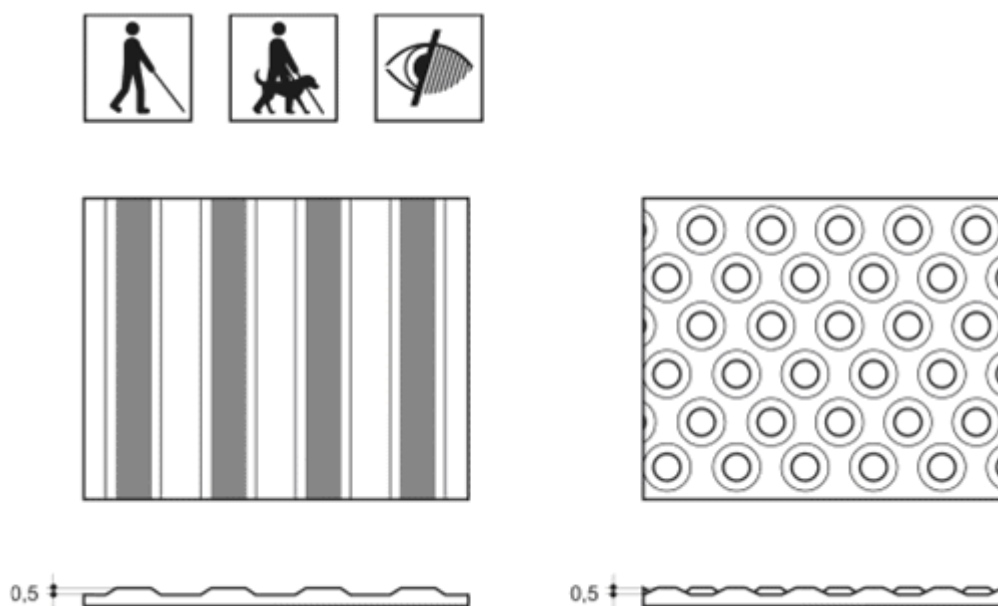
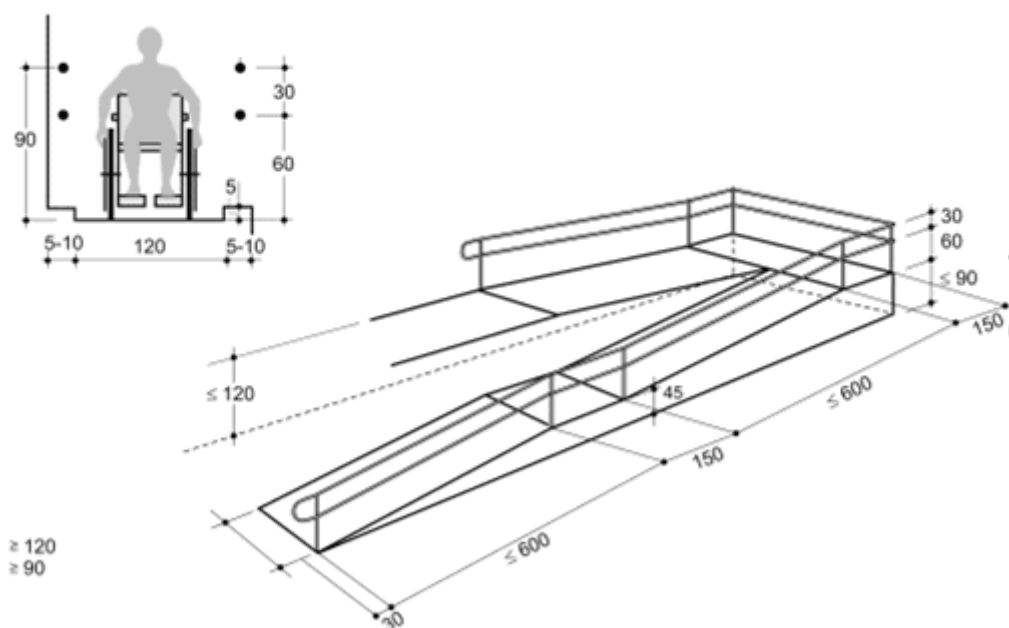

Fig. 6.- Rampa

≥ 120 cm në hapsirat e jashtme

≥ 90 cm në hapsirat e brendëshme

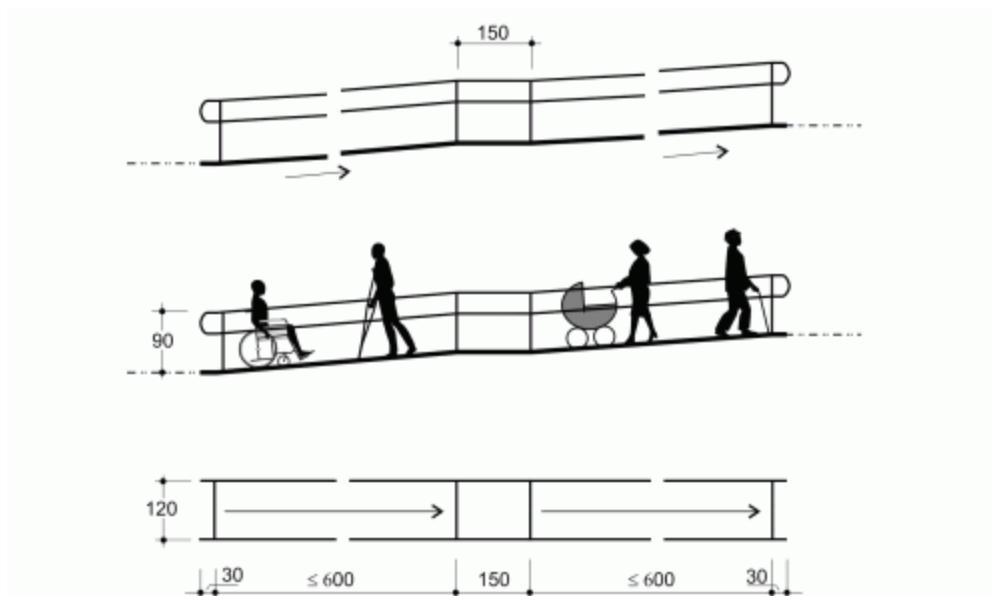

Fig. 7.- Mbështetësi i dorës (koromano)
Dorezat rrethore

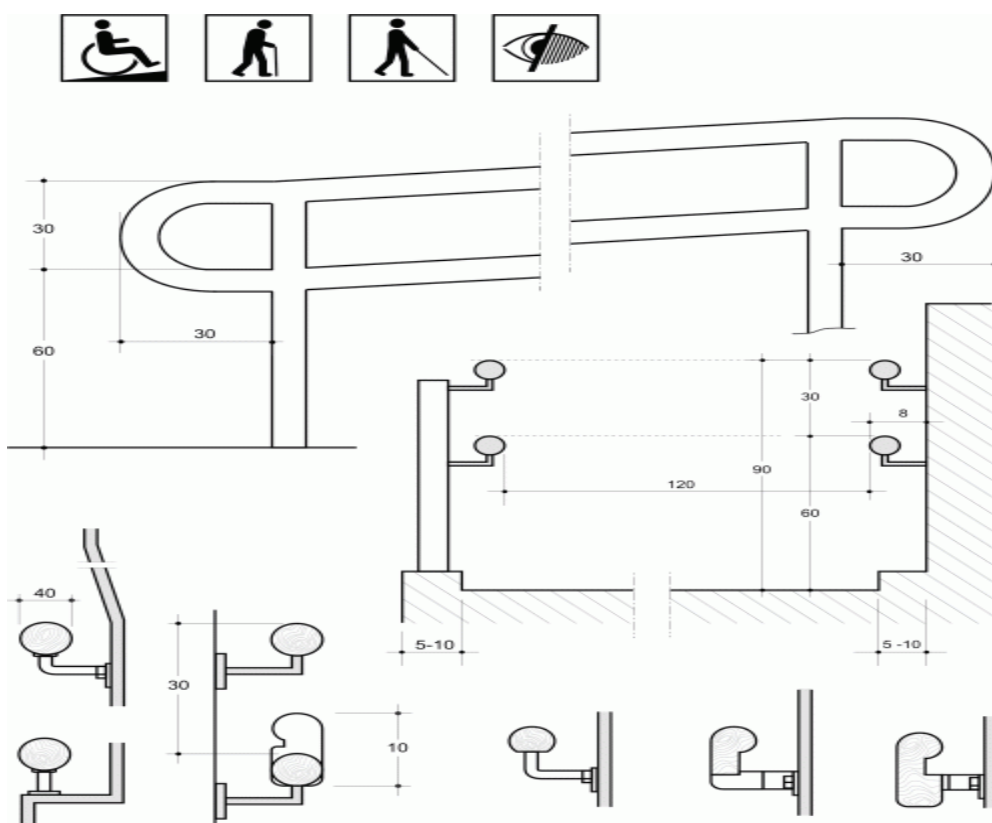

Fig. 8.- Shkallët

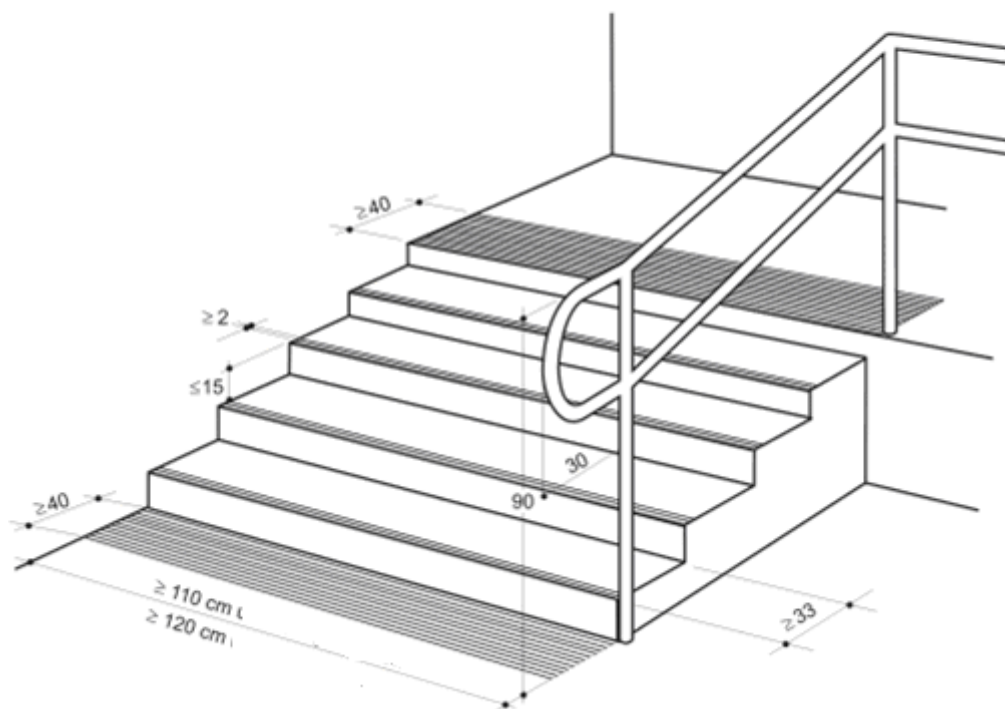

Fig. 9.- Hapësira e shkallëve me gjerësi të rampës > 250 .

- min. 110 cm- në hapësira të mbyllura

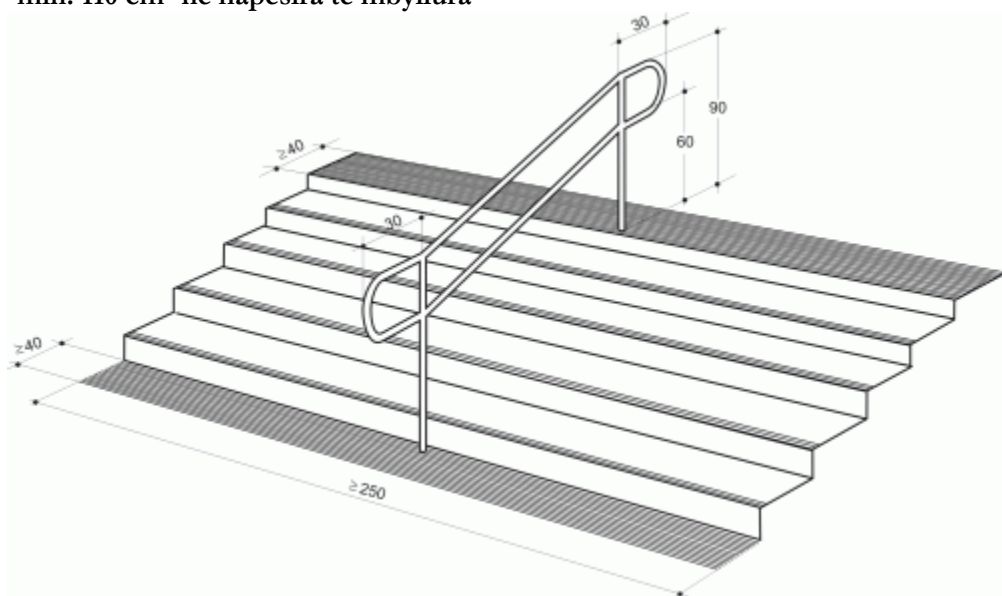

Fig. 10.- Hapësira nën rampën e fillimit të shkallëve.

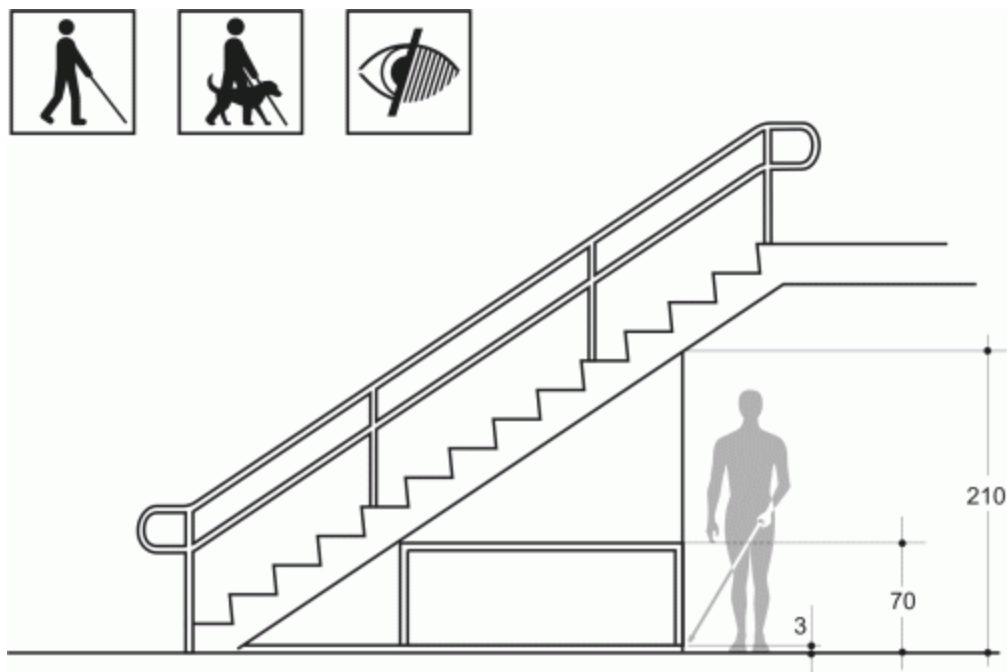

Fig. 11.- Ashensori.

Treguesi i katit.

Treguesi i gjendjes së ashensorit në ndërtesë.

Sistemi i thirrjes sinjalizuese.

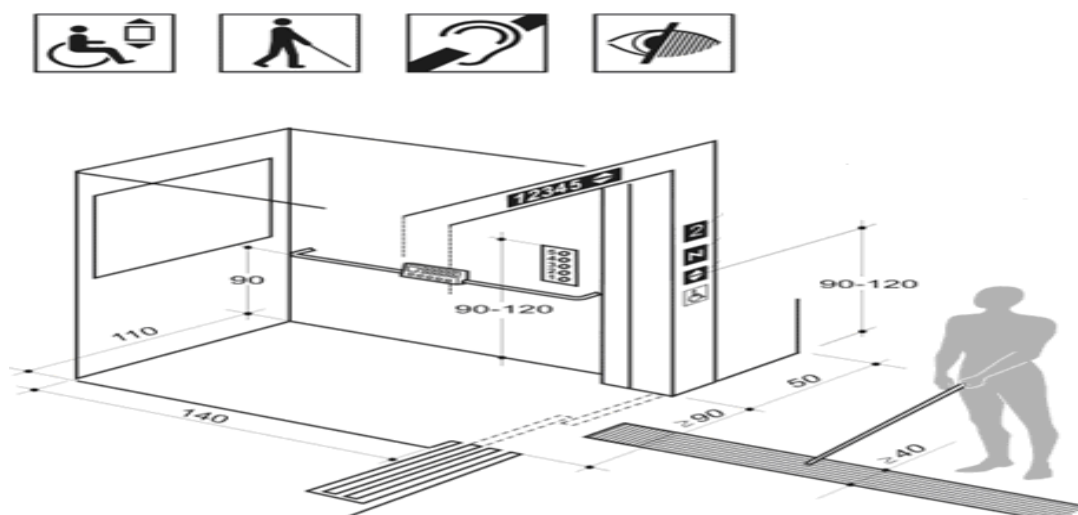

Fig. 14. – Hapësira e hyrjes

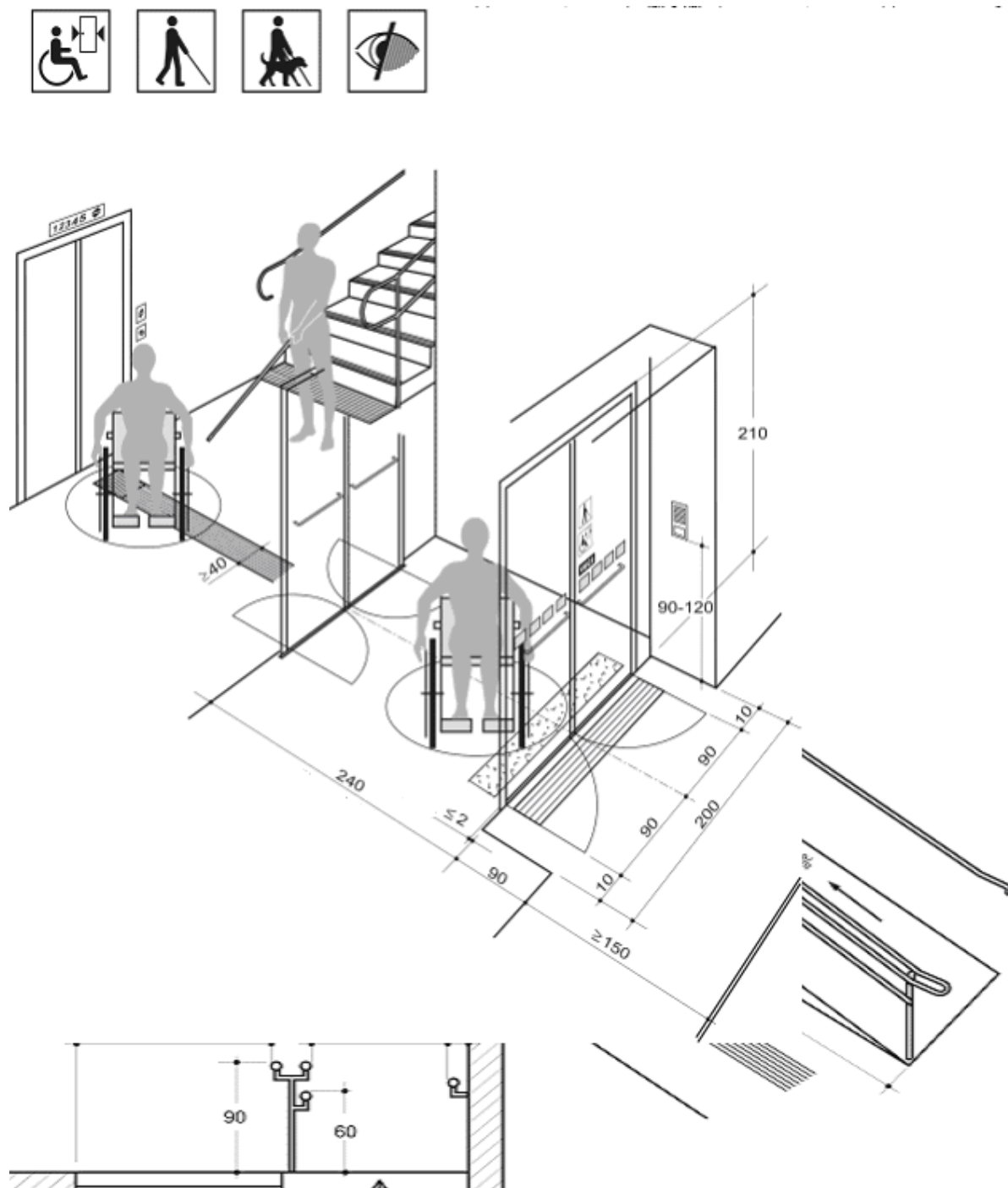

Fig.15. – Komunikimi (hapësirat e komunikimit).
Montimi i instalimeve, praku.

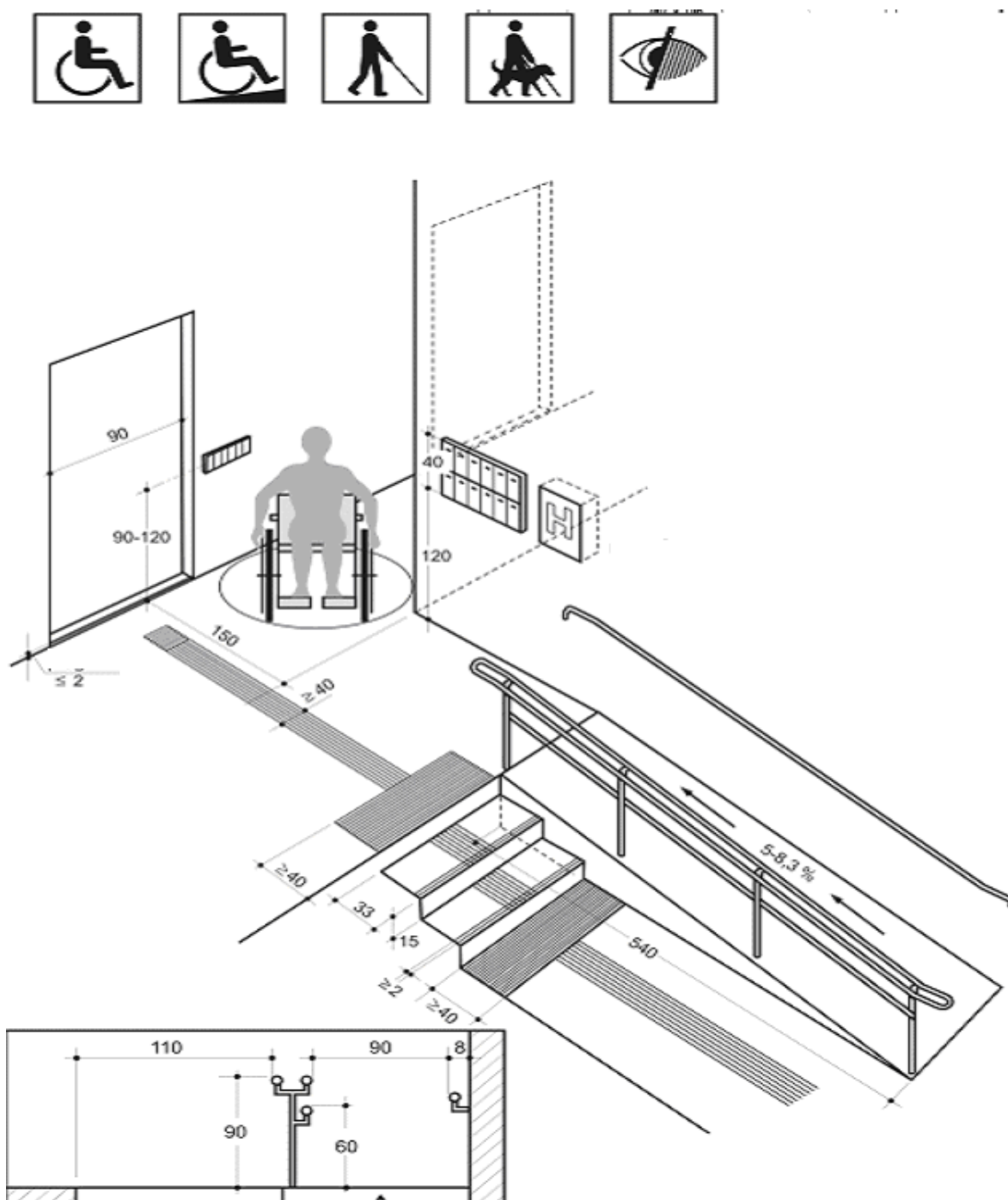
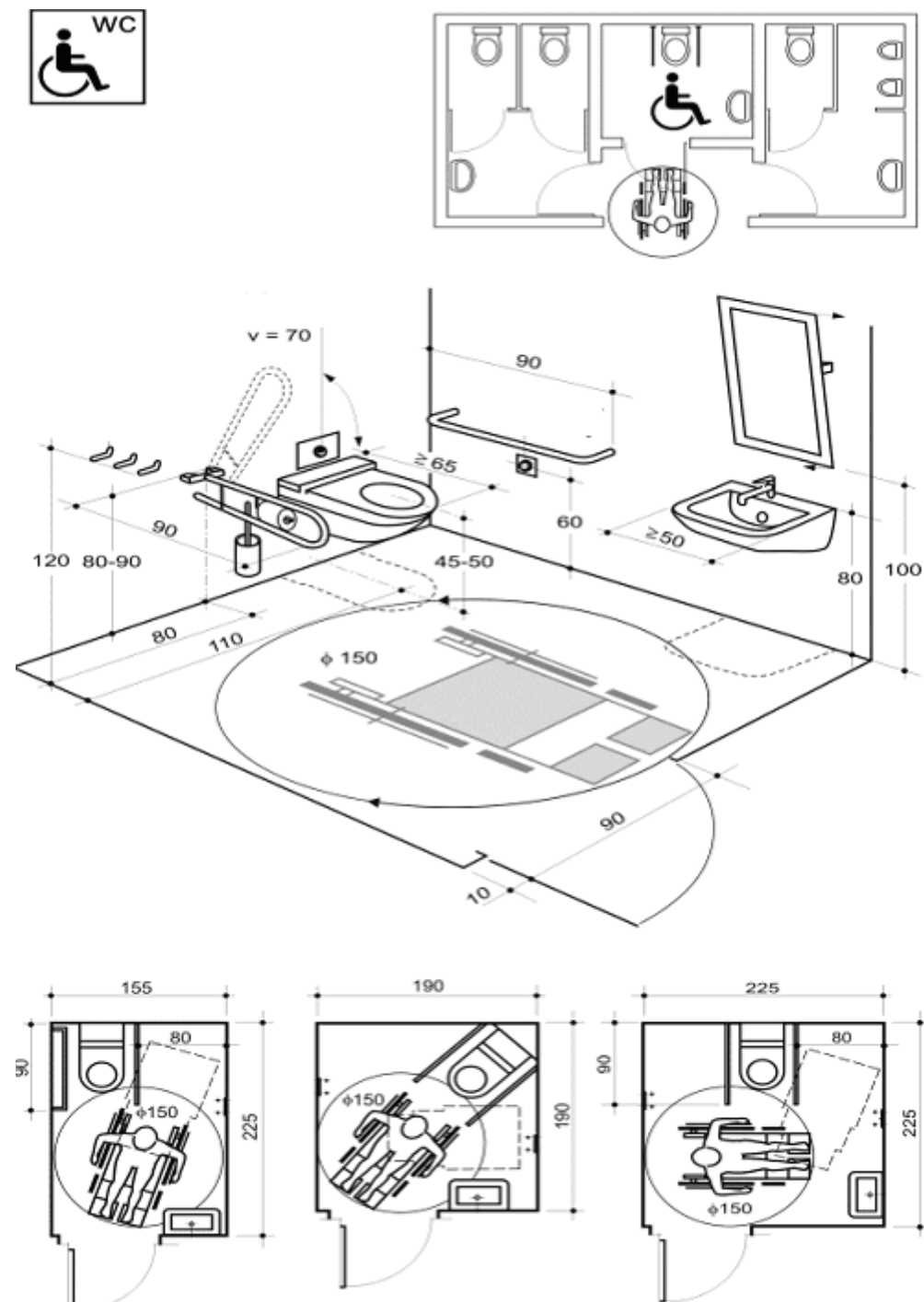

Fig. 16.- WC

Mekanizmi për lëshimin e ujit

$v = 70$ cm.

Instalimi i alarmimit

[illegible]

Fig. 18.- Kuzhina.

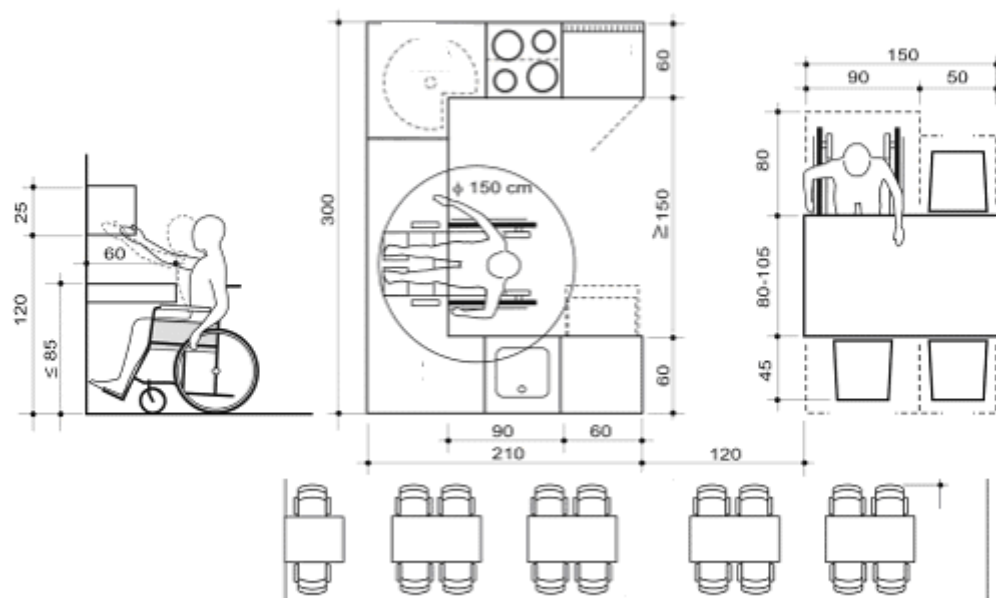
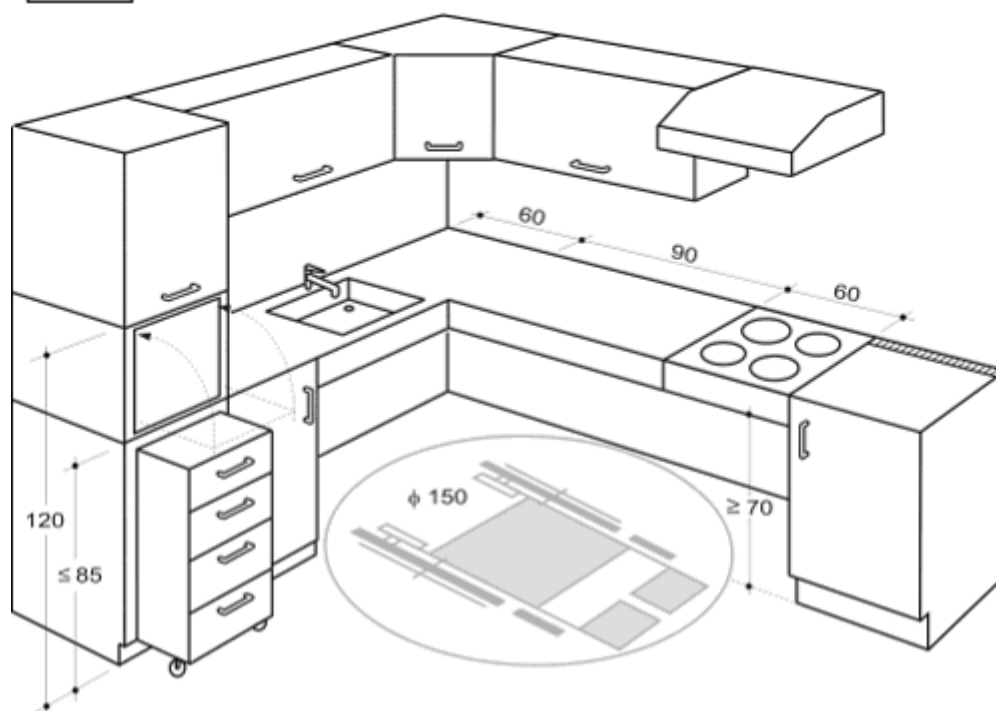

Fig. 20.- Klasa.

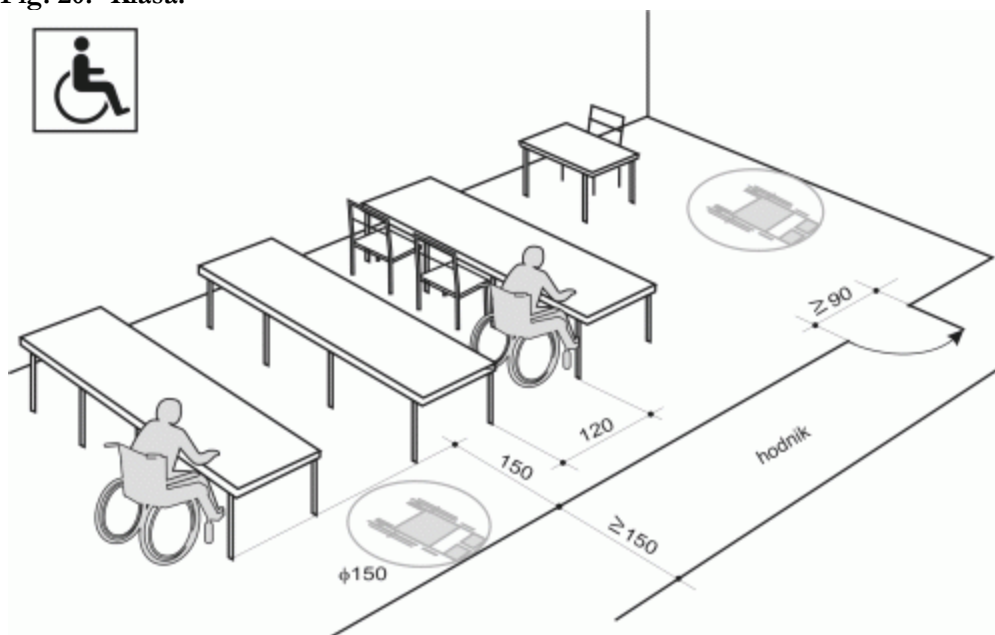

Fig. 21.- Hapësira e punës.

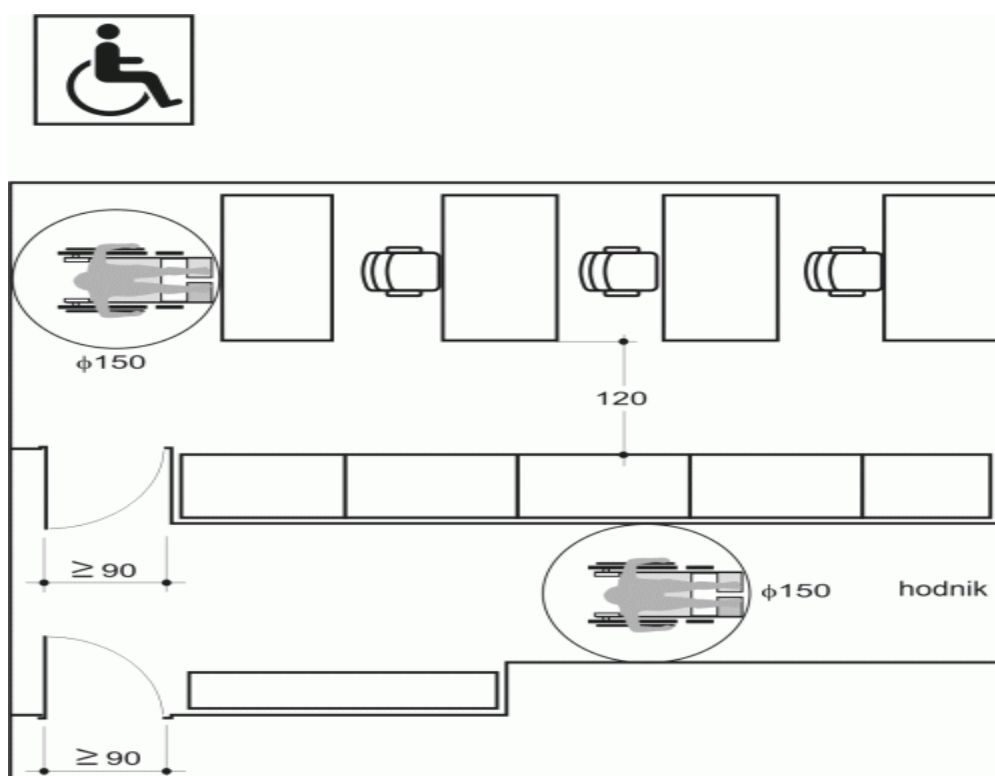

Fig. 22.- Banesa.

Korridor.

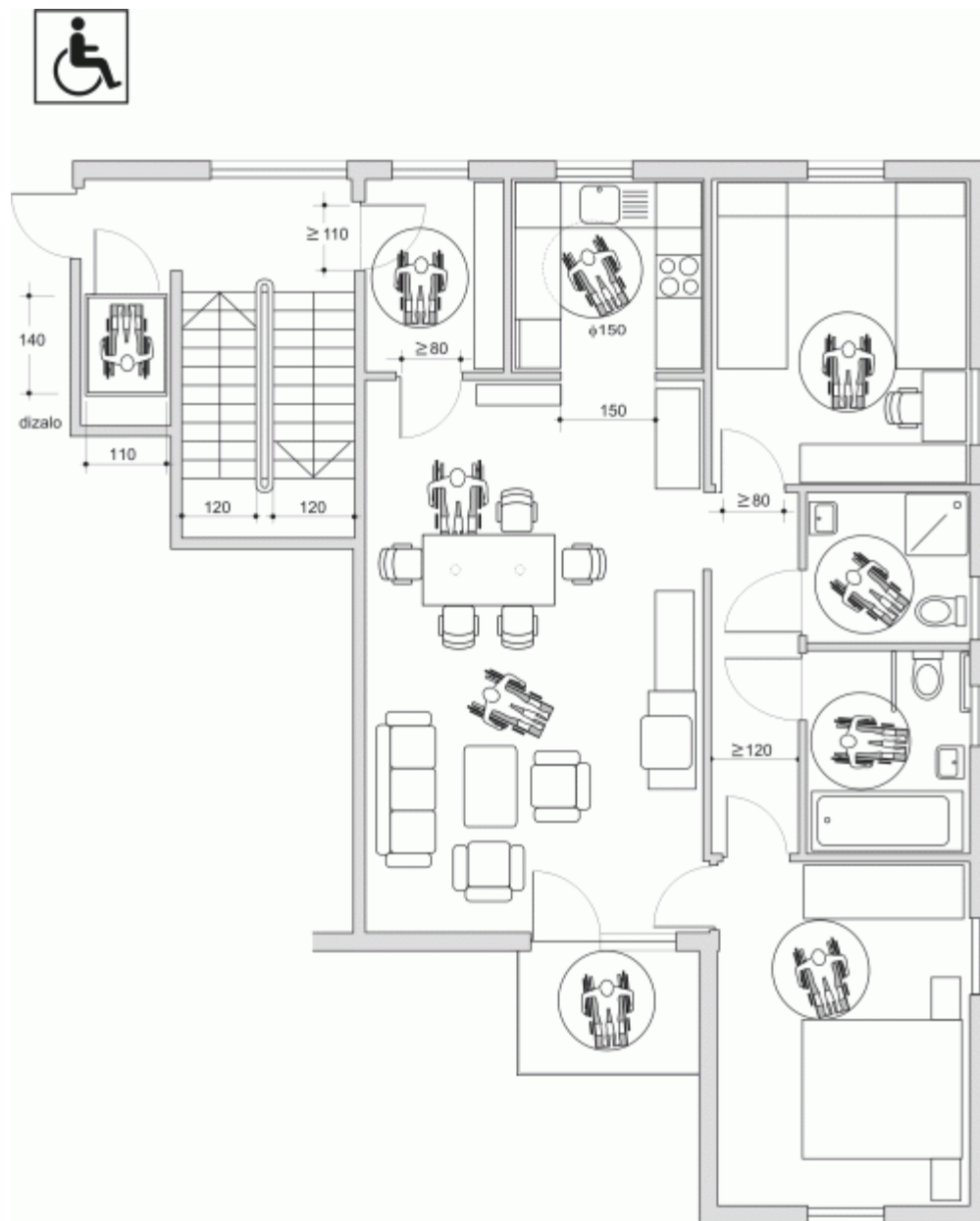

Fig. 23.- Apartamenti.

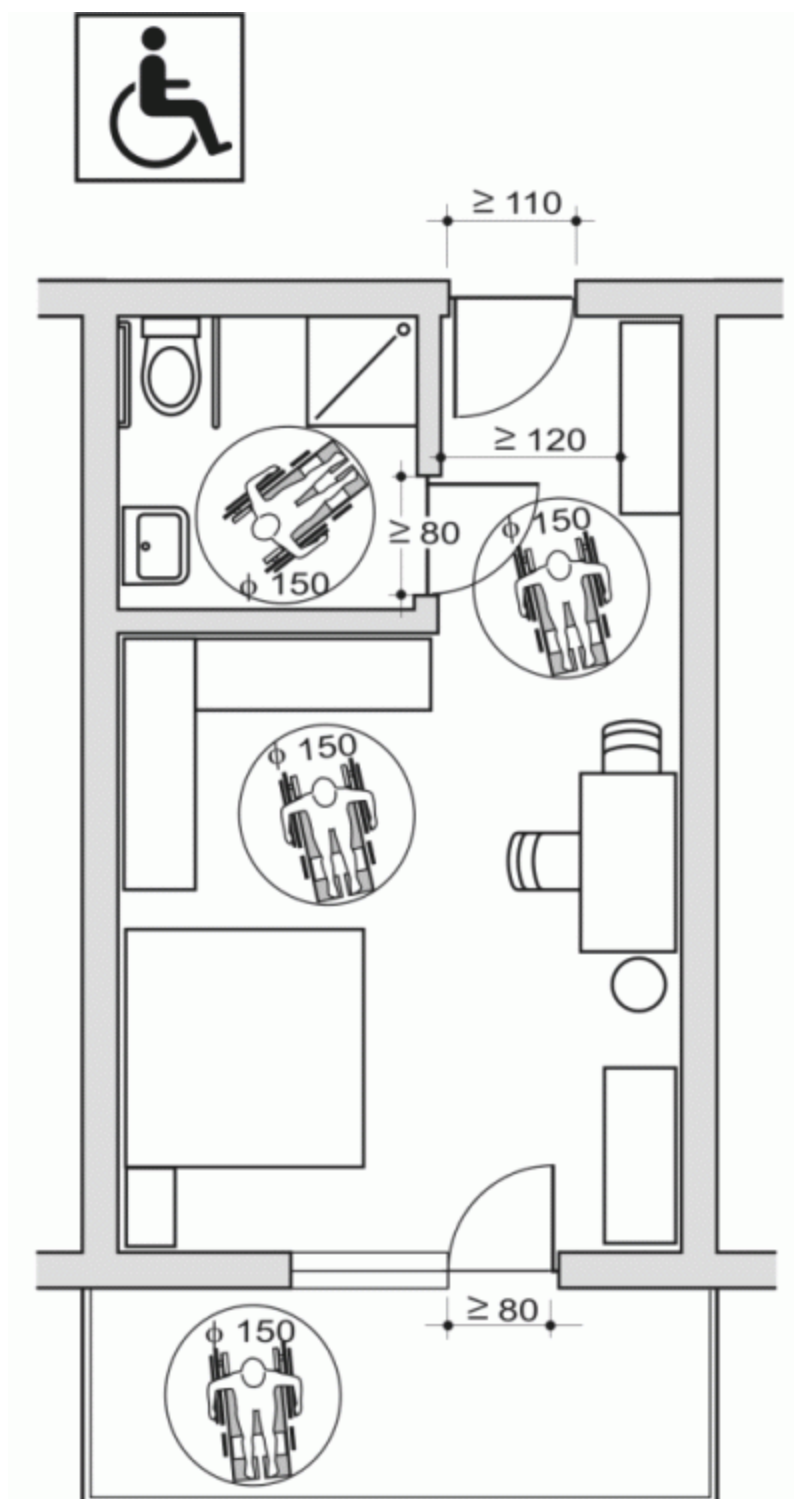

Fig. 24.- Bari dhe restoranti.

Banaku i arritshëm.

Kuzhina.

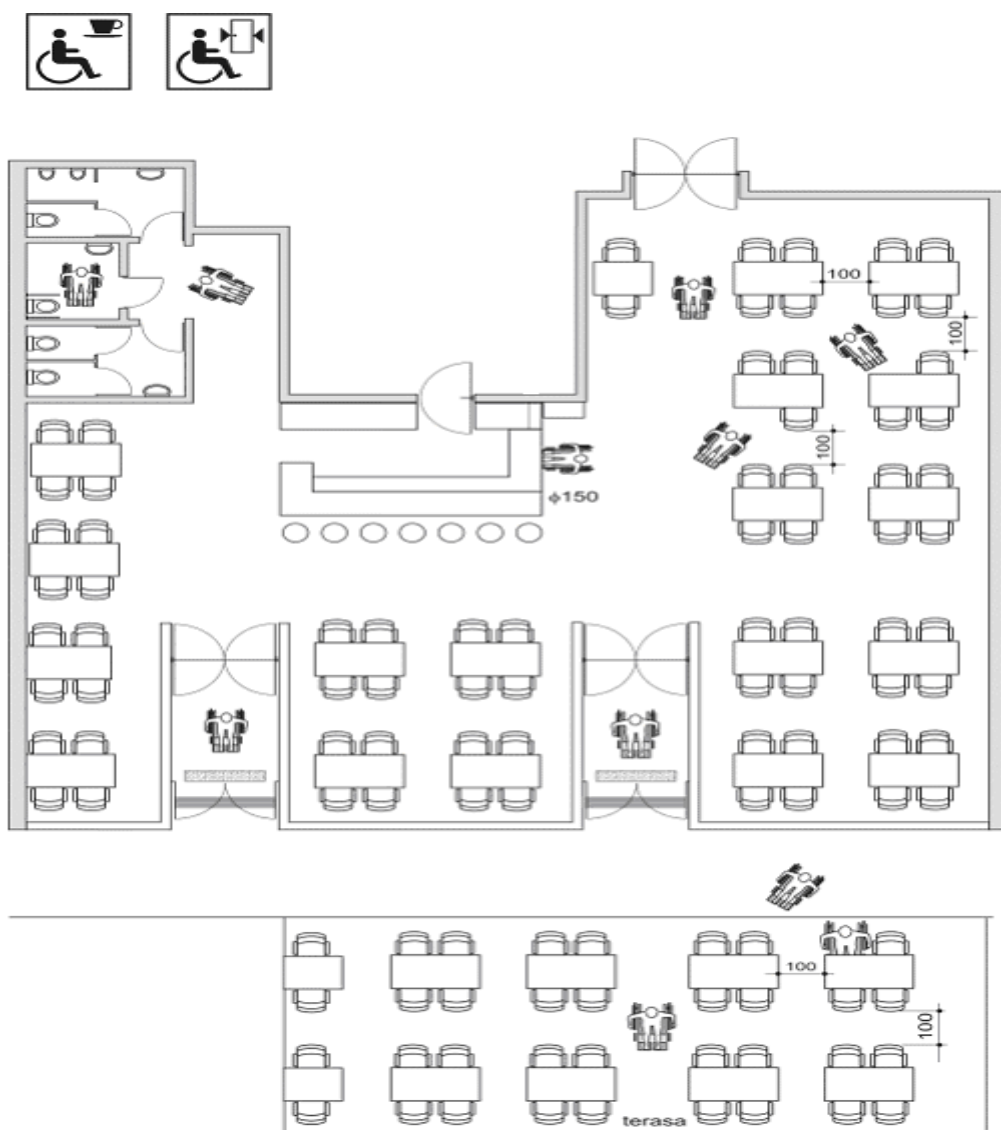

Fig. 25.- Garderoba.
Varëset

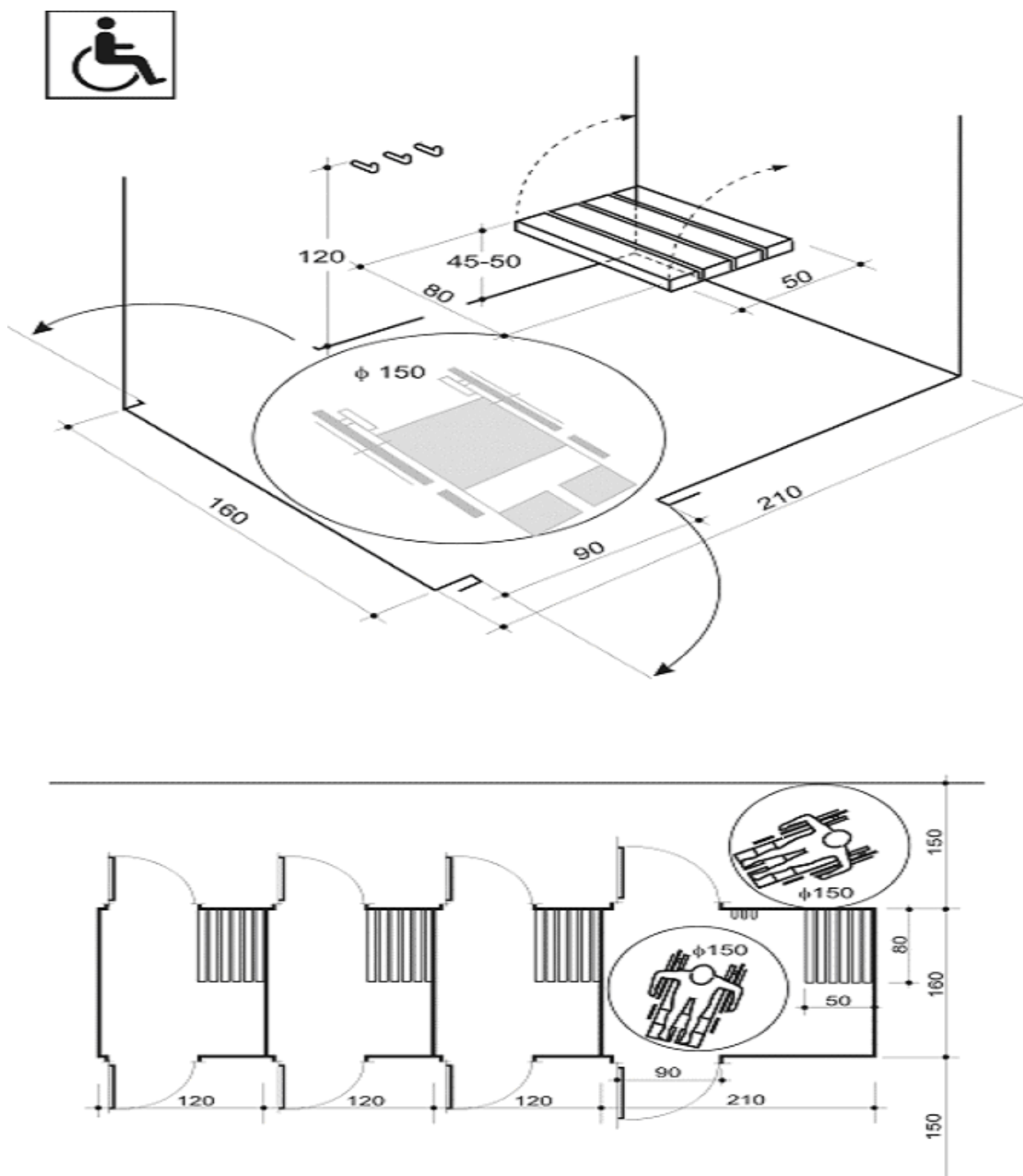

Fig. 26.- Kabina e Dushit.

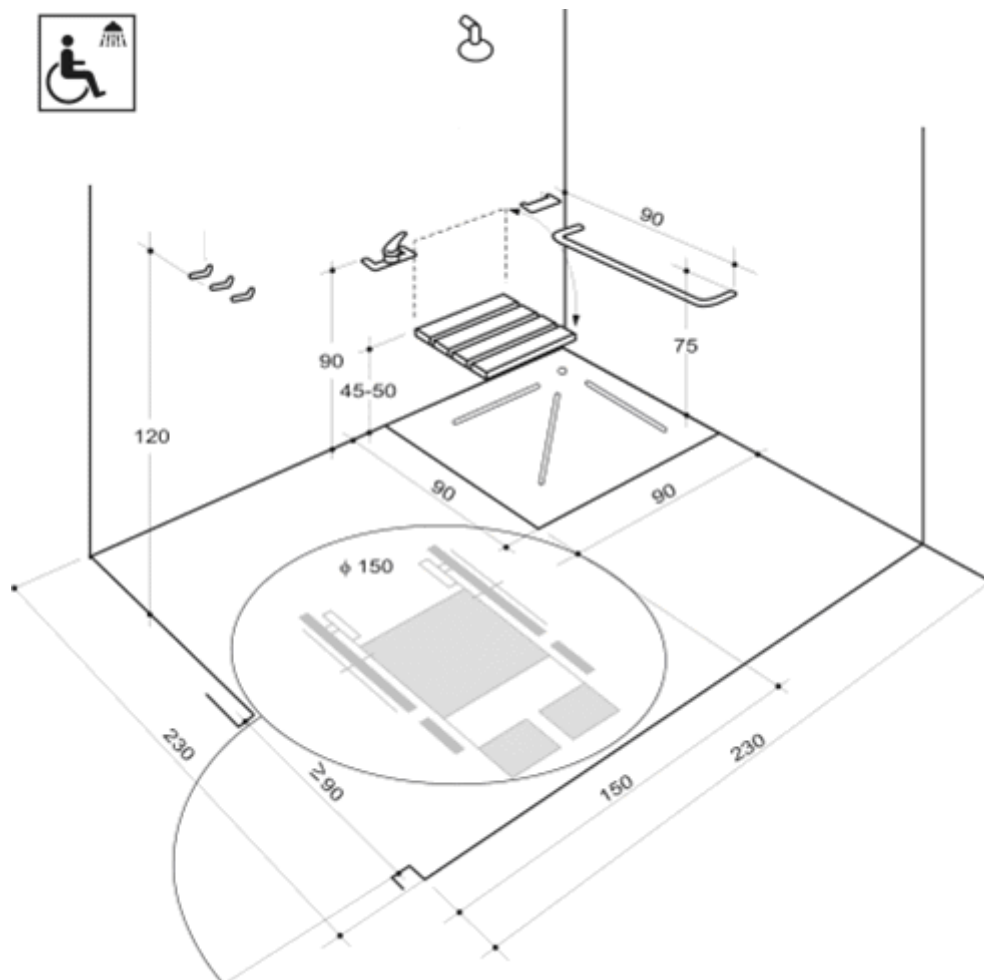

Fig. 27.- Hyrja në pishinë.

Mbajtësi për sapun varëset.
Niveli mesatar i sipërfaqes së ujit.

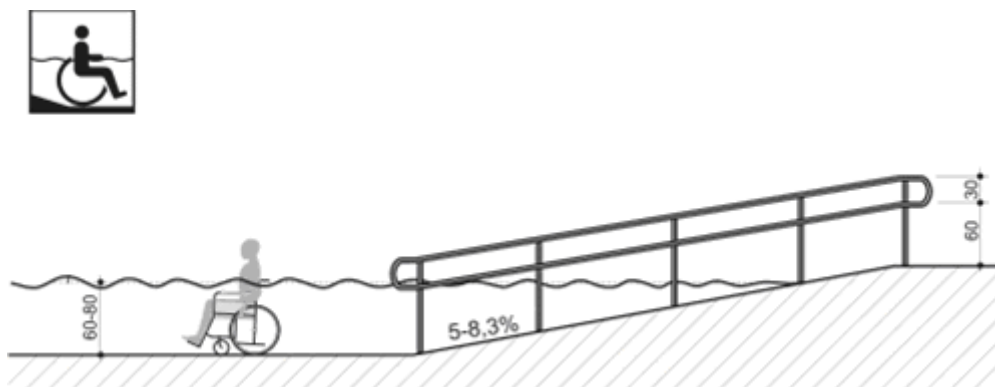

Fig. 28.- Vendi në sallat e shfaqjes.

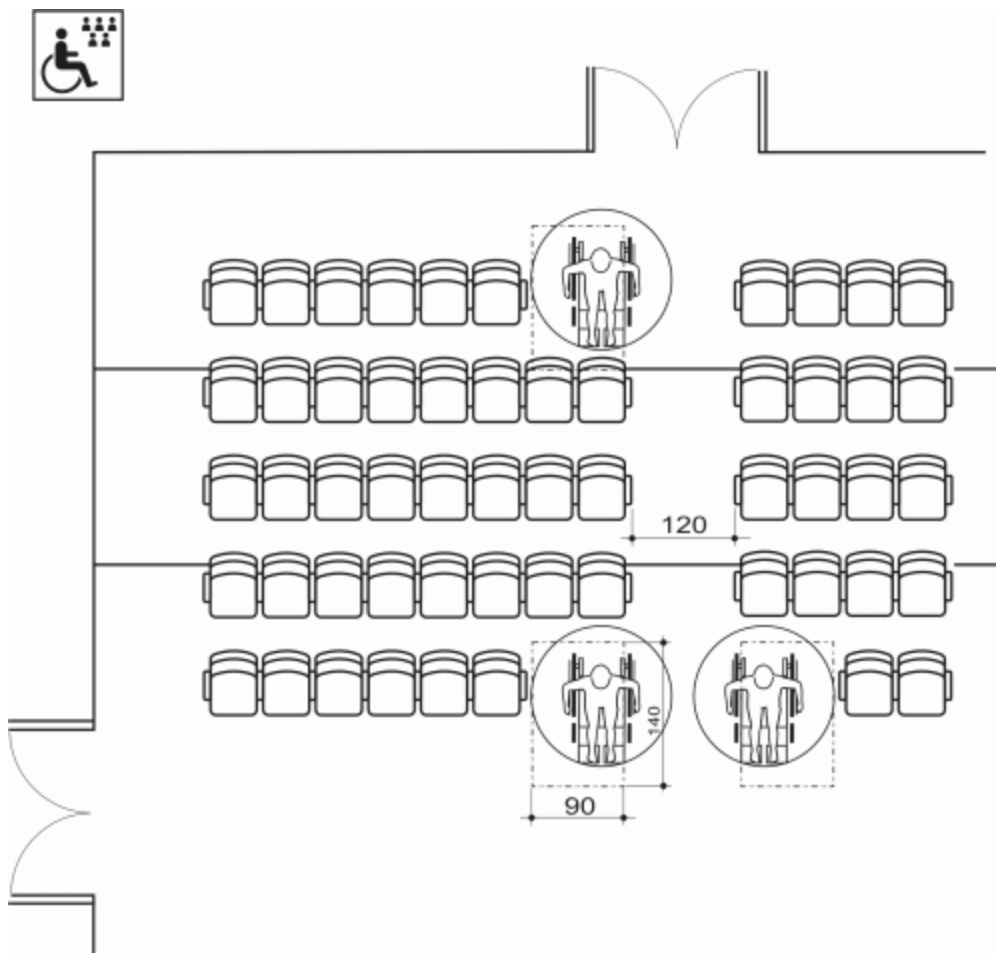

Fig. 29.- Telefoni, tekstofoni dhe bankomati.

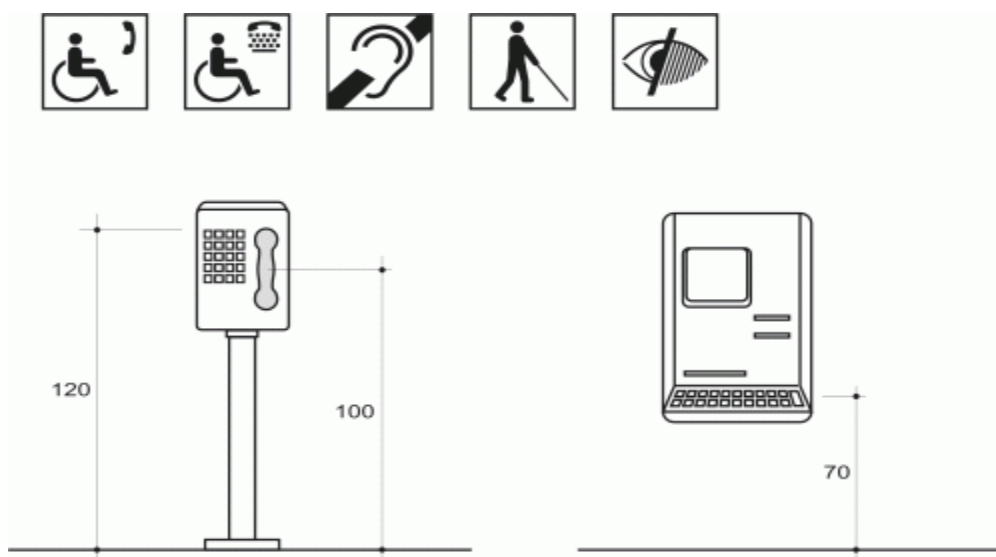

Fig. 30.- Dorezat në dyer dhe dritare.

Vendosja e instalimeve.

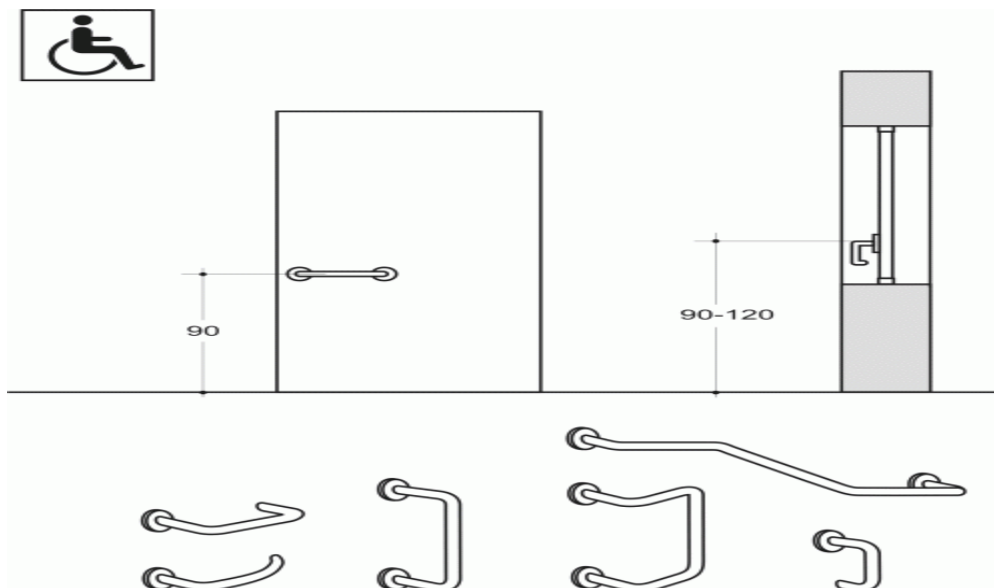

Fig. 31.- Sporteli

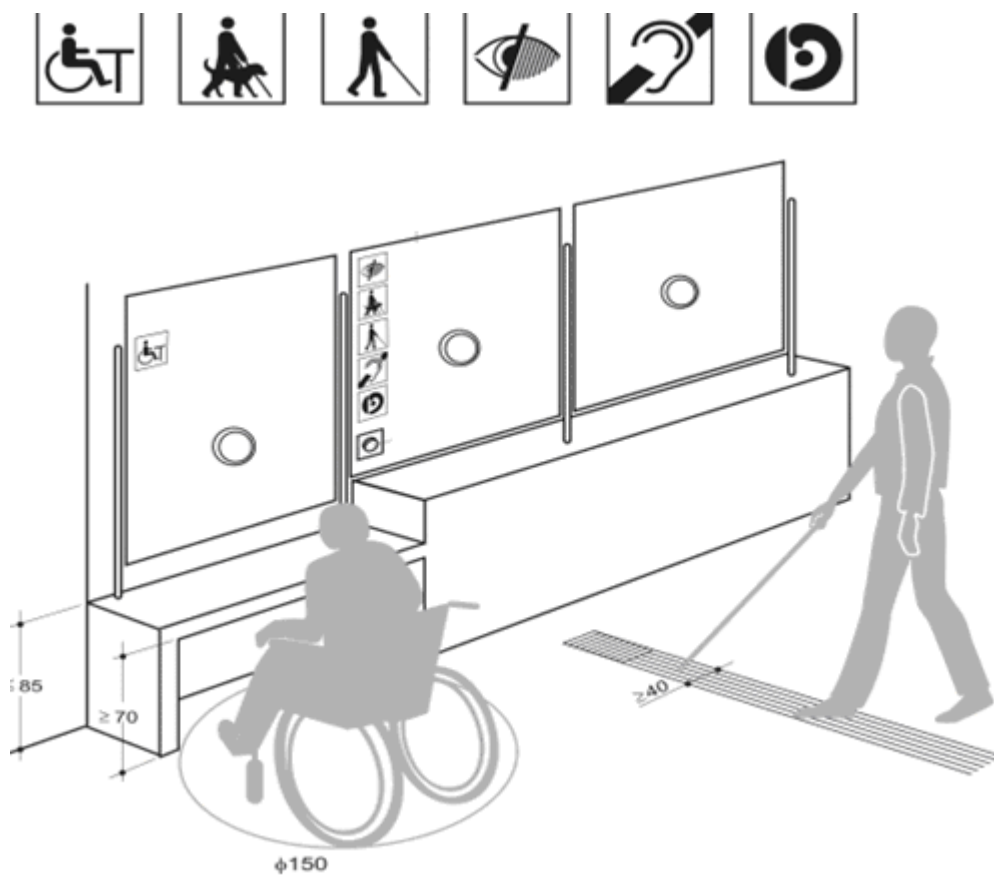

Fig. 32.- Vendi i parkimit në varg

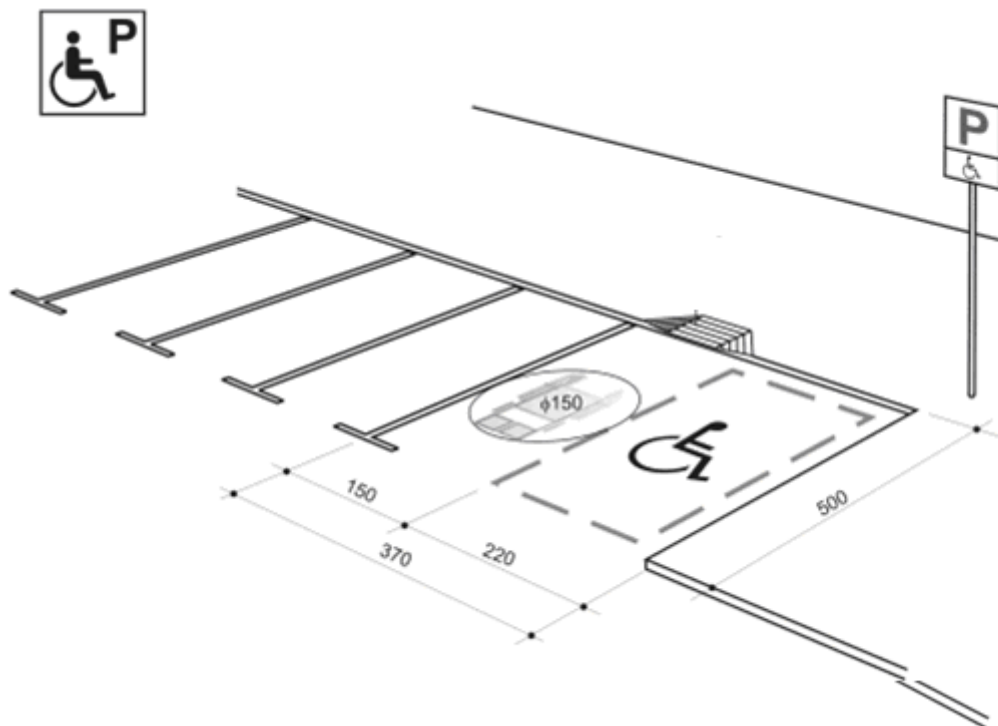

Fig. 33. - Vendi i parkimit me hapsirë në mes

Dalja nga parkingu në rrugën e këmbësorëve

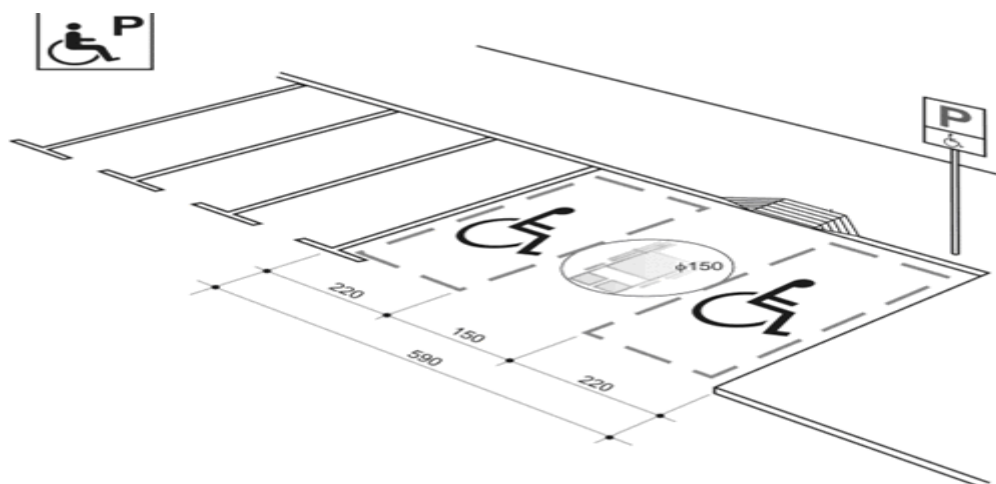

Fig. 34.- Sipërfaqja publike për këmbësor.

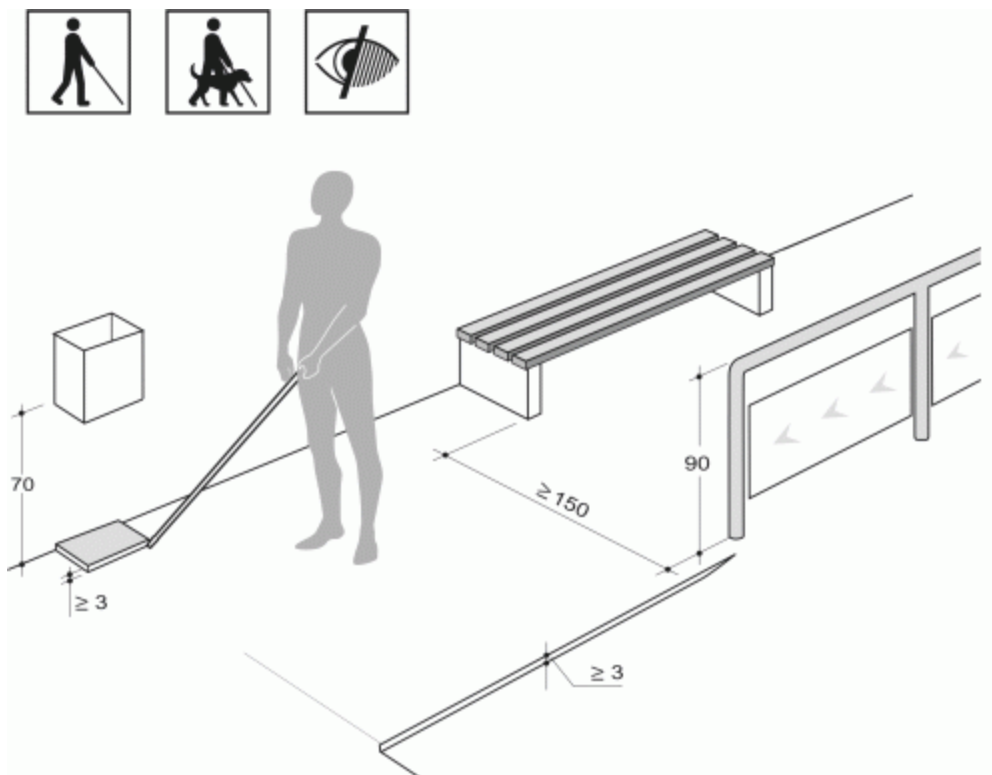

Fig. 35.- Vendkalimi i këmbësorëve.

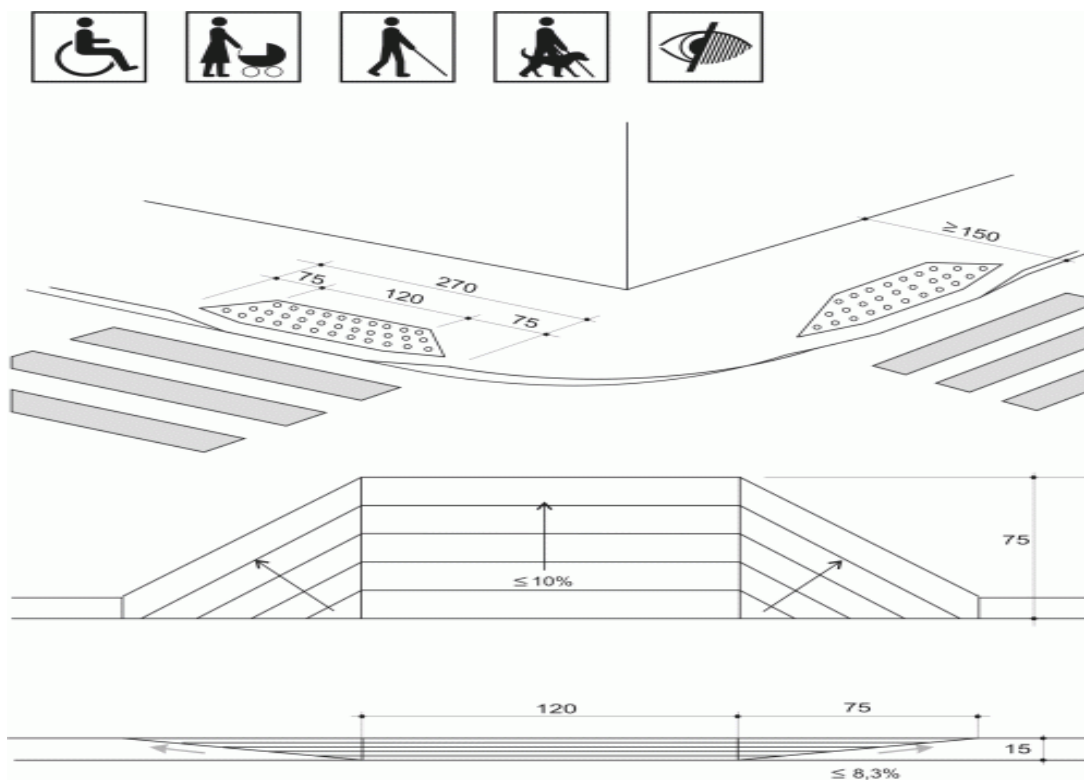

Fig. 36.- Vendkalimi i këmbësorëve në vendin me lartësi më të vogël të trotuari.

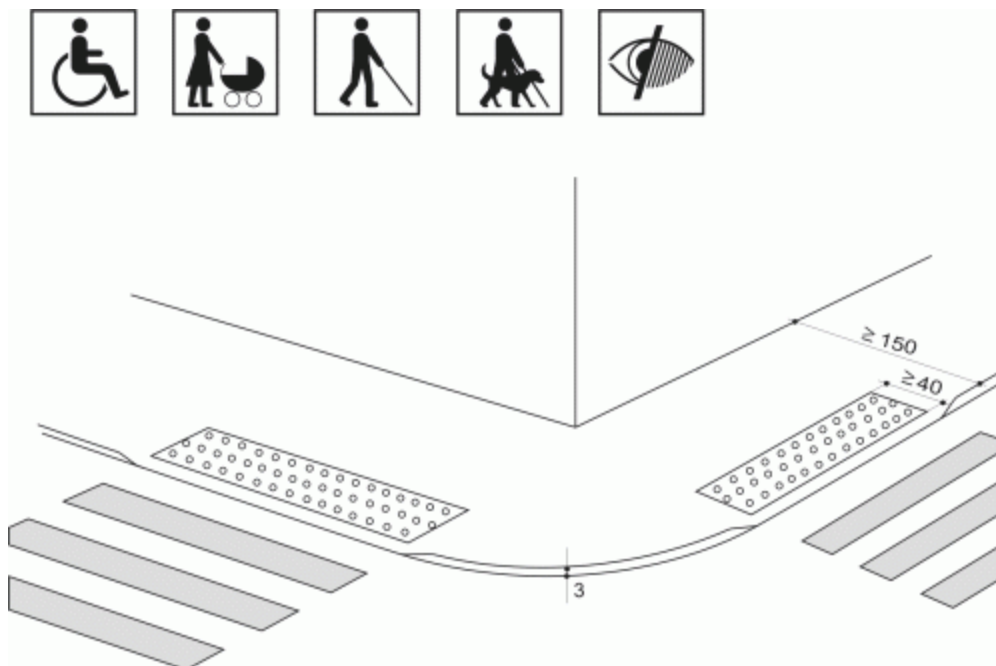

Fig. 37. - Vendkalimi i këmbësorëve jashtë udhëkryqit.
Vija e udhëheqëse.

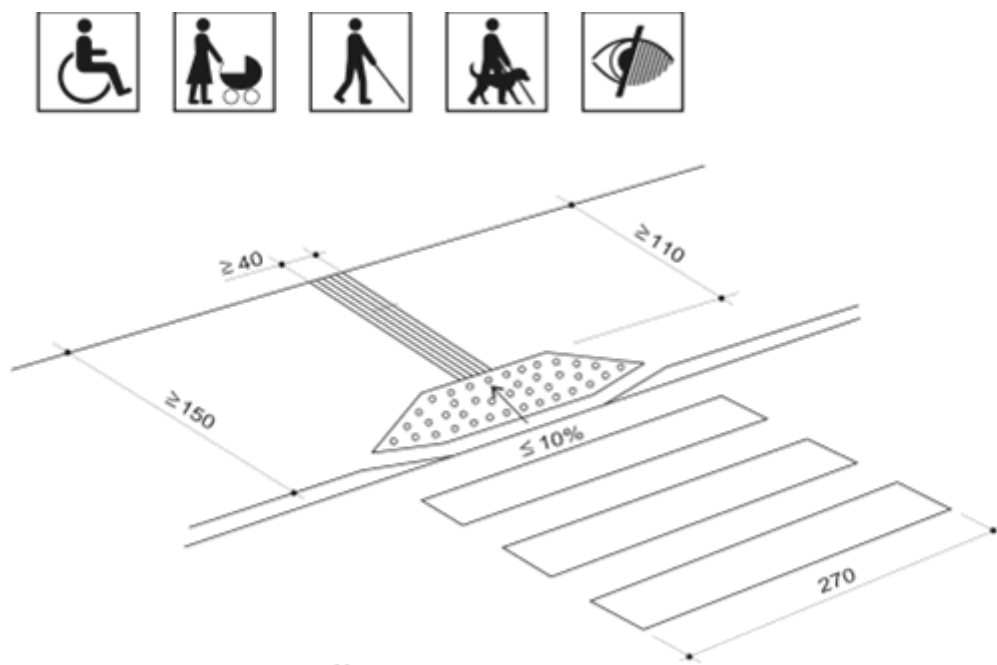

Fig. 38.–Ishulli për këmbësorë në nivel me sipërfaqen e rrugës.

Vija relievore e udhëheqjes, fusha relievore.

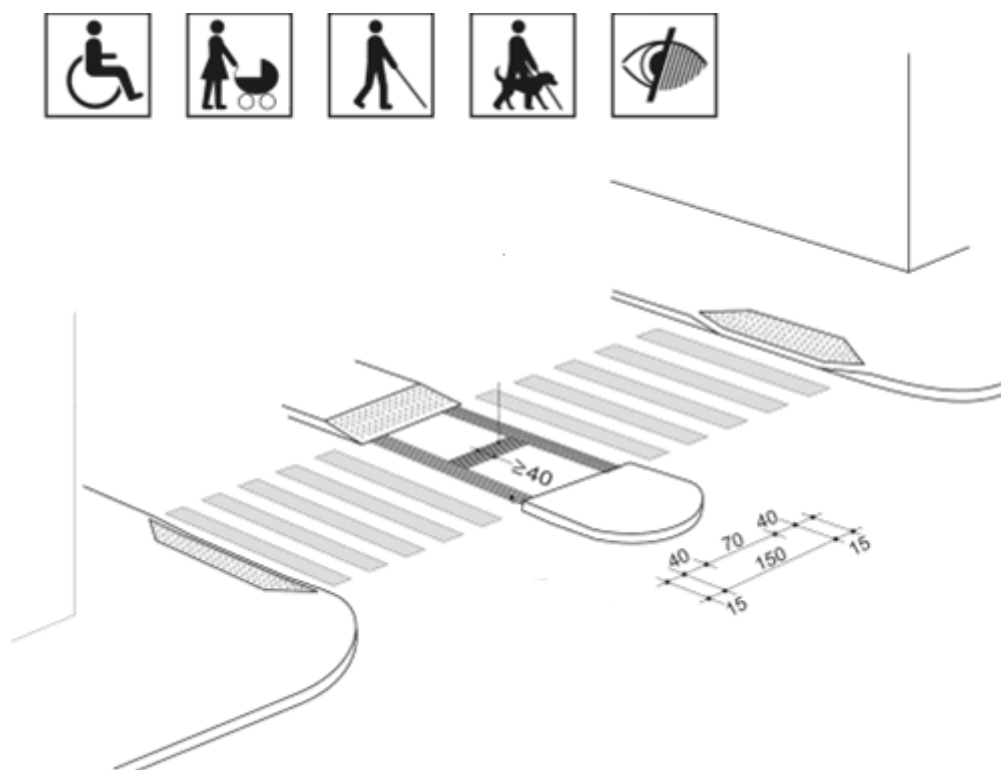

Fig. 39. – Ishulli për këmbësorë.

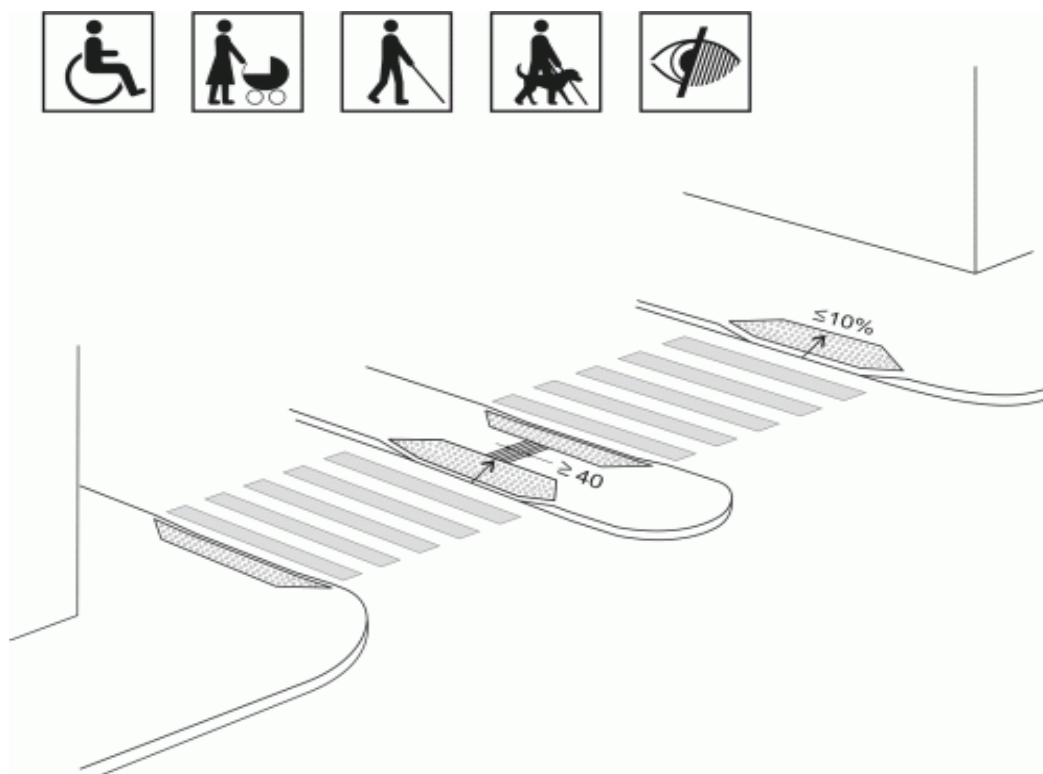

Fig. 40. - Udhëkryqi.

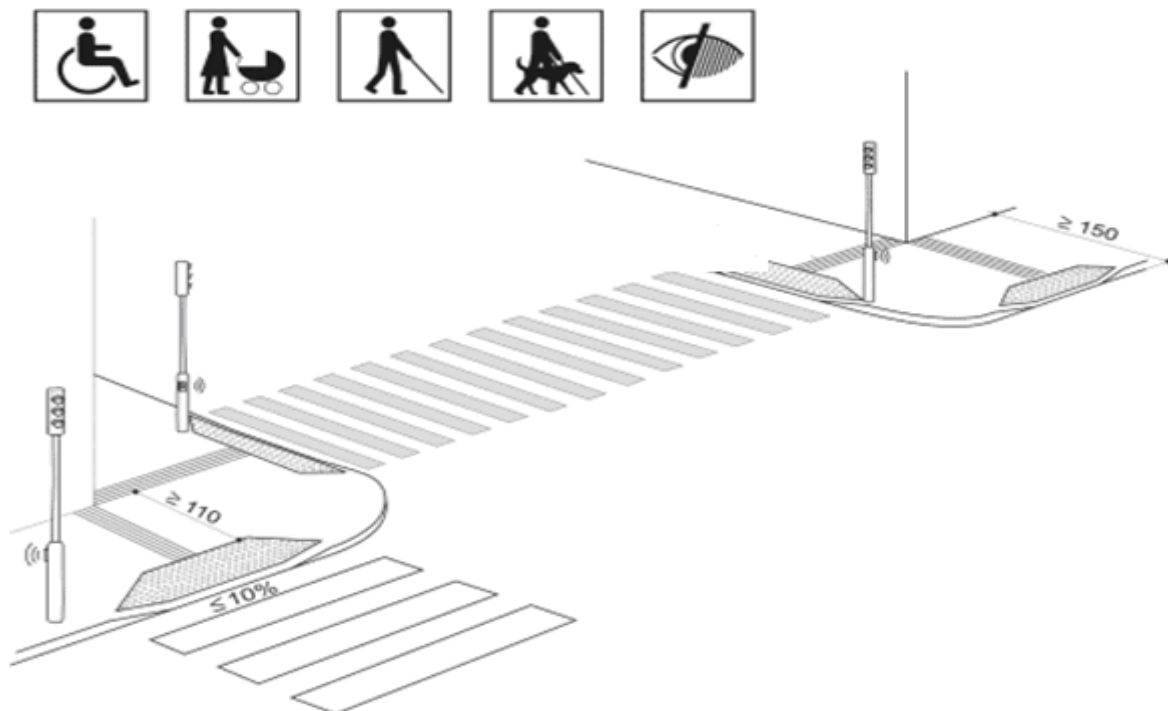
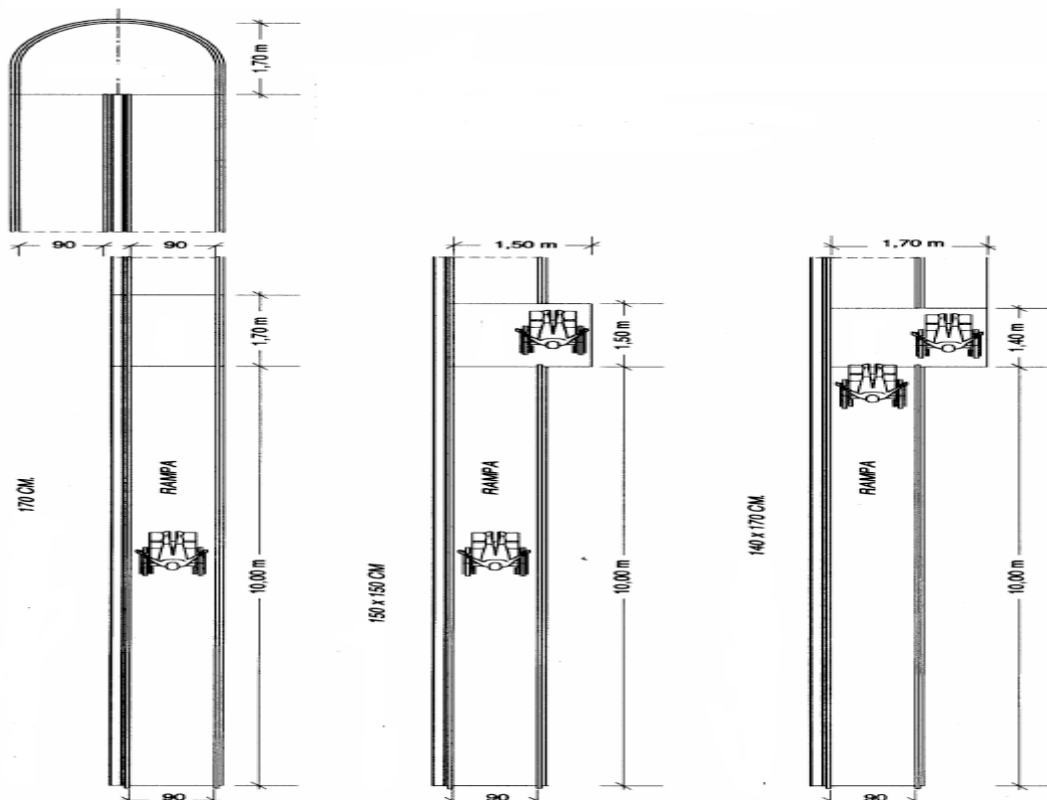

Fig. 41 - Dimensionet dhe karakteristikat e platformave për PAK motorike.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

LIGJ
Nr. 8098, datë 28.3.1996

PËR STATUSIN E TË VERBËRIT¹ *(ndryshuar me ligjin nr. 26/2012, datë 15.3.2012)*

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 16 të ligjit nr.7491, datë 29.4.1991 “Për dispozitat kryesore kushtetuese”, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI POPULLOR **I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:

Neni 1

Përfitojnë nga ky ligj të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshëm shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët sipas kriterëve mjekësorë janë të paaftë për punë në kushte normale.

Neni 2

Shteti dhe shoqëria marrin në mbrojtje personat e verbër dhe krijojnë të gjitha kushtet për integrimin e tyre në jetën normale. Me integrim kuptohet pjesëmarrja aktive duke plotësuar kushtet e mëposhtme:

- a) krijimin e kushteve të përshtatshme për banim, të sipërfaqes së banimit dhe të pajisjeve të zakonshme dhe speciale;
- b) punësimin në kushte të favorshme e me përparësi, duke përcaktuar profesionet e mbrojtura me ligj;
- c) risistemimi në punë i atyre të verbërve që për arsye të ndryshme janë pushuar ose kanë humbur punën dhe gjatë kësaj kohe marrin një shpërblim të përcaktuar nga Këshilli i Ministrave;
- ç) përcaktimin e fondeve për depistimin dhe ridiagnostikimin nga klinikat okulistike të sistemit të shërbimit shëndetësor shtetëror nën mbikëqyrjen dhe me ndihmën e specialistëve të huaj të klinikave të përparuara përëndimore, si dhe krijon kushte të favorshme për mjekimin e syve dhe sëmundjeve të tjera të lindura apo të fituara.

Neni 3

Shteti mbron të verbërit nga të gjitha llojet e shfrytëzimit, diskriminimit, abuzimit, fyerjes dhe talljes. Kur këto përbëjnë vepër penale, iniciativën për fillimin e çështjes penale, përveç kujdestarit e ka edhe organi i prokurorisë apo organizata, në të cilën ata bëjnë pjesë ose përkujdeset për ta.

Neni 4

Të verbërit përjashtohen nga çdo lloj takse dhe tatimi të drejtpërdrejtë, me përjashtim të rasteve kur ata kryejnë veprimtari private si persona juridikë.

Neni 5

Pavarësisht nga të ardhurat e tjera që përfitohen nga shteti, të verbërit marrin një shtesë për shkak të verbërisë së tyre në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave e cila nuk llogaritet në të ardhurat familjare për efekt varfërie. Po në këtë masë pagesën e përfiton edhe kujdestari i tyre, të cilin e zgjedhin vetë.

Neni 6

Personat juridikë shtetërorë apo privatë që punësojnë të verbërit, përveç kriterëve të përcaktuara në ligjin nr.7995, datë 20.9.1995 “Për nxitjen e punësimit”, përfitojnë ulje në tatimin mbi fitimin të barabartë me përqindjen e fuqisë punëtore të verbër.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 13. Tiranë, 1996. f.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 7

Këshillat e Rregullimit të Territorit dhe organet e urbanistikës nuk miratojnë asnjë projekt për rrugët e mjediset publike, në qoftë se në to nuk janë mbajtur parasysh përshtatjet e nevojshme dhe të mundshme të tyre për të verbërit.

Shteti kujdeset për strehimin e të verbërve, duke siguruar veçanërisht për të verbërit e grupit të parë, ose që barazohen me ta, një dhomë mbi kubaturën normale dhe përshtatjen e saj në raport me kushtet fizike.

Enti Kombëtar i Banesave përballon shpenzimet për blerjen dhe përshtatjen e banesës që përfitojnë të verbërit.

Neni 8

Arsimimi i të verbërve në sistemin shtetëror bëhet falas, kurse pranimi i tyre në arsimin e zakonshëm bëhet me kriteret të veçanta të përcaktuara nga Ministria e Arsimit. Gjatë kohës së studimit në arsimin e mesëm, universitar ose pasuniversitar, si dhe gjatë periudhës së kualifikimit, të verbërit përfitojnë pagesën e vendosur nga Këshilli i Ministrave. Ata me gradë shkencore këtë pagesë e përfitojnë në mënyrë të përhershme.

Këshilli i Ministrave merr masa dhe përcakton fonde për ngritjen e shkollave dhe institucioneve për arsimimin, edukimin dhe rehabilitimin e të verbërve.

Neni 9

Shteti bën sigurimin shëndetësor të të verbërve falas, si dhe përfitimin e ilaçeve dhe pajisjeve ndihmëse mjekësore falas, deri në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave. Ministria e Shëndetësisë dhe e Mbrojtjes së Mjedisit përcakton listën e pajisjeve ndihmëse.

Neni 10

Këshilli i Ministrave merr masat dhe përcakton fondet për ndërtimin e dy qendrave të pushimit bregdetare dhe malore me kapacitet të mjaftueshëm për numrin e të verbërve në Shqipëri. Administrimi i tyre bëhet nga Shoqata e të Verbërve të Shqipërisë dhe subvencionohet nga shteti në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave. Në funksion të çlodhjes dhe argëtimit shteti përkrah veprimtarinë kulturore të të verbërve, si dhe u siguron falas hyrjen në mjediset kulturore.

Neni 11

(ndryshuar me ligjin nr. 26/2012, datë 15.3.2012)

Të verbërit dhe shoqëruesit e tyre përfitojnë kompensim për shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 12

(ndryshuar me ligjin nr. 26/2012, datë 15.3.2012)

Të gjithë personat e verbër, sipas nenit 1 të këtij ligji, përfitojnë kompensim të faturës së energjisë elektrike dhe të faturës telefonike fikse. Masa, kriteret dhe procedurat e përfitimit të këtij kompensimi financiar përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 13

Shteti mbron dhe përkrah Shoqatën e të Verbërve të Shqipërisë.

Ai i njeh asaj rolin aktiv në mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të të verbërve, duke e trajtuar si palë konsultative në hartimin e ligjeve e akteve nënligjore, si dhe zgjidhjen e problemeve të të verbërve.

Shteti financon veprimtarinë e Shoqatës së të Verbërve të Shqipërisë sipas burimeve financiare të planifikuara për këtë qëllim.

Shteti vë në dispozicion të Shoqatës së të Verbërve mjedise pune në qendër dhe në rrethe, të cilat ua jep në përdorim.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 14

Asnjë organ nuk ka të drejtë të japë të dhëna për gjendjen e invaliditetit të një personi pa pëlqimin e këtij të fundit.

Neni 15

Personat e verbër të përcaktuar në nenin 1 të këtij ligji përfitojnë të gjitha të drejtat e parashikuara në ligjin nr.7889, datë 14.12.1994 “Për statutin e invalidit”.

Neni 16

Paditë e ngritura në gjykatë për mozbatimin e këtij ligji shqyrtohen me procedurë të përsheptuar. Shpenzimet përballohen nga shteti.

Neni 17

Ngarkohet Këshilli i Ministrave dhe ministritë përkatëse të nxjerrin akte nënligjore në zbatimin e këtij ligji.

Neni 18

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.1458, datë 9.4.1996 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Sali Berisha

VENDIM

Nr. 671, datë 15.12.2000

PËR KRIJIMIN E KOMISIONIT MJEKËSOR TË PËRCAKTIMIT TË VERBËRISË¹

(ndryshuar me VKM nr. 221, datë 10.4.2003)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të nenit 17 të ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996, “Për statusin e të verbërit”, me propozimin e ministrit të Punës dhe Çështjeve Sociale, Këshilli i Ministrave

V E N D O S I:

1. Krijimin e Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë (KMPV), për përcaktimin e personave që përfitojnë nga statusi i të verbërit. Komisioni e ka qendrën në Tiranë dhe është në varësi të *Shërbimit Social Shtetëror*. Numri, përbërja dhe mënyra e funksionimit të komisionit të përcaktohet nga ministri i Punës dhe Çështjeve Sociale.

2. KMPV-ja kryen detyrat dhe ka të drejtat e përcaktuara për KMCAP-në, sipas vendimit nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimin nga statusi i të verbërit”

3. Brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij vendimi, të përfundojnë procedurat e kalimit të përgjegjësisë nga KMCAP në KMPV. *Ngarkohet drejtori i Shërbimit Social Shtetëror* të normojë dhe të kontrollojë procesin e kalimit të këtyre përgjegjësisë.

4. Kriteret mjekësore, për përfitimin nga “statusi i të verbërit”, janë të veçanta dhe përcaktohen nga Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale dhe nga Ministria e Shëndetësisë.

5. *Pagesa e mjekëve dhe e anëtarëve të tjerë të komisionit të bëhet në bazë të pjesëmarrjes në çdo komision dhe, përkatësisht, për kryetarin e komisionit në masën 23 për qind, ndërsa për anëtarët e komisionit 20 për qind të pagës mujore, sipas strukturës së pagave të përcaktuara në vendimin nr.306, datë 27.6.2002 të Këshillit të Ministrave “Për miratimin e strukturës dhe të nivelit të pagave të punonjësve me arsim të lartë në sistemin e Ministrisë së Shëndetësisë”, kreu I.1, lidhja nr.1, emërtimi “mjek”, por jo më shumë se një pagë mujore e këtij emërtimi. Komisioni mbledhet jo më shumë se katër herë në muaj.*

6. Efektet financiare, që rrjedhin nga pagesat për KMPV-në, të përballohen nga fondi i *Shërbimit Social Shtetëror*

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 48. Tiranë, 2000. f. 2083

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

7. Në vendimin nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i të verbërit”, bëhen ndryshimet si vijon:

a) “Kudo në vendim ku përmendet “KMCAP” (të rrethit përkatës) të zëvendësohet me “KMPV”.

b) Paragrafi i parë, pika 3 të riformulohet:

“Shoqata e të verbërve të Shqipërisë lëshon librezën e verbërisë, si dokument prove për përfitimin nga ligji nr. 8098, datë 28.3.1996, e cila nuk është e njëjtë me librezën e anëtarësisë. Librezat e verbërisë jepen vetëm kur Kryesisë së Shoqatës të së Verbërve të Shqipërisë i vihen në dispozicion nga KMPV-ja, raportet mjekësore dhe dokumentacioni tjetër, i nevojshëm për çdo person.”.

8. Ngarkohen Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI

Ilir Meta

UDHËZIM

Nr. 4038, datë 4.9.2015

PËR PËRCAKTIMIN E SHËRBIMEVE UNIVERSALE POSTARE, QË OFROHEN PA PAGESË, PËR PERSONAT E VERBËR DHE PJESËRISHT TË VERBËR¹

(ndryshuar me udhëzimin nr. 1, datë 26.2.2021)

(i përditësuar)

Në mbështetje të pikës 4 të nenit 102 të Kushtetutës dhe pikës 4 të nenit 28 të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”,

UDHËZOJ:

1. Çdo person i verbër, ose pjesërisht i verbër, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi për statusin e të verbërve, *si dhe Shoqatat apo organizatat e regjistruara për të verbërit në Shqipëri*, përfitojnë marrjen e shërbimeve universale postare pa pagesë sipas përcaktimeve të këtij udhëzimi.

2. Objektet postare të dërguara në adresë të një personi të verbër, ose pjesërisht të verbër, do të përjashtohen nga të gjitha tarifat e shërbimit universal postar, me përjashtim të tarifave shtesë të transportit ajror në masën që këto objekte postare të jenë të pranueshme si të tilla në shërbimin e brendshëm të ofruesit të shërbimit universal postar të caktuar.

3. Objektet postare të dërguara nga një person i verbër, ose pjesërisht i verbër, do të përjashtohen nga të gjitha tarifat e shërbimit universal postar, me përjashtim të tarifave shtesë të transportit ajror, në masën që këto objekte postare të jenë të pranueshme si të tilla në shërbimin e brendshëm të ofruesit të shërbimit universal postar të caktuar.

4. Përjashtimi nga pagesat për dërgesat e objekteve postare do të aplikohet edhe për *Shoqatat apo organizatat e regjistruara për të verbërit në Shqipëri*, e cila përfaqëson zyrtarisht personat e verbër dhe pjesërisht të verbër, duke mbrojtur të drejtat dhe interesat e tyre.

5. Përjashtimi nga tarifat e shërbimit universal postar zbatohet me kusht që dërguesi dhe/ose marrësi të jetë person i verbër sipas pikës 1 të këtij udhëzimi ose kur dërguesi dhe/ose marrësi është një shoqatë e njohur zyrtarisht që vepron në ndihmë të të verbërve sipas pikës 4 të këtij udhëzimi.

6. Objektet postare, në zbatim të këtij udhëzimi, përfshijnë:

a) korrespondencën, literaturën për personat e verbër dhe pjesërisht të verbër në çfarëdo formati (përfshirë regjistrimet me zë);

b) pajisje apo materiale të çfarëdo lloji të përshtatura për të ndihmuar personat e verbër dhe pjesërisht të verbër në lehtësimin e problemeve të shikimit.

7. Objekte postare, paketa, koliposta të dërguara nga vende të tjera, që përmbajnë materiale për personat e verbër apo për *Shoqatat apo organizatat e regjistruara për të verbërit në Shqipëri*, do të përjashtohen nga tarifa e magazinimit dhe dorëzimit.

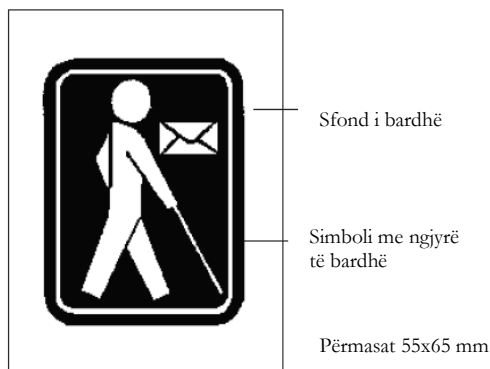
¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 156. Tiranë, 2015. f. 11218

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

8. Kufiri maksimal i peshës për objektin postar të dërguar në adrese të, dhe/ose nga një person i verbër dhe pjesërisht i verbër, si dhe në adresë të, dhe/ose nga *Shoqatat apo organizatat e regjistruara për të verbrit në Shqipëri* për brenda dhe jashtë vendit është deri në 7 kg.

9. Objektet postare për personat e verbër dhe pjesërisht të verbër duhet të plotësojnë kërkesat si më poshtë:

- a) literatura për të verbrit, të jenë të shtypura në relief që përdoren nga të verbrit;
- b) të ambalazhohen në mënyrë të atillë që të mbrohet mirë përmbajtja, por edhe të mos pengohet një verifikim i lehtë dhe i shpejtë i tyre si objekte për të verbrit;
- c) objektet për të verbrit, të pranuar e të adresuara brenda vendit, rekomandohet të pajisen me një etiketë të bardhë me simbolin e paraqitur si më poshtë, me shënimin: “*Objekt postar për të verbër*” dhe në pako postare me mbishkrimin: “*Materiale për përdorim nga të verbrit*”;

d) objektet për të verbrit, të pranuar për jashtë vendit, rekomandohet të pajisen me etiketën me simbolin e mësipërm dhe me shënimin me mbishkrimin në gjuhën frënge: “*Envois pour les aveugles*” dhe/ose në gjuhën angleze me mbishkrimin: “*Items for the blind*”;

e) cekogramet nuk mund të përmbajnë mbishkrime, objekte të korrespondencës, pullë postare, ndonjë formë parapagimi, të anuluar ose jo, ose ndonjë letër që përfaqëson një vlerë monetare, me përjashtim të rasteve kur objekti postar përfshin një kartolinë, zarf ose ambalazh që ka të printuar adresën e dërguesit të objektit ose përfaqësuesit të tij në shtetin e postimit apo të destinacionit të objektit, kthimi i të cilit është parapaguar.

9/1. Përfaqësuesi i shoqatës apo organizatës për të verbrit, përfituese e shërbimeve universale postare pa pagesë sipas këtij udhëzimi, paraqet në sportelin postar kopje të dokumentit të regjistrimit në gjykatë.

10. Ngarkohet ofruesi i shërbimit universal postar për zbatimin e këtij udhëzimi.

Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I SHTETIT PËR INOVACIONIN
DHE ADMINISTRATËN PUBLIKE
Milena Harito

URDHËR
Nr. 47/1, datë 11.1.2018

PËR MIRATIMIN E RREGULLORES “PËR ORGANIZIMIN, TË DREJTAT, DETYRAT DHE FUNKSIONIMIN E KOMISIONIT MJEKËSOR TË CAKTIMIT TË AFTËSISË PËR PUNË, PËR VLERËSIMIN E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA DHE KOMISIONIT MJEKËSOR TË PËRCAKTIMIT TË VERBËRISË”¹

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenit 4, pika 3, dhe nenit 7, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, të nenit 15, të ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000, “Statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, të ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996, “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, vendimit nr. 813, datë 29.12.2017, të Këshillit të Ministrave, “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 19. Tiranë, 2018. f. 691

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

e kriterëve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, vendimit nr. 671, datë 15.2.2000, të Këshillit të Ministrave, “Për krijimin e Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë”, vendimit nr. 505, datë 10.6.2015, të Këshillit të Ministrave, “Për organizimin, funksionimin dhe shpërblimin e Komisioneve Eprorë të Caktimit të Aftësisë për Punë”,

URDHËROJ:

1. Miratimin e rregullores “Për organizimin, të drejtat, detyrat dhe funksionimin e Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, për vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara dhe Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë”, bashkëngjitur këtij urdhri, si pjesë përbërëse e tij.

2. Ngarkohen Shërbimi Social Shtetëror, institucionet e varësisë dhe institucionet shëndetësore të specializuara për zbatimin e këtij urdhri.

3. Rregullorja nr. 75, datë 11.1.2002, “Për organizimin, funksionimin, të drejtat dhe detyrat e Komisionit Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë”, shfuqizohet.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë.

MINISTRI I SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu

RREGULLORE

**PËR ORGANIZIMIN, TË DREJTAT, DETYRAT DHE FUNKSIONIMIN E KOMISIONIT
MJEKËSOR TË CAKTIMIT TË AFTËSISË PËR PUNË, PËR VLERËSIMIN E PERSONAVE ME
AFTËSI TË KUFIZUARA DHE KOMISIONIT MJEKËSOR TË PËRCAKTIMIT TË VERBËRISË**

I. Organizimi i Komisioneve Mjekësore të Vlerësimit të personave me aftësi të kufizuara

1. Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë, për vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara (më poshtë do të quhet KMCAP), është organ mjekësor dhe ligjor, që e mbështet veprimtarinë e tij në dispozitat ligjore të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar dhe vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar. KMCAP e ushtron aktivitetin e tij pranë Shërbimit Social Shtetëror (SHSSH) dhe përgjigjet para SHSSH-së për aktivitetin që kryen.

2. KMCAP-i Rajonal ngrihet në Drejtorinë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror (DRSHSSH). KMCAP-i Rajonal përbëhet nga pesë anëtarë. Anëtarë të komisioneve zgjidhen mjekë specialistë, që kanë njohuri shumë të mira në specialitetin e tyre dhe eksperiencë mbi 5-vjet. Mjeku i DRSHSSH-së është anëtar i KMCAP-it Rajonal.

Mbështetur në detyrimet që rrjedhin nga konventat e miratuara dhe detyrimi ligjor për një shërbim cilësor ndaj kësaj kategorie, KMCAP-et kanë në përbërje të tyre mjekë nga disa specialitete, në raport me prevalencën e diagnozave që shqyrtojnë.

Mbështetur në strukturën e personave me aftësi të kufizuara në qark, anëtarët e KMCAP-eve duhet të kenë këto specialitete: kardiolog dhe/ose internist (reumatolog, nefrolog, pneumofiziater, endokrinolog etj.), ortoped, pediatër, neurolog, psikiater dhe okulist.

Numri, llojet e specialiteteve dhe anëtarët e KMCAP-it caktohen nga Shërbimi Social Shtetëror dhe miratohen nga Ministri i Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. KMCAP-i Rajonal e fillon aktivitetin e tij pas miratimit nga SHSSH-ja.

Çdo ndryshim në KMCAP-in Rajonal, lidhur me llojin e specialitetit dhe numrin e specialistëve bëhet pas propozimit nga Shërbimi Social Shtetëror. Përbërja e KMCAP-eve rinovohet me rotacion çdo vit me urdhër të ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

3. Komisioni Mjekësor i Përcaktimit të Verbërisë (më poshtë do të quhet KMPV) ngrihet dhe funksionon pranë Shërbimit Social Shtetëror, si dhe përgjigjet përpara tij për aktivitetin që kryen. Ky komision përbëhet nga 5 anëtarë (kryetari dhe 4 anëtarë), tre nga anëtarët e të cilit duhet të jenë mjekë okulistë me përvojë në këtë specialitet, të cilët miratohen nga Shërbimi Social Shtetëror. Njëri nga anëtarët është mjek pranë Shërbimit Social Shtetëror, një anëtar është përfaqësues i Shoqatës së të Verbërve. Përbërja e KMPV-së rinovohet me rotacion çdo vit me urdhër të ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

4. KMCAP-et Eprorë të specializuara ngrihen dhe funksionojnë në Drejtorinë e Përgjithshme të SHSSH-së. Numri, llojet e specialiteteve dhe anëtarët e komisioneve (mjekë specialistë me grada shkencore), caktohen nga

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

VKM-ja nr. 505, datë. 10.6.2015, "Për organizimin, funksionimin dhe shpërblimin e Komisioneve Eprorë të Përcaktimit të Aftësisë për Punë".

5. Për të shqyrtuar dokumentacionin e personave që kërkojnë të përfitojnë pagesë të aftësisë së kufizuar, KMCAP-et Rajonale dhe KMPV-ja mblidhen jo më pak se tri herë në muaj, ndërsa KMCAP-et Eprorë (të shëndetit mendor, sëmundjeve të përgjithshme, statusi paratetraplegjik, verbërisë) jo më pak se një herë në muaj. Për këtë qëllim, anëtarët e KMCAP-ve, për ditët që janë në komisione, lirohen nga detyra e përditshme dhe punojnë pranë organeve të Shërbimit Social Shtetëror.

Relatorët e KMCAP-eve Eprorë (të shëndetit mendor, sëmundjeve të përgjithshme, statusit paratetraplegjik, verbërisë) aktivizohen me ekipe kontrolli sipas problematikave që shfaqen.

Relatorëve të KMCAP-eve Eprorë dhe mjekëve të DRSHSSH (u mundësohen kualifikime për ngritje profesionale të vazhdueshme).

II. Të drejtat dhe detyrat e KMCAP-eve

Anëtarët e KMCAP-eve kanë për detyrë të njohin legjislacionin në fuqi, kriteret mjekësore për vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara, si dhe t'i zbatojnë ato drejt, saktë e me përgjegjësi profesionale.

Gjatë zhvillimit të seancës, anëtarët e KMCAP-eve studiojnë praktikën me dokumentacionin e plotësuar sipas rregullores për caktimin, administrimin dhe pagesat e aftësisë së kufizuar, gjykojnë nëse plotësohen ose jo kushtet ligjore për përfitim, marrin të dhëna për ecurinë e sëmundjes dhe kohën e fillimit të trajtimit dhe në bazë të këtyre të dhënave marrin vendim mbi:

Grupin e përfitimit (i) grupi i parë, në të cilën vlerësohen personat me aftësi të kufizuara që kanë nevojë për përkujdesje, (ii) grupi i dytë, në të cilën vlerësohen personat me aftësi të kufizuara, që nuk kanë nevojë për përkujdesje, si dhe afatet e përfitimit për secilin grup.

Përveç grupit të përfitimit përcaktohet nevoja për paketën higjieno-sanitare, sipas përcaktimeve në VKM-në nr. 78, datë 7.2.2007, "Për masën, kriteret dhe procedurat e përfitimit të një paketë të veçantë higjieno-sanitare, për invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë", të ndryshuar.

Dokumentacioni dërgohet pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror në përfundim të vlerësimit, me qëllim që DRSHSSH-ja, për personat aplikues, të hedh këtë dokumentacion brenda 10 ditëve nga data e vlerësimit/rivlerësimit në arkivin elektronik. Dosja e përfituesit, e shoqëruar me njoftimin për vendimin, përcillet nga DRSHSSH-së pranë njësisë administrative.

II/1. Të drejtat dhe detyrat e veçanta të KMCAP-eve Rajonale

- Cakton drejt dhe në përputhje me dokumentacionin shëndetësor të aplikantëve, si dhe në mbështetje të kriterëve mjekësore, përfitimin e pagesave të aftësisë së kufizuar.

- Vlerëson shkaku të aftësisë së kufizuar nga sëmundje të përgjithshme, sëmundje të shëndetit mendor, përfitimet nga statusi paratetraplegjik, kohën e fillimit të pagesës, periudhën e përfitimit, si edhe afatin e rivlerësimit.

- Propozon drejtimit për riaftësimin profesional të personit me aftësi të kufizuara.

- Kryen studime mbi gjendjen dhe ecurinë, si edhe problematikën e aftësisë së kufizuar në qark.

II/2. Të drejtat dhe detyrat e veçanta të KMPV-së

- Anëtarët e KMPV-së kanë për detyrë të njohin legjislacionin në fuqi, kriteret mjekësore për përfitimet e statusit të të verbrit dhe t'i zbatojnë ato sa më drejt.

- Anëtarët e KMPV-së para zhvillimit të seancës së komisionimit, studiojnë dosjet e aplikuesve për përfitimin e statusit të të verbrit dhe marrin vendim nëse përfitojnë apo jo nga ligji 8098, datë 23.8.1996, "Për statusin e të verbrit", përcaktojnë shkaku të dëmtimit të shikimit, shkallën e humbjes së tij dhe nëse ka mundësi riaftësimi edhe mënyrën që duhet ndjekur për riaftësim.

- Caktojnë grupin e përfitimit nga ky status: (i) grupi i parë, në të cilën vlerësohen personat e verbër që kanë nevojë për përkujdesje, (ii) grupi i dytë, në të cilën vlerësohen personat e verbër që nuk kanë nevojë për përkujdesje, si dhe afatet e përfitimit për çdo grup.

- Kryejnë studime mbi gjendjen dhe ecurinë e përfituesve nga statusi i të verbrit dhe përcaktojnë drejtimit dhe rrugët e përmirësimit të treguesve, si dhe përsosin vazhdimisht kriteret mjekësore për përfitimin e këtij statusi.

- Dërgojnë menjëherë dokumentacionin pranë Drejtorisë së Komisionimit të Aftësisë së Kufizuar në Shërbimin Social Shtetëror, në përfundim të vlerësimit/rivlerësimit të verbërisë, për hedhjen e tij brenda 30 ditëve nga data e vlerësimit/rivlerësimit në arkivin elektronik. Dosja e përfituesit, e shoqëruar me njoftimin për vendimin, përcillet nga DRSHSSH-ja pranë njësisë administrative.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

II/3. Të drejta dhe detyra të veçanta të KMCAP-eve Eprorë të specializuara

- Shqyrton dhe zgjidh kërkesat e personave me aftësi të kufizuara, që apelojnë vendimet e KMCAP-eve Rajonale, si edhe shqyrton dhe zgjidh rastet e dërguara me divergjencë nga KMCAP-et Rajonale.

- Studion praktikat e dërguara nga Kontrolli i Shërbimit Social Shtetëror, merr masa për plotësimin e tyre, thërret dhe viziton rastin në mbledhjen e radhës dhe, në varësi të problematikave të konstatuara dhe gjendjes shëndetësore, merr vendim për vlerësimin e aftësisë së kufizuar. Relatorët e KMCAP-eve krijojnë grupe kontrolli, të cilat kontrollojnë aktivitetin e KMCAP-ëve Rajonale dhe bën vlerësime mbi punën e kryer. Kur evidenton shkelje të dispozitave ligjore, akteve nënligjore, si edhe të kritereve mjekësore orientuese për caktimin e përfitimit të pagesave të aftësisë së kufizuar, mban akt konstatimi për gjetjet dhe merr masa në zbatim të ligjit.

- Sipas natyrës dhe rëndësisë së shkeljeve urdhëron KMCAP-in Rajonal që të rivlerësojë përfituesit dhe të rregullojë vendimet, ku caktimi i pagesës së aftësisë së kufizuar ka qenë i kundërligjshëm ose organizon vetë në rajon apo në SHSSH, një seancë të veçantë për rikontrollin e tyre. Në këto raste, KMCAP-i, për çdo individ që do të rivlerësojë, merr vendim të ri për vlerësimin e aftësisë së kufizuar.

- Kryen studime mbi gjendjen dhe ecurinë e sëmundshmërisë dhe cakton drejtimet dhe rrugët për përmirësimin e treguesve.

III. Rregullat e drejtimit, mënyra e shqyrtimit dhe marrja e vendimit në KMCAP, KMPV dhe KMCAP-in Epror.

III/1. Rregullat e drejtimit, mënyra e shqyrtimit dhe marrja e vendimit në Komisionet Mjekësore të Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar (KMCAP).

1. Personat që pretendojnë të përfitojnë pagesë të aftësisë së kufizuar janë vetëm personat që plotësojnë kushtet sipas ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", të ndryshuar, VKM-së nr. 618, datë 7.9.2006, "Për përcaktimin e kritereve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara", të ndryshuar me VKM-në nr. 813, datë 29.12.2017. Drejtimi për në KMCAP përfshin:

a) "Fletëdrejtimin për në KMCAP" si dokumenti kryesor mjekësor, që pasqyron gjendjen shëndetësore dhe që jep të drejtën për t'u drejtuar në organet e Shërbimit Social Shtetëror, për efekt përfitimi sipas ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", të ndryshuar. Ky dokument plotësohet saktë, qartë dhe me përgjegjësi nga mjeku kurues, duke iu përgjigjur plotësisht rubrikave që ka formati dhe duke shënuar ID-në e personit. Në përfundim, ky dokument nënshkruhet me emrin e mbiemrin e mjekut kurues, shefit të pavijonit apo klinikës, shefit të shërbimit dhe drejtuesit të institucionit.

b) Nga institucionet mjekësore të specializuara me shtretër (spitali), kur dokumentacioni i të sëmurit drejtohet në KMCAP-i për herë të parë, përmban "Fletëdrejtimin për në KMCAP". Pajisja ose jo me këtë dokument vendoset në vizitën e përgjithshme ose në konferencën klinike të drejtuar nga shefi i klinikës ose shefi i shërbimit. Vendimi i marrë duhet të pasqyrohet edhe në kartelën klinike e të firmoset nga mjeku kurues, shefi i pavijonit apo shefi i klinikës dhe, në mungesë të tij, shefi i shërbimit.

c) Nga Komisionet Mjekësore (KM), kur i sëmuri paraqitet për herë të parë në KMCAP dhe vuan nga sëmundje të syve, kirurgjikale, ortopedike, gjendje pas djegies dhe shëndetit mendor (raste që nuk përbëjnë trajtim në institucione me shtretër). Në këto raste lëshohet "Fletëdrejtimi për në KMCAP", që plotësohet saktë, qartë dhe me përgjegjësi, duke përmbushur të gjitha kërkesat e formatit dhe të shënohet ID-ja e personit. Në të gjitha rastet, fleta e drejtimit të plotësohet në formë elektronike.

Kur personi pretendon për gjendje shëndetësore të rënduar, lëshohet "Fletëdrejtimi për në KMCAP" nga institucionet shëndetësore të specializuara ose Komisionet Mjekësore, të cilat dërgojnë dokumentacionin zyrtarisht për komisionim.

Nga specialistët, konsultat ose spitali, kur rivlerësohet dokumentacioni i të sëmurit, duke lëshuar "Epikrizë përcjellëse", që plotësohet saktë, qartë dhe me përgjegjësi, duke evidentuar gjendjen shëndetësore të personit me aftësi të kufizuara nga vlerësimi i fundit deri në rivlerësimin e radhës.

Fleta e drejtimit për në KMCAP dhe Epikrizja përcjellëse shoqërohen me analiza dhe ekzaminime, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, që janë të domosdoshme, për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore të individit.

2. Dokumentacioni për vlerësimin e aftësisë së kufizuar përfshin fletën e drejtimit për në KMCAP të lëshuar nga institucioni shëndetësor i specializuar me shtretër (spitali).

Dokumentacioni për rivlerësimin e aftësisë së kufizuar përfshin epikrizën në bazë të rekomandimit të mjekut të familjes.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Dokumentacioni për vlerësimin/rivlerësimin e aftësisë së kufizuar, së bashku me kopje të dokumentit të identifikimit, dërgohet brenda 5 ditëve nga institucioni shëndetësor, pranë njësies administrative ku individi ka vendbanimin.

Kur dosja vlerësohet për herë të parë, fleta e drejtimit për në KMCAP shoqërohet me analiza dhe ekzaminime, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, që janë të domosdoshme për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore të individit.

Kur dosja rivlerësohet, Epikriza përcjellëse shoqërohet me analiza dhe ekzaminime shtesë, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, që janë të domosdoshme për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore të individit.

3. Mjeku i DRSHTSH-së merr me procesverbal nga protokoli i Drejtorisë Rajonale praktikën e kompletuar të dosjeve që vlerësohen për herë të parë, bën verifikimet e nevojshme të dokumentacionit mjekësor, dhe brenda 30 ditëve KMCAP-i shqyrton dosjen.

Në rivlerësimin e dosjeve, mjeku i DRSHTSH-së merr me procesverbal nga administratori shoqëror dokumentacionin e plotë ekzistues, si dhe Epikrizën përcjellëse, e cila shoqërohet me analiza dhe ekzaminime, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, që janë të domosdoshme për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore të tij.

Mjeku i DRSHTSH-së, kur konstaton se dosja e paraqitur nuk është subjekt i përfitimit nga ligji nr. 9355, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, i ndryshuar, por mund të jetë objekt përfitimi nga skema e sigurimeve shoqërore, në bazë të ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në RSH”, të ndryshuar, dërgon zyrtarisht dosjen pranë Drejtorisë Rajonale të Sigurimeve Shoqërore.

4. Caktimi i pagesës për aftësinë e kufizuar bëhet nga KMCAP-i Rajonal, për periudhën e përfitimit, mbështetur në kriteret diagnostike të miratuara për çdo diagnozë.

5. Rivlerësimi i dosjes në KMCAP bëhet në varësi të gjendjes shëndetësore dhe gjithmonë dy muaj para përfundimit të afatit që është vendosur në vendimin e fundit.

Dosjet e personave me aftësi të kufizuara që nuk paraqesin dokumentacionin për rivlerësim në KMCAP në datën e rivlerësimit, ruajnë të drejtën e rishqyrtimit gjatë periudhës tremujore në vazhdim. Kur dokumentacioni paraqitet brenda kësaj periudhe, e drejta e përfitimit ruhet edhe për periudhën e prapambetur.

Kur dokumentacioni për rivlerësim nuk paraqitet në KMCAP edhe gjatë kësaj periudhe, KMCAP-i, në mbështetje të VKM-së nr. 618, datë 7.9.2006, “Për përcaktimin e kriterëve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar me VKM-në nr. 813, datë 29.12.2017, dosja konsiderohet e mbyllur dhe praktika duhet të nisë si procedurë vlerësimi për herë të parë.

6. Vlerësimi/rivlerësimi i dosjeve të personave pretendues për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar bëhet në zbatim të kriterëve mjekësorë dhe diagnostike, periudhës së riaftësisimit, për të cilët afatet e rivlerësimit mund të shtrihen në afate sipas kriterëve mjekësorë (1, 3, 5 vjet dhe përgjithmonë).

Personat me aftësi të kufizuara që me vendim të KMCAP-it shpallen përfitues për t’u integruar nëpërmjet punësimit, gëzojnë të drejtën e përfitimit për 48 muaj, sipas përcaktimeve në ligjin nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar.

III/2 Rregullat e drejtimit, mënyra e shqyrtimit dhe marrja e vendimit në Komisionin Mjekësor të Përcaktimit të Verbërisë (KMPV)

Personat që pretendojnë të përfitojnë statusin e të verbrit janë vetëm personat që plotësojnë kushtet sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996, “Për statusin e të verbrit” dhe aktet nënligjore në fuqi. Drejtimi për në KMPV përfshin:

1. “Fletëdrejtimin për KMPV”, si dokumenti kryesor mjekësor, pasqyron gjendjen shëndetësore dhe jep të drejtën për t’u drejtuar në KMPV, për përfitimin e statusit të të verbrit. Pajisja e aplikuesit me këtë dokument bëhet nga Komisionet Mjeko-Ligjore (KML), të specializuara pranë vendbanimit të individit. Fletëdrejtimi plotësohet saktë, qartë dhe me përgjegjësi, duke iu përgjigjur plotësisht rubrikave që ka formati dhe në të shënohet ID-ja e personit. Në përfundim, ky dokument nënshkruhet me emrin e mbiemrin e të gjithë anëtarëve të KML-së dhe vulloset nga institucioni që e lëshon.

2. Kur personi pretendon për gjendje shëndetësore të rënduar, lëshohet “Fletëdrejtimi për në KMPV” nga Komisionet Mjeko-Ligjore.

3. Kur dokumentacioni rivlerësohet ai përfshin “Epikrizën përcjellëse”, që plotësohet saktë, qartë dhe me përgjegjësi, nga mjeku okulist pranë rrethit ku banon, duke evidentuar gjendjen shëndetësore të personit të verbër nga vlerësimi i fundit deri në rivlerësimin e radhës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Personat që kërkojnë të vlerësohet/rivlerësohet dokumentacioni për përfitimin e statusit të të verbrit ndjekin sistemin shëndetësor të referimit. Dokumentacioni për vlerësimin/ rivlerësimin e verbërisë së bashku me kopje të dokumentit të identifikimit dërgohet brenda 5 ditëve nga institucioni shëndetësor, pranë njësisë administrative ku individi ka vendbanimin.

5. Mjeku pranë SHSSH-së merr me procesverbal nga protokoll praktikën e kompletuar të dosjeve që vlerësohen për herë të parë, bën verifikimet e nevojshme të dokumentacionit mjekësor dhe brenda 30 ditëve KMPV-ja shqyrton dosjen.

Në rivlerësimin e dosjeve, mjeku i SHSSH-së merr zyrtarisht nga administratori shoqëror dokumentacionin e plotë ekzistues, si dhe epikrizën.

6. Rivlerësimi i dosjes në KMPV bëhet në varësi të gjendjes shëndetësore dhe gjithmonë dy muaj para përfundimit të afatit që është vendosur në vendimin e fundit.

Dosjet e personave që nuk përmbajnë dokumentacionin e kërkuar për rivlerësim në KMPV në datën e rivlerësimit, ruajnë të drejtën e rishqyrtimit gjatë periudhës tremujore në vazhdim. Kur dokumentacioni paraqitet brenda kësaj periudhe, e drejta e përfitimit ruhet edhe për periudhën e prapambetur.

Kur dokumentacioni për rivlerësim nuk paraqitet në KMPV edhe gjatë kësaj periudhe, dosja konsiderohet e mbyllur dhe praktika duhet të nisë si procedurë vlerësimi për herë të parë.

7. Vlerësimi/Rivlerësimi i dosjeve të personave pretendues për përfitimin e statusit të verbërisë bëhet në bazë të nivelit të shkallës së pamjes dhe mundësisë për riaftësim.

Për rastet kur kemi një humbje të plotë të aftësisë për shikim nga shkaqe të ndryshme, trajtimi i të cilave nuk jep rezultat dhe konsiderohen të pakorrigjueshme, ato përcaktohen me afat të përhershëm. Për të gjitha rastet e tjera, kur ekziston mundësia e korrigjimit dhe eliminimi i shkakut që kanë sjellë uljen apo humbjen e shikimit, koha për rivlerësim përcaktohet nga KMPV-ja dhe afatet kohore mund të shtrihen nga 1, 3 e deri në 5 vjet. Në këto raste rekomandohet edhe mënyra e trajtimit të tyre, kur është e mundur dhe ka rezultat.

III/3 Rregullat e drejtimit, mënyra e shqyrtimit dhe marrja e vendimit në KMCAP-in Epror

1. Kundër vendimit të KMCAP-it Rajonal/KMPV, personi apelon në KMCAP-in Epror të specializuar. Kërkesa është e vlefshme kur ajo bëhet brenda 30 ditëve nga data e marrjes së njoftimit për vendimin e marrë nga KMCAP-i Rajonal. Ankesa bëhet me shkrim pranë administratorit shoqëror, i cili dokumenton marrjen e njoftimit në një regjister të veçantë dhe ky i fundit e dorëzon pranë Drejtorisë Rajonale së bashku me dosjen e personit. Brenda 10 ditëve nga marrja e kërkesës, DRSHSSH-ja dërgon në SHSSH dosjen e të sëmurit së bashku me një relacion të hollësishëm, ku argumentohet vendimi i marrë nga KMCAP-i Rajonal.

2. Në KMCAP-in Epror i sëmuri ose kërkuesi paraqitet vetëm në datën e kontrollit, që caktohet nga mjeku i Shërbimit Social Shtetëror, si edhe në datën e rikontrollit, që caktohet nga vendimi i KMCAP-it gjatë komisionimit të fundit.

3. Kur për arsye të gjendjes shëndetësore të rëndë, përfituesi nuk mund të paraqitet në KMCAP-in Epror në datën e caktuar, atëherë komisionimi i tij bëhet në banesë ose në spitalin ku ndodhet i shtruar. Në këto raste, të afërmit duhet të njoftojnë KMCAP-in Epror 15 ditë para datës së paraqitjes në komision, me anë të dokumentit të lëshuar nga mjeku kurues (epikrizë përcjellëse), e cila evidenton gjendjen e rënduar, duke argumentuar edhe arsyen e pamundësisë së paraqitjes në KMCAP-in Epror.

4. KMCAP-i Epror i specializuar detyrohet të komisionojë apeluesit brenda periudhës dymujore nga data e paraqitjes së dokumenteve në Drejtorinë e Përgjithshme të SHSSH-së. Kur apeluesit nuk paraqiten në këto komisione dy herë radhazi dhe refuzojnë të kryejnë ekzaminimet e kërkuara/mjekimin e rekomanduar, KMCAP-i Epror merr vendim pa përfitim të pagesës dhe dosja i kthehet DRSHSSH-së përkatëse. Në këtë rast, dosja konsiderohet e mbyllur dhe për rihapjen e saj do të ndiqet procedura si për rastet që paraqiten në KMCAP për herë të parë. Të gjitha rastet e rrëzuara nga ana e KMCAP-it Epror për të njëjtin status mjekoligjor nuk i nënshtrohen procesit të rivlerësimit.

III/4 Vendimmarrja

1. Vendimi është dokumenti bazë juridik-mjekësor-administrativ që njeh të drejtën për përfitime nga ligji nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", i ndryshuar, VKM-ja nr. 618, datë 7.9.2006, "Për përcaktimin e kriterëve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara", e ndryshuar me VKM-në nr. 813, datë 29.12.2017, ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000, "Statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik", të ndryshuar, ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996, "Për statusin e të verbrit", të ndryshuar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Vendimi plotësohet saktë, qartë me përgjegjësi sipas kërkesave të formatit, me shkrim të lexueshëm, pa korrigjime, vërtetohet me emrin dhe mbiemrin e anëtarëve të KMCAP-it, nënshkrimin e tyre, si dhe vuloset me vulën e komisionit.

3. Vendimi ka fuqi ligjore ekzekutive kur është i nënshkruar nga të gjithë anëtarët e KMCAP-it. Në rastet kur ndërmjet anëtarëve të komisionit ka mendime të ndryshme, vendimi merret me divergjencë dhe anëtari që nuk është dakord me të tjerët, argumenton vendimin me arsyet e divergjencës.

Në këto raste, vendimi mbetet pezull dhe së bashku me dosjen dërgohet zyrtarisht në KMCAP-in Epror të specializuar.

4. Kur anëtarët e KMCAP-it Epror të specializuar kanë mendime të kundërta, vendimi merr formën e prerë me shumicë votash.

5. Vendimi i KMCAP-it Epror të specializuar ka formë të prerë. Ai nuk mund të ndryshohet nga KMCAP-i Rajonal. Në ato raste kur KMCAP Rajonal gjykon se kërkuesi paraqet gjendje shëndetësore të rënduar dhe bën objekt për të ndryshuar kushtet e përfitimit, ai merr vendim duke argumentuar edhe arsyen e këtij ndryshimi. Në këto raste, pavarësisht vendimit të KMCAP-it Rajonal, vendimi do të marrë formë të prerë vetëm pas miratimit të KMCAP-it Epror të specializuar.

IV. ADMINISTRIMI I DOKUMENTEVE

1. Dosja me dokumentacionin e plotë të personit me aftësi të kufizuar sistemohet në praktikën e tij të veçantë, mbahet dhe ruhet në njësinë administrative/bashkinë ku ka vendbanimin individual.

2. Mjeku mban regjistrin e personave me aftësi të kufizuara, ku evidentohen të gjitha të dhënat lidhur me vendimin e KMCAP-it, ID-në, emër, mbiemër, afatin e përfitimit, diagnozën, grupin e përfitimit dhe vendbanimin. Vendimi në çdo rast plotësohet gjatë mbledhjes së KMCAP-it.

Krahas plotësimit të vendimit, KMCAP-i plotëson edhe vërtetimin, i cili përmban shkurtimisht të dhënat kryesore të vendimit.

3. Drejtoritë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, në përfundim të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, për personat aplikues, hedhin brenda 10 ditëve nga data e vlerësimit/rivlerësimit në arkivin elektronik, dokumentacionin që përmban dosja e përfituesit dhe e dërgojnë atë pranë njësisë administrative të shoqëruar me njoftimin për vendimin për çdo person.

4. Drejtoria e Komisionit të Aftësisë së Kufizuar në Shërbimin Social Shtetëror, në përfundim të vlerësimit të verbërisë për personat aplikues, hedh brenda 30 ditëve nga data e vlerësimit/rivlerësimit në arkivin elektronik dokumentacionin që përmban dosja e përfituesit dhe e dërgojnë atë pranë njësisë administrative të shoqëruar me njoftimin për vendimin për çdo person.

5. Personeli mjekësor, anëtarët e Komisionit Mjekësor, si edhe anëtarët e KMCAP-it/KMPV-së që me veprimet e tyre dëmtojnë fondet e buxhetit të shtetit, mbajnë përgjegjësi disiplinore, përgjegjësi materiale, përgjegjësi penale.

Anëtarët e KMCAP-eve, që në veprimtarinë e tyre veprojnë në kundërshtim me normat e caktuara dhe dëmtojnë fondet e buxhetit të shtetit, dënohen me gjobë sipas legjislacionit në fuqi.

Kundër vendimit të gjobës bëhet ankim brenda 30 ditëve nga data e njoftimit, pranë Komisionit të Apelit, i cili ngrihet nga Drejtori i Përgjithshëm i Shërbimit Social Shtetëror, i cili lë në fuqi, anulon ose ndryshon masën e gjobës.

6. Kontrolli i zbatimit të kësaj rregulloreje realizohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

LIGJ
Nr. 8626, datë 22.6.2000

STATUSI I INVALIDIT PARAPLEGJIK DHE TETRAPLEGJIK¹

(ndryshuar me ligjin nr.9355, datë 10.3.2005, nr. 9506, datë 3.4.2006; me ligjin nr. 27/2012, datë 15.3.2012)
(i përditësuar)

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Nga ky ligj përfitojnë të gjithë invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, pavarësisht nga mosha, koha, vendndodhja e aksidentit dhe çasti i sigurimit.

Neni 2

(shfuqizuar me ligjin nr.9355, datë 10.3.2005)

Neni 3

Shteti krijon kushte për të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, që ata të marrin pjesë në jetën shoqërore njëjloj si të tjerët, duke siguruar për ta një nivel ekonomik të nevojshëm për të jetuar në mënyrë dinjitoze, kushte banimi, jetesë e punë të përshtatshme, si dhe u krijon mundësi normale për kurim, arsimim, veprimtari çlodhëse, argëtuese dhe sportive.

Ministria e Shëndetësisë parashikon çdo vit në buxhetin e shpenzimeve të saj fondet e nevojshme për kontrolle periodike vjetore nga mjekë të specializuar për të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë.

Neni 4

Shteti mbron të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë nga të gjithë llojet e shfrytëzimit, të diskriminimit, të abuzimit dhe të fyerjes.

Neni 5

Të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë pajisen me dëshmi zyrtare identifikimi.

Kriteret e dhënies së dëshmisë dhe forma e saj përcaktohen me rregullore të Institutit të Sigurimeve Shoqërore dhe të Administratës së Përgjithshme të Ndihmës dhe të Shërbimeve Sociale.

Neni 6

Të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë përjashtohen nga taksat e drejtpërdrejta. Në rastet kur ata vetëpunësohen si persona fizikë dhe janë subjekte të tatimit mbi biznesin e vogël, kuota e tatimit fiks është sa gjysma e asaj të përcaktuar në nenin 3 të ligjit nr.8313, datë 26.3.1998 “Për tatimin mbi biznesin e vogël”.

Neni 7

Personat juridikë, shtetërorë ose privatë që punësojnë të sëmurë paraplegjikë dhe tetraplegjikë, përveç kriteve të përcaktuara në ligjin nr.7955, datë 20.9.1995 “Për nxitjen e punësimit”, përfitojnë për çdo vit kalendarik ulje tatimi mbi fitimin, të barabartë në përqindjen e fuqisë punëtore të invalidëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Ministria e Financave nxjerr aktet nënligjore përkatëse në bazë të këtij ligji.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 20. Tiranë, 2000. f. 939

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 8

Shteti favorizon arsimimin e të sëmurëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë në shkollat e larta të sistemit shtetëror. Këshilli i Ministrave merr masa dhe përcakton fonde për ngritjen e shkollave dhe të institucioneve për arsimimin, edukimin dhe rehabilitimin e invalidëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë.

Neni 9

(ndryshuar me ligjin nr. 9506, datë 3.4.2006)

Shteti përjashton të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë nga pagesat për kontributet shëndetësore dhe u jep të drejtën e përfitimit falas të barnave, të mbuluara nga skema e sigurimeve të kujdesit shëndetësor.

Paraplegjikët dhe tetraplegjikët, të cilët kanë përfutur statusin, përfitojnë një shtesë në të ardhura për mbulimin e shpenzimeve të paketës së domosdoshme me materiale të veçanta higjieno-sanitare. Masa, kriteret dhe procedura e përfitimit të kësaj shtese në të ardhura përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 10

Të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë që janë në gjendje të rëndë dhe në pamundësi për t'u paraqitur në institucionet shtetërore, përfitojnë shërbimin në banesë nga mjeku i familjes dhe mjeku specialist për ato procedura mjekësore që mund të kryhen në mënyrë ambulatorie dhe në kushte shtëpie. Ministria e Shëndetësisë nxjerr aktet nënligjore përkatëse për këtë qëllim.

Neni 11

(ndryshuar me ligjin nr. 27/2012, datë 15.3.2012)

Të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë dhe shoqëruesit e tyre përfitojnë kompensim për shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 12

(ndryshuar me ligjin nr. 27/2012, datë 15.3.2012)

Të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, të cilët kanë përfutur statusin, përfitojnë kompensim të faturës së energjisë elektrike dhe të faturës së telefonisë fikse. Masa, kriteret dhe procedura e përfitimit të këtij kompensimi financiar përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave .

Neni 13

Shteti financo veprimtaritë e organizuara nga shoqatat e invalidëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë sipas burimeve financiare të planifikuara për këtë qëllim në buxhetin e shtetit.

Neni 14

Shteti merr përsipër të vërë në dispozicion dhe të japë falas mjedise për zhvillimin e veprimtarisë së shoqatës të invalidëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë.

Neni 15

Invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, pavarësisht nga të ardhurat që përfitojnë nga shteti, marrin një shtesë në të holla për shkak të paralizës së tyre, në masën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave. Kjo shtesë nuk llogaritet në të ardhurat familjare për efekte të nivelit ekonomik. Invalidët kanë të drejtë për një pagesë, po në këtë masë, për kujdestarin e tyre, të zgjedhur sipas procedurave ligjore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 16

Administrata e Përgjithshme e Ndihmës dhe e Shërbimeve Sociale administron mjetet e përshtatura për të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Kriteret përcaktohen me rregullore nga Administrata e Përgjithshme e Ndihmës dhe e Shërbimeve Sociale.

Personat e sëmurë paraplegjikë dhe tetraplegjikë përjashtohen nga taksat doganore për mjete, të cilat ndihmojnë në integrimin e tyre në jetë, përfshirë këtu dhe autovetura të përshtatura për përdorim prej tyre.

Neni 17

Shteti merr përsipër trajtimin me përparësi me strehim, nëpërmjet kredive të dhëna me kushte lehtësuese për të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë.

Neni 18

(shfuqizuar me ligjin nr. 27/2012, datë 15.3.2012)

Neni 19

Ministria e Shëndetësisë merr masa që në spitalet e nivelit të dytë dhe të tretë të përshtaten dhe të pajisen një deri dy dhoma për shtrimin eventual të të sëmurëve paraplegjikë dhe tetraplegjik.

Neni 20

Në vende publike (aeroporte, stacione treni, stadione, hotele etj.) krijohen mjedise për lëvizjen, qëndrimin dhe shërbimin për të sëmurët paraplegjikë sipas ligjit nr.7889, datë 14.12.1994 “Statusi i invalidit”.

Neni 21

Ngarkohet Këshilli i Ministrave që brenda tre muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji, të nxjerrë aktet e nevojshme nënligjore në zbatim të neneve 6, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17 dhe 19 të këtij ligji.

Neni 22

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekretin nr.2670, datë 04.07.2000 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Rexhep Meidani.

VENDIM

Nr. 31, datë 20.1.2001

PËR PËRFITIMET NGA STATUSI I INVALIDIT PARAPLEGJIK DHE TETRAPLEGJIK¹

(ndryshuar me VKM nr. 302, datë 27.6.2002; nr. 619, datë 7.9.2006; nr. 871, datë 18.6.2008; nr. 1689, datë 17.12.2008; nr. 326, datë 12.3.2009; nr. 1236, datë 16.12.2009; nr. 604, datë 23.7.2010; nr. 37, datë 19.1.2011)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të nenit 21 të ligjit nr.8626, datë 22.6.2000, “Statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, me propozimin e zëvendëskryeministrit dhe Ministër i Punës dhe Çështjeve Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë (KMCAP) në rreth shqyrton të gjitha kërkesat e paraqitura nga personat e bërë paraplegjikë apo tetraplegjikë, për shkaqe që lidhen me punësimin, të cilët përfutojnë nga ligji nr.8626, datë 22.6.2000.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 9. Tiranë, 2001. f. 285

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Komisioni vendos edhe shkallën e invaliditetit, sipas ndarjes që vijon:

I. Grupi i parë, ku përfshihen:

a) të sëmurët tetraplegjikë, që kanë humbur mbi 55 për qind të aftësisë për punë, që nuk kanë mundësi fizike për të vetëshërbyer e që kanë nevojë për kujdestar.

b) të sëmurët paraplegjikë, që kanë humbur mbi 55 për qind të aftësisë për punë, që nuk kanë mundësi fizike për të vetëshërbyer e që kanë nevojë për kujdestar.

II. Grupi i dytë, ku përfshihen të sëmurët paraplegjikë pjesërisht të aftë për punë të përzgjedhur, që janë në gjendje për të vetëshërbyer.

2. KMCAP-ja i lëshon të interesuarit raportin mjekësor, duke përcaktuar shkallën e paaftësisë dhe nevojën për kujdestar. Invalidi, paraplegjik ose tetraplegjik, duhet të deklarojë para administratorit shtetëror emrin e kujdestarit i cili shënohet në një regjistër të veçantë. Ndërrimi i kujdestarit mund të bëhet sa herë që invalidi, paraplegjik ose tetraplegjik, e sheh të arsyeshme, por është i detyruar të njoftojë menjëherë KMCAP-në.

3. Invalidët, paraplegjikë ose tetraplegjikë, pajisen me dëshmi zyrtare identifikimi.

4. Masa e përfitimit për invalidët, paraplegjikë dhe tetraplegjikë, është 8 700 (tetë mijë e shtatë qind) lekë në muaj dhe kjo masë indeksobet, me indeksin e çmimeve të konsumit. Kjo pagesë përfitohet pavarësisht nga mosha dhe të ardhurat, që përfitojnë nga shteti. Kujdestari i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik, i caktuar në përputhje me pikën 1 të këtij vendimi, përfiton një pagesë, në masën 9200 (nëntë mijë e dyqind) lekë në muaj.¹

Pagesa e aftësisë së kufizuar në masën e përcaktuar në paragrafin e parë të kësaj pike, paguhet nga shërbimet bankare ose Posta Shqiptare, pranë njërive të qeverisjes vendore ku ka vendbanimin përfituesi.

4/1. Periudha e shërbimit si kujdestar, për invalidin paraplegjik dhe tetraplegjik, i cili nuk është ekonomikisht aktiv, si dhe nuk përfiton të ardhura nga skema e sigurimit të detyrueshëm shoqëror, vlerësohet periudhë sigurimi, për efekt përfitimi pensioni, barrëllindje, aksidenti në punë dhe sëmundje profesionale, dhe sigurimi shëndetësor.

Kontributi paguhet në bazë të pagës minimale, për efekt të llogaritjes së kontributit të sigurimit të detyrueshëm shoqëror, dhe përballohet nga Buxheti i Shtetit.

4/2. Shërbimi Social Shtetëror, mbështetur në informacionin e dërguar nga njësitë e qeverisjes vendore, harton listat e kujdestarëve përfitues, çdo vit dhe sa herë ndryshon kjo listë, në bazë të të cilave përllogariten fondet, që nevojiten për pagesën e kontributit për këtë kategori personash. Procedurat për zbatimin e kësaj pike përcaktohen në udhëzimin e përbashkët të Ministrisë të Financave dhe Ministrisë të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shansëve të Barabarta.

5. Efektet financiare për këto pagesa të përballohen brenda fondeve të dhëna për vitin 2001, Administratës së Përgjithshme të Ndihmës dhe Shërbimeve Sociale, në zërin “Përfitim paaftësie”.

6. Personat që do të fitojnë statusin e invalidit, paraplegjik ose tetraplegjik, para datës 30 qershor 2001, do ta përfitojnë këtë pagesë, në zbatim të pikës 4 të këtij vendimi, që nga data e hyrjes në fuqi të ligjit nr.8626, datë 22.6.2000, “Statusi i invalidit, paraplegjik ose tetraplegjik.”

Të gjithë personat e tjerë që do ta fitojnë këtë status pas datës 30 qershor 2001, do ta përfitojnë këtë pagesë një muaj pas daljes në KMCAP.

7. Për çdo shpërdorim, personit përgjegjës i merret dëshmia për një periudhë deri në 3 vjet dhe, sipas rastit, zbatohen edhe dispozitat për kundërvajtjet administrative deri në kallëzim për ndjekje penale.

8. Ngarkohen Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale dhe Ministria e Financave të nxjerrin udhëzimet përkatëse, në zbatim të këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Ilir Meta

¹ Pagesa e përfituar nga kujdestari është ndryshuar me udhëzimin nr. 1957, datë 19.9.2006 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 2211, datë 16.12.2010 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 113, datë 4.8.2011 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 9, datë 16.10.2012 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 5, datë 7.8.2013 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 12, datë 29.9.2014 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 23, datë 20.8.2015 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 19, datë 30.8.2016 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 365, datë 21.9.2017 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 625, datë 27.8.2018 (shfuqizuar); me udhëzimin nr. 593, datë 1.8.2019 (në fuqi).

VENDIM
Nr. 387, datë 31.5.2001

PËR PËRJASHTIMIN NGA TAKSAT DHE TATIMET TË INVALIDËVE PARAPLEGJIKË DHE TETRAPLEGJIKË¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, dhe të neneve 6,16 dhe 21 të ligjit nr.8626, datë 22.6.2000 “Statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, me propozimin e Ministrit të Financave, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Për efekt të zbatimit të nenit 6 të ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000, të sëmurët paraplegjikë dhe tetraplegjikë përjashtohen nga këto taksa:

Taksat për shërbimet konsullore;

Taksa e regjistrimit të përvitshëm të automjeteve;

Taksa për pajisjen me dëshmi aftësie për drejtim automjeti;

ç) Taksa për përdorimin e aparateve radiotelevizive;

d) Taksa për përdorimin e aparateve telefonikë;

dh) Taksa për regjistrimin në arsimin e lartë;

e) Taksa për kalimin e kufirit të Republikës së Shqipërisë me avion;

ë) Taksa për pajisjen me pasaportë lundrimi;

f) Taksa për pastrimin, largimin dhe kompostimin e mbeturinave;

g) Taksa për gjuetinë dhe peshkimin amator;

gj) Taksa e solidaritetit për rendin dhe mbrojtjen.

2. Mjetet që u përkasin të sëmurëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë që përfitojnë nga përjashtimi i detyrimeve të importit janë:

a) Pajisje të thjeshta të përdorimit vetjak të të sëmurëve paraplegjikë dhe tetraplegjikë.

b) Karroca me dhe pa motor, si dhe autovetura të përshtatura për përdorimin nga këta të sëmurë.

Procedurat e përjashtimit nga detyrimet e importit të këtyre mjeteve përcaktohen me udhëzim të përbashkët të Administratës së Përgjithshme të Ndihmës e të Shërbimeve Sociale dhe të Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave.

3. Ngarkohen Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve dhe Drejtoria e Përgjithshme e Doganave për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Ilir Meta

VENDIM
Nr.78, datë 7.2.2007

PËR MASËN, KRITERET DHE PROCEDURAT E PËRFITIMIT TË NJË PAKETE TË VEÇANTË HIGJIENO-SANITARE, PËR INVALIDËT PARAPLEGJIKË DHE TETRAPLEGJIKË²

(ndryshuar me VKM nr. 873, datë 18.6.2008; nr. 327, datë 12.3.2009; nr. 1238, datë 16.12.2009; nr. 39, datë 19.1.2011)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të nenit 9 të ligjit nr.8626, datë 22.6.2000 “Për statusin e invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, dhe të nenit 12 të ligjit nr.9645, datë 27.11.2006 “Për Buxhetin e Shtetit të vitit 2007”, me propozimin e Ministrit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta dhe të Ministrit të Shëndetësisë, Këshilli i Ministrave

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 36. Tiranë, 2001. f. 1134

² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 23. Tiranë, 2007. f. 382

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

VENDOSI:

1. Invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, të cilët e kanë përfutur këtë status me vendim të komisionit mjekësor të përcaktimit të aftësisë për punë (KMCAP) dhe që vlerësohen se kanë humbje të plotë të sensibilitetit dhe të motorikës nga niveli i dëmtimit, poshtë, në të dyja anësitë, përfitojnë një pagesë shtesë, në masën 16 000 (gjashtëmbëdhjetë mijë) lekë në muaj, për mbulimin e paketës së domosdoshme me materiale të veçanta higjieno-sanitare.

2. Pagesa shtesë, që përfitohet sipas pikës 1 të këtij vendimi, paguhet nga shërbimet bankare ose Posta Shqiptare, pranë njësive të qeverisjes vendore ku ka vendbanimin përfutuesi.

3. Për të përfutur këtë pagesë invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë duhet të dalin në KMCAP, pas hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

4. Efektet financiare, që rrjedhin nga zbatimi i këtij vendimi, të përballohen nga buxheti i vitit 2007, zëri “Transferta të familjeve dhe të individëve”, grupi 25, titulli 064, kapitulli 1, artikulli 606, miratuar për Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.

5. Ngarkohen Ministria e Financave, Ministria e Shëndetësisë dhe Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Sali Berisha

VENDIM

Nr. 404, datë 20.6.2012

PËR PËRCAKTIMIN E MASËS SË KRITEREVE E TË PROCEDURAVE TË PËRFITIMIT TË KOMPENSIMIT FINANCIAR, NGA PERSONAT ME STATUSIN E TË VERBRIT DHE INVALIDIT, PARAPLEGJIK DHE TETRAPLEGJIK, PËR FATURËN E ENERGJISË ELEKTRIKE DHE FATURËN E TELEFONISË FIKSE¹

(ndryshuar me VKM nr. 616, datë 22.9.2022)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të nenit 12 të ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 “Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, të nenit 12 të ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, dhe të ligjit nr. 10 487, datë 5.12.2011 “Për buxhetin e vitit 2012”, me propozimin e Ministrisë të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Individëve përfutues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 “Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, që kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 3 000 (tre mijë) lekë në muaj.

2. Individëve përfutues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, që kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 3 000 (tre mijë) lekë në muaj.

3. Individëve përfutues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 “Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar dhe individëve përfutues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, të cilët nuk kanë nevojë për kujdestarë, u jepet një kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 2 400 (dy mijë e katërqind) lekë në muaj.

4. Individëve përfutues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 “Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, u jepet kompensim për faturën e telefonisë fikse, në masën 1 000 (një mijë) lekë në muaj.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 82. Tiranë, 2012. f. 3738

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

5. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, të cilët kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e telefonisë fikse, në masën 1 000 (një mijë) lekë në muaj.

6. Masa e kompensimit llogaritet dhe përfitohet pranë njësisë së qeverisjes vendore ku individi i verbër, paraplegjik dhe tetraplegjik, ka vendbanimin.

7. Përfituesit, objekti i këtij vendimi, përjashtohen nga kompensimi i çmimit të energjisë elektrike, të parashikuar në vendimin nr. 565, datë 9.8.2006 të Këshillit të Ministrave “Për mbrojtjen e shtresave në nevojë nga rritja e çmimit të energjisë elektrike”.

8. Për përfitimin e kompensimit të faturës së energjisë elektrike dhe të faturës së telefonisë fikse, të përcaktuara sipas pikave 1, 2, 3, 4 e 5 të këtij vendimi, individët duhet të paraqesin pranë administratorëve shoqërorë në njësitë e qeverisjes vendore dokumentacionin e mëposhtëm:

- a) kërkesë për të përfituar kompensim dhe deklaratën sipas modelit bashkëlidhur këtij vendimi;
- b) certifikatë familjare, që vërteton se individi është anëtar i familjes, e cila rinovohet çdo fillim viti;
- c) kopjen e kontratës me entin shpërndarës të energjisë elektrike;
- ç) kopjen e librezës së energjisë elektrike, e cila dorëzohet çdo fillim viti;
- d) kopjen e kontratës me entin e shërbimit të telefonisë fikse;
- dh) kopjen e librezës së telefonisë fikse, e cila dorëzohet çdo fillim viti.
- e) kopje të librezave të paraplegjikut dhe tetraplegjikut apo të verbërisë, të lëshuara nga Shërbimi Social Shtetëror.

9. Njësitë e qeverisjes vendore i shpërndajnë pagesat për kompensimin e faturës së energjisë elektrike dhe të faturës së telefonisë fikse nga shërbimet bankare ose “Posta Shqiptare” sh.a.

10. Efektet financiare që rrjedhin nga zbatimi i këtij vendimi për vitin 2012, të përballohen nga fondet e miratuara për *Ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale*.

11. Ngarkohet *Ministri përgjegjës për çështjet sociale* të nxjerrë udhëzimin përkatës të këtij vendimi.

12. Vendimi nr. 83, datë 26.2.2001 i Këshillit të Ministrave “Për tarifën telefonike dhe për pagesat elektrike nga personat me aftësi të kufizuara”, i ndryshuar, shfuqizohet.

13. Ngarkohen Ministria e Financave, *Ministria përgjegjëse për çështjet sociale* dhe njësitë e qeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Sali Berisha

UDHËZIM Nr. 3, datë 10.3.2014

PËR PLANIFIKIMIN E FONDEVE TË PAGESAVE PËR AFTËSINË E KUFIZUAR¹

(ndryshuar me udhëzimin nr. 7, datë 25.2.2015; me udhëzimin nr. 620, datë 27.12.2017)

(i përditësuar)

Mbështetur në pikën 4 të nenit 102 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, në zbatim të nenit 35 të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, të ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën Shqipërisë”, si dhe në zbatim të ligjit nr. 185/2013, datë 30.12.2013 “Për buxhetin e vitit 2014”, të pikës 27 të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006 të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e kriterëve, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar, të vendimit nr. 277, datë 18.6.1997 të Këshillit të Ministrave “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të ndryshuar, të vendimit nr. 31, datë 20.1.2001 të Këshillit të Ministrave “Për përfitimet nga statuti i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, dhe pikës 11 të vendimit nr. 404, datë 20.6.2012 të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e masës, të kriterëve e të procedurave të përfitimit të kompensimit financiar, nga personat me statusin e të verbrit, dhe invalidit paraplegjik e tetraplegjik, për faturën e energjisë elektrike dhe faturën e telefonisë fikse”, të udhëzimit të Ministrisë së Financave nr. 2, datë 6.2.2012 “Për procedurat standarde të zbatimit të buxhetit”, si edhe të udhëzimit plotësues të Ministrisë së Financave nr. 3, datë 17.1.2014 “Për zbatimin e buxhetit të vitit 2014”,

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 41. Tiranë, 2014. f. 1018

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

UDHËZOJ:

1. *Struktura përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki*, në përputhje me kriteret dhe treguesit, programon kërkesat për fonde për pagesat për personat me aftësi të kufizuara dhe i dërgon në drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.

2. Programimi i fondeve për pagesat e personave me aftësi të kufizuar bëhet për çdo grup në veçanti, në përputhje me nenet 7 dhe 8 ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, të ndryshuar, për paraplegjikët dhe tetraplegjikët, për personat me aftësi të kufizuar fizike e mendore, si edhe për invalidët e punës. Programi i fondeve për të verbrit bëhet në përputhje me udhëzimin nr. 1956, datë 19.9.2006.

Programimi i fondeve për personat me aftësi të kufizuara në njësitë administrative në të cilat po pilotohet vlerësimi biopsikosocial bëhet në përputhje me vendimin nr. 431, datë 8.6.2016, "Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot" dhe udhëzimin nr. 22 datë 7.10.2016, "Mbi përcaktimin e masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal."

3. Fondet e nevojshme për të gjitha grupet e PAK të bashkisë/komunës përllogariten në bazë të numrit të personave me aftësi të kufizuar për secilin grup të vlerësuar sipas vendimit të KMCAP/KMPV dhe masës së përfitimeve për secilën kategori.

Për të gjitha kategoritë mbahen parasysh pagesat e diferencuara që përfitojnë individë të veçantë për periudhën kur ndjekin arsimin e mesëm, të lartë apo pasuniversitar, pagesave për kompensimin financiar për energjinë elektrike, telefoninë fikse, pagesave për kompensimin për heqjen e fashës deri në 300 kwh për faturimin e çmimit të energjisë elektrike, pagesën për paketën higjieno-sanitare.

Të dhënat e mësipërme plotësohen sipas mod. 1, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

Të dhënat për bashkitë ku pilotohet vlerësimi biopsikosocial i aftësisë së kufizuar plotësohen sipas modulit 2, rubrikat V, VI, VII dhe VIII, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

4. Njësitë vendore, kërkesat për fondet i programojnë sipas mod. 1, i dorëzojnë në drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, në fund të muajit qershor të vitit në vazhdim.

5. Drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror vlerësojnë kërkesat në përputhje me kriteret në fuqi dhe hartojnë nevojat për fondet e pagesës së PAK në nivel qarku dhe së bashku me mod. 1 për secilën bashki, brenda datës 10 korrik i dërgojnë në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror.

6. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror vlerëson kërkesat e ardhura nga rajonet dhe programon fondet për projektbuxhetin e vitit pasardhës në nivel kombëtar, të cilët i përcjell në *Ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale*.

7. Në fund të muajit nëntor të vitit në vazhdim bashkitë, përditësojnë kërkesat për fonde sipas mod. 1 dhe i paraqesin në drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.

8. Drejtoritë rajonale këto kërkesa i përcjellin brenda datës 10 dhjetor në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror.

9. Shërbimi Social Shtetëror bën detajimin e fondeve të programuara për PAK sipas ligjit të buxhetit të vitit pasardhës për çdo bashki dhe i përcjell në *Ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale*.

10. *Ministria përgjegjëse për çështjet sociale* bën transferimin e fondeve si grante të kushtëzuara për dymujorin e parë, sipas pikës 9 të këtij udhëzimi dhe, për vazhdimësinë, transferta do të bëhet për çdo dymujor.

11. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror dërgon brenda datës 10 të muajit shkurt, prill, qershor, gusht dhe tetor, në Drejtorinë e Financave të MMRS-së, sektori i buxhetit, treguesit statistikorë mbi numrin e përfituesve të personave me PAK për të gjitha kategoritë dhe fondin faktik të shpenzuar të çdo dymujori, për çdo bashki, fond ky, i cili do të shërbejë për çeljen në dymujorët pasardhës, konkretisht treguesit statistikorë dhe fondi i shpenzuar, të muajve nëntor-dhjetor, do të shërbejë për çeljen e fondeve për periudhën mars-prill, e kështu në vazhdimësi për dymujorët e tjerë.

12. Udhëzimi nr. 11, datë 24.10.2012 i ministrit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta "Për planifikimin e fondeve të pagesave për aftësinë e kufizuar", shfuqizohet.

Ky udhëzim hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I MIRËQENIES SOCIALE DHE RINISË
Erjon Veliaj

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Moduli 1

QARKU _____
BASHKIA _____

Programimi i fondeve për pagesat e aftësisë së kufizuar

Datë, më _____

Nr.	Emërtimi	Numri i personave PAK	Masa e pagesës	Fondi vjetor
I	Personat me aftësi të kufizuara, gjithsej (a+b+c) + kujdestar + kompensimet			
1	Me aftësi të kufizuara mendore, fizike, gjithsej (a+b+c)			
a	100%			
b	200%			
c	300%			
d	Kujdestarë gjithsej			
	100%			
	150%			
2	Kompensimet			
	Komp. të energjisë elektrike për PAK-në gjithsej			
	Komp. për heqjen e fashës për PAK-në gjithsej			
II	Të verbër gjithsej (a+b+c+d) + kujdestar			
2	Të verbër gjithsej (a+b+c+d)			
a	100%			
b	150%			
c	200%			
d	300%			
	Kujdestarë gjithsej			
	Kompensim energjie për të verbër me kujdestar			
	Kompensim energjie për të verbër pa kujdestar			
	Kompensim telefoni për të verbër gjithsej			
	Kompensim për heqjen e fashës deri 300 këh			
III	Para- e tetraplegjik + kujdestar + paketë HS			
3	Para- e tetraplegjik gjithsej			
a	100%			
b	200%			
c	300%			
d	Kujdestarë gjithsej			
	100%			
	150%			
e	Paketa higjieno-sanitare			
	Komp. energjie para- e tetraplegjik me kujdestar			
	Komp. energjie para- e tetraplegjik pa kujdestar			
	Kompensim telefoni për para- e tetraplegjik gjithsej			
	Kompensim për heqjen e fashës deri në 300 kWh			
IV	Nr. i invalidëve gjithsej (a+b+c+d)			
a	Sëmundje e përgjithshme, grupi I			
b	Sëmundje e përgjithshme, grupi II			
c	Sëmundje profesionale, grupi I			
d	Sëmundje profesionale, grupi II			
V	Personat me aftësi të kufizuara, gjithsej (të rritur + fëmijë + ndihmës personal + paketë higjieno-sanitare)¹			
VI	Persona me aftësi të kufizuara (të rritur): (a+b+c+ç+d+dh+e+ë+f+g+gj+h)			
a	Të rritur me kufizime të lehta (100%)			
b	Të rritur me kufizime të lehta (150%) ²			
c	Të rritur me kufizime të lehta (200%) ³			
ç	Të rritur me kufizime mesatare (100%)			
d	Të rritur me kufizime mesatare (150%)			
dh	Të rritur me kufizime mesatare (200%)			
e	Të rritur me kufizime të thella (100%)			
ë	Të rritur me kufizime të thella (150%)			
f	Të rritur me kufizime të thella (200%)			
g	Të rritur me kufizime të rënda (100%)			
gj	Të rritur me kufizime të rënda (150%)			

¹ Për t'u plotësuar vetëm nga njësitë e pilotimit të vlerësimit biopsikosocial.

² Të rritur që ndjekin arsimin/formimin profesional.

³ Të rritur që ndjekin arsimin/formimin profesional dhe janë nga familje në ndihmë ekonomike.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

<i>h</i>	<i>Të rritur me kufizime të rënda (200%)</i>			
VII	Persona me aftësi të kufizuara (fëmijë): (a+b+c+ç+d+dh+e+ë+f+g+gj+h)			
<i>a</i>	<i>Fëmijë me kufizime të lehta (100%)</i>			
<i>b</i>	<i>Fëmijë me kufizime të lehta (150%)¹</i>			
<i>c</i>	<i>Fëmijë me kufizime të lehta (200%)²</i>			
<i>ç</i>	<i>Fëmijë me kufizime mesatare (100%)</i>			
<i>d</i>	<i>Fëmijë me kufizime mesatare (150%)</i>			
<i>dh</i>	<i>Fëmijë me kufizime mesatare (200%)</i>			
<i>e</i>	<i>Fëmijë me kufizime të thella (100%)</i>			
<i>ë</i>	<i>Fëmijë me kufizime të thella (150%)</i>			
<i>f</i>	<i>Fëmijë me kufizime të thella (200%)</i>			
<i>g</i>	<i>Fëmijë me kufizime të rënda (100%)</i>			
<i>gj</i>	<i>Fëmijë me kufizime të rënda (150%)</i>			
<i>h</i>	<i>Fëmijë me kufizime të rënda (200%)</i>			
VII				
I	Ndihmës personal gjithsej dhe paketë higjieno-sanitare (a+b+c)			
<i>a</i>	<i>Shërbime gjithëpërfshirëse</i>			
	<i>Shërbime të bërëpasqershme</i>			
<i>b</i>	<i>Shërbime gjithëpërfshirëse 150% e më shumë</i>			
<i>c</i>	<i>Shërbime të bërëpasqershme 150% e më shumë</i>			
<i>ç</i>	<i>Paketë higjieno-sanitare</i>			
	TOTALI I PAK-së			

DREJTORI

VULA

KRYETARI

UDHËZIM

Nr. 9, datë 25.2.2015

MBI ZBATIMIN E VENDIMIT NR. 404, DATË 20.6.2012 TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE "PËR PËRCAKTIMIN E MASËS SË KRITEREVE E TË PROCEDURAVE TË PËRFITIMIT TË KOMPENSIMIT FINANCIAR, NGA PERSONAT ME STATUSIN E TË VERBRIT DHE INVALIDIT, PARAPLEGJIK DHE TETRAPLEGJIK, PËR FATURËN E ENERGJISË ELEKTRIKE DHE FATURËN E TELEFONISË FIKSE"³

Mbështetur në pikën 11 të vendimit nr. 404, datë 20.6.2012 të Këshillit të Ministrave "Për përcaktimin e masës së kriterëve e të procedurave të përfitimit të kompensimit financiar, nga personat me statusin e të verbrit dhe invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik, për faturën e energjisë elektrike dhe faturën e telefonisë fikse",

UDHËZOJ:

1. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 "Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik", të ndryshuar, që kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 2 000 (dy mijë) lekë në muaj.

2. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 "Për statusin e të verbrit", të ndryshuar, që kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 2 000 (dy mijë) lekë në muaj.

3. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 "Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik", të ndryshuar dhe individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 "Për statusin e të verbrit", të ndryshuar, të cilët nuk kanë nevojë për kujdestarë, u jepet një kompensim për faturën e energjisë elektrike, në masën 1 400 (një mijë e katërqind) lekë në muaj.

4. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000 "Statusi i invalidit, paraplegjik dhe tetraplegjik", të ndryshuar, u jepet kompensim për faturën e telefonisë fikse, në masën 1 000 (një mijë) lekë në muaj.

¹ Fëmijë që ndjekin arsimin/formimin profesional.

² Fëmijë që ndjekin arsimin/formimin profesional dhe janë nga familje në ndihmë ekonomike.

³ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 36. Tiranë, 2015. f. 1659

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

5. Individëve përfitues të statusit sipas ligjit nr. 8098, datë 28.3.1996 "Për statusin e të verbrit", të ndryshuar, të cilët kanë nevojë për kujdestarë, u jepet kompensim për faturën e telefonisë fikse, në masën 1 000 (një mijë) lekë në muaj.

6. Kompensimi për faturën e energjisë elektrike dhe faturën e telefonisë fikse është një pagesë mujore e cila llogaritet dhe përfitohet pranë njësisë së qeverisjes vendore ku individ i verbër, paraplegjik dhe tetraplegjik, ka vendbanimin.

7. Përfituesit, objekti i këtij udhëzimi, përjashtohen nga kompensimi i çmimit të energjisë elektrike, të parashikuar në vendimin nr. 565, datë 9.8.2006 të Këshillit të Ministrave "Për mbrojtjen e shtresave në nevojë nga rritja e çmimit të energjisë elektrike", të ndryshuar.

8. Për përfitimin e kompensimit të faturës së energjisë elektrike dhe të faturës së telefonisë fikse, individët, së bashku me deklaratën duhet të paraqesin pranë administratorëve shoqërorë në njësitë e qeverisjes vendore dokumentacionin e mëposhtëm:

- a) Kopjen e nënshkruar të kartës së identitetit;
- b) Certifikatë familjare, që vërteton se individ është anëtar i familjes;
- c) Kopjen e librezës së energjisë elektrike, e cila vërteton që nuk ka detyrime të prapambetura;
- ç) Kopjen e librezës së telefonisë fikse, e cila vërteton që nuk ka detyrime të prapambetura;
- d) Kopje të librezave të paraplegjikut dhe tetraplegjikut apo të verbërisë, të lëshuara nga Shërbimi Social Shtetëror ose kopje të vendimit të KMCAP/KMPV.

dh) Kontratën e qirasë të lidhur sipas nenit 801 e vijues të Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë, kreu VI "Qiraja", e cila duhet të përmbajë edhe numrin e kontratës me entin shpërndarës të energjisë elektrike dhe kontratës me entin e shërbimit të telefonisë fikse.

9. Njësitë e qeverisjes vendore shpërndajnë çdo muaj pagesat për kompensimin e faturës së energjisë elektrike dhe të faturës së telefonisë fikse nga shërbimet bankare ose "Posta Shqiptare" sh.a.

10. Administratori shoqëror harton kërkesën për fonde për masën e financimit të kompensimit financiar të faturës së energjisë elektrike dhe faturës së telefonisë fikse dhe e bën pjesë të kërkesës së planifikimit të fondeve për aftësinë e kufizuar çdo dy muaj dhe e paraqesin pranë zyrës rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.

Ky udhëzim hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I MIRËQENIES SOCIALE
DHE RINISË
Erion Veliaj

LIGJ
Nr. 93/2014

PËR PËRFSHIRJEN DHE AKSESUESHMËRINË E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA¹

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Objekti

Objekt i këtij ligji janë:

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 135. Tiranë, 2014. f. 6159

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

a) përcaktimi i të drejtave thelbësore që lidhen me përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara, me qëllim garantimin e mundësive të barabarta për të gjithë këta persona në kushte të barabarta me të tjerët;

b) përcaktimet për garantimin e jetesës së pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara që zgjedhin të jetojnë në mënyrë të pavarur, duke rritur në maksimum autonominë e tyre dhe vendimmarrjen e pavarur, me synimin për të garantuar jetën në komunitet në kushte të barabarta me të tjerët;

c) përcaktimet për mënyrën e vlerësimit të aftësisë së kufizuar, nevojave për mbështetje të personave me aftësi të kufizuara dhe mënyrat se si do të sigurohet kjo mbështetje.

Neni 2

Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim:

a) të garantojë nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në të gjitha sferat e shoqërisë, në kushte të barabarta me të tjerët, duke mundësuar autonominë dhe jetesën e pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet ofrimit të ndihmës e të mbështetjes;

b) të përcaktojë përgjegjësinë e të gjitha strukturave publike dhe jopublike, përfshirë organet shtetërore, qendrore dhe vendore, në zbatimin e parimeve të përfshirjes dhe aksesueshmërisë për të zvogëluar, deri në heqje, pengesat për personat me aftësi të kufizuara, me qëllim mundësimin e pjesëmarrjes së tyre të barabartë në shoqëri.

Neni 3

Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Aksesueshmëri” është mënjanimi i pengesave të të gjitha llojeve.
2. “Ndihmësi personal” është ai individ i zgjedhur dhe i udhëzuar nga një person me aftësi të kufizuara për ta ndihmuar këtë të fundit që të kapërcejë pengesat në jetën e përditshme.

3. “Pengesat” nënkupton:

a) pengesat sociale, veçanërisht qëndrimet, stereotipat e sjelljen tutelore;
b) pengesat mjedisore, përfshirë vështirësitë në komunikim që kanë personat me dëmtime ndijore, veçanërisht ata me dëmtime në shikim dhe dëgjim, ata për të cilët komunikimi verbal është i kufizuar ose i pamundur e personat që kërkojnë formate të thjeshta për t’u lexuar dhe për t’u kuptuar;
c) pengesat infrastrukturore, përfshirë ato në banesa, hapësira dhe shërbime publike;
ç) pengesat institucionale, përfshirë ato në legjislacion dhe politika.

4. “Diskriminim i personave me aftësi të kufizuara” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose parapëlqim për shkak të aftësisë së kufizuar, që ka si qëllim ose pasojë pengimin apo bërjen të pamundur të ushtrimit, njëlloj si të tjerët, të të drejtave dhe lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi.

5. “Mjetet ndihmëse” është një pajisje ose një sistem produktesh që mund të modifikohet ose të përshtatet dhe të përdoret për të mbështetur personat me aftësi të kufizuara për kapërcimin e pengesave dhe për të përmirësuar mundësitë e tyre për pjesëmarrje në mënyrë të barabartë.

6. “Mohim i përshtatjes së arsyeshme” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur mohohet ose kundërshtohet kryerja e rregullimeve ose ndryshimeve të domosdoshme dhe të përshtatshme që janë të nevojshme në një rast të veçantë, pa vendosur një barrë të tepruar, me qëllim garantimin që personat me aftësi të kufizuara të mund të gëzojnë dhe të ushtrojnë, në kushte të barabarta me të tjerët, të drejtat dhe liritë themelore të njeriut.

7. “Organizatë e personave me aftësi të kufizuara” është çdo organizatë jofitimprurëse, ku personat me aftësi të kufizuara ose prindërit e tyre kanë shumicën e cilësuar në vendimmarrje.

8. “Organizatë për personat me aftësi të kufizuara” është çdo organizatë jofitimprurëse, që ofron shërbime për personat me aftësi të kufizuara dhe/ose kryen aktivitetet në mbrojtje të interesave të këtyre personave e të familjeve të tyre.

9. “Persona me aftësi të kufizuara” janë individët që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime të cilat, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore dhe të qëndrimit,

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët.

10. "Përfshirje" është pjesëmarrja efikase dhe e barabartë e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha sferat e jetës, nëpërmjet heqjes së pengesave sociale mjedisore, infrastrukturore dhe institucionale, të cilat shkaktojnë përjashtimin, izolimin ose veçimin e tyre dhe kufizojnë mundësitë e barabarta për këta persona.

11. "Përshtatje e arsyeshme" është modifikimi dhe rregullimet e nevojshme e të përshtatshme, atëherë kur është e nevojshme, pa vendosur barrë të tepër, për t'u garantuar personave me aftësi të kufizuara gëzimin ose ushtrimin, në kushte të barabarta me të tjerët, të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut.

Neni 4

Parimet

Parimet bazë të këtij ligji janë:

a) mosdiskriminimi, me anë të të cilit garantohet se personat me aftësi të kufizuara të mos trajtohen në mënyrë të diferencuar, nisur nga dëmtimi që kanë;

b) barazia, përfshirë barazinë gjinore, që siguron se personat me aftësi të kufizuara të kenë mundësi të barabarta;

c) autonomia e personave me aftësi të kufizuara dhe respektimi i pavarësisë së vendimmarrjes së personave me aftësi të kufizuara;

ç) garantimi i aksesueshmërisë nëpërmjet mënjanimi të pengesave të të gjitha llojeve;

d) përfshirja, nëpërmjet së cilës mundësohet pjesëmarrja e duhur dhe e barabartë e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha sferat e jetës;

dh) pjesëmarrja e personave me aftësi të kufizuara nëpërmjet konsultimit individual dhe përfshirjes aktive të personave me aftësi të kufizuara dhe organizatave të tyre përfaqësuese, përfshirë fëmijët me aftësi të kufizuara;

e) qasja në dy drejtime, për të integruar në maksimum të drejtat e personave me aftësi të kufizuara në legjislacinin e zakonshëm dhe për t'i kufizuar në minimum çështjet që duhen trajtuar më vete;

ë) realizimi progresiv, sipas të cilit Qeveria ndërmerr masa për të garantuar përfshirjen dhe aksesueshmërinë e të gjithë personave me aftësi të kufizuara në nivelin maksimal, që e lejojnë burimet e disponueshme, pa cenuar të drejtat e fituara, të cilat janë në përputhje me Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara.

KREU II

JETESA E PAVARUR

Neni 5

Jetesa e pavarur

1. Jetesa e pavarur u siguron personave me aftësi të kufizuara zgjedhje, kontroll dhe liri të njëjta me të tjerët, kur është nevoja, nëpërmjet ofrimit të mbështetjes dhe të ndihmës, bazuar në zgjedhjen dhe aspiratat e vetë individit për nevojat e jetës së përditshme, përfshirë aksesin në strehim, transport, shëndetësi, kujdes social, arsimim, punësim dhe shërbime e mundësi të tjera, si dhe nëpërmjet pjesëmarrjes në të gjitha sferat e jetës, përfshirë jetën familjare, komunitare dhe qytetare.

2. Politikat shtetërore mbështetin personat me aftësi të kufizuara që të kenë akses në të gjitha sferat e jetës e, ndër të tjera, të kenë akses përkatësisht:

a) në strehim të përshtatshëm dhe të jetojnë ku dhe me kë të dëshirojnë;

b) në shkollat e zakonshme dhe të studiojnë në shkollën për të cilën dëshirojnë;

c) në një treg gjithëpërfshirës të punësimit;

ç) në qendra kulturore, sportive dhe qendra të tjera publike;

d) në shërbime shoqërore;

dh) në qendra aftësimi dhe rehabilitimi;

e) në shërbime shëndetësore përmes infrastrukturës së përshtatshme;

ë) në transport;

f) në komunikim dhe informacion;

g) në jetën politike dhe publike, si zgjedhës dhe të zgjedhur;

gj) në aktivitete biznesi e sipërmarrjeje.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 6

Shërbimet për një jetesë të pavarur

1. Jetesa e pavarur mundësohet nëpërmjet shërbimeve të ndryshme që synojnë të ofrojnë mbështetje në kapërcimin e barrierave. Në këto shërbime përfshihen: asistenca personale, pajisjet e mjetet teknike mbështetëse, shërbimet e aksesueshmërisë, përfshirë transportin, përshtatja e arsyeshme dhe, atëherë kur është e nevojshme, vendimmarrja e mbështetur.

2. Shërbimet që mundësojnë jetesën e pavarur kanë minimalisht karakteristikat e mëposhtme:

a) fokusohen në nevojat e individit dhe në zgjedhjet e tij personale;

b) mbulojnë në mënyrë gjithëpërfshirëse të gjitha sferat e jetës, përfshirë sferën e punës, arsimit dhe aktiviteteve shoqërore, profesionale dhe të kohës së lirë, si dhe të gjitha dëmtimet e nevojat për ndihmë që rrjedhin nga dëmtimi/aftësia e kufizuar;

c) krijohen në formën e një shërbimi kontraktual ndërmjet individit me aftësi të kufizuara dhe ofruesit të shërbimit;

ç) janë nën kontrollin e personit me aftësi të kufizuara në cilësinë e konsumatorit;

d) kanë procedura të qarta dhe transparente ofrimi;

dh) përfshijnë të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për të dhënë udhëzime;

e) japin mundësinë për personat me aftësi të kufizuara që kërkojnë ndihmë që të mësojnë gradualisht si të japin udhëzime;

ë) synojnë zhvillimin e plotë të personalitetit të personave me aftësi të kufizuara në respekt të diversitetit.

3. Rregullat, procedurat dhe kriteret e ofrimit të këtyre shërbimeve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 7

Vendimmarrja e mbështetur

1. “Vendimmarrje e mbështetur” është ushtrimi i vullnetit nga një person me aftësi të kufizuara nëpërmjet një kompetence specifike të shtuar, që mbështet qëllimin dhe interesin e tij më të mirë, duke i mundësuar kryerjen e veprimeve për të fituar të drejta dhe për të marrë përsipër detyrime.

2. Çdo person me aftësi të kufizuara, që ka nevojë për ndihmë në vendimmarrje, merr mbështetjen e duhur nga një individ ose grup individësh të besuar. Mbështetja mund të sigurohet në një sërë mënyrash, përfshirë mbështetjen me anë të interpretimit dhe gjuhës së thjeshtë, si dhe ndihmën në marrëdhëniet e personit me palë të treta, që nuk mund të kuptojnë mënyrat e tij të komunikimit. Mbështetja jepet gradualisht, duke u dhënë kohë të mjaftueshme personave që e kërkojnë atë, për të mësuar se si mund ta përdorin mbështetjen për më të mirën e tyre.

3. Rregullat, procedurat dhe kriteret e ofrimit të këtyre shërbimeve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 8

Ndihmësi personal

1. Ndihmësi personal ofron asistencën personale në cilësinë e ndihmësit për kujdesin personal për personat me aftësi të kufizuara, shoqëruarit për personat e verbër, interpretuesit të gjuhës së shenjave dhe lehtësuesit në komunikim për personat me paafësi në të folur dhe në të dëgjuar.

2. Personat me aftësi të kufizuara, kur është e nevojshme, përfitojnë formim për të mësuar se si t'i udhëzojnë ndihmësit personalë.

3. Mënyrat e përfitimit të formimit të parashikuara në pikën 2, të këtij neni, përcaktohen në një udhëzim të ministrit përgjegjës për çështjet e aftësisë së kufizuar.

4. Mënyra e ofrimit të ndihmesës personale dhe kriteret e përzgjedhjes së ndihmësit personal rregullohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 9

Mjetet ndihmëse

1. Mjetet ndihmëse u sigurohen personave me aftësi të kufizuara, që kanë nevojë për pajisje të tilla, për të kapërcyer pengesat, bazuar kjo në vlerësimin e bërë nga komisioni, sipas pikës 1, të nenit 10, të këtij ligji.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Sigurimi i mjeteve ndihmëse rregullohet nga Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm të Kujdesit Shëndetësor dhe koordinohet nga Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë.

KREU III

VLERËSIMI I AFTËSISË SË KUFIZUAR DHE NEVOJAVE PËR NDIHMË E MBËSHTETJE

Neni 10

Komisioni për vlerësimin e aftësisë së kufizuar dhe nevojave për ndihmë e mbështetje

1. Vlerësimi i aftësisë së kufizuar realizohet nga komisionet multidisiplinare. Komisionet bëjnë vlerësimin e gjendjes së aftësisë së kufizuar, nevojave për shërbime, mjete dhe përkujdesje, me synimin për të minimizuar pengesat e përfshirjes dhe për të rritur në maksimum autonominë dhe jetesën e pavarur për personat me aftësi të kufizuara.

2. Komisionet multidisiplinare për vlerësimin e aftësisë së kufizuar e të nevojave për ndihmë e mbështetje ngrihen dhe administrohen nga ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar.

3. Komisionet janë të pavarura në vlerësimin dhe në punën e tyre. Ky vlerësim bëhet bazuar në Klasifikimin Ndërkombëtar për Funksionimin, Aftësitë e Kufizuara dhe Shëndetin (ICF) të Organizatës Botërore të Shëndetit.

4. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar, nëpërmjet strukturave të saj, kryen:

a) kontrollin e zbatimit të rregullave dhe procedurave të veprimtarisë së komisionit;

b) bashkërendimin e punës me ministrinë përgjegjëse për çështjet e shëndetësisë për të realizuar trajnimin e anëtarëve të komisioneve e të personelit mbështetës për metodat bashkëkohore të vlerësimit dhe për mjetet mbështetëse që disponohen.

5. Ngritja, administrimi, procedurat e vlerësimit, organizimi e funksionimi i komisionit dhe ankimet e vendimeve rregullohen me akte të tjera ligjore dhe nënligjore.

KREU IV

FINANCIMI I AKSESUESHMËRISË

Neni 11

Financimi i aksesueshmërisë

1. Nevojat për asistencë dhe mbështetje, në kuptim të pikës 1, të nenit 10, të këtij ligji, mbështeten nga Buxheti i Shtetit. Planifikimi i fondeve të nevojshme për këtë qëllim është kompetencë e ministrisë përgjegjëse në koordinim me ministrinë e linjës për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe bazohet në udhëzime të marra nga Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

2. Institucionet shtetërore, qendrore dhe vendore, marrin gradualisht masat për sigurimin e fondeve të nevojshme për mënjanimin e pengesave mjedisore dhe infrastrukturore në ofrimin e shërbimeve publike.

3. Masat për mënjanimin e pengesave mjedisore dhe infrastrukturore në ofrimin e shërbimeve publike përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

KREU V

INSTITUCIONET

Neni 12

Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar

1. Këshilli Kombëtar për Aftësinë e kufizuar është organ këshillimor që ngrihet me urdhër të Kryeministrit.

2. Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar (KKAK) kryesohet nga ministri që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar dhe ka në përbërje të tij 17 anëtarë, nga të cilët 7 anëtarë janë individë me aftësi të kufizuara, 5 përfaqësues të organizatave të personave me aftësi të kufizuara dhe 2 të organizatave për personat me aftësi të kufizuara. Ata emërohen nga Kryeministri me propozim të gjithë organizatave dhe lirohen me urdhër të Kryeministrit. Përzgjedhja e tyre bëhet duke i kushtuar vëmendjen e duhur gjithëpërfshirjes së kategorive të ndryshme të aftësisë së kufizuar, moshës dhe gjinisë.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Mandati i anëtarëve të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar është 4 vjet, me të drejtë riemërimi, me përjashtim të anëtarëve që janë zgjedhur për shkak të detyrës.

4. Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, në ushtrimin e detyrave të tij mbështetet nga sekretariati teknik i aftësisë së kufizuar pranë ministrit që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar.

5. Rregullat e funksionimit të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar përcaktohen në rregulloren e këtij këshilli, e cila miratohet nga Këshilli i Ministrave.

Neni 13

Detyrat e Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar

Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar ka këto detyra:

a) këshillon Qeverinë për përcaktimin e drejtimit të politikave shtetërore për të garantuar aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha fushat;

b) i propozon ministrit që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, programet kryesore shtetërore për të për të garantuar aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha fushat;

c) vlerëson gjendjen konkrete të garantimit të aksesueshmërinë dhe përfshirjes së personave me aftësi të kufizuara në Shqipëri, duke nxjerrë udhëzime dhe duke dhënë rekomandime të posaçme për ministrin që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar dhe autoritetet e tjera shtetërore, përgjegjëse në fushat përkatëse;

ç) analizon zbatimin e politikave shtetërore dhe të programeve kombëtare e rajonale për aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara;

d) rekomandon shërbime dhe programe që janë specifikisht të orientuara për personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre;

dh) shërben si organ konsultimi për çështjet që kanë të bëjnë me funksionimin e komisioneve për vlerësimin e aftësisë së kufizuar dhe nevojave për ndihmë e mbështetje;

e) bën propozime dhe jep rekomandime për përmirësimin e legjislacioni në fushën e mbrojtjes së të drejtave të personave me aftësi të kufizuara;

ë) jep rekomandime për ndërtimin e mekanizmave të mbledhjes së statistikave, në bashkëpunim me Institutin e Statistikave dhe me institucionet e tjera shtetërore, si dhe të mbikëqyrë mbledhjen dhe përpunimin e tyre.

Neni 14

Bashkërendimi i veprimtarive për problemet e personave me aftësi të kufizuara

1. Institucionet shtetërore, në nivel qendror dhe vendor, kanë detyrimin ligjor për të bashkëpunuar me ministrin që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, për shkëmbimin e informacionit dhe lehtësimin e përbushjes së funksionit të tij. Për këtë qëllim, në çdo ministri, me urdhër të ministrit përkatës, caktohet një nëpunës që merret me çështjet e aftësisë së kufizuar. Organet e qeverisjes vendore emërojnë një ose disa nëpunës vendorë, që merren me çështje të aftësisë së kufizuar, pranë tyre.

2. Nëpunës që merret me çështjet e aftësisë së kufizuar është punonjësi i administratës publike, qendrore apo vendore, i cili ka formim dhe njohuri të posaçme në fushën e aftësisë së kufizuar dhe ka për detyrë të monitorojë që politikat e programet hartohen dhe zbatohen në përputhje me kriteret e përcaktuara nga legjislacioni në fuqi për aksesueshmërinë dhe përfshirjen, duke siguruar mundësi të barabarta për personat me aftësi të kufizuara.

Neni 15

Organizatat jofitimprurëse me të drejtë për t'u konsultuar

1. Subjektet, që marrin pjesë në procesin e konsultimit publik, për çështjet e aftësisë së kufizuar, sipas përcaktimeve në legjislacinin për njoftimin dhe konsultimin publik, janë:

a) individit me aftësi të kufizuara;

b) organizatat e personave me aftësi të kufizuara;

c) organizatat për personat me aftësi të kufizuara;

ç) organizatat që përfaqësohen në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, në kuptim të nenit 13 të këtij ligji.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Çdo organizatë jofitimprurëse, që pretendon se i është mohuar e drejta për t'u konsultuar apo se është përjashtuar pa të drejtë nga proceset konsultuese, ka të drejtë të ankohet, sipas përcaktimeve të bëra në legjislacionin për njoftimin dhe konsultimin publik.

Neni 16

Monitorimi

1. Avokati i Popullit monitoron zbatimin e këtij ligji në përputhje me Konventën për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara, në zbatim të detyrimeve të përcaktuara në ligjin nr. 8454, datë 4.2.1999, "Për Avokatin e Popullit", të ndryshuar, dhe në ligjin nr. 8328, datë 30.4.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të të paraburgosurve", të ndryshuar.

2. Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi monitoron zbatimin e këtij ligji në përputhje me Konventën për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara, në zbatim të detyrimeve të parashtruara në ligjin nr. 10 221, datë 4.2.2010, "Për mbrojtjen nga diskriminimi".

KREU VI

MBËSHTETJA PËR ZBATIM

Neni 17

Të dhënat dhe statistikat

1. INSTAT-i dhe strukturat përgjegjëse mbledhin të dhëna të përshtatshme statistikore dhe kërkimore, në përputhje me dispozitat për mbrojtjen e të dhënave, për të mundësuar politika dhe planifikime të aksesueshme dhe përfshirëse.

2. Institucionet shtetërore, qendrore dhe vendore, mbledhin të dhëna statistikore për aftësinë e kufizuar sipas fushave ku ato operojnë. Llojshmëria e periodiciteti i mbledhjes së të dhënave dhe mënyra e raportimit të tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 18

Imazhi publik dhe ndërgjegjësimi

1. Qeveria nxit një model bashkëkohor të aftësive të kufizuara dhe të dëmtimit, duke rritur ndërgjegjësimin për barazinë e personave me aftësi të kufizuara, veçanërisht duke theksuar mjetet për mbështetje dhe ndihmë për të siguruar mundësi dhe kushte të barabarta me të tjerët.

2. Media publike dhe private nxit përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara nëpërmjet imazheve që theksojnë mosdiskriminimin, autonominë e personave me aftësi të kufizuara dhe sigurojnë mundësitë që këta persona të flasin vetë për veten e tyre.

3. Qeveria rrit ndërgjegjësimin për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara dhe përfshirjen e tyre në shoqëri me fushata ndërgjegjëse.

Neni 19

Formatet e aksesueshme

Ky ligj, ligje të tjera dhe aktet nënligjore përkatëse, që lidhen me mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe veçanërisht me të drejtat dhe përfitimet e posaçme të personave me aftësi të kufizuar është i disponueshëm në format të aksesueshëm, i cili është printimi dhe botimi i teksteve në Braille, printim me shkronjë të madhe, në gjuhë të thjeshtuar, të përshtatur për personat me aftësi të kufizuara.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

KREU VII DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 20 Ndryshimet në legjislacion

Bazuar në këtë ligj, institucionet përgjegjëse ndërmarrin ndryshime graduale në aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi për të përshtatur formulimin, termat, synimin dhe qëllimin me modelin dhe imazhin bashkëkohor të dëmtimit dhe aftësisë së kufizuar, veçanërisht me autonominë dhe të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për jetesë të pavarur dhe me përfshirjen e tyre në të gjitha sferat e jetës, në kushte të barabarta me të tjerët.

Neni 21 Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 13, pika 3, dhe 17, pika 2, brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, aktet nënligjore në zbatim të neneve 8, pika 4, dhe 11, pika 3, brenda 6 muajve, si dhe aktet nënligjore në zbatim të neneve 6, pika 3, 7, pika 3, 10, pika 5, dhe 20, brenda 24 muajve nga hyrja në fuqi e ligjit.

2. Ngarkohet ministri që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar të nxjerrë udhëzimin përkatës në zbatim të pikës 3, të nenit 8, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e ligjit.

Neni 22 Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 24.7.2014

**KRYETARI
Ilir Meta**

VENDIM Nr.837, datë 3.12.2014

PËR NJOHJEN E GJUHËS SË SHENJAVE NË REPUBLIKËN SHQIPËRISË

Në mbështetje të neneve 18 e 100 të Kushtetutës dhe të neneve 2, 4, 5, 9, 13, 21, 24 e 30, të Konventës së Kombeve të Bashkuara “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, ratifikuar me ligjin nr. 108/2012, me propozimin e ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë është autoriteti përgjegjës për koordinimin e procesit të zbatimit të detyrimeve si dhe të vlerësimit e të bashkërendimit të legjislacionit, politikave, programeve për gjuhën e shenjave në Shqipëri dhe çështjeve që lidhen me respektimin e të drejtave të personave që nuk flasin dhe nuk dëgjojnë.

2. Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë të hartojë platformën me masat për veprim, në zbatim të këtij vendimi, ku të përcaktohen detyrimet për institucionet që duhet të ofrojnë shërbimin e gjuhës së shenjave.

3. Njohjen e gjuhës së shenjave në Republikën e Shqipërisë për njerëzit që nuk flasin dhe nuk dëgjojnë. Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**KRYEMINISTRI
Edi Rama**

VENDIM
Nr. 48, datë 21.1.2015

**PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR FUNKSIONIMIN E KËSHILLIT KOMBËTAR
PËR AFTËSINË E KUFIZUAR¹**

(Ndryshuar me VKM nr. 196, datë 4.4.2018)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 5, të nenit 12, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, me propozimin e ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e rregullore së funksionimit të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, sipas tekstit bashkëlidhur këtij vendimi.
2. Ngarkohen të gjitha ministratë për zbatimin e këtij vendimi.
Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Edi Rama

RREGULLORE
E FUNKSIONIMIT TË KËSHILLIT KOMBËTAR PËR AFTËSINË E KUFIZUAR

Kjo rregullore bazohet në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, në Konventën e Organizatës së Kombeve të Bashkuara “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, në aktet e tjera ndërkombëtare që rregullojnë çështjet e aftësisë së kufizuar, të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, në ligjin nr. 8485, datë 12.5.1999 “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”, në ligjin nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, në ligjin nr. 8480, datë 27.5.1999 “Për funksionimin e organeve kolegjiale të administratës shtetërore dhe enteve publike” dhe akte të tjera të zbatueshme për organet e administratës publike.

Neni 1

Parimet e veprimtarisë së Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar

1. Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar e ushtron veprimtarinë e tij mbështetur në parimin e kushtetutshmërisë e ligjshmërisë, respektit për dinjitetin e personave me aftësi të kufizuar, barazisë e mosdiskriminimit, barazisë së mundësive, heqjes së barrierave, bashkëpunimit dhe pjesë-marrjes/përfshirjes së plotë të personave me aftësi të kufizuara në ushtrimin e veprimtarisë së Këshillit, si dhe në parimet e tjera, të parashikuara në ligjet bazë për miratimin e kësaj rregulloreje.

Neni 2

Përbërja, përzgjedhja e anëtarëve të Këshillit

(ndryshuar pika 1 me VKM nr. 196, datë 4.4.2018)

1. Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar përbëhet nga 17 (shtatëmbëdhjetë) anëtarë. Këshilli kryesohet nga ministri që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, konkretisht, ministri i i Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe ka në përbërje:

- Ministrin e Drejtësisë	anëtar;
- Ministrin e Brendshëm	anëtar;
- Ministrin për Evropën dhe Punët e Jashtme	anëtar;
- Ministrin e Financave dhe Ekonomisë	anëtar;
- Ministrin e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	anëtar;

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 7. Tiranë, 2015. f. 156

Përmbledhje legjislativi për personat me aftësi të kufizuara

- Ministrin e Infrastrukturës dhe Energjisë	anëtar;
- Ministrin e Turizmit dhe Mjedisit	anëtar;
- Ministrin e Kulturës	anëtar;
- Ministrin e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	anëtar;
- Përfaqësuesit e organizatave të personave me aftësi të kufizuara	5 anëtarë;
- Përfaqësuesit e organizatave për personat me aftësi të kufizuara	2 anëtarë.

2. Përzgjedhja e anëtarëve përfaqësues të organizatave të personave me aftësi të kufizuara dhe organizatave për personat me aftësi të kufizuara për Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, bëhet një herë në 4 vjet nga Kryeministri. Mënyra e konkurrimit dhe përzgjedhjes përcaktohen në urdhrin e Kryeministrit, për përbërjen e Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

3. Kryeministria, nëpërmjet sekretariatit teknik të Këshillit, pranë ministrisë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, njofton menjëherë Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar për çdo kandidat të përzgjedhur.

Neni 3

Funksionet e Këshillit

Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar ushtron këto funksione:

a) Shqyrton dhe miraton planet kombëtare të veprimit për aftësinë e kufizuar për zbatimin e Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara.

b) Shqyrton zbatimin e planeve kombëtare të veprimit për aftësinë e kufizuar për zbatimin e Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe jep rekomandimet përkatëse për Këshillin e Ministrave.

c) Shqyrton çështje të aftësisë së kufizuar që nuk kanë gjetur zgjidhje nga ministratë përkatëse ose kërkojnë koordinim ndërministror dhe jep rekomandime për Këshillin e Ministrave.

d) Këshilli Qeverinë për përcaktimin e drejtimit të politikave shtetërore për të garantuar aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha fushat;

e) Koordinon dhe lehtëson brenda qeverisë veprimet që kanë të bëjnë me aftësinë e kufizuar në sektorë të ndryshëm dhe në nivele të ndryshme¹;

f) I propozon ministrat që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, programet kryesore shtetërore për të garantuar aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha fushat;

g) Vlerëson gjendjen konkrete të garantimit të aksesueshmërisë dhe përfshirjes së personave me aftësi të kufizuara në Shqipëri, nxjerr udhëzime dhe jep rekomandime të posaçme për ministrin që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar dhe autoritetet e tjera shtetërore, përgjegjëse në fushat përkatëse;

h) Analizon zbatimin e politikave shtetërore dhe të programeve kombëtare e rajonale për aksesueshmërinë dhe përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara;

i) Rekomandon shërbime dhe programe që janë posaçërisht të orientuara për personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre;

j) Shërben si organ konsultimi për çështjet që kanë të bëjnë me funksionimin e organizmave për vlerësimin e aftësisë së kufizuar dhe nevojave për ndihmë e mbështetje;

k) Bën propozime dhe jep rekomandime për përmirësimin e legjislativitetit në fushën e mbrojtjes së të drejtave të personave me aftësi të kufizuara;

l) Jep rekomandime për ndërtimin e mekanizmave të mbledhjes së statistikave, në bashkëpunim me Institutin e Statistikave dhe me institucionet e tjera shtetërore, si dhe mbikëqyr mbledhjen dhe përpunimin e tyre.

Neni 4

Kohëzgjatja në detyrë e anëtarëve të Këshillit

1. Mandati i anëtarëve të Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar është 4 vjet, me të drejtë riemërimi vetëm njëherë, me përjashtim të anëtarëve që janë zgjedhur për shkak të detyrës.

2. Kohëzgjatja në detyrë e anëtarit/es të/së Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar fillon me aktin e emërimit të tij/saj, nga Kryeministri. Kur vendi i një anëtari mbetet vakant, anëtari që e zëvendëson ushtron mandatin 4-vjeçar.

3. Anëtarët përfaqësues të institucioneve publike në Këshill ushtrojnë detyrën e tyre pa kufizim

¹ Referuar nenit 33.1 të “Konventës për personat me aftësi të kufizuara”.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

mandati, deri në zëvendësimin e tyre nga ministrat apo titullarët e institucioneve të tyre dhe miratimin e aktit të emërimit nga Kryeministri.

4. Nëse anëtari/ja i/e Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar ka plotësuar mandatin e parë prej 4 vjetësh, Kryeministri fillon procedurën e përzgjedhjes së një përfaqësuesi, 2 muaj përpara përfundimit të mandatit.

5. Nëse anëtari/ja i/e Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar paraqet dorëheqjen para mbarimit të mandatit, Kryeministri fillon procedurën e përzgjedhjes së një përfaqësuesi të ri anëtar të Këshillit.

6. Çdo anëtar qëndron në detyrë deri në emërimin e anëtarit vijues në Këshill.

7. Kryeministri kujdeset gjatë procedurës së emërimit të anëtarëve të Këshillit të realizojë përfaqësimin sipas kategorisë së aftësisë së kufizuar, moshës e gjinisë së anëtarit përfaqësues.

Neni 5

Përfundimi i qëndrimit në detyrë i anëtarëve të Këshillit

Qëndrimi në detyrë i anëtarit/es të/së Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar përfundon:

- a) me ndryshimin e anëtarit përfaqësues në rastet e organeve shtetërore nga titullari i institucionit;
- b) me plotësimin e afatit 4-vjeçar, në rastet e anëtarëve me mandat, kur nuk është ripropozuar për një mandat të ri;
- c) me dorëheqjen e vetë anëtarit/es së Këshillit, për të cilën duhet të njoftojë me shkrim një javë përpara organin që e ka propozuar;
- d) për mospjesëmarrje në dy mbledhje radhazi;
- e) me vdekjen e tij/saj;
- f) raste të tjera të parashikuara në ligj.

Neni 6

Kryetari/ja i/e Këshillit

1. Kryetari i/e Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar është ministri/ja që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar. Kryetari/ja i/e Këshillit drejton mbledhjen e tij, diskutimet në të, duke siguruar zbatimin e dispozitave të ligjit nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, dhe në përputhje me ligjin nr. 8480, datë 27.5.1999, “Për funksionimin e organeve kolegjiale të administratës shtetërore dhe enteve publike” dhe rregullat e përcaktuara në këtë rregullore.

2. Kryetari i Këshillit përfaqëson Këshillin në marrëdhënie me palë të treta.

Neni 7

Pjesëmarrës të tjerë në mbledhjet e Këshillit

1. Në mbledhjet e Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar, me vendim të Këshillit, mund të ftohen të marrin pjesë, pa të drejtë vote:

- a) Avokati i Popullit;
- b) Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi;
- c) Ministrat e papërfaqësuar në Këshill;
- d) përfaqësues të organeve vendore;
- e) përfaqësues të organizatave të personave me aftësi të kufizuara;
- f) përfaqësues të organizatave për personat me aftësi të kufizuara;
- g) përfaqësues të organizatave ndërkombëtare, të cilat angazhohen në fushën e aftësisë së kufizuar;
- h) përfaqësues të organizatave të biznesit;
- i) përfaqësues të medieve;
- j) përfaqësues të institucioneve arsimore e shkencore;
- k) specialistë të administratës publike që merren me çështjet e aftësisë së kufizuar, në varësi të çështjeve që do të diskutohen;
- l) nëpunës që merren me çështjet e aftësisë së kufizuar në administratën publike, qendrore apo vendore;
- m) ekspertë të çështjeve të aftësisë së kufizuar, si dhe
- n) ekspertë të tjerë të fushave të ndryshme, rast pas rasti, sipas rendit të ditës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Të drejtën për të propozuar pjesëmarrjen e të ftuarve pa të drejtë vote, në mbledhjet e Këshillit, me miratim të Kryetarit e kanë:

- a) anëtarët e Këshillit;
- b) drejtuesi/ja i/e strukturës për çështjet e aftësisë së kufizuar në ministrinë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar/sekretariati teknik i aftësisë së kufizuar i Këshillit;
- c) secili prej subjekteve të përmendur në pikën 1 të këtij neni, që paraqet kërkesë për këtë qëllim dhe kur Kryetari ka vendosur në agjendë pjesëmarrjen e tyre.

3. Gjatë mbledhjes së Këshillit në të cilën marrin pjesë, pjesëmarrësit pa të drejtë vote ftohen të japin opinione sqaruese dhe sugjerime për çështjet që diskutohen, sipas kërkesave të anëtarëve të Këshillit.

Neni 8

Sekretariati Teknik i Këshillit

1. Sekretariati Teknik i Këshillit krijohet pranë ministrisë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar dhe është struktura mbështetëse për Këshillin.

2. Sekretariati Teknik ushtron këto detyra:

- Koordinon procesin e hartimit të planeve kombëtare të veprimit për aftësinë e kufizuar për zbatimin e Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara.
- përgatit raportin për zbatimin e planeve kombëtare të veprimit për aftësinë e kufizuar për zbatimin e Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara.
- përgatit materialet për takimet e Këshillit, njofton anëtarët e Këshillit për mbledhjet e radhës të Këshillit, mbledh dhe shpërndan informacione për aftësinë e kufizuar, koordinon dhe bashkërendon punën me nëpunësit që merren me çështjet e aftësisë së kufizuar në institucione, mban bazën e të dhënave të organizatave të personave me aftësi të kufizuara dhe organizatave për personat me aftësi të kufizuara dhe ka marrëdhënie të vijueshme me to, mban procesverbalin gjatë takimit të Këshillit, zbardh dhe shpërndan atë, si edhe ushtron detyra sipas kërkesave të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

Neni 9

Mbledhjet e Këshillit

1. Këshilli mbledhet të paktën dy herë në vit.

2. Këshilli mund të mbledhet në takime jashtë radhe, nëse kërkohet nga Kryetari i Këshillit sipas përcaktimeve të kësaj rregulloreje.

3. Mbledhjet e Këshillit thirren nga Kryetari i Këshillit, i cili vendos për datën dhe kohën e mbledhjeve të radhës, përveç rasteve kur vetë Këshilli ka vendosur ndryshe. Çdo ndryshim në datën dhe kohën e vendosur për mbledhjet i njoftohet çdo anëtar i organit kolegjal.

4. Mbledhjet mund të mbahen edhe përmes komunikimit elektronik, ndërsa votimet mund të realizohen përmes votimit elektronik apo me vendim qarkullues, kur kjo miratohet nga vetë Këshilli në mbledhjen paraardhëse.

5. Kryetari është i detyruar të thërrasë mbledhjen kur kërkohet me shkrim nga të paktën 1/3 e anëtarëve me të drejtë vote. Në këtë rast, anëtarët përcaktojnë edhe çështjet që shqyrtohen në mbledhje.

6. Anëtarët e Këshillit njoftohen për thirrjen e mbledhjeve, jo më pak se 15 ditë kalendarike para datës së thirrjes së mbledhjes.

7. Njoftimi për thirrjen e mbledhjes bëhet përmes Sekretariatit Teknik të Këshillit. Njoftimi përmban informacionin mbi datën, kohën, vendin e zhvillimit të mbledhjes, çështjet dhe dokumentet për të cilat do të diskutohet në mbledhje.

8. Kryetari vendos për agjendën e mbledhjes. Cilido anëtar që dëshiron të shtojë çështje të tjera në agjendë, njofton Kryetarin e Këshillit, përmes Sekretariatit Teknik, jo më vonë se 10 ditë para takimit.

9. Mbledhjet e Këshillit janë të vlefshme kur në hapjen e mbledhjes janë të pranishëm më shumë se 1/2 e anëtarëve të Këshillit.

10. Anëtarët që nuk kanë mundësi për pjesëmarrje në takim, njoftojnë Sekretariatin Teknik për mospraninë e tyre, mundësisht, jo më shumë se 5 ditë para takimit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 10

Shqyrtimi i çështjeve

1. Kryetari i Këshillit hap mbledhjen fillimisht, duke verifikuar kuorumin e nevojshëm për zhvillimin e mbledhjes dhe duke lexuar agjendën për të gjithë të pranishmit. Nëse të paktën 2/3 e anëtarëve të Këshillit kërkojnë shqyrtimin dhe marrjen e vendimeve për çështje që nuk janë në rendin e ditës, Kryetari i shton ato në rendin e ditës.

2. Kryetari i Këshillit fillon shqyrtimin e çështjeve sipas rendit të tyre në agjendë.

3. Anëtarët ftohen fillimisht, të bëjnë pyetje në lidhje me çështjet e rendit të ditës dhe në vijim, ftohen të diskutojnë në lidhje me to. Anëtarët gëzojnë të drejtën të marrin fjalën sa herë dëshirojnë gjatë kohës së pyetjeve dhe diskutimeve.

4. Këshilli shqyrton çdo çështje dhe merr vendim për secilën prej tyre në përfundim të diskutimit të saj, para se të fillojë diskutimi për çështjen e radhës.

Neni 11

Mbajtja e procesverbalit

1. Sekretariati Teknik i Këshillit mban procesverbalin e mbledhjeve të Këshillit në të cilin përfshihen informacione mbi ditën, kohën, vendin e zhvillimit të mbledhjes, agjendën, të pranishmit, çdo pyetje e diskutim, si nga anëtarët me të drejtë vote ashtu edhe nga të ftuarit, vendimet e marra, përfshirë votat pro e kundër.

2. Për rastet kur kjo është e mundur, procesverbali qarkullon në përfundim të mbledhjes për konfirmim nga të gjithë anëtarët e Këshillit dhe pasqyron çdo ndryshim të kërkuar, në përputhje me mbledhjen, nga anëtarët.

3. Procesverbali, në rastet kur zbardhja e tij është e pamundur, ose Këshilli vendos, qarkullon për miratim elektronikisht, ose në mënyrë tjetër të miratuar nga Këshilli.

4. Në çdo rast, procesverbali miratohet brenda 5 ditëve kalendrike nga dita e mbledhjes së Këshillit.

5. Procesverbali firmoset nga Kryetari i Këshillit dhe punonjësi i Sekretariatit Teknik të Këshillit që mbajti procesverbalin.

Neni 12

Vendimet e Këshillit

1. Këshilli merr vendim për çdo pikë të agjendës, me përjashtim të rasteve kur vendoset shtyrja e shqyrtimit të çështjes.

2. Vendimet e Këshillit janë të vlefshme kur për to votojnë më shumë se 1/2 e të pranishmëve.

3. Anëtarët e Këshillit të pranishëm në mbledhje, janë të detyruar të votojnë për çdo çështje, pa gëzuar të drejtën e abstenimit, me përjashtim të rasteve kur kanë ndonjë pengese ligjore për të votuar.

4. Kryetari i Këshillit voton i fundit.

5. Votimi i çështjeve bëhet i hapur me përjashtim të rasteve kur parashikohet ndryshe nga ligjet në fuqi.

6. Çdo vendim i marrë nga Këshilli zbardhet si i tillë më vete dhe firmoset nga Kryetari i Këshillit.

7. Çdo vendim i Këshillit i paraqitet Kryeministrit dhe për dijeni ministrave përkatës.

Neni 13

Ndryshimet e rregullores

Çdo anëtar i Këshillit mund të propozojë ndryshime në Rregulloren e Këshillit, të cilat, pasi miratohen, i përcillen Këshillit të Ministrave nga Ministri që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar.

VENDIM
Nr. 708, datë 26.8.2015

**PËR LLOJET, PERIODICITETIN DHE MËNYRËN E RAPORTIMIT TË TË DHËNAVE
STATISTIKORE PËR AFTËSINË E KUFIZUAR NGA STRUKTURAT SHETËTËRORE
PËRGJEGJËSE, NË NIVEL QENDROR DHE VENDOR¹**

(ndryshuar me VKM nr. 411, datë 19.6.2019)

(i përditësuar)

Në mbështetje të pikës 4, të nenit 100, të Kushtetutës dhe të pikës 2, të nenit 17, të ligjit nr. 93/2014, "Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara", me propozimin e ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Institucionet e pavarura, institucionet e administratës shtetërore, bashkitë dhe qarqet mbledhin të dhëna statistikore për aftësinë e kufizuar, sipas fushave ku operojnë, me qëllim hartimin, përmirësimin dhe zbatimin e politikave në mbështetje të programeve të aksesit dhe të përfshirjes së personave me aftësi të kufizuara.

2. Mbledhja dhe ruajtja e të dhënave nga institucionet, sipas pikës 1, të këtij neni, duhet të jenë në përputhje me parashikimet ligjore për mbrojtjen e të dhënave, për garantimin e konfidencialitetit dhe për respektimin e jetës private të tyre. Këto të dhëna janë të aksesueshme nga personat me aftësi të kufizuara.

3. Institucionet e pavarura, bazuar në funksionimin e tyre, i dërgojnë, periodikisht, sekretariatit teknik për aftësinë e kufizuar, në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, krijuar pranë ministrisë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, të dhënat statistikore për aftësinë e kufizuar.

4. Institucionet e administratës shtetërore, bazuar në funksionimin e tyre, i dërgojnë, periodikisht, sekretariatit teknik për aftësinë e kufizuar, në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, të dhënat statistikore për aftësinë e kufizuar, sipas aneksit 1, bashkëlidhur këtij vendimi.

5. Bashkitë u dërgojnë, periodikisht, nëpunësve që mbulojnë çështjet e aftësisë së kufizuar, në qarkun përkatës, të dhënat statistikore për aftësinë e kufizuar, sipas aneksit 1, bashkëlidhur këtij vendimi.

6. Qarku përpunon të dhënat statistikore për aftësinë e kufizuar, të përcjella nga bashkitë, pjesë e tij, dhe ia përcjell ato, periodikisht, sekretariatit teknik për aftësinë e kufizuar, në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

7. Ministria, që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, përpunon të dhënat e grumbulluara, nëpërmjet sekretariatit teknik për aftësinë e kufizuar, të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

8. Ministria, që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, monitoron përditësimin progresiv të të dhënave, sipas treguesve të përcaktuar në aneksin 1, bashkëlidhur këtij vendimi, dhe i publikon ato në faqen zyrtare të internetit. Të dhënat janë pjesë e raportit që sekretariati teknik dërgon te të gjithë anëtarët e Këshillit Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar.

9. Sekretariati teknik për aftësinë e kufizuar i dërgon të dhënat e mbledhura dhe të përpunuara, sipas pikave 3–8, të këtij vendimi, në Institutin e Statistikave (INSTAT).

10. Instituti i Statistikave bën anketime të dedikuara për çështjet e aftësisë së kufizuar. Rezultatet e anketimeve i bën publike dhe informon, zyrtarisht, ministrinë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

11. Ngarkohet *ministra përgjegjëse për aftësinë e kufizuar* për ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Edi Rama

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 154. Tiranë, 2008. f. 11118

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

ANEKSI 1 TREGUESIT PËR AFTËSINË E KUFIZUAR SIPAS FUSHAVE (ndryshuar me VKM nr. 411, datë 19.6.2019)

Nr.	Lloji i statistikave	Institucioni përgjegjës	Periodiciteti
I.	Edukimi		
	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që	Ministria e Arsimit,	2 herë në vitin
1	frekuentojnë arsimin parashkollor.	Sportit dhe Rinisë	shkollor
	Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - nevojës për mbështetje (nëse kanë nevojë për mësues ndihmës ndihmës), të vlerësuar nga komisionet multidisiplinare		nëntor–maj
	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që	Ministria e Arsimit,	2 herë në vitin
2	frekuentojnë arsimin e detyruar.	Sportit dhe Rinisë	shkollor
	Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - nevojës për mbështetje ((nëse kanë nevojë për mësues ndihmës), të vlerësuar nga komisionet multidisiplinare.		nëntor–maj
	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që	Ministria e Arsimit,	2 herë në vitin
3	frekuentojnë arsimin e mesëm.	Sportit dhe Rinisë,	shkollor
	Të ndarë sipas:	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	nëntor–maj
	- llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - tipit të shkollës (e përgjithshme/profesionale/të veçanta.	dhe Ekonomisë	
	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që	Ministria e Arsimit,	2 herë në vitin
4	frekuentojnë arsimin e lartë.	Sportit dhe Rinisë	shkollor
	Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - nivelit (<i>bachelor / master</i>) - nivelit (bachelor/master).		nëntor–maj
	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që kanë ndërprerë arsimimin. Të ndarë sipas nivelit të arsimit (arsimi bazë, arsimi i mesëm i lartë):	Ministria e Arsimit,	Vjetore
5	- llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale) - shkakut të ndërprerjes.	Sportit dhe Rinisë	
6.	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që përfundojnë shkollën fillore. Të ndarë sipas:	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	Vjetore

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

	- llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).		
7.	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që përfundojnë 9-vjeçaren. Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale).	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	Vjetore
8.	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që përfundojnë shkollën e mesme. Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - tipit të shkollës (e përgjithshme/profesionale/të veçanta).	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
9.	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara të diplomuar. Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - moshës; - vendbanimit (urbane/rurale); - nivelit (<i>bachelor/ master</i>).	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Bashkia	Vjetore
10.	Numri i mësuesve që kanë marrë kualifikime për aftësinë e kufizuar: - numër fizik; - përqindje/kundrejt totalit.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	Vjetore
11.	Numri i shkollave që kanë psikologë: - kohë të plotë; - kohë të pjesshme.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	Vjetore
12.	Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara që shoqërohen nga prindërit gjatë kohës së mësimt	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	Vjetore
13.	Numri i shkollave 9-vjeçare/ të mesme/profesionale të aksesueshme për: - fëmijë në karrige me rrota; - fëmijë të verbër.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Bashkia	Vjetore
14.	Numri i nxënësve që nuk dëgjojnë që frekuentojnë shkollën e mesme - të përgjithshme; - profesionale të orientuar; - sipas gjinisë.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
15.	Numri i aktiviteteve sportive ku përfshihen Personat me Aftësi të Kufizuar.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Bashkia	Vjetore
16.	Numri i institucioneve sportive të aksesueshme për Personat me Aftësi të Kufizuar.	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Bashkia	Vjetore
II	Shëndetësia		
	Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të konstatuara në lindje. Të ndarë sipas: - llojit të aftësisë së kufizuar; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale,	Vjetore
17.			
18.	Numri i fëmijëve me autizëm të diagnostikuar nga institucionet shëndetësore. Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	Vjetore
19.	Numri i fëmijëve me autizëm që marrin trajtim në institucione të specializuara. Të ndarë sipas:	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale,	Vjetore

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

	- grupmoshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).	Bashkia	
20.	Numri i personave me aftësi të kufizuara mendore që marrin trajtim në institucione shëndetësore. Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale)	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	Vjetore
21	Numri i qendrave shëndetësore parësore të aksesueshme (urbane/rurale).	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Bashkia	Vjetore
22.	Numri i spitaleve të aksesueshme	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Bashkia	Vjetore
III.	Drejtësia		
	Numri i personave me aftësi të kufizuar që përfitojnë nga ndihma ligjore falas	Ministria e	Vjetore
23	Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).	Drejtësisë	
	Numri i personave me aftësi të kufizuar (PAK) që aplikojnë për të përfituar ndihmë ligjore falas. Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale).	Ministria e Drejtësisë	Vjetore
24.			
25.	Numri i institucioneve të drejtësisë të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuar.	Ministria e Drejtësisë	Vjetore
26.	Numri i proceseve gjyqësore ku janë të përfshirë Personat me Aftësi të Kufizuar.	Ministria e Drejtësisë	Vjetore
	Të ndarë sipas: - paditës; - i paditur.		

IV. Strehimi/zhvillimi urban/infrastruktura/transporti

27	Numri i banesave të aksesueshme, të ndërtuara nga Enti Kombëtar i Banesave.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Enti Kombëtar i Banesave	Vjetore
28.	Numri i aplikimeve të bëra nga personat me aftësi të kufizuar për procedurë legalizimi.	Agjencia Shtetërore e Kadastrës	Vjetore
29.	Numri i personave me aftësi të kufizuar përfitues nga ligji për legalizimin.	Agjencia Shtetërore e Kadastrës	Vjetore
30.	Numri i stacioneve dhe i mjeteve të transportit qytetës të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuar.	Bashkia	Vjetore
V.	Punësimi		
31.	Numri i personave me aftësi të kufizuar të regjistruar si punëkërkuar të papunë pranë zyrave të punësimit.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	6-mujore
32.	Numri i personave me aftësi të kufizuar të punësuar nga zyrat e punësimit.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	6-mujore
33.	Numri i personave me aftësi të kufizuar të punësuar në subjekte private, ndarë sipas gjinisë.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	6-mujore
34.	Numri i personave me aftësi të kufizuar të punësuar nga programi specifik për nxitjen e punësimit të PAK-ut, ndarë sipas gjinisë.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	6-mujore
	Fondi i shpenzuar për punësimin e PAK-ut, nga programi specifik për	Ministria e Financave	Vjetore

Përmbledhje legjislativi për personat me aftësi të kufizuara

35.	nxitjen e punësimit.	dhe Ekonomisë	
36.	Numri i zyrave të punësimit të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
37.	Numri i qendrave të arsimit profesional të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
38.	Numri i personave me aftësi të kufizuara që ndjekin kurse profesionale. Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë; - vendbanimit (urbane/rurale); - llojit të kursit profesional.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
39.	Numri i personave me aftësi të kufizuara që punësohen pas përfundimit të kurseve profesionale.	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	Vjetore
VI 40 41 42	Kultura		
40.	Numri i institucioneve dhe i objekteve të kulturës të aksesueshme për Personat me Aftësi të Kufizuara.	Ministria e Kulturës Bashkia	Vjetore
41.	Numri i aktiviteteve kulturore ku janë të përfshirë Personat me Aftësi të Kufizuara.	Ministria e Kulturës Bashkia	Vjetore
42.	Numri i artistëve me aftësi të kufizuara. Të ndarë sipas: - grup-moshës; - gjinisë.	Ministria e Kulturës Bashkia	Vjetore

VENDIM

Nr. 1074, datë 23.12.2015

PËR PËRCAKTIMIN E MASAVE PËR MËNJANIMIN E PENGESAVE NË KOMUNIKIM DHE INFRASTRUKTURË NË OFRIMIN E SHËRMBIMEVE PUBLIKE PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 11, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, me propozimin e ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

KREU I

RREGULLIME TË PËRGJITHSHME

1. Ky vendim përcakton masat për zbatimin dhe unifikimin e rregullave, në bazë të të cilave mënjahen pengesat mjedisore dhe infrastrukturore për të bërë të mundur aksesin në strehim, transport, shëndetësi, kujdes social, arsimim, punësim dhe shërbime për personat me aftësi të kufizuara.

2. Janë pengesa në komunikim:

a) vështirësitë në komunikim që kanë personat me dëmtime ndijore, veçanërisht ata me dëmtime në shikim e dëgjim;

b) vështirësitë në komunikim që kanë personat që kërkojnë formate të thjeshta për t’u lexuar dhe për t’u kuptuar.

3. Janë pengesa infrastrukturore:

a) pengesat fizike si burim vështirësish për lëvizjen e kujtudo dhe në mënyrë të veçantë të atyre që, për çfarëdolloj arsyeje, kanë një aftësi lëvizëse të kufizuar, të përhershme ose të përkohshme;

b) pengesat që kufizojnë ose pengojnë këdo në përdorimin komod dhe të sigurt të hapësirave, pajisjeve e të pjesëve përbërëse;

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 243. Tiranë, 2015. f. 16659

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) mungesa e mjeteve dhe e sinjalizimeve që lejojnë orientimin dhe njohjen e vendeve e të burimeve të rrezikut për këdo dhe, në veçanti, për personat me shikim apo dëgjim të kufizuar.

4. Ky vendim e shtrir zbatimin mbi:

a) bashkitë dhe strukturat e tyre të kontrollit, sipërmarrësit privatë, administratorët e bizneseve, kompanitë e projektimit e të zbatimit të projekteve ndërtimore, si dhe të gjitha subjektet përgjegjëse për të garantuar një mjedis pa pengesa për kategorinë e personave me aftësi të kufizuara;

b) të gjitha ndërtimet e strukturat ndërtimore të reja dhe ekzistuese, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, kryesisht objektet e shëndetit publik, banesat dhe objektet rezidenciale, shkollat dhe institucionet shkencore, objektet kulturore, objektet e kultit, qendrat tregtare, institucionet administrative e të shërbimit publik, ndërmarrjet e qendrat e punës, në mjediset e të cilave ofrohen shërbime publike, parqet, sheshet e rrugët;

c) mjetet e transportit publik;

ç) mediat dhe tërësinë e mjeteve publike apo private të informimit publik.

5. Standardet e përshtatshmërisë zbatohen në të gjitha ndërtimet e strukturat ndërtimore ekzistuese si dhe në parqet, sheshet e rrugët ekzistuese, bazuar në kërkesat e parashikuara në kreun II, të këtij vendimi.

6. Shërbimi dhe mjetet e transportit publik përmbushin kërkesat e përshtatshmërisë, të parashikuara në kreun II, të këtij vendimi.

7. Njësitë vendore përgjegjëse për transportin publik, qytetas dhe ndërqytetës, publikojnë /afishojnë në çdo stacion të mjeteve të transportit publik orarin e lëvizjes së mjeteve të përshtatura dhe monitorojnë zbatimin e tij.

8. Mjetet, mënyrat dhe formatet e komunikimit të përdorura në ofrimin e shërbimeve publike përmbushin kërkesat e përshtatshmërisë në komunikim, të parashikuara në këtë vendim.

9. Çdo subjekt, që ofron shërbime për publikun, është i detyruar që të miratojë një plan masash për zbatimin e kërkesave të këtij vendimi brenda 6 (gjashtë) muajve nga hyrja e tij në fuqi.

10. Në planin e masave përfshihet detyrimi i subjektit për:

a) evidentimin e objekteve ekzistuese dhe të shërbimeve, për të cilat nevojitet përshtatshmëria;

b) planifikimin progresiv të fondeve të nevojshme për përshtatjen;

c) përcaktimin e afatit kohor për realizimin e përshtatshmërisë.

11. Plani i masave, një kopje e të cilit i dërgohet Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, miratohet me urdhër të titullarit /drejtuesit të subjektit dhe bëhet publik.

12. Subjektet planifikojnë në mënyrë progresive procesin e përshtatjes në përputhje me dispozitat e këtij vendimi.

13. Çdo subjekt, sipas pikës 4, të këtij vendimi, ka detyrimin që, brenda 12 (dymbëdhjetë) muajve nga data e miratimit të planit të masave, të fillojë punën për të realizuar procesin e përshtatshmërisë lidhur me objektet ekzistuese dhe shërbimet e ofruara.

14. Plani i masave e raportimet periodike /vjetore për realizimin e tyre publikohen nga subjektet e ngarkuara sipas këtij vendimi në çdo rast në faqet e internetit të institucioneve të tyre dhe dërgohen gjithashtu edhe në ministrinë përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar.

15. Marrja e masave për përshtatshmëri, në çdo rast, do të jetë pjesë e specifikimeve teknike, si një nga kushtet e detyrueshme për t'u plotësuar në një proces prokurimi.

16. Ndalohej dhënia e financimeve ose mbështetja financiare nga ana e shtetit apo enteve publike dhe jopublike/donatorëve për ndërtimin e një vepre, me qëllim ofrimin e shërbimit publik, nëse objekti nuk përmbush kërkesat e parashikuara në këtë vendim.

KREU II RREGULLA TË POSAÇME

1. Niveli i aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara garantohet në përputhje me kërkesat teknike, në çdo rast.

2. Çdo kërkesë teknike për përshtatshmërinë e objekteve të reja dhe atyre ekzistuese, parqeve, shesheve dhe rrugëve zbatohet sipas dispozitave të parashikuara në vendimin nr.1503, datë 19.11.2008, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e rregullores "Për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuara"".

3. Subjektet, që ofrojnë shërbim publik, garantojnë proces komunikimi dhe informimi për individët me vështirësi shikimi ose plotësisht të verbër, duke botuar në gjuhën braille dhe/ose me shkrim të zmadhuar dhe/ose në formatin audio materiale të lidhura drejtpërdrejt me interesat parësorë të këtij grupi njerëzish, duke

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

parashikuar në mënyrë progresive edhe buxhetin përkatës të nevojshëm për përmbushjen e kësaj përshtatshmërie. Shërbimet e ofruara, ku përparësi kanë shërbimet e ofruara nga institucione të ligjit dhe tatim-taksave, institucione të arsimit dhe botimit, të shëndetësisë, të punësimit e të transportit, respektojnë kërkesat e përshkruara në këtë vendim.

4. Ministria përgjegjëse për çështjet e arsimit e bën të detyrueshëm (pjesë të kurrikulës arsimore) mësimin e gjuhës Braille, krahas mësimin të gjuhës së shkruar dhe/ose të folur shqipe në shkollën speciale për personat që nuk shikojnë, e cila është pjesë e sistemit të arsimit të detyrueshëm. 60% e stafit pedagogjik, përfshi organet drejtuese, të shkollës speciale për personat që nuk shikojnë janë persona që nuk shikojnë dhe që zotërojnë gjuhën braille.

5. Ministria përgjegjëse për çështjet e arsimit merr masa për mbarrëvajtjen e procesit të shndërrimit të instituteve speciale për nxënësit e verbër në qendra burimore multidisiplinare.

6. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar zyrtarizon dhe publikon, brenda 1 viti nga data e hyrjes në fuqi e këtij vendimi, kodin e gjuhës braille.

7. Ministria përgjegjëse për çështjet e rendit e të sigurisë pajis forcat e rendit me njohuri bazë për sinjalistikën me audio dhe forma të tjera të përshtatura për lëvizshmërinë e pavarur të njerëzve të verbër, njihjen e shkopit të bardhë, gjuhës braille dhe shenjave të tjera dalluese, si mjete identifikuese të individëve të verbër.

8. Institucionet e shërbimit të transportit publik/privat, përveç zbatimit të kërkesave për përshtatshmëri të parashikuara në vendimin nr. 1503, datë 19.11.2008, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e rregullores "Për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuara"", garantojnë sistem transporti për individët e verbër ose me dëmtim të shikimit, duke përfshirë sistem të shpjegimit me audio për orientim në linjat e transportit dhe ndërthurjen e tyre.

9. Shërbimet e transportit publik ofrojnë transport qytetas me mjete tërësisht të përshtatura minimumi çdo 1 (një) orë në çdo vendqëndrim dhe shërbim transporti ndërqytetës me mjete të përshtatura për personat me vështirësi në lëvizje, minimumi një herë në ditë.

10. Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, në bashkëpunim me bashkitë, realizojnë në raste të caktuara, sidomos gjatë periudhave zgjedhore, procese komunikimi konsultimi dhe këshillimi plotësisht të aksesueshme për individët e verbër, duke ofruar edhe formate të përshtatura me audio dhe/ose forma të tjera të porositura nga komuniteti i njerëzve që nuk shikojnë.

11. Operatorët e medias, ato përgjegjës për komunikimin on-line dhe subjekte që prodhojnë forma të tjera të transmetimit drejt audiencës, aplikojnë rregullat për aksesueshmëri nëpërmjet teknologjive të posaçme dhe ofrojnë për personat e verbër shpjegim në format audio të materialeve të transmetuara kryesisht me natyrë informuese, duke parashikuar në mënyrë progresive buxhetin përkatës për aplikim të përshtatshmërisë.

12. Subjektet, që ofrojnë shërbim publik, garantojnë proces komunikimi dhe informimi për individët me vështirësi në dëgjim ose që nuk dëgjojnë dhe nuk flasin, duke siguruar përkthim në gjuhën shqipe të shenjave gjatë ofrimit të shërbimit për këtë komunitet e duke parashikuar në mënyrë progresive edhe buxhetin përkatës të nevojshëm për përmbushjen e kësaj përshtatshmërie. Shërbimet e ofruara, ku përparësi kanë shërbimet e ofruara nga institucione të ligjit, të shëndetësisë, financiare, të arsimit, të transportit, të punësimit e të kulturës, respektojnë kërkesat e përcaktuara në këtë vendim me kushtin që personi përfitues të ketë marrë/caktuar paraprakisht takim me to.

13. Ministria përgjegjëse për çështjet e arsimit përfshin në kurrikulat e arsimit të detyrueshëm për shkollën speciale për personat që nuk dëgjojnë mësimin e gjuhës së shenjave shqipe, krahas mësimin të gjuhës shqipe, të shkruar dhe/ose të folur.

14. Ministria përgjegjëse për çështjet e arsimit merr masa që të paktën 10% e personelit pedagogjik të shkollës speciale për personat që nuk dëgjojnë janë persona që nuk dëgjojnë dhe nuk flasin dhe që zotërojnë gjuhën e shkruar dhe gjuhën e shenjave shqipe.

15. Ministria përgjegjëse për çështjet e arsimit ndërmerr politika për hapjen e një programi shkollimi në shkollë të lartë (bachelor/master) për përgatitjen e interpretëve/përkthyesve të gjuhës së shenjave shqipe, si dhe të personelit shkencor në këtë fushë.

16. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar, në bashkëpunim me organizatat e personave dhe për personat që kanë aftësi të kufizuara të dëgjimit, identifikojnë çdo dy vjet nevojat për interpretë/përkthyes dhe instruktorë të mësimin të gjuhës së shenjave shqipe.

17. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar zyrtarizon dhe publikon, brenda 12 muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij vendimi, Fjalorin e Gjuhës së Shenjave Shqipe.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

18. Televizionet kombëtare transmetojnë rregullisht emisionin kryesor të lajmeve në opsionin e transmetimit të shoqëruar me titra dhe me gjuhën e shenjave.

19. Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, në bashkëpunim me bashkitë, realizojnë në raste të caktuara, sidomos gjatë periudhave zgjedhore, procese komunikimi konsultimi dhe këshillimi në distancë, me ndihmën e teknologjisë (telefon/televizion/internet), si dhe nëpërmjet videokonferencave.

20. Në personat me aftësi të kufizuara të intelektit përfshihen:

a) personat që kanë vështirësi në të lexuar dhe në të nxënë nëpërmjet gjuhës (disleksi), në të shkruar (disgrafi);

b) personat me aftësi të kufizuara intelektuale /zhvillimi;

c) personat me aftësi të kufizuara të shëndetit mendor;

ç) personat me aftësi të kufizuara të të folurit/të të shqiptuarit.

21. Subjektet, që ofrojnë shërbim publik, garantojnë proces komunikimi dhe informacioni për personat me aftësi të kufizuara të intelektit, duke përdorur teknika në përshtatje me nivelin dhe formën e dëmtimit të intelektit të individit, duke parashikuar progresivisht edhe burimet njerëzore e buxhetore të nevojshme për përmbushjen e kësaj përshtatshmërie. Shërbimet e ofruara, ku përparësi kanë shërbimet e ofruara nga institucione të shëndetësisë, mbrojtjes shoqërore, arsimit, punësimit, transportit e të kulturës, respektojnë kërkesat e parashikuara në këtë vendim.

22. Në teknikat e përshtatura përfshihen minimumi:

a) dhënia e kohës së nevojshme për të procesuar, kuptuar dhe reagu;

b) rimarrja dhe përsëritja e informacionit, shpjegimi i informacionit në gjuhë të thjeshtë, copëzimi i informacionit në koncepte më të thjeshtuara, pa e tepruar, dhënia e besimit dhe e sigurisë gjatë komunikimit;

c) të dëgjuarit e vëmendshëm, mosndërprerja e panevojshme e ligjëratës, përdorimi i fjalive e i fjalëve të thjeshta në të shkruar;

ç) përdorimi i figurave, fotove, ngjyrave në materiale të shtypura.

23. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar, në bashkëpunim me akademikë dhe ekspertizën e OJF-ve, përgatit, boton dhe shpërndan një udhëzues/manual për punonjësit e institucioneve të shërbimeve publike për mënyrat e komunikimit e të informimit të personave të përmendur në pikën 24, të këtij kreu, si dhe për mënyrën e përpilimit të materialeve të shkruara për këta persona.

24. Në çdo rast, çdo institucion, që komunikon dhe informon nëpërmjet teknologjisë së komunikimit dhe informimit on-line, merr masa progresive për zbatimin e kërkesave të aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara të intelektit, duke ndërtuar dhe përshtatur në përputhje me nevojat e tyre çdo medium të komunikimit dhe informimit në internet të parashikuar për ta apo për konsum publik.

KREU III

MONITORIMI DHE ANKIMI

1. Monitorimi për zbatimin e këtij vendimi bëhet nga Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore, i cili merr masat përkatëse sipas kompetencave të veta dhe njofton ministrinë që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar për çdo rast shkeljeje.

2. Ministria, që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar, për rastet e moszbatimit të rregullave të parashikuara në këtë vendim nga institucionet sipas pikës 4, të kreut I, të këtij vendimi, u kërkon subjekteve përkatëse të marrin masat e nevojshme dhe të korrigjojnë shkeljen brenda një afati, jo më shumë se 1/2 e afatit të parashikuar në planifikim.

3. Moszbatimi i rregullave të vendosura në këtë vendim përbën shkak për dhënien e masave disiplinore për punonjësit përgjegjës në përputhje me legjislationin në fuqi.

4. Çdo subjekt, person fizik ose juridik, paraqet para ministrit që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar ankesa për shkeljen e së drejtës për aksesueshmëri në shërbime publike.

5. Ministri përgjegjës për çështjet e aftësisë së kufizuar, nëpërmjet sekretariatit teknik të Këshillit Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar, merr në shqyrtim ankesën dhe u kërkon organeve kompetente referuese marrjen e masave administrative, si dhe përgatitjen e një informacioni për Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI

Edi Rama

VENDIM
Nr. 874, datë 24.12.2019

PËR MËNYRËN E OFRIMIT TË NDIHMESËS PERSONALE DHE KRITERET E PËRZGJEDHJES SË NDIHMËSIT PERSONAL¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 4, të nenit 8, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

I. MËNYRA E OFRIMIT TË NDIHMESËS PERSONALE

1. Ndihmësi personal është ai individ i zgjedhur dhe i udhëzuar nga një person me aftësi të kufizuara, për ta ndihmuar këtë të fundit që të kapërcejë pengesat në jetën e përditshme.

2. E drejta e përfitimit të ndihmës personal përcaktohet, nga:

- a) komisionet mjekësore për caktimin e aftësisë për punë;
- b) Komisioni Mjekësor i Përcaktimit të Verbërisë;
- c) komisionet shumëdisiplinore të vlerësimit biopsikosocial të aftësisë së kufizuar.

3. Ndihmësi personal ofron ndihmesën/asistencën personale në cilësinë e ndihmës, për:

- a) kujdesin personal për personat me aftësi të kufizuara;
- b) shoqëruesit për personat e verbër;
- c) interpretuesit e gjuhës së shenjave; dhe
- ç) lehtësuesit në komunikim për personat me aftësi të kufizuara, në të folur dhe në të dëgjuar.

4. Ndihmësi personal ofron ndihmesën/asistencën personale, sipas përcaktimeve në këtë vendim, për të mundësuar realizimin e veprimtarive bazë të jetës së personave me aftësi të kufizuara, në përputhje me moshën në familje dhe në shoqëri dhe për të siguruar një pjesëmarrje aktive në jetën e komunitetit.

5. Detyrat e ndihmës personal përfshijnë, por nuk kufizohen, në detyrat e përcaktuara në pikën 3, të këtij vendimi, dhe synojnë t’i vijnë në ndihmë personit me aftësi të kufizuara, për:

- a) realizimin e veprimtarive për përmbushjen e nevojave themelore për t’u mundësuar atyre të jetojnë me dinjitet;
- b) shoqërimin jashtë shtëpisë për të siguruar pjesëmarrjen dhe përfshirjen e plotë në jetën politike, ekonomike, sociale, kulturore dhe fetare;
- c) shoqërimin për marrjen e shërbimeve sociale, shëndetësore, rehabilituese e integruese dhe shoqërimi për në shkollë për fëmijët e moshës shkollore;
- ç) marrjen në kohë të mjekimeve, sipas rekomandimit të mjekut; dhe
- d) mbajtjen e higjienës personale.

6. Mbështetja në komunikim përfshin, por nuk kufizohen te:

- a) shërbimet e përkthyesit të gjuhës së shenjave;
- b) ndihma për të komunikuar nëpërmjet ligjërimit dhe/apo shenjave të veçanta;
- c) ndihma në përdorimin e programeve që ndihmojnë komunikimin përmes figurave;
- ç) përshtatja e informacionit të shkruar, sipas nevojave.

7. Ndihmësi personal ofron ndihmesën/asistencën personale nën drejtimin dhe udhëzimet e vetë personave me aftësi të kufizuara, edhe në rastet kur personi me aftësi të kufizuara është asistuar nëpërmjet mbështetjes me ndihmë në vendimmarrje, ose nën drejtimin dhe udhëzimet e përfaqësuesve ligjorë të personave me aftësi të kufizuara.

8. Ndihmësi/asistenca personale ofrohet në përputhje me nevojat, mundësitë, rrethanat e jetës, dhe dëshirat e personave me aftësi të kufizuara, si edhe në mirëkuptim ndërmjet palëve.

9. Ndihmësi personal ofron ndihmesën/asistencën personale, në respekt të të drejtave dhe lirive të personit me aftësi të kufizuara, duke mos cenuar dinjitetin dhe pavarësinë e tij, si edhe duke garantuar lirinë e zgjedhjes, të pjesëmarrjes, të përfshirjes së plotë dhe efektive, ruajtjen e konfidencialitetit dhe të privatësisë.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 182. Tiranë, 2019. f. 14811

II. DOKUMENTACIONI DHE KRITERET E PËRZGJEDHJES SË NDIHMËSIT PERSONAL

1. Ndihmësi personal zgjidhet nga vetë përfutuesi dhe/ose nëpërmjet mbështetjes me ndihmë në vendimmarrje, ose nga kujdestari ligjor, sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi.

2. Shërbimet e ndihmësit personal mund të ofrohen nga:

- a) anëtarë të familjes;
- b) kujdestarë ligjorë;
- c) të afërm ose miq;
- ç) punonjës të fushës sociale apo çdo person tjetër që ka marrë kualifikimet e kërkuara për ofrimin e këtij shërbimi;

d) subjektet publike/jopublike që ofrojnë shërbime të ndihmësit personal, për ofrimin e këtij shërbimi, sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi.

dh) organizata shërbimesh, të ngritura nga persona me aftësi të kufizuara.

3. Ndihmësi personal paraqet pranë administratorit shoqëror të njësisë administrative kopjen e kartës së identitetit.

4. Administratori shoqëror kontakton personin me aftësi të kufizuara/përfaqësuesin ligjor të tij dhe merr konfirmimin e tij/saj për ndihmësin personal të përzgjedhur.

Për personat me aftësi të kufizuara, të cilëve me vendim gjykate i është caktuar kujdestar ligjor, administratori shoqëror siguron kopje të vendimit të gjykatës, të cilën e bën pjesë të dosjes.

5. Listat emërore, së bashku me numrin personal të kartës së identitetit të personave që ofrojnë shërbimin e ndihmesës/asistencës personale të personave me aftësi të kufizuar, dërgohen nga bashkitë pranë drejtorive rajonale të shërbimit social shtetëror, nën juridiksionin e së cilës përfshihen, për t'u hedhur në Regjistrin Kombëtar Elektronik.

6. Për t'u përzgjedhur në cilësinë e ndihmësit personal, duhet të plotësohen këto kritere:

- a) të jetë në moshë madhore, mbi 18 vjeç;
- b) të mos jetë i dënuar me vendim gjykate, të formës së prerë, për kryerjen e një vepre penale, kundërvajtjeje penale me dashje apo me vendim gjykate për dhunë në marrëdhëniet familjare;
- c) të jetë i aftë për t'i shërbyer personit me aftësi të kufizuara;
- ç) të ketë njohuri bazë mbi aftësinë e kufizuar, të drejtat e personave me aftësi të kufizuara, si edhe mbi etikën në ofrimin e ndihmës/asistencës shtëpiake, sjellje e komunikim ose të jetë i gatshëm t'i përfitojë këto njohuri në një kohë sa më të shpejtë, me qëllim që të garantojë cilësinë e shërbimit të ofruar;
- d) të ketë marrë udhëzime përgatitore nga përfutuesi për të ofruar shërbimet e ndihmësit personal;
- dh) të shprehë gatishmëri për të marrë trajnime të tjera, sipas nevojës.

7. Subjektet publike/jopublike, që ofrojnë shërbime të ndihmësit personal, duhet të jenë të licencuar sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi, për kryerjen e shërbimeve që marrin përsipër.

8. Ndihmësit personalë duhet të kualifikohen në vazhdimësi për mënyrat e ofrimit të shërbimit të ndihmesës/asistencës personale, sipas përcaktimeve të shkronjës "ç", të pikës 6, të këtij kreu.

9. Shërbimi Social Shtetëror harton modulet e trajnimit për shërbimin e ndihmesës/asistencës personale dhe përgatit stafet e shërbimeve sociale pranë bashkive për të ofruar trajnimet e ndihmësve personale.

III. MONITORIMI I NDIHMESËS/ASISTENCËS PERSONALE DHE MBËSHTETJA PËR NJË SHËRBIM CILËSOR

1. Monitorimi i shërbimeve të ndihmësit personal bëhet nga personi me aftësi të kufizuara ose përfaqësuesi i tij.

2. Administratorët shoqërorë përgjegjës për çështje të personave me aftësi të kufizuara, të cilët koordinojnë mbështetjen në lidhje me shërbimet e ndihmësit personal, kanë njohuri bazë për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe të drejtat e personave me aftësi të kufizuara.

3. Administratorët shoqërorë janë përgjegjës, për:

- a) hartimin e një plani individual të përvitshëm të shërbimeve, mbështetur në rekomandimet e komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit;
- b) kryerjen e vizitave në mjedisin ku jeton individi, jo më pak se dy herë në vit;
- c) informimin e zyrës së vlerësimit mbi ndryshimin e gjendjes së personit me aftësi të kufizuara;
- ç) informimin e individëve për shërbimet shëndetësore, arsimore dhe rehabilituese ekzistuese, nën juridiksionin e bashkisë/njësisë administrative në territorin e së cilës është banor individi;
- d) informimin e individëve për kriteret, procedurat dhe dokumentacionin që duhet të plotësojnë për

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

vlerësim/rivlerësim të aftësisë së kufizuar;

dh) informimin e familjarëve për të drejtat e personit me aftësi të kufizuara, për t'u përfshirë në të gjitha aspektet e jetës shoqërore;

e) monitorimin dhe mbështetjen e shërbimit të asistencës personale;

ë) evidentimin, raportimin dhe referimin e rasteve të abuzimit e të neglizhencës;

f) organizimin dhe realizimin, sipas nevojës, të trajnimeve të ofruesve të shërbimeve të ndihmës personal.

IV. DISPOZITË E FUNDIT

Ngarkohen Shërbimi Social Shtetëror, në nivel qendror e rajonal, dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR

Edi Rama

VENDIM

Nr. 436, datë 22.6.2022

PËR MIRATIMIN E RREGULLAVE, TË PROCEDURAVE DHE TË KRITEREVE TË OFRIMIT TË SHËRBIMEVE PËR NJË JETESË TË PAVARUR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 6, të ligjit nr. 93/2014, "Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara", me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e rregullave, të procedurave dhe të kriterëve të ofrimit të shërbimeve për një jetesë të pavarur për personat me aftësi të kufizuara, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.

2. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Brendshme, Ministria e Arsimit dhe Sportit, Ministria e Kulturës, bashkitë dhe njësitë administrative për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR

Arben Ahmetaj

RREGULLAT, PROCEDURAT DHE KRITERET E OFRIMIT TË SHËRBIMEVE PËR NJË JETESË TË PAVARUR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA

KREU I

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

1. Shërbimet për jetesë të pavarur përshtaten dhe ofrohen nga çdo subjekt publik dhe jopublik, që ofron të mira dhe shërbime për publikun, duke përfshirë institucionet e pavarura, institucionet e administratës shtetërore, bashkitë dhe njësitë administrative.

2. Shërbimet e jetesës së pavarur për personat me aftësi të kufizuara janë shërbime që ofrohen për rritjen e mundësive për zgjedhje të barabarta dhe liri të barabarta me personat e tjerë në shoqëri për përfshirjen dhe integrimin social nëpërmjet vendimeve individuale, të ofruara sipas pikës 2, të nenit 5, të ligjit nr. 93/2014, "Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara".

3. Institucionet, të cilat ofrojnë shërbime ekzistuese për personat me aftësi të kufizuara, duhet të garantojnë lehtësi dhe akses për shërbime, në funksion të jetesës së pavarur, për të garantuar pjesëmarrjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha sferat e jetës, sipas fushë-veprimtarisë së tyre, si:

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 94. Tiranë, 2022. f. 11959

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) strehim;
- b) transport;
- c) shëndetësi;
- ç) kujdes social;
- d) arsimim;
- dh) punësim;
- e) pjesëmarrje në jetën kulturore, sportive;
- ë) pjesëmarrje në jetën politike dhe publike.

4. Këto shërbime:

- a) trajtojnë nevojat e personit me aftësi të kufizuara, duke respektuar të drejtat dhe dëshirat e tyre;
- b) ofrojnë mundësi për zgjedhje dhe autonomi në jetën në komunitet për personat me aftësi të kufizuara.
- c) mbulojnë në mënyrë gjithëpërfshirëse të gjitha sferat e jetës, përfshirë sferën e punësimit, arsimit dhe aktiviteteve shoqërore, profesionale dhe të kohës së lirë.

- ç) marrin në konsideratë të gjitha dëmtimet e nevojat për ndihmë që rrjedhin nga dëmtimi/aftësia e kufizuar;
- d) respektojnë të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për të udhëzuar ndihmësin personal.

5. Shërbime për jetesë të pavarur, që ofrohen nga subjektet publike dhe private, për personin me aftësi të kufizuara, koordinohen nga struktura përgjegjëse e shërbimit social në bashki/njësinë administrative, sipas planit individual të mbështetjes (PIM), aneksi nr. 1.

6. PIM-i hartohet një herë në vit kalendarik. Mbledhja për PIM-in mbahet jo më herët se 90 ditë nga data e hyrjes në fuqi të planit të ri.

KREU II

KRITERET DHE PROCEDURA E OFRIMIT TË SHËRBIMEVE PËR JETESË TË PAVARUR

1. Shërbimet e jetesës së pavarur ofrohen për personat me aftësi të kufizuara, të vlerësuar me vendime të komisioneve multidisiplinare të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në nenin 10, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, që kërkojnë shërbime.

2. Shërbimet e aksesueshme për jetesë të pavarur përcaktohen sipas legjislacionit në fuqi për aksesueshmërinë fizike dhe në informacion dhe realizohen në mënyrë progresive.

3. Kriteret e përzgjedhjes së ndihmës personal janë parashikuar në legjislacionin në fuqi për ndihmësin personal.

4. Ofrimi i pajisjeve e mjeteve teknike mbështetëse realizohet sipas përcaktimeve ligjore në fuqi.

5. Procedura për përfitimin e shërbimeve të përshtatjeve të arsyeshme në të gjitha fushat e përmendura në pikën 1, të kreut I, të këtyre rregullave, është, si më poshtë vijon:

a) Përshtatja e arsyeshme është detyrim ligjor për të gjitha subjektet e parashikuara në pikën 1, të kreut I, të këtyre rregullave.

b) Sektorët e shërbimeve të brendshme ose, në mungesë të tyre, sektorët që kryejnë funksionet e tyre në institucione private, koordinojnë punën për zbatimin e rregullave, kritereve dhe procedurave të përcaktuara në këtë vendim.

c) Kërkesa shprehet në fjalë ose me shkrim tek të gjitha subjektet e përcaktuara në pikën 1, kreut I, të këtyre rregullave, nga personi me aftësi të kufizuara, përfaqësuesi i tij, mbështetësi në vendimarrje ose/dhe ndihmësi personal.

ç) Gjatë shqyrtimit të kërkesës, subjekti, që ka detyrimin për të garantuar përshtatjen e arsyeshme, ka detyrimin të vlerësojë nëse përshtatja e arsyeshme përbën barrë të tepruar.

d) Subjekti kryen një vlerësim të kërkesës, ku përfshihen:

- i. natyra dhe kostoja e përshtatjes së nevojshme;
- ii. të dhënat për burimet financiare të institucionit/ndërmarrjes, që duhet të sigurojnë përshtatjen e arsyeshme për efekt punësimi dhe aftësimi;
- iii. efekte që mund të japin shpenzimet apo burimet financiare ose impakti që mund të ketë kjo përshtatje në funksionimin e institucionit/ndërmarrjes;
- iv. llojet e veprimtarive që kryhen, përfshirë përbërjen, strukturën, fuqinë punëtore, largësinë nga vendndodhja, marrëdhënien administrative dhe fiskale që kanë.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

6. Pas vlerësimit të kërkesës, institucionet, që kryejnë vlerësimin e përshtatjes së arsyeshme, kthejnë përgjigje brenda 20 ditësh nëse ofrojnë kushtet e përshtatjes së arsyeshme. Në rast se vlerësohet se kërkohen dokumente të tjera, ky afat zgjatet edhe për 10 ditë të tjera.

7. Koordinimi i shërbimeve të jetesës së pavarur në bashki/njësi administrative/qarqe bëhet nga koordinatori i mbështetjes për personat me aftësi të kufizuara.

8. Detyrat e koordinatorit të mbështetjes për shërbimet e jetesës së pavarur janë:

a) identifikon aktorët ofrues të shërbimeve publike dhe jopublike për jetesën e pavarur;
b) ofron informacion për shërbimet ekzistuese për jetesën e pavarur me shërbime të referimit;
c) përgatit planin individual të mbështetjes (PIM), bazuar në vlerësimin e KMCAP-së dhe në nevojat që paraqiten nga personi me aftësi të kufizuara në sferën ekonomike, sociale, të aftësisë dhe riaftësisë, arsimore, të formimit profesional e punësimit, të aktiviteteve sportive, çlodhëse e zbavitëse dhe pjesëmarrjen politike dhe në komunitet, që janë thelbësore për jetesën në komunitet të personit me aftësi të kufizuara;

ç) referon dhe bashkëpunon me institucionet dhe organizatat që ofrojnë shërbime që mundësojnë ndihmën ekonomike, zhvillimin e aftësive sociale, aftësimin dhe riaftësimin, arsimimin, formimin profesional e punësimin, aktivitete sportive, çlodhëse dhe zbavitëse, pjesëmarrjen në jetën publike dhe politike;

d) referon personin me aftësi të kufizuara në shërbimet e ndihmesës personale dhe vendimmarrje të mbështetur;

dh) monitoron mbarëvajtjen e planit individual të mbështetjes (PIM) në bashkëpunim me ofruesit e shërbimeve, i cili përmban:

- i. aftësitë, shprehjet e njohuritë;
- ii. cilësitë dhe aktivitetet e parapëlqyera;
- iii. mjetet dhe pajisje ndihmëse të nevojshme;
- iv. familjarë, të afërm ose miqtë që mund të ndihmojnë në realizimin e objektivave;
- v. qendrën për aftësim e riaftësim profesional;
- vi. shërbimet aftësuese dhe riaftësuese në familje dhe komunitet;
- vii. shërbimet e ndihmesës personale dhe të vendimmarrjes së mbështetur.

KREU III ANKIMIMI

1. Për rastet e mosfrimit të shërbimeve të jetesës së pavarur, çdo person me aftësi të kufizuara ka të drejtë:
a) të ankohet te drejtuesi i subjekteve të parashikuara në pikën 1, të kreut I, të këtyre rregullave, në rast se konstaton se rregullat, kriteret apo procedurat e parashikuara në këtë vendim janë shkelur;

b) të marrë informacion në çdo kohë, në lidhje me trajtimin e ankesës dhe të marrë shpjegime në përgjigje të ankesës së tij.

2. Çdo subjekt i parashikuar në pikën 1, të kreut I, të këtyre rregullave, është i detyruar të shqyrtojë ankesën, në mënyrë efektive brenda një periudhe 10-ditore, pas marrjes së kërkesës.

3. Kjo dispozitë nuk e kufizon të drejtën e ankimit në institucione të tjera, sipas legjislacioni në fuqi, si Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, Avokati i Popullit, ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuara, Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore dhe gjykata.

KREU IV KOORDINIMI DHE INSTITUCIONET E SHËRBIMEVE TË JETESËS SË PAVARUR, KOORDINIMI NGA INSTITUCIONET PËRGJEGJËSE

1. Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, në bashkëpunim me institucionet që punojnë me çështjet e aftësisë së kufizuar, bashkitë dhe njësitë administrative, kanë detyrimin që të koordinojnë punën për zbatimin e rregullave, kriteve dhe procedurave të përcaktuara për shërbimet e jetesës së pavarur.

2. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Shërbimi Social për zbatimin e këtij vendimi, në bashkëpunim me njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe koordinatorët mbështetës për shërbimet e jetesës së pavarur.

3. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar harton udhëzime dhe mbështet bashkitë dhe njësitë administrative për forcimin dhe bashkërendimin e shërbimeve të jetesës së pavarur në nivel kombëtar për personat me aftësi të kufizuara.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Çdo subjekt i përmendur në pikën 1, të kreut I, të këtyre rregullave, sipas nevojave të identifikuara, ofron shërbime për personat me aftësi të kufizuara, ndihmë dhe mbështetje me synim realizimin e zgjedhjeve dhe pritshmërive të vetë personit me aftësi të kufizuara për jetesën e pavarur.

5. Në çdo njësi të vetëqeverisjes vendore angazhohet struktura përgjegjëse e shërbimit social në bashki/qarqe për të koordinuar procesin dhe ngarkon një punonjës me detyrën e koordinatorit të mbështetjes.

ANEKS 1

PLANI INDIVIDUAL I MBËSHTETJES (PIM) PËR JETESËN E PAVARUR

Emër Mbiemër	
Koordinatori mbështetës	
Bashkia/Njësi Administrative	
Shërbimet aktuale që përfiton personi me aftësi të kufizuara:	
VLERËSIMI I NEVOJAVE PËR SHËRBIME PËR JETESË TË PAVARUR	
Mbrojtje sociale/shëndetësi	
Arsim	
Strehim	
Punësim/formim profesional /përshtatje e arsyeshme	
Aftësi të jetesës së përditshme/aktivitete të përditshme	

VENDIM

Nr. 470, datë 6.7.2022

PËR PËRCAKTIMIN E RREGULLAVE, PROCEDURAVE DHE KRITEREVE TË OFRIMIT TË SHËRBIMEVE TË VENDIMMARRJES SË MBËSHTETUR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 7, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Ky vendim përcakton rregullat, procedurat dhe kriteret e ofrimit të shërbimeve të vendimarrjes së mbështetur për personat me aftësi të kufizuara.

2. Në kuptim të këtij vendimi, vendimarrje e mbështetur është ushtrimi i vullnetit nga një person me aftësi të kufizuara, nëpërmjet një kompetence specifike të shtuar, që mbështet qëllimin dhe interesin më të mirë të personit të aftësisë së kufizuara, duke i mundësuar kryerjen e veprimeve për të fituar të drejta dhe për të marrë përsipër detyrime.

3. Mbështetja në vendimarrje ofrohet si alternativë fuqizuese, me qëllim realizimin e të drejtave dhe lirive të personit me aftësi të kufizuara dhe pjesëmarrjen efektive të personit në shoqëri si përfitues i shërbimeve në institucionet publike dhe jopublike, duke respektuar parimin e konfidencialitetit.

4. Ofrimi i vendimarrjes së mbështetur bazohet në respektin e nevojave, dëshirave, zgjedhjeve, vlerave, besimeve dhe traditave të personave me aftësi të kufizuara.

5. Mbështetja në vendimarrje për personat me aftësi të kufizuara, fizike, mendore, intelektuale ose ndijore ofrohet për të rritur aksesin për mbështetjen e nevojshme, kur personat me aftësi të kufizuara janë në pamundësi për të marrë vendime, sipas aneksit nr. 1, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 102. Tiranë, 2022. f. 12797

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

6. Vendimarrja e mbështetur synon marrjen e vendimeve nga personi me aftësi të kufizuara pas ofrimit të informacionit të plotë nga mbështetësi. Komunikimi i vendimeve nga personi me aftësi të kufizuara ose mbështetësi, kur garantohet komunikimi joverbal ose komunikim i thjeshtuar kryhet vetëm për rastet kur vendimarrja e mbështetur është në interesin e personit me aftësi të kufizuara dhe ky i fundit përfiton nga mbështetja në vendimarrje.

7. Personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtë:

a) të zgjedhin mënyrën si do të jetojnë, sipas mundësive të tyre;

b) të marrin pjesë në mënyrë aktive dhe gjithëpërfshirëse në aktivitetet e jetesës së përditshme, sipas vendimarrjes që mbron interesin më të lartë të tyre;

c) të marrin vendime për mbështetje në formën më efektive pa kufizime dhe ndërhyrje në të drejtat e tyre;

ç) të pranojnë ose të refuzojnë mbështetjen për vendimarrje, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;

d) të marrin vendime pa cenuar të drejtat e personave të tjerë.

8. Mbështetësi ndihmon në marrjen dhe komunikimin e vendimeve për personat me aftësi të kufizuara. Mbështetësi, në asnjë rast, nuk zëvendëson si vendimarrës vetë personat me aftësi të kufizuara.

9. Personi me aftësi të kufizuara nuk do të konsiderohet si i paaftë për të marrë vendime bazuar vetëm mbi faktin se vendimet mund të mos pranohen nga mbështetësi.

10. Mungesa e aftësisë për të marrë një vendim në një fushë të caktuar nuk nënkupton mungesën e aftësisë për të marrë vendime në fusha të tjera.

11. Mbështetja që ofrohet ndaj personit me aftësi të kufizuara synohet të jepet në një kohë sa më të shkurtër dhe në përputhje me kërkesat e personave me aftësi të kufizuara.

12. Personi me aftësi të kufizuara, i cili përfiton mbështetjen në vendimarrje, është personi që ka aftësi për të marrë vetë vendime dhe kërkon mbështetje, sipas aneksit nr. 1 bashkëlidhur këtij vendimi.

13. Personi me aftësi të kufizuara, që përfiton mbështetjen për vendimarrje, nuk prezumohet si i paaftë për të marrë vendime, në rastet kur informacioni i ofruar nuk është në formë të përshtatur, duke përfshirë gjuhën e thjeshtuar, komunikimin joverbal nga interpreti i gjuhës së shenjave, shoqëruesi për të verbrit dhe ndihmën e mjeteve ndihmëse.

14. Marrëveshja e vendimarrjes së mbështetur është alternativë për vendimarrje të mbështetur për personat me aftësi të kufizuara, që janë në gjendje të marrin vendimet e tyre, por që kanë nevojë për një kompetencë specifike të shtuar.

15. Marrëveshja për vendimarrje të mbështetur nuk zëvendëson, në asnjë rast, alternativat ekzistuese, si kujdestaria ligjore/përfaqësuesi ligjor.

16. Në rastin kur një grup individësh janë deklaruar si mbështetës në vendimarrje, ata bashkëpunojnë për procesin e mbështetjes me personin me aftësi të kufizuara, sipas përzgjedhjes së personit me aftësi të kufizuara.

17. Institucionet publike dhe jopublike, që ofrojnë shërbime, kanë detyrimin:

a) të marrin masat përkatëse për ofrimin e informacionit sipas kërkesës verbale ose me shkrim nga personi me aftësi të kufizuara;

b) të evidentojnë dhe të trajnojnë personat që ofrojnë këtë shërbim për formatet e aksesueshme sipas legjislacionit në fuqi.

18. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar, bashkitë dhe organizatat për aftësinë e kufizuar bashkëpunojnë për nxitjen dhe ndërgjegjësimin e personave me aftësi të kufizuara për të përdorur vendimarrjen e mbështetur si një mjet për fuqizimin e autonomisë e të pavarësisë së personave me aftësi të kufizuara.

19. Shërbimin e vendimarrjes së mbështetur e përfitojnë personat me aftësi të kufizuara që kërkojnë, dëshirojnë e zgjedhin këto shërbime dhe plotësojnë këto kritere:

a) Kanë mbushur moshën 18 vjeç;

b) Kërkojnë mbështetje për të marrë vendime për aktivitete të jetës së përditshme, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;

c) Hasin pengesa për marrjen apo kuptimin e informacionit që i nevojitet për të marrë vendime.

20. Mbështetës në vendimarrje është/janë:

a) familjari/ët, i afërmi/të afërmit, miqtë ose ndihmësi personal;

b) një ose disa individë me zotësi të plotë për të vepruar, që garanton/jnë mbrojtjen e personit me aftësi të kufizuara, pa qëllim abuzimi apo përfitimi gjatë gjithë ofrimit të vendimarrjes së mbështetur;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) një individ ose grup individësh, zgjedhur prej personit me aftësi të kufizuara, që plotëson kriteret e përcaktuara dhe ka nënshkruar marrëveshjen, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;

ç) i/të gatshëm që të mbështesë/in personin që kërkon mbështetje në vendimmarrje, duke vepruar në përputhje me interesin, zgjedhjet dhe dëshirat e personit me aftësi të kufizuara.

21. Mbështetësi në vendimmarrje të mbështetur nuk duhet të jetë i dënuar me vendim gjykatë të formës së prerë për kryerjen e një veprë penale, kundërvajtjeje penale me dashje apo vendim gjykatë me një nga masat mbrojtëse ndaj dhunës në familje.

22. Personi me aftësi të kufizuara dhe mbështetësi/t në vendimmarrje nënshkruajnë një marrëveshje sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi, të cilën e dorëzojnë në njësinë administrative/strukturat vendore të shërbimeve sociale në bashki. Marrëveshja nuk përjashton që personi me aftësi të kufizuara të kryejë veprime në mënyrë të pavarur nga marrëveshja.

23. Nënshkrimi i marrëveshjes kryhet në praninë e dy punonjësve nga sektori i shërbimeve sociale i bashkisë/njësisë administrative përkatëse.

24. Mbështetësi merr informacionin e duhur dhe bashkëpunon me punonjës social në bashki, për të komunikuar në mënyrë të kuptueshme dhe në formatin më të përshtatshëm për personin që merr vendimin.

25. Mbështetësi paraqitet individualisht dhe/ose me personin me aftësi të kufizuara në çdo institucion publik dhe jopublik për të marrë informacion me autorizim ligjor.

26. Punonjësi nga strukturat përgjegjëse për shërbimet e kujdesit shoqëror pranë bashkive dhe njësive administrative identifikon dhe referon rastet e mosofrimit të shërbimit të vendimmarrjes së mbështetur.

27. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Shërbimi Social Shtetëror përfshijnë vendimmarrjen e mbështetur, si shërbim i ofruar, sipas legjislationit në fuqi.

28. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Shërbimi Social Shtetëror nxitin dhe promovojnë përgatitjen e institucioneve për vendimmarrje të mbështetur përmes programeve të trajnimit në bashki, me qëllim mirëfunksionimin e këtij shërbimi.

29. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar bashkëpunon me strukturat e shërbimeve sociale në nivel rajonal dhe vendor për të përforcuar referimin e shërbimeve që ndihmojnë në vendimmarrjen e mbështetur.

30. Institucionet publike dhe jopublike kanë detyrimin që të shpjegojnë të drejtat dhe detyrimet personave me aftësi të kufizuara/mbështetësve, pasojat e veprimeve me natyrë juridike, duke përdorur teknika të përshtatshme për nivelin dhe llojin e aftësisë së kufizuar.

31. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Brendshme, Ministria e Arsimit dhe Sportit, Ministria e Kulturës, bashkitë dhe njësitë administrative për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
Arben Ahmetaj

(Aneksat bashkëlidhur vendimit gjenden në linkun <https://qbs.gov.al/eli/vendim/2022/07/06/470/72476d78-2a9a-44c5-930d-75e3e9f55ce6>)

URDHËR
Nr. 329, datë 22.12.2014

PËR MIRATIMIN E RREGULLORES “PËR TË DREJTAT E INVALIDËVE DHE PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA LËVIZËSE KUR UDHËTOJNË NËPËRMJET AJRIT”¹²

Në zbatim të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës, të nenit 7, pika “ç” të ligjit nr. 10040, datë 22.12.2008 “Kodi Ajror i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, në përputhje me ligjin nr. 9658, datë 18.12.2006 “Për ratifikimin

¹Ky urdhër përafrohet rregullorin nr. 1107/2006 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 5 korrik 2006 në lidhje me të drejtat e invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse kur udhëtojnë nëpërmjet ajrit”

² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 216. Tiranë, 2014. f. 12888

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

e marrëveshjes shumëpalëshe ndërmjet Komunitetit Evropian dhe shteteve anëtare të tij, për krijimin e një zone të përbashkët të aviacionit evropian”, dhe në përputhje me ligjin nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”,

URDHËROJ:

1. Miratimin e rregullore “Për të drejtat e invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse kur udhëtojnë nëpërmjet ajrit”.
2. Ngarkohet Autoriteti i Aviacionit Civil për zbatimin e këtij urdhri.
Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I TRANSPORTIT DHE INFRASTRUKTURËS
Edmond Haxhinasto

RREGULLORE **PËR TË DREJTAT E INVALIDËVE DHE PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA** **LËVIZËSE KUR UDHËTOJNË NËPËRMJET AJRIT**

Neni 1 **Qëllimi**

1. Kjo rregullore përcakton rregullat për mbrojtjen dhe për masat e asistencës të invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse që udhëtojnë nëpërmjet ajrit, me qëllimin për t'i mbrojtur nga diskriminimi dhe për të siguruar që ata marrin ndihmë.
2. Parashikimet e kësaj rregulloreje do të aplikohen te invalidët dhe personat me aftësi të kufizuara lëvizëse, të cilët përdorin ose kanë qëllim të përdorin shërbimet ajrore tregtare për pasagjerët në nisje nga, në transit për, apo në mbërritje në një aeroport, kur aeroporti ndodhet në territorin e Republikës së Shqipërisë ose të një shteti të ZPEA-së sipas përcaktimeve të Marrëveshjes Shumëpalëshe.
3. Nenet 3, 4 dhe 10 duhet gjithashtu të zbatohen tek pasagjerët që nisen nga një aeroport jashtë Republikës së Shqipërisë, ose jashtë shtetit partner të ZPEA-së sipas përcaktimeve të Marrëveshjes Shumëpalëshe, që nuk bëjnë pjesë në BE, drejt një aeroporti në territorin e Republikës së Shqipërisë, kur transportuesi ajror është shqiptar ose i një vendi të ZPEA-së, sipas përcaktimeve të Marrëveshjes Shumëpalëshe.
4. Kjo rregullore nuk duhet të prekë të drejtat e pasagjerëve të përcaktuara në udhëzimin e ministrit të Transportit nr. 1, datë 26.2.2013 “Për kompensimin dhe asistencën e pasagjerëve në rastin e mospranimit në bord të avionit dhe anulimit ose vonësës gjatë fluturimit”.
5. Nëse parashikimet e kësaj rregullore bien në kundërshtim me parashikimet në fuqi mbi shërbimin në tokë, kjo rregullore do të prevalojë.

Neni 2 **Përkufizime**

Kur termat vijues përdoren në tekstin e rregullores për të drejtat e invalidëve dhe të personave me aftësi të kufizuara lëvizëse kur udhëtojnë nëpërmjet ajrit, kanë kuptim si më poshtë:

- a) “Person me aftësi të kufizuar” apo “person me aftësi të kufizuara lëvizëse” nënkupton çdo person, lëvizshmëria e të cilit gjatë transportit është e kufizuar për shkak të çdo paaftësie fizike (ndijore apo lokomotore, të përhershme apo të përkohshme), paaftësi ose dëmtim të intelektit, apo çdo shkak tjetër paaftësisë, ose mosha dhe situata e të cilit kërkon vëmendjen e duhur dhe përshtatjen e shërbimeve të mundësuar për të gjithë pasagjerët, sipas nevojave specifike të tyre;
- b) “Transportues ajror” nënkupton një sipërmarrje të transportit ajror, me një licencë të vlefshme operimi;
- c) “Transportues ajror operues” nënkupton një transportues ajror që kryen ose ka si qëllim të kryejë një fluturim sipas një kontrate me një pasagjer ose në emër të një personi tjetër, juridik apo fizik, që ka një kontratë me atë pasagjer;
- d) “Transportues ajror i Republikës së Shqipërisë” nënkupton një transportues ajror me një licencë operimi të vlefshme të lëshuar nga Republika e Shqipërisë në përputhje me udhëzimin e ministrit nr. 17, datë 2.9.2010 mbi Rregullat e Zbatueshme të Operimit në Fushën e Shërbimeve Ajrore, të ndryshuar;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- e) “Transportues ajror i ZPEA-së” nënkupton një transportues ajror me një licencë operimi të vlefshme të lëshuar nga shteti i ZPEA-se në përputhje me legjislacionin përkatës për licencimin transportuesit ajror, sipas përcaktimeve të Marrëveshjes Shumëpalëshe;
- f) “Transportues ajror i BE-së” nënkupton një transportues ajror me një licencë operimi të vlefshme të lëshuar nga shteti i BE-së në përputhje me Rregulloren e Bashkimit Evropian 1008/2008 për rregullat e përbashkëta për operimin e shërbimeve ajrore në Komunitet;
- g) “Operator turistik (tour operator)” nënkupton një organizator apo shitës që ofron dhe shet paketa turistike, vetë apo nëpërmjet një përfaqësuesi, me përjashtim të transportuesit ajror;
- h) “Enti menaxhues i aeroportit” apo “Enti menaxhues” nënkupton një organ, i cili ka si objekt sipas legjislacionit kombëtar administrimin dhe menaxhimin e infrastrukturës së aeroportit, dhe koordinimin e kontrollin e aktiviteteve të operatorëve të ndryshëm të pranishëm në një aeroport apo sistem aeroporti;
- i) “Përdorues i aeroportit” nënkupton çdo person juridik ose fizik përgjegjës për transportin e pasagjerëve nëpërmjet ajrit nga ose drejt aeroportit në fjalë;
- j) “Komiteti i Përdoruesve të Aeroportit” nënkupton një komitet përfaqësuesish të përdoruesve të aeroportit apo të organizatave që i përfaqësojnë;
- k) “ECAC (KEAC)” nënkupton Konferencën Evropiane të Aviacionit Civil (*European Civil Aviation Conference*);
- l) “Rezervim” nënkupton faktin që pasagjeri ka një biletë, apo prova të tjera, të cilat tregojnë që rezervimi është pranuar dhe regjistruar nga transportuesi ajror apo operatori turistik;
- m) “Aeroport” nënkupton çdo hapësirë tokësore të përshtatur në mënyrë specifike për uljen, ngritjen, dhe manovrat e avionit, duke përfshirë pajisjet ndihmëse që këto operime mund të përfshijnë për kërkesat e trafikut të avionit dhe shërbime që përfshijnë instalimet e nevojshme për të asistuar shërbimet ajrore komerciale;
- n) “Parkim i makinave të aeroportit” nënkupton një parkim, brenda kufijve të aeroportit ose nën kontrollin e drejtpërdrejtë të entit menaxhues të aeroportit, i cili i shërben në formë të drejtpërdrejtë pasagjerëve që përdorin këtë aeroport;
- o) “Shërbimi ajror tregtar i pasagjerëve” nënkupton një shërbim të transportit ajror të pasagjerëve që operohet nga një transportues ajror nëpërmjet një fluturimi të planifikuar ose jo të planifikuar, që i është ofruar publikut të përgjithshëm për konsiderim të vlefshëm, më vete ose si pjesë e një pakete.

Neni 3

Parandalim i refuzimit të transportit

Një transportues ajror apo agjenti i saj ose një tour operator nuk do të refuzojë, mbi baza të invaliditetit apo të aftësive të kufizuara fizike:

- a) të pranojë një rezervim për një fluturim që nisët nga apo mbërrin në një aeroport në të cilin kjo rregullore aplikohet;
- b) të embarkojë një invalid apo një person me aftësi të kufizuara lëvizëse në një aeroport të tillë, me kusht që personi në fjalë ka një biletë të vlefshme dhe një rezervim.

Neni 4

Përjashtime, kushte të veçanta dhe informacion

1. Pavarësisht nga masat e nenit 3, një transportues ajror apo agjenti i saj ose një operator udhëtimesh mund të refuzojnë, mbi bazën e invaliditetit apo aftësive të kufizuara, të pranojë një rezervim për të nisur një invalid apo një person me aftësi të kufizuara:

- a) në mënyrë që të përmbushë kërkesat e aplikueshme të sigurisë (*safety*), përcaktuar nga ligje ndërkombëtare, apo kombëtare, ose me qëllim që të përmbushen kërkesat e sigurisë (*safety*) të përcaktuara nga autoriteti që i ka lëshuar transportuesit ajror në fjalë, certifikatën e operimit ajror;
- b) nëse madhësia e avionit apo e deryve të tij e bëjnë hapjen në të ose transportimin e invalidëve apo personave me aftësi të kufizuara, fizikisht të pamundur.

Në rastin e refuzimit të pranimit të rezervimit bazuar në rastet e referuara në pikat “a” dhe “b” të nënparagrafit të parë të këtij neni, transportuesi ajror, agjenti i saj apo operatori i udhëtimeve duhet të bëjë përpjekje të përgjegjshme për t’i propozuar një alternative të pranueshme personave në fjalë.

Një invalidi ose një personi me aftësi të kufizuara lëvizëse, që i është mohuar hipja në avion, mbi bazën e

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

aftësisë së tij të kufizuar, dhe çdo personi që e shoqëron atë sipas paragrafit 2 të këtij neni, duhet t'i ofrohet e drejta për rimbursim apo riudhëtim siç është parashikuar në udhëzimin e ministrit të Transporteve nr. 1, datë 26.2.2013 "Për kompensimin dhe asistencën e pasagjerëve në rastin e mospranimit në bord të avionit dhe anulimit ose vonësës gjatë fluturimit". E drejta e mundësisë për një fluturim kthimi apo riudhëtim duhet të jetë e kushtëzuar nga përmbushja e të gjitha kërkesave të sigurisë (*safety*).

2. Nën të njëjtat kushte referuar në paragrafin 1, pika "a", një transportues ajror, ose agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve mund të kërkojnë që një invalid apo person me aftësi të kufizuara lëvizëse të shoqërohet nga një person tjetër që është i aftë të mundësojë asistencën e kërkuar nga ky person.

3. Një transportues ajror, ose agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve duhet të mundësojë publikisht, në format të aksesueshëm dhe të paktën, në të njëjtat gjuhë si informacioni e mundësuar për pasagjerët e tjerë, rregullat e sigurisë (*safety*) që ai aplikon në transportin e invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse, si dhe çdo kufizim për transportin e tyre ose për pajisjet e lëvizjes për shkak të madhësisë së avionit. Një agjenci udhëtimesh duhet t'i bëjë të disponueshme rregullat dhe kufizimet e sigurisë (*safety*) për fluturimet, të përfshira në paketat e udhëtimeve, paketat e pushimeve dhe paketat e tureve të cilat organizon, shet ose ofron për shitje.

4. Kur një transportues ajror, agjenti i saj apo operatori i udhëtimeve ushtron një përjashtim sipas paragrafëve 1 ose 2, duhet të informojë menjëherë personin me aftësi të kufizuara lëvizëse për arsyet përkatëse. Në bazë të kërkesës, një transportues ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve duhet t'i komunikojë këto arsye me shkrim personit me aftësi të kufizuara, brenda 5 ditëve (pune) që nga kërkesa.

Neni 5

Caktimi i pikave të mbërritjes dhe nisjes

1. Në bashkëpunim me përdoruesit e aeroportit, nëpërmjet Komitetit të Përdoruesve të Aeroportit, kur një i tillë ekziston, dhe organizatat përkatëse që përfaqësojnë invalidët dhe personat me aftësi të kufizuara, enti menaxhues i një aeroporti, duke marrë në konsideratë kushtet lokale, duhet të caktojë pikat e mbërritjes dhe të nisjes brenda kufijve të aeroportit, ose në një pikë nën kontrollin e drejtpërdrejtë të entit menaxhues të aeroportit, si brenda dhe jashtë ndërtesave të terminalit, në të cilat personat me aftësi të kufizuara lëvizëse mund të lehtësisht të lajmërojnë mbërritjen e tyre në aeroport dhe të kërkojnë asistencë.

2. Pikat e mbërritjes dhe nisjes referuar në paragrafin 1, duhet të vijëzohen shumë qartë dhe duhet të ofrojnë informacion bazë mbi aeroportin në format të aksesueshëm.

Neni 6

Transmetimi i informacionit

1. Transportuesit ajrorë, agjentët e tyre apo operatorët e udhëtimeve duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme për marrjen e njoftimeve për nevojën për asistencë, të bëra nga invalidët ose personat me aftësi të kufizuara, në të gjitha pikat e tyre të shitjes në territorin e Republikës së Shqipërisë ose të një shteti të ZPEA-së sipas për-caktimit të Marrëveshjes Shumëpalëshe, duke përfshirë dhe shitjet nëpërmjet telefonit dhe internetit.

2. Kur një transportues ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve marrin një njoftim për nevojën për asistencë të paktën 48 orë përpara publikimit të orarit të nisjes të avionit, ai duhet t'i transmetojë informacionin specifik të paktën 36 orë përpara publikimit të orës së fluturimit:

a) organeve menaxhuese të aeroporteve të nisjes, mbërritjes dhe tranzitit, dhe

b) transportuesit ajror operues, nëse rezervimi nuk ishte bërë me atë transportues, me për-jashtim të rastit kur identiteti i transportuesit ajror operues nuk dihet në kohën e njoftimit, rast në të cilin njoftimi duhet të transmetohet sa më shpejt të jetë e mundur.

3. Në të gjitha rastet, përveç atyre të përmendura në paragrafin 2, transportuesi ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve duhet ta transmetojë informacionin sa më shpejt të jetë e mundur.

4. Sa më shpejt të jetë e mundur pas nisjes së fluturimit, një transportues ajror operues duhet të informojë entin menaxhues të aeroportit për destinacionin, nëse është vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë ose të një shteti të ZPEA-së sipas përcaktimit të Marrëveshjes Shumëpalëshe, për numrin e personave me aftësi të kufizuara lëvizëse në atë fluturim, të cilët kërkojnë asistencën e specifikuar në aneksin I dhe për natyrën e asistencës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 7

E drejta për t'u asistuar në aeroport

1. Kur një invalid apo një person me aftësi të kufizuara për të vepruar mbërrin në një aeroport për të udhëtuar nëpërmjet ajrit, enti menaxhues i aeroportit do të jetë përgjegjës për garantimin e masave të asistencës specifikuar në aneksin I, në një formë të tillë që personi të jetë në gjendje të bëjë fluturimin për të cilin ka bërë rezervimin, duke marrë të mirëqenë që njoftimi për nevojat e veçanta të këtij personi për një asistencë të tillë, janë bërë tek transportuesi ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve të paktën 48 orë para publikimit të orës së nisjes së avionit. Ky njoftim duhet gjithashtu të mbulojë një fluturim kthimi, nëse të dy fluturimet edhe i nisjes dhe i kthimit janë kontraktuar me të njëjtin transportues ajror.

2. Kur përdorimi i një qeni të miratuar për asistencë është i nevojshëm, ai do të akomodohet me kusht që njoftimi është bërë tek transportuesi ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve në përputhje me rregullat kombëtare të aplikueshme që mbulojnë transportimin e qenve ndihmës në bordin e avionit, kur këto rregulla ekzistojnë.

3. Nëse nuk është bërë një njoftim sipas paragrafit 1, enti menaxhues duhet të bëjë të gjitha përpjekjet e arsyeshme për të mundësuar asistencën e specifikuar në aneksin I, në një formë të tillë që personi i interesuar të jetë në gjendje të bëjë fluturimin për të cilin ka bërë rezervimin.

4. Parashikimet e paragrafit 1 do të aplikohen, në kushtet që:

a) personi paraqitet personalisht për check-in:

i) në kohën e përcaktuar më përpara dhe me shkrim (duke përfshirë dhe në formën elektronike) nga transportuesi ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve;

ii) nëse orari nuk është përcaktuar, jo me vonë se një orë përpara orarit të publikuar të nisjes, ose

b) personi mbërrin në një pikë brenda kufijve të aeroportit të përcaktuar në përputhje me nenin 5;

i) në orën e përcaktuar më përpara dhe me shkrim (përfshirë dhe me mjete elektronike) nga transportuesi ajror, agjenti i tij apo operatori i udhëtimeve, ose:

ii) nëse orari nuk është përcaktuar, jo më vonë se dy orë përpara orarit të publikuar të nisjes.

5. Kur një invalid ose një person me aftësi të kufizuara lëvizëse kalon transit në një aeroport tek i cili kjo rregullore aplikohet, apo është transferuar nga fluturimi për të cilin ka rezervuar, në një fluturim tjetër, nga një transportues ajror ose operator udhëtimesh, enti menaxhues do të jetë përgjegjës për garantimin e masave të asistencës të specifikuar në aneksin I, në një mënyrë të tillë që personi të jetë në gjendje të bëjë fluturimin, për të cilin ka një rezervim.

6. Në mbërritje nëpërmjet transportit ajror të një invalidi apo personi me aftësi të kufizuara lëvizëse fizike, në një aeroport në të cilin kjo rregullore aplikohet, enti menaxhues i aeroportit do të jetë përgjegjës për të garantuar ofrimin e asistencës të specifikuar në aneksin I, në një mënyrë të tillë që personi të jetë në gjendje të arrijë në pikën e tij të nisjes nga ky aeroport sipas referencave të nenit 5.

7. Asistenca e mundësuar duhet, aq sa është e mundur, të jetë në pajtueshmëri me nevojat e veçanta të pasagjerëve individualisht.

Neni 8

Përgjegjësia për asistencë në aeroporte

1. Enti menaxhues i një aeroportit do të jetë përgjegjës për garantimin e masave të asistencës siç janë specifikuar në aneksin I, pa pagesa shtesë për invalidët dhe personat me aftësi të kufizuara fizike.

2. Enti menaxhues mund ta mundësojë vetë një asistencë të tillë. Në formë alternative, në përmbushje të përgjegjësiave të veta, dhe gjithmonë në përputhje me standardet e cilësisë referuar në nenin 9 (1), enti menaxhues mund të lidhë kontratë me një apo më shumë subjekte të tjerë për ofrimin e asistencës. Në bashkëpunim me përdoruesit e aeroportit, nëpërmjet Komitetit të Përdoruesve të Aeroportit, kur një komitet i tillë ekziston, enti menaxhues mund të lidhë një kontratë ose disa kontrata të tilla me iniciativën e vet ose në bazë të kërkesës, përfshirë dhe nga një transportues ajror, dhe të marrë në konsideratë shërbimet ekzistuese në aeroportin në fjalë. Në rastin kur një kërkesë e tillë refuzohet, enti menaxhues duhet të japë një justifikim me shkrim.

3. Enti menaxhues i një aeroporti mundet, mbi baza jo diskriminuese, të kërkojë një tarifë të veçantë nga përdoruesit e aeroportit për qëllimin e financimit të kësaj asistence.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Kjo tarifë specifike duhet të jetë e arsyeshme, në bazë të kostos, transparente dhe e hartuar nga enti menaxhues në bashkëpunim me përdoruesit aeroportual, nëpërmjet Komitetit të Përdoruesve të Aeroportit, kur ekziston, apo çdo autoritet tjetër përkatës. Kjo tarifë duhet të ndahet midis përdoruesve të aeroportit në përpjesëtim të drejtë të numrit total të të gjithë pasagjerëve që secili transporton nga dhe për në atë aeroport.

5. Enti menaxhues duhet të ndajë llogaritë e aktiviteteve të tij që lidhen me asistencën e mundësuar invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse, nga llogaritë e aktiviteteve të tij të tjera, në përputhje me praktikën e përditësuar tregtare.

6. Enti menaxhues duhet t'i vërë në dispozicion përdoruesve të aeroportit, nëpërmjet Komitetit të Përdoruesve të Aeroportit, nëse një i tillë ekziston, apo dhe çdo entiteti tjetër të nevojshëm, si dhe entit apo enteve mbikëqyrëse siç referohet në nenin 14, një pasqyrë vjetore të audituar të tarifave të mbledhura dhe shpenzimeve të bëra për asistencën e mundësuar invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara.

Neni 9

Standardet e cilësisë për asistencën

1. Me përjashtim të aeroporteve, trafiku vjetor i të cilëve është më pak se 150 000 (njëqind e pesëdhjetë mijë) lëvizje të pasagjerëve komerciale/civil, enti menaxhues duhet të përcaktojë standarde të cilësisë për asistencën e specifikuar në aneksin I dhe të përcaktojë kërkesat e burimeve për përmbushjen e tyre, në bashkëpunim me përdoruesit e aeroportit, nëpërmjet Komitetit të Përdoruesve të Aeroportit, nëse një i tillë ekziston dhe organizatat që përfaqësojnë invalidët dhe personat me aftësi të kufizuara.

2. Në vendosjen e këtyre standardeve, në konsideratë të plotë do të merren politikat ndërkombëtare të njohura dhe kodet e sjelljes e drejtimit në lidhje me lehtësimin e transportit të invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara, sidomos Kodi i Drejtimit të Mire në Shërbimet në Tokë për Personat me Aftësi të Kufizuar të ECAC.

3. Enti menaxhues duhet të publikojë standardet e veta të cilësisë.

4. Një transportues ajror dhe enti menaxhues i një aeroporti mund të bien dakord që, për pasagjerët të cilët ai i transporton nga dhe për të ai aeroport, enti menaxhues do të mundësojë asistencë të standardeve më të larta se standardet e referuara në paragrafin 1, ose do të mundësojë shërbime shtesë atyre të specifikuara në aneksin I.

5. Për qëllim të financimit, enti menaxhues mund të mbledhë një tarifë nga transportuesi ajror përveç atyre që janë përcaktuar në nenin 8 (3), të cilat duhet të jenë transparente, në varësi të kostos dhe hartuar pasi është konsultuar me transportuesin ajror në fjalë.

Neni 10

Asistenca nga transportuesi ajror

Një transportues ajror duhet të mundësojë asistencën e specifikuar në aneksin II pa tarifa shtesë për një invalid apo person me aftësi të kufizuara, nisur nga, mbërritur në ose tranzit në një aeroport në të cilin kjo rregullore aplikohet, duke marrë të mirëqenë që personi në fjalë i plotëson kushtet e përcaktuara në nenin 7(1), (2) dhe (4).

Neni 11

Trajnimet

Transportuesit ajrorë dhe enti menaxhues duhet:

a) të garantojnë që i gjithë personeli i tyre, duke përfshirë dhe ata të punësuar nga nënkontraktorët, që u mundësojnë asistencë të drejtpërdrejtë invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara, kanë njohuri se si t'i përmbushin nevojat e personave që kanë paaftësi të ndryshme ose dëmtime;

b) të mundësojnë trajnime për barazi në paaftësi dhe ndërgjegjësim mbi paaftësinë për të gjithë personelin që punon në aeroport, që ka të bëjë drejtpërdrejt me publikun udhëtues;

c) të garantojnë që, pas rekrutimit, të gjithë punonjësit të kryejnë trajnimin në lidhje me paaftësinë dhe që ky personel të bëjë trajnimet rifreskuese kur është e nevojshme.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 12

Kompensimi për karriget me rrota të humbura ose të dëmtuara, pajisje të tjera të paaftësisë fizike dhe mjetet ndihmëse

Kur karriget me rrota, ose pajisjet e tjera të paaftësive fizike humbasin ose dëmtohen ndërkohë që po trajtohen në aeroport apo transportohen në bordin e avionit, pasagjerët të cilëve i përketin këto pajisje duhet të kompensohen, në përputhje me rregullat e ligjeve ndërkombëtare dhe kombëtare.

Neni 13

Përfshirja e heqjes dorë

Detyrimet kundrejt invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse në përputhje me këtë rregullore nuk duhet të kufizohen apo të hiqet dorë.

Neni 14

Autoriteti garantes dhe detyrat e tij

1. Autoriteti i Aviacionit Civil Shqiptar është institucioni përgjegjës për zbatimin e kësaj rregullore në lidhje me fluturimet që nisen nga, ose mbërrijnë në aeroportet e territorit të Republikës së Shqipërisë. Kur është e përshtatshme, Autoriteti i Aviacionit Civil duhet të marrë masat e nevojshme për të garantuar që të drejtat e invalidëve dhe personave me aftësi të kufizuara lëvizëse respektohen, duke përfshirë dhe pajtueshmërinë me standardet e cilësisë sipas nenit 9 (1).

2. Autoriteti i Aviacionit Civil do të marrë masa e do të raportojë tek ministri përgjegjës për transportin ajror, që të garantojë implementimin e kënaqshëm të nenit 8, duke përfshirë dhe masat për tarifat me qëllim që të evitohet konkurrenca e padrejtë.

Neni 15

Procedura e ankesave

1. Invalidët apo personat me aftësi të kufizuara lëvizëse, që konsiderojnë se kjo rregullore është shkelur, duhet të sjellin çështjen në vëmendjen e entit menaxhues ose në vëmendjen e transportuesit ajror në fjalë, sipas rastit.

2. Nëse invalidët apo personat me aftësi të kufizuara lëvizëse për ndonjë shkelje të pretenduar të kësaj rregulloreje, nuk janë të kënaqur me ankesën e bërë sipas paragrafit 1 të këtij neni, ankesat mund t'i drejtohen Autoritetit të Aviacionit Civil, sipas nenit 14 (1), ose të çdo entit tjetër kompetent përcaktuar.

3. AAC, në kushtet e një organi të një shteti të ZPEA-së sipas përcaktimit të Marrëveshjes Shumëpalëshe, i cili merr një ankesë në lidhje me një çështje që rezulton nën përgjegjësinë e një organi të emëruar të një shteti tjetër anëtar të ZPEA-së sipas përcaktimit të Marrëveshjes Shumëpalëshe, duhet t'ia delegojë ankesën organit të atij shteti.

4. AAC duhet të marrë masa për të informuar invalidët apo personat me aftësi të kufizuara lëvizëse për të drejtat e tyre sipas kësaj rregullore dhe për mundësinë e ankesës në organin e caktuar.

Neni 16

Penalitetet

Me hyrjen në fuqi të kësaj rregulloreje do të merren masat për hartimin e rregullave për penalitetet e aplikueshme kundrejt shkeljeve të kësaj rregullore, për të garantuar që këto rregulla janë implementuar. Penalitetet e vendosura duhet të jenë efektive, proporcionale dhe bindëse. Sipas përcaktimeve të Marrëveshjes Shumëpalëshe do të njoftohet Komisioni European mbi para-shikimet në fjalë në këtë nen.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

ANEKSI I

ASISTENCA NËN PËRGJEGJËSINË E ORGANEVE MENAXHUESE TË AEROPORTEVE

Asistenca dhe rregullimet e nevojshme për të mundësuar invalidët dhe personat me aftësi të kufizuara lëvizëse:

- për të njoftuar mbërritjen e tyre në aeroport dhe kërkesën për asistencë në pikat e përcaktuara brenda dhe jashtë ndërtesave të terminalit siç janë përcaktuar në nenin 5;
- për të lëvizur nga një pikë e përcaktuar tek sporteli i check-in;
- për të bërë check-in dhe të regjistrojë bagazhin;
- për të proceduar nga sporteli i check-in drejt avionit, pas përfundimit të procedurave të emigrimit, doganës dhe të sigurisë;
- për të hipur në avion, me ndihmën e ashensorëve, karrigeve me rrota apo asistencës tjetër të nevojitur, sipas rastit;
- për të proceduar nga dera e avionit deri te vendi përkatës;
- për të vendosur dhe marrë bagazhet në avion;
- për të proceduar nga vendi përkatës për në derën e avionit;
- për të zbritur nga avioni me ndihmën e ashensorëve, karrigeve me rrota apo asistencës tjetër të nevojitur, sipas rastit;
- për të proceduar nga avioni tek zona e tërheqjes së bagazheve dhe të tërheqë bagazhin, pas përfundimit të procedurave të emigrimit dhe të doganës;
- për të proceduar nga zona e bagazheve tek pikat e përcaktuara;
- për të gjetur fluturimet lidhëse kur është në transit, me asistencën në ajër dhe në tokë dhe ndërmjet terminaleve, sipas nevojës;
- për të lëvizur në facilitetet e tualeteve kur kërkohet.

Kur një invalid apo një person me aftësi të kufizuara lëvizëse asistohet nga një shoqërues, këtij personi, nëse kërkohet, duhet t'i lejohet të mundësojë asistencën e nevojshme në aeroport, si dhe hipjen dhe zbritjen nga avioni.

Shërbimet në tokë të të gjitha pajisjeve të paaftësive fizike të nevojshme, duke përfshirë pajisje, të tilla si karrige me rrota-elektrike, subjekt i një paralajmërimi të përparuar prej 48 orësh dhe limitimet e mundshme të hapësirës në bordin e avionit, dhe subjekt i aplikimit të legjislacioni në lidhje me mallrat e rrezikshëm.

Zëvendësimi i përkohshëm i pajisjeve të paaftësive fizike të dëmtuara apo të humbura, megjithëse jo të domosdoshme në një bazë krahasimi.

Shërbimet në tokë të qenve të njohur e miratuar si ndihmës, kur është e rëndësishme.

Komunikimi i informacionit të nevojitur për të realizuar fluturimin në një format të aksesueshëm.

ANEKSI II

ASISTENCA NGA TRANSPORTUESI AJROR

Transporti i qenve të miratuar të ndihmës, subjekt i rregulloreve kombëtare.

Përveç pajisjeve mjekësore, transporti i më shumë se dy pajisjeve për paaftësitë fizike për çdo invalid apo person me aftësi të kufizuara fizike, duke përfshirë dhe karrige me rrota elektrike (në varësi të një lajmërimi paraprak prej 48 orësh dhe të limitimit të mundshëm të hapësirës në bordin e avionit, dhe subjekt i aplikimit të legjislacioni në lidhje me mallrat e rrezikshëm).

Komunikimi i informacionit të nevojitur për të realizuar fluturimin sipas një formati të aksesueshëm.

Bërja e të gjitha përpjekjeve të mundshme të arsyeshme për të rregulluar që vendi i uljes të jetë i përshtatshëm për nevojat e invalidëve apo personave me aftësi të kufizuara, sipas kërkesës, dhe në varësi të kriterëve të sigurisë (*safety*) dhe disponueshmërisë.

Asistenca në lëvizjen në facilitetet e tualeteve, nëse kërkohet.

Kur një invalid apo një person me aftësi të kufizuara lëvizëse asistohet nga një shoqërues, transportuesi ajror do të bëjë të gjitha përpjekjet e arsyeshme që t'i japë këtij personi një vend pranë personit me aftësi të kufizuara.

LIGJ
Nr. 121/2016

PËR SHËRBIMET E KUJDESIT SHOQËROR NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË¹

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

PJESA E PARË
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

KREU I
FUSHA E ZBATIMIT

Neni 1
Qëllimi i ligjit

Ky ligj ka si qëllim përcaktimin e rregullave për sigurimin dhe ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të cilat ndihmojnë në mirëqenien dhe përfshirjen shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror.

Neni 2
Fusha e zbatimit

Ky ligj përcakton:

- a) llojet e përfitimeve dhe lehtësive, individët dhe grupet e individëve që përmbushin kushtet për të përfituar, si dhe procedurat e kërimit e të përfitimit të të drejtave të shërbimeve të kujdesit shoqëror;
- b) rolin dhe përgjegjësitë e organeve publike dhe jopublike të ngarkuara me zbatimin e tij.

Neni 3
Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Shërbime të kujdesit shoqëror” është një sistem i integruar dhe i organizuar përfitimesh dhe lehtësish, të cilat ofrohen nga profesionistë të fushave përkatëse të subjekteve publike ose jopublike, me qëllim sigurimin e mirëqenies, pavarësisë dhe përfshirjes shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror.
2. “Shërbime rezidenciale” janë shërbime të kujdesit njëzetekatërorësh dhe afatgjatë për individë në nevojë (fëmijë ose të rritur), të ofruara në qendrat rezidenciale, publike dhe jopublike.
3. “Shërbime komunitare” janë shërbime që ofrohen në qendra komunitare lokale ose në mjedise të tjera, si shërbimet e kujdesit ditor apo të zëvendësimit të përkohshëm të kujdestarit për të gjitha kategoritë e përfituesve të shërbimeve të kujdesit shoqëror.
4. “Shërbime parashoqërore” janë shërbime që përfshijnë informimin e përfituesve të shërbimeve të kujdesit shoqëror nga ofruesit e shërbimeve, ndihmën për përfituesit në përcaktimin e nevojave të tyre, vlerësimin fillestar, mbështetjen dhe ndihmën për zgjedhjen që u përshtatet nevojave të përfituesit në sistemin e shërbimeve shoqërore.
5. “Shërbime në familje” janë shërbime të kujdesit shoqëror që ofrohen në familje për kategoritë në nevojë, që e kanë të pamundur të marrin shërbime komunitare, ditore dhe rezidenciale.
6. “Shërbime të specializuara” janë shërbimet e ofruara nga profesionistë të profilizuar në specialitete të ndryshme. Këto shërbime ofrohen në nivel qarku/rajonat dhe bashkie për fëmijët me çrregullime përvazhuese të

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 236. Tiranë, 2016. f. 24305

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

zhvillimit, prapambetje mendore, çrregullime në komunikim, në nevojë për aftësim fizik, fëmijët e abuzuar seksualisht, fëmijët në konflikt me ligjin, si dhe gratë e vajzat e abuzuara, të dhunuara apo të trafikuar, si dhe të gjitha kategoritë që kanë nevojë për shërbime të tilla.

7. “Shërbimi i këshillimit me telefon ose *on-line*” është shërbimi i ofruar nëpërmjet linjës telefonike 24 orë në 7 ditë të javës, për mbështetjen, këshillimin në krizë dhe referimin e rasteve të dhunës në familje dhe mbrojtjes së fëmijëve, sipas protokollove të hartuara dhe të miratuara.

8. “Përfitues i shërbimeve të kujdesit shoqëror” është subjekti, individi ose familja që përmbush kushtet për të përfutur të drejtat nga shërbimi shoqëror.

9. “Fëmijë” është çdo individ deri në moshën 18 vjeç.

10. “Fëmijë në nevojë për mbrojtje të veçantë” është individ deri në moshën 18 vjeç, i cili mund të jetë viktimë e abuzimit, neglizhencës, shfrytëzimit, trafikimit, diskriminimit, dhunës, braktisjes apo i një veprimtarie kriminale, si dhe individi nën 18 vjeç, i cili ka kryer ose akuzohet se ka kryer një vepër penale.

11. “Person me aftësi të kufizuara” është individ, fëmijë ose i rritur, me dëmtime fizike, mendore, intelektuale apo shqisore afatgjata, të cilat në ndërveprim me barriera të ndryshme mund të pengojnë pjesëmarrjen e tij të plotë dhe efektive në shoqëri njësoj si pjesa tjetër e shoqërisë.

12. “Viktima të dhunës” janë të gjithë individët, grupet e individëve apo familjet, të cilat janë viktima dhe/ose viktima të mundshme të dhunës, përfshirë dhunën në familje ose abuzimet, sipas legjislacionit në fuqi.

13. “Viktimë e trafikimit” është personi fizik që është objekt i trafikimit të qenieve njerëzore, sipas përkufizimit të shkronjës “e”, të nenit 4, të ligjit nr. 9642, datë 20.11.2006, “Për ratifikimin e konventës së Këshillit të Europës “Për masat kundër trafikimit të qenieve njerëzore””.

14. “Situatë emergjence” është një situatë kritike, e përkohshme ose jo, e shkaktuar nga faktorë shoqërorë, që sjellin apo mund të sjellin dëme të menjëhershme, të rënda ose që dëmtojnë seriozisht jetën, shëndetin apo mirëqenien e individit në rast se nuk merren masa urgjente dhe ndaluese.

15. “Procedurë administrative”, “Akt administrativ”, “Kompetenca administrative”, “Organ publik”, “Palë” kanë kuptimin e dhënë në Kodin e Procedurave Administrative.

16. “Kujdestar” është individ që ofron shërbime kujdestarie për të miturit sipas përcaktimeve në Kodin e Familjes.

17. “Familje kujdestare” është një familje alternative, e vendosur nga gjykata për t’i ofruar fëmijës një mjedis familjar, kushte për mirërritje, përkujdesje fizike dhe mbështetje emocionale sipas përcaktimeve të Kodit të Familjes.

18. “Ndihmës personal” është individ i zgjedhur dhe i udhëzuar nga një person me aftësi të kufizuara për ta ndihmuar këtë të fundit të kapërcejë pengesat në jetën e përditshme, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara.

19. “Diskriminim” është çdo dallim, përjashtim, kufizim apo preferencë, bazuar në gjininë, racën, ngjyrën, etninë, gjuhën, identitetin gjinor, orientimin seksual, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicione gjenetike, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose në çdo shkak tjetër, që ka si qëllim apo pasojë pengesën ose bërjen e pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njohura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe me ligjet në fuqi.

20. “Person i vetëm” është individ i cili nuk ka një familje ose që jeton i vetëm.

21. “Prind i vetëm” është prindi i/e cili/a nuk është martuar ose që kujdeset i/e vetëm/me për fëmijën/ët e tij/saj.

22. “Person mbi moshë pune” është individ që, në çastin e vlerësimit të kriterëve për përfitimin e shërbimit shoqëror, është mbi moshën e përcaktuar të punës për atë vit, sipas legjislacionit në fuqi për sigurimet shoqërore.

23. “Njësi të qeverisjes vendore” janë bashkitë dhe qarqet, sipas përcaktimit në legjislacionin në fuqi për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore.

24. “Punonjës social i njësive të qeverisjes vendore” është profesionisti, sipas legjislacionit përkatës në fuqi, në njësitë e vlerësimit të nevojave dhe referimit të rasteve, që do të jetë përgjegjës për identifikimin e nevojave, referimin, menaxhimin dhe ndjekjen në vazhdim të rasteve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

25. “Menaxhim i rastit” është sigurimi dhe bashkërendimi i referimit të individëve në nevojë për kujdes shoqëror në të gjithë procesin e ofrimit të shërbimit, sa herë që të jetë e nevojshme, deri në integrimin e plotë të tyre.

26. “Subjekt jopublik, ofrues i shërbimeve shoqërore” është çdo ofrues jopublik i licencuar për ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, nga autoriteti përgjegjës, sipas legjislacioni në fuqi për licencimin.

27. “Regjistri Elektronik Kombëtar” është baza elektronike e të dhënave të përfituesve, subjekteve ofruese, institucioneve përgjegjëse, llojit dhe kohëzgjatjes së shërbimeve të kujdesit shoqëror.

28. “Punonjës i shërbimeve sociale” është i punësuar në shërbim të kategorive përfituese të shërbimeve të kujdesit shoqëror, si pjesë e sistemit publik dhe jopublik të ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror.

29. “Tarifat e shërbimeve të kujdesit shoqëror” janë tarifat që vendosen me vendim të këshillit bashkiak në përputhje me kriteret e miratuara me vendim të Këshillit të Ministrave, sipas llojit të shërbimit dhe mënyrës së përcaktimit të tyre.

KREU II PARIME TË VEÇANTA

Neni 4 Parimet

Shërbimet shoqërore administrohen në bazë të parimeve universale në fushën e mbrojtjes së të drejtave të njeriut dhe në mënyrë të veçantë në bazë të këtyre parimeve themelore:

a) Parimi i universalitetit. Shërbimet e kujdesit shoqëror janë krijuar, funksionojnë dhe mbikëqyren bazuar në një sistem rregullash ligjore që ofrojnë garanci të mjaftueshme për t'u zbatuar në mënyrë të njëjtë për përfituesit që ndodhen në të njëjtat kushte.

b) Parimi i drejtësisë sociale. Çdokush ka detyrim të sigurojë kushtet bazë të jetesës për veten dhe personat, për të cilët ka detyrim ligjor t'i mbështesë dhe çdokush ka detyrim të kontribuojë me punën, të ardhurat dhe pasuritë e tij/saj për reduktimin e gjendjes së varfërisë së tij/saj apo të anëtarëve të familjes, veçanërisht fëmijëve dhe anëtarëve të tjerë që nuk janë në gjendje të kujdesen për veten e tyre.

c) Parimi i subsidiaritetit. Shërbimet e kujdesit shoqëror ofrohen sa më pranë qytetarëve dhe për sa është e mundur nga strukturat vendore.

ç) Parimi i mbështetjes shoqërore. Subjektet, të cilat përmbushin kushtet për të përfituar nga shërbimet e kujdesit shoqëror, kanë të drejtën e përdorimit të tyre në mënyrën e përcaktuar me ligj dhe për aq kohë sa janë në kushtet e vështirësisë e të pamundësisë.

d) Parimi i deinstitutionalizimit. Shërbimet e kujdesit shoqëror sigurohen dhe ofrohen, për aq sa është e mundur, pranë familjes ose komunitetit të përfituesit të shërbimit, me qëllim sigurimin e mirëqenies shoqërore dhe përdorimin me efikasitet të fondeve.

dh) Parimi i partneritetit. Funksionimi i sistemit të shërbimeve shoqërore bazohet në një bashkëpunim të ngushtë midis qeverisjes qendrore dhe vendore, si financues kryesorë të shërbimeve shoqërore me organizatat jofitimprurëse dhe subjektet e tjera jopublike, që kanë në objekt të veprimtarisë së tyre ofrimin e shërbimeve shoqërore për individët dhe familjet që kanë nevojë për kujdes shoqëror.

e) Parimi i respektimit të të drejtave të njeriut dhe integritetit të përfituesit. Ofrimi i shërbimeve të kujdesit shoqëror bazohet në respektimin e të drejtave të njeriut, integritetit të individit, besimit fetar dhe formimin e gjithanshëm të tij.

ë) Parimi i mosdiskriminimit. Ndalohej çdo formë e diskriminimit të përfituesit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, bazuar në shkaqet e përmendura në legjislacinin në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi.

f) Parimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale. Të dhënat personale të individit, që trajtohet me shërbime të kujdesit shoqëror, janë konfidenciale dhe mbrohen e përpunohen sipas ligjit në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale. Punonjësi social, si dhe çdo person tjetër i angazhuar në ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror ruan konfidencialitetin e të dhënave personale të individit, subjekt të këtij ligji, për të cilat ka marrë dijeni si pasojë e funksionit apo detyrës që kryen. Detyrimi për ruajtjen e konfidencialitetit shtrihet edhe pas përfundimit të marrëdhënies së punës, funksionit apo detyrës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

PJESA E DYTË KATEGORITË E SUBJEKTEVE PËRFITUESE DHE LLOJET E SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR

KREU I SUBJEKTET QË GËZOJNË TË DREJTËN E PËRDORIMIT TË SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR

Neni 5

Kategoritë e përfituesve të shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Të drejtën për të përdorur shërbimet e kujdesit shoqëror e kanë individë ose familje që nuk kanë mjetet minimale të jetesës dhe nuk janë në gjendje që t'i sigurojnë ato me punë apo të ardhura nga pronat ose burime të tjera, si dhe të gjithë individët që janë në pamundësi për të plotësuar nevojat e tyre të jetesës, vetë ose me ndihmën e anëtarëve të familjes, për shkak të kushteve personale dhe sociale.

2. Shërbimet e kujdesit shoqëror përdoren nga shtetasit shqiptarë me banim në Republikën e Shqipërisë.

3. Shërbimet e kujdesit shoqëror përdoren edhe nga shtetasit e huaj, personat pa shtetësi dhe refugjatët, por me banim në Republikën e Shqipërisë.

4. Personat, të cilët kanë fituar statusin e refugjatit dhe të mbrojtjes plotësuese në Republikën e Shqipërisë, gëzojnë të drejtën e kujdesit shoqëror njësoj si shtetasit shqiptarë, bazuar në dokumentacionin përkatës, të përgatitur për këtë qëllim nga autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët, sipas legjislacioni në fuqi për azilin.

Neni 6

Përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror përfshijnë këto grupe shoqërore:

a) familjet dhe çdo fëmijë, si dhe fëmijën që gëzon mbrojtje ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë, sipas legjislacioni në fuqi për azilin;

b) personat me aftësi të kufizuara;

c) të rriturit, me probleme sociale, viktimat e dhunës, trafikimit, varësisë së provuar ndaj drogës e alkoolit;

ç) vajzat shtatzëna apo prindi i vetëm i një fëmije deri në moshën njëvjeçare;

d) të miturit dhe të rinjtë në konflikt me ligjin, që kanë përfunduar periudhën e dënimit dhe kanë nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror, me qëllim riintegrimin në shoqëri, si dhe ata që gëzojnë mbrojtje ndërkombëtare me vendim të autoritetit përgjegjës për azilin dhe refugjatët në Republikën e Shqipërisë;

dh) të moshuarit në nevojë.

2. Individit, i cili nuk përfshihet te përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror, sipas pikës 1, të këtij neni, ka të drejtë, kundrejt tarifave përkatëse, të kërkojë sistemim të përkohshëm në institucionet e ofrimit të shërbimit, qofshin këto rezidenciale apo komunitare, sipas kushteve të përcaktuara në këtë ligj, deri në mbarimin e rrethanave të veçanta për të cilat ka kërkuar shërbimin.

Neni 7

Kategoritë që nuk përfitojnë shërbime të kujdesit shoqëror

Nuk përfitojnë shërbime të kujdesit shoqëror kategoritë e mëposhtme:

a) shtetasit shqiptarë që banojnë jashtë vendit;

b) azilkërkuesit, të cilët nuk kanë marrë statusin e azilit;

c) shtetasit shqiptarë, shtetasit e huaj ose personat pa shtetësi, të cilët kanë nevojë për ndihmë emergjente, si pasojë e fatkeqësive natyrore dhe luftërave;

ç) personat që vuajnë dënim me heqje lirie, me vendim të formës së prerë të gjykatës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

KREU II SHËRBIMET E KUJDESIT SHOQËROR DHE MËNYRAT E OFRIMIT TË TYRE

Neni 8

Llojet e shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Shërbimet e kujdesit shoqëror janë të organizuara si shërbime në komunitet, institucione të kujdesit dhe familje për të gjitha kategoritë e identifikuara të përfituesve.
2. Llojet e shërbimeve shoqërore janë si më poshtë:
 - a) shërbimet parashoqërore;
 - b) shërbimet në qendrat komunitare, përfshirë qendrat e zhvillimit;
 - c) shërbimet në qendrat rezidenciale, përfshirë strehëzat;
 - ç) shërbimet shoqërore në situatë emergjence;
 - d) shërbimet e kujdesit alternativ për fëmijët pa kujdes prindëror;
 - dh) shërbimet e specializuara;
 - e) shërbimi i këshillimit me telefon ose *on-line*.
3. Shërbimet e kujdesit shoqëror janë shërbime rezidenciale kur është i pashmangshëm dhe i papërshtatshëm ofrimi i tyre në familje apo komunitet.
4. Kërkesa dhe dokumentacioni për të përdorur shërbime të kujdesit shoqëror paraqiten te punonjësi social i njësisë së qeverisjes vendore, pjesë e strukturave të vlerësimit të nevojave dhe referimit në njësitë e qeverisjes vendore.
5. Kriteret dhe procedurat e pranimit në qendrat rezidenciale dhe për përdorimin e shërbimeve në komunitet përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 9

Klasifikimi i shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Shërbimet e kujdesit shoqëror, sipas mënyrës së financimit, klasifikohen në shërbime publike dhe jopublike.
2. Në shërbimet shoqërore publike përfshihen shërbimet e kujdesit shoqëror që ofrohen në qendrat komunitare, qendrat rezidenciale, qendrat ditore ose në shtëpi. Këto shërbime financohen nga Buxheti i Shtetit dhe nga buxhetet vendore të organeve të qeverisjes vendore.
3. Shërbimet jopublike klasifikohen në shërbime fitimprurëse dhe jofitimprurëse. Shërbimet shoqërore fitimprurëse nuk mund të kërkojnë apo përfitojnë fonde nga Buxheti i Shtetit dhe ai i bashkive. Shërbimet shoqërore jofitimprurëse gëzojnë të drejtën të kërkojnë apo përfitojnë fonde nga Buxheti i Shtetit apo ai i bashkive, vetëm nëse kanë lidhur kontratë me subjektin që ka përgjegjësi për të ofruar shërbimin e kujdesit shoqëror.
4. Shërbimet shoqërore të specializuara janë pjesë e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të cilat ofrohen nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale dhe nga njësitë e qeverisjes vendore në nivel qarku.
5. Në shërbimet shoqërore jopublike përfshihen shërbimet e kujdesit shoqëror që ofrohen në qendrat rezidenciale, në qendrat ditore ose në shtëpi nga subjekte jopublike.

Neni 10

Shërbimet parashoqërore

1. Shërbimet parashoqërore konsiderohen si shërbime komunitare dhe përbëhen nga:
 - a) informimi dhe këshillimi;
 - b) shërbimi në familje;
 - c) mbështetja psiko-sociale;
 - ç) ndërhyrja e hershme.
2. Shërbimet parashoqërore sigurohen nga profesionistë të caktuar nga struktura të vlerësimit të nevojave dhe referimit pranë njësive të qeverisjes vendore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 11

Informimi dhe këshillimi

Informimi dhe këshillimi janë shërbime që synojnë përmirësimin e situatës së individit, duke e orientuar rreth mundësive më të përshtatshme për nevojat e tij, në sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror.

Neni 12

Shërbimi në familje

1. Shërbimi në familje është shërbim ndaj individit, person i vetëm, që jepet në shtëpi ose në familjen kujdestare.
2. Shërbimi në familje u njihet fëmijëve, të moshuarve, personave me aftësi të kufizuara, të cilët janë të pamundur të kujdesen për veten dhe nuk mund të ndihmohen nga familjarët apo kujdestari.
3. Shërbimi në familje është një kombinim shërbimesh të kujdesit ditor që përfshin:
 - a) furnizimin dhe shpërndarjen e ushqimeve të gatshme në shtëpi;
 - b) furnizim të barnave apo furnizime të tjera;
 - c) mbajtjen e higjienës personale;
 - ç) përmbushjen e nevojave të tjera të përditshme, sipas vlerësimit, rast pas rasti;
 - d) mbështetjen psiko-sociale.

Neni 13

Mbështetja psiko-sociale

1. Mbështetja psiko-sociale ofrohet individualisht ose në grup dhe synon inkurajimin, rehabilitimin, zhvillimin e aftësive njohëse, funksionale, komunikuese apo shoqërore të përfituesve.
2. Kur vlerësohet e nevojshme nga strukturat e vlerësimit të nevojave dhe referimit, mbështetja psiko-sociale mund të jepet edhe si pjesë e shërbimeve të specializuara.

Neni 14

Ndërhyrja e hershme

1. Ndërhyrja e hershme është një shërbim shoqëror individual që ofrohet në familje, në qendra sociale për ofrimin e shërbimeve në komunitet ose institucionet e arsimit të detyrueshëm dhe konsiston në ndihmë profesionale dhe stimuluese për fëmijët deri në 8 vjeç, asistencë këshilluese për prindërit dhe anëtarët e tjerë të familjes me lidhje gjaku ose për familjen kujdestare, me qëllim riintegrimin në shoqëri të fëmijës.
2. Ndërhyrja e hershme përfshin referimin e rastit të fëmijës te një qendër e shërbimeve shoqërore e specializuar, institucion i arsimit të detyrueshëm apo institucion mjekësor, sipas karakteristikave të veçanta të fëmijës.

Neni 15

Shërbimet komunitare

1. Shërbimet e kujdesit shoqëror, të ofruara kryesisht në qendra komunitare, ofrohen si shërbime të plota ditore ose gjysmëditore.
2. Qëndrimi i plotë ditor zgjat nga gjashtë deri në tetë orë në ditë, ndërsa qëndrimi gjysmëditor nuk mund të jetë më shumë se gjashtë orë në ditë.
3. Gjatë kohës së qëndrimit në qendrën komunitare garantohej siguria fizike, jepen shërbime për higjienën personale, kujdesin shëndetësor, edukimin, rehabilitimin psiko-social, kalimin e kohës së lirë në komunitet, fuqizimin e individit/familjes, si dhe çdo shërbim tjetër i nevojshëm, sipas nevojave të identifikuara të përfituesit.
4. Shërbimet e plota ditore mund të përdoren një ose disa ditë në javë ose gjatë të gjitha ditëve të punës.
5. Kushtet dhe mënyra e ofrimit të shërbimit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 16

Shërbimet në qendrat e zhvillimit

1. Shërbimet në qendrat e zhvillimit janë shërbime komunitare që synojnë sigurimin dhe përmirësimin e statusit dhe cilësisë së jetës së individëve me aftësi të kufizuara, deri në 21 vjeç.
2. Llojet e shërbimeve, që ofrohen në qendrat e zhvillimit janë si më poshtë:
 - a) terapi intensive psiko-sociale për aftësimin mendor dhe rehabilitimin social me qëllim integrimin në komunitet;
 - b) shërbim psikomotor për aftësimin dhe përmirësimin e parametrave psikologjikë dhe të motorikës fine e globale;
 - c) aftësim i parametrave fizikë;
 - ç) shërbime të specializuara ortofonie për aftësimin e individëve me çrregullime të spektrit autik apo aftësisë për të komunikuar;
 - d) terapi riaftësimi për punë;
 - dh) terapi zhvillimi.

Neni 17

Strehëzat

1. Shërbimi në strehëza është shërbim i kujdesit shoqëror rezidencial i ofruar në mënyrë të përkohshme, që përfshin shërbimin e specializuar, strehimin, sigurinë fizike, ushqimin, kujdesin shëndetësor, rehabilitimin psiko-social, terapinë fizike, aktivitete profesionale, kalimin e kohës në komunitet, edukimin, në varësi të nevojave të identifikuar dhe të zgjedhura nga përfituesit.
2. Përfituesit e shërbimit në streha janë:
 - a) fëmija, i cili gjendet i pambikëqyruar nga prindërit, në rrezik, apo në situatë rruge;
 - b) fëmija në nevojë të mbrojtjes së veçantë;
 - c) i rrituri, ose i moshuari, i cili nuk ka vendbanim të përhershëm apo të përkohshëm dhe nuk është në gjendje të kujdeset për veten;
 - ç) gratë dhe vajzat shtatzëna ose prindi i vetëm me fëmijë deri në 1 vjeç;
 - d) fëmijët dhe të rriturit, viktimat të dhunës në familje, abuzimit, viktimat të trafikimit apo viktimat të mundshme të trafikimit ose në rrezik potencial për jetën;
 - dh) fëmijët dhe të rriturit në rrezik për shkak të situatës shëndetësore, aftësisë së kufizuar, varësive nga droga ose alkooli apo përjashtimi social.
3. Ky shërbim mund të ofrohet gjatë të gjitha ditëve të javës dhe përfshin edhe referimin në një shërbim tjetër shoqëror.

Neni 18

Strehimi i përkohshëm

1. Strehimi i përkohshëm është një shërbim i ofruar ndaj individëve që ndodhen në rrethana të vështira dhe emergjente, deri në referimin e tyre të një shërbimi tjetër shoqëror.
2. Përfituesit e këtij shërbimi nuk kalojnë në procesin e zakonshëm të vlerësimit të rastit, por vetëm referohen nëpërmjet punonjësit social.
3. Pas kalimit të situatës së emergjencës, struktura përgjegjëse për vlerësimin dhe referimin bën vlerësimin e mëtejshëm të rastit për personin në nevojë.
4. Ky shërbim strehimi mund të jepet edhe në familjen me lidhje gjaku ose familjen kujdestare.
5. Strehimi i përkohshëm zgjat deri në gjashtë muaj, por mund të zgjatë deri në një vit, rast pas rasti.

Neni 19

Trajtimi i fëmijës në situatat e emergjencës

1. Në rast se një punonjës social i njohës së qeverisjes vendore informohet ose beson në mënyrë të arsyeshme se fëmija ndodhet në situatë emergjente, ndërmerri veprimet e mëposhtme:
 - a) largon fëmijën nga vendndodhja aktuale dhe e strehon atë në strehën e përkohshme më të afërt;
 - b) ndihmon fëmijën duke e dërguar në spital ose informon menjëherë policinë në rast se situata e kërkon;
 - c) komunikon me fëmijën për të kuptuar situatën e tij;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- c) informon fëmijën mbi hapat që duhen ndjekur sipas këtij neni.
- d) referon fëmijën në njësinë e mbrojtjes së fëmijës.
- 2. Menjëherë pas dërgimit të fëmijës në strehën e përkohshme, punonjësi social informon prindërit ose përfaqësuesin ligjor të fëmijës.
- 3. Strehë e përkohshme ku është strehuar fëmija bën kërkesë për urdhër të menjëhershëm mbrojtjeje në gjykatën kompetente, në mënyrë që të sigurohet mbrojtja e fëmijës, duke legjitimuar qëndrimin e tij në qendrat e kujdesit shoqëror.
- 4. Në rast se gjykata lëshon urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes, fëmija qëndron në qendrat e kujdesit shoqëror, sipas kushteve dhe kritereve të përcaktuara në këtë ligj.
- 5. Pas lëshimit të urdhrit të mbrojtjes, institucioni i kujdesit shoqëror, në rast se e diktojnë rrethanat, paraqet përpara gjykatës një kërkesë për vendosjen ose zëvendësimin e kujdestarisë.
- 6. Në rast se gjykata nuk e gjykon të arsyeshëm lëshimin e urdhrit të menjëhershëm të mbrojtjes, punonjësi social i njësisë së qeverisjes vendore monitoron mirëqenien e fëmijës pranë familjes.

Neni 20

Trajtimi i fëmijëve të shfrytëzuar ose të trafikuar

Institucionet, të cilat me ligj janë përgjegjëse për trajtimin e fëmijëve të shfrytëzuar ose të trafikuar, janë të detyruara të ndërmarrin të gjitha masat dhe veprimet specifike për të ndihmuar dhe mbështetur fëmijët, viktimat të shfrytëzimit ose trafikimit, deri në shërimin e tyre fizik dhe psiko-social, pas një vlerësimi të veçantë të rrethanave të secilit fëmijë, me qëllim gjetjen e një zgjidhjeje të qëndrueshme, sipas ligjit nr. 9642, datë 20.11.2006, "Për ratifikimin e konventës së Këshillit të Europës "Për masat kundër trafikimit të qenieve njerëzore".

Neni 21

Shërbimet në qendrat rezidenciale

- 1. Shërbime në qendrat rezidenciale konsiderohen shërbimet e strehimit afatgjatë dhe të organizuar që u ofrohet kategorive në nevojë, për të cilat kujdesi në shtëpi nuk është i mundur.
- 2. Vendosja e kategorive në nevojë në qendrat e kujdesit shoqëror bëhet me pëlqimin e individit ose përfaqësuesit të tij ligjor pas vlerësimit të gjendjes shoqërore, ekonomike dhe mjekësore të individit.

Neni 22

Strehimi afatgjatë

- 1. Strehimi afatgjatë u sigurohet individëve që kanë nevojë për kujdes të vazhdueshëm, me qëllim përmbushjen e nevojave themelore, kur ky kujdes nuk u sigurohet dot në familje apo familje kujdestare.
- 2. Personat që kanë nevojë për kujdes të vazhdueshëm janë:
 - a) personat me aftësi të kufizuara, sipas moshës, llojit dhe shkallës së dëmtimit, kur nuk është e mundur të sigurohet kujdesi në familje, duke i dhënë format e duhura institucionale të kujdesit;
 - b) të moshuarit dhe të sëmurët rëndë, të cilët vuajnë nga ndryshime të përhershme të gjendjes shëndetësore.

Neni 23

Strehimi i organizuar

- 1. Strehimi i organizuar është një shërbim i kujdesit shoqëror në nivel vendor, i cili ofrohet për 24 orë në ditë në qendrat rezidenciale për të përmbushur nevojat themelore sociale, kulturore, arsimore, rekreative dhe përfituesve nga subjekte publike ose jopublike.
- 2. Strehimi i organizuar u ofrohet të moshuarve, jetimëve, fëmijëve pa kujdes prindëror ose pa kujdestari, personave me aftësi të kufizuara, duke u dhënë format e duhura rezidenciale të kujdesit, kur janë shteruar të gjitha mundësitë për të siguruar kujdesin në familje, familje kujdestare apo qendra komunitare.
- 3. Përfituesve të shërbimeve të strehimit të organizuar u jepet një shumë në lekë për shpenzime personale. Kjo shumë përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Personat, që kanë dëshirë të përdorin shërbimin e strehimit të organizuar dhe kanë të ardhura personale, mund të pranohen në institucionet publike të strehimit të organizuar, kundrejt një tarife.

5. Në çdo rast, përparësi për t'u pranuar në shërbimin e strehimit të organizuar do të kenë kategoritë e përcaktuara në pikën 2 të këtij neni.

Neni 24

Shërbimet e përkujdesjes alternative për fëmijët pa kujdes prindëror

1. Fëmijës së privuar në mënyrë të përkohshme/të përhershme nga mjedisi familjar ose kur nuk është në interesin më të lartë të tij të qëndrojë në këtë mjedis i sigurohet një përkujdesje alternative.

2. Përkujdesja alternative mund të jetë:

a) vendosja në një familje alternative ose në një institucion të përkujdesjes për fëmijë;

b) vendosja në një familje birësuese.

3. Shërbimet e përkujdesjes alternative për fëmijët pa kujdes prindëror ofrohen në familjen kujdestare, sipas nevojave specifike të fëmijës, të parashikuara në legjislacionin në fuqi.

4. Procedura e evidentimit të familjes kujdestare organizohet dhe mbikëqyret nga strukturat e shërbimeve shoqërore të organeve të njësive të qeverisjes vendore, të cilat ngrenë pranë tyre komisionet multidisiplinare për vlerësimin e rasteve. Organizimi dhe funksionimi i komisioneve multidisiplinare përcaktohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për çështjet sociale.

5. Kriteret, dokumentacioni dhe procedura që do të ndiqet nga strukturat e shërbimeve shoqërore të organeve të njësive të qeverisjes vendore, për evidentimin e familjeve kujdestare, si dhe masa e financimit për shpenzimet e fëmijës të vendosur në familje kujdestare përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

6. Ministri përgjegjës për çështjet sociale nxjerr udhëzim për procedurat dhe zbatimin e standardeve të shërbimeve.

Neni 25

Shërbimet publike

1. Përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror përfitojnë shërbimet publike, si arsimimi dhe shëndetësia. Shpenzimet e tyre mbulohen nga Buxheti i Shtetit.

2. Përfituesit e shërbimeve shoqërore, të përcaktuar në pikën 1, të këtij neni, përfshihen në kategorinë e personave ekonomikisht joaktivë, në kuptim të skemës së sigurimeve të detyrueshme të kujdesit shëndetësor. Kontributi në fondin e sigurimeve të detyrueshme shëndetësore për këto kategori paguhet nga Buxheti i Shtetit.

PJESA E TRETË

ADMINISTRIMI DHE FUNKSIONIMI I SISTEMIT TË SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR

KREU I

Neni 26

Kriteret e përgjithshme të funksionimit dhe bashkërendimit

1. Sistemi i shërbimeve të kujdesit shoqëror ofron shërbime, falas ose kundrejt tarifave, sipas rasteve të përcaktuara në këtë ligj.

2. Në çdo rast, metodologjia e përcaktimit të tarifave dhe nivelit të tyre do të bëhet me udhëzim të përbashkët të ministrit përgjegjës për çështjet sociale dhe të Ministrit të Financave.

3. Koordinimi dhe mbështetja e përgjithshme e shërbimeve të kujdesit shoqëror bëhet nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale.

Neni 27

Subjektet e ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Shërbimet e kujdesit shoqëror ofrohen nga personat juridikë publikë apo jopublikë, të licencuar për këtë qëllim. Licencimi i veprimtarive të shërbimeve të kujdesit shoqëror dhe subjekteve të ofrimit të tyre, të përcaktuara në këtë ligj, bëhet nga autoriteti përgjegjës, sipas legjislacionit në fuqi për licencat.

2. Shërbimet e kujdesit shoqëror të financuara privatisht ofrohen nga subjekte jopublike, por sipas kushteve të përcaktuara në këtë ligj.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Ofrimi i shërbimeve të kujdesit shoqëror, në çdo rast, bëhet në përputhje me standardet e hartuara nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale.

Neni 28

Pranimi në sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Pranimi në sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror fillon me kërkesë të individit në nevojë, përfaqësuesit të tij, psikologut, por mund të fillojë edhe kryesisht nga punonjësi social i njësisë së qeverisjes vendore kur konstatohet situata e nevojës për shërbime.

2. Kërkesa për të përfituar shërbime të kujdesit shoqëror paraqitet te punonjësi social i njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit në strukturën e posaçme për shërbimet shoqërore të njësisë së qeverisjes vendore.

3. Këshilli bashkiak vendos për miratimin ose refuzimin e kërkesës për pranimin në sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, brenda 15 ditëve nga data e paraqitjes së kërkesës. Vendimet e keshillit bashkiak mund të ankimohen në rrugë gjyqësore.

4. Në rast se shërbimi i kujdesit shoqëror për individin nuk ofrohet nga ajo njësi e qeverisjes vendore, kryetari i bashkisë referon rastin te një njësi tjetër e qeverisjes vendore, vetë ose nëpërmjet drejtorisë rajone të Shërbimit Social Shtetëror. Vendimet e kryetarit të bashkisë mund të ankimohen në rrugë gjyqësore.

Neni 29

Regjistri Elektronik Kombëtar

1. Regjistri Elektronik Kombëtar administrohet në nivel qendror nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale nëpërmjet Shërbimit Social Shtetëror dhe aksesohet nga të gjitha njësitë e qeverisjes vendore.

2. Çdo njësi e qeverisjes vendore ka detyrimin për të hedhur në regjister të dhënat që disponon dhe për të raportuar periodikisht në Shërbimin Social Shtetëror.

3. Të dhënat e hedhura në regjister grumbullohen nga Shërbimi Social Shtetëror dhe i raportohen në mënyrë periodike ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale.

4. Regjistri Elektronik Kombëtar ngrihet dhe administrohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për bazën e të dhënave shtetërore.

5. Rregullat specifike të funksionimit e të administrimit të Regjistrit Elektronik Kombëtar përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 30

Përgjegjësia për zbatimin e sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Zbatimi i sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, që financohen nga Buxheti i Shtetit dhe nga buxhetet e njësisë së qeverisjes vendore, është përgjegjësi e organeve publike të ngarkuara me këtë detyrë, në nivel qendror dhe vendor.

2. Institucionet kryesore përgjegjëse për administrimin e sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror janë si më poshtë:

- a) ministria përgjegjëse për çështjet sociale dhe institucionet e saj të varësisë;
- b) qarku;
- c) bashkia.

Neni 31

Roli i ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale

1. Ministria përgjegjëse për çështjet sociale organizon dhe administron sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, në përputhje me kërkesat dhe standardet e ofrimit të tyre.

2. Ministria përgjegjëse për çështjet sociale ka këto role dhe funksione kryesore:

- a) harton dokumentet e politikave të reformimit e të modernizimit të sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, me synim rritjen e efektivitetit dhe ofrimin e tyre;
- b) harton dhe përditëson standardet minimale të ofrimit të shërbimeve;
- c) harton dhe/ose propozon akte ligjore e nënligjore për plotësimin e kuadrit rregullator të funksionimit të sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- c) përcakton kriteret dhe kushtet që duhet të përmbushin subjektet e ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror;
- d) harton dhe ndërmerr fushata ndërgjegjësimi që inkurajojnë ndihmën, punën vullnetare dhe format e tjera të mbështetjes në favor të individëve dhe familjeve në nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror;
- dh) harton dokumente bashkëpunimi mes aktorëve të përfshirë në zbatimin e sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, me qëllim koordinimin e bashkëpunimit në mënyrë efektive;
- e) programon, si zë më vete në buxhet, fondet për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, që u delegohet bashkive si transfertë në fondin social;
- ë) harton dhe miraton manuale trajnimi e edukimi për mënyrën e ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror nga ana e subjekteve ofruese, me qëllim zbatimin me uniformitet të ligjit;
- f) këshillon dhe udhëzon njësitë e qeverisjes vendore në lidhje me strukturat që duhet të ngrihen prej tyre për zbatimin e sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror dhe mënyrat e planifikimit e të ofrimit të shërbimeve;
- g) harton dhe paraqet për miratim nevojat për financim nga Buxheti i Shtetit për aktivitetet e shërbimeve të kujdesit shoqëror.

Neni 32

Shërbimi Social Shtetëror

1. Shërbimi Social Shtetëror është institucion në varësi të ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale.
2. Statuti i Shërbimit Social Shtetëror miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
3. Struktura dhe organika e Shërbimit Social Shtetëror miratohet me urdhër të Kryeministrit.

Neni 33

Roli i Shërbimit Social Shtetëror

1. Shërbimi Social Shtetëror monitoron zbatimin e legjislacioni të shërbimeve shoqërore në të gjithë vendin, nëpërmjet strukturave të njësisë qendrore dhe drejtorive rajonale.
2. Shërbimi Social Shtetëror ka këto role dhe funksione kryesore:
 - a) harton dokumentacionin tip për përfituesit e shërbimeve shoqërore;
 - b) kryen vlerësimin e nevojave të shërbimeve të kujdesit shoqëror;
 - c) mbledh, analizon dhe përpunon informacionin mbi ecurinë e sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror dhe raporton periodikisht në ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale;
 - ç) harton raportin vjetor të vlerësimit të nevojave për shërbime të kujdesit shoqëror dhe kapaciteteve të shërbimeve publike e jopublike;
 - d) trajnon personelin e njësisë të qeverisjes vendore që mbulon aspektet e shërbimeve shoqërore;
 - dh) bashkërendon procesin e hartimit të planeve sociale, duke siguruar që këto plane të përputhen me strategjitë kombëtare;
 - e) përditëson dhe mirëmban Regjistrin Elektronik Kombëtar me të dhënat për përfituesit dhe subjektet kërkuese të kujdesit shoqëror;
 - ë) i dërgon ministrisë statistikë sociale të lidhura me shërbimet e kujdesit shoqëror dhe pagesat sociale.

Neni 34

Roli i Inspektoratit të Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror

1. Inspektorati, që mbulon fushën e shërbimeve të kujdesit shoqëror, në vijim Inspektorati, është personi juridik publik buxhetor, në varësi të ministrit përgjegjës për çështjet sociale.
2. Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror ka përgjegjësi të kontrollojë dhe të verifikojë respektimin e kërkesave ligjore në fushën e shërbimeve të kujdesit shoqëror.
3. Inspektorati funksionon sipas këtij ligji dhe ligjit që rregullon inspektimin në Republikën e Shqipërisë.
4. Mënyra e organizimit, funksionimit dhe veprimtarisë së Inspektoratit përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
5. Struktura dhe organika e Inspektoratit miratohen me urdhër të Kryeministrit, me propozimin e ministrit përgjegjës për çështjet sociale.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 35

Funksionet dhe kompetencat e Inspektoratit

1. Inspektorati, në zbatim të këtij ligji, kryen këto funksione:
 - a) kontrollon zbatimin e kritereve e të kushteve nga subjektet publike dhe jopublike që ushtrojnë veprimtari të ofrimit të shërbimeve shoqërore, sipas këtij ligji, akteve nënligjore në zbatim të tij dhe akteve të tjera ligjore në fuqi;
 - b) inspekton standardet e shërbimeve të ofruara nga ofruesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror;
 - c) bashkëpunon dhe u jep informacion organeve të tjera shtetërore për rastet që janë në kompetencë të tyre, në lidhje me veprimtarinë e ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror;
 - ç) ushtron kontroll në mjediset dhe në dokumentacionin e subjekteve që ofrojnë shërbime të kujdesit shoqëror, të cilat kanë detyrimin të lejojnë dhe të vënë në dispozicion të Inspektoratit informacionin dhe dokumentacionin e nevojshëm për inspektim;
 - d) vendos gjoba dhe masa të tjera administrative ndaj subjekteve publike dhe jopublike, kur vëren shkelje të dispozitave të këtij ligji;
 - dh) i propozon ministrit përgjegjës për çështjet sociale heqjen e licencës së ofruesit të shërbimit shoqëror, i cili, brenda dhjetë ditëve, merr vendimin përfundimtar mbi propozimin e marrë;
 - e) raporton periodikisht në ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale mbi rezultatet e inspektimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror.
2. Inspektorati shqyrton ankesat ndaj subjekteve që ushtrojnë veprimtari të ofrimit të shërbimeve shoqërore, të marra drejtpërdrejt ose të përcjella nga çdo institucion tjetër apo individ.
3. Inspektorati merr vendim, pas shqyrtimit të ankesave, në përputhje me Kodin e Procedurave Administrative dhe në përputhje me kompetencat e dhëna me këtë ligj.
4. Rregullorja e shqyrtimit dhe trajtimit të ankesave miratohet me urdhër të ministrit përgjegjës për çështjet sociale.

Neni 36

Roli i bashkisë

1. Bashkia ofron dhe administron shërbimet e kujdesit shoqëror brenda territorit të saj:
 - a) duke identifikuar nevojat;
 - b) duke vlerësuar nevojat në bazë të hartës së vulnerabilitetit;
 - c) duke hartuar planin social vendor;
 - ç) duke programuar buxhetet vendore;
 - d) duke planifikuar shportën bazë të shërbimeve shoqërore;
 - dh) duke kontraktuar ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror me anë të procedurave të prokurimit, sipas legjislacionit në fuqi për prokurimin publik;
 - e) duke bashkërenduar me Shërbimin Social Shtetëror shërbimet e nevojshme të kujdesit shoqëror.
2. Për administrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror pranë bashkive ngrihen struktura të posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror.
3. Pranë çdo njësie administrative, në varësi të bashkisë, ngrihet njësia e vlerësimit të nevojave dhe referimit.
4. Bashkia cakton nga një punonjës social të njësisë së qeverisjes vendore për gjashtë deri në dhjetë mijë banorë.
5. Bashkitë, me numër popullsie më pak se gjashtë mijë banorë, orientohen dhe mbështeten në funksionet e tyre nga zyrat rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.

Neni 37

Roli i punonjësit social të njësisë së qeverisjes vendore

- Punonjësit socialë në njësinë e qeverisjes vendore janë pjesë e strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror dhe/ose njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit dhe kanë për detyrë:
- a) të verifikojnë gjendjen shoqërore dhe ekonomike të individëve e të familjeve që kanë nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror nëpërmjet identifikimit të rasteve;
 - b) të ndihmojnë në përgatitjen e dokumentacionit për personat që aplikojnë për përfitimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror nëpërmjet këshillimit, ndërmjetësimit dhe referimit në shërbimet sociale në nivel vendor, rajonal apo kombëtar;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- c) të marrin pjesë në procesin e hartimit të planeve të kujdesit për personat që do të trajtohen apo të cilëve u refuzohen shërbimet e kujdesit shoqëror nëpërmjet vlerësimit, ndjekjes, monitorimit dhe mbylljes së rastit;
- ç) të përgatitin dokumentacionin dhe propozimet për miratim nga këshilli bashkiak;
- d) të grumbullojnë dhe të hartojnë informacione, statistika dhe të mbajnë regjistrin e përfituesve, të ndjekin shpenzimet për personat që kanë nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror;
- dh) të grumbullojnë informacione për rrjetet e shërbimeve publike dhe jopublike që veprojnë në territorin e bashkisë.

Neni 38

Roli i qarkut

1. Këshilli i qarkut harton planin social rajonal të bashkërenduar me planet sociale të njësive të qeverisjes vendore dhe ia paraqet ministritë përgjegjëse për çështjet sociale.
2. Kryetari i qarkut vendos ofrimin e shërbimeve të specializuara në bashkërendim rajonal të rasteve për shërbimet e kujdesit shoqëror të vendosura në nivel rajonal.
3. Kryetari i qarkut krijon komitetin e planifikimit të nevojave “*ad hoc*”, të përbërë nga përfaqësues të të gjitha strukturave vendore /rajonale dhe shoqërisë civile, me pjesëmarrje vullnetare.

KREU II

AKREDITIMI DHE EDUKIMI I VAZHDESHËM

Neni 39

Akreditimi

1. Të gjitha subjektet publike/jopublike, fitimprurëse ose jofitimprurëse, të huaja dhe vendase, që kanë ekspertizë dhe eksperiencë në organizimin e aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm në fushën e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të licencuara për ofrimin e trajnimeve e të kualifikimeve, akreditohen nga ministria përgjegjëse për shërbimet e kujdesit shoqëror, në mënyrë periodike, për të vlerësuar shkallën e plotësimit nga ana e tyre të standardeve të paracaktuara për to nga Këshilli i Ministrave.
2. Rregullat dhe mënyra e realizimit të procesit të akreditimit përcaktohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 40

Profesionistët e shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Regjistrimi i profesionistëve është një proces i detyrueshëm, i cili bëhet nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale.
2. Ministri përgjegjës për çështjet sociale miraton, me urdhër, rregulloren për procedurat e regjistrimit dhe reregjistrimit të profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror.

Neni 41

Urdhrat e profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror

1. Profesionistët e shërbimeve të kujdesit shoqëror regjistrohen pranë urdhrave profesionistë përkatës dhe janë subjekt i detyrave dhe përfitimeve korresponduese.
2. Funksionimi i urdhrave të profesionistëve rregullohet me ligje të veçanta.

Neni 42

Edukimi i vazhdueshëm profesional

1. Ministria përgjegjëse për çështjet sociale krijon një program të detyrueshëm për edukimin e vazhdueshëm profesional, i quajtur “Programi i certifikimit për profesionistët e shërbimeve të kujdesit shoqëror”, program i cili është sistem i bazuar në cikle periodike, brenda të cilave profesionistët duhet të mbledhin një numër të caktuar kreditesh të edukimit të vazhdueshëm profesional, bazuar në procedurat, kriteret dhe standardet e miratuara nga Këshilli i Ministrave. Certifikimi është procesi që profesionisti i shërbimeve të kujdesit shoqëror përfundon me përmbyshjen e kriterëve të secilit cikël të programit të certifikimit dhe lidhet me ecjen në karrierë të profesionistit të ndihmës dhe shërbimeve shoqërore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Profesionistët e ndihmës e të shërbimeve shoqërore janë të detyruar që t'i nënshtrohen edukimit të vazhdueshëm profesional të përditësuar për të përmirësuar njohuritë dhe aftësitë e tyre profesionale, në mënyrë që të rritin cilësinë e shërbimeve.

3. Punësimi ose kontratat në institucionet e kujdesit shoqëror, publike dhe jopublike, pezullohen nëse profesionisti i shërbimeve të kujdesit shoqëror nuk merr asnjë kredit të edukimit të vazhdueshëm. Rifitimi i së drejtës për punësim ose lidhja e kontratave të punës me institucionet bëhet pasi profesionisti t'i jetë nënshtuar provimit të certifikimit. Nëse profesionisti i shërbimeve të kujdesit shoqëror mbledh kredite të edukimit të vazhdueshëm, por më pak se limiti i kërkuar, ai duhet t'i nënshtrohet provimit të certifikimit brenda gjashtë muajve nga data e njoftimit. Nëse dështon në provim, punësimi ose kontratat në institucionet e tjera pezullohen. Rifitimi i së drejtës për punësim ose kontrata me institucionet e kujdesit shoqëror, publike dhe jopublike, bëhet pasi profesionisti të ketë kaluar me sukses provimin e certifikimit. Institucionet publike dhe jopublike të shërbimeve të kujdesit shoqëror janë të detyruara të hartojnë dhe të zbatojnë programe të edukimit të vazhdueshëm për profesionistët e tyre.

4. Institucionet, që merren me shërbimet e kujdesit shoqëror, u nënshtrohen sanksioneve, në rast se ato punësojnë specialistë të cilët nuk përmbushin kërkesat e parashikuara në këtë nen.

5. Institucionet, që merren me shërbimet e kujdesit shoqëror, lehtësojnë edukimin e vazhdueshëm profesional të profesionistëve të kujdesit shoqëror.

Neni 43

Sigurimi i cilësisë së aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm, akreditimi

1. Akreditimi është procesi i miratimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm ose/dhe i ofruesit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm, bazuar në procedurat, standardet dhe kriteret e miratuara me vendim të Këshillit të Ministrave.

2. Ofrues të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm janë të gjitha strukturat publike ose jopublike, fitimprurëse ose jofitimprurëse, të huaja dhe të vendit, që kanë ekspertizë dhe eksperiencë në organizimin e aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm në fushën e ndihmës dhe shërbimeve shoqërore, sipas kriterëve të miratuara.

3. Ofruesit e aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm janë të detyruar të sigurojnë cilësinë e aktiviteteve që zhvillojnë, përmes respektimit të kriterëve të cilësisë e akreditimit dhe standardeve të edukimit të vazhdueshëm profesional.

4. Kriteret, standardet dhe procedurat e akreditimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm, si dhe të ofruesve të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 44

Bordi i Edukimit të Vazhdueshëm

1. Pranë ministrisë përgjegjëse për ndihmën dhe shërbimet shoqërore funksionon Bordi i Edukimit të Vazhdueshëm, i cili kryesohet nga ministri përgjegjës për ndihmën dhe shërbimet shoqërore dhe ka në përbërje një përfaqësues nga:

- a) Qendra Kombëtare e Edukimit në Vazhdim;
- b) Shërbimi Social Shtetëror;
- c) ministria përgjegjëse për çështjet sociale;
- ç) Qendra Kombëtare e Cilësisë, Sigurisë dhe Akreditimit të Institucioneve;
- d) Urdhri i Infermierëve;
- dh) Urdhri i Punonjësit Social;
- e) Urdhri i Psikologut.

2. Bordi i Edukimit të Vazhdueshëm është organi më i lartë vendimmarrës në sistemin e certifikimit dhe ricertifikimit të profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror dhe të akreditimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm. Ky bord mbledhet jo më pak se katër herë në vit dhe, për raste të veçanta, kur është e nevojshme, kryetari mund ta mbledhë atë edhe më shpesh. Mbledhjet e bordit janë të vlefshme kur në to marrin pjesë më shumë se gjysma e anëtarëve. Vendimmarrja në Bordin e Edukimit të Vazhdueshëm bëhet me shumicë të thjeshtë.

3. Bordi i Edukimit të Vazhdueshëm kryen këto funksione kryesore:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) harton kriteret, standardet e procedurat e akreditimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm e të ofruesve të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm, si dhe kriteret e procedurat e procesit të certifikimit dhe/ose ricertifikimit të profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror;
 - b) miraton tarifat e akreditimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm;
 - c) miraton listën e ekspertëve të pavarur për secilën fushë ekspertize, të cilët do të përfshihen në vlerësimin e jashtëm të aktiviteteve, si pjesë e procesit të akreditimit, dhe masën e pagesës së tyre, sipas legjislacioni në fuqi;
 - ç) shqyrton ankesat e bëra nga profesionistët e shërbimeve të kujdesit shoqëror për procedurat e njohjes e të regjistrimit të krediteve përkatëse;
 - d) shqyrton ankesat e bëra nga ofruesit e aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm për procesin e vlerësimit të jashtëm, të cilat nuk janë zgjidhur nga Qendra Kombëtare e Edukimit në Vazhdim;
 - dh) ndërmerr masat e nevojshme për realizimin e provimit të ricertifikimit për të gjithë profesionistët e shërbimeve të kujdesit shoqëror që nuk përmbushin kërkesat e programit të certifikimit;
 - e) monitoron zbatimin e programit të certifikimit për të siguruar përmbushjen e detyrave të institucioneve përgjegjëse.
4. Anëtarët e Bordit të Edukimit të Vazhdueshëm shpërblehen sipas legjislacioni në fuqi për shpërblimin e anëtarëve të bordeve, këshillave ose komisioneve.

KREU III FINANCIMI I SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR

Neni 45

Burimet e financimit

Burimet e financimit për shërbimet e kujdesit shoqëror, që realizohen nga institucionet publike dhe jopublike, përbëhen nga:

- a) fondet e deleguara nga Buxheti i Shtetit, përfshirë fondin social;
- b) fondet nga buxhetet e njëjësive të qeverisjes vendore;
- c) të ardhurat eaktuara nga pasuritë dhe veprimtari të tjera të bashkisë;
- ç) tarifat e shërbimit për përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror.

Neni 46

Mekanizmat e financimit

1. Njësia e qeverisjes vendore planifikon, ndërton, administron dhe mirëmban rregullisht shërbimet e kujdesit shoqëror, të ofruara brenda territorit të saj nëpërmjet buxhetit të njësisë së qeverisjes vendore.

2. Ministri përgjegjës për çështjet sociale udhëzon njësitë e qeverisjes vendore për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror. Shërbimet e kujdesit shoqëror që ofrohen kundrejt pagesës së tarifave zbatojnë kriteret e përcaktuara me vendim të Këshillit të Ministrave dhe bëhen pjesë e paketës fiskale dhe buxhetit vjetor të bashkisë. Në parim, tarifat paguhen nga përfituesi i shërbimit të kujdesit shoqëror dhe synojnë të mbulojnë një pjesë të shpenzimeve korrente për njësitë e shërbimit në fjalë.

3. Tarifat e shërbimeve publike të financuara nga Buxheti i Shtetit caktohen me udhëzim të përbashkët të ministrit përgjegjës për çështjet sociale dhe të Ministrit të Financave, si më poshtë:

- a) kontributet e përfituesve të shërbimeve të kujdesit shoqëror, të përcaktuara në nenin 23 të këtij ligji;
- b) dhurimet, sponsorizimet, donacionet dhe financime të tjera nga organizata, persona fizikë ose juridikë.

Neni 47

Fondi social

1. Bashkia, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale, krijon dhe administron fondin social, nëpërmjet të cilit sigurohet mbështetje financiare për njësitë e qeverisjes vendore, me qëllim përmirësimin e standardeve e të kapaciteteve administruese të shërbimeve ekzistuese të kujdesit shoqëror, krijimin e shërbimeve të reja, si dhe për zhvillimin e politikave sociale. Ndalohet përdorimi i fondit social për financimin e qëllimeve të tjera nga ato të përcaktuara në këtë pikë.

2. Fondi social përbëhet nga:

- a) të ardhurat vjetore nga Buxheti i Shtetit;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- b) financime jashtëbuxhetore nga organizata vendase apo të huaja ose persona të tjerë;
 - c) të ardhurat nga zbatimi i tarifave për shërbime të ndryshme të kujdesit shoqëror;
 - ç) të ardhurat nga burimet e veta dhe nga pasuritë që zotëron ministria përgjegjëse për çështjet sociale;
 - d) të ardhurat nga burimet e veta dhe nga pasuritë që zotëron bashkia.
3. Mjetet financiare në fondin social, të papërdorura në vitin fiskal ushtrimor, mbarten në buxhetin e vitit pasardhës si pjesë e fondit social.
4. Procedurat e krijimit e të funksionimit të fondit social rregullohen dhe miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 48

Fondet e financimit

1. Në lidhje me financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror nga Buxheti i Shtetit, ministria përgjegjëse për çështjet sociale parashikon në buxhetin e vet fonde për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të cilat u transferohen njësisë të qeverisjes vendore ku funksionojnë këto shërbime të kujdesit shoqëror. Në këtë rast, ministri përgjegjës për çështjet sociale shpërndan dhe transferon në fillim të vitit, në buxhetin e njësisë të qeverisjes vendore, fondin social dhe transfertat të tjera për çdo shërbim të kujdesit shoqëror, duke marrë parasysh kriterin e nevojës më të madhe dhe prioritetet e çdo njësie të qeverisjes vendore në ofrimin e këtyre shërbimeve.
2. Metodologjia e llogaritjes së fondeve për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror përcaktohet nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale në bashkëpunim me Ministrinë e Financave dhe miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
3. Fondet nga Buxheti i Shtetit për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror përcaktohen në përputhje me vlerësimin e nevojave dhe me mundësitë e Buxhetit të Shtetit.

KREU IV

Neni 49

Sanksionet

1. Shkeljet e detyrimeve të përcaktuara në nenet 25, 27, pika 2, 35, 37 e 38, të këtij ligji, dhe në aktet nënligjore në zbatim të tij, kur nuk përbëjnë veprë penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe:
- a) dënohen me gjobë, sipas ligjit për kundërvajtjet administrative;
 - b) ndëshkohen me masë disiplinore.
2. Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror, me qëllim zbatimin e legjislacionit për shërbimet e kujdesit shoqëror, vendos këto sanksione:
- a) kur konstaton kundërvajtje administrative për rastet e shkeljeve të detyrimeve të përcaktuara në nenin 25, të këtij ligji, dhe aktet nënligjore në zbatim të tij, vendos ndaj subjekteve ofruese të shërbimeve të kujdesit shoqëror gjoba nga 50 mijë lekë deri në 100 mijë lekë dhe pezullimin e licencës së subjekteve jopublike në rast të parregullsive të rënda ose në rast përsëritjeje;
 - b) për shkeljet nga ana e punonjësve të institucioneve publike zbatuese të këtij ligji të detyrimeve të përcaktuara në nenet 27, pika 2, dhe 35, të tij, nis procedimin disiplinor dhe merr masa, në përputhje me rregullat e Kodit të Punës ose ligjin e nëpunësit civil, sipas përkatësisë së punonjësit;
 - c) për shkeljet e detyrimeve të përcaktuara në nenet 37 dhe 38, të këtij ligji, zbaton dispozitat e kundërvajtjeve administrative të legjislacionit në fuqi për prokurimin publik;
 - ç) shpërblimin e dëmit, nëse është shkaktuar një i tillë.
3. Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror kryen gjithashtu inspektime në bazë të shkeljeve të konstatuara nga monitorimet e kryera nga Shërbimi Social Shtetëror.
4. Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror, kur vlerëson se janë konsumuar elementet e veprës penale nga personat përgjegjës, bën kallëzimin penal pranë autoriteteve kompetente.
5. Çdo shkelje e menaxhimit të fondeve buxhetore, që programohen dhe përdoren për shërbimet e kujdesit shoqëror, kur nuk përbën veprë penale, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë, sipas përcaktimeve të legjislacionit për menaxhimin e sistemit buxhetor.
6. Për çdo masë të marrë nga Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror, mund të bëhet ankim në rrugë gjyqësore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

7. Të gjitha të ardhurat nga gjokat e vendosura, sipas këtij neni, derdhen tërësisht në Buxhetin e Shtetit.

Neni 50

Ankimi

1. Kërkuesi/përfituesi i shërbimeve shoqërore, kur gjykon se vendimi zyrtar i organit përkatës është i padrejtë, mund të paraqesë ankesë me shkrim pranë njësisë së qeverisjes vendore/Shërbimit Social Shtetëror brenda 10 ditëve kalendarike nga data e marrjes së njoftimit. Struktura vendore shqyrton ankesën dhe njofton me shkrim ankuesin, brenda 7 ditëve kalendarike nga data e marrjes së ankesës.

2. Kërkuesi/përfituesi i shërbimeve shoqërore ka të drejtë të paraqesë ankesë me shkrim pranë Inspektoratit të Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror, brenda 10 ditëve kalendarike nga data e marrjes së përgjigjes nga njësia e qeverisjes vendore/Shërbimi Social Shtetëror, pas ezaurimit të ankimit të përcaktuar në pikën 1 të këtij neni.

3. Inspektorati i Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror, pas shqyrtimit dhe verifikimit të ankesave, njofton me shkrim të interesuarin dhe njësinë e qeverisjes vendore/Shërbimin Social Shtetëror brenda 10 ditëve pune nga data e marrjes së ankesës.

4. Kërkuesi/përfituesi i shërbimeve shoqërore, që pretendon se i është shkelur dhe/ose mohuar një e drejtë ligjore, gëzon të drejtën për të ngritur padi në gjykatë, në përputhje me përcaktimet e bëra në legjislacionin në fuqi për gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.

Neni 51

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, brenda 4 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 3, pika 29; 8, pika 5; 15, pika 5; 23, pika 3; 24, pika 5; 29, pika 5; 32, pika 2; 34, pika 4; 39, pikat 1 dhe 2; 42, pika 1; 43, pika 4; 46, pika 2; 47, pika 4; dhe 48, pika 2, të këtij ligji.

2. Ngarkohet Kryeministri që, brenda 4 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 32, pika 3; dhe 34, pika 5, të këtij ligji.

3. Ngarkohet ministri përgjegjës për çështjet sociale që, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 24, pikat 4 dhe 6; 26, pika 2; 27 pika 3; 35, pika 4; 40, pika 2; dhe 46, pika 3, të këtij ligji.

Neni 52

Dispozita kalimtare dhe të fundit

1. Brenda dy viteve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të gjitha qendrat rezidenciale dhe ofrimi i shërbimeve rezidenciale u transferohen njësive të qeverisjes vendore.

2. Dispozitat apo pjesët e dispozitave të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, që trajtojnë shërbimet e kujdesit shoqëror, shfuqizohen.

3. Aktet nënligjore, që rregullojnë veprimtaritë e ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, të miratuara përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji, do të vazhdojnë të zbatohen për aq sa nuk bien në kundërshtim me këtë ligj, deri në rishikimin e tyre dhe daljen e akteve të reja, në përputhje me kërkesat dhe afatet e vendosura në këtë ligj.

Neni 53

Shfuqizime

Në ligjin nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, bëhen këto shfuqizime:

1. Neni 4, pikat 5, 15 dhe 16, nenet 6, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, pika 4, 22, 23 dhe 24.

2. Në pikën 1, të nenit 26, fjalët “dhe të shërbimeve shoqërore, normave dhe standardeve të shërbimeve, si dhe kontrollin e zbatimit të tyre në të gjitha nivelet e strukturave qendrore dhe vendore, në sektorin publik dhe privat”.

3. Neni 27, pika 5, shkronjat “b” e “c”, pikat 6 dhe 7.

4. Neni 29, pikat 3, 4, 5, 6, 8 dhe 12.

5. Neni 31, shkronja “a”, fjalët “dhe nevojat e individëve për shërbime të përkujdesit shoqëror”, shkronja “c”, fjalët “dhe personat që do të trajtohen me shërbime të përkujdesjes shoqërore”, shkronjat “ë”, “f”,

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

shkronja “g”, fjalët “dhe të personave që kanë nevojë për shërbime të përkujdesjes shoqërore”, dhe shkronja “gj”, të këtij neni.

6. Neni 32, neni 33, fjalët “dhe shërbimeve shoqërore”, dhe nenet 37, 38, 39, 42/4.

7. Kudo në ligj, fjalët “dhe shërbimet” dhe “shërbimet e përkujdesjes shoqërore” shfuqizohen.

Neni 54

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 24.11.2016

Shpallur me dekretin nr. 9886, datë 6.12.2016 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bujar Nishani

UDHËZIM

Nr. 597, datë 22.12.2017

PËR MIRATIMIN E STANDARDEVE TË SHËRBIMEVE TË PËRKUJDESJES SHOQËRORE, ASISTENCË SHTËPIAKE, PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA¹

Në mbështetje të pikës 3, të nenit 27 dhe 51, të ligjit nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”,

UDHËZOJ:

1. Miratimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, asistencë shtëpiake për personat me aftësi të kufizuara, sipas dokumentit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.²

2. Inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror siguron inspektimin e zbatimit të standardeve nga subjektet publike dhe jopublike të licencuara.

3. Shërbimi Social Shtetëror siguron monitorimin e zbatimit të standardeve të njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit dhe/ose strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror apo, dhe/ose personave juridikë publikë/privatë, që ofrojnë shërbime të kujdesit shoqëror që financohen pjesërisht apo tërësisht nga buxheti i shtetit, në qarkun përkatës.

4. Ngarkohet Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Shërbimi Social Shtetëror dhe inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror, për zbatimin e këtij udhëzimi.

Ky udhëzim hyn në fuqi menjëherë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**MINISTRI I SHËNDETËSISË
DHE MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu**

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 238. Tiranë, 2017. f. 13173

² Dokumenti “Standardet e asistencës shtëpiake për personat me aftësi të kufizuara” janë botuar në Fletoren Zyrtare nr. 238, datë 31.12.2017.

LIGJ
Nr. 57/2019

PËR ASISTENCËN SOCIALE NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË¹

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Objekti

Ky ligj përcakton rregullat dhe mekanizmat për përfitimin e asistencës sociale, autoritetet përgjegjëse për garantimin e kësaj të drejte, si dhe marrëdhëniet e financimit të ofrimit dhe përfitimit të asistencës sociale.

Neni 2

Qëllimi

Ky ligj ka për qëllim:

- a) të përcaktojë ndihmën ekonomike dhe përfitimet për shkak të aftësisë së kufizuar për individët dhe familjet në nevojë, të cilët nuk mund të sigurojnë plotësimin e nevojave bazë jetike, zhvillimin e aftësive të mundësive personale, ruajtjen e integritetit dhe përfshirjen shoqërore për shkak të aftësive dhe mundësive të kufizuara ekonomike, fizike, psikologjike e shoqërore;
- b) të zbusë varfërinë dhe përjashtimin shoqëror për individët e familjet, si dhe të krijojë mundësi për integrimin e tyre, nëpërmjet sigurimit të një sistemi ndërhyrjesh e shërbimesh për përmirësimin e jetesës së tyre;
- c) të garantojë asistencë sociale nëpërmjet ndihmës së menjëhershme financiare për foshnjat e porsalindura;
- ç) mirëorganizimin dhe mirëfunksionimin e institucioneve shtetërore përgjegjëse për ofrimin dhe administrimin e asistencës sociale.

Neni 3

Fusha e zbatimit

Ky ligj zbatohet për individët, familjet në nevojë, personat me aftësi të kufizuara në Republikën e Shqipërisë dhe nënat me foshnja të porsalindura, për ofrimin dhe garantimin e asistencës sociale, me përjashtim të kufizimeve të vendosura në nenin 11 të këtij ligji.

Neni 4

Përkufizime

Në kuptim të këtij ligji, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

- a) “Administrator shoqëror”, është nëpunësi i organeve të vetëqeverisjes vendore, i cili vlerëson, verifikon dhe administron procesin dhe dokumentacionin për aplikimin e përfitimit të ndihmës ekonomike, pagesës së aftësisë së kufizuar dhe përfitimeve të tjera;
- b) “Azilkërkues”, është çdo i huaj apo person pa shtetësi, që shpreh, në çfarëdolloj mënyre, se nuk dëshiron të kthehet në vendin e tij, si dhe çdo i huaj apo person pa shtetësi që ka paraqitur një aplikim për azil në Republikën e Shqipërisë, për të cilin nuk është marrë ende një vendim përfundimtar, sipas parashikimeve të legjislacioni në fuqi për azilin në Republikën e Shqipërisë;

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 113. Tiranë, 2019. f. 8499

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) “Bashki/njësi administrative”, është institucioni nën juridiksionin e të cilit personat përfitues, sipas këtij ligji, ushtrojnë të drejtën për të kërkuar mbështetje me të ardhura monetare ose/dhe në natyrë, të cilat u mungojnë plotësisht ose pjesërisht, si dhe për të kërkuar mbështetje për adresimin e situatës së tyre social-ekonomike drejt programeve të tjera sociale, shëndetësore, të punësimit, strehimit;

ç) “Burime jetese”, janë të gjitha mjetet monetare, asetet ose të ardhurat në natyrë që bëjnë të mundur jetesën;

d) “Familje”, është një grup individësh, që lidhen në marrëdhënie bashkëshortore, marrëdhënie prindër-fëmijë, marrëdhënie ndërmjet anëtarëve të familjes dhe ato të kujdestarisë, të cilët jetojnë në të njëjtën strehë;

dh) “Familje kujdestare”, është një familje alternative, sipas përkufizimit të dhënë në Kodin e Familjes;

e) “Fëmijë”, është çdo person nën moshën 18 vjeç dhe, në rastin kur mosha e personit është e pamundur të përcaktohet saktë, por ka arsye të besohet se personi është fëmijë, ai konsiderohet fëmijë, në kuptim të ligjit për mbrojtjen e të drejtave të fëmijës;

ë) “Formula e unifikuar e pikëzimit”, është një formulë e pranueshmërisë së individëve, familjeve për ndihmë ekonomike, që përdor koeficientë dhe ndryshore të përcaktuara qartë, të cilët dalin nga lidhjet reciproke, objektive, me statusin ekonomik dhe me varfërinë;

f) “Invalid pune”, është individ, i cili është deklaruar i tillë me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, që përfiton nga ligji për Statusin e Invalidëve;

g) “Individ në nevojë”, është personi fizik që është jetim, viktimë e trafikimit, viktimë e dhunës në marrëdhëniet familjare;

gj) “Jetim”, është fëmija deri në moshën 25 vjeç, sipas përcaktimit të bërë në ligjin për Statusin e Jetimit;

h) “Kryefamiljar”, është personi i parë sipas renditjes në certifikatën familjare;

i) “Komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar”, është një ekip i përzgjedhur, i përbërë nga një mjek dhe një punonjës social, të cilët janë të punësuar pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe janë përgjegjës për kryerjen e vlerësimit bio-psiko-social të aplikuesve për përfitimet në para dhe/ose në natyrë për shkak të aftësisë së kufizuar, bazuar në dokumentet e përgatitura nga institucionet shëndetësore, informacionin e marrë nga intervistat e zhvilluara, verifikimin dhe shkëmbimin e informacionit me institucione të tjera sociale, arsimore, shëndetësore, të punësimit e formimit profesional;

j) “Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale”, është ministria që, ndër të tjera, ka në fushën e veprimtarisë së vet çështjet e ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar;

k) “Ndihma ekonomike”, është mbështetja me para, që u jepet familjeve dhe individëve në nevojë, sipas përcaktimeve të bëra në këtë ligj;

l) “Ndihmësi personal”, është ai individ i zgjedhur dhe i udhëzuar nga një person me aftësi të kufizuara për ta ndihmuar këtë të fundit që të kapërcejë pengesat në jetën e përditshme;

ll) “Përfitime në natyrë”, është mbështetja me mallra ushqimore dhe të përdorimit të përditshëm e në veshmbathje, që u jepen familjeve dhe individëve në nevojë sipas përcaktimeve të bëra në këtë ligj;

m) “Pagesë për personat me aftësi të kufizuar”, është pagesa mujore në lekë që u jepet personave me aftësi të kufizuar, sipas përcaktimit të këtij ligji;

n) “Person me aftësi të kufizuar”, janë individët, të cilët kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime, që, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore e të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të tyre në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët, siç përkufizohet në legjislationin në fuqi për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuar;

nj) “Person paraplegjik”, është çdo person që vuan nga paraliza e dy anësive të poshtme;

o) “Person mbi moshë pune”, është një person fizik, i cili, në çastin e vlerësimit të kriterëve për përfitimin e ndihmës ekonomike, është mbi moshën e përcaktuar për atë vit për të drejtën e pensionit, sipas ligjit për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë;

p) “Riintegrimi social”, është tërësia e veprimtarive të integruara në pagesa dhe shërbime, që synojnë fuqizimin ekonomik e social të përfituesve të ndihmës ekonomike nëpërmjet punësimit;

q) “Refugjat”, është i huaji apo personi pa shtetësi, sipas përcaktimeve në legjislationin për azilin në Republikën e Shqipërisë;

r) “Registri elektronik kombëtar i ndihmës ekonomike”, është bashkësia e të dhënave të përfituara nga sistemi i menaxhimit të informacionit të ndihmës ekonomike gjatë procesit të aplikimit të familjeve/individëve në nevojë për përfitim të ndihmës ekonomike;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

rr) “Regjistri elektronik kombëtar i aftësisë së kufizuar”, është bashkësia e të dhënave të përfituara nga sistemi i menaxhimit të informacionit të aftësisë së kufizuar gjatë procesit të aplikimit për vlerësim dhe përfitim të aftësisë së kufizuar;

s) “Status i refugjatit”, është njohja nga autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët në Republikën e Shqipërisë i shtetasit të huaj ose personit pa shtetësi si refugjat, sipas përcaktimeve në ligjin për azilin në Republikën e Shqipërisë;

sh) “Të ardhura të familjes”, janë të ardhurat e të gjithë anëtarëve të familjes, nga çdolloj burimi, përfshirë dhe të ardhurat nga remitancat. Nuk përfshihen në të ardhurat e familjes pagesat që marrin anëtarët e familjes me aftësi të kufizuar dhe invalidë pune;

t) “Person tetraplegjik”, është çdo person që vuan nga paraliza e katër anësive;

th) “Vendbanim”, është vendi ku familja ose personi, për shkak të punës apo të shërbimit të përhershëm, të ndodhjes së pasurisë ose të realizimit të interesave të veta, qëndron zakonisht ose në më të shumtën e kohës;

u) “Vendqëndrim”, është vendi ku banohet për një kohë të caktuar, për arsye pune, studimi, trajtimi mjekësor, pushimi, shërbimi të detyruar ushtarak apo vuajtjeje dënimi, si dhe raste të tjera të kësaj natyre;

v) “Veprim i qëllimshëm”, është çdo veprim që synon të shmangë punësimin e shpërblyer, kualifikimin për punësim dhe mundësi punësimi, shërbimet rehabilituese shëndetësore dhe/ose sociale, mospërdorimin e kapitalit atje ku është mundësia për të siguruar mjetet e domosdoshme të jetesës, deklarin real të të ardhurave si dhe çdo veprim që nxit ndarjen e familjeve, që vërtetohet se kanë të njëjtën strehë, për përfitim nga ndihma ekonomike;

x) “Viktimë e trafikimit”, është personi fizik, që është objekt i trafikimit të qenieve njerëzore, sipas Konventës së Këshillit të Evropës për masat kundër trafikimit të qenieve njerëzore;

xh) “Viktimë e dhunës në marrëdhëniet familjare”, është çdo person, sipas përkufizimit të dhënë në ligjin për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare, për të cilin është lëshuar urdhër mbrojtjeje ose urdhër i menjëhershëm mbrojtjeje me vendim të gjykatës;

y) “Vlerësimi bio-psiko-social”, është një proces vlerësimi i faktorëve të ndryshëm e të ndërvuarur, që përcaktojnë aftësinë e një individi për të kryer veprimtari të jetës së përditshme dhe për të marrë pjesë në shoqëri në kushte të barabarta me të tjerët. Këta faktorë janë: struktura trupore, funksionet trupore e psikologjike si dhe faktorë personale, shoqërorë, ekonomikë e kulturorë.

z) “Remitancë”, janë transfertat neto pa kundërshtpërblim nga jashtë vendit.

Neni 5

Parime të përgjithshme

Parimet bazë, në bazë të të cilave funksionojnë programet e asistencës sociale janë:

a) universaliteti është parimi që përcakton se asistencë sociale është krijuar, funksionon dhe mbikëqyret bazuar në një sistem rregullash ligjore, që ofrojnë garanci të mjaftueshme për t’u zbatuar në mënyrë të njëjtë për përfituesit, të cilët ndodhen në të njëjtat kushte;

b) drejtësia sociale është parimi që përcakton se çdokush ka detyrim të sigurojë kushtet bazë të jetesës për veten dhe personat, për të cilët ka detyrim ligjor t’i mbështesë, dhe çdokush ka detyrimin të kontribuojë me punën, të ardhurat dhe pasuritë për reduktimin e gjendjes së varfërisë së tij/saj apo të anëtarëve të familjes, veçanërisht fëmijëve dhe anëtarëve të tjerë, që nuk janë në gjendje të kujdesen për veten e tyre;

c) mbështetja sociale është parimi që përcakton se individët/familjet, të cilët përmbushin kushtet për të përfituar, kanë të drejtën e përfitimit në mënyrën e përcaktuar me ligj dhe për aq kohë sa janë në kushtet e vështirësisë e të pamundësisë;

ç) respektimi i të drejtave të njeriut dhe integritetit të përfituesit, është parimi që përcakton ofrimin i shërbimeve të asistencës sociale që bazohet në respektimin e të drejtave të njeriut, të integritetit të individit, besimit fetar dhe formimit të gjithanshëm të tij;

d) mosdiskriminimi është parimi që përcakton të drejtat që burojnë nga ky ligj pa asnjë lloj diskriminimi çdo individi, pavarësisht nga gjinia, raca, ngjyra, feja, etnia, gjuha, identiteti gjinor, orientimi seksual, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale, shtatzënia, përkatësia ose/dhe përgjegjësia prindërore, gjendja familjare ose martesore, gjendja civile, gjendja shëndetësore, predispozicionet gjenetike, aftësia e kufizuar, përkatësia në një grup të veçantë, ose për çdo shkak tjetër;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

dh) konfidencialiteti dhe mbrojtja e të dhënave personale është parimi që përcakton se të dhënat personale të individit janë konfidenciale dhe mbrohen e përpunohen sipas legjislacioni në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale;

e) barazia është parimi që përcakton se mbrojtja sociale ofrohet për çdo individ në nevojë, pavarësisht nga gjinia, feja, mosha, aftësitë e kufizuara etj.;

ë) partneriteti është parimi që siguron koordinimin e strukturave qendrore, qeverisjes rajonale e vendore si dhe me partnerë të tjerë në komunitet.

KREU II

PËR FITUESIT E ASISTENCËS SOCIALE

Neni 6

Asistenca sociale

Asistenca sociale përfshin, por nuk kufizohet në, ndihmën ekonomike, pagesat e aftësisë së kufizuar, ndihmën e menjëhershme financiare për foshnjat e porsalindura dhe përfitime të tjera, që garantojnë nga ky ligj.

Neni 7

Përfituesit e ndihmës ekonomike

Përfituesit e ndihmës ekonomike janë:

- a) familjet në nevojë, që nuk kanë të ardhura ose kanë të ardhura të pamjaftueshme;
- b) jetimët, të cilët nuk janë në institucionet e përkujdesjes shoqërore;
- c) prindërit me më shumë se 2 fëmijë të lindur njëherësh, që u përkasin familjeve në nevojë;
- ç) viktimat e trafikimit, pas daljes nga institucionet e përkujdesjes shoqërore, deri në çastin e punësimit të tyre;
- d) viktimat e dhunës në marrëdhëniet familjare, për periudhën e vlefshmërisë së urdhrimit të mbrojtjes ose urdhrimit të menjëhershëm të mbrojtjes, që nuk trajtohen në institucionet e përkujdesjes shoqërore.

Neni 8

Përfituesit e pagesës së aftësisë së kufizuar

Përfitues të pagesës për aftësinë e kufizuar janë:

- a) personat paraplegjikë dhe tetraplegjikë, të cilët deklarohen me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë se janë bërë të tillë, pavarësisht nga shkaku dhe mosha;
- b) personat me aftësi të kufizuar, të cilët deklarohen të paaftë për punë me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, si dhe personat e paaftë për punë, sipas Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, të cilët nuk plotësojnë kushtet ligjore për përfitim të pensionit të invaliditetit të punës sipas ligjit të sigurimeve shoqërore në Republikën e Shqipërisë;
- c) personat me aftësi të kufizuar, të deklaruar të tillë me vendim të Komisionit Shumëdisiplinar të Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar;
- ç) personat, të cilët janë deklaruar invalidë pune me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, që përfitojnë pension invaliditeti dhe shtesë mujore mbi të, sipas Statusit të Invalidit të Punës.

Neni 9

Përfitues i ndihmës së menjëhershme financiare (bonusi i bebes)

1. Përfitues të ndihmës së menjëhershme financiare (bonusi i bebes) për foshnjën e porsalindur janë prindi/prindërit e fëmijës.

2. Masa dhe procedura e dhënies së ndihmës së menjëhershme financiare për foshnjat e porsalindura dhe mënyra e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të shërbimit spitalor dhe atyre të gjendjes civile përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 10

Përfitues të ndihmës personal

Personat përfitues, që përcaktohen në gerrat a, b, dhe c, të nenit 8, të këtij ligji, të cilët, me vendim të komisioneve të vlerësimit, të parashikuar nga ky ligj, përcaktohen se kanë nevojë për përkujdesje, përfitojnë edhe një ndihmë personal me pagesë.

Neni 11

Personat jopërfitues

Nga ky ligj nuk përfitojnë:

- a) shtetasit shqiptarë, që banojnë jashtë vendit si emigrantë, me përjashtim të përfituesve sipas pikës 1 të nenit 9, të këtij ligji;
- b) azilkërkuesit, të cilët nuk kanë marrë statusin e azilantit, dhe refugjatët, të cilët nuk kanë marrë statusin e refugjatit;
- c) shtetasit e huaj ose personat pa shtetësi, të cilët kanë nevojë për ndihmë emergjente, si pasojë e fatkeqësive natyrore dhe e luftërave, në përputhje me ligjin për të huajt;
- ç) shtetasit shqiptarë, të cilët kanë nevojë për ndihmë emergjente, si pasojë e fatkeqësive natyrore dhe e luftërave, për përfitim të ndihmës ekonomike dhe pagesës së aftësisë së kufizuar;
- d) personat, që, me vendim të formës së prerë të gjykatës, vuajnë dënimin me heqje lirie, dhe personat, që trajtohen me mjekim të detyruar me vendim gjykatë në institucione mjekësore të posaçme, sipas parashikimeve të legjislacioni në fuqi për shëndetin mendor;
- dh) personat që trajtohen në institucionet e përkujdesjes rezidenciale publike, të financuara nga fondet e buxhetit të shtetit, për masën e ndihmës ekonomike apo pagesën për aftësinë e kufizuar.

KREU III

LLOJET E PËRFITIMIT TË PROGRAMEVE TË ASISTENCËS SOCIALE

Neni 12

Pagesa e ndihmës ekonomike

1. Ndihma ekonomike është një pagesë që jepet në formën e një shpërblimi mujor në lekë, për kategoritë e përcaktuara në nenin 7, të këtij ligji. Kufizimi në kohë i ndihmës ekonomike bëhet sipas përcaktimeve me vendim të Këshillit të Ministrave.
2. Ndihma ekonomike, që përfitojnë familjet dhe individët në nevojë, është e plotë dhe masa nuk kufizohet për shkak të numrit të anëtarëve. Ndihmë ekonomike përfitojnë familjet që nuk kanë të ardhura ose kanë të ardhura të pamjaftueshme nga programet e mbrojtjes shoqërore, remitancat, qiraja, asetet, bujqësia apo të ardhura të tjera, dhe individët e përcaktuar në nenin 7, të këtij ligji.
3. Familjet dhe individët në nevojë kanë të drejtë të marrin përfitime në natyrë. Mënyra e përfitimeve në natyrë përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
4. Fëmijët e familjes në nevojë, të cilët përfitojnë ndihmë ekonomike, si dhe jetimët, të cilët nuk janë në institucione që ndjekin arsimin e detyrueshëm, sipas legjislacioni në fuqi për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë, marrin një pagesë shtesë, deri në mbarimin e arsimit të detyrueshëm, në masën e përcaktuar me vendim nga Këshilli i Ministrave.
5. Fëmijët e familjes në nevojë, si dhe jetimët, që nuk janë në institucione, të cilët janë vaksinuar sipas kalendarit të vaksinimit, marrin një pagesë shtesë, për çdo vaksinë të kryer, në masën e përcaktuar me vendim nga Këshilli i Ministrave.
6. Anëtarit të familjes në nevojë, që është person me aftësi të kufizuar, invalid pune apo individ përfitues i ndihmës ekonomike, sipas përcaktimeve në nenin 7, të këtij ligji, nuk i llogaritet masë ndihme ekonomike në strukturën e masës së ndihmës ekonomike për familjen.
7. Anëtarit të familjes në nevojë, që, me vendim të formës së prerë të gjykatës, vuan dënimin me heqje lirie ose që trajtohet me mjekim të detyruar me vendim gjykatë, në institucionet mjekësore të posaçme, nuk i llogaritet masë ndihme ekonomike në strukturën e masës së ndihmës ekonomike për familjen.
8. Procedura, dokumentacioni dhe masa mujore e përfitimit të ndihmës ekonomike përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave. Masa e ndihmës ekonomike, për familjet në nevojë, përcaktohet sipas strukturës së

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

familjes dhe shkon deri në 150 për qind e masës së pensionit social dhe e indeksuar.

9. Ministri përgjegjës për Çështjet Sociale nxjerr udhëzim për mënyrën e përlogaritjes së masës së ndihmës ekonomike, sipas strukturës së familjes.

Neni 13

Pagesa e aftësisë së kufizuar

Pagesa për personat me aftësi të kufizuar jepet çdo muaj për këta individë dhe për ndihmësit personalë të tyre, në masën e përcaktuar me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 14

Pagesa për ndihmën e menjëhershme financiare

Pagesa që jepet për nënat me foshnja të porsalindura si ndihmë e menjëhershme financiare, për të garantuar asistencë sociale, jepet vetëm një herë, në masën dhe sipas procedurës së përcaktuar me vendim të Këshillit të Ministrave.

KREU IV

KRITERET DHE PROCEDURA E PËRFITIMIT NGA PROGRAMET E ASISTENCËS SOCIALE

Neni 15

Përfshirja nga ndihma ekonomike

1. Përfshihen nga përfitimi i ndihmës ekonomike për një periudhë gjashtëmuajore familjet, të cilat kanë në përbërje të tyre edhe një anëtar të vetëm, që plotëson kushtet e mëposhtme:

a) kryen ndarje të qëllimshme të anëtarëve të familjes që jetojnë në të njëjtën strehë, kur nuk krijohet një kurorë e re, me përfshirje të rastit vajzë-nënë;

b) nuk tërheq ndihmën ekonomike brenda afateve të përcaktuara me vendim të Këshillit të Ministrave, me përfshirje të rasteve kur kjo ka ndodhur për shkaqe të arsyeshme, si shëndetësore apo fatkeqësi;

c) refuzon verifikimin e situatës social-ekonomike në familje;

ç) fsheh informacionin apo kryen deklaram të rremë;

d) nuk paraqiten për deklaram dhe/ose nuk deklarojnë ndryshimet e situatës social-ekonomike çdo tre muaj pranë administratorit shoqëror, me përfshirje të rasteve kur kjo ka ndodhur për shkaqe të arsyeshme, si shëndetësore apo fatkeqësi, dhe të anëtarëve të familjes, të cilët janë persona me aftësi të kufizuara, invalidë pune ose të moshuar, të cilët janë në pamundësi lëvizjeje;

dh) refuzojnë përfshirjen në kurset e formimit profesional për anëtarët në moshë aktive pune të familjeve përfituese të skemës së ndihmës ekonomike, sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi për nxitjen e punësimit;

e) kanë anëtarët në moshë aktive pune të aftë për punë, që nuk rezultojnë punëkërkues të papunë pranë zyrave të punës apo të vetëpunësuar pranë strukturave të tatimeve, me përfshirje të rasteve të familjeve që zotërojnë tokë bujqësore në pronësi/përdorim dhe banojnë në fshat;

ë) anëtarët në moshë aktive pune, të aftë për punë, që nuk rezultojnë punëkërkues të papunë pranë zyrave të punës apo të vetëpunësuar pranë strukturave të tatimeve, me përfshirje të familjeve që kanë anëtarë, që ndjekin arsimin e mesëm të lartë apo të lartë, por jo më shumë se deri në moshën 25 vjeç.

2. Përfshihen nga përfitimi i ndihmës ekonomike për një periudhë njëvjeçare familjet, të cilat kanë në përbërje të tyre qoftë edhe një anëtar të vetëm që plotëson kushtet e mëposhtme:

a) është në moshë aktive pune dhe refuzon ofertat e përshtatshme për punë të zyrave të punës, sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi për nxitjen e punësimit;

b) punësohen dhe ndërpresin marrëdhëniet e punës pa shkaqe të arsyeshme, me përfshirje të rasteve kur zgjidhja e kontratës bëhet nga ana e punëdhënësit;

c) ka kryer më shumë se një deklaram të rremë;

ç) ato familje, të cilat rezultojnë me të ardhura dhe kushte të mira social-ekonomike.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 16

Aplikimi dhe përfitimi i ndihmës ekonomike

1. Kërkesa për të përfituar ndihmë ekonomike bëhet nga:
 - a) kryetari i familjes ose njëri nga anëtarët madhorë të familjes, së bashku me bashkëshortin/en ose i vetëm, kur nuk ka bashkëshort/e;
 - b) secili prej bashkëshortëve, në rastet kur ata janë në proces zgjidhjeje martese dhe nuk ka ende vendim gjykatë të formës së prerë;
 - c) nga vetë individi, sipas përcaktimeve në shkronjat “b”, “ç” e “d”, të nenit 7.
2. Aplikimi për të përfituar ndihmë ekonomike bëhet tek administratori shoqëror në njësinë administrative, nën juridiksionin e së cilës ka vendbanimin.

Kriteret, procedura dhe dokumentacioni për përfitimin e ndihmës ekonomike, si dhe masa e përfitimit të saj përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
3. Pranueshmëria në skemën e ndihmës ekonomike bëhet nëpërmjet formulës së pikëzuar, treguesit e së cilës mbajnë parasysh gjendjen e varfërisë. Treguesit e vlerësimit të formulës së unifikuar të pikëzimit për përfitimin e ndihmës ekonomike përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
4. Ndihma ekonomike shpërndahet një herë në muaj nga bashkia nëpërmjet shërbimit bankar dhe/ose shërbimit postar, bazuar në vendimin e Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.
5. Të drejtën për ta tërhequr dhe marrë në dorëzim ndihmën ekonomike për familjet në nevojë e ka bashkëshortja e kryefamiljarit. Për rastet kur në strukturën e familjes bashkëshortja mungon, të drejtën e tërheqjes e ka kryetari i familjes.

Neni 17

Përfitimi i pagesës nga personat me aftësi të kufizuar

1. Përfitimi i pagesës nga personat me aftësi të kufizuar bëhet në bazë të vendimit të komisioneve të përcaktuara në nenin 8 të këtij ligji, të cilat vlerësojnë aftësitë e kufizuara sipas kompetencës së tyre. Kriteret, procedura dhe dokumentacioni për vlerësimin dhe përfitimin e pagesës për personat me aftësi të kufizuara, si dhe të ndihmës personal të tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.
2. Paga e personave me aftësi të kufizuar shpërndahet një herë në muaj nga bashkia, nëpërmjet shërbimit bankar dhe/ose shërbimit postar, bazuar në vërtetimin për vendimin e marrë nga komisioni që ka kryer vlerësimin e aftësisë së kufizuar, sipas përcaktimeve për çdo kategori të përcaktuar në nenin 8 të këtij ligji.
3. Përfitimi i pagesës nga personat me aftësi të kufizuar ndërpritet kur:
 - a) personi refuzon të kryejë ekzaminimet e kërkuara;
 - b) dokumentacioni për rivlerësim nuk paraqitet sipas afateve të përcaktuara në rregulloret e organizimit, të drejtave, detyrave dhe funksionimit të komisioneve të vlerësimit;
 - c) personi nuk paraqitet në komision epror dy herë radhazi dhe refuzon të kryejë ekzaminimet e kërkuara/mjekimin e rekomanduar/marrjen e shërbimit të rekomanduar;
 - ç) vërtetohet që personi nuk është rezident në Shqipëri;
 - d) personi ka qëndruar për më shumë se tre muaj jashtë Shqipërisë, me përjashtim të rasteve kur kjo ka ndodhur për arsye shëndetësore.

Neni 18

Përfitimi nga skema e sigurimeve të kujdesit shëndetësor

Përfituesit e ndihmës ekonomike dhe të pagesës së aftësisë së kufizuar përfshihen në kategorinë e personave ekonomikisht joaktivë, në kuptim të skemës së sigurimeve të detyrueshme të kujdesit shëndetësor.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

KREU V

DREJTIMI DHE ADMINISTRIMI I PROGRAMEVE TË ASISTENCËS SOCIALE

Neni 19

Roli i ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale

1. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale është autoriteti përgjegjës për hartimin e politikave, të programeve dhe legjislacionit, programimin e fondeve për programet e asistencës sociale, si dhe kontrollin e zbatimit të tyre në të gjitha nivelet e strukturave qendrore dhe vendore.

2. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale propozon mekanizmin e bashkërendimit ndërinstitucional të punës për referimin për punësim të individëve dhe anëtarëve në moshë aktive pune të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike, për të siguruar riintegrimin social të tyre, nëpërmjet një programi daljeje nga skema e ndihmës ekonomike, e cila përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.

3. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale grumbullon të dhëna statistikore, me qëllim vlerësimin dhe monitorimin e zbatimit të politikave të asistencës sociale. Përmbajtja, që do të kenë treguesit statistikorë të vlerësimit e monitorimit, që do të mbledhen, dhe periodiciteti i mbledhjes së tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

4. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale harton dhe paraqet nevojat për fonde për programet e asistencës sociale pranë Ministrisë përgjegjëse për Financat.

Neni 20

Roli i Shërbimit Social Shtetëror

1. Shërbimi Social Shtetëror, në nivel qendror e rajonal, është institucion publik në varësi të Ministrisë përgjegjëse për Çështjet Sociale.

2. Organizimi dhe funksionimi i Shërbimit Social Shtetëror miratohet me vendim të Këshillit të Ministrave.

3. Shërbimi Social Shtetëror, në nivel qendror e rajonal, përgjigjet për zbatimin e politikave të asistencës sociale të Ministrisë përgjegjëse për Çështjet sociale, si më poshtë:

- a) programimin dhe kontrollin e përdorimit të fondeve të buxhetit të shtetit për asistencën sociale;
- b) administrimin dhe përdorimin e të dhënave të Regjistrat Elektronik Kombëtar, i cili përfshin aplikantët dhe përfituesit e ndihmës ekonomike dhe të pagesës së aftësisë së kufizuar;
- c) kontrollin dhe monitorimin e veprimtarisë e të zbatimit të legjislacionit të asistencës sociale, në kuptim të këtij ligji, në strukturat dhe institucionet në varësi të tij dhe pranë njësive të vetëqeverisjes vendore. Procedura e kryerjes së kontrollit përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave;
- ç) grumbullimin dhe përpunimin e informacioneve dhe të statistikave;
- d) bashkëpunimin e vazhdueshëm me Shërbimin Kombëtar të Punësimit për riintegrimin social të anëtarëve të familjeve në nevojë, të cilët janë në moshë aktive pune.

4. Shërbimi Social Shtetëror në nivel rajonal, për realizimin e procesit të vendimmarrjes për përfituesit e ndihmës ekonomike, ka këto përgjegjësi:

a) verifikon të dhënat e regjistruara nga administratori shoqëror për familjet/individët në nevojë në Regjistrin Kombëtar Elektronik dhe konfirmon saktësinë e tyre pranë autoriteteve shtetërore përgjegjëse;

b) merr vendim për caktimin e familjeve/individëve në nevojë, përfitues të ndihmës ekonomike, masën e përfitimit të tyre si edhe refuzimin e kërkesës për dhënien e përfitimit të ndihmës ekonomike të shoqëruar me arsyet e refuzimit;

c) i dërgon vendimin kryetarit të bashkisë:

i) për të njoftuar kërkesit për përfitimin e ndihmës ekonomike;

ii) për të kryer veprimet financiare për pagesën për përfituesit e ndihmës ekonomike.

Neni 21

Roli i këshillit bashkiak

Këshilli bashkiak miraton kriteret për dhënien e ndihmës ekonomike për familjet aplikuese, të cilat nuk janë shpallur përfituese nga sistemi i pikëzimit, bazuar në vlerësimin social-ekonomik të kryer nga administratori shoqëror. Familjet në nevojë trajtohen nga fondi shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike, duke

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

përfshirë ose jo edhe fonde të buxhetit vendor. Përdorimi i fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 22

Roli i strukturës përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki

Struktura përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki, për efekt të ndihmës ekonomike dhe pagesave të aftësisë së kufizuar, kryen këto detyra:

a) dërgon nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar listën e plotë të familjeve/individëve në nevojë nën juridiksionin e bashkisë pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror për trajtim me ndihmë ekonomike;

b) përgatit listën e plotë dhe masat e përfitimit për përfituesit e pagesave të aftësisë së kufizuar për ekzekutimin e tyre;

c) harton kërkesën për buxhetin dhe projektbuxhetin për vitin pasardhës për ndihmën ekonomike dhe pagesat për personat me aftësi të kufizuar.

ç) grumbullon dhe përgatit informacione e statistika, të cilat i dërgon pranë strukturave rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, mban regjistrin e përfituesve dhe ndjek shpenzimet për ndihmën ekonomike, pagesën e personave me aftësi të kufizuar;

d) monitoron punën e administratorit shoqëror, për të shmangur veprime të kryera nga ana e tij në kundërshtim me këtë ligj;

dh) bashkëpunon në mënyrë të vazhdueshme me zyrat vendore të punësimit për riintegrimin social të anëtarëve të familjeve në nevojë, të cilët janë në moshë aktive pune.

Neni 23

Roli i administratorit shoqëror të njësisë administrative

Administratorët shoqërorë në njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë për detyrë:

a) të identifikojnë familjet dhe individët në nevojë dhe t'i ftojnë e t'i informojnë për aplikim për ndihmë ekonomike;

b) të plotësojnë aplikimin për familjet dhe individët në nevojë në Regjistrin Elektronik Kombëtar;

c) të verifikojnë nëpërmjet vizitave në familje dhe në terren gjendjen social-ekonomike për familjet që aplikojnë për herë të parë dhe, dy herë në vit, për familjet që trajtohen me ndihmë ekonomike. Verifikimi për familjet që aplikojnë për herë të parë kryhet brenda muajit të aplikimit. Të dhënat e verifikuara nëpërmjet vizitave në familje hidhen në Regjistrin Elektronik Kombëtar;

ç) të paraqesin pranë strukturës përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki, nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar, listën e familjeve/individëve në nevojë që kanë aplikuar për ndihmë ekonomike;

d) të paraqesin pranë strukturës përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki listën e përfituesve të pagesës së aftësisë së kufizuar dhe masat e përfitimit, në bazë të vërtetimeve të vendimeve të komisioneve të vlerësimit dhe të dokumentacionit për përfitime të tjera shtesë, sipas përcaktimeve të legjislacionit në fuqi;

dh) të përcjellin dokumentacionin për vlerësimin e aftësisë së kufizuar pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror;

e) të evidentojnë dhe të verifikojnë rastet e personave që përfitojnë në kundërshtim me germën a, të nenit 11, të këtij ligji, të kryejnë verifikime jo më pak se një herë në tre muaj, të informojnë strukturat përgjegjëse të shërbimit social shtetëror për të kryer verifikimet me institucione të tjera, si dhe për vendndodhjen e tyre, kur kanë dijeni;

ë) të ndërpresin pagesën e aftësisë së kufizuar për personat që përfitojnë në kundërshtim me germën a, të nenit 11, të këtij ligji, në bazë të verifikimit të kryer nga strukturat përgjegjëse të shërbimit social shtetëror në nivel rajonal;

f) të administrojnë dokumentacionin për përfitimin e pagesave të personave me aftësi të kufizuar;

g) të hartojnë kërkesën për bllok-ndihmën dhe fondin e pagesës së personave me aftësi të kufizuar çdo dymujor për njësinë e vetëqeverisjes vendore;

gj) të grumbullojnë e të hartojnë informacione dhe statistika për ndihmën ekonomike dhe pagesën e personave me aftësi të kufizuar dhe t'i raportojnë ato pranë bashkisë;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

h) të bashkërendojnë informacionin lidhur me familjet përfituese me administratorët e tjerë shoqërorë të njësisë të vetëqeverisjes vendore;

i) të informojnë dhe të udhëzojnë komunitetet lidhur me skemën e ndihmës ekonomike dhe pagesën e aftësisë së kufizuar, me anë të fushatave të ndryshme informuese;

j) të bashkëpunojnë me punonjësit socialë, që janë pjesë e strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror dhe/ose njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit në njësinë e vetëqeverisjes vendore, për kategoritë përfituese të ndihmës ekonomike dhe pagesave të aftësisë së kufizuar, sipas përcaktimeve në nenin 36, të ligjit nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë;

k) të adresojnë rastet e individëve/familjeve në nevojë dhe personave me aftësi të kufizuar drejt programeve të tjera sociale, shëndetësore e të punësimit, me qëllim rehabilitimin dhe integrimin e tyre në jetën shoqërore.

KREU VI

FINANCIMI I PROGRAMEVE TË ASISTENCËS SOCIALE

Neni 24

Financimi i programeve të asistencës sociale

Programet e asistencës sociale për ndihmën ekonomike, pagesat e aftësisë së kufizuar dhe të ndihmës së menjëhershme financiare (bonusi i bebes) financohen nga buxheti i shtetit.

Neni 25

Programimi i fondeve

1. Ministria përgjegjëse për çështjet sociale programon fondet për ndihmën ekonomike dhe pagesën e personave me aftësi të kufizuar në përputhje me vlerësimin e kërkesave të ardhura nga njësitë e vetëqeverisjes vendore, dhe i detajon që në fillim të vitit për çdo njësi të vetëqeverisjes vendore. Planifikimi i fondeve përcaktohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për Çështjes Sociale.

2. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale programon fondet për ndihmën e menjëhershme financiare për foshnjat e porsalindura çdo fillim viti.

Neni 26

Transferimi i fondeve

1. Ministria përgjegjëse për Çështjet Sociale transferon çdo dy muaj fondin e ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar në bashki.

2. Transferimi i fondeve për ndihmën e menjëhershme financiare të nënave me foshnja të porsalindura bëhet në bankat e nivelit të dytë.

Neni 27

Kontrolli i fondeve

Kontrolli për përdorimin e fondeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuar dhe mbështetjes financiare për foshnjat e porsalindura bëhet nga organet e specializuara të kontrollit, në përputhje me legjislacionin në fuqi për auditimin e brendshëm në sektorin publik dhe legjislacionin në fuqi për menaxhimin e sistemit buxhetor.

KREU VII

SANKSIONET DHE PROCEDURA E ANKIMIMIT

Neni 28

Sanksionet

1. Shkeljet e detyrimeve të përcaktuara në nenet 20, 22 dhe 23, të këtij ligji, dhe të akteve nënligjore në zbatim të tij, kur nuk përbëjnë vepër penale,;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

a) përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë, sipas legjislacionit në fuqi për kundërvajtjet administrative;

b) ndëshkohen me masë disiplinore, sipas legjislacionit në fuqi për nëpunësin civil ose Kodit të Punës.

2. Struktura përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit për ndihmën ekonomike, për pagesën për personat me aftësi të kufizuara në Shërbimin Social Shtetëror, në nivel qendror dhe/ose rajonal, për shkeljet përcaktuara në pikën 1, të këtij neni, dhe të akteve nënligjore në zbatim të tij, konstaton kundërvajtjen administrative dhe i propozon, për shkelësit, kryetarit të njësisë së vetëqeverisjes vendore/Drejtorit të Përgjithshëm të Shërbimit Social Shtetëror vendosjen e:

a) gjobës, nga 50 mijë deri në 100 mijë lekë;

b) masës disiplinore;

c) shpërblimit të dëmit, nëse është shkaktuar një i tillë.

Neni 29

Ankimi

1. Aplikuesit për përfitimin e ndihmës ekonomike, kur gjykon se vendimi zyrtar i organit përkatës është i padrejtë dhe personi me aftësi të kufizuar, kur gjykon se i është shkelur një e drejtë e garantuar nga ky ligj, mund të paraqesin ankesë me shkrim pranë bashkisë/njësisë administrative brenda 20 ditëve kalendarike nga marrja e njoftimit. Struktura vendore shqyrton ankesën dhe njofton me shkrim ankuesin brenda 7 ditëve kalendarike nga marrja e ankesës.

2. Aplikuesi për përfitimin e ndihmës ekonomike dhe personi me aftësi të kufizuar kanë të drejtë të paraqesin ankesë me shkrim pranë strukturës rajonale të Shërbimit Social Shtetëror brenda 20 ditëve kalendarike nga marrja e përgjigjes nga struktura vendore, pas ezaurimit të ankimit, të përcaktuar në pikën 1 të këtij neni.

3. Struktura rajonale e Shërbimit Social Shtetëror, pas shqyrtimit dhe verifikimit të ankesave, njofton me shkrim të interesuarin dhe njësinë e vetëqeverisjes vendore brenda 14 ditëve kalendarike nga marrja e ankesës.

4. Aplikuesi për përfitimin e ndihmës ekonomike dhe personi me aftësi të kufizuar, që pretendojnë se u është shkelur dhe/ose mohuar një e drejtë ligjore, gëzojnë të drejtën për të ngritur padi në gjykatë, në përputhje me legjislacionin në fuqi për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.

KREU VIII

DISPOZITA TË FUNDIT DHE KALIMTARE

Neni 30

Vlerësimi bio-psiko-social i aftësisë së kufizuar

Në njësitë e vetëqeverisjes vendore, në të cilat zbatohet modeli bio-psiko-social i vlerësimit të aftësisë së kufizuar me komision vlerësimi shumëdisiplinar për personat që kërkojnë të vlerësohen/rivlerësohen për aftësinë e kufizuar dhe përdoret regjistri elektronik kombëtar, ndiqen këto procedura:

a) kërkesa dhe dokumentacioni për vlerësimin e aftësisë së kufizuar paraqiten pranë zyrës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar në drejtorinë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, e cila hedh të dhënat e aplikuesit në Regjistrin Elektronik Kombëtar, administron dokumentacionin, kryen verifikimin dhe vlerësimin e individëve dhe merr vendimin për aftësinë e kufizuar;

b) drejtoria rajonale e Shërbimit Social Shtetëror pajis me dokumentin përkatës personin me aftësi të kufizuar dhe i dërgon kryetarit të bashkisë vendimin përfundimtar për të gjithë përfituesit e pagesës së aftësisë së kufizuar me qëllim kryerjen e veprimeve financiare;

c) masa, kriteret, procedurat dhe dokumentacioni për vlerësimin e përfitimin e aftësisë së kufizuar dhe të ndihmës personal, si dhe strukturat përgjegjëse dhe detyrat e tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 31

Dispozita kalimtare

1. Përdorimi i Regjistrit Elektronik Kombëtar të të dhënave për aplikuesit e përfituesit të pagesës së aftësisë së kufizuar bëhet në njësitë e vetëqeverisjes vendore, të përcaktuara nga Këshilli i Ministrave.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Aktet nënligjore, në zbatim të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", të ndryshuar, që nuk bien në kundërshtim me këtë ligj, do të zbatohen deri në nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

Neni 32 Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave, që, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e ligjit, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatim të neneve 9, pika 2; 12, pikat 1, 3, 4, 5 e 8; 13, pika 1; 14; 15, pika 1, shkronja "b"; 16, pikat 2 e 3; 17, pika 1; 19, pikat 2 e 3; 20, pikat 2 e 3, shkronja "c"; 21; 30, shkronja "c"; dhe 31, pika 1.

2. Ngarkohet ministri përgjegjës për Çështjet Sociale, që, brenda 9 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji të nxjerrë udhëzimet në zbatim të neneve 12, pika 9, dhe 25, pika 1, të këtij ligji.

Neni 33 Shfuqizime

Ligji nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", i ndryshuar, si dhe çdo akt tjetër që bie në kundërshtim me të shfuqizohet.

Neni 34 Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**KRYETAR
Gramoz Ruçi**

Miratuar në datën 18.7.2019.

Shpallur me dekretin nr.11244, datë 30.7.2019 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Ilir Meta

VENDIM Nr. 722, datë 11.11.2019

PËR PËRCAKTIMIN E MASËS, TË KRITEREVE, PROCEDURAVE DHE DOKUMENTACIONIT PËR VLERËSIMIN DHE PËRFITIMIN E AFTËSISË SË KUFIZUAR E TË NDIHMËSIT PERSONAL, DHE TË STRUKTURAVE PËRGJEGJËSE E TË DETYRAVE TË TYRE¹

(ndryshuar me VKM nr. 77, datë 2.2.2022)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të shkronjës "c", të nenit 30, të ligjit nr. 57/2019, "Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë", me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

I. OBJEKTI DHE SUBJEKTET PËRFITUESE

1. Modeli biopsikosocial i vlerësimit të aftësisë së kufizuar do të zbatohet në qarqet Tiranë, Durrës dhe Elbasan, sipas procedurave të përcaktuara në këtë vendim, afateve të përcaktuara në vendimin nr. 380, datë 5.6.2019, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e dokumentit politik 'Reforma e vlerësimit të aftësisë së kufizuar në sistemin e mbrojtjes sociale dhe plani i veprimit 2019–2024 për zbatimin e tij'", dhe nëpërmjet përdorimit të Regjistrit Elektronik Kombëtar.

1/1 Modeli bio-psiko-social i vlerësimit të aftësisë së kufizuar do të zbatohet në të gjitha qarqet e tjera, sipas procedurave të përcaktuara në këtë vendim. Qarqet, ku do të zbatohen vlerësimi bio-psiko-social dhe afatet e nisjes së zbatimit, përcaktohen me

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 152. Tiranë, 2019. f. 12474

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

urdbër të ministrit përgjegjës për shëndetësinë dhe çështjet sociale. Shërbimi Social Shtetëror përcakton rregullat e vlerësimit të aftësisë së kufizuar nga modeli mjekësor drejt atij bio-psiko-social.

2. Në vlerësimin biopsikosocial të aftësisë së kufizuar do të përfshihen individët, që:

- a) kërkojnë të vlerësohen për herë të parë;
- b) kërkojnë të rivlerësohen, të cilët kanë përfituar pagesë të aftësisë së kufizuar sipas legjislacioni në fuqi.

II. KRITERET E PËRFTIMIT DHE DOKUMENTACIONI I PRANIMIT

1. Për marrjen e përfitimeve të aftësisë së kufizuar duhet të plotësohen kriteret, si më poshtë vijojnë:

- a) personi duhet të ketë një gjendje mjekësore të vërtetuar të një dëmtimi fizik, mendor, intelektual apo ndijor të lehtë, mesatar, të rëndë ose të thellë;
- b) duhet të vërtetohen kufizime të lehta, mesatare, të rënda ose të thella, të shkaktuara nga dëmtimi;
- c) duhet të vërtetohen kufizime mesatare, të rënda, të thella për të kryer veprimtari domethënëse të jetesës së përditshme, të përshtatshme për moshën e personit dhe për të marrë pjesë në jetën shoqërore, ekonomike e politike;
- ç) personi duhet të përjetojë kufizime të konsiderueshme mjedisore dhe të qëndrimit, të cilat ndikojnë në aftësinë për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme dhe pjesëmarrje të barabartë në shoqëri;
- d) personi duhet të jetë i paaftë për punë dhe të mos plotësojë kushtet ligjore për përfitim të pensionit të invaliditetit të punës, sipas ligjit të sigurimeve shoqërore në Republikën e Shqipërisë;
- dh) personit duhet të mos i ketë lindur e drejta për përfitim të pensionit të pleqërisë/social sipas ligjit të sigurimeve shoqërore në Republikën e Shqipërisë.

2. Dokumentacioni për përfitimin e aftësisë së kufizuar përfshin:

- a) formularin e aplikimit, sipas formatit 1 bashkëlidhur këtij vendimi;
- b) formularin e plotësuar nga mjeku i familjes, sipas formatit 2, për të rritur, ose sipas formatit 3, për fëmijë, bashkëlidhur këtij vendimi;
- c) formularin e plotësuar nga mjeku specialist i qendrave shëndetësore të specialiteteve apo të spitaleve, kur nuk mbulohet nga qendrat shëndetësore, sipas formatit 4, për të rritur, ose sipas formatit 5, për fëmijë, bashkëlidhur këtij vendimi. Për sëmundjet e shëndetit mendor ky formular plotësohet nga Qendra Komunitare e Shëndetit Mendor (QKSHM). Për fëmijët, formulari mund të plotësohet edhe nga Qendra Kombëtare e Mirërritjes, Zhvillimit dhe Rehabilitimit të Fëmijëve (QKMZHRF). *Në zonat, ku nuk ka qendra komunitare të shëndetit mendor, vlerësimi kryhet nga mjeku specialist i qendrës shëndetësore/spitalit që ndjek pacientin;*

ç) kopjen e letërnjoftimit/certifikatës personale me fotografi.

3. Dokumentet e përcaktuara në pikën 2, të këtij kreu, dorëzohen/postohen pranë zyrës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

III. VLERËSIMI BIOPSIKOSOCIAL

1. Procesi i mbështetur në modelin biopsikosocial të aftësisë së kufizuar përfshin vlerësimin mjekësor të aplikuesit nga mjeku i familjes dhe nga mjeku specialist/QKSHM-ja, një intervistë me aplikuesin në zyrën e vlerësimit të personave me aftësi të kufizuara nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar me mjekë dhe punonjës socialë, verifikimin e informacionit të marrë dhe kontrollin vjetor mjekësor.

2. Vlerësimi biopsikosocial i aftësisë së kufizuar dhe i nivelit të kufizimeve funksionale bëhet në përputhje me Klasifikimin Ndërkombëtar mbi Funksionimin, Aftësinë e Kufizuar dhe Shëndetin të Organizatës Botërore të Shëndetësisë. Ky vlerësim përfshin faktorët që dëmtojnë aftësinë e një individi për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme dhe për të marrë pjesë në shoqëri në kushte të barabarta me të tjerët, në përputhje me udhëzuesit për vlerësimin biopsikosocial të aftësisë së kufizuar për të rriturit dhe fëmijët, të miratuar nga ministri përgjegjës për çështjet sociale dhe për shëndetësinë.

3. Administrimi i procesit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar realizohet nga Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror.

4. Pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror krijohen komisionet shumëdisiplinore të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, të cilat funksionojnë në nivel rajonal, që përbëhen nga punonjës me kohë të plotë dhe kanë në përbërje, së paku, një mjek dhe një punonjës social për çdo komision, të trajnuar për modelin biopsikosocial të vlerësimit të personave me aftësi të kufizuara. *Në mungesë të kontraktimit të punonjësve me kohë të plotë, Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror kontraktton punonjës me kohë të pjesshme, kundrejt një shpërblimi të përcaktuar nga institucioni, deri në plotësimin e pozicionit të punës.* Çdo komision asistohet nga një punonjës, i cili administron dhe regjistron të dhënat e aplikuesit. Komisionet kryesohen nga përgjegjësi i zyrës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

Stafi i zyrës së vlerësimit kryen këto detyra:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) hedh në Regjistrin Elektronik Kombëtar të dhënat e aplikuesit;
 - b) vlerëson dhe shqyrton dosjet e paraqitura për vlerësim/rivlerësim;
 - c) verifikon dhe shkëmben informacionin elektronik me rrjetin e institucioneve të tjera të kujdesit shëndetësor, të arsimit, punësimit e formimit profesional, të sigurimeve shoqërore, tatimeve, strukturave përgjegjëse pranë pushtetit vendor, si dhe institucioneve të tjera, nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar dhe, kur nuk është e mundur, manualisht/zyrtarisht;
 - ç) cakton datën e intervistës dhe njofton zyrtarisht kërkuesit, nëpërmjet administratorit shoqëror ose kthen zyrtarisht dosjen për plotësim, kur ka mungesë dokumentacioni, në njësinë administrative;
 - d) organizon kryerjen e intervistës, sipas formateve nr. 6 dhe 6/1, bashkëlidhur këtij vendimi, brenda 30 (tridhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së dokumenteve të aplikimit;
 - dh) bën vlerësimin për përcaktimin e nevojës për ndihmës personal;
 - e) përcakton nivelin e përgjithshëm të aftësisë së kufizuar;
 - ë) bën përgatitjen e rekomandimeve për shërbime të tjera dhe marrjen e vendimit për përfitimet për shkak të aftësisë së kufizuar;
 - f) lëshon dokumentin që vërteton aftësinë e kufizuar, sipas formatit 7, bashkëlidhur këtij vendimi;
 - g) shqyrton të dhënat e kontrolleve periodike të nevojshme, të kryera sipas formatit 8, bashkëlidhur këtij vendimi;
 - gj) mban, ruan dhe përditëson të dhënat e dokumentacionit të kërkuesve e të përfituesve të aftësisë së kufizuar, elektronikisht dhe fizikisht;
 - h) adreson fëmijët e moshës shkollore pranë institucioneve arsimore vendore, përgjegjëse për arsimin parauniversitar, për vlerësimin e nevojave të tyre arsimore.
5. Drejtori i Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror nxjerr vendimin përfundimtar për të gjithë përfituesit e aftësisë së kufizuar, njofton zyrtarisht aplikuesin për vendimmarrjen dhe e pajis me dokumentin përkatës, që përcakton aftësinë e kufizuar. Vendimi për përfitimet e aftësisë së kufizuar dhe të ndihmës personal i përcillet bashkisë, për:
- a) zbatimin dhe ndjekjen e rekomandimeve të lëna nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit;
 - b) kryerjen e veprimeve financiare për dhënien e pagesës për përfituesit e aftësisë së kufizuar.
6. Administratori shoqëror pranë organeve të pushtetit vendor, lidhur me menaxhimin e rasteve të personave me aftësi të kufizuara, ka përgjegjësi për:
- a) hartimin e një plani individual të përvitshëm të shërbimeve, mbështetur në rekomandimet e komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit;
 - b) kryerjen e vizitave në mjedisin ku jeton individi, jo më pak se një herë në tre muaj;
 - c) informimin e zyrës së vlerësimit për ndryshimin e gjendjes së personit me aftësi të kufizuara;
 - ç) informimin e individëve për shërbimet shoqërore ekzistuese nën juridiksionin e bashkisë/njësisë administrative, në territorin e së cilës është banor individi;
 - d) informimin e individëve për kriteret, procedurat dhe dokumentacionin që duhet të plotësojnë për vlerësim/rivlerësim të aftësisë së kufizuar;
 - dh) informimin e familjarëve për të drejtat e personit me aftësi të kufizuara për t'u përfshirë në të gjitha aspektet e jetës shoqërore;
 - e) informimin e familjarëve për të drejtën e fëmijëve me aftësi të kufizuara për t'u arsimuar;
 - ë) monitorimin dhe mbështetjen e shërbimit të asistencës personale;
 - f) evidentimin, raportimin dhe referimin e rasteve të abuzimit e të neglizhencës;
 - g) evidentimin dhe verifikimin e rasteve të personave që përfitojnë në kundërshtim me legjislacionin në fuqi, informimin e strukturave përgjegjëse të shërbimit social shtetëror për të kryer verifikimet me institucione të tjera, si dhe për vendndodhjen e tyre, kur ka dijeni;
 - gj) ndërprerjen e pagesës së aftësisë së kufizuar për personat që qëndrojnë jashtë vendit për më shumë se 3 muaj, me përjashtim të personave e të familjeve të tyre të caktuar me punë pranë përfaqësive tona diplomatike dhe organizmave ndërkombëtarë;
 - h) ndërprerjen e pagesës së aftësisë së kufizuar për personat që qëndrojnë jashtë vendit për më shumë se 3 muaj, si dhe të rasteve të përfituesve, të cilët ndodhen jashtë shtetit shqiptar për qëllime kurimi apo rehabilitimi;
 - i) informimin dhe udhëzimin në komunitetet lidhur me skemën e aftësisë së kufizuar, me anë të fushatave të ndryshme informuese;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

j) bashkëpunimin me punonjësit socialë, që janë pjesë e strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror dhe/ose njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit në njësinë e vetëqeverisjes vendore, për përfituesit e pagesave të aftësisë së kufizuar, sipas përcaktimeve në nenin 36, të ligjit nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”;

k) adresimin e rasteve të personave me aftësi të kufizuara drejt programeve të tjera sociale, shëndetësore, të arsimit e formimit profesional dhe të punësimit, me qëllim rehabilitimin dhe integrimin e tyre në jetën shoqërore, në përputhje edhe me rekomandimet e komisionit.

7. Monitorimi i punës së zyrave të vlerësimit të aftësisë së kufizuar realizohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror, në bazë të metodologjisë së kontrollit të miratuar nga ministri përgjegjës për çështjet sociale dhe shëndetësinë.

IV. PËRFITIMET NË PAGESA DHE SHËRBIME

1. PAGESA për shkak të aftësisë së kufizuar është një pagesë mujore, që jepet në muajin pasardhës, nga data e vendimit për përfitime, me qëllim përmbushjen e nevojave elementare të lidhura me aftësinë e kufizuar, e cila përfitohet nga personat që janë deklaruar si të tillë me vendim të komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

2. PAGESA bazë për shkak të aftësisë së kufizuar për të rritur dhe fëmijë është 150% e shumës së pensionit social, sipas përcaktimeve në ligjin nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

3. PAGESAT për shkak të aftësisë së kufizuar për të rritur dhe fëmijë janë sipas përcaktimeve në shkronjat “a”, “b”, “c” dhe “ç”, të kreut IV, të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmësit personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, të ndryshuar.

4. PAGESA për shkak të aftësisë së kufizuar indeksohet nga Shërbimi Social Shtetëror sa herë indeksohet pensioni social dhe në bazë të këtij indeksi.

5. Përfituesit e aftësisë së kufizuar, të cilët vlerësohen se kanë nevojë për paketë higjieno-sanitare, përfitojnë një pagesë shtesë në të ardhura për mbulimin e shpenzimeve të paketës higjieno-sanitare, në masën e përcaktuar sipas legjislacionit në fuqi.

6. Niveli i aftësisë së kufizuar dhe përfitimet përcaktohen bazuar në vlerësimin biopsikosocial, të kryer nga komisioni shumëdisiplinor.

7. PAGESAT për personat me aftësi të kufizuara kryhen nëpërmjet shërbimeve bankare ose Postës Shqiptare, sipas alternativës së përzgjedhur nga vetë individit.

8. Personat me aftësi të kufizuara, që ndjekin një kurs kualifikimi të licencuar ose të akredituar dhe nxënësit, të cilët ndjekin arsimin e mesëm të lartë, përfitojnë pagesë në masën 200% të pagesës si person me aftësi të kufizuara gjatë kohës që ndjekin kursin/shkollën vetëm për një dhe gjatë një kursi kualifikimi/programi studimi, brenda afatit të përcaktuar për kryerjen e kursit të kualifikimit/programit të studimit.

9. Studentët, të cilët ndjekin arsimin e lartë në programe studimi të ciklit të parë dhe të dytë, përfitojnë pagesë në masën 300% të pagesës si person me aftësi të kufizuara gjatë kohës që ndjekin studimet vetëm për një dhe gjatë një programi studimi, brenda afatit të përcaktuar për kryerjen e programit të studimit. E njëjta masë pagese zbatohet për personat që ndjekin programin e studimit të ciklit të tretë. Për personat që ndjekin studimet e doktoratës dhe për personat që ndjekin procedurat për fitimin e një titulli akademik, kjo pagesë përfitohet në mënyrë të përhershme, mbi bazën e dëshmisë së lëshuar nga organet kompetente për fitimin e gradës shkencore/titullit akademik.

10. Personat me aftësi të kufizuara, të cilët ndjekin njëkohësisht arsimin e mesëm të lartë apo arsimin e lartë dhe një kurs kualifikimi, përfitojnë vetëm njëherë nga pagesat.

11. Personat me aftësi të kufizuara, të cilët ndjekin arsimin e mesëm të lartë apo të lartë, paraqesin për çdo fillim të vitit shkollor/akademik dokumentet e mëposhtme:

a) vërtetimin e nënshkruar nga titullari dhe sekretari i institucionit arsimor të mesëm të lartë dhe të lartë, ku shënohet emri dhe mbiemri i personit, niveli i arsimit që ndjek, viti shkollor/akademik dhe kohëzgjatja. Për të vërtetuar frekuentimin e procesit mësimor vërtetimi lëshohet çdo tre muaj. Vërtetimi për shlyerjen e detyrimeve të çdo sezoni lëshohet vetëm për personat që ndjekin arsimin e lartë;

b) kopjen e noterizuar të dëftesës së çdo viti, kopjen e noterizuar të diplomës në mbarim të shkollës së mesme të lartë apo të lartë dhe/ose kopje të dëshmisë së kursit të kualifikimit.

12. Personat me aftësi të kufizuara, të cilët kanë fituar gradë shkencore/titull akademik, paraqesin kopjen e noterizuar të dokumentit që vërteton fitimin e gradës shkencore/titullit akademik.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

13. Shërbimi Social Shtetëror, në nivel qendror ose rajonal, ka të drejtë të verifikojë me strukturat përgjegjëse për çështjet e arsimit, vlefshmërinë e dokumentit të lëshuar nga ana e institucioneve arsimore.

14. Personat me aftësi të kufizuara me kufizime të rënda apo të thella gëzojnë të drejtën e përfitimit të ndihmës personal, kur kjo përcaktohet nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

15. Shkalla e nevojës për shërbimet e ndihmës personal përcaktohet në bazë të vlerësimit biopsikosocial të kryer nga komisioni shumëdisiplinor.

16. Pagesat për shërbime të ndihmës personal lidhen me pagesat për shkak të aftësisë së kufizuar dhe indeksohen nga Shërbimi Social Shtetëror, në bazë të indeksimit të pensionit social.

17. Pagesat për shërbime të ndihmës personal u referohen pagesave të përcaktuara në pikat 16 dhe 17, të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, të ndryshuar.

18. Ndihmës personalë, që ofrojnë këtë shërbim për më shumë se një përfitues, marrin një shtesë prej 50% të shumave përkatëse për çdo përfitues të shtuar.

19. Pagesat për shërbime të ndihmës personal jepen në muajin pasardhës, pas vendimit të komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit. Pagesa kryhet nëpërmjet shërbimeve bankare ose Postës Shqiptare, sipas alternativës së përzgjedhur nga vetë individi.

V. PROCEDURA E ANKIMIMIT

1. Aplikuesi ka të drejtën e ankimit për procedurën e vlerësimit në rastet e refuzimit të aplikimit për përfitime për shkak të aftësisë së kufizuar. Ankimi bëhet me shkrim, brenda 20 (njëzet) ditëve kalendarike, nga data e marrjes së njoftimit të vendimit nga Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror, pranë komisionit të shqyrtimit të ankesave në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror, e cila shqyrton dokumentacionin e ankuesit, kryen intervistën sipas formularit 6, bashkëlidhur këtij vendimi dhe merr vendimin përfundimtar. Në rastet kur kërkesa pranohet, personit i lind e drejta e marrjes së përfitimeve që nga muaji pasardhës, nga data e marrjes së vendimit për refuzim nga komisioni.

2. Personi me aftësi të kufizuar, që pretendon se i është shkelur dhe/ose mohuar një e drejtë, gëzon të drejtën për të ngritur padi në gjykatë, në përputhje me legjislacionin në fuqi për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative, pasi ka ezauruar shkallët e ankimit administrativ. Personit i lind e drejta e marrjes së përfitimeve, sipas afateve të përcaktuara në vendimin e gjykatës.

VI. DISPOZITA TË FUNDIT

1. Nuk u nënshtrohen procedurës së vlerësimit, në përputhje me përcaktimet e këtij vendimi:

a) të verbrit përfitues ose aplikues, që kërkojnë të përfitojnë sipas legjislacionit në fuqi për statusin e të verbrit;

b) paraplegjikët dhe tetraplegjikët përfitues ose aplikues, që kërkojnë të përfitojnë sipas legjislacionit në fuqi për statusin e invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik.

2. Shërbimi Social Shtetëror miraton rregulloren për organizimin dhe funksionimin e komisioneve shumëdisiplinore të vlerësimit të aftësisë së kufizuar në nivel qendror e rajonal dhe protokollin e punës së tyre.

3. Shkronjat “d”, “dh”, “e” dhe “ë”, të kreut IV, dhe çdo përcaktim i vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, të ndryshuar, të cilat bien në kundërshtim me këtë vendim, shfuqizohen.

4. Ngarkohen të gjitha organet e administratës shtetërore shëndetësore e sociale dhe organet e njësive të vetëqeverisjes vendore, në të cilat zbatohet kjo skemë vlerësimi, për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR

Edi Rama

Formularët bashkëlidhur vendimit gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/preview/c488f349-11eb-4920-9cea-eb23b442d74e/cons/20220208>)

VENDIM
Nr. 182, datë 26.2.2020

PËR PËRCAKTIMIN E MASËS, TË KRITEREVE, PROCEDURAVE E DOKUMENTACIONIT PËR VLERËSIMIN DHE PËRFITIMIN E PAGESËS PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA, SI DHE TË NDIHMËSIT PERSONAL¹
(ndryshuar me VKM nr. 707, datë 9.9.2020)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të neneve 13 e 17, pika 1, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, dhe të nenit 15, të ligjit nr. 8626, datë 22.6.2000, “Për statusin e invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

I. KRITERET E PËRFITIMIT TË PAGESËS SË AFTËSISË SË KUFIZUAR

1. Përfitojnë pagesë të aftësisë së kufizuar personat e përcaktuar në shkronjat “a” dhe “b”, të nenit 8, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”.

2. Personat me aftësi të kufizuar, që nuk plotësojnë kushtet ligjore për përfitim të pensionit të invaliditetit të punës sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, të cilët me vendim të komisioneve mjekësore të caktimit të aftësisë për punë përcaktohen se kanë nevojë për përkujdesje, përfitojnë një ndihmës personal me pagesë.

3. Vlerësimi i gjendjes mjekësore të personave të përcaktuar në pikën 1, të këtij kreu, bëhet nga komisionet mjekësore të caktimit të aftësisë për punë (KMCAP) të nivelit të parë, të Shërbimit Social Shtetëror.

4. Përfitojnë, sipas këtij vendimi, personat me aftësi të kufizuar, të përcaktuar në pikën 2, të këtij kreu, të cilët në 5 vitet e fundit para lindjes të së drejtës nuk kanë, së paku, 12 muaj sigurim shoqëror dhe nuk kanë qenë përfitues të pensionit të plotë, të pjesshëm apo të reduktuar të invaliditetit nga skema e sigurimeve shoqërore para hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

II. VLERËSIMI I AFTËSISË SË KUFIZUAR

1. Pranë Shërbimit Social Shtetëror do të ngrihen dhe do të funksionojnë 5 (pesë) KMCAP-e të nivelit të parë, që do të vlerësojnë në nivel kombëtar dosjet e personave të përcaktuar në pikën 1, të kreut I, të këtij vendimi, me këtë përbërje:

- a) 2 (dy) KMCAP të shëndetit mendor, që do të kenë në përbërje psikopediater dhe psikiatër;
- b) 1 (një) KMCAP i kirurgjisë, onkologjisë, ortopedisë dhe reumatologjisë, që do të ketë në përbërje ortoped, onkolog dhe reumatolog;
- c) 1 (një) KMCAP për paraplegjinë, tetraplegjinë dhe neurologjinë, që do të ketë në përbërje neurolog;
- ç) 1 (një) KMCAP për sëmundje interne (nefrologji, kardiologji, gastroepatologji, endokrinologji, hematologji, pneumoalergologji), që do të ketë në përbërje internist, kardiolog, nefrolog dhe pneumoalergolog.

1.1. Personi që vlerësohet për herë të parë për aftësi të kufizuar, përveç vlerësimit të dosjes paraqitet edhe personalisht para KMCAP-së së nivelit të parë.

1.2. Rivlerësimi i personave me aftësi të kufizuar bëhet bazuar në dokumentacionin e dosjes së paraqitur, pa praninë fizike të personit me aftësi të kufizuar. Komisioni, në rastet kur nuk mund të marrë vendim vetëm bazuar në dokumentacionin e paraqitur për rivlerësim, ka të drejtë të thërrasë personin me aftësi të kufizuar për t'u paraqitur fizikisht në komision. Paraqitja në komision do të bëhet në një nga mbledhjet e muajit pasardhës, por jo më vonë se 30 (tridhjetë) ditë nga data që do të realizohet vlerësimi me dosje. Njoftimi formal për paraqitje në komision do të bëhet përmes administratorit shoqëror të njësisë administrative, nën juridiksionin e të cilit ka vendbanimin personi.

2. KMCAP-ja e nivelit të parë përbëhen nga pesë anëtarë, të cilët përcaktohen me urdhër të ministrit përgjegjës për çështjet e shëndetësisë.

3. Në përbërje të çdo KMCAP-je të nivelit të parë mer pjesë, si anëtar me të drejtë vote, edhe një mjek, punonjës i Shërbimit Social Shtetëror.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 25. Tiranë, 2020. f. 2417

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Shpenzimet për pagesën e anëtarëve të KMCAP-së të nivelit të parë përballohen nga buxheti i Shërbimit Social Shtetëror.

5. KMCAP-të e nivelit të parë marrin vendim për grupin e përfitimit, përfitimet dhe afatet e përfitimit për secilin grup, sipas anekseve nr. 1 e nr. 2, që i bashkëlidhen këtij vendimi.

6. Kundër vendimit të KMCAP-së të nivelit të parë personi mund të bëjë ankim në Komisionin Epror Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë (Komisioni Epror).

7. Pranë Shërbimit Social Shtetëror ngrihen 4 (katër) komisione eprorë, të cilat përbëhen nga 5 anëtarë për çdo komision dhe që zgjidhen në detyrë nga ministri përgjegjës për çështjet shëndetësore dhe sociale. Komisionet eprorë të shërbimit social shtetëror janë:

- a) Komisioni Epror për Sëmundje të Përgjithshme;
- b) Komisioni Epror për Sëmundje të Shëndetit Mendor;
- c) Komisioni Epror për Paraplegjinë dhe Tetraplegjinë;
- ç) Komisioni Epror për Verbërinë.

8. Kryetari dhe anëtarët e komisionit epror janë mjekë me përvojë profesionale në fushën e ekspertizës dhe mjeku relator i Shërbimit Social Shtetëror. Anëtari i pestë i komisionit epror është me profesion jurist, me përvojë në fushën e aftësisë së kufizuar dhe përfaqësues i ministrisë që ka në fushën e përgjegjësisë shtetërore çështjet e aftësisë së kufizuar. Anëtarët e komisionit duhet të kenë një figurë të pastër morale dhe të mos jenë të dënuar penalisht. Mandati i anëtarit të komisionit epror është 4-vjeçar dhe me të drejtë rizgjedhjeje.

9. Shfuqizuar.

10. Shpenzimet për pagesën e anëtarëve të komisioneve eprorë përballohen nga buxheti i Shërbimit Social Shtetëror.

11. Masa e shpërblimit mujor të anëtarëve të komisioneve të nivelit të parë dhe komisioneve eprorë bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi për përcaktimin e masës së shpërblimit të anëtarëve të këshillave, bordeve ose komisioneve të njëjësive të qeverisjes qendrore.

12. Anëtarët e komisioneve nuk angazhohen në detyrat e përditshme të ushtrimit të profesionit të tyre dhe punojnë me kohë të plotë gjatë ditëve që janë të mbledhur në komision.

13. Personat me aftësi të kufizuar, të përcaktuar në pikën 1, të kreut I, pajisen me dëshmi zyrtare identifikimi. Kriteret e dhënies së dëshmisë dhe forma e saj përcaktohen në rregulloren e Shërbimit Social Shtetëror.

14. Kriteret mjekësore për vlerësimin e aftësisë së kufizuar, të përcaktuara në pikën 1, të kreut I, përcaktohen në rregulloren e miratuar me urdhër të ministrit përgjegjës për shëndetësinë dhe çështjet sociale.

II/I Rregullat procedurale të vlerësimit nga KMCAP-ja

1. Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë (KMCAP), që bën vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara, është organ mjekësor dhe ligjor që e ushtron aktivitetin e tij pranë Shërbimit Social Shtetëror (SHSSH) dhe përgjigjet para tij për aktivitetin që kryen.

2. Për të shqyrtuar dokumentacionin e vlerësimit/rivlerësimit dhe për të vlerësuar për herë të parë personat që kërkojnë të përfitojnë pagesë të aftësisë së kufizuar, KMCAP-të e nivelit të parë mbledhen jo më pak se 3 (tre) herë në muaj, ndërsa KMCAP-të eprorë jo më pak se një herë në muaj. Për këtë qëllim, anëtarët e KMCAP-ve, për ditët që janë në komisione lirohen nga detyra e përditshme dhe punojnë pranë organeve të Shërbimit Social Shtetëror.

3. Anëtarët e KMCAP-ve njohin legjislacionin në fuqi, kriteret mjekësore për vlerësimin e personave me aftësi të kufizuara, si dhe i zbatojnë ato drejt, saktë e me përgjegjësi profesionale.

4. Gjatë zhvillimit të seancës, anëtarët e KMCAP-ve studiojnë praktikën me dokumentacionin e plotësuar, vlerësojnë rastin, gjykojnë nëse plotësohen ose jo kushtet ligjore për përfitim, marrin të dhëna për ecurinë e sëmundjes dhe kohën e fillimit të trajtimit dhe në bazë të këtyre të dhënave marrin vendim mbi grupin e përfitimit:

- a) grupi i parë, në të cilën vlerësohen personat me aftësi të kufizuara që kanë nevojë për përkujdesje;
- b) grupi i dytë, në të cilën vlerësohen personat me aftësi të kufizuara që nuk kanë nevojë për përkujdesje;
- c) afatet e përfitimit për secilin grup;
- ç) nevojën për përfitime të tjera sipas përcaktimeve të legjislacionit në fuqi. Pas përfundimit të vlerësimit, dosjet e përfituesve të shqyrtuar me njëjtimin për vendimin për çdo person, dërgohen pranë drejtorive rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, për të kryer veprimet sipas përcaktimeve në pikën 9, të kreut IV, të këtij vendimi.

5. KMCAP-ja e nivelit të parë ka këto detyra:

- a) cakton drejt dhe në përputhje me dokumentacionin shëndetësor dhe gjendjen shëndetësore të individëve që aplikojnë për herë të parë, si dhe në mbështetje të kriterëve mjekësorë, përfitimin e pagesave të aftësisë së kufizuar;
- b) cakton datën e paraqitjes pranë KMCAP-së së aplikuesit për rastet që do të vlerësohen për herë të parë;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) vlerëson dokumentacionin e drejtimit për në KMCAP "fletë drejtimin" i cili kur është lëshuar nga institucionet mjekësore të specializuara me shtretër (spitali) përmbajnë të gjitha rubrikat të plotësuara nga mjeku kurues sipas formatit, duke përfshirë dhe ID-n e personit dhe të nënshkruar nga mjeku kurues, shefi i pavionit apo klinikës, shefi i shërbimit dhe drejtuesit e institucionit. Pajisja ose jo me këtë dokument është vendosur në vizitën e përgjithshme ose në konferencën klinike të drejtuar nga shefi i klinikës ose shefi i shërbimit. Vendimi i marrë është i pasqyruar edhe në kartelën klinike të firmosur nga mjeku kurues, shefi i pavionit apo shefi i klinikës dhe në mungesë të tij shefi i shërbimit. Lëshohet nga komisionet mjekësore vetëm për rastet që nuk përbëjnë trajtim në institucione me shtretër të tilla si: sëmundje të syve, kirurgjikale, ortopedike, gjendje pas djegies dhe shëndetit mendor (raste që nuk përbëjnë trajtim në institucione me shtretër);

ç) vlerëson dokumentacionin e lëshuar nga specialistët, konsultat ose spitali, për rastet që rinvlerësohen për aftësi të kufizuara me "epikrizë përgjellëse", e cila është plotësuar saktë, qartë dhe me përgjegjësi, duke evidentuar gjendjen shëndetësore të personit me aftësi të kufizuara nga vlerësimi i fundit deri në rinvlerësimin e radhës;

d) vlerëson analizat dhe ekzaminimet, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, të cilat janë të domosdoshme, për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore të individit dhe që shoqërojnë fletën e drejtimit për në KMCAP dhe epikrizën përgjellëse;

dh) vlerëson dokumentacionin kur personi pretendon se ka një gjendje shëndetësore të rënduar, për të cilën nevojitet pajisja me "Fletëdrejtimi për në KMCAP";

e) vlerëson shkaktuesit e aftësisë së kufizuar nga sëmundje e përgjithshme, sëmundje të shëndetit mendor, përfitimet nga statusi paratetraplegjik, kohën e fillimit të pagesës, periudhën e përfutimit, si edhe afatin e rinvlerësimit;

ë) shqyrton rastin brenda 30 (tridhjetë) ditëve pasi është marrë me procesverbal prej protokollit nga mjeku i Shërbimit Social Shtetëror dhe pasi ky i fundit ka kryer verifikimet e nevojshme të dokumentacionit mjekësor, për rastet që vlerësohen për herë të parë;

f) rinvlerëson 2 (dy) muaj para përfundimit të afatit që është vendosur në vendimin e fundit, dosjen që përmban dokumentacionin e plotë ekzistues, si dhe epikrizën përgjellëse, e cila shoqërohet me analiza dhe ekzaminime, me përgjigje zyrtare të interpretuara nga mjeku specialist, që janë të domosdoshme për evidentimin e plotë të gjendjes shëndetësore, të marrë në dorëzim me procesverbal nga mjeku i Shërbimit Social Shtetëror;

g) cakton pagesën për aftësinë e kufizuar, për periudhën e përfutimit, mbështetur në kriteret diagnostike të miratuara për çdo diagnozë;

gj) propozon drejtimet për riaftësimin profesional të personit me aftësi të kufizuara;

h) kryen studime mbi gjendjen dhe ecurinë, si edhe problematikat e aftësisë së kufizuar në qark.

6. Dosjet e personave me aftësi të kufizuara, që nuk përmbajnë dokumentacionin për rinvlerësim në KMCAP në datën e rinvlerësimit, ruajnë të drejtën e rishqyrtimit gjatë periudhës tremujore në vazhdim. Kur dokumentacioni paraqitet brenda kësaj periudhe, e drejta e përfutimit ruhet edhe për periudhën e prapambetur.

7. Kur dokumentacioni për rinvlerësim nuk paraqitet në KMCAP edhe gjatë kësaj periudhe, KMCAP-ja e konsideron dosjen të mbyllur dhe praktika duhet të nisë si procedurë vlerësimi për herë të parë me detyrimin e paraqitjes në komision të individit.

8. Procesi i vlerësimit/rinvlerësimit për përfutimin e pagesës së aftësisë së kufizuar bëhet në zbatim të kriterëve mjekësorë dhe diagnostikë, periudhës së riaftësimin, për të cilën afatet e rinvlerësimit shtrihen në kohë sipas kriterëve mjekësorë.

9. KMCAP-ja eprorë ka këto detyra:

a) shqyrton dhe zgjidh kërkesat e personave me aftësi të kufizuara, që ankimojnë brenda 30 (tridhjetë) ditëve vendimet e KMCAP-ve të nivelit të parë, si edhe shqyrton dhe zgjidh rastet e dërguara me divergjencë nga KMCAP-ja e nivelit të parë;

b) studion praktikatat e dërguara nga Kontrolli i Shërbimit Social Shtetëror, merr masa për plotësimin e tyre, thërret dhe viziton rastin në mbledhjen e radhës dhe në varësi të problematikave të konstatuara dhe gjendjes shëndetësore merr vendim për vlerësimin e aftësisë së kufizuar;

c) sipas natyrës dhe rëndësisë së shkeljeve urdhëron KMCAP-në e nivelit të parë që të rinvlerësojë përfutuesit dhe të rregullojë vendimet, ku caktimi i pagesës së aftësisë së kufizuar ka qenë i kundërtligjshëm ose organizon vetë një seancë të veçantë për rikontrollin e tyre. Në këto raste, KMCAP-ja, për çdo individ që do të rinvlerësojë, merr vendim të ri për vlerësimin e aftësisë së kufizuar;

ç) kryen studime mbi gjendjen dhe ecurinë e sëmundshmërisë dhe cakton drejtimet e rrugët për përmirësimin e treguesve.

10. Vendimi i KMCAP-së së nivelit të parë dhe KMCAP-së eprorë është dokumenti bazë juridik-mjekësor-administrativ që njihet të drejtën për përfitime të aftësisë së kufizuar. Ai plotësohet saktë, qartë, me përgjegjësi, sipas kërkesave të formatit, me shkrim të lexueshëm, pa korrigjime, vërtetohet me emrin dhe mbiemrin e anëtarëve të KMCAP-së, nënshkrimin e tyre, si dhe vuloset me vulën e komisionit. Vendimi ka fuqi ligjore ekzekutive kur është i nënshkruar nga të gjithë anëtarët e KMCAP-së.

11. Në rastet kur ndërmjet anëtarëve të komisionit ka mendime të ndryshme, vendimi merret me divergjencë dhe anëtarë që nuk është dakord me të tjerët argumenton vendimin me arsyet e divergjencës. Në këto raste, vendimi nuk ka fuqi ligjore ekzekutive dhe së bashku me dosjen dërgohet zyrtarisht në KMCAP-në eprorë të specializuar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

12. Kur anëtarët e KMCAP-së eprorë të specializuar kanë mendime të kundërta, vendimi merr formën e prerë me shumicë votash.

13. Vendimi i KMCAP-së eprorë të specializuar nuk mund të ndryshohet nga KMCAP-ja e nivelit të parë. Në ato raste kur KMCAP-ja e nivelit të parë gjykon se kërkesi paraqet gjendje shëndetësore të rënduar dhe bën objekt për të ndryshuar kushtet e përfitimit, ai merr vendim duke argumentuar edhe arsyen e këtij ndryshimi. Në këto raste, pavarësisht vendimit të KMCAP-së së nivelit të parë, vendimi do të hyjë në fuqi vetëm pas miratimit të KMCAP-së eprorë të specializuar.

14. Vendimi, në çdo rast, plotësohet gjatë mbledhjes. Krabas plotësimit të vendimit, plotësohet edhe vërtetimi, i cili përmban shkurtimisht të dhënat kryesore të vendimit.

III. MASA E PËRFITIMIT TË AFTËSISË SË KUFIZUAR

1. Masa e përfitimit për personat me aftësi të kufizuar, e përcaktuar sipas pikës 1, të kreut I, të këtij vendimi, është 10 653 (dhjetë mijë e gjashtëqind e pesëdhjetë e tre) lekë në muaj. Të njëjtën masë pagese përfiton edhe ndihmësi personal i personit me aftësi të kufizuar, i përcaktuar në shkronjën “b”, të nenit 8, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”. Pagesa për shkak të aftësisë së kufizuar dhe pagesa e ndihmësit personal indekssohet çdo vit nga Shërbimi Social Shtetëror, në bazë të indeksit të çmimeve të konsumit.

2. Personat me aftësi të kufizuar, që ndjekin një kurs kualifikimi të licencuar ose të akredituar, dhe nxënësit, të cilët ndjekin arsimin e mesëm të lartë, përfitojnë pagesë në masën 200% të pagesës si person me aftësi të kufizuar gjatë kohës që ndjekin kursin e kualifikimit/vitin shkollor vetëm për një dhe gjatë një kursi kualifikimi/viti shkollor, brenda afatit të përcaktuar për kryerjen e kursit të kualifikimit/vitit shkollor.

3. Personat me aftësi të kufizuar, të cilët ndjekin arsimin e lartë në programe studimi të ciklit të parë dhe të dytë, përfitojnë pagesë në masën 300% të pagesës si person me aftësi të kufizuar gjatë kohës që ndjekin studimet vetëm për një dhe gjatë një programi studimi, brenda afatit të përcaktuar për kryerjen e programit të studimit. E njëjta masë pagese zbatohet për personat që ndjekin programin e studimit të ciklit të tretë. Për personat që ndjekin studimet e doktoratës dhe për personat që ndjekin procedurat për fitimin e një titulli akademik, kjo pagesë përfitohet në mënyrë të përhershme, mbi bazën e dëshmisë së lëshuar nga organet kompetente për fitimin e gradës shkencore/titullit akademik.

4. Personat me aftësi të kufizuar, të cilët ndjekin, njëkohësisht, arsimin e mesëm të lartë apo arsimin e lartë dhe një kurs kualifikimi, përfitojnë vetëm njërin nga pagesat.

5. Personat e përcaktuar sipas pikës 2, të kreut I, të këtij vendimi, me plotësimin e moshës dhe të kushteve për përfitim pensioni, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi për sigurimet shoqërore, ndërpresin pagesat që përfitojnë sipas këtij vendimi.

6. Pagesa e ndihmësit personal të personit me aftësi të kufizuar, sipas shkronjës “a”, të nenit 8, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, është në masën 11 190 (njëmbëdhjetë mijë e njëqind e nëntëdhjetë) lekë në muaj. Kjo pagesë indekssohet çdo vit nga Shërbimi Social Shtetëror, në bazë të indeksit të çmimeve të konsumit.

7. Përfituesit e pagesës së aftësisë së kufizuar përfshihen në kategorinë e personave ekonomikisht joaktivë, në kuptim të skemës së sigurimeve të detyrueshme të kujdesit shëndetësor.

8. Periudha e shërbimit si ndihmës personal për personat e përcaktuar në shkronjën “a”, të nenit 8, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, të cilët nuk janë ekonomikisht aktivë dhe nuk përfitojnë të ardhura nga skema e sigurimit të detyrueshëm shoqëror, vlerësohet periudhë sigurimi, për efekt përfitimi pensioni, barrë lindjeje, aksidenti në punë, sëmundjeje profesionale dhe sigurimi shëndetësor. Kontributet paguhen në bazë të pagës minimale, për efekt të llogaritjes së kontributit të sigurimit të detyrueshëm shoqëror, dhe përballohen nga buxheti i shtetit.

9. Ndihmësit personalë, që ofrojnë shërbim për më shumë se një përfitues, marrin një shtesë prej 50% të shumave përkatëse për çdo përfitues të shtuar.

10. Përfitimi i pagesës së aftësisë së kufizuar nuk llogaritet në të ardhurat e familjes, për efekt të llogaritjes së ndihmës ekonomike.

11. Pagesa për personat që përfitojnë nga ky vendim dhe e ndihmësit personal bëhet një herë në muaj, nëpërmjet shërbimit bankar ose Postës Shqiptare, pranë njësive të vetëqeverisjes vendore ku ka vendbanimin përfituesi.

12. Personave me aftësi të kufizuara, sipas pikës 1, të kreut I, të cilët vlerësohen për herë të parë në KMCAP, u lind e drejta e përfitimit të pagesës në muajin pasardhës, nga data e marrjes së vendimit nga ky komision.

113 Përfitimi i pagesës nga personat me aftësi të kufizuar ndërpritet:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) kur personi refuzon të kryejë ekzaminimet e kërkuara;
- b) kur dokumentacioni për rivlerësim nuk paraqitet sipas afateve të përcaktuara në rregulloret e organizimit, të të drejtave, detyrave dhe funksionimit të komisioneve të vlerësimit;
- c) kur personi nuk paraqitet në komisionin epror dy herë radhazi dhe refuzon të kryejë ekzaminimet e kërkuara/mjekimin e rekomanduar/ marrjen e shërbimit të rekomanduar;
- ç) kur vërtetohet që personi nuk është rezident në Shqipëri;
- d) kur personi ka qëndruar për më shumë se tre muaj jashtë Shqipërisë, me përjashtim të rasteve kur kjo ka ndodhur për arsye shëndetësore;
- dh) për personat e përcaktuar në nenin 11, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”.

IV. PROCEDURA DHE DOKUMENTACIONI PËR VLERËSIM DHE PËRFTITIM PËR SHKAK TË AFTËSISË SË KUFIZUAR

1. Personat, që vlerësohen me aftësi të kufizuar, pajisen nga institucioni i kujdesit shëndetësor, i specializuar me shtretër, me fletën e drejtimit për në KMCAP. Personat, që rivlerësohen për aftësinë e kufizuar, pajisen nga mjeku specialist me epikrizë, në bazë të rekomandimit të mjekut të familjes. Dokumentacioni për vlerësimin/rivlerësimin e aftësisë së kufizuar, së bashku me kopje të dokumentit të identifikimit, dërgohen brenda 5 (pesë) ditëve nga institucioni shëndetësor pranë njësisë administrative ku individi ka vendbanimin.

2. Për personat me aftësi të kufizuar, për të cilët me vendim të komisionit mjekësor është përcaktuar se kanë nevojë për përkujdesje, plotësohet brenda 30 (tridhjetë) ditëve dokumentacioni për ndihmësin personal, sipas përcaktimeve të legjislacioni në fuqi për mënyrën e ofrimit të ndihmesës personale dhe kriteret e përzgjedhjes së ndihmësit personal.

3. Personat me aftësi të kufizuar, të cilët ndjekin arsimin e mesëm të lartë apo të lartë, paraqesin çdo fillim të vitit ri shkollor/akademik dokumentet e mëposhtme:

a) Vërtetimin, të nënshkruar nga titullari dhe sekretari i institucionit arsimor të mesëm të lartë dhe të lartë, ku të shënohen emri dhe mbiemri i personit, niveli i arsimit që ndjek, viti shkollor/akademik dhe kohëzgjatja. Për të vërtetuar frekuentimin e procesit mësimor, vërtetimi lëshohet çdo tre muaj. Vërtetimi për shlyerjen e detyrimeve të çdo sezoni lëshohet vetëm për personat që ndjekin arsimin e lartë;

b) Kopjen e noterizuar të dëftesës së çdo viti dhe kopjen e noterizuar të diplomës në mbarim të shkollës së mesme të lartë apo të lartë, si dhe/ose kopje të dëshmisë së kursit të kualifikimit.

4. Personat me aftësi të kufizuar, të cilët kanë fituar gradë shkencore/titull akademik, paraqesin kopjen e noterizuar të dokumentit që vërteton fitimin e gradës shkencore/titullit akademik.

5. Shërbimi Social Shtetëror në nivel qendror ose rajonal ka të drejtë të verifikojë, me strukturat përgjegjëse për çështjet e arsimit, vlefshmërinë e dokumentit të lëshuar nga ana e institucioneve arsimore.

6. *Administratori shoqëror, me marrjen e dokumentacionit nga institucioni shëndetësor, e dërgon atë brenda 24 (njëzet e katër) orëve, me procesverbal, pranë mjekut të Shërbimit Social Shtetëror, dhe listën emërore të personave që do të vlerësohen apo do të rivlerësohen, pranë KMCAP-së. Mjeku i Shërbimit Social Shtetëror verifikon nëse dosjet e paraqitura janë të plotësuara me dokumentacionin përkatës dhe, më pas, i përjell ato në KMCAP. Mjeku mban regjistrin e personave me aftësi të kufizuara, sipas pikës 1, të kësaj vendimi.*

7. Në rastet e rivlerësimit, administratori shoqëror njofton personin 2 (dy) muaj para përfundimit të afatit të vlerësimit për pajisjen me epikrizën përcjellëse.

8. Personat, të cilëve u ndryshon gjendja shëndetësore brenda afatit të përfitimit, i nënshtrohen procedurës së rivlerësimit me fletëdrejtimi të re.

9. Drejtoritë rajonale të shërbimit social shtetëror, në përfundim të vlerësimit të aftësisë së kufizuar për personat aplikues, hedhin në arkivin elektronik, brenda 10 (dhjetë) ditëve, nga data e vlerësimit/rivlerësimit, dokumentacionin që përmban dosja e përfituesit dhe e dërgojnë atë pranë njësisë administrative, të shoqëruar me njoftimin për vendimin për çdo person.

10. Administratori shoqëror, në bazë të vendimeve të komisionit, përgatit listën e përfituesve të pagesës së aftësisë së kufizuar, të shoqëruar me masën e përfitimit për çdo përfitues, përfshirë edhe përfitimet shtesë, të bazuara në dokumentacionin përkatës, sipas legjislacioni në fuqi. Kjo listë i dërgohet çdo muaj strukturës përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki për të kryer pagesat.

11. Struktura përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki përgatit listën e plotë dhe masat e përfitimit për përfituesit e pagesave të aftësisë së kufizuar nën juridiksionin e saj dhe mundëson ekzekutimin e pagesave brenda afateve ligjore.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

12. Dosja me dokumentacionin e plotë të personit me aftësi të kufizuara sistemohet në praktikën e tij të veçantë, mbahet dhe ruhet në njësinë administrative/bashkinë ku ka vendbanimin individ.

V. PROCEDURA E ANKIMIT NË KOMISIONIN EPROR

1. Kundër vendimit të KMCAP-së së nivelit të parë personi mund të bëjë ankim brenda 30 (tridhjetë) ditëve në komisionin epror. Procedura e ankimit kryhet, si më poshtë vijon:

a) Ankimi në komisionin epror bëhet me shkrim dhe dorëzohet pranë drejtorive rajonale të shërbimit social shtetëror;

b) Brenda 10 (dhjetë) ditëve nga data e marrjes së kërkesës, drejtorja rajonale e shërbimit social shtetëror dërgon në Shërbimin Social Shtetëror dosjen e ankimuesit, së bashku me një relacion të hollësishëm, ku argumentohet vendimi i marrë nga KMCAP-ja e nivelit të parë;

c) Shërbimi Social Shtetëror njofton anëtarët e KMCAP-së eprorë dhe ankimuesit 7 (shtatë) ditë përpara zhvillimit të seancës së komisionit epror.

2. Mjeku pranë Shërbimit Social Shtetëror, në rolin e relatorit, studion dokumentacionin e dosjes, procedurat e zbatuara në KMCAP-në e nivelit të parë, dokumentacionin e vlerësuar nga ky komision, pretendimet e parashtruara nga ankimuesi dhe përgatit një relacion, ku, ndër të tjera, shprehet edhe për referencën e gjendjes shëndetësore të ankimuesit, sipas kriterëve mjekësorë orientues për përcaktimin e aftësisë së kufizuar.

3. Seancat e mbledhjes së komisionit janë të përmuajshme dhe zhvillohen brenda një muaji, nga data e paraqitjes së dokumenteve në Shërbimin Social Shtetëror. Seanca zhvillohet në ditët e caktuara nga komisioni epror, i cili tërhiqet për të marrë vendimin pa praninë e personit. Komisioni epror mbledhet jo më pak se dy herë në muaj dhe kur janë mbledhur jo më pak se 20 dosje.

4. Vendimet e komisionit epror merren me shumicë të thjeshtë votash. Mbledhja mund të zhvillohet edhe në mungesë të njërit prej anëtarëve, por asnjëherë në mungesë të kryetarit. Në rastet kur ka barazi votash, në fund vendos vota e kryetarit të komisionit.

5. Anëtarët e komisionit epror kanë të drejtë të argumentojnë votën e tyre pro ose kundër. Vendimi i komisionit epror plotësohet sipas formatit nr. 3, bashkëlidhur këtij vendimi.

6. Vendimi i komisionit epror arkivohet në dosjen përkatëse dhe i njoftohet me shkrim edhe ankimuesit, brenda një afati 8-ditor.

7. Nëse ankimuesit nuk paraqiten para komisionit 2 herë radhazi dhe refuzojnë të kryejnë ekzaminimet e kërkuara apo mjekimin e rekomanduar, komisioni epror merr vendim “pa aftësi të kufizuar”, dhe dosja i kthehet drejtorisë rajonale të shërbimit social shtetëror. Në këtë rast, dosja konsiderohet e mbyllur dhe për rihapjen e saj do të ndiqet procedura si për rastet që paraqiten para komisionit për herë të parë.

8. Komisioni epror nuk mund të marrë në rishqyrtim rastet për të cilat ai është shprehur një herë, në rastet kur ankimuesi ka të njëjtën gjendje shëndetësore, për të cilën pretendohet aftësi e kufizuar.

VI. DISPOZITA TË FUNDIT

1. Nuk i nënshtrohen procedurës së vlerësimit për përfitim si kategori e përcaktuar në shkronjën “a”, të nenit 8, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, në përputhje me përcaktimet në këtë vendim, individët, të cilët janë kategori përfituese e pagesave të aftësisë së kufizuar sipas vlerësimit biopsikosocial, të përcaktuar në vendimin nr. 722, datë 11.11.2019, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e masës, të kriterëve, procedurave dhe dokumentacionit për vlerësimin dhe përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal, dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre”.

2. Vendimi nr. 618, datë 7.9.2006, i Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuar”, i ndryshuar, shfuqizohet.

3. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, të gjitha organet e administratës shtetërore shëndetësore e sociale dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
Erion Braçe

Formularët bashkëlidhur vendimit gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/preview/5d6002f4-80e8-4bbc-befe-e990eb2531d0/cons/20200917>

UDHËZIM
Nr. 667, datë 1.10.2019

PËR METODOLOGJINË E KONTROLLIT TË VLERËSIMIT BIOPSIKOSOCIAL TË AFTËSISË SË KUFIZUAR¹

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 e Kushtetutës, të nenit 20, të ligjit nr. 57/2019, datë 18.7.2019 “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë” dhe pikës 16, të vendimit nr. 566, datë 29.9.2018, të Këshillit të Ministrave “Për procedurat e kryerjes së kontrollit të veprimtarisë e të zbatimit të legjislacioni për ndihmën ekonomike dhe aftësinë e kufizuar në strukturat e varësisë së Shërbimit Social Shtetëror dhe pranë njësive të vetëqeverisjes vendore”,

UDHËZOJ:

1. Miratimin e Metodologjisë së Kontrollit të Vlerësimit Biopsikosocial të Aftësisë së Kufizuar, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.
2. Ngarkohet Shërbimi Social Shtetëror për zbatimin e këtij udhëzimi.
Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**MINISTËR I SHËNDETËSISË DHE
MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu**

METODOLOGJIA
E KONTROLLIT TË VLERËSIMIT BIOPSIKOSOCIAL TË AFTËSISË SË KUFIZUAR

Miraturar me udhëzimin nr. 667, datë 1.10.2019, të ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale

TABELA E LËNDËS

SHKURTIME

FJALORTH I TERMAVE

HYRJJE

1. Qëllimi i kontrollit të PAK; njësitet kontrolluese, rolet e tyre dhe përgjegjësitë
 - 1.1 Qëllimi i kontrollit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar sipas modelit biopsikosocial
 - 1.2 Njësitet kontrolluese, rolet e tyre dhe përgjegjësitë
 - 1.2.1 Detyrat dhe përgjegjësitë e njësitet kontrolluese në nivel qendror
 - 1.2.2 Grupi i kontrollit të PAK, ndarja e roleve dhe përgjegjësitë
2. LLOJET E KONTROLLIT
 - 2.1 Kontrolli i plotë
 - 2.2 Kontrolli tematik
3. Procedurat e kontrollit të PAK
 - 3.1 Procedura e planifikimit të kontrollit të PAK
 - 3.1.1 Plani vjetor i kontrollit të PAK
 - 3.1.2 Planifikimi i kontrollit
 - 3.1.3 Programi i kontrollit të PAK
 - 3.2 Procedura e kryerjes së kontrollit
 - 3.2.1 Puna në terren e grupit të kontrollit
 - 3.2.2 Regjistrimi i punës së kontrollit të PAK
 - 3.2.3 Dokumente të kontrollit të PAK
 - 3.2.4 Shënimet e punës gjatë kontrollit
 - 3.2.5 Gjetjet e kontrollit
 - 3.2.6 Takimi përmbyllës i punës në terren

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 139. Tiranë, 2019. f. 11566

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- 3.3 Përgatitja e projektraportit dhe raportit përfundimtar
- 3.3.1 Projektraporti i kontrollit
- 3.3.2 Komunikimi i projektraportit të kontrollit
- 3.3.3 Komentet e subjektit të kontrolluar
- 3.3.4 Raporti përfundimtar i kontrollit
- 3.3.5 Procesi i trajtimit i rasteve që dyshohen se përmbajnë elementë të veprës penale dhe/ose shkelje ligjore me dëm ekonomik
- 3.3.6 Procesi i ndjekjes së zbatimit të masave të rekomanduara
- 3.3.7 Përmbajtja e dosjes së kontrollit dhe arkivimi
- 4. RAPORTIMI VJETOR
- 5. SANKSIONET

Shkurtime

MSHMS	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
ZAPVAK	Zyra e administrimit të procesit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar
NJA	Njësia Administrative
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
SHSSH	Shërbimi Social Shtetëror
DKPNE & PAK	Drejtoria e Kontrollit të Pagesave të NE & PAK
DRSHSSH	Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror
PAK	Modeli biopsikosocial i vlerësimit të aftësisë së kufizuar
DSHSB	Drejtoria e shërbimeve sociale në nivel bashkie
QSH	Qendrat shëndetësore, qendrat komunitare të shëndetit mendor etj.
MKPAK	Metodologjia e kontrollit të PAK

Subjekti i kontrolluar QSH/ZAPVAK/NJA

FJALORTH I TERMAVE

Në të gjithë tekstin termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Objekt kontrolli” është sigurimi i plotësimit të detyrimeve nga strukturat përgjegjëse që zbatojnë skemën e re të vlerësimit të PAK, në përputhje me legjislacionin në fuqi, nëpërmjet parandalimit dhe zbulimit të mashtrimit, gabimit dhe korrupsionit në skemën e aftësisë së kufizuar.
2. “Njësitë e kontrolluara” janë mjeku i familjes/mjeku specialist/Zyra Rajonale e Vlerësimit të Personave me Aftësi të Kufizuar/Komisioni shumëdisiplinor/Bashkitë dhe Njësitë Administrative nën juridiksionin e qarkut ku do të zbatohet vlerësimi biopsikosocial.
3. “Njësitë kontrolluese” janë pjesë e strukturës së Drejtorisë së Kontrollit të NE&PAK, në nivel qendror.
4. “Kontroll i plotë” është kontrolli i planifikuar që ka në fokus zbatimin e legjislacionit të PAK për një periudhë 1-vjeçare (njëvjeçare), si dhe funksionimin e njësisë së kontrolluar.
5. “Kontroll tematik” është kontrolli mbi tematika të caktuara (një ose disa) të zbatimit të legjislacionit të PAK nga njësitë e kontrolluara.
6. “Aktkonstatimi” është dokumenti i njëanshëm i njësisë së kontrollit (individ ose grup kontrolli) në të cilin evidentohet shkresërisht se çfarë ka konstatuar kontrolli gjatë shqyrtimit të dokumentacionit dhe nuk kërkon domosdoshmëri prezencën e punonjësit të njësisë të kontrolluara.
7. “Gjetjet” janë rezultatet e kontrollit.
8. “Kriteret e vlerësimit të kontrollit” janë pjesë e procesit të krahasimit të legjislacionit me situatën e zbatimit të tij (legjislacionit) nga njësitë që kontrollohen.
9. “Projektraporti i kontrollit” është dokumenti që evidenton në mënyrë të përmbledhur gjithë problemet që kanë dalë gjatë ushtrimit të kontrollit, duke i radhitur dhe grupuar ato sipas çështjeve e nën çështjeve të përcaktuara në programin e kontrollit dhe rëndësisë së tyre.

HYRJE

Kjo metodologji kontrolli është një udhëzues, që standardizon, unifikon procedurat, rregullon veprimtarinë e kontrollit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar sipas modelit biopsikosocial, si dhe drejton sjelljen profesionale të punonjësve të njësisë të kontrollit në këtë institucion.

Kjo metodologji zbatohet vetëm për modelin e ri biopsikosocial të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Qëllimi i kësaj metodologjie të kontrollit të PAK është sigurimi i një mjeti menaxhimi për procesin e ri të vlerësimit të zbatimit të legjislacionit të PAK në Shqipëri dhe të lehtësojë realizimin e një procesi eficient dhe të hapur të kontrollit me përfshirjen e të gjithë aktorëve; të sigurojë parandalimin e abuzimeve dhe minimizimin e dëmeve financiare nëpërmjet vlerësimit të riskut.

Metodologjia shërben si pikë e përbashkët referimi dhe bashkërendimi për kontrolluesit e PAK-ut, ndihmon të kuptuarit drejt të parimeve, normave, standardeve, teknikave, terminologjisë dhe zbatimit të tyre në përputhje me situatat konkrete të kryerjes së detyrës dhe përmbushjes së misionit të tyre.

Metodologjia inkurajon një nivel më të lartë të kompetencës profesionale të kontrollit të PAK dhe siguron një bazë reale për matjen e performancës së këtij shërbimi.

Metodologjia i shërben jo vetëm kontrolluesve të PAK që ofrojnë shërbime sigurie dhe këshillimi, por dhe për ndërgjegjësimin e njësive të vetëqeverisjes vendore në zvogëlimin e rreziqeve me të cilat përballen këto të fundit në zbatimin në mënyrë më efikase dhe efektive të legjislacionit të PAK.

Ky dokument hartohet në zbatim të ligjit nr. 57/2019, datë 18.7.2019 “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, në VKM nr. 135, datë 7.3.2018 “Për miratimin e statutit të shërbimit social shtetëror”, në VKM nr. 566, datë 29.9.2018 “Për procedurat e kryerjes së kontrollit të veprimtarisë e të zbatimit të legjislacionit për ndihmën ekonomike dhe aftësinë e kufizuar në strukturat e varësisë së shërbimit social shtetëror dhe pranë njësive të vetëqeverisjes vendore”, të ndryshuar, VKM nr. 431, datë 8.6.2016 “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmësit personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot” e ndryshuar.

Metodologjia është konceptuar si një udhëzues në ndihmë të strukturave të kontrollit në SHSSH, duke e orientuar këtë aktivitet drejt rregullave të qarta të një funksioni vlerësues dhe duke respektuar parimet më të mira, që nxisin përgjegjshmërinë, promovojnë qeverisjen e mirë dhe transparencën në përdorimin e parasë publike.

Përmbajtja e metodologjisë:

1. Qëllimi i kontrollit të PAK; njësitë kontrolluese, rolet dhe përgjegjësitë

Funksioni i DKP NE&PAK në kontrollin e PAK

Identifikimi i specialistit të kontrollit/kontrolluesit të PAK

Grupi i kontrollit të PAK, ndarja e roleve dhe përgjegjësi

2. Llojet e kontrollit

3. Procedurat e kontrollit të PAK

Procedura e planifikimit të kontrollit të PAK

Procedura e kryerjes së kontrollit të PAK

Përgatitja e projektraportit dhe raportit përfundimtar

4. Raportimi vjetor

5. Sanksionet

Për të lehtësuar përdorimin e Metodologjisë së Kontrollit të PAK, për proceset që janë të njëvlershme si planifikimi, zhvillimin i angazhimit, raportimi dhe ndjekja e rekomandimeve, janë konceptuar dhe vendosur në tekst dokumente standarde, të cilat krijojnë një nivel të unifikuar brenda strukturave të kontrollit të PAK.

1. QËLLIMI I KONTROLLIT TË PAK; NJËSITË KONTROLLUESE, ROLET E TYRE DHE PËRGJEGJËSITË

Bazuar në ligjin nr. 57/2019 datë 18.7.2019 “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, Neni 20, pika 3, germa “c” dhe VKM nr. 135 datë 7.3.2018 “Për miratimin e statutit të shërbimit social shtetëror”, kreu II pika 3.2, SHSSH-i kontrollon përdorimin e fondeve të buxhetit të shtetit për ndihmën ekonomike; dhe veprimtarinë e zbatimit të legjislacionit në njësitë dhe institucionet në varësi të tij dhe pranë pushtetit vendor, për ndihmën ekonomike dhe PAK, në territorin e Shqipërisë. Këtë funksion¹ SHSSH-i e realizon nëpërmjet njësive kontrolluese:

- Drejtorinë e Kontrollit të Pagesave NE&PAK (DKP NE&PAK) në nivel qendror.

- Drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror (DRSHSSH) në nivel rajonal.

Kontrolli i PAK do të kryhet DKP NE&PAK në zbatim të programeve të kontrollit të hartuara e të propozuara nga drejtuesi i Drejtorisë dhe të miratuara nga drejtori i përgjithshëm i SHSSH-it.

DKP NE&PAK janë përdorues dhe zbatues të Metodologjisë së Kontrollit të PAK.

¹ Neni 20, pika 3, germa “c”, të ligjit nr. 57/2019, datë 18.7.2019 “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

1.1 QËLLIMI I KONTROLLIT TË VLERËSIMIT TË AFTËSISË SË KUFIZUAR SIPAS MODELIT BIOPSIKOSOCIAL

Kontrolli i vlerësimit të aftësisë së kufizuar është një veprimtari e pavarur që jep siguri objektive dhe siguron përmirësimin e menaxhimit të fondeve të PAK nga SHSSH-i, projektuar për të shtuar vlerën dhe për të përmirësuar veprimtarinë e SHSSH-it dhe njësive të vetëqeverisjes vendore në zbatimin e legjislacionit të aftësisë së kufizuar:

Fjalët kyçe në përkufizim janë:

- shton vlerë;
- përmirëson veprimtarinë e SHSSH-it dhe njësive të vetëqeverisjes vendore;
- ndihmon SHSSH-in dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për të arritur objektivat;
- siguron rezultate më të mira në menaxhimin e riskut në SHSSH dhe njësive të vetëqeverisjes vendore.

Kontrolli i PAK-ut duhet të:

a) ndihmojë SHSSH-in dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për të qenë të përgjegjshëm ndaj qytetarit, duke siguruar zbatimin e legjislacionit të PAK, dobinë, frytshmërinë dhe menaxhimin eficient të burimeve (financiare, materiale dhe njerëzore);

b) japë siguri objektive për drejtorin e përgjithshëm të SHSSH-it dhe drejtuesit e bashkive, mbi saktësinë e menaxhimit të fondeve;

c) ndihmojë në arritjen e qëllimeve dhe objektivave, për të përmirësuar sistemet e kontrollit dhe shërbimet e njësive;

d) parandalojë mundësitë për mashtrim, shpërdorim dhe abuzim; dhe

e) ndihmojë punonjësit të përmirësojnë performancën e tyre të punës dhe të respektojnë procedurat e kryerjes së kontrolleve.

Një kontrollues i PAK i pavarur, objektiv e bazon gjykimin dhe punën e vet në informacionin faktik dhe të paanshëm. Interesi ose këndvështrimi personal për gjëra apo njerëz të ndryshëm nuk duhet të ndikojë punën e kontrolluesit të PAK në asnjë rrethanë.

Puna e kontrolluesit të PAK përfshin:

a) identifikimin dhe vlerësimin e riskut, duke kontribuar në përmirësimin e sistemeve të menaxhimit të riskut;

b) vlerësimin e kontrolleve të cilat adresojnë riskun;

c) inkurajimin e kontrolleve efektive, efçente dhe nxitjen për përmirësim të vazhdueshëm;

d) vlerësimin dhe pasqyrimin e procesit që siguron transparencë, besueshmëri dhe integritet të informacionit financiar dhe operacional;

e) rekomandimin e përmirësimit të kontrolleve.

1.2 Njësitë kontrolluese, rolet e tyre dhe përgjegjësitë

1.2.1 DETYRAT DHE PËRGJEGJËSITË E NJËSISË KONTROLLUESE NË NIVEL QENDROR

DKP NE&PAK ushtron kontroll për zbatimin e legjislacionit për personat me aftësi të kufizuara që aplikohet për zonat e pilotuara mbi:

- dokumentacionin dhe procedurën e kryerjes së aplikimeve në Regjistrin Elektronik, si dhe dokumentacionin në dosjen e përfituesit të aftësisë së kufizuar;

- përputhshmërinë e diagnostikimit sipas kriterëve të vlerësimit të aftësisë së kufizuar të miratuar me udhëzimin nr. 21, datë 7.10.2016;

- kontrollin e dosjeve fizike dhe elektronike të paraqitura për vlerësim/rivlerësim;

- kontroll në regjistrin analitik lidhur me regjistrimin dhe afatet e respektuara sipas akteve nënligjore;

- procedurën e vendimarrjes për përfituesit e pagesës për aftësi të kufizuar nga Komisioni Shumëdisiplinor në përputhje me nivelin e aftësisë së kufizuar;

- trajtimin e rasteve të cilat janë rikthyer për rivlerësim në komision;

- dokumentacionin e përfitueseve të aftësisë së kufizuar dhe afatin e vlefshmërisë së përfitimit, sipas legjislacionit në fuqi;

- përgatitjen e rekomandimeve për shërbime të tjera për shkak të aftësisë së kufizuar;

- verifikimin dhe shkëmbimin e informacionit elektronik me rrjetin e institucioneve të tjera të kujdesit shëndetësor, të arsimit, punësimit e formimit profesional, sigurimeve shoqërore, tatimeve, strukturave përgjegjëse pranë pushtetit vendor, si edhe institucioneve të tjera, nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar dhe, kur nuk është e mundur, ky shkëmbim informacioni realizohet zyrtarisht;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- njoftimin e kërkuarit mbi vendimarrjen dhe pajisjen e tij me dokumentin përkatës që përcakton aftësinë e kufizuar;

- administrimin dhe ruajtjen e dokumentacionit të kërkuarve e të përfituesve të aftësisë së kufizuar elektronikisht dhe fizikisht, dhe përditësimin e të dhënave të tyre nga Komisioni;

- respektimin e afateve procedurale;

- kontrollin e qendrave shëndetësore për procedurën e referimit të individëve për vlerësim dhe dokumentacionin mbështetës sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi;

- kontrollin e qendrave shëndetësore për përputhshmërinë mes dokumentacionit të plotësuar nga mjeku i familjes/specialist me të dhënat në kartelën personale dhe respektimin e afateve ligjore për realizimin e procesit të referimit.

Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror kontrollon:

- veprimtarinë e strukturave vendore në bashkitë dhe njësitë administrative, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit për pagesën e aftësisë së kufizuar në zonat pilot;

- kryerjen e verifikimeve sociale nga administratorët shoqërorë, afatet dhe pasqyrimin e tyre në sistem;

- dokumentacionin e përfitimeve të aftësisë së kufizuar në dosjen fizike të përfituesit dhe vlefshmërinë e tij;

- përputhjen ndërmjet listë pagesave dhe thesarit, numrit të përfituesve dhe shumave të përfitimit të pagesës për aftësinë e kufizuar;

- verifikimi i ndihmës personal dhe shërbimit që i ofron personit me aftësi të kufizuar;

- saktësinë e të dhënave në planifikimin e nevojave për fonde;

- mënyrën e planifikimit të fondit të pagesave të aftësisë së kufizuar, sipas legjislacionit në fuqi;

- kontrolli i planeve individuale të hartuar nga administratori social, si dhe kalendari i takimeve me personat me aftësi të kufizuar.

- detyrat e administratorit shoqëror dhe drejtorisë së shërbimeve sociale në Bashki, për menaxhimin e rasteve dhe ofrimin e shërbimeve të kujdesit social ndaj personave me aftësi të kufizuar.

3.1.2 PLANIFIKIMI I KONTROLLIT

Grupi i kontrollit të PAK përbëhet minimalisht nga 3 persona, ku njëri prej tyre është mjek i përgjithshëm i trajnuar për modelin e ri biopsikosocial. Një nga anëtarët e grupit përcaktohet drejtues i grupit. Ndarja e roleve dhe përgjegjësi në grupin e kontrollit prezanton role dhe përgjegjësi të ndara në të gjitha fazat e realizimit të kontrollit.

FAZA 1: Përgatitja e programimit të kontrollit të PAK

Drejtuesi i grupit të kontrollit i cili përcaktohet nga drejtori i DKP NE&PAK është përgjegjës për:

- analizën mbi zbatimin e rekomandimeve dhe procedurën e ndjekur për zbatimin e rekomandimeve të bëra në kontrollet e mëparshme;

- grumbullimin e informacionit rreth QSH/ZAPVAK/NJA që do të kontrollojë, mbi organizimin e saj, dhe vlerësimin e riskut;

- përcaktimin në bashkëpunim me grupin e kontrollit të qëllimit dhe objektivat e kontrollit;

- evidentimin e problemeve të veçanta që dalin gjatë planifikimit të kontrollit (nëse ka);

- përcaktimin e mënyrës/qasjes më eficiente dhe efektive të kontrollit të PAK;

- përcaktimin e afatit kohor që duhet për kryerjen e kontrollit.

Anëtar i grupit të kontrollit është përgjegjës, për:

- identifikimin e aspekteve të rëndësishme të legjislacionit lidhur me plotësimin e dokumentacionit për PAK mbi të cilin vepron QSH/ZAPVAK/NJA që do të kontrollohet;

- merr pjesë në përcaktimin e objektiveve të kontrollit;

- identifikimin e elementëve kryesore për vlerësimin e anëve të forta dhe të dobëta të subjektit që do të kontrollohet;

- vlerësimin nëse janë ndërmarrë veprimet e duhura mbi gjetjet dhe rekomandimet e kontrollit të mëparshëm;

- sigurimin e dokumentacionit të duhur për planifikimin dhe programin e kontrollit gjatë punës në terren.

FAZA 2: Realizimi i kontrollit të PAK

Gjatë realizimit të kontrollit të PAK, ndarja e detyrave do të bazohet në drejtimet/çështjet e programit të kontrollit, dhe çdo anëtar i grupit të kontrollit ka qartësisht të ndara detyrat e tij (në formatin në fund të sesionit). Drejtuesi i grupit dhe anëtarët e grupit mbajnë përgjegjësi individuale për punën që bëjnë, konstatimet (aktkonstatimet, dokumentacionin për evidentimin e procesit të kontrollit). Gjetjet dhe rekomandimet në raportet e kontrollit të përpilohen nga personi që i ka konstatuar. I gjithë grupi i kontrollit merr pjesë në takimin

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

e parë me titullarin e njësisë të kontrollit (personin e autorizuar prej tij). Të gjithë së bashku marrin pjesë në takimin përmbyllës të kontrollit.

Në këtë fazë të gjithë anëtarët e grupit të kontrollit janë përgjegjës për zbatimin e programit të kontrollit, për afatin dhe cilësinë e kontrollit të PAK.

FAZA 3: Përgatitja e raporteve të kontrollit të PAK.

Gjatë fazës së përgatitjes së projektraportit dhe raportit përfundimtar të kontrollit të PAK, drejtuesi i grupit dhe anëtarët e grupit të kontrollit bashkëpunojnë në realizimin e saj (fazës). Ndarja e detyrave lehtëson këtë proces pasi gjetjet dhe rekomandime, aktkonstatimet janë përgatitur paraprakisht nga anëtarët e grupit.

2. LLOJET E KONTROLLIT

Llojet e kontrollit të PAK, janë:

- kontroll i plotë; ose
- tematik.

2.1 KONTROLI I PLOTË

Kontrolli i plotë është kontrolli i planifikuar për t'u kryer në të gjitha njësitë që janë objekt kontrolli dhe që ka në fokus kontrollin e zbatimit të legjislacioni të aftësisë së kufizuar sipas modelit të ri. Ai përfshin:

- vlerësimin nëse veprimtaritë e njësive të kontrolluara dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore janë në pajtim me kuadrin ligjor që rregullon vlerësimin e aftësisë së kufizuar sipas modelit të ri biopsikosocial, ligjin nr. 57/2019, aktet nënligjore në zbatim të tij;

- nivelin e përputhshmërisë së veprimtarisë së njësive të kontrolluara dhe njësive të vetëqeverisjes vendore për realizimin e objektivave, zbatimin e akteve ligjore e nënligjore;

- vlerësimin e aftësisë së njësive të kontrolluara për të realizuar objektivat dhe detyrat e tyre në procesin e vendimmarrjes së PAK dhe kontrollin e zbatimit të legjislacioni nga njësitë e vetëqeverisjes vendore;

- kriter vlerësimi për këtë kontroll është ligji nr. 57/2019 dhe kuadri ligjor për vlerësimin e aftësisë së kufizuar sipas modelit të ri biopsikosocial.

Kontrolli i plotë bëhet çdo vit për zyrën e administrimit të procesit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar të Shërbimit Social Shtetëror dhe 1 herë në 2 vjet për njësitë e vetëqeverisjes vendore, të zonave pilot.

2.2 KONTROLI TEMATIK

Kontrolli tematik i PAK-ut mund të jetë i paralajmëruar ose i paparalajmëruar

Kontrolli tematik është kontrolli mbi tematika të caktuara (një ose disa) të zbatimit të legjislacioni të personat me aftësi të kufizuar për modelin biopsikosocial nga njësitë objekt kontrolli. Kontrolle tematike janë:

a) kontrolli mbi zbatimin e masave dhe rekomandimeve të lëna në raportin e fundit; b) kontroll për zbatimin e një ose disa kërkesave të ligjit/VKM/udhëzimit etj.

Në kontrollin e paralajmëruar titullari i subjektit që do të kontrollohet njoftohet paraprakisht më parë për kontrollin. Kontrolli i paparalajmëruar, ndodh në rastet kur ka sinjalizime për abuzime ose shkelje ligjore nga njësitë e kontrollit QSH/ZAPVAK/NJA kur ka denoncime nga institucione të tjera apo shtetas, ose kurdoherë që gjykohet e arsyeshme nga SHSSH.

Sinjalizime konsiderohen:

- i. njoftime ose ankimime, të çdo forme, nga entet publike, media, qytetarët etj.;
- ii. raporte specifike të gjeneruara nga sistemi;
- iii. të tjera të ngjashme.

3. PROCEDURAT E KONTROLLIT TË PAK

3.1 PROCEDURA E PLANIFIKIMIT TË KONTROLLIT TË PAK

DKP NE&PAK zhvillon veprimtarinë e saj në mënyrë të planifikuar. Në planifikimin e kontroleve, mund të merren në konsideratë edhe njoftime ose ankimime, të çdo forme, nga entet publike, media, qytetarët etj.

Planifikimi i kontrollit të PAK përgatitet mbi bazën e analizës së riskut, duke i dhënë rëndësi dhe përparësi njësive objekt kontrolli, veprimtaritë e të cilave vlerësohen të kenë risk më të lartë.

Planifikimi i kontrollit të PAK shërben për përdorimin më me efektivitet të burimeve të kontrollit. Ky proces parashikon veprime që i sigurojnë njësish kontrolluese qartësi mbi veprimtarinë e njësish që do të kontrollohet, të përcaktojnë dhe vlerësojnë risqet, të përcaktojnë objektivat e kontrollit, fushat e kontrollit, kriteret e vlerësimit, si dhe mjetet e nevojshme për kryerjen e kontrollit.

Programimi i veprimtarive të kontrollit të PAK përfshin:

- *Plani vjetor* përcakton më në detaje veprimtaritë që do të ndërmerren gjatë vitit ushtrimor nga njësia e kontrollit;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- *Programi i kontrollit* mbulon punën që do të ndërmerret si pjesë e çdo angazhimi kontrolli dhe është një plan shumë i detajuar.

Llojet e planifikimit janë të lidhur ngushtë me njëri-tjetrin.

Vlerësimi i riskut është një proces i vazhdueshëm për njësinë kontrolluese, veçanërisht në fazat e planifikimit në nivel vjetor, por dhe gjatë angazhimit të kontrollit.

3.1.1 PLANI VJETOR I KONTROLLIT TË PAK

Çdo vit, drejtori i përgjithshëm i SHSSH-it përcakton prioritetet për vitin pasardhës, mbi bazën e të cilave DKPNE&PAK dhe DRSHSSH-ja përgatisin qëllimin e Planit Vjetor të Kontrollit të PAK në nivel qendror dhe rajonal.

Hartimi i Planit Vjetor të PAK është përgjegjësi e drejtpërdrejtë e drejtuesve të DKPNE & PAK dhe DRSHSSH ku marrin pjesë dhe japin mendim specialistët e kontrollit në këto drejtori.

Plani Vjetor i Kontroleve të PAK përmban, informacion mbi DRSHSSH/bashkitë/NJA që planifikohen të kontrollohen gjatë periudhës njëvjeçare, konkretisht:

- a) vlerësimin e përgjithshëm të riskut;
- b) objektin dhe fokusin e kontrollit;
- c) llojin e kontrollit;
- d) planifikimin e numrit të kontrolluesve dhe kohës për kontroll;

Planifikimi vjetor i kontrollit të PAK, ndahet në plane mujore nga DKP NE&PAK / DRSHSSH.

Në planin vjetor parashikohen kontrole të plota dhe kontrole tematike, të paralajmëruara dhe kontrole të paparalajmëruara.

Drejtesi i njësisë kontrolluese është përgjegjës për përgatitjen e raportit vjetor mbi veprimtarinë e planifikimit të kontrollit.

Bazuar në planin vjetor të kontrollit, çdo muaj, drejtori i njësisë kontrolluese, përgatit dhe dërgon për miratim pranë titullarit planin mujor. Gjatë përgatitjes së planit mujor të kontrollit merren në konsideratë edhe njoftime apo ankime të bëra nga qytetarët, media, shoqëria civile, institucionet e tjera etj.

Plani mujor përmban:

- njësinë që do të kontrollohet;
- llojin e kontrollit për çdo njësi të planifikuar për t'u kontrolluar;
- periudhën e kontrollit;
- grupin e kontrollit.

3.1.2 PLANIFIKIMI I KONTROLLIT

Planifikimi i kontrollit përgatitet bazuar në planin mujor të njësisë kontrolluese të miratuar paraprakisht nga titullari i saj.

Në këtë fazë grupi i kontrollit duhet të bazohet, në:

- Faktorët e planifikimit të kontrollit të PAK:
 1. Madhësia e njësisë që do të kontrollohet;
 2. Vendndodhja e njësisë që do të kontrollohet dhe largësia;
 3. Aftësitë profesionale individuale të kontrolluesve;
 4. Aftësia për të punuar në grup e anëtarëve të grupit të kontrollit;
 5. Konflikti i interesit;
 6. Angazhimi i kontrolluesve edhe me detyra të tjera;
 7. Krahësimi me programet e mëparshme të kontroleve të PAK;
- Hapat që do të ndiqen në planifikimin e kontrollit:

Në këtë fazë drejtuesi i grupit të kontrollit informon drejtorin e drejtorisë mbi planifikimin e kontrollit;

- Mbledhja e të dhënave para fillimit të kontrollit

Mbledhja e të dhënave në këtë fazë është një proces që realizohet nga grupi i kontrollit dhe shërben për të kuptuar natyrën dhe punën e bërë nga DRSHSSH/Bashkitë/NJA. Në të përfshihen informacione të përgjithshme për njësitë që do të kontrollohen dhe përmban:

1. Legjislationin për personat me aftësi të kufizuara, sipas modelit të ri biopsikosocial, rregulloret, udhëzimet etj., mbi bazën e të cilave rregullohet veprimtaria e DRSHSSH/Bashkitë/NJA;
2. Organizimin e njësisë që do të kontrollohet;
3. Vlerësimin e elementëve kryesorë të funksionimit të subjektit për të kuptuar pikat e forta dhe të dobëta të tij;
4. Identifikimin e riskut të mundshëm;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

5. Identifikimin e informacionit plotësues, të nevojshëm për të arritur objektivat e kontrollit dhe për të zgjedhur teknikat e përshtatshme;

6. Identifikimin e informacionit që rezulton nga shqyrtimi i ankesave, medias, të shoqërisë civile, institucioneve të tjera, qytetarët etj., mbi denoncimet për shkeljet në praktika të ndryshme të njësisë që do të kontrollohet.

Regjistri elektronik shërben si një mjet shumë efikas për grumbullimin e të dhënave në këtë fazë të kontrollit.

- Vlerësimi i riskut në planifikim

Në kryerjen e kontroleve, grupi i kontrollit duhet të vlerësojnë riskun me qëllim që kontrolli të fokusohet në reduktimin e riskut të kontrollit.

Në planifikimin e kontrollit, grupi i kontrollit për vlerësimin e riskut merr në konsideratë faktorët e riskut që përfshijnë por nuk kufizohen në:

1. Interpretimin e ligjeve dhe rregulloreve nga drejtuesit e DRSHSSH/Bashkitë/NJA të kontrolluara;
2. Gabimet njerëzore;
3. Ndërtimi jo i saktë ose mosfunksionimi i sistemeve;
4. Mundësinë e shmangies së kontroleve;
5. Fshehjen apo mosdhënien e informacioneve/dokumenteve;
6. Profesionalizmin dhe vjetërsinë në këtë sektor të punonjësit që do të kontrollohet;
7. Mosrespektimin e procedurave.

Vlerësimi i **riskut**, në planifikimet e kontrollit (të plota apo tematike), lidhet me nivelin e mundshëm të shmangieve përsa i takon përputhshmërisë me ligjet dhe rregulloret në fuqi, duke patur parasysh tre komponentët e riskut të kontrollit: a) **Risku i mjedisit të përgjithshëm**; b) **Risku i drejtimeve që kontrollohen**; c) **Risku i përgjithshëm**.

- Metodatat dhe teknikat e kontrollit

Në programin e kontrollit të paraqiten veçmas ose të kombinuara përdorimi i metodave dhe teknikave të mëposhtme:

1. Verifikimi i transaksioneve (kur është e mundur);
2. Intervistimi;
3. Raporte dhe informacione;
4. Vizitat në terren;
5. Pyetësorët (kur është e mundur);
6. Përdorimi i sistemit elektronik;
7. Treguesit e monitorimit;
8. Kontrolli mbi bazë risku;
9. Kontrolli mbi bazë sistemi;
10. Kontrolli i njëpasnjëshëm; dhe
11. Kontrolli me zgjedhje.

Në varësi të llojit të kontrollit, kontrolluesi mban përgjegjësi për të përzgjedhur atë metodë apo teknikë kontrolli dhe shtrirje të procedurave të kontrollit, të cilat ndihmojnë për realizimin e plotë dhe efektiv të kontrollit.

3.1.3 PROGAMI I KONTROLLIT TË PAK

Programi i kontrollit të PAK, përgatitet, përfshin dhe parashikon këto elemente kryesore:

1. Llojin e kontrollit;
2. Qëllimin e kontrollit;
3. Metodatat dhe teknikat e kontrollit;
4. Periudha që do të kontrollohet;
5. Afatet e kryerjes së kontrollit;
6. Përbërja e grupit të kontrollit;
7. Bazën ligjore dhe referenca mbi metodologjinë e kontrollit;
8. Fushat ku do të fokusohet kontrolli, përfshirë verifikimin e zbatimit të rekomandimeve nga kontrollet e mëparshme.

mëparshme.

Programi i kontrollit, i hartuar nga drejtuesi i grupit, sipas procedurave sa më sipër, pasi diskutohet e nënshkruhet nga drejtori i drejtorisë (në nivel qendror apo rajonal), i paraqitet për miratim drejtorit të përgjithshëm/drejtorit të drejtorisë rajonale të shërbimeve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Pas miratimit, vetëm drejtori i përgjithshëm/drejtori i DRSHSSH, ka të drejtën për ndryshim e në përmbajtjen dhe kohën e parashikuar në programin e kontrollit të PAK, për ndryshime të stafit, kontrollit etj. Në vijim do të mund të konsultoni një variant të formateve të gatshme.

FORMAT 3.1.3 PROGRAMI I KONTROLLIT

KONTROLL (lloji i kontrollit)

MBI (objekti i kontrollit, p.sh., zbatimi i legjislacioni të PAK në DRSHSSH -----/ Bashkia -----/ Njësia Administrative -----)

Baza ligjore	- Aktet mbi të cilën kryhet kontrolli: - Ligje: Listohen ligjet kryesore në fuqi zbatimi i të cilave lidhet me objektin e Projektit të Kontrollit). - Vendime të Këshillit të Ministrave (VKM): (Listohen VKM-të në fuqi zbatimi i të cilave lidhet me objektin e kontrollit). - Akte të tjera nënligjore: Listohen aktet e tjera, udhëzime, urdhra, ministri etj. në fuqi zbatimi i të cilave lidhet me objektin e kontrollit. - Urdhra, vendime, plane etj.: Listohen të gjitha aktet e tjera që kanë lidhje me çështjen objekt kontrolli. - Të tjera: Akte të tjera ligjore apo nënligjore që do të jenë të nevojshme gjatë kontrollit.
Objekti i kontrollit	- (Zbatimi i legjislacioni të PAK në DRSHSSH -----/ Bashkia -----/ Njësia Administrative -----)
Lloji i kontrollit	- (Lloji i kontrollit)
Objektivat e kontrollit	- Çfarë synohet të arrihet
Qëllimi i kontrollit	- (Arsyeja e realizimit të kontrollit. P.sh., përmirësimi i performancës së punës nëpërmjet raportimit mbi gjetjet, konkluzionet dhe rekomandimet e kontrollit)
Metoda e kontrollit	- (Kontrolli mbi bazë risku, kontrolli mbi bazë sistemi, kontrolli i njëpasnjeshëm dhe me zgjedhje; i plotë.)
Periudha e kontrollit	- (Periudha që do të kontrollohet)
Afati i kontrollit	- (Afati i kryerjes së kontrollit. Nga data...deri më....)
Grupi i kontrollit	- (Emrat dhe mbiemrat e kontrolluesve, si dhe funksionet brenda grupit të kontrollit)

II. Drejtimit/çështjet kryesore të kontrollit:

Drejtimet/çështjet kryesore sipas të cilave do të zhvillohet veprimtaria kontrolluese janë si më poshtë:

- 1.....
- 1.1.....(nënçështjet për çdo drejtim apo proces që kontrollohet)
- 1.2
- 1.3
- 2.....
- 2.1
- 2.2
- 2.3
- 3.....
- 3.1
- 3.2
- 3.3
- 4.....etj
5. Të ndryshme

Drejtuesi i Grupit të Kontrollit nëse do të caktohet një i tillë
(Emër dhe mbiemër)

DREJTORI
(Emër dhe mbiemër)

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3.2 PROCEDURA E KRYERJES SË KONTROLLIT¹

3.2.1 PUNA NË TERREN E GRUPIT TË KONTROLLIT

1. Titullari i njësisë kontrolluese përgatit Njoftimin për fillimin e kontrollit shoqëruar me programin e kontrollit dhe dërgon zyrtarisht titullarit që do të kontrollohet të paktën 10 (dhjetë) ditë përpara fillimit të kontrollit, ku kërkohet vënia në dispozicion e të gjithë dokumentacionit që lidhet me zbatimin e legjislacioni të PAK.

2. Ditën e fillimit të kontrollit një kopje e programit të kontrollit i dorëzohet njësisë që kontrollohet.

3. Grupi i punës realizon dhe merr pjesë në takimin e parë me titullarin e QSH/ZAPVAK/NJA që do të kontrollohet ose personin e autorizuar prej tij, duke i informuar ato mbi qëllimin dhe çështjet e kontrollit. Grupi i kontrollit në prezantim mund të shoqërohet nga drejtori i njësisë kontrolluese.

4. Puna në terren organizohet në vijimësi nga drejtuesi i grupit dhe mbikëqyret nga drejtori i strukturës kontrolluese.

5. Kontrolluesi dokumenton punën kontrolluese lidhur me parregullsitë dhe shkeljet ligjore, gjetjet të cilat i pasqyrojnë në shënimet e kontrollit.

6. Drejtori i institucionit, ka të drejtë t'i kërkojë grupit të kontrollit informacion paraprak mbi ecurinë e procesit të kontrollit kur e gjykon të arsyeshme.

3.2.2 REGJISTRIMI I PUNËS SË KONTROLLIT TË PAK

Grupi i kontrollit duhet të regjistrojë gjithë punën që ka bërë dhe duhet të ketë evidencë të mjaftueshme për të mundur rishikimin e punës dhe diskutimin e rezultateve me menaxhimin e njësisë që kontrollohet.

Të gjitha dokumenteve të punës u vihen numra individualë dhe ndër-referohen kur është e përshtatshme.

Një shembull se si mund të regjistrohen rezultatet është dhënë më poshtë. Ky format, i cili shërben vetëm si shembull, duhet të modifikohet sipas rastit për të reflektuar testet që janë kryer:

Nr. ref.	Përshkrimi	Përmbajtja
1	Tabela evidentuese e dosjeve të personave përfitues të PAK të kontrolluara	Dokumentacioni në dosjet e përfituesit të PAK, për çdo dosje të kontrolluara dhe problematikat e tyre
2	Tabela evidentuese e dosjeve të familjeve kujdestare përfituese të PAK të kontrolluara	Dokumentacioni në dosjet e përfituesit të PAK, për çdo dosje të kontrolluara dhe problematikat e tyre
....		

Gabimet

Kur teston kontrollet, normalisht kontrolluesi nuk planifikon të gjejë gabime pas çdo hapi.

Nëse nuk janë gjetur parregullsi, megjithëse objekti i testit është përmbushur, për të qenë të sigurt për vlerësimin e sistemit të kontrollit, merret edhe një kampion tjetër për t'u testuar.

Nëse gjenden parregullsi dhe jemi në gjendje të bëjmë vlerësimin e sistemit të kontrollit nuk është e nevojshme të testohet kampion tjetër.

Kjo procedurë me testet e kampionit mund të përmbledhet në tabelën e mëposhtme:

Numri i parregullsive	Veprimi
0	Dyfisho madhësinë fillestare të kampionit dhe bëj teste të tjera Konkludohet nëse kontrollet po funksionojnë në mënyrë efektive
1	Nëse gjenden parregullsi dhe jemi në gjendje të bëjmë vlerësimin se sistemet e kontrollit nuk funksionojnë në mënyrë efektive atëherë nuk vazhdojmë testimin dhe raportojmë te menaxhimi.
Më shumë se 1 parregullsi	Konkludohet se kontrollet nuk po veprojnë në mënyrë efektive dhe raportohet te menaxhimi.

¹ Puna në terren.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Grupi i kontrollit sigurohet të marrë informacione dhe të dhëna të besueshme, të përshtatshme dhe të mjaftueshme për të qenë të aftë të japin gjykimin dhe konkluzionet, lidhur me zbatimin e legjislacionit të PAK nga QSH /ZAPVAK/NJA që kontrollohen.

Grupi i kontrollit është përgjegjës për të përzgjedhur dhe përdorur metodat e përshtatshme për grumbullimin dhe përpunimin e të dhënave. Ato duhet të sigurohen që teknikat e përdorura të jenë të mjaftueshme e të arsyeshme për të evidentuar gabimet, parregullsitë, shkeljet dhe mashtrimet.

Grupi i kontrollit duhet të dokumentojë në mënyrë të saktë të dhënat dhe dëshmitë e kontrollit në shënime të punës.

Saktësia e dokumentimit të informacioneve dhe të të dhënave të përfuara gjatë kontrollit shërben, për:

- a) mbështetjen e gjyimit në raportet e kontrollit, rritjen e eficiencës dhe efektivitetit të kontrollit;
- b) përgatitjen e raporteve;
- c) provimin e zbatimit të rregullave dhe procedurave të kontrollit nga kontrolluesi;
- d) lehtësimin e planifikimit dhe mbikëqyrjes;
- e) të siguruar që puna është kryer në mënyrë të kënaqshme;
- f) ofrimin e mbështetjes për punën në të ardhmen.

SHTOJCA 1

METODA QË MUND TË PËRDOREN GJATË REALIZIMIT TË KONTROLLIT

Më poshtë do të gjeni disa teknika që mund të përdoren nga grupi i kontrollit gjatë procesit të kontrollit të PAK:

Metoda e rindërtimit të ngjarjeve: me rindërtimin e ngjarjeve ose llogarive një kontrollues do të evidentojë realizimin korrekt të transaksioneve. Rindërtimi i ngjarjeve i referohet hartimit të një skeme të mbështetur në aktet ligjore e cila tregojnë se si duhet zbatuar një veprimtari, duke u bazuar në radhën kronologjike të veprimeve. Kjo metodë i ngjan procedurave që zbatohen për hartimin e gjurmës së kontrollit. Krahasimi i kësaj skeme me gjendjen faktike nxjerr pasaktësitë.

Metoda "Testimi hap pas hapi": përfaqëson veprime specifike që ndiqen brenda sistemit nga fillimi deri në fund. Në këtë rast një numër i caktuar dosjesh do të përzgjidhen për të parë se si njësia që kontrollohet i përmbahet procedurave të caktuara.

Metoda e ekzaminimit: procedurë e cila shërben për të shqyrtuar të dhënat që lidhen me realizimin/angazhimin e kontrollit. Kështu, ajo që është vëzhguar dhe identifikuar të mund të testohet më tej. Vlerësimi përfshin procedura testimi, si dhe gjykimin profesional të kontrolluesve në lidhje me përshtatshmërinë dhe eficiencën e veprimeve.

Metoda ekzaminimi kryq: përdoret kur është marrë informacioni për një ngjarje nga një burim i caktuar. Ky informacion mund të krahasohet me një informacion të marrë për të njëjtat ngjarje me origjinë nga një burim tjetër. P.sh., krahasimi i dokumentacionit të dosjes së përfuturës me të dhënat në aplikimin e tyre në regjistrin elektronik të PAK.

Metoda e rishikimit analitik: përbëhet nga krahasimi i të dhënave nga burime të ndryshme apo periudha kohore për të përcaktuar nëse informacioni i raportuar duket të ketë mospërputhje apo keq përshtatje. Kur kontrolluesit gjejnë ndryshime apo variacione të papritura në të dhënat që po kontrollohen, lind nevoja për një rishikim më të thellë.

Metoda e kontrollit fizik: përdoret në rastet kur përcaktohet prejardhja dhe ekzistenca e objektit. Me anë të kësaj metode kontrolluesi verifikohet gjendja fizike.

Metoda e intervistimit: është metoda më e mirë për të fituar kohën e humbur gjatë angazhimit të kontrollit, si dhe për të gjetur informacion të menjëhershëm. Evidenca e arritur gjatë përdorimit të një metode të tillë nuk mund të jetë e besueshme, kjo metodë rekomandohet për kontrollin e informacionit gjatë përdorimit të ekzaminimit kryq, ose forma të tjera si p.sh. caktimi i takimeve, intervistat me punonjësit e tjerë të institucionit etj.

Metoda e testimit të detajuar: Përfshin ekzaminimin e dokumenteve të institucionit sipas objektivave të kontrollit, dhe jep evidencë më të besueshme se sa intervistimi. Kjo metodë shërben në rastet kur kontrolluesit planifikojnë të marrin të dhëna nga e gjithë veprimtaria e njësive që kontrollohet.

Gjurmimi: kjo procedurë gjurmon veprimin nga fillimi i procesit. Gjurmimi i ngjarjeve kryhet duke ecur në kahun e kundërt.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Metoda e leximit dhe studimit të raporteve: duhet të karakterizojë objektin nën mbikëqyrje të problemeve që lidhen me angazhimet e kontrollit. Raportet mund të tregojnë vëmendjen që u është kushtuar mangësive të mëparshme, por që nuk është marrë asnjë masë për eliminimin e tyre. Shënimet e mbajtura gjatë kësaj procedure reflektojnë ndryshimet e bëra për përmirësimin e sistemeve të menaxhimit dhe kontrollit që janë rekomanduar në fund të kontrollit.

Metoda e konfirmimit nga një palë neutrale: përdoret për të pasur një miratim neutral për informacionet e mbledhura.

Metoda e "Shtirjes si klient": përdoret në situatat kur qëllimi është të provohet masa e kontrollit lidhur me shërbimin e klientit. Në këto raste kontrolluesi merr rolin e klientit dhe mund të provojë cilësinë e shërbimit të kërkuar.

Metoda e modelimit statistikor: procedurat e modelimit statistikor mundësojnë që kontrolluesi të japë vlerësime sasiore e cilësore se deri në çfarë mase modeli e përfaqëson grupin e transaksioneve të kryera (masën/sasinë) sipas niveleve të caktuara të besueshmërisë. Duke zgjedhur një model me përmasa të përshtatshme, kontrolluesi mund të pohojë, deri në një nivel të specifikuar të besueshmërisë, vlerën për të gjithë veprimtarinë. Kjo metodë nuk ndikon në riskun që s'është marrë parasysh gjatë modelimit. Ky risk mund të identifikohet nga përzgjedhja e procedurës së papërshtatshme, nga mos përmbushja e një procedure si duhet, apo nga vlerësimi i keq i rezultateve të modelit.

Metoda e përdorimit të pyetësorëve dhe konfirmimi: është metodë efektive në rastet kur veprime të caktuara kanë karakteristika të ngjashme dhe janë të përsëritura në pjesë të ndryshme të njësisë publike. Kontrolluesi e dërgon pyetësorin dhe kërkesën për konfirmim, përgjigjja i kthehet drejtpërdrejtë kontrolluesit dhe ajo mund të jetë negative ose pozitive.

a) *Konfirmimi negativ* – jep siguri në një nivel të pamjaftueshëm – p.sh., kur kombinimi i nivelit të vlerësuar të riskut të brendshëm (që përfshin riskun financiar të limiteve buxhetore, risku i IT-së, i burimeve njerëzore) dhe atij të kontrollit është i ulët, përballemi me një numër të madh të pasaktësive. Nëse kontrolluesi nuk merr përgjigjet e duhura, duhet të kryhen procedura alternative të kontrollit, përfshirë edhe dërgimin e kërkesës për konfirmim për herë të dytë.

b) *Konfirmimi pozitiv* – është informacioni më i besueshëm në rrethanat ku pala e tretë nuk ka asnjë arsye që të konfirmojë një të dhënë të pasaktë. Konfirmimet nga kompanitë e jashtme, si p.sh. nga bankat, mund të vërtetojnë direkt praninë e depozitave, transaksioneve apo detyrimeve të tjera.

Metoda e krahasimit: krahasimi i informacioneve të periudhës aktuale me informacione të ngjashme të periudhave të mëparshme është një metodë analitike e kontrollit. Krahasimi mund të bëhet midis periudhave të ndryshme tremujore, vjetore, afatmesëm apo afatgjatë, në përputhje me qëllimin dhe objektivat e misionit të kontrollit. Po kështu krahasimi bëhet edhe me informacionet homologe apo operationale.

i – krahasimi me organizata të ngjashme të njësisë publike, të ministrive të tjera apo dhe të qeverive të tjera, jep informacione krahasuese të jashtme për njësinë që kontrollohet, informacione të cilat mund të jenë të dobishme dhe të besueshme.

b) *Krahasimi me informacionin operacional* – studimi i lidhjes ndërmjet informacionit financiar me informacionin përkatës jo-financiar.

Metoda e skicimit: përdoret për të ilustruar procesin duke përdorur mjete grafike. Një metodë e tillë i bën të mundur kontrolluesit të gjejë më lehtë dobësitë dhe veprimet e dyfishta brenda sistemit, sikur bëhet një fotografim i gjithë sistemit.

Disa teknika kontrolli

Cilado qoftë mënyra apo procedura e përdorur e kontrollit ajo mbështetet në një, dy, disa ose një kombinim prej teknikave të shënuara më poshtë:

Sondazhet

Me përjashtim të rasteve të veçanta, pa përdorimin e këtyre teknikave nuk mund të ekzaminohet tërësia e dokumenteve dhe as të nxirren konkluzionet apo rekomandimet përkatëse. Në këtë kuadër merr rëndësi zgjedhja e mostrës dhe fusha e aplikimit të teknikave të verifikimit sipas modelit të sondazhit që do të përdoret. Praktika e sondazhit orientohet sipas parimit se gabimet e pavullnetshme, mashtrimet dhe abuzimet e një punonjësi shtrihen në mënyrë të njëtrajtshme në të gjithë periudhën e punës së tij.

Sondazhet duhet të përfshijnë jo më pak se 25% të transaksioneve për fushën përkatëse me qëllim që zgjedhja të jetë përfaqësuese. Sondazhet nga mënyra se si kryhen mund të jenë:

- sondazhe në kohë të cilat konsistojnë në ekzaminimin e një periudhe të caktuar;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- sondazhe për operacione të cilat konsistojnë në zgjedhjen e një numri operacionesh të cilave u ndiqet gjurma nga fillimi deri në fund;
- sondazhet në vlerë: konsistojnë në verifikimin e të gjitha ngjarjeve të cilat kapërcejnë një vlerë të fiksuar më parë në bazë të disa kritereve;
- sondazhet duhet të kryhen në mënyrë, që prej tyre të përftohet një bindje e arsyeshme për vërtetësinë e operacioneve të kontrolluara.
- Për të qenë sa më efikas, sondazhet duhet të plotësojnë tri kërkesat e mëposhtme:
 - a) të bëhen për të gjitha kategoritë e operacioneve;
 - b) të mbulojnë të gjithë periudhën e kontrollit; dhe
 - c) të sigurojnë kontrollin e të gjithë punonjësve të angazhuar në veprimtarinë në zbatim të PAK nga njësia e kontrolluar.

Përzgjedhja

Kontrolluesi përpara zbatimit të formës së përzgjedhur për testimet që do të kryejnë duhet të hartojnë një listë të proceseve, operacioneve, transaksioneve nga të cilat do të bëhet përzgjedhja për çdo objektiv të planifikuar në kontroll. Format e përzgjedhjes janë si më poshtë:

Përzgjedhja me gjykim: e një ngjarje për t'u kontrolluar kërkon një vlerësim profesional. Është më e eficiente dhe ekonomike të përdorësh gjykimin aty ku madhësia e përzgjedhjeve është e vogël, ose aty ku nuk pritet që rastësia të na japë përzgjedhje që mund të përfaqësojnë masën tërësinë e proceseve a transaksioneve. Nëse një vëzhgim paraprak tregon se cilësia e kontrollit në një sistem është e një standardi të lartë, rishikimi i përzgjedhjeve të vogla me gjykim mund të na sigurojë se sistemi po vepron siç duhet. Në mënyrë që të sigurohet një përzgjedhje me gjykim sa më përfaqësuese, duhet të mbahen parasysht kërkesat e mëposhtme:

- sigurohuni që është përfshirë çdo tip veprimi;
 - përfshini veprimet e përgatitura nga çdo person i punësuar gjatë periudhës;
 - testoni çështjet me vlera të mëdha më shumë se ato me vlerë më të vogël;
 - nëse ato janë pa gabime, mundësia që transaksionet më normale të jenë pa gabime është më e madhe;
 - nëse ka gabime në përzgjedhjen me gjykim, opinionin mbi totalin e ngjarjeve nuk mund të jetë përfaqësues.
- Në këtë rast mund të ketë nevojë për të dyfishuar kampionin ose për të ndryshuar teknikën e përzgjedhjes.

Përzgjedhja në grup: disa artikuj zgjidhen sipas një renditje të caktuar. Kur zgjidhet kampioni i parë, pjesa tjetër zgjidhet automatikisht. Një përzgjedhje prej 100 dosjesh mund të konsistojë në 5 grupe me nga 20 dosje.

Përzgjedhja rastësore: kryhet pa ndonjë lidhje midis masës së përzgjedhjes së ngjarjeve dhe burimit apo karakteristikave të tjera dalluese. Kjo metodë përzgjedhje nuk siguron paanshmëri, veçanërisht kur shihet se kontrolluesi do të zgjedhë subjekte që janë të arritshme lehtë.

Përzgjedhja statistikore: përzgjedhja statistikore është një teknikë e mirë për të arritur një opinion të saktë nga informacioni mbi të gjitha ngjarjet, bazuar në konceptet matematikore. Avantazhi i përzgjedhjes statistikore do të jetë i dukshëm nëse kontrolluesi zbaton saktë metodën e përdorur. Përzgjedhja statistikore siguron objektivitet në përcaktimin e riskut të metodologjisë së përzgjedhjes dhe një vlerësim real të rezultateve. Përdorimi më praktik i përzgjedhjes statistikore është për të verifikuar nëse procedurat e sistemit të kontrollit të përshkruara funksionojnë.

Teknikat më të përdorura të përzgjedhjes lidhur me testimet e detajeve në procedurat e kontrollit të brendshëm janë si më poshtë.

Përzgjedhja e thjeshtë rastësore: veçoria kryesore e përzgjedhjes së thjeshtë rastësore është se të gjitha veprimet kanë të njëjtën natyrë për t'u përfshirë në këtë përzgjedhje. Një veprim me vlerë më të lartë ka të njëjtat mundësi të zgjidhet sa një i tillë me vlerë të ulët ose e kundërta; një veprim me risk të ulët ka të njëjtën mundësi përfshirjeje sa një veprim me risk të lartë. Kjo metodë ndonëse është më e lehtë për t'u zbatuar, në përzgjedhjen për testimet mbi detajet është e kushtëzuar nga fakti që vlerat dhe risqet që lidhen me veprimet kërkojnë të jenë përgjithësisht të ngjashme. Ekstrapolimi (parashikimi i vlerave të panjohura në drejtim të të dhënave të njohura) i rezultateve nëpërmjet përzgjedhjes së thjeshtë rastësore. Kjo metodë nuk çon detyrimisht në vlerësime të njëanshme apo në mungesë saktësie.

Përzgjedhja e shtresëzuar rastësore: është vazhdim i përzgjedhjes së thjeshtë rastësore. Grupimi nga është bërë përzgjedhja sipas kësaj metode, ndahet më parë në kategori të veçanta ose nivele homogjene duke iu referuar vlerës apo riskut. Përzgjedhja e thjeshtë rastësore kryhet e veçantë në çdo nivel, por në disa nivele do të jetë më intensive sesa në disa të tjera. Në këto raste, mund të përdoret testimi 100% në një ose më shumë nivele.

Testimi 100%: kontrolluesi mund të përdorë testimin 100% për të kontrolluar një grup transaksionesh brenda një fushe të përcaktuar për të cilën ata mendojnë se ka një ndjeshmëri të lartë ose një risk të veçantë.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Testimi 100% në një fushë të përcaktuar konsiderohet si pa efektivitet për shkak të kostos së tij. Kontrolluesit duhet të identifikojnë një grup relativisht të vogël veprimesh.

Përzgjedhja rastësore: përzgjedhja e rastësishme arrihet me anë të programeve kompjuterike apo numërimit të të gjitha transaksioneve dhe proceseve mbi të cilët përdoret një numër i rastësishëm që përzgjedh modelin për rishikim pa ndonjë anësi të qëllimshme.

3.2.3 DOKUMENTE TË KONTROLLIT TË PAK

Dokumentet specifike të kontrollit përfshijnë por nuk kufizohen sa më poshtë:

Aktkonstatimi

Është dokumenti në të cilin kontrolluesit eidentojnë gjetje specifike të kontrollit. Aktkonstatimi është një dokument i njëanshëm i kontrolluesit në të cilin eidentohet shkresërisht se çfarë ka konstatuar kontrolli gjatë shqyrtimit të dokumentacionit dhe nuk kërkon domosdoshmërisht prezencën e punonjësit të QSH/ZAPVAK/NJA të kontrolluar.

Aktkonstatimi:

a) është një dokument i cili përfaqëson të gjithë punën e kontrolluesit mbi dokumentacionin dhe informacionin e vënë në dispozicion;

b) ai hartohet dhe duhet të përmbajë:

a. datën e hartimit të aktkonstatimit;

b. pikën e programit të kontrollit në bazë të së cilës është hartuar ky aktkonstatim;

c. dokumentacionin që kontrolluesi ka shqyrtuar për nxjerrjen e këtyre konstatimeve;

d. çfarë ka konstatuar kontrolluesi;

e. konkluzionet e kontrolluesit;

f. baza ligjore e nënligjore që është shkelur nga veprimet apo mosveprimet e QSH/ZAPVAK/NJA;

g. dëmi ekonomik i shkaktuar dhe sqarimi se çfarë përfaqëson ky dëm ekonomik;

h. personat përgjegjës në lidhje me këto veprime apo mosveprime të kundërligjshme;

i. nënshkrimin e kontrolluesve hartues të aktkonstatimit.

Kopje e dokumenteve të kontrollit, respektivisht, depozitohen dhe protokollohen në zyrën e protokoll-arkivit të QSH /ZAPVAK/NJA të kontrolluar.

FORMAT 3.2.3

AKTKONSTATIMI Nr. _

Për _____

(objekti i mbajtjes së aktkonstatimit, me shkrim italic)

Mbajtur në datë . _ _

Mbi kontrollimin e ushtruar në bazë të programit të kontrollit nr. _____, datë . _ _

Në zbatim të pikës _____ të programit të kontrollit “nr. _ datë _” u shqyrtua dokumentacioni si më poshtë:

1. _____

2. _____

Nga shqyrtimi i dokumentacionit të sipërcituar konstatohet që:

Nga ana e subjektit _____ nuk janë zbatuar përcaktimet ligjore për sa i përket veprimtarisë _____ referuar nenit, shkronja, pika të ligjit nr., datë . . “”, apo VKM-nen, pikë, ku përcaktohet që: “*Teksti i plotë dhe i saktë i nenit që po merret si referencë ligjore, i vendosur në kuadrat dhe me italic.*”.

Nga kontrolli i kryer rezultoi që

Konstatimi i mësipërm, eidentohet më konkretisht në tabelën e mëposhtme (nëse shihet e nevojshme të hartohet rast pas rasti):

1.

2.

Sa më sipër arrihet në konkluzionin që:

1.

2.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Veprimet e mësipërme bien në kundërshtim me përcaktimet ligjore e nënligjore të bëra në:

1. Ligjin
2. VKM
3. Udhëzimin
4. Rregulloren _____
5. Urdhrin _____

Vlera prej _____ lekë, e cila përfaqëson do të konsiderohet si dëm ekonomik shkaktuar buxhetit të shtetit (nëse ka).

Për veprimet dhe mosveprimet e mësipërme ngarkohen me përgjegjësi:

1. Z./znj., me detyrë, në cilësinë e _____
2. Z./znj., me detyrë, në cilësinë e _____

KONTROLLUESI	PËRFAQËSUESIT E SUBJEKTT ¹ (Personat që iu adresohet aktkonstatimi)
Emër MBIEMËR	Emër MBIEMËR

3.2.4 SHËNIMET E PUNËS GJATË KONTROLLIT

Shënimet e punës gjatë kontrollit janë tërësia e dokumentacionit të përgatitur gjatë fazës së planifikimit që do të ndihmojë kontrolluesin të dokumentojë procesin e kontrollit dhe konstatojë gjetjet. Konkretisht:

1. Shënimet¹ e punës duhet të jenë të detajuara për të dhënë një pamje të qartë të punës së kryer, informacionet e marra dhe konkluzionet e arritura.

2. Përmbajtja dhe sistemimi i shënimeve të punës pasqyron shkallën e aftësisë, përvojës dhe njohurive të kontrolluesit.

3. Të mundësojnë të tretët (kontrollues të tjerë) të kuptojnë në themel punën e kryer, provat e marra dhe konkluzionet e nxjerra.

4. Shënimet e punës përfshijnë: shënimet e kontrolluesit, dëshmitë, intervista të marra nga të kontrolluarit, pyetësorët, tabela, matrica dhe informacione të tjera në formë shkresore dhe informacione të përfuara në rrugë elektronike (sistemi elektronik i PAK, faqe zyrtare, komunikime etj.), të cilat kontrolluesi i përdor si bazë për formimin e konkluzioneve të kontrollit.

5. Shënimet e punës duhet të identifikojnë elementët vijues por nuk kufizohen, vetëm në:

- a) subjektin e kontrolluar, periudhën dhe objektin e kontrollit;
- b) datën në të cilën janë përgatitur dhe nënshkrimin e personit i cili i ka përgatitur;
- c) data në të cilën shënimet e punës janë rishikuar dhe nënshkrimin e rishikuesit;
- d) objektivi, natyra dhe niveli i punës së kryer dhe konkluzionet e arritura;
- e) të tregojnë datat kur janë pranuar dhe burimin e tyre;
- f) çështjet e paraqitura janë identifikuar dhe diskutuar me zyrtarët përkatës të subjektit të kontrolluar;
- g) konkluzionet janë nxjerrë si duhet nga dëshmitë/evidencat dhe provat mbështetëse etj.

Shënimet e punës duhet të respektojnë përcaktimet e Metodologjisë së Kontrollit të PAK. Në fund të sesionit shembuj të shënimeve të punës (orientuese).

3.2.5 GJETJET E KONTROLLIT

Gjetjet janë rezultate të fakteve (jo vetëm fakte) të përcaktuara dhe të rezultuara gjatë fazës së kontrollit.

Hartimi dhe komunikimi i gjetjeve është proces që kryhet gjatë zbatimit të programit të kontrollit deri në hartimin e raportit përfundimtar të kontrollit. Mund të ndodhë që gjetjet të rezultojnë edhe në fazën e planifikimit (p.sh., gjetjet mbi procedurën e zbatimit të masave të rekomanduara në kontrollon e mëparshëm etj.).

Gjetjet duhet të japin informacion të mjaftueshëm dhe të saktë mbi çështjet e trajtuara, për të bindur lexuesin/përdoruesin dhe të paraqiten në mënyrë të drejtë.

Formulimi i gjetjes/gjetjeve duhet të ketë formën dhe të prezantojë:

a) kriteret e vlerësimit- ballafaqimi i ligjit/rregulloreve/udhëzuesve dhe faktin se çfarë duhet të ekzistojë sipas këtyre kriterëve;

¹ Rëndom gjendet me termin "Letrat e punës".

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

b) situata–pasqyrimi i faktit/eve të gjetur gjatë kontrollit. Ndryshimi midis situatës aktuale të gjetur dhe kriterit të vlerësimit përbën deviacionin, gjetjen e kontrollit;

c) shkaku–arsyeja dhe faktorët që kanë ndikuar në ndryshimin midis situatës faktike dhe situatës së pritshme sipas kriterit të vlerësimit;

d) efekti–përcaktimi i ndikimit që ka sjellë deviacioni/shmangia duke përcaktuar (nëse ka) dhe masën e dëmit/ndikimit financiar.

Të gjitha çështjet e kontrollit duhet të mbyllet me: gjetjet, konkluzionet dhe rekomandimet përkatëse. Çdo gjetje duhet të shoqërohet me një ose disa rekomandime, ose disa gjetje në një rekomandim.

Përpara përgatitjes së projektraportit të kontrollit, grupi i kontrollit kërkon sqarime nga personi/personat përgjegjës për të pasur dijeni për çfarë është vërejtur, si dhe faktorë të tjerë që kanë ndikuar në shfaqjen e mangësive të rezultuara.

Ndarja e detyrave gjatë procesit të kontrollit mundëson kryerjen me efikasitet të punës dhe menaxhimin më të mirë të kohës gjatë ushtrimit të kontrollit. Kontrolluesi dokumenton në formën e kërkuar të gjitha gjetjet dhe dokumentet mbështetës për rishikimin, kontrollin dhe sigurimin e cilësisë që kryhet gjatë dhe pas kontrollit.

3.2.6 TAKIMI PËRMBYLLËS I PUNËS NË TERREN

Pas përfundimit të punës kontrolluese në terren, grupi i kontrollit bën ballafaqimin me stafin e subjektit të kontrolluar përfshirë: titullarin, drejtuesit dhe personat e tjerë të cilët janë cilësuar përgjegjës në çështje të ndryshme të kontrollit. Në takim duhet të marrin pjesë edhe persona të cilët janë cilësuar përgjegjës për çështje të kontrolluara, por kanë shkëputur marrëdhëniet e punës me subjektin e kontrolluar, por që duhet të njoftohen nga ky i fundit.

Në takim prezantohen vlerësimet e kontrollit për periudhën, objektin e kontrollit dhe diskutohet për problemet kryesore të konstatuara gjatë kontrollit. Këtu, sipas rastit dhe rëndësisë së kontrollit, mund të marrë pjesë edhe drejtori i strukturës së kontrollit.

Për zhvillimin e takimit përmbyllës në terren mbahet një protokoll i veçantë nga grupi i kontrollit, i cili pasi nënshkruhet nga të gjithë të pranishmit, bëhet pjesë e dosjes së kontrollit. Dokumentimi i takimit përshkruhet në formatin në fund të sesionit.

3.3 PËRGATITJA E PROJEKTRAPORTIT DHE RAPORTIT PËRFUNDIMTAR

3.3.1 PROJEKTRAPORTI I KONTROLLIT

Projektraporti i kontrollit është dokument, që:

- a) evidenton në mënyrë të përmbledhur gjithë problemet që kanë dalë gjatë kontrollit;
- b) në të përfshihet çdo fakt mbi të cilën janë mbështetur të dhënat e kontrollit;
- c) prezanton gjetjet e kontrollit, konkluzionet dhe rekomandimet të vlerësuara dhe riskut të kontrollit, ligjshmërisë dhe evidencave faktike;
- d) i nënshtrohet rishikimit;
- e) prezanton qartë (në mënyrë të dokumentuara) faktet, shifrat dhe gjetjet.

Projektraporti i kontrollit hartohet sipas formatit në fund të sesionit dhe përmban:

- a) titullin e projektraportit – për të ndihmuar lexuesin/përdoruesin që ta dallojë atë nga deklaratat dhe informacionet e lëshuara nga të tjerët;
- b) marrësin e projektraportit–subjektin e kontrolluar dhe personat të cilëve iu adresohet;
- c) objektivat dhe qëllimin e kontrollit–për të kuptuar qëllimin, shtrirjen, e fushëveprimin e kontrollit;
- d) identifikimi i çështjes. Projektraporti duhet të identifikojë subjektin e kontrolluar. Kjo përfshin informacion mbi kushtet ose aktivitetet që maten ose vlerësohen sipas kriterëve të vlerësimit, si dhe burimet e përdorura/të cituara;
- e) fushëveprimin – për të treguar se deri në çfarë mase është shtrirë kontrolli;
- f) përgjegjësitë e subjektit të kontrolluar lidhur me çështjen nën kontroll (në varësi të llojit të kontrollit);
- g) përgjegjësitë e kontrolluesve;
- h) kriteret e vlerësimit. Identifikon legjislacionin bazë e dytësor, dhe/ose dispozita të tjera, për kryerjen e vlerësimeve gjatë kontrollit;
- i) përmbledhjen e punës së kryer;
- j) të gjitha rezultatet e kontrollit jepen në mënyrë të përmbledhur në një seksion të veçantë.

Përmbledhja evidenton në mënyrë të përgjithshme të gjitha problematikat që kanë dalë gjatë ushtrimit të kontrollit, duke i radhitur dhe grupuar ato sipas prioriteteve dhe çështjeve e nënçështjeve të përcaktuara në programin e kontrollit. Në të përfshihen të gjitha gjetjet e kontrollit të vlerësuara për sa i përket ligjshmërisë dhe zbatimit të tij nga subjekti që kontrollohet. Në projektraport, trajtimi i çështjeve do të

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

ndjekë rrjedhën e përcaktuar në programin e kontrollit;

k) gjetjet dhe rekomandimet;

l) rekomandimet duhet të klasifikohen sipas nivelit të rëndësisë;

m) konkluzionet dhe opinioni i kontrollit;

n) nënshkrimi/firma dhe data. Projektraporti (një kopje) duhet të nënshkruhet me initiale në çdo faqe dhe në mënyrë të plotë në faqen e fundit nga çdo anëtar i grupit të kontrollit. Ky dokument përmban edhe datën në të cilën është përfunduar.

Në projektraport duhet të cilësohet se grupi i kontrollit ka ndjekur procedurat e duhura për përcaktimin e gjetjeve, si dhe dokumentimin e këtyre gjetjeve me dokumentet respektive të mbajtura me personat përgjegjës.

Në projektraportin e kontrollit duhet të deklarohet që përgjegjësia e kontrolluesit është të shprehë konkluzionin dhe një opinion mbi çështjen që është nën kontroll (sipas llojit të kontrollit).

Rishikimi i projektraportit të kontrollit bëhet: a) nga vetë grupi i kontrollit gjatë konsultimeve; b) nga drejtori i strukturës kontrolluese.

Raporti i kontrollit duhet të shprehë qartë faktin që kontrolli është bërë në përputhje me Metodologjinë e Kontrollit në PAK.

FORMAT 3.3.1

PROJEKTRAPORT KONTROLLI

Për kontrollin e ushtruar në “ ” (Subjekti i kontrollit)

(Formatimi: Margins “Normal” – Top, left right – 2.5 ndersa bottom 2, size A4, font TNR 12, linjézimi majtas, hapësira mes rrjeshtave multiple 1.15, hapësira mes paragrafëve 6 vetëm pas paragrafit)

I. HYRJA

Përshkrimi i shkurtër

Baza ligjore, afati i kryerjes së kontrollit, subjekti i kontrolluar, periudha që u kontrollua (nga muaji viti deri në muaji viti), grupi i kontrollit, personat që u kontrolluan, objektivat dhe qëllimi, Identifikimi i çështjes /ve së kontrolluar, Përgjegjësitë e strukturave drejtuese të subjektit të kontrolluar lidhur me çështjet nën kontroll, Përgjegjësitë e kontrolluesve, kriteret e vlerësimit (legjislacioni e të ngjashme).

II. PËRSHKRIMI I KONTROLLIT

a) Përshkrim i shkurtër i kontrollit. Në këtë rubrikë jepet një informacion i përgjithshëm mbi: historiku, veprimtaria, kuadri legjislativ mbi të cilin e ushtron aktivitetin e tij subjekti i kontrolluar, pse ishte i rëndësishëm kontrolli.

b) Objektivi/at, qëllimi dhe fusha e veprimit të kontrollit

III. GJETJET DHE REKOMANDIMET

Gjetjet ndjekin linjën e drejtimeve/çështjeve të kontrollit. Për çdo gjetje prezantohet fusha e veprimit ku ka rezultuar shkelja, kur ka ndodhur, situata, krahasimi me bazën ligjore, efekti, shkaku përse ka ndodhur kjo situatë, personat përgjegjës.

Shembull. Çështja e parë në programin e kontrollit është “zbatimi i rekomandimeve të lëna”. Atëherë ky sesion nis me “gjetje mbi zbatimin e rekomandimeve të lëna” dhe shpjellohet ecuria e zbatimit të rekomandimit, bazën ligjore, situatë në momentin e kontrollit, arsyet e mos realizimit (nëse ka) dhe motivin, personat përgjegjës etj.

Për përmirësimin e gjendjes propozohen rekomandime dhe marrje e masave. Rekomandimet duhet të jenë konkrete, të realizueshme, të përmbledhura, të qarta, të propozojnë çfarë duhet bërë, kush duhet ta bëjë dhe kur. Afatet mund të jenë “në vazhdim”, “menjëherë”, “brenda datës xxxx).

Masat mund të jenë administrative, për shpërblim dëmi, për eliminimin e efekteve negative të konstatuara në zbatimin e legjislacioni të PAK etj.

IV. KONKLUZIONE DHE OPINIONI I KONTROLLIT

Në këtë seksion jepet konkluzioni i përgjithshëm i kontrollit, duke u mbështetur në gjetjet e përmendura në seksionin III.

V. ANEKSE

Seksioni “Aneke” është shumë i rëndësishëm dhe shërben për të vendosur tabela, pasqyra etj., të cilat argumentojnë gjetjet dhe komentet e trajtuara në trajtë narrative (përshkuese) në projektraport.

Anekset janë pjesë përbërëse e projektraportit të kontrollit ku në mënyrë më të hollësishme trajtohen çështje të caktuara. Këto anekse emërtohen me numër rendor dhe vendosen në fund të projektraportit të kontrollit, duke i emërtuar sipas drejtimeve (pikave) të programit të kontrollit, pra secili drejtim (pikë) ka anekset e veta, me numër rendor sipas pikës, dhe fraksione sa të jenë anekset.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

VI. DOKUMENTACIONI SHOQËRUES

Pjesë përbërëse e projektraportit të kontrollit është dhe dokumentacioni i mbajtur si më poshtë: (vendosen numrat e aktkonstatimeve, procesverbaleve dhe aktverifikimeve):

a) Aktkonstatime:

1. Aktkonstatimi nr. __, datë __. __. 201__ “.....”
2. Aktkonstatimi nr. __, datë __. 201__ “.....”

b) Vlerësime sociale

...

Për sa më sipër, paraqitet ky projektraport kontrollimi.

Grupi i kontrollit

Emër, mbiemër

Nënshkrimi

Subjekti i kontrolluar

Emër, mbiemër

Nënshkrimi

3.3.2 KOMUNIKIMI I PROJEKTRAPORTIT TË KONTROLLIT

Projektraporti i kontrollit përgatitet brenda 10 (dhjetë) ditëve kalendarike (në varësi të volumit të punës, potencialit të gjetjeve, specifikave të subjektit etj.) nga përfundimi i kontrollit në terren.

Projektraporti i kontrollit hartohet në 3 (tri) kopje dhe nënshkruhet nga të gjithë anëtarët e grupit të kontrollit dhe drejtori i strukturës së kontrollit (kur ky i fundit merr pjesë në kontroll), nga të cilat 1 (një) kopje mbahet në Zyrën e Protokoll-Arkivit bashkëlidhur shkresës së dërgimit, ndërsa 2 (dy) kopje i dërgohet i dërgohen subjektit të kontrolluar për komente me shkresë përcjellës nënshkruar nga drejtori i përgjithshëm.

Në shkresën përcjellëse i kërkohet subjektit të kontrolluar, që brenda 10 ditëve kalendarike nga data e marrjes së projektraportit të kontrollit të kthejë 1 (një) kopje të projektraportit të bashkëshoqëruar me një deklaratë të nënshkruar nga titullari/personi i autorizuar prej tij që konfirmon njohjen me projektraportin e kontrollit, si dhe komentet dhe shpjegimet apo observacionin nga personat përgjegjës, nëse ka. Në rast të kundërt projektraporti konsiderohet i mirëqenë.

Përgjegjësi i grupit është përgjegjës për ndjekjen e kthimit të përgjigjes nga subjekti i kontrolluar brenda afatit 10-ditor.

3.3.3 KOMENTE TË SUBJEKTTË SË KONTROLLUAR

Pas marrjes së komenteve dhe shpjegimeve me shkrim, nga subjekti i kontrolluar, grupi i kontrollit i përfshin ato në raportin e kontrollit.

Trajtimi i komenteve dhe shpjegimeve të subjektit në lidhje me gjetjet e evidentuara paraqiten në raportin e kontrollit në një seksion të veçantë ose shoqërojnë raportin përfundimtar të kontrollit si aneks i tij.

Trajtimi i komenteve dhe shpjegimeve të subjektit bëhet rast pas rasti për çështjet e komentuara. Fillimisht prezantohen komentet e subjektit të kontrolluar. Më pas jepet qëndrimi i kontrolluesit (referuar bazës ligjore) për shkëljen dhe përcaktimi i qartë i grupit të kontrollit nëse merret parasysh komenti ose jo.

Grupi i kontrollit bashkëpunon me sektorin juridik/juristin kur komentet e strukturës së kontrolluar janë në kundërshtim apo konflikt me gjetjet, konkluzionet ose rekomandimet në projektraport.

Grupi i kontrollit duhet të ndryshojnë projektraportin kur nevojitet, nëse komentet vlerësohen të pranueshme dhe të mbështetura në ligj.

3.3.4 RAPORTI PËRFUNDIMTAR I KONTROLLIT

Në përfundim të çdo kontrolli, brenda 10 (dhjetë) ditëve pune nga data e marrjes së komenteve mbi projektraportin nga subjekti i kontrolluar, grupi i kontrollit përgatit me shkrim raportin përfundimtar të kontrollit.

Raporti përfundimtar i kontrollit hartohet në jo më shumë se 5 kopje origjinale.

Sipas legjislacioni në fuqi për komunikimin zyrtar dhe elektronikisht (në formë shkresore ose me e-mail) raportin përfundimtar i kontrollit u dërgohet:

1. Kryetarit të Bashkisë;
 2. Prefektit të qarkut;
 - c) drejtorit të Përgjithshëm të Shërbimit Social Shtetëror;
 - ç) drejtorit rajonal të shërbimit social shtetëror;
 - d) strukturës përgjegjëse në varësi të cilët janë mjeku i familjes/mjeku specialist.
- Një kopje mbahet në protokollin e institucionit.

Kopja që mbahet në protokoll nënshkruhet në çdo faqe nga të gjithë anëtarët e grupit të kontrollit dhe drejtori, ndërsa kopjet e tjera nënshkruhen nga titullari i institucionit SHSSH/DRSHSSH.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Bazë për hartimin e raportit përfundimtar të kontrollit shërbejnë Projektraporti i kontrollit (ku janë duke reflektuar në të komentet e shpjegimet e subjektit të kontrolluar), rezultatet e takimit përmbyllës në nivelet drejtuese dhe përgjigjet e argumentuara ligjërisht nga grupi i kontrollit.

Raporti i kontrollit duhet të jetë i paanshëm, objektiv, i drejtë dhe konstruktiv dhe duhet të përmbajë informacion të përmbledhur në anekse, tabela etj. (nëse ka). Ai duhet të jetë e lehtë për t'u kuptuar dhe të mos ketë paqartësi ose dy kuptueshmëri, të përfshijë vetëm informacionin që është mbështetur nga evidencat përkatëse edhe të përshtatshme të kontrollit.

Raporti përfundimtar i kontrollit duhet të jetë:

a) i plotë – duhet të ketë të gjithë informacionin e nevojshëm që të përmbushë objektivat e kontrollit, të garantojë një kuptim të mjaftueshëm dhe të qartë mbi gjendjen në subjektin e kontrolluar dhe të përmbushë kërkesat e raportit;

b) i saktë – evidencat e paraqitura janë të vërteta dhe gjetjet janë përshkruar drejtë;

c) objektiv – i gjithë raporti duhet të jetë i ekuilibruar në përmbajtje dhe në tonin e shprehur, duhet të jetë i drejtë dhe jo çorientues, duke paraqitur rezultatet e kontrollit në mënyrë të paanshme dhe jo me tendenciozitet, duke ekzagjeruar ose mbivlerësuar performancën e dobët të subjektit të kontrolluar;

d) i bindshëm – raporti duhet të jetë i mjaftueshëm në mënyrë që lexuesi të bindet dhe të njihet me vlefshmërinë e gjetjeve, të gjykojë mbi konkluzionet dhe çfarë mund të përfitohet nga zbatimi i rekomandimeve të lëna nga grupi i kontrollit;

e) i qartë – raporti duhet të jetë i lehtë dhe i kuptueshëm për lexuesin, të shkruhet në një gjuhë sa më të qartë dhe të thjeshtë sipas temës që kontrollohet;

f) konciz/i përmbledhur – nuk duhet të jetë më shumë i gjatë nga sa është e nevojshme për të mbështetur mesazhin përfundimtar;

g) pamje të përshtatshme – të përmbajë foto (për vlerësimet sociale apo verifikime në terren), tabela për të paraqitur gjetjet në mënyrë më të kuptueshme për subjektin (lexuesin) etj.

FORMAT 3.3.4

RAPORT PËRFUNDIMTAR I KONTROLLIT

(Titulli dhe lloji i kontrollit)

“.....”

I. TË DHËNA MBI KONTROLLIN

Ky seksion përmban bazën ligjore për realizimin e kontrollit, ecurinë e kontrollit dhe metodologjinë e përdorur nga grupi i kontrollit.

Baza ligjore, afati i kryerjes së kontrollit; subjekti i kontrolluar; periudha që u kontrollua (nga muaji viti deri në muaji viti); grupin e kontrollit; personat që u kontrolluan; objektivat dhe qëllimi i kontrollit; metodologjia e përdorur; identifikimi i çështjes/ve së kontrolluar; përgjegjësitë e strukturave drejtuese të subjektit të kontrolluar lidhur me çështjet nën kontroll; përgjegjësitë e kontrolluesve; kriteret e vlerësimit (legjislacionin dhe aktet nënligjore, udhëzime, urdhra, të tjera të ngjashme që janë përdorur për realizimin e kryerjes së kontrollit.

II. PËRSHKRIMI I KONTROLLIT

Përshkrim i shkurtër i DRSHSSH/bashkisë/Nj.A. që u kontrolluan për periudhën e kontrolluar: historiku, veprimtaria, kuadri legjislativ mbi të cilin e ushtron aktivitetin e tij subjekti i kontrolluar, pse ishte i rëndësishëm kontrolli; objektivi/at, qëllimi dhe fusha e veprimit të kontrollit.

III. GJETJET DHE REKOMANDIMET

Gjetjet ndjekin linjën e drejtimeve/çështjeve të kontrollit. Për çdo gjetje prezantohet fusha e veprimit ku ka rezultuar shkelja, kur ka ndodhur, situata, krahasimi me bazën ligjore, efekti, shkak përse ka ndodhur kjo situatë, personat përgjegjës. Kërkohej një plan masash të realizuar nga subjekti që kontrollohet i cili të përmbajë të gjitha rekomandimet në një tabelë me listën e rekomandimeve dhe masat që janë marrë për realizimin e tyre, me personat përgjegjës dhe afatet. Kjo sipas raportit përfundimtar të lënë nga grupi i kontrollit të mëparshëm.

Shëmbull. Çështja e parë në programin e kontrollit është “zbatimi i rekomandimeve të lëna”. Atëherë ky seksion nis me “gjetje mbi zbatimin e rekomandimeve të lëna” dhe shtjellohet e ecuria e zbatimit të rekomandimit, bazën ligjore, situatë në momentin e kontrollit, arsyet e mos realizimit (nëse ka) dhe motivin, personat përgjegjës etj.

Gjetjet duhet të jenë të kuptueshme, të qarta, të përmbledhura. Ato shoqërohen me referencën ligjore të shkelur. Në raportin përfundimtar është e rëndësishme që çdo gjetje shoqërohet me referencën e saj në projektin e kontrollit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Për përmirësimin e gjendjes propozohen rekomandime dhe marrjen e masave.

Rekomandimet duhet të jenë të përmbledhura, të qarta, të propozojnë çfarë duhet bërë, kush duhet ta bëjë dhe kur. Çdo rekomandim përcakton afate për realizimin e tij. Afatet mund të jenë “në vazhdim”, “menjëherë”, “brenda datës _____._____”).

Masat mund të jenë masa administrative, masa për shpërbllim dëmi, masa për eliminimin e efekteve negative të konstatuara në zbatimin e legjislacionit të PAK. Në aneksin x tabela analitike e masave për shkeljet prezanton një orientim, por nuk kufizon.

IV. KONKLUZIONE

Konkluzionet shprehin opinionin e grupit të kontrollit bazuar në gjetjet dhe rekomandimet. Ato duhet të kenë referencën e trajtimit të gjetjes cituar si më poshtë: “*Sa më sipër trajtuar më hollësisht në faqet numër ... të projektraportit të kontrollit, rekomandojmë...*”

Në këtë seksion është e rëndësishme të përfshihet ndonjë kufizim i mundshëm apo faktorë të tjerë që mund të kenë ndikuar në punën e kontrolluesve.

KUJDES. *Kjo pjesë duhet të përfshijë një mesazh, konkluzion të rezultetit të punës kontrollues dhe në asnjë mënyrë nuk duhet të jetë përsëritje e paragrafëve të gjetjeve dhe rekomandimeve të përmendura më parë.*

V. ANEKSE KONTROLIT

Seksionit “Aneksë” do t’i kushtohet rëndësi e veçantë duke synuar vendosjen e tabelave dhe pasqyrave të cilat argumentojnë gjetjet dhe komentet e trajtuara në trajtë narrative (përsbkuese) në raportin përfundimtar të kontrollit. Aneksët do të jenë pjesë përbërëse e raportit përfundimtar të kontrollit ku në mënyrë më të zgjeruar do të trajtohen çështje të caktuara në mënyrë të hollësishme.

Aneksë mund të jenë:

1. Aktkonstatime;
2. Verifikimet sociale;
3. Tabela e ndjekjes së rakordimeve me thesarin;
4. Raporte të dhëna të gjeneruara nga sistemi;
5. Shënime të punës së grupit të kontrollit;
6. Të tjera të ngjashme.

3.3.5 PROCESI I TRAJTIMIT I RASTEVE QË DYSHOHEN SE PËRMBAJNË ELEMENTË TË VEPRËS PENALE DHE/OSE SHKELJE LIGJORE ME DËM EKONOMIK

Në rastet kur gjatë procesit të kontrollit konstatohen dhe/ose dyshohet që janë kryer veprime të cilat përbëjnë shkelje të rënda ligjore që përmbajnë element të veprës penale sikur se parashikohet në Kodin Penal, kontrolluesi dhe drejtuesi i grupit, së bashku, informojnë menjëherë titullarin e institucionit të tij dhe titullarin e subjektit që po kontrollohet. Për raste shumë të rënda ndërpret kontrollin.

Informimi i titullarit kryhet nëpërmjet një raportimi me shkrim, ku argumentohen dukuritë e vërejtura për veprën e mundshme penale, së bashku me provat (... fotokopje të dokumentacionit) ku mbështetet dhe shoqërohet me propozimin për kallëzim penal.

Titullari i institucionit zhvillon një procedurë këshillimi dhe konsultimi me Sektorin Juridik/juristin dhe në vijim së bashku informojnë drejtorin e përgjithshëm të SHSSH-it për konstatimet lidhur me abuzime (me veprime dhe mosveprime) që sjellin dëm ekonomik apo përmbajnë elementë të veprës penale.

Titullari i institucionit vendos mbi veprimet që duhet të ndërmerren në lidhje me dyshimet për praktikën mashtruese ose parregullsi serioze të zbuluara nga kontrolluesi dhe në rastet kur pretendohet se ka elementë të veprës penale, në bashkëpunim me grupin e kontrollit, organizon punën për përgatitjen e dokumentacionit të nevojshëm dhe ndjek procedurat për kallëzim penal.

3.3.6 PROCESI I NDJEKJES SË ZBATIMIT TË MASAVE TË REKOMANDUARA

SHSSH-i ndjek zbatimin e rekomandimeve të lëna gjatë kontrolleve.

Raportimi përfshin zbatimin e rekomandimeve të dhëna, ku pasqyrohen në mënyrë analitike sipas subjekteve dhe natyrës së rekomandimit të bërë, masat e përcaktuara e të marra nga subjektet, niveli i realizimit të tyre, si dhe opinione të SHSSH/DRSHSSH për shkaqet e moszbatimit të rekomandimeve. Këtu jepen efektet negative dhe pasojat që mund të kenë rrjedhur nga mos marrja dhe mosveprimi i subjekteve të ngarkuar me ndjekjen dhe zbatimin e rekomandimeve.

Plani i veprimit për zbatimin e rekomandimeve, përgatitet nga subjekti i kontrolluar, brenda 20 ditëve pune të komunikimit të raportit përfundimtar të kontrollit të fundit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Plani i veprimit duhet të përmbajë masat, afatet dhe personat ose strukturën përgjegjëse të ngarkuar për zbatimin e këtyre masave në vijim të raportit përfundimtar të kontrollit dhe është dokumenti përfundimtar që mbyll dosjen e projektit të kontrollit.

Në këtë dokument, subjekti i kontrolluar duhet të arsyetojë me shkrim rastet kur nuk merren parasysh rekomandimet e kontrollit ose sanksionet e propozuara.

Strukturat e kontrollit i kërkojnë zyrtarisht çdo 6 muaj strukturave të kontrolluara të bëjnë raportim mbi zbatimin e masave të përcaktuara në planin e veprimit për realizimin e rekomandimeve, duke vënë në dijeni DKP NE&PAK/DRSSH dhe institucionin e Prefektit, ministrinë që mbulon çështjet e shëndetësisë.

Rezultatet e kontrolleve të verifikimit të zbatimit të rekomandimeve i bashkëlidhen Raportit përfundimtar të kontrollit për subjektin përkatës dhe konsiderohen pjesë përbërëse e tij.

Ndjekja e zbatimit të rekomandimeve përfshin:

1. Planveprimin për rekomandimet nga njësia e kontrolluar;
2. Informacionin mbi ecurinë e zbatimit të rekomandimeve, 6 (gjashtë) muaj pas dërgimit të raportit përfundimtar të kontrollit;
3. Kontrollin e verifikimit për zbatimin e rekomandimeve;
4. Raportimin mbi zbatimin e rekomandimeve që i dërgohet DKP NE&PAK/DRSSH nga njësia e kontrolluar.

3.3.7 PËRMBAJTJA E DOSJES SË KONTROLLIT DHE ARKIVIMI

1. Në përmbyllje të procesit të çdo kontrolli, grupi i kontrollit është përgjegjës për mënyrën e krijimit dhe paraqitjes së dokumentacionit që duhet të përmbajë dosja e kontrollit.

2. Një dosje kontrolli duhet të përmbajë, por jo të kufizohet në dokumentacionin e mëposhtëm:

- 1) Njoftimi për fillimin e kontrollit;
 - 2) Programi i kontrollit;
 - 3) Projektraporti i kontrollit bashkë me anekset;
 - 4) Raporti përfundimtar i kontrollit;
 - 5) Shkresa përcjellëse e raportit përfundimtar me rekomandimet dërguar subjektit të kontrolluar dhe organeve shtetërore përkatëse;
 - 6) Aktkonstatimet dhe verifikimet e situatës sociale, nëse ka;
 - 7) Njoftim/e për verifikim/e ankese/ash apo letre/ash të shtetasve (nëse ka deri në këtë fazë);
3. Pas arkivimit, në dosje do të shtohen dokumente të tjera si më poshtë:
- a) korrespondenca lidhur me njoftimin për nisje procedure ose kallëzimin penal (në rast se ka);
 - b) korrespondenca lidhur me ndjekjen dhe zbatimin e rekomandimeve;
 - c) njoftimi nga subjekti i kontrolluar mbi planin e veprimit për zbatimin e rekomandimeve (20 ditë pas marrjes së raportit përfundimtar të kontrollit).

4. RAPORTIMI VJETOR

Produktet kryesore të një kontrolli janë llojet e ndryshme të raporteve që përgatiten. Komunikimi efektiv është shumë i rëndësishëm pasi puna e kontrollit synon të ketë një ndikim sa më pozitiv dhe t'i shtojë vlerë njësisë publike.

Njësia e kontrollit përgatit raportin vjetor të veprimtarisë dhe ia dërgon për miratim titullarit të SHSSH-së brenda muajit janar të çdo viti.

Raporti vjetor duhet të përmbajë numrin dhe llojin e kontrolleve që janë ndërmarrë gjatë vitit raportues, rekomandimet e lëna, si dhe veprimet që duhet të ndërmerren nga nivelet e menaxhimit të njësisë për zbatimin e rekomandimeve.

5. SANKSIONET

Për shkeljet e evidentuara gjatë procesit të aplikimit deri në trajtimin e personit me pagesë të aftësisë së kufizuar dhe shërbime të tjera sipas ligjit nr. 57/2019 dhe strukturat përgjegjëse.

UDHËZIM
Nr.1945, datë 4.10.2010

**PËR ZBATIMIN E VENDIMIT TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE NR.617, DATË 7.9.2006
“PËR PËRCAKTIMIN E TREGUESVE TË VLERËSIMIT DHE TË MONITORIMIT TË
PROGRAMEVE TË NDIHMËS EKONOMIKE, TË PAGESËS PËR PERSONAT ME AFTËSI
TË KUFIZUAR DHE TË SHËRBIMEVE SHOQËRORE”¹**

(Ndryshuar me udhëzimin nr. 10, datë 3.7.2014)

(i përditësuar)

Në mbështetje të pikës 4 të nenit 102 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, në zbatim të vendimit të Këshillit të Ministrave nr.617, datë 7.9.2006 “Për përcaktimin e treguesve të vlerësimit dhe të monitorimit të programeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuar dhe të shërbimeve shoqërore”,

UDHËZOJ:

I. Treguesit statistikorë për ndihmën ekonomike dhe pagesën për personat me aftësi të kufizuar që plotësojnë bashkitë/komunat janë:

A. Statistikat për ndihmën ekonomike

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon:

1. Informacion mbi numrin e familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike me fondet e buxhetit të shtetit, sipas përbërjes së saj me anëtarë, numrin e familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike, të plotë apo të pjesshme. Numrin e familjeve që kanë në përbërjen e tyre persona me aftësi të kufizuara, romë, numrin e familjeve me kryefamiljare gra. Përcakton numrin e individëve që përfitojnë ndihmë ekonomike, si: jetimë, viktimë të dhunës në marrëdhëniet familjare, viktimë të trafikimit, fëmijë në shërbimin e kujdestarisë, numrin e fëmijëve të lindur si trinjakë, katërnjakë dhe pesënjakë. Numrin e familjeve që përfitojnë kompensim të energjisë elektrike, si edhe shumat e fondeve të shpenzuara për 2-mujorin dhe progresive prej fillimit të vitit për çdo kategori sipas mod. 1, tab. 1, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Informacion mbi numrin e familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike nga fondet e buxhetit të bashkisë/komunës sipas përbërjes së saj me anëtarë, numrin e familjeve dhe individëve në skemën e ndihmës ekonomike, numrin e kryefamiljareve gra dhe fondet për familje/individë. Të dhënat plotësohen sipas mod.1, tab.2, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

3. Informacion mbi numrin e familjeve që hyjnë dhe dalin në skemën e ndihmës ekonomike, arsyet e kësaj lëvizjeje, sipas mod.1, tab.3, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

4. Informacion mbi numrin e familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike për fëmijët të lindur njëherësh, si: trinjakë, katërnjakë apo pesënjakë, për jetimët që kanë përfutur statusin e jetimit, dhe për kryefamiljarët që përfitojnë kompensim për rritjen e çmimit të energjisë elektrike sipas mod.1, tab.4, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

5. Informacionin mbi numrin e fëmijëve sipas grup-moshave e gjinisë, që janë në përbërje të familjeve/individëve përfitues të ndihmës ekonomike sipas mod.1, tab.5, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

B. Statistikat për pagesën për personat me aftësi të kufizuar

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e personave me aftësi të kufizuara: për të verbrit, para-tetraplegjikët, personat me aftësi të kufizuara mendore, fizike, si dhe të kujdestarëve për secilin grup së bashku, numrin e personave me aftësi të kufizuara që i përket minoritetit rom. Numrin e para-tetraplegjikëve që përfitojnë një paketë të veçantë higjieno-sanitare. Numrin e personave të verbër dhe numrin e para-tetraplegjikëve që përfitojnë kompensim energjie dhe kompensim të telefonisë fikse, kryefamiljarë të personave me aftësi të kufizuara përfitues të kompensimit të energjisë, si dhe fondin faktik të shpenzuar në lekë për 2-mujorin dhe progresive prej fillimit të vitit për grupet e mësipërme sipas mod. 1, tab. 6, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e personave me aftësi të kufizuara mendore, fizike etj., sipas grup-moshave, gjinisë dhe sipas llojit të sëmundjes, sipas mod.1, tab.7, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

3. Numrin e fëmijëve me aftësi të kufizuar në moshën 0-18 vjeç, gjithsej të ndarë sipas grup-moshave, sipas gjinisë dhe sistemit arsimor sipas mod.1, tab.8, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 147. Tiranë, 2010. f. 7884

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

4. Numrin e invalidëve të punës që marrin pagesë për aftësinë e kufizuar sipas grup-moshave, gjinisë, llojeve të sëmundshmërisë, grupeve të invaliditetit dhe fondet faktike të shpenzuara për dymujorin, si dhe progresive prej fillimit të vitit sipas mod. 1, tab. 9, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

C. Periodiciteti i dërgimit të treguesve statistikorë të ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar

1. Treguesit statistikorë sipas pikës I.A dhe B, për ndihmën ekonomike dhe pagesën për personat me aftësi të kufizuar, formulohen dhe dërgohen një herë në 2 muaj (në datën 8 të muajit pasardhës) në zyrën rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe një kopje në sektorin e shërbimeve të përkujdesit shoqëror në nivel qarku.

2. Zyrat rajonale, brenda datës 18 të muajit pasardhës, e përcjellin informacionin e përpunuar në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror, e cila në datën 30 të muajit pasardhës e përcjell në Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.

II. Treguesit statistikorë për shërbimet shoqërore që plotësojnë bashkitë/komunat

A. Statistikat për fëmijët

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e qendrave publike, rezidenciale e ditore që ofrojnë shërbime për fëmijët, numrin e përfituesve sipas llojit të shërbimeve, grup-moshave, sipas gjinisë, nivelit arsimor, sipas mod.2, tab.10, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e qendrave jopublike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për fëmijët, nga OJF-të vendase apo të huaja, private etj., numrin e përfituesve, llojit të shërbimeve, grup-moshave, gjinisë etj., si dhe fondet e përdoruara, sipas mod.2, tab.11, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

B. Statistikat për të rinjtë

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e qendrave publike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për të rinjtë, sipas llojit të shërbimeve, grup-moshave, gjinisë, arsimit, si dhe fondet e harxhuara sipas mod.2, tab.12, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e qendrave jopublike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për të rinjtë, nga OJF-të vendase apo të huaja, private etj., numrin e përfituesve, llojit të shërbimeve, grup-moshave, gjinisë, si dhe fondet e përdoruara sipas mod.2, tab.13, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

C. Statistikat për gratë

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e qendrave publike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për gratë, sipas llojit të shërbimeve, grup-moshave, arsimit, si dhe fondet e harxhuara, sipas mod.2, tab.14, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e qendrave jopublike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për gratë, nga OJF-të vendase apo të huaja, private, numrin e përfituesve, llojit të shërbimeve, grup-moshave, si dhe fondet e përdoruara sipas mod.2, tab.15, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

D. Statistikat për të moshuarit

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e qendrave publike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për të moshuarit, llojin e shërbimeve, numrin e përfituesve sipas grup-moshave dhe gjinisë, si dhe fondet e harxhuara sipas mod.2, tab.16, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e qendrave jopublike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për të moshuarit nga OJF-të vendase apo të huaja, privat, llojin e shërbimeve, numrin e përfituesve sipas grup-moshave dhe gjinisë, si dhe fondet e harxhuara sipas mod.2, tab.17, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

E. Statistikat për personat me aftësi të kufizuar

Administratori shoqëror mbledh dhe përpunon informacionin mbi:

1. Numrin e qendrave publike rezidenciale apo ditore që ofrojnë shërbime për personat me aftësi të kufizuar, llojin e shërbimeve, numrin e përfituesve sipas grup-moshave dhe gjinisë, përkujdesin familjar, si dhe fondet e harxhuara sipas mod.2, tab.18, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Numrin e qendrave jopublike rezidenciale apo ditore, që ofrojnë shërbime për personat me aftësi të kufizuar nga OJF-të vendase apo të huaja, private, llojin e shërbimeve, numrin e përfituesve sipas grup-moshave dhe gjinisë, si dhe fondet e harxhuara sipas mod.2, tab.19, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

F. Periodiciteti i dërgimit të treguesve statistikorë

1. Treguesit statistikorë sipas pikës II.A, B, C, D, E për kategoritë që përfitojnë shërbime të përkujdesit për fëmijët, të rinjtë, gratë, të moshuarit dhe personat me aftësi të kufizuar dërgohen një herë në 4 muaj (në datën 8 të muajit pasardhës) në zyrtar rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe një kopje në strukturat e shërbimeve

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

sociale që operojnë në nivel qarku. Informacionin e përpunuar, zyrat rajonale të Shërbimit Social Shtetëror e përcjellin brenda datës 18 të muajit pasardhës në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror.

2. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror analizon informacionin nga 12 zyrat rajonale dhe e dërgon në Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta brenda datës 30 të muajit maj, shtator të vitit në vazhdim dhe në janar të vitit pasardhës.

Udhëzimi nr. 2474, datë 6.12.2006 shfuqizohet.

Ky udhëzim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I PUNËS, ÇËSHTJEVE SOCIALE
DHE SHANSEVE TË BARABARTA
Spiro Ksera

Tabelat bashkëlidhur udhëzimit gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/eli/udhezim/2010/10/04/1945/5b6f7a3-faec-4931-a265-db3f4df65dd2> dhe <https://qbz.gov.al/eli/udhezim/2014/07/03/10/ab32b7e7-984e-4e00-bd9a-acbc36e82629>

VENDIM Nr. 822, datë 6.12.2006

PËR MIRATIMIN E STANDARDEVE TË SHËRBIMEVE TË PËRKUJDESIT SHOQËROR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUAR, NË QENDRAT REZIDENCIALE DHE DITORE¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 4 të nenit 18 të ligjit nr.9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, me propozimin e Ministrit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesit shoqëror për personat me aftësi të kufizuara, në qendrat, rezidenciale dhe ditore, sipas dokumentit, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

2. Ngarkohet Ministri i Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta të nxjerrë udhëzimin përkatës, në zbatim të këtij vendimi.

3. Ngarkohen Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, Ministria e Brendshme dhe Ministria e Shëndetësisë për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Sali Berisha

STANDARDET E SHËRBIMEVE TË PËRKUJDESIT SHOQËROR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA

HYRJE

Hartimi i Standardeve të Shërbimeve të Përkujdesit Shoqëror, për personat me aftësi të kufizuara, është një hap i rëndësishëm në procesin e zbatimit të objektivave për rritjen e cilësisë së shërbimeve sociale për grupet në nevojë.

Aktualisht ka rreth 400 persona me aftësi të kufizuara, të vendosur në 6 qendra rezidenciale zhvillimi në Tiranë, Durrës, Shkodër, Korçë, Vlorë dhe Berat dhe rreth 60 fëmijë dhe të rinj me aftësi të kufizuara që marrin shërbime në 3 qendra ditore publike në Korçë, Shkodër dhe Lezhë. Për këtë grup, përveç shërbimeve në qendrat rezidenciale po zhvillohen edhe shërbime të tjera alternative, ditore apo edhe në familje, nga OJF-të, të përqendruara kryesisht në Tiranë, Elbasan, Shkodër etj.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 144. Tiranë, 2006. f. 5699

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Standardet e Shërbimeve të Përkujdesit Shoqëror, për personat me aftësi të kufizuara, synojnë respektimin e parimeve të dokumenteve themelore, si: parimi i së drejtës civile, barazisë dhe mosdiskriminimit, i vetëvendosjes, i përfshirjes, i pjesëmarrjes dhe mundësive të barabarta, i jetesës pa barriera dhe mjedisit të lirë, i rehabilitimit, parandalimit, identifikimit dhe trajtimit të hershëm të aftësisë së kufizuar, integritetit shoqëror dhe pjesëmarrjes në jetën e komunitetit.

Vendosja e standardeve të shërbimeve, për personat me aftësi të kufizuara, do të garantojë dhe zhvillojë:

1. Ushtrimin e të drejtave dhe lirive të PAK të sanksionuara në Kushtetutën e Shqipërisë; zbatimin e legjislacioni vendas dhe detyrimeve të konventave të Kombeve të Bashkuara dhe Këshillit të Europës, të ratifikuara nga Parlamenti.

2. Standardet do të shërbejnë për të matur dhe përmirësuar cilësinë e shërbimeve. Në kushtet e zhvillimit të shërbimeve publike dhe jopublike, në qendra rezidenciale dhe ditore, të ofruara nga sektori publik, privat dhe OJF-të, shteti nëpërmjet standardeve do të vendosë rregulla dhe kritere për të matur cilësinë e shërbimeve. Këto rregulla janë të detyrueshme për t'u respektuar nga të gjithë ofruesit e shërbimeve, publike dhe private.

3. Vendosja e standardeve do të ndihmojë strukturat sociale të qarqeve, bashkive dhe komunave për të përmbyshur funksionet e reja në kuadër të procesit të decentralizimit. Një nga funksionet e decentralizuara është plotësimi i nevojave sociale të komunitetit, duke përfshirë edhe personat me aftësi të kufizuara, si një grup në nevojë për shërbime. Adresimi i nevojave me shërbime përfshin identifikimin dhe vlerësimin e nevojave, planifikimin, ngritjen dhe menaxhimin e shërbimeve, si dhe zhvillimin e rrjeteve të bashkëpunimit në nivel rajonal apo lokal.

4. Reformimi i sistemit të përkujdesit shoqëror, ndër të tjera, synon: sigurimin e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara, barazinë e mundësive dhe akses të barabartë në shërbimet sociale. Për t'u përgjigjur më mirë nevojave sociale në rritje të PAK, është e nevojshme të rritet përgjegjësia jo vetëm e njësisë të qeverisjes vendore, por e gjithë komunitetit dhe angazhimi i sa më shumë aktorëve dhe burimeve në shërbimet shoqërore.

Standardet janë hartuar nga një grup i gjerë ekspertësh që ofrojnë shërbime për personat me aftësi të kufizuara, përfaqësues të Ministrisë së Punës, Shërbimit Social Shtetëror, OJF vendase dhe ndërkombëtare, që ofrojnë shërbime komunitare për PAK, si dhe përfaqësues të shoqatave që përfaqësojnë dhe mbrojnë të drejtat e tyre. Standardet janë konsultuar e mbështetur me ekspertizë nga ekspertë të kompanisë "British Council", e cila ofron asistencë teknike për MPCSSH-B.

Standardet u janë nënshtruar konsultimeve me një grup të gjerë aktorësh. Ato do të pilotohen për një periudhë njëvjeçare dhe në bazë të përvojës më të mirë që do të arrihet në terren, standardet do të pasurohen më tej me elemente të reja.

Standardet e shërbimeve për personat me aftësi të kufizuara mbështeten në paketën e Standardeve të Përgjithshme të Shërbimeve, të cilat janë miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr.658, datë 17.10.2005.

Standardet e përgjithshme përbëjnë dokumentin bazë për të gjitha standardet që janë hartuar deri tani si për fëmijët, të moshuarit, viktimat e trafikimit etj. Edhe standardet për personat me aftësi të kufizuara mbështeten në standardet e përgjithshme dhe si rezultat kanë pika takimi midis tyre. Por standardet për PAK zbërthejnë në mënyrë më të hollësishme rregullat, kriteret dhe rezultatet që duhet të zbatohen dhe arrihen në shërbimet rezidenciale dhe ditore për këtë grup.

Zbërthimi dhe përshtatja e standardeve të përgjithshme në mënyrë të drejtpërdrejtë për shërbimet për personat me aftësi të kufizuara, do të ndihmojë në radhë të parë përfituesit e shërbimeve dhe familjarët e tyre për të kuptuar dhe kërkuar zbatimin e standardeve nga ofruesit e shërbimeve.

Në këtë mënyrë, paketa e standardeve për PAK do të shërbejë si një dokument praktik dhe konkret edhe për ofruesit e shërbimeve, të cilët do të punojnë për arritjen e shërbimeve cilësore.

Për të njohur përfituesit dhe të gjithë të interesuarit me standardet dhe kërkesat e tyre, standardet e përgjithshme dhe standardet specifike për PAK do të jenë të afishuara në të gjitha njësitë ku ofrohen shërbime rezidenciale dhe ditore. Kjo do të sjellë orientim më të mirë për ofruesit dhe përdoruesit e shërbimeve, në zbatim të kërkesave dhe rregullave që përcaktohen në këto standarde.

Standardet për personat me aftësi të kufizuar do të shënojnë një udhëzues konkret për ofruesit e shërbimeve, si dhe për personat me aftësi të kufizuara dhe familjarët e tyre. Standardet për personat me aftësi të kufizuara përbëjnë një zhvillim të mëtejshëm të kujdesit social për këtë grup në nevojë. Për t'u bërë sa më të zbatueshme, standardet do të shoqërohen me udhëzues, manuale dhe dokumentacion plotësues për stafin e ofruesve të shërbimeve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Gjatë kohës së implementimit të standardeve, do të ofrohen mundësi trajnimi, për kuptimin dhe zbatimin e standardeve, për punonjësit që ofrojnë shërbimet në institucionet publike dhe qendrat e shërbimeve të OJF-ve.

Standardet do të mbështesin përfituesit e shërbimeve për të marrë shërbime më cilësore, por ato do të ndihmojnë edhe ofruesit e shërbimeve, me tregues konkretë për të arritur objektivat e shërbimeve cilësore.

Standardet gjithashtu do të shërbejnë si dokument bazë:

i) për Ministrinë e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, për të vlerësuar kapacitetet e ofruesve të shërbimeve për pajisjen me licencë;

ii) për strukturat e inspektimit në Shërbimin Social Shtetëror, të cilat do të kontrollojnë cilësinë e shërbimeve;

iii) për autoritetet vendore, qarqet, bashkitë dhe komunat, për të vlerësuar ofruesit më të mirë të shërbimeve dhe për t'i kontraktuar me fonde lokale, për të ngritur shërbime;

iv) për organizatat që përfaqësojnë dhe mbrojnë të drejtat dhe interesat e personave me aftësi të kufizuara, familjarëve të tyre, organizatave për të drejtat e njeriut, për të vlerësuar situatën e PAK dhe realizimin e të drejtave të tyre;

v) për autoritetet në nivel qendror, si Ministria e Shëndetësisë, e Arsimit dhe Shkencës, e Brendshme, e Drejtësisë etj.

vi) për institucionet akademike dhe organizatat e përfshira në veprimtari arsimore e trajnuese apo studiuësit e fushës etj.

Standardet mbulojnë pesë fusha të rëndësishme për jetën e personave me aftësi të kufizuara, si:

1. Pjesëmarrja në vendimmarrje lokale. Me anë të këtij standardi sigurohet bashkëpunimi i strukturave lokale me personat me aftësi të kufizuara, familjarët e tyre dhe organizatat përfaqësuese për të parandaluar e shmangur diskriminimin dhe përjashtimin social të PAK.

2. Vlerësimi dhe plani individual i shërbimit. Ky standard thekson vlerësimin e PAK nga një ekip multidisiplinar që ngrihet nga organizata që merr përsipër dhënien e shërbimeve.

3. Pavarësia, përfshirja dhe vetëvendosja. Siguron që shërbimet e përkujdesjes mbulojnë nevojat funksionale jetike në përputhje me nevojat e moshës, si edhe nevojat fizike, psikologjike e sociale të përfituesve. Shërbimet janë cilësore, ofrohen në kohën e duhur dhe u përgjigjen siç duhet kërkesave dhe nevojave të klientëve për mbështetje për një jetë sa më të pavarur në gjirin e shoqërisë.

4. Procedurat e shërbimeve. PAK marrin shërbime profesionale, që ndjekin procedura të rregullta të referimit, vlerësimit, planifikimit dhe ofrimit. Natyra multidisiplinare e shërbimeve realizohet nëpërmjet bashkëpunimit me organizata e struktura të ndryshme. Përfituesit dhe përfaqësuesit e tyre janë tërësisht të përfshirë në këto procedura.

5. Trajtimi i barabartë dhe ankimimi. Ky standard ngre detyrimin për çdo ofrues për të hartuar kritere të qarta për të drejtën e përfitimit të shërbimeve, si edhe procedura të monitorimit të zbatimit të këtij shërbimi. Gjithashtu klienti ose përfaqësuesi i tij kanë të drejtën e ankimit. Ankesat e tyre merren seriozisht dhe shoqërohen me veprime konkrete për përmirësimin e gjendjes.

Dokumenti i standardeve të shërbimeve për personat me aftësi të kufizuara cakton standardin, i cili matet përmes masës së arritjes së rezultatit të pritshëm. Në zbatim të çdo standardi janë organizuar në dy kolona kriteret për arritjen e tij, si dhe provat që tregojnë përmbushjen e kriterëve.

Detajimi i kriterëve dhe provave përkatëse do të shërbejnë si bazë për inspektimin e shërbimeve rezidenciale dhe ditore për personat me aftësi të kufizuara.

STANDET PËR SHËRBIMET PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Standardi 1: Pjesëmarrja në vendimmarrjen lokale

Rezultati përfundimtar i dëshiruar:

Organizatave e qeverisjes vendore punojnë së bashku me personat me aftësi të kufizuara, familjarët e tyre dhe organizatat përfaqësuese për të parandaluar e shmangur diskriminimin dhe përjashtimin social.

Standardi:

Personat me aftësi të kufizuara përfshihen në partneritetet që punojnë në këtë fushë. Çdo njësi e qeverisjes vendore siguron partneritet me të gjitha grupet e interesit që punojnë me probleme të aftësisë së kufizuar. Ky partneritet vendoset mbi bazën e parimeve të gjithëpërfshirjes dhe mosdiskriminimit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Kriteret e përmbushjes së standardit dhe provat përkatëse:

Kriteri		Provat që tregojnë përmbushjen e kriterit	
1.	Personat me aftësi të kufizuara përfaqësohen në mënyrë të drejtpërdrejtë ose nëpërmjet organizatave që përfaqësojnë interesat e tyre në të gjitha partneritetet vendore.	1.1	Numri i personave me aftësi të kufizuara apo organizatat që mbrojnë interesat e personave me aftësi të kufizuara në komisionet vendore me të drejtë vote. Në dhomat e takimit ka akses për përdoruesit e karrocave për letrat dhe informacionin e nevojshëm për takimet e personave me çrregullime sensore, nëpërmjet interpretuesit/shënjesit për personat që nuk dëgjojnë dhe Brailit ose printimet e gjera për personat me dëmtime të të parit. Përdoruesit mund të japin shembuj për informimin e tyre për ç'ka është e disponueshme dhe që iu është ofruar trajnim në lidhje me teknikat e përfaqësimit.
		1.2	
		1.3	
2.	Personat me aftësi të kufizuara janë pjesëmarrës aktivë të procesit të planifikimit, hartimit, zbatimit dhe monitorimit të politikave dhe shërbimeve.	2.1	Njësitë dhe këshillat e qeverisjes vendore ofrojnë rregullisht informacion, për personat me aftësi të kufizuara, mbi të gjitha çështjet që kanë lidhje me ta dhe të cilat i adresojnë te ofrues të tjerë të shërbimit. Pranë njësisë vendore ka një grup këshillimor me përfaqësues të organizatave që përfaqësojnë interesat e personave me aftësi të kufizuara mendore, shqisore apo fizike. Klientët mund të japin shembuj të të qenit të përfshirë në proceset e vendimmarrjes: p.sh. në tryeza të rrumbullakëta, takimet e aktorëve pjesëmarrës, komitete dhe procese të tjerash.
		2.2	
		2.3	

Standardi 2: Vlerësimi dhe plani individual

Rezultati përfundimtar i dëshiruar:

Përpara apo gjatë marrjes së shërbimeve, personat me aftësi të kufizuara vlerësohen nga një ekip multidisiplinar që ngrihet nga organizata që merr përsipër dhënien e shërbimeve. Ky vlerësim merr parasysh të gjitha aftësitë e individit dhe pasqyron nevojat e tyre personale, fizike, psikologjike dhe sociale për të jetuar në komunitet dhe për të realizuar funksionet e moshës përkatëse. Personi me aftësi të kufizuar dhe/ose përfaqësuesi i tij janë pjesëmarrës aktivë të këtij procesi.

Standardi:

Shërbimet sociale disponojnë procedura të qarta referimi dhe vlerësimi. Procesi i vlerësimit është multidisiplinar dhe përfshin klientin ose të afërm të tij/saj ose përfaqësues të përzgjedhur, profesionistët përkatës sipas nevojave individuale të klientit, si edhe përfaqësues të organizatës që merr përsipër dhënien e shërbimeve. Klienti dhe përfaqësuesi i tij/saj kanë akses të plotë të vlerësimit përfundimtar dhe dokumenteve në lidhje me të.

Kriteret e përmbushjes së standardit dhe provat përkatëse:

1.	Ka një procedurë të qartë vlerësimi që përfshin, së paku, rolin e klientit ose të përfaqësuesit që ai ka zgjedhur në proces, fushat e vlerësimit, përzgjedhjen e ekipit të vlerësimit, metodikën e vlerësimit dhe natyrën e burimeve të shërbimeve/mbështetjes së gatshme.	1.1	Shembuj të vlerësimeve të përfunduara, të firmosura si nga personeli, ashtu edhe nga përdoruesit/ të afërmit. Përdoruesi disponon kopje të vlerësimit të tij. Dokumenti që përshkruan procedurën e vlerësimit dhe ngritjen e funksionimit të ekipeve multidisiplinare. Formulari tip për procesin e vlerësimit. Klientët konfirmojnë përfshirjen e tyre në procesin vlerësues.
		1.2	
		1.3	
		1.4	
		1.5	Personeli konfirmon përfshirjen e tij dhe të klientëve në procesin e vlerësimit dhe mund të flasim për të.
2.1	Nevojat specifike të klientit përfaqësohen në një proces vlerësues multidisiplinar.	2.1	Dokumentacioni tregon që profesionistët që bëjnë vlerësimin janë të përshtatshëm për detyrën, ku janë

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2.2	Klienti ose përfaqësuesi i tij janë pjesëmarrës aktivë në procesin e vlerësimit; mendimi i tyre kërkohet dhe shqyrtohet nëse mund të merret në konsideratë.	2.2	identifikuar paraprakisht nevojat e individit. Dokumenti që përshkruan procedurën e vlerësimit dhe ngritjen e funksionimit të ekipeve multidisiplinare. Dokumenti i vlerësimit firmoset nga klienti apo i zgjedhuri i tij/saj. Intervista me klientët ose përfaqësuesit e tyre tregon se mendimi i tyre është kërkuar, vlerësuar dhe marrë në konsideratë dhe se ata e kuptojnë qëllimin e vlerësimit.
3.	Procesi vlerëson aftësitë e nevojshme dhe masat për mbështetjen e individit. Ai merr parasysh veçoritë e moshës dhe bëhet sa herë që është e mundur në mjedisin e zakonshëm ku kryhet funksioni që vlerësohet.	3.1 3.2	Dokumenti që përshkruan procedurën e vlerësimit dhe ngritjen e funksionimit të ekipeve multidisiplinare. Intervista me klientët ose përfaqësuesit e tyre tregon se vlerësimi ka pasur parasysh veçoritë e moshës dhe është kryer kur ka qenë e mundur në mjedisin e zakonshëm të shërbimit.
4.	Procesi përfshin vlerësimin e burimeve të komunitetit që janë të nevojshme për plotësimin e nevojave të individit, si dhe i identifikon ato.	4.	Plani i kujdesit të klientit tregon burimet që do t'i përdoren për t'i mbështetur atë.
5.	Mbi bazën e vlerësimit bëhet plani individual i klientit, që përmban treguesit e realizimit të objektivave.	5.	Treguesit e realizimit të objektivave në planin individual të klientit.
6.	Vlerësimi dhe plani individual i bëhet i njohur klientit apo përfaqësuesit të tij ligjor.	6.	Klienti apo përfaqësuesi i tij merr një kopje të vlerësimit dhe planit individual.
7.	Vlerësimi bëhet së paku një herë në vit si pjesë e planit individual të klientit.	7.1 7.2	Çdo klient ka në dosje një plan individual që rishqyrtohet çdo vit. Çdo klient ose përfaqësuesi i tij ka një kopje personale të planit individual.

Standardi 3: Pavarësia, përfshirja (përfaqësja gjithëpërfshirëse), vetëvendosja

Rezultati përfundimtar i dëshiruar:

Shërbimet shoqërore për personat me aftësi të kufizuara nxisin dhe mbështesin gjithëpërfshirjen, vetëvendosjen dhe pavarësinë e klientëve.

Standardi:

Shërbimet e përkujdesjes shoqërore për personat me aftësi të kufizuara mbulojnë aspekte të ndryshme të nevojave funksionale jetike në përputhje me nevojat e moshës, si edhe nevoja fizike, psikologjike dhe sociale të klientit sipas natyrës së shërbimeve të ofruara. Ato janë të një cilësie të mirë, ofrohen në kohën e duhur dhe u përgjigjen siç duhet kërkesave dhe nevojave të klientëve për mbështetje për një jetë sa më të pavarur në gjirin e shoqërisë.

Kriteret e përmbushjes së standardit dhe provat përkatëse:

Kriteri		Prova që tregojnë përmbushjen e kriterit	
1.	Njësitë vendore nxisin krijimin dhe funksionimin e shërbimeve të ndryshme që mbulojnë grupmoshat e diferencuara, kategoritë e aftësisë së kufizuar, si edhe nevoja të ndryshme funksionale në përputhje me moshën.	1.1 1.2	Harta e shërbimeve për personat me aftësi të kufizuara mbulon shërbime për fëmijë, të rritur e njerëz të moshuar me aftësi të kufizuara mendore, fizike apo shqisore. Shërbimet mund të mbulojnë mbështetjen fizike dhe psikosociale, trajnimin dhe rehabilitimin, formimin profesional e të punësimit, sportive, etj. Plani i komunitetit përfshin ngritjen graduale të shërbimeve të shumëllojshme për personat me aftësi të kufizuara.
2.	Pavarësia e klientëve është nxitur në përputhje me aftësitë dhe dëshirat e tyre nga filozofia e shërbimeve, si edhe praktika e përditshme e organizatave që ofrojnë shërbime në fushën e aftësisë së kufizuar.	2.1	Dokumenti zyrtar i organizatës që ofron shërbime për persona me aftësi të kufizuara shpjegon me një gjuhë të thjeshtë misionin dhe filozofinë e përkujdesjes dhe deklaron qartazi se shërbimet kanë si pikësynim pavarësinë e klientëve në përputhje me aftësitë e tyre dhe burimet e komunitetit. Përfshirja e klientit dhe e përfaqësuesit të tij/saj në

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

		2.2	procesin e vendimmarrjes është çdo ditë e më tepër i dukshëm në praktikën e stafit, i cili realizon këto shërbime.
		2.3	Intervista me klientët ose përfaqësuesit e tyre tregon se klientët marrin mbështetjen e nevojshme për të rritur shkallën e pavarësisë dhe se ata gëzojnë të drejtën të vendosin për shërbimet që marrin dhe personelin që punon me ta.
3.	Filozofia e shërbimeve, si edhe praktika e përditshme e organizatave që ofrojnë shërbime në fushën e aftësisë së kufizuar nxit dhe mundëson integrimin dhe gjithpërfshirjen.	3.1	Dokumenti zyrtar i organizatës që ofron shërbime për personat me aftësi të kufizuara, që shpjegon misionin dhe filozofinë e përkujdesjes. shpjegon me fjalë të thjeshta e të kuptueshme se shërbimet kanë si pikësynim integrimin dhe gjithpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në jetën e komunitetit në përputhje me moshën, kategorinë e aftësisë së kufizuar dhe natyrën e shërbimit të ofruar.
		3.2	Praktikat e punës së organizatës tregojnë se bëhet kujdes që qëllimi i shërbimit të jetë integrimi dhe përfshirja dhe ato ofrojnë mjedise sociale të integruara dhe gjithpërfshirëse.
		3.3	Intervista me klientët apo përfaqësuesit e tyre konfirmon se organizata bën përpjekje për të siguruar integrimin dhe gjithpërfshirjen dhe se shërbimet ofrohen sa herë që është e mundur në mjedise të integruara dhe gjithpërfshirëse.
		3.4	Çfarë mbështetje konkrete është raportuar për të integruar në punë përdoruesit e shërbimit? Sa njerëz janë punësuar gjatë dy viteve të fundit? Kërkohen të dhëna të dokumentuara.
4.	Familjes së personit me aftësi të kufizuar i jepet mbështetja e duhur për të parandaluar institucionalizimin e personit në fjalë dhe për të siguruar integrimin dhe gjithpërfshirjen. Shërbimet për familjen jepen brenda kuadrit të shërbimeve të ofruara nga organizata.	4.1	Përfshirja e shërbimeve për familjen në listën e shërbimeve të ofruara nga organizata.
		4.2	Intervista me familjarët tregojnë se ata janë të kënaqur me mbështetjen që marrin nga organizata.
5.	Shërbimet jepen në kohën e duhur dhe me cilësi të mirë.	5.1	Organizata ka një listë të personave që kanë kërkuar shërbime dhe datën e kërkesës. Dokumentacioni i organizatës tregon se periudha ndërmjet datës kur bëhet kërkesa për shërbim dhe datës së ofrimit të tij është e arsyeshme.
		5.2	Anketimet periodike apo intervistat me klientët apo përfaqësuesit e tyre ligjorë tregojnë që ata janë të kënaqur me shpejtësinë e përgjigjes dhe me cilësinë e shërbimeve që marrin.

Standardi 4: Procedura e shërbimeve

Rezultati përfundimtar i dëshiruar:

Personat me aftësi të kufizuar marrin shërbime profesionale me cilësi të mirë, që ndjekin procedura të rregullta të referimit, vlerësimit, planifikimit dhe dhënies së shërbimeve. Këto procese janë multidisiplinore dhe realizohen nëpërmjet një rrjeti bashkëpunimi, i cili përfshin organizata të ndryshme. Klienti dhe përfaqësuesi i tij janë tërësisht të përfshirë në këto procedura.

Standardi:

Organizata që ofron shërbime për personat me aftësi të kufizuara ka procedura të qarta dhe të rregullta për çdo stad të shërbimeve të ofruara. Këto procedura janë të dokumentuara dhe të njohura si nga personeli, ashtu edhe klientët. Procedurat bazohen në punën me ekupe multidisiplinare, dhe parashikojnë bashkëpunimin me organizata të tjera. Procedurat përshkruajnë rolin e klientit ose përfaqësuesit të tij ligjor në procesin e referimit, vlerësimit, planifikimit, dhënies së shërbimit dhe monitorimit.

Përmbledhje legjislativi për personat me aftësi të kufizuara

Kriteret e përmbushjes së standardit dhe provat përkatëse:

Kriteri		Prova që tregojnë përmbushjen e kriterit	
1.	Organizata ka procedura të qarta dhe të dokumentuara për referimin, vlerësimin e aftësive të klientit dhe nevojës për mbështetje, kritere të besueshme, planifikimin e shërbimeve, ofrimin e tyre, monitorimin, si dhe vlerësimin e efektivitetit të tyre.	1.1	Rregulloret e brendshme përmbajnë kërkesa, të cilat përshkruhen me një gjuhë të thjeshtë, për procesin e referimit, vlerësimin e aftësive të klientëve dhe nevojave për mbështetje, kriteret e përfitimit të shërbimit, planifikimin e shërbimeve, realizimin dhe monitorimin e tyre, si edhe vlerësimin e efektivitetit të tyre me tregues të matshëm. Personeli është në gjendje të përshkruajë procedurat me fjalët e tyre.
		1.2	Organizata ka ndërtuar një sistem për monitorimin e zbatimit të procedurave.
		1.3	Klientët apo kujdestarët e tyre kanë kopje të procedurave të shërbimeve që ata marrin, në një gjuhë të kuptueshme për ta.
		1.4	
2.	Organizata punon me ekipe multidisiplinare, që kanë si anëtarë profesionistë me specializime të ndryshme në përputhje me nevojat e klientit.	2.1	Plani individual i klientit tregon përfshirjen e një ekipi multidisiplinar gjatë vlerësimit të aftësive dhe nevojave për mbështetje, si edhe në dhënien e shërbimeve.
		2.2	Organizata ka punësuar ose ka kontraktuar profesionistë të specializimeve të ndryshme në përputhje me shërbimet që merr përsipër të ofrojë.
3.	Sa herë që është e nevojshme, organizata bashkëpunon me organizata të tjera për të realizuar dhënien e shërbimeve të nevojshme për klientin.	3.	Plani individual i klientit tregon bashkëpunimin me organizata të tjera që ofrojnë shërbime për klientin në fjalë.
4.	Të gjitha procedurat parashikojnë që klienti apo përfaqësuesi i tij ligjor kanë të drejtën e vetëvendosjes.	4.1	Procedurat përshkruajnë se në çfarë mënyre do të kërkohet dhe do të përfshihet mendimi i klientit apo përfaqësuesit të tij ligjor në procesin e referimit, vlerësimit të aftësive dhe nevojave të klientit, dhe në planifikimin, ofrimin e monitorimin e shërbimeve, si edhe vlerësimin e efektivitetit të tyre.
		4.2	Personeli i intervistuar mund të përshkruajë me fjalët e tij procedurën e përfshirjes së klientit duke dhënë shembuj konkretë nga puna e organizatës.
		4.3	Plani individual i klientit firmoset nga klienti apo përfaqësuesi i tij.
		4.4	Klienti i intervistuar apo përfaqësuesi i tij mund të përshkruajnë me fjalët e tyre procedurën e përfshirjes së klientit duke dhënë shembuj konkretë nga përvoja e tyre me organizatën.
5.	Respektohet e drejta e përdoruesit të shërbimit për të njohur standardet që priten nga shërbimi.	5.1	Kopje të standardeve të cilësisë janë të mundshme për t'u lexuar në shërbim. Klientët konfirmojnë që kanë pasur akses në to apo e kanë nga një kopje.

Standardi 5: Procedurat e trajtimit të barabartë dhe ankimimit

Rezultati i dëshiruar:

Të gjithë përfituesit e shërbimeve (personat me aftësi të kufizuara dhe familjarët e tyre) trajtohen me barazi, pa diskriminim dhe privilegje të pamerituara si nga organizatat e shërbimeve, dhe njësitë e qeverisjes vendore. Klientët gëzojnë të drejtën e ankimimit.

Standardi:

Ka kritere të qarta të legjitimitetit të përfitimit të shërbimeve, si edhe procedura të monitorimit të zbatimit të këtij shërbimi. Klienti ose përfaqësuesi i tij kanë të drejtën e ankimimit. Ankesat e tyre merren seriozisht dhe shoqërohen me veprime konkrete për përmirësimin e gjendjes.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Kriteret e përmbushjes së standardit dhe provat përkatëse:

Kriteri		Prova që tregojnë përmbushjen e kriterit	
1	Kriteret e së drejtës për të përfituar shërbime janë të formuluar qartë. Të gjithë aktorët pjesëmarrës marrin informacion me shkrim e gojë për kriteret e së drejtës së përfitimit të shërbimeve.	1.1 1.2 1.3	Dokumenti që përshkruan kriteret e së drejtës së përfitimit të shërbimeve është shkruar qartë dhe me një gjuhë të kuptueshme për klientët. Të gjithë të interesuarve u jepet një kopje e kriterëve. Personeli është në gjendje të përshkruajë me fjalët e tyre kriteret e së drejtës së përfitimit të shërbimeve.
2.	Organizata ka një procedurë të monitorimit të zbatimit të kriterëve të përfitimit të shërbimeve. Klientë apo përfaqësuesit e tyre janë të përfshirë në procesin e monitorimit.	2.1 2.2	Ka një dokument që përshkruan procedurën e monitorimit. Ka dokumentacion (procesverbale, protokolle etj.) që regjistron zbatimin e procedurës së monitorimit. Dokumentacioni gjithashtu demonstroi pjesëmarrjen në këtë proces të klientëve apo përfaqësuesve të tyre.
3.	Ka një procedurë ankimi të thjeshtë e të qartë, që është e hapur për të gjithë klientët dhe familjarët e tyre. Procedura përmban afatet e përgjigjes dhe organet/personat që trajtojnë ankesën.	3.1 3.2 3.3	Ka një dokument që sqaron procedurat e ankimimeve në një gjuhë të thjeshtë. Rregullorja e brendshme ka një pjesë për procedurën e ankimimit që përmban afatet e përgjigjes dhe organet/personat që trajtojnë ankesën. Inspektimi i ankesave të regjistruara tregon se ato janë trajtuar me seriozitet dhe brenda afatit të duhur. Përdoruesit e shërbimit kanë marrë disa shpjegime se si të përdorin procedurat e ankimimeve.

UDHËZIM

Nr.1730, datë 27.8.2010

PËR ZBATIMIN E STANDARDEVE TË SHËRBIMEVE TË PËRKUJDESIT SHOQËROR, PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA, NË QENDRAT REZIDENCIALE DHE DITORE¹

Në mbështetje të nenit 102 pika 4 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të nenit 18 pika 4 të ligjit nr.9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, si dhe në zbatim të pikës 2 të vendimit nr.822, datë 6.12.2006 të Këshillit të Ministrave “Për standardet e shërbimeve të përkujdesit shoqëror, për personat me aftësi të kufizuara në qendrat rezidenciale dhe ditore”,

UDHËZOJ:

Qendra rezidenciale dhe ditore, publike dhe jopublike, të përkujdesit shoqëror për personat me aftësi të kufizuara (PAK) ofrojnë shërbime në përputhje me standardet e miratuara dhe procedurat e mëposhtme:

1. Deklarata e qëllimit

1.1 Të gjitha institucionet rezidenciale dhe ditore, publike dhe jopublike, të kujdesit për PAK, hartojnë deklaratën e qëllimit, ku parashtrohet filozofia, synimet dhe objektivat e institucionit.

1.2 Në deklaratën e qëllimit përcaktohen misioni, objektivat dhe vlerat e shtëpisë/qendrës, shërbimet që ofrohen, struktura organike e qendrës, të dhënat për personelin, procedurat e shërbimeve, mbrojtja dhe siguria e PAK, lidhja me familjarët dhe të afërmit, procedura e ankimimit, largimit nga qendra etj. (Moduli 1: Udhëzues për deklaratën dhe standardet).

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 131. Tiranë, 2010. f. 6973

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

1.3 Deklarata e qëllimit. Ndhmon personelin dhe profesionistët të vlerësojnë nevojat e PAK dhe sistemin e tyre në institucion; informon stafin, PAK dhe familjarët e tij për strukturën e qendrës dhe shërbimet që ofrohen; ndihmon drejtuesin për të marrë vendime për sistemin e PAK dhe menaxhimin e institucionit.

1.4 Deklarata e qëllimit ekspozohet në një vend të dukshëm për personelin, PAK, familjarët, vizitorët, inspektorët e shërbimeve etj.

1.5 PAK, familjarët, të afërmit (vëllezërit, motrat etj.) duhet të konfirmojnë se janë njohur me deklaratën dhe disponojnë një kopje të saj.

1.6 Një udhëzues që përmban objektivat e institucionit, shërbimet social-mjekësore që ofrohen, respektimin e të drejtave dhe plotësimin e kërkesave të PAK, format e menaxhimit të institucionit, kërkesat strukturore, ambientale, organizative e funksionale dhe burimet njerëzore të qendrës, vihet në dispozicion të përfituesve dhe familjarëve.

1.7 Deklarata e qëllimit dhe udhëzuesi për PAK, hartohen duke përfshirë stafin e qendrës, profesionistët dhe familjarët e PAK (Moduli 2: Shembulli i një deklarate).

2. Vlerësimi i nevojave për PAK dhe mundësitë që ofron qendra për plotësimin e tyre

2.1 PAK marrin informacion me shkrim e me gojë për filozofinë e shërbimeve, ambientet e afuara dhe standardet e përkujdesjes.

2.2 Qendra harton një rregullore të brendshme, ku përcaktohen detyrimet e PAK dhe të personelit.

2.3 Personeli njihet me misionin, filozofinë e përkujdesjes dhe rregulloren e brendshme.

2.4 Institucionet përgatitin dhe shpërndajnë broshura/fletëpalosje/dokumente që përshkruajnë mjediset e qendrës dhe shërbimet që ofrohen. Ofruesit japin informacion rreth shërbimeve të mundshme.

2.5 Përdoruesve dhe familjarëve të PAK u krijohen kushte për të vizituar qendrën dhe informohen për të gjitha çështjet që lidhet me përfituesin.

2.6 Vlerësimi i nevojave të PAK realizohet nga ekupe multidisciplinare me profesionistët e qendrës në bashkëpunim me klientin dhe familjarët e tij, dhe mbi këtë bazë përcaktohen edhe shërbimet që do të ofrohen me klientët.

2.7 Një kontratë tip përcakton nevojat e identifikuar për shërbime ndaj klientit dhe mundësitë e plotësimit të tyre nga institucioni, e cila nënshkruhet nga përfaqësuesi i institucionit dhe përfituesi.

2.8 Në kontratë përcaktohet: misioni i institucionit, strategjia, objektivat, marrëdhëniet e institucionit me PAK, lista e shërbimeve dhe mjediset që ofron institucioni, të drejtat dhe detyrimet e përfituesit, marrëdhëniet me personelin, detyrimet e personelit etj. (Moduli 7: Kontrata tip. Moduli 8: Eliminimi i pengesave arkitektonike).

Plani i përkujdesit

Plani i përkujdesit për PAK përfshin masat që do të merren për plotësimin e nevojave të klientit. Për hartimin e planit të përkujdesit grumbullohet informacion i plotë për çdo përfitues, nëpërmjet intervistave me PAK dhe familjarët e tij. Mbi këtë bazë vlerësohen nevojat social-mjekësore dhe përcaktohet plani i shërbimeve që do të ofrohen për PAK në përputhje me gjendjen shëndetësore të klientit, moshën, gjininë, besimin fetar, etninë etj.

Për hartimin e planit të përkujdesit, plotësohen tri dokumente kryesore:

- Formulari i informacionit për PAK;
- Raporti për vlerësimin e nevojave të PAK;
- Plani i kujdesit për çdo PAK.

3. Formulari i informacionit për PAK

3.1 Formulari për informacionin e PAK ofron të dhëna të mjaftueshme, të cilat shërbejnë për hartimin e planit të përkujdesit.

3.2 Informacioni grumbullohet brenda javës së parë pas vendosjes së PAK në institucion.

3.3 Informacioni sigurohet nëpërmjet intervistave të drejtpërdrejta me PAK dhe familjarët e tij nga punonjësi social dhe ekspertët e tjerë të angazhuar për ofrimin e shërbimeve në institucion.

3.4 Formulari i informacionit përmban tetë rubrika me të dhëna të hollësishme: personale të PAK, të dhënat antropometrike, historinë e sëmundjes (anamneza) ekzaminimin klinik dhe ekzaminimet plotësuese, vaksinimet, sëmundjet dhe aftësitë e kufizuara të pranishme, problemet e zhvillimit dhe të dhëna të tjera.

3.5 Informacioni vihet në dispozicion të stafit profesional që punon drejtpërsëdrejti me PAK në institucionin rezidencial ose komunitar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3.6 Përgjegjës për grumbullimin e informacionit dhe plotësimin e formularit është punonjësi social dhe pjesëtarët e ekipit multidisiplinar të profesionistëve të institucionit (Moduli 3: Formulari për informacionin e nevojshëm për PAK).

4. Raporti për vlerësimin e nevojave për PAK

4.1 Nevojat e PAK vlerësohen nga një ekip multidisiplinar me profesionistë, të cilët bashkëpunojnë për hartimin e planit individual të shërbimeve që do të ofrohen.

4.2 Vlerësimi i nevojave përfshin të gjitha aspektet social-shëndetësore të PAK: nevojat për shërbime sociale, shëndetësore, arsimore, ekonomike, lidhjet me familjen/të afërmit etj.

4.3 Vlerësimi i nevojave individuale të PAK përfundon brenda një muaji nga dita e pranimit të klientit në institucion.

4.4 Vlerësimi i nevojave përmbledhet në një raport të veçantë, i cili përmban pesë rubrika, ku pasqyrohet gjendja aktuale e PAK: mosfunksionimi motorik dhe fin, çrregullimet e sjelljes, vështirësitë në komunikim, vështirësitë në arsimin special, veprimtaritë aplikative krijuese etj.

4.5 Raporti i vlerësimit të nevojave dhe ecures detajohet për fushat: e pavarësisë praktike, psikomotorikës, zhvillimin e shqisave, gjuhën dhe komunikimin, përafrimin e shifrave dhe numrave, aktivitetet në atelietë e punës etj. (Moduli 4: Raporti i vlerësimit të nevojave dhe ecures së PAK).

5. Plani i kujdesit

5.1 Plani i kujdesit mbështetet në objektivat afatmesëm e afatgjatë të nevojave të shërbimeve për PAK.

5.2 Plani i kujdesit hartohet brenda dy muajve pas pranimit të klientit në institucion.

5.3 Punonjësi social dhe ekipi multidisiplinar i ngritur, bashkëpunojnë me punonjësit e tjerë që angazhohen për hartimin e planit të shërbimeve për PAK.

5.4 Plani i kujdesit për PAK përbëhet nga dy pjesë: pjesa e parë përfshin planin e përgjithshëm të qendrës për shërbimet që do të ofrohen për PAK dhe përmban informacionin individual të klientit, burimet ekonomike, preferencat, sistemimin në institucion etj. (Moduli 5: Pjesa e parë).

5.5 Pjesa e dytë e planit përbëhet nga: plani i shërbimeve që lidhen me rikuperimin shëndetësor të PAK, ku trajtohen gjashtë fusha: pavarësia praktike, e cila zhvillohet në pesë disiplina; psikomotorika, që zhvillohet në tetë disiplina; zhvillimi i shqisave, ku zhvillohen pesë disiplina; gjuha dhe komunikimi, që zhvillohen në katër disiplina; përafrimi i shifrave dhe numrave, që zhvillohet në pesë disiplina dhe aktivitete zhvilluese nëpërmjet punës sipas nevojave të PAK dhe mundësive që ofron qendra.

5.6 Plani i kujdesit analizohet dhe rishikohet dy herë në vit.

5.7 Procedurat e veçanta shëndetësore ndaj PAK kryhen vetëm me autorizimin me shkrim të mjekut ose të infermierit. Të gjitha shërbimet mjekësore evidentohen duke mbajtur shënime në dokumente të veçanta (Moduli 5: Pjesa e dytë, plani i kujdesit).

6. Raporti i ecures

6.1 Drejtori i institucionit është përgjegjës kryesor për të analizuar gjendjen dhe progresin e shërbimeve për PAK. Raporti për vlerësimin e nevojave dhe plani i kujdesit për PAK rishikohen dy herë në vit.

6.2 Në procesin e analizës dhe rishikimin e planeve marrin pjesë PAK dhe familjarët ose të afërmit e tij.

6.3 Drejtori dhe punonjësi social sigurojnë pjesëmarrjen e anëtarëve të stafit dhe të ekipit multidisiplinar në procesin e analizës dhe në mbledhjen e rishikimit të planit të shërbimeve për PAK.

6.4 Ndryshimet dhe rekomandimet që bëjnë profesionistët dhe anëtarët e ekipit multidisiplinar reflektohen në planin e rishikuar të kujdesit të PAK.

6.5 Inspektori i shërbimeve sociale i SHSSH-së merr pjesë në mbledhjen dhe rishikimin e planit të shërbimeve të PAK.

7. Respektimi i intimitetit dhe dinjitetit të klientit gjatë shërbimeve personale higjienike.

7.1 PAK gjatë kryerjes së shërbimeve u sigurohet kujdes për ruajtjen e intimitetit. Klientët që janë të aftë plotësisht nga ana fizike, lejohen dhe nxiten t'i kryejnë veprimet (banjë/dush) në mënyrë autonome pa praninë e stafit.

7.2 Në planin individual të PAK reflektohet kriteri i kryerjes së shërbimeve të kujdesit higjienik në mënyrë të pavarur.

7.3 Personeli duhet të ketë kualifikimin e duhur për të siguruar respektimin e të drejtave për intimitetin e klientit.

7.4 Punonjësit duhet të kenë dëshmi për kualifikimet përkatëse në përputhje me shërbimet që ofron secili profesionist. Dëshmitë e kualifikimit vendosen në dosjet e tyre personale (Moduli 6: Mbrojtja e PAK, udhëzime dhe procedura).

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

8. Jeta sociale në shtëpi dhe lidhjet me komunitetin
- 8.1 Qendra harton planin e aktiviteteve sociale në bashkëpunim me PAK dhe familjarët.
- 8.2 Plani i aktiviteteve sociale rishikohet një herë në muaj.
- 8.3 PAK nxiten të marrin pjesë në aktivitete në përputhje me mundësitë dhe preferencat e tyre.
- 8.4 PAK kanë të drejtë të presin vizitorë dhe të marrin pjesë në aktivitete familjare.
9. Autonomia dhe zgjedhja
- 9.1 PAK ushtrojnë të drejtën për të vendosur për jetën e tyre dhe për të përfituar ndihmën e kërkuar.
- 9.2 PAK nxiten të marrin pjesë në vendimet që merren për jetesën në qendër dhe për realizimin e aktiviteteve që organizohen.
- 9.3 PAK përfshihen dhe të japin mendime për shërbimet dhe rregullat e vendosura për orarin e ngrënies, aktivitetet, orarin e fjetjes, takimin me vizitorët etj.
- 9.4 Personeli kualifikohet për nxitjen e autonomisë dhe zgjedhjes (Moduli 6: Mbrojtja e PAK).
10. Vaktet e ngrënies
- 10.1 Ushqyerja duhet të garantojë plotësimin e nevojave ushqimore të klientit në përputhje edhe me kërkesat dietike të vendosura nga specialistët e shëndetit publik.
- 10.2 Buxheti për ushqimin të jetë i mjaftueshëm për të përmbushur nevojat dietike.
- 10.3 Klientët me nevoja dietike të kenë ushqim të veçantë që të plotësojë nevojat bazë në sasi e cilësi.
- 10.4 PAK inkurajohen dhe përfshihen në planifikimin e menysë, blerjen e ushqimeve, përgatitjen e vakteve, orarin e ngrënies dhe shtrimin e tavolinës për ngrënie.
- 10.5 Intervistat me PAK dëshmojnë për plotësimin e standardeve të ushqimit të tyre.
- 10.6 PAK kanë të drejtën të mbajnë disa ushqimeve në ambientet e tyre në kushte të përshtatshme higjienike (Moduli 7: Kontrata TIIP).
11. Mbrojtja e të drejtave të PAK, shmangia e abuzimit dhe procesi i ankimit
- 11.1 PAK iu garantohen të gjitha të drejtat ligjore të mbrojtjes nga abuzimet fizike, psikologjike, seksuale, financiare etj.
- 11.2 Personeli që punon me klientët duhet të provojë me dëshmi të gjendjes gjyqësore që është i padënuar. Personelit i ndalohet marrja e dhuratave (para, sende etj.) dhe nëse provohet e kundërta, ndaj tyre vendosen sanksione nga autoritet shtetërore përgjegjëse, në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi.
- 11.3 Në rregulloren e brendshme ka procedura për raportimin e rasteve të abuzimit, ku përcaktohen afatet e kthimit të përgjigjes dhe emrat e personave/organeve që do të merren me ankesën.
- 11.4 Inspektimi i ankesave nga inspektorët e shërbimeve sociale, vërteton se ato janë trajtuar me seriozitet dhe në kohën e duhur.
- 11.5 Drejtuesit, ekspertët të qendrës trajnohen dhe sensibilizohen në lidhje me llojet e abuzimit dhe trajtimin e të abuzuarve (Moduli 6: Mbrojtja e PAK, udhëzime dhe procedura).
12. Shtëpia, mjediset e banimit dhe pajisjet e saj
- 12.1 Qendra duhet të vendoset në një lagje sa më afër shtëpive të tjera të banimit.
- 12.2 Qendra ka mjedise të përbashkëta për ndenje, aktivitete, ngrënie etj.
- 12.3 Mobilimi i dhomës së gjumit plotëson nevojat jetike të klientëve dhe pajisjet me: krevate të përshtatshme, perde, pasqyra, komo, raft rrobash, tryezë etj. Mjedisi garanton mbajtjen e sendeve personale.
- 12.4 Qendra ka furnizim të rregullt me ujë, elektricitet, ngrohje dhe freskim.
- 12.5 Shtëpia plotëson kushtet higjieno-sanitare dhe sigurinë nga zjarri (Moduli 8: Material ndihmës, hapësirat e brendshme, karakteristikat e shërbimeve higjienike, eliminimi i barrierave arkitektonike, aksesorët dhe përbërësit bazë të ndërtesës).
13. Kompletimi me personel të mjaftueshëm e të kualifikuar të qendrës
- 13.1 Qendra siguron numrin e nevojshëm të personelit në përputhje me nevojat e klientëve.
- 13.2 Në çdo turn ka një numër të mjaftueshëm të stafit, të cilët ofrojnë shërbime në përputhje me standardet e kërkuara. Personeli trajnohet në përputhje me nevojat e klientëve.
- 13.3 Profesionistët, ekspertët kanë përshkrimet e vendeve të punës, ku përcaktohen përgjegjësitë, detyrat, arsimi, kualifikimi etj.
- 13.4 Puna e personelit vlerësohet një herë në vit. Raporti i vlerësimit të personelit nënshkruhet si nga personi të cilit i bëhet vlerësimi, ashtu edhe nga personi që kryen vlerësimin.
- 13.5 Procedurat e punësimit janë në përputhje me legjislationin në fuqi dhe Kodin e Punës.
- 13.6 Në çdo turn ka një person që përgjigjet për mbarrëvajtjen e punës (Moduli 9: Roli dhe detyrat e specialistëve në qendrat e zhvillimit për PAK. Moduli 7: Kontrata TIIP).

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

14. Drejtimi, ruajtja e dokumentacionit dhe procedurat financiare

14.1 Institucioni drejtohet nga një person me përvojën dhe kualifikimet e nevojshme, për të organizuar punën në aspektin administrativ, financiar dhe profesional që njih problematikën e PAK.

14.2 Drejtuesi duhet të ketë së paku 5 vjet përvojë pune në fushën e përkujdesjes shoqërore në fushën e aftësisë së kufizuar, të ketë arsim të lartë në shkencë sociale (punë sociale, mjekësi, infermieri, psikologji, sociologji, ekonomik, juridik, mësuesi).

14.3 Drejtuesi i qendrës garanton që dokumentacioni i klientit dhe i personelit të jetë konfidencial në përputhje me dispozitat e ligjit nr.9887, datë 10.3.2008 “Për mbrojtjen e të dhënave personale”. Dokumentacioni mbahet në një vend të sigurt. Vetëm disa persona mund të shohin dosjen e klientit dhe të personelit.

14.4 Administrimi i dokumentacionit ekonomik e financiar bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Ky udhëzim hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I PUNËS, ÇËSHTJEVE SOCIALE
DHE SHANSEVE TË BARABARTA
Spiro Ksera

VENDIM **Nr. 526, datë 6.8.2014**

PËR KATEGORITË E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA QË TRAJTOHEN ME PËRPARËSI SI PËRFITUES TË PROGRAMEVE SOCIALE TË STREHIMIT¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të nënndarjes “i”, të shkronjës “c”, të pikës 1, të nenit 5, të ligjit nr. 9232, datë 13.5.2004, “Për programet sociale të strehimit të banorëve të zonave urbane”, të ndryshuar, me propozimin e ministrit të Zhvillimit Urban dhe Turizmit, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Përfitojnë përparësi për t’u trajtuar si përfitues të programeve sociale të strehimit kategoritë e personave me aftësi të kufizuara, në kuptim të ligjeve nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, dhe nr. 8098, datë 28.3.1996, “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar, të cilët plotësojnë kriteret e përcaktuara në nenin 5, të ligjit nr. 9232, datë 13.5.2004, “Për programet sociale të strehimit të banorëve të zonave urbane”, të ndryshuar, të grupuar si më poshtë vijon:

a) Të gjithë personat me mungesë të plotë ose të pjesshme shikimi, të lindur ose të fituar, të cilët, sipas kriterëve mjekësorë, janë të paaftë për punë në kushte normale;

b) Paraplegjikët dhe tetraplegjikët, të cilët deklarohen me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë se janë bërë të tillë, pavarësisht nga shkaku dhe mosha;

c) Personat me aftësi të kufizuar, të cilët deklarohen të paaftë për punë, me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë;

ç) Personat të cilët janë deklaruar invalidë pune, me vendim të Komisionit Mjekësor të Caktimit të Aftësisë për Punë, që përfitojnë pension invaliditeti dhe shtesë mujore mbi të, sipas statusit të invalidit të punës.

2. Kategorive të përcaktuara në pikën 1, të këtij vendimi, u jepet prioritet duke i pikëzuar në formatin tip të sistemit të pikëzimit, i cili miratohet nga këshilli i njësisë së qeverisjes vendore për çdo program strehimi dhe që shërben për klasifikimin e kërkesave për strehim nga organet e qeverisjes vendore.

3. Ngarkohen organet e qeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTRI
Edi Rama

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 130. Tiranë, 2014. f. 5968

VENDIM
Nr. 8, datë 14.1.2015

PËR MBROJTJEN E SHITESAVE NË NEVOJË, PËR EFEKT TË HEQJES SË FASHËS SË KONSUMIT TË ENERGJISË ELEKTRIKE DERI NË 300 KWH NË MUAJ¹

(ndryshuar me VKM nr. 495, datë 29.6.2016)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të nenit 1, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, dhe të ligjit nr. 160/2014, “Për buxhetin e shtetit të vitit 2015”, me propozimin e ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, ministrit të Energjisë dhe Industrisë dhe ministrit të Financave, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Kompensimin e diferencës së çmimit të energjisë elektrike, për efekt të heqjes së fashës së konsumit deri në 300 kWh në muaj, për:

a) familjet, që trajtohen me ndihmë ekonomike, si dhe familjet që kanë në përbërje anëtarë me aftësi të kufizuar, të lindur ose të bërë të tillë, të cilët deklarohen të paaftë për punë me vendim të KMCAP-it, sipas pikës 3, të nenit 7, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, kur personi me aftësi të kufizuar është kryefamiljar dhe nuk ka anëtarë të familjes të punësuar ose të vetëpunësuar;

b) kryefamiljarët, që përfitojnë pension invaliditeti shtetëror dhe pension invaliditeti të plotë në fshat dhe nuk kanë anëtarë të familjes të punësuar ose të vetëpunësuar;

c) *Kryefamiljarët që përfitojnë pension pleqërie shtetëror, pension pleqërie fshati ose pension social, por që janë me banim në qytet dhe nuk kanë anëtarë të familjes të punësuar ose të vetëpunësuar.*

ç) familjet e punonjësve buxhetorë, me pagë mujore bruto nën 35 000 (tridhjetë e pesë mijë) lekë në muaj, kur punonjësi është kryefamiljar dhe nuk ka asnjë anëtar të familjes të punësuar ose të vetëpunësuar;

d) të verbrit;

dh) personat paraplegjikë e tetraplegjikë;

e) *Kryefamiljarët që përfitojnë pension pleqërie ose pension social që janë me banim në fshat, kur familja përbëhet vetëm nga pensionistët.*

2. Kompensimi, për familjet që do të kompensohen, sipas pikës 1, të këtij vendimi, bëhet vetëm për 1 (një) kontratë të energjisë elektrike dhe jepet vetëm një herë për një familje, pavarësisht se ato mund të kenë në përbërje edhe të punësuar të tjerë në sektorin buxhetor, të cilët kanë pagë nën 35 000 (tridhjetë e pesë mijë) lekë, apo persona të paaftë a invalidë, persona që përfitojnë pension pleqërie, invaliditeti apo ndihmë ekonomike.

Në rastet kur në të njëjtën familje ka dy pensionistë të vetëm dhe kontrata është në emër të pensionistit jokryefamiljar, kompensimin e përfiton pensionisti në emër të të cilit është kontrata e energjisë elektrike.

Në rastet kur, si e ardhur e vetme e familjes është pensioni familjar dhe kontrata është në emër të kryefamiljarit pasjetues, të fëmijëve ose në emër të kryefamiljarit të vdekur, kompensimi u akordohet personave përfitues të pensionit familjar.

3. Përfituesit, që kompensohen për të përballuar rritjen e çmimit të energjisë elektrike, si rezultat i heqjes së fashës deri në 300 kWh, sipas pikës 1, të këtij vendimi, do të përcaktohen nga institucionet përkatëse në të cilat ata marrin pagën, pensionin dhe përfitimet e tjera, kundrejt deklarimit të tyre personal. Marrja e përfitimit pa deklarim dhe kundrejt deklarimit të rremë përbën shkelje administrative, përkatësisht për dhënësin dhe për përfituesin e kompensimit. Në këtë rast, institucioni përkatës zbaton dispozitat ligjore në fuqi.

Edhe nëse përfituesi plotëson kriteret e përfitimit, kompensimi nuk përfitohet nëse nuk ka konsum të energjisë elektrike dhe paguhet vetëm tarifa fikse e shërbimit.

4. Përfituesi i kompensimit, në zbatim të pikës 3, të këtij vendimi, detyrohet ta kthejë përfitimin e padrejtë dhe përjashtohet, përgjithmonë, nga e drejta e përfitimit të kompensimit për energjinë elektrike.

5. Masa e kompensimit, për çdo përfitues, është 648 (gjashtëqind e dyzet e tetë) lekë në muaj dhe efekti financiar të përballohet nga buxheti i Ministrisë së Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, miratuar për ndihmën ekonomike.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 3. Tiranë, 2015. f. 29

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

6. Rregullat e veçanta të përfitimit të pagesës dhe të zbatimit të skemës së kompensimit përcaktohen me udhëzim të përbashkët të ministrit të Financave, ministrit të Energjisë dhe Industrisë dhe ministrit të Mirëqenies Sociale dhe Rinisë.

7. Ngarkohen Ministria e Financave, Ministria e Energjisë dhe Industrisë dhe Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare dhe i shtrin efektet financiare nga data 1.1.2015.

KRYEMINISTRI

Edi Rama

UDHËZIM

Nr. 1, datë 2.2.2015

MBI ZBATIMIN E VENDIMIT NR. 8, DATË 14.1.2015 TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE PËR MBROJTJEN E SHTRESAVE NË NEVOJË, NGA HEQJA E FASHËS DERI NË 300 KWH PËR FATURIMIN E ÇMIMIT TË ENERGJISË ELEKTRIKE¹

(ndryshuar me udhëzimin nr. 15, datë 8.4.2015)

(i përditësuar)

Në zbatim të pikës 6 të vendimit nr. 8, datë 14.1.2015, të Këshillit të Ministrave, "Për mbrojtjen e shtresave në nevojë, për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj", ministri i Energjisë dhe Industrisë, ministri i Financave dhe ministri i Mirëqenies Sociale dhe Rinisë

UDHËZOJNË:

Përfitojnë kompensim për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj: kategoritë e përcaktuara në pikën 1, gjerat "a", "b", "c", "ç", "d", "dh", të vendimit nr. 8, datë 14.1.2015 "Për mbrojtjen e shtresave në nevojë, për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj".

Fatura e energjisë elektrike për përfituesit e këtij kompensimi do të jetë e njëjtë me faturën e konsumatorëve që nuk e përfitojnë këtë kompensim dhe vlera e saj do të shprehet me çmimin e ri të energjisë elektrike.

Kompensimi për të përballuar rritjen e çmimit të energjisë elektrike, si rezultat i heqjes së fashës deri në 300 KWh bëhet vetëm për një kontratë të energjisë elektrike dhe vetëm për një prej kategorive përfituese të përcaktuara në pikën 1 të vendimit.

I. Familjet, të cilat trajtohen me ndihmë ekonomike, familjet, që kanë në përbërje anëtarë me aftësi të kufizuar, të verbër dhe paraplegjikët e tetraplegjikët.

1. Për familjet që trajtohen me ndihmë ekonomike, administratori shoqëror i njësisë së qeverisjes vendore harton listën emërore të personave që përfitojnë këtë kompensim në përputhje me pikën 2 të vendimit nr. 8, datë 14.1.2015 të Këshillit të Ministrave "Për mbrojtjen e shtresave në nevojë, për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj".

Për përfitimin e këtij kompensimi, aplikuesi së bashku me deklaratën, sipas aneksit 1 bashkëlidhur këtij udhëzimi, duhet të paraqesë pranë administratorit shoqëror:

- a) fotokopje të nënshkruar të kartës së identitetit;
- b) certifikatën familjare;
- c) fotokopje të librezës së energjisë elektrike që vërteton se nuk ka detyrime të papaguara.

2. Familjet, që kanë në përbërje anëtarë me aftësi të kufizuar, kur personi me aftësi të kufizuar është kryefamiljar dhe nuk ka anëtarë të familjes të punësuar ose të vetëpunësuar së bashku me deklaratën sipas aneksit 1, duhet të paraqesin pranë administratorit shoqëror:

- a) fotokopje të nënshkruar të kartës së identitetit;
- b) certifikatën familjare që vërteton se personi me aftësi të kufizuar është kryefamiljar;
- c) *shfuqizuar*;
- d) fotokopje të librezës së energjisë elektrike që vërteton se nuk ka detyrime të papaguara;
- e) *Fotokopje e vërtetimit të KMCAP.*

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 1. Tiranë, 2015. f. 809

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Të verbrit, paraplegjikët dhe tetraplegjikët së bashku me deklaratën sipas aneksit 1 duhet të paraqesin pranë administratorit shoqëror:

- a) fotokopje të nënshkruar të kartës së identitetit;
- b) certifikatën familjare;
- c) fotokopje të librezës së lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror ose fotokopjen e vendimit të KMCAP-it / KMPV;
- e) fotokopje të librezës së energjisë elektrike që vërteton se nuk ka detyrime të papaguara.

4. Lista e hartuar nga administratori shoqëror miratohet nga Këshilli i Njësisë së Qeverisjes Vendore.

5. Zyra e Financës e Njësisë së Qeverisjes Vendore e pasqyron pagesën e kompensimit për të përballuar rritjen e çmimit të energjisë elektrike në një kolonë të veçantë krahas asaj të ndihmës ekonomike. Në rastet kur kompensimin e përfiton direkt personi me aftësi të kufizuar, pagesa pasqyrohet në një kolonë të veçantë në pagesën e kësaj kategorie.

6. Zyra e Financës e Njësisë së Qeverisjes Vendore ku po pilotohet skema e re e Ndihmës Ekonomike e pasqyron pagesën e kompensimit për të përballuar rritjen e çmimit të energjisë elektrike në një bordero të veçantë. Në rastet kur kompensimin e përfiton direkt personi me aftësi të kufizuar, pagesa pasqyrohet në një kolonë të veçantë në pagesën e kësaj kategorie.

7. Njësitë e Qeverisjes Vendore paraqesin kërkesat për fonde në Zyrat Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror të cilat pasi bëjnë verifikimet e nevojshme i dërgojnë këto kërkesa në Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror. Procedurat e mëtejshme janë të njëjta me ato që zbatohen për fondet e ndihmës e ekonomike apo fondet për pagesat e aftësisë së kufizuar. Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë paraqet pranë Ministrisë së Financave detajimin vjetor në nivel mujor të fondit të kompensimit të energjisë elektrike për çdo njësi të qeverisjes vendore, në të njëjtën mënyrë si veprohet për fondet e ndihmës e ekonomike apo fondet për pagesat e aftësisë së kufizuar.

II. Kryefamiljarë që përfitojnë pension invaliditeti dhe pension pleqërie.

1. Lista emërore e pensionistëve kryefamiljarë që përfitojnë pension pleqërie ose pension invaliditeti sipas pikave "b" dhe "c" të vendimit të sipërhënuar, që përfitojnë kompensimin e çmimit të energjisë elektrike për shkak të heqjes së fashës së konsumit deri në 300 kWh, përcaktohet nga Instituti i Sigurimeve Shoqërore dhe strukturat rajonale në varësi të tij, bazuar në deklaratën personale të përfituesit, sipas modelit bashkëlidhur.

Së bashku me deklaratën sipas aneksit 2 bashkëlidhur, kryefamiljari pensionist/invalid duhet të paraqesë pranë agjencive lokale të Sigurimeve Shoqërore të vendbanimit:

- a) fotokopje të nënshkruar të kartës së identitetit;
- b) certifikatën familjare për invalidët;
- c) *shfuqizuar*;
- d) fotokopjen e librezës së energjisë elektrike që vërteton se nuk ka detyrime të papaguara.

2. ISSH-ja bazuar në listat e përfituesve harton pasqyrat përmbledhëse të kompensimeve, të detajuar sipas muajve për çdo drejtori rajonale në bazë qarqesh dhe paraqet kërkesën për fonde për financimin e pagesave pranë MMSR-së. Bazuar në kërkesën e drejtuar nga ISSH-ja, MMSR-ja bën çeljen e fondeve për llogari të ISSH-së, pranë degës së Thesarit Tiranë dhe autorizon atë për tërheqje. Shpërndarja e fondeve sipas Drejtorive Rajonale dhe zyrave të pagesës në qarqe, bëhet nga Instituti i Sigurimeve Shoqërore.

3. Kompensimi për pensionistët/invalidët realizohet nga qendra e pagesës së pensioneve sipas gjenerimeve në portalin informatik të pagesave të pensioneve ose mbi bazën e urdhërpagesës së listuar, e cila përgatitet nga strukturat rajonale të ISSH-së. Dokumentimi i pagesës faktike të kompensimit bëhet në një listë pagesë të veçantë, e cila nënshkruhet nga përfituesi në emër të tij dhe nga qendra paguese/Posta Shqiptare sh.a.

4. Kompensimi i diferencës së çmimit të energjisë elektrike për shkak të heqjes së fashës së konsumit deri në 300 kWh, fillon nga data 1.2.2015 dhe i përgjigjet energjisë elektrike të shpenzuar nga data 1.1.2015. Me qëllim që gjenerimi dhe pagesa e kompensimeve në favor të përfituesve të kryhet pa krijuar shqetësime, fillimisht nga ISSH-ja, si dokumente që përcaktojnë të drejtën e përfitimit janë të vlefshme ato dokumente të cilat shërbejnë për dhënien e kompensimit sipas vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 565, datë 9.8.2006 "Për mbrojtjen e shtresave në nevojë, nga rritja e çmimit të energjisë elektrike". Rideklarimi për efekt të përfitimit të kompensimit sipas VKM nr. 8/2015 dhe vlerësimi i kushteve për vazhdimin e kompensimit do të bëhet brenda tre muajve nga fillimi i pagesave, duke bërë edhe sistemimin e efekteve financiare në rast të përfitimeve të padrejta. Përfituesit e rinj kualifikohen për përfitim vetëm pas deklarimit dhe dorëzimit të dokumenteve të përcaktuara në pikën 1 të këtij kreu. Në këto raste, e drejta e përfitimit të kompensimit fillon nga data 1.2.2015, por me kushtin që deklarimi të jetë bërë brenda datës 25.6.2015. Në raste të tjera e drejta e kompensimit do të fillojë

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj

I nënshkruarideklaroi nën përgjegjësinë time personale sa vijon:

Jam me nr. pensioni..... dhe marr pension në QP

Jam banor i lagjes.....

(shënohet adresa e plotë)

Kontrata me degën e shitjes së energjisë ka numrin.....

(shënohet numri që vendoset në faturën mujore të energjisë)

Përbërja familjare në datën është si më poshtë

Nr.	Emri, atësia, mbiemri	Lidhja me k/ familjarin	Datëlindja dita, muaji, viti	Aktiviteti që kryen	Ku ndodhet aktualisht

1. Deklaroj se nuk kam njeri nga familja në punë a në pension

2. Deklaroj se kam vetëm kontratën me numrin e sipërshtënuar

3. Deklaroj se nuk kam detyrime të papaguara ndaj degës së shitjes së energjisë elektrike.

4. Deklaroj se të dhënat janë të vërteta dhe se jam përgjegjës ligjërisht në rast se vërtetohet e kundërta.

5. Unë do të kthej kompensimin dhe do të mbaj përgjegjësi sipas ligjit në rast se të dhënat që deklarova nuk janë të sakta.

6. Deklaroj se në rast të punësimit të anëtareve të familjes apo në rast se familja do të ketë të ardhura të tjera apo ndryshime që përjashtojnë kompensimin do të deklarohet për heqjen e tij në të kundërt mbaj të gjitha përgjegjësitë që rrjedhin nga mos deklarimi.

DEKLARUESI

INSPEKTORI I SIGURIMEVE SHOQËRORE

.....
Për personat mbi 18 vjeç deklarata shqërohet me vërtetim nga zyra e punës si edhe me certifikatë familjare.

DEKLARATË (Aneks 3)

Për efekt të heqjes së fashës së konsumit të energjisë elektrike deri në 300 kWh në muaj

I nënshkruarideklaroi nën përgjegjësinë time personale sa vijon:

Jam punonjës buxhetor pranë.....

Jam banor

(shënohet adresa e plotë)

Kontrata me degën e shitjes së energjisë ka numrin.....

(shënohet numri që vendoset në faturën mujore të energjisë)

Përbërja familjare në datën është si më poshtë

Nr.	Emri, atësia, mbiemri	Lidhja me k/ familjarin	Datëlindja dita, muaji, viti	Aktiviteti që kryen	Ku ndodhet aktualisht

1. Deklaroj se nuk kam njeri nga familja në punë a në pension

2. Deklaroj se kam vetëm kontratën me numrin e sipërshtënuar

3. Deklaroj se nuk kam detyrime të papaguara ndaj degës së shitjes së energjisë elektrike.

4. Deklaroj se të dhënat janë të vërteta dhe se jam përgjegjës ligjërisht në rast se vërtetohet e kundërta.

5. Unë do të kthej kompensimin dhe do të mbaj përgjegjësi sipas ligjit në rast se të dhënat që deklarova nuk janë të sakta.

6. Deklaroj se në rast të punësimit të anëtareve të familjes apo në rast se familja do të ketë të ardhura të tjera apo ndryshime që përjashtojnë kompensimin do të deklarohet për heqjen e tij në të kundërt mbaj të gjitha përgjegjësitë që rrjedhin nga mos deklarimi.

DEKLARUESI

DREJTUESI I INSTITUCIONIT

.....
Për personat mbi 18 vjeç deklarata shqërohet me vërtetim nga zyra e punës, si edhe me certifikatë familjare.

VENDIM
Nr. 431, datë 8.6.2016

PËR PËRCAKTIMIN E KRITEREVE, TË DOKUMENTACIONIT, PROCEDURAVE DHE TË MASËS PËR PËRFITIMIN E PAGESËS SË AFTËSISË SË KUFIZUAR E TË NDIHMËSIT PERSONAL DHE TË STRUKTURAVE PËRGJEGJËSE E TË DETYRAVE TË TYRE NË ZONAT PILOT¹

(ndryshuar me VKM nr.150, datë 13.3.2018; nr. 722, datë 11.11.2019)²

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, nenit 42, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, "Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore", të ndryshuar, me propozimin e ministrit të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

I. SUBJEKTET PËRFITUESE

1. Modeli bio-psiko-social i vlerësimit të aftësisë së kufizuar do të pilotohet deri më 31.12.2019, sipas procedurave të përcaktuara në këtë vendim, nëpërmjet përdorimit të Regjistrit Elektronik Kombëtar, në njësitë administrative nr. 6 dhe nr. 7, të qarkut të Tiranës.

2. Në vlerësimin bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar do të përfshihen:

- a) individët që kërkojnë të vlerësohen për herë të parë;
- b) individët që kërkojnë të rivlerësohen, të cilët kanë përfituar pagesë të aftësisë së kufizuar sipas legjislacioni në fuqi.

II. KRITERET E PËRFTIMIT DHE DOKUMENTACIONI I PRANIMIT

1. Për marrjen e përfitimeve të aftësisë së kufizuar duhet të plotësohen kriteret e mëposhtme:

- a) personi të ketë një gjendje mjekësore të vërtetuar të një dëmtimi fizik, mendor, intelektual apo shqisor të lehtë mesatar, të rëndë ose të thellë;
- b) të vërtetohen kufizime të lehta, mesatare, të rënda ose të thella, të shkaktuara nga dëmtimi;
- c) të vërtetohen kufizime mesatare, të rënda, të thella për të kryer veprimtari domethënëse të jetesës së përditshme, të përshtatshme për moshën e personit dhe për të marrë pjesë në jetën shoqërore, ekonomike dhe politike;
- ç) personi të përjetojë kufizime të konsiderueshme mjedisore dhe qëndrim orë, të cilat ndikojnë në aftësinë për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme dhe pjesëmarrje të barabartë në shoqëri;
- d) personi të jetë mbi moshën 2 vjeç;
- dh) personit nuk i ka lindur e drejta për t'u trajtuar me pension sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar, para datës së intervistës së vlerësimit;
- e) personi nuk ka qenë në marrëdhënie pune, para lindjes të së drejtës për komisionim, dhe nuk përfiton nga ligji nr. 7703, datë 11.5.1993, "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar.

2. Dokumentacioni për përfitimin e aftësisë së kufizuar përfshin:

- a) kërkesën/formularin e aplikimit;
- b) formularin e plotësuar nga mjeku i familjes;
- c) formularin e plotësuar nga mjeku specialist /Qendra Komunitare e Shëndetit Mendor (QKSHM) /Qendra Kombëtare e Mirërrijës, Zhvillimit dhe Rehabilitimit të Fëmijëve (QKMZHRF);
- ç) kopje të kartës së identitetit ose certifikatë personale.

3. Dokumentet e përcaktuara në pikën 2 të këtij kreu, dorëzohen/postohen pranë zyrës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar, në Drejtorinë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror Tiranë.

III. VLERËSIMI BIO-PSIKO-SOCIAL

1. Procesi i mbështetur në modelin bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar përfshin vlerësimin mjekësor të

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 105. Tiranë, 2008. f. 5811

² Shkronjat "d", "dh", "e" dhe "ë", të kreut IV, dhe çdo përcaktim i vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, "Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot", të ndryshuar, të cilat bien në kundërshtim me këtë vendim, shfuqizohen me VKM nr. 722, datë 11.11.2019.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

aplikuesit nga mjeku i familjes dhe nga mjeku specialist/QKSHM-ja, një intervistë me aplikuesin në Zyrën Rajonale të Vlerësimit të Personave me Aftësi të Kufizuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë të kufizuar, me mjekë dhe punonjës socialë, verifikimin e informacionit të marrë dhe kontrollin vjetor mjekësor.

2. Vlerësimi bio-psiko-social i aftësisë së kufizuar dhe nivelit të kufizimeve funksionale bëhet në përputhje me Klasifikimin Ndërkombëtar mbi Funksionimin, Aftësinë e Kufizuar dhe Shëndetin të Organizatës Botërore të Shëndetësisë. Ky vlerësim përfshin faktorët që dëmtojnë aftësinë e një individi për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme dhe për të marrë pjesë në shoqëri në kushte të barabarta me të tjerët. Udhëzuesit për vlerësimin bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar për të rriturit dhe fëmijët miratohen nga ministri përgjegjës për çështjet sociale dhe ministri përgjegjës për shëndetësinë.

3. Pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror Tiranë ngrihet zyra e administrimit të procesit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

4. Pranë zyrës së administrimit të procesit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar krijohet komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar në nivel rajonal, i cili përbëhet nga punonjës me kohë të plotë dhe ka në përbërje së paku një mjek dhe një punonjës social/psikolog, të trajnuar për modelin bio-psiko-social të vlerësimit të personave me aftësi të kufizuar. Komisioni kryesohet nga përgjegjësi i zyrës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar dhe ka këto detyra:

a) hedhjen në Regjistrin Elektronik Kombëtar të të dhënave të aplikuesit;
b) vlerësimin dhe shqyrtimin e dosjeve të paraqitura për vlerësim/rivlerësim;
c) verifikimin dhe shkëmbimin e informacionit elektronik me rrjetin e institucioneve të tjera të kujdesit shëndetësor, të arsimit, punësimit e formimit profesional, sigurimeve shoqërore, tatimeve, strukturave përgjegjëse pranë pushtetit vendor, si edhe institucioneve të tjera, nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar dhe, kur nuk është e mundur, manualisht/zyrtarisht;

ç) caktimin e datës së intervistës dhe njoftimin e kërkuesit ose kthimin e dosjes për plotësim kur ka mungesë dokumentacioni;

d) organizimin dhe kryerjen e intervistës brenda 30 (tridhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së dokumenteve të aplikimit apo në një afat më të shkurtër për rastet për të cilat kërkohet procedurë e përshpejtuar;

dh) përgatitjen e rekomandimeve për shërbime të tjera dhe marrjen e vendimit për përfitimet për shkak të aftësisë së kufizuar;

e) njoftimin e kërkuesit për vendimmarrjen dhe pajisjen me dokumentin përkatës që përcakton aftësinë e kufizuar;

ë) mbajtjen, ruajtjen dhe përditësimin e të dhënave e të dokumentacionit të kërkuesve e të përfituesve të aftësisë së kufizuar, elektronikisht dhe fizikisht.

5. Personat, të cilët kanë një shfaqje të menjëhershme të një sëmundjeje të rëndë ose një humbje të plotë e të menjëhershme të aftësive funksionale për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme, mund të kualifikohen për procesin e përshpejtuar të vlerësimit, i cili do të kryhet brenda 10 (dhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së dokumenteve të aplikimit.

6. Drejtori i Zyrës Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror nxjerr vendimin përfundimtar për të gjithë përfituesit e aftësisë së kufizuar dhe ia përcjell bashkisë:

- a) për zbatimin dhe ndjekjen e rekomandimeve të lëna nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit;
- b) për të kryer veprimet financiare për kryerjen e pagesës për përfituesit e aftësisë së kufizuar.

7. Administratori shoqëror pranë organeve të pushtetit vendor ka këto përgjegjësi lidhur me menaxhimin e rasteve të personave me aftësi të kufizuara:

a) hartimin e një plani individual të përvitshëm të shërbimeve, mbështetur në rekomandimet e komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit;

b) kryerjen e vizitave në mjedisin ku jeton individi, jo më pak se dy herë në vit;

c) informimin e zyrës së vlerësimit mbi ndryshimin e gjendjes së personit me aftësi të kufizuara;

ç) informimin e individëve për shërbimet shoqërore ekzistuese nën juridiksionin e bashkisë /njësisë administrative në territorin e së cilës është banor individi;

d) informimin e individëve për kriteret, procedurat dhe dokumentacionin që duhet të plotësojnë për vlerësim/rivlerësim të aftësisë së kufizuar;

dh) informimin e familjarëve për të drejtat e personit me aftësi të kufizuara për t'u përfshirë në të gjitha aspektet e jetës shoqërore;

e) monitorimin dhe mbështetjen e shërbimit të asistencës personale;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

ë) evidentimin, raportimin dhe referimin e rasteve të abuzimit e të neglizhencës.

8. Monitorimi i punës së zyrave rajonale për vlerësimin e aftësisë së kufizuar dhe trajnimet e stafit të tyre realizohen nga Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror.

IV. PËRFITIMET NË PAGESA DHE SHËRBIME¹

1. Paga për shkak të aftësisë së kufizuar është një pagesë mujore e cila jepet në muajin pasardhës nga data e vendimit për përfitime, me qëllim përmbushjen e nevojave elementare, të lidhura me aftësinë e kufizuar, e cila përfitohet nga personat të cilët janë deklaruar si të tillë me vendim të komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

2. Paga bazë për shkak të aftësisë së kufizuar është 150% e shumës së pensionit social, sipas përcaktimeve në ligjin nr. 7703, datë 11.5.1993, "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar. *Paga për shkak të aftësisë së kufizuar indeksohet sa herë indeksohet pensioni social.*

a) personat mbi 18 vjeç me kufizime të lehta referohen për të përfituar shërbime/punësim ose, në mungesë të tyre, përfitojnë 60% të pagesës bazë, të përcaktuar në pikën 2;

b) personat mbi 18 vjeç me kufizime mesatare përfitojnë 80% të pagesës bazë, të përcaktuar në pikën 2;

c) personat mbi 18 vjeç me *kufizime të rënda* përfitojnë 100% të pagesës bazë, të përcaktuar në pikën 2;

ç) personat mbi 18 vjeç me *kufizime të thella* përfitojnë 120% të pagesës bazë, të përcaktuar në pikën 2;

d) fëmijët me kufizime të lehta referohen për të përfituar shërbime ose në mungesë të tyre përfitojnë 75% të shumës së përcaktuar për personat madhorë me kufizime të lehta, të përcaktuar në shkronjën "a", të kësaj pike;

dh) fëmijët me kufizime mesatare përfitojnë 75% të shumës së përcaktuar për personat madhorë me kufizime mesatare, të përcaktuar në shkronjën "b", të kësaj pike;

e) fëmijët me kufizime të rënda përfitojnë 75% të shumës që përfitojnë personat madhorë me kufizime të rënda, të përcaktuar në shkronjën "c", të kësaj pike;

ë) fëmijët me kufizime të thella përfitojnë 75% të shumës që përfitojnë personat madhorë me kufizime të thella, të përcaktuar në shkronjën "ç", të kësaj pike.

3. Niveli i pagesës për shkak të aftësisë së kufizuar përcaktohet nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit në përputhje me udhëzimet e miratuara nga ministria përgjegjëse për çështjet sociale.

4. Paga për personat me aftësi të kufizuara kryhen përmes shërbimeve bankare ose Postës Shqiptare.

5. Paga për shkak të aftësisë së kufizuar ndërpriten, kur:

a) përfituesi nuk ka dorëzuar *formularin vjetor mjekësor të plotësuar nga mjeku specialist* deri në 30 ditë kalendarike pas datës së përcaktuar për dorëzimin e tij;

b) përfituesi nuk ka ndjekur procedurat e rivlerësimit deri në 30 ditë kalendarike pas datës së përcaktuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar;

c) verifikohet mashtrimi apo shpërdorimi dhe nisin procedurat për kthimin e të gjitha shumave të përfituara padrejtësisht;

ç) zyrat rajonale të Shërbimit Kombëtar të Punësimit raportojnë për mungesën e bashkëpunimit nga ana e përfituesve, të cilët janë rekomanduar për t'u punësuar dhe/ose për të mbajtur një vend pune apo kanë refuzuar deri në dy herë ofertat e përshtatshme të punës nga zyrat e punës;

d) përfituesi ka qëndruar jashtë vendit më shumë se 6 muaj, me përjashtim të personave e të familjeve të tyre të caktuar me punë pranë përfaqësive tona diplomatike dhe organizmave ndërkombëtare, si dhe të rasteve të përfituesve të cilët ndodhen jashtë shtetit shqiptar për qëllime kurimi apo rehabilitimi.

6. Fëmijët e moshës mbi 3 vjeç dhe të rriturit, të cilët janë vlerësuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit se kanë nevojë për paketë higjieno-sanitare në rastet kur kanë dëmtime të rënda ose të thella të lëvizshmërisë dhe që shfaqin mungesë vetëpërmbytjeje urinare apo defekimi, do të pajisen me një paketë higjieno-sanitare, e cila deri në momentin që do të administrohet nga Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor përmes rrjetit farmaceutik, do të jepet në vlerë monetare, e cila përcaktohet me udhëzim të ministrit përgjegjës për çështjet sociale.

7. Fëmijët e moshës mbi 3 vjeç dhe të rriturit, të cilët janë vlerësuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit se kanë nevojë për karrige me rrota në rastet kur kanë dëmtime të rënda ose të thella të lëvizshmërisë,

¹ Shkronjat "d", "dh", "e" dhe "ë", të kreut IV, dhe çdo përcaktim i vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, "Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot", të ndryshuar, të cilat bien në kundërshtim me këtë vendim, shfuqizohen me VKM nr. 722, datë 11.11.2019.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

mund të pajisen me karrige me rrota, të cilat administrohen nga Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor, përmes rrjetit farmaceutik.

8. Fëmijët e moshës mbi 3 vjeç dhe të rriturit, të cilët janë vlerësuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit se kanë vështirësi në komunikim, mund të pajisen me pajisje të teknologjisë mbështetëse për komunikim, të cilat administrohen nga Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm Shëndetësor, përmes rrjetit farmaceutik.

9. Nxënësit, të cilët ndjekin arsimin e mesëm, të lartë në programe studimi të ciklit të parë dhe të dytë, përfitojnë pagesë në masën 150% të pagesës si person me aftësi të kufizuara gjatë kohës që ndjekin studimet vetëm për një dhe gjatë një programi studimi. Në rastet kur janë anëtarë të familjeve përfituese të skemës së ndihmës ekonomike përfitojnë pagesë, në masën 200% të pagesës si person me aftësi të kufizuara gjatë kohës që ndjekin studimet vetëm për një dhe gjatë një programi studimi.

10. Janë në kushtet e përfitimit të ndihmës personal që përmbushin kushtet e mëposhtme:

a) kanë kufizime të rënda ose të thella të aftësive funksionale për të kryer veprimtari të jetesës së përditshme të përshtatshme për moshën dhe për të marrë pjesë në jetën sociale, ekonomike dhe politike të shoqërisë;

b) kanë nevojë për ndihmë për të kryer veprime bazike të lidhura me jetesën e përditshme dhe për pjesëmarrje në jetën shoqërore, ekonomike dhe politike, sipas përcaktimeve të komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit;

c) përfituesit e pagesave për shkak të aftësisë së kufizuar, të cilëve u është ndërprerë pagesa e aftësisë së kufizuar pas 48 muajve të punësimit, nëse përmbushin kriteret e përcaktuara në shkronjat "a" dhe "b", të kësaj pike.

11. Shkalla e nevojës për shërbimet e ndihmës personal, gjithëpërfshirëse apo të herëpashershme, përcaktohet nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

12. Ndihmës personalë përzgjidhen nga përfituesit, kujdestari ligjor/prindi ose përmes procesit të vendimarrjes së mbështetur dhe mund të ofrohen nga anëtarë të familjes, të afërm të përfituesit ose familjes, përfaqësues ligjorë ose agjenci të specializuara, të regjistruara dhe të licencuara.

13. *Shërbimi i ndihmës personal ofrohet nga individë të cilët kanë vendbanimin në Shqipëri, brenda së njëjtës bashki me personin me aftësi të kufizuara, kanë aftësi mendore dhe fizike për të ofruar këto shërbime dhe nuk janë dënuar me vendim gjykatë të formës së prerë.*

14. Shërbimet e ndihmës personal rregullohen përmes një kontrate ose deklarate ndërmjet marrësit të shërbimeve ose përfaqësuesit ligjor dhe ofruesit të shërbimit.

15. Pagesat për shërbime të ndihmës personal lidhen me pagesat për shkak të aftësisë së kufizuar dhe indeksohen çdo vit.

16. Shuma e pagesës për shërbime gjithëpërfshirëse është 120% e pagesës bazë të aftësisë së kufizuar.

17. Shuma e pagesës për shërbime të herëpashershme është 80% e pagesës bazë të aftësisë së kufizuar.

18. Ndihmës personalë, që ofrojnë shërbime të ndihmës personal për më shumë se një përfitues, marrin një shtesë prej 50% të shumave përkatëse për çdo përfitues të shtuar.

19. Pagesat për shërbime të ndihmës personal jepen në muajin pasardhës pas vendimit të komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit. Pagesa kryhet përmes shërbimeve bankare ose Postës Shqiptare.

20. Kanë të drejtë të përfitojnë shërbime të përkthimit të gjuhës së shenjave nëse përmbushen kushtet e mëposhtme:

a) personat që kanë 100% humbje të dëgjimit, të provuar me dokumente shoqëruese mjekësore;

b) personat që përdorin gjuhën e shenjave në komunikimin e përditshëm, të verifikuar gjatë intervistës me komisionin shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar;

c) kur kjo përcaktohet nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

V. PROCEDURA E ANKIMIMIT

1. Aplikuesi ka të drejtën e ankimit në rastet e refuzimit të plotë apo të pjesshëm të aplikimit për përfitime për shkak të aftësisë së kufizuar. Ankimi bëhet me shkrim brenda 10 (dhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së njoftimit të refuzimit nga Zyra Rajonale e Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar pranë Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror.

2. Aplikuesi ka të drejtën e ankimit pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror brenda 10 (dhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së përgjigjes nga Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror. *Shërbimi Social Shtetëror ngre komisionin e shqyrtimit të ankesave, i cili funksionon në bazë të rregullores së miratuar nga ministri përgjegjës për çështjet sociale.*

3. Aplikuesi ka të drejtë të bëjë ankimim pranë Gjykatës Administrative në përputhje me dispozitat e ligjit

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

nr. 49/2012, “Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”.

4. Në rastet kur kërkesa pranohet, personit do t'i lindë e drejta e marrjes së përfitimeve që nga muaji pasardhës nga data e marrjes së vendimit për refuzim nga komisioni ose sipas përcaktimeve në vendimin e gjykatës.

VI. DISPOZITA TË FUNDIT

1. Nuk i nënshtrohen procedurës së vlerësimit në përputhje me përcaktimet e këtij vendimi:

a) përfituesit ekzistues sipas vendimit nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të cilët janë të verbër, invalidë pune, si edhe të verbrit të cilëve u ka lindur e drejta për t'u trajtuar me pension pleqërie/ social, sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

b) aplikuesit për herë të parë të moshës 0 deri në 2 vjeç, që kërkojnë të vlerësohen sipas vendimit nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të ndryshuar;

c) aplikuesit për herë të parë që kërkojnë të vlerësohen sipas vendimit nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të cilëve u ka lindur e drejta për t'u trajtuar me pension pleqërie/ social, sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

ç) përfituesit ekzistues sipas pikave 1 e 2, të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar, të cilëve u ka lindur e drejta për t'u trajtuar me pension pleqërie/ social, sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

d) aplikuesit për herë të parë të moshës 0 deri në 2 vjeç, që kërkojnë të vlerësohen sipas pikave 1 e 2, të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar;

dh) aplikuesit për herë të parë që kërkojnë të vlerësohen sipas pikës 2, të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara”, të ndryshuar, të cilëve u ka lindur e drejta për t'u trajtuar me pension pleqërie/ social, sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

e) përfituesit ekzistues sipas pikës 1, të vendimit nr. 31, datë 20.1.2001, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i invalidit paraplegjik e tetraplegjik”, të ndryshuar.

2. Ngarkohen të gjitha organet e administratës shtetërore dhe njësitë e qeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

3. Ngarkohet ministri i Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale të nxjerrë udhëzimet përkatëse në zbatim të këtij vendimit dhe formatet standard të aplikimit, vlerësimit dhe përcaktimit të aftësisë së kufizuar.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare dhe i fillon efektet nga data 1 shtator 2016.

ZËVENDËSKRYEMINISTRI

Niko Peleshi

UDHËZIM I PËRBASHKËT

Nr. 21, datë 7.10.2016

PËR MIRATIMIN E KRITEREVE PËR VLERËSIMIN BIO-PSIKO-SOCIAL TË AFTËSISË SË KUFIZUAR TË TË RRITURIT DHE FËMIJËT NË ZONAT PILOT¹

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës, nenit 42/3, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore” të ndryshuar, pikës 2, të kreut III, të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot,

UDHËZOJMË:

1. Miratimin e kritereve të vlerësimit bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar të të rriturit, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 225. Tiranë, 2016. f. 22965

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2. Miratimin e kriterëve të vlerësimit bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar të fëmijët, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.¹

3. Ngarkohet Shërbimi Social Shtetëror, Komisioni shumëdisiplinor i Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar, strukturat e shërbimit shëndetësor parësor dhe dytësor. Qendrat komunitare të shëndetit mendor dhe Qendra Kombëtare e Mirëritjes, Zhvillimit dhe Rehabilitimit të Fëmijëve, për zbatimin e këtij udhëzimi për zonat pilot.

Ky udhëzim hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I MIRËQENIES SOCIALE
DHE RINISË
Blendi Klosi

MINISTRI I SHËNDETËSISË
Ilir Beqaj

UDHËZIM Nr. 1, datë 3.2.2017

PËR PROCEDURËN E HEDHJES SË TË DHËNAVE NË ARKIVIN E REGJISTRIT ELEKTRONIK KOMBËTAR TË AFTËSISË SË KUFIZUAR²

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës, nenit 42/3, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, pikës 3, të kreut VI, të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, pikës 27, të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuar”, të ndryshuar, pikës 16, të vendimit nr. 277, datë 18.6.1997 “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të ndryshuar, dhe pikës 6, të vendimit nr. 869, datë 18.6.2008, “Për zbatimin e ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994, “Statusi i invalidit”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:

1. Të dhënat dhe dokumentacioni i përfituesve ekzistues të pagesave të aftësisë së kufizuar do të bëhen pjesë e arkivit elektronik të Regjistrat Elektronik Kombëtar.

2. Plotësimi i arkivit elektronik me të dhënat ekzistuese dhe dokumentacionin përkatës do të realizohet nga subjekti i kontraktuar në zbatim të projektit “Modernizimi i Asistencës Sociale” miratuar me ligjin nr. 84/2012, të ndryshuar.

3. Përditësimi i të dhënave të përfituesve të pagesave të aftësisë së kufizuar, kujdestarëve të personave me aftësi të kufizuar dhe invalidëve të punës do të realizohet nga administratori shoqëror i njësive administrative për të gjitha llojet e përfitimit që merr individi.

4. Përditësimi i dokumentacionit të përfituesve të pagesave të aftësisë së kufizuar dhe kujdestarëve do të realizohet nga Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror gjatë fazës së kryerjes së procedurave për komisionim / rikomisionim duke hedhur në sistem dokumentacionin e plotë për komisionim/ rikomisionim.

5. Përditësimi i dokumentacionit të përfituesve të pagesave për shkak të verbërisë dhe kujdestarëve do të realizohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror, duke hedhur në sistem dokumentacionin e plotë për komisionim/ rikomisionim.

6. Për zonat e pilotimit të modelit bio-psiko- social të aftësisë së kufizuar do të zbatohen dispozitat e parashikuara në vendimin nr. 431, datë 8.6.2016 dhe udhëzimin në zbatim të tij.

7. Për realizimin e përcaktimeve në pikën 2 të këtij udhëzimi, drejtoritë rajonale të shërbimit social shtetëror do të marrin në dorëzim me inventar (sipas aneksit 1 bashkëlidhur) nga njësitë administrative nën juridiksionin e tyre, dosjet e përfituesve ekzistues të aftësisë së kufizuar sipas një plani të marrjes në dorëzim të përcaktuar prej tyre në rang bashkie/ njësie administrative.

¹ Vlerësimi bio-psiko-social i aftësisë së kufizuar të rriturit dhe fëmijëve botuar në Fletoren Zyrtare nr. 225, datë 22.11.2016.

² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 23. Tiranë, 2017. f. 1804

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

8. Drejtoritë rajonale të shërbimit social shtetëror do të dorëzojnë dosjet e inventarizuara pranë subjektit të kontraktuar për hedhjen e të dhënave dhe dokumentacionit në arkiv.

9. Në përfundim të hedhjes së të dhënave dhe dokumentacionit në arkiv dosjet e inventarizuara do të kthehen në Drejtorinë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe kjo e fundit i dorëzon në njësinë administrative sipas planit të shpërndarjes së tyre.

10. Dokumentacioni që do të hidhet në sistem nga subjekti i kontraktuar për hedhjen e të dhënave sipas kategorive të aftësisë së kufizuar është si më poshtë vijon:

a) Për përfituesit e aftësisë së kufizuar sipas vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 618, datë 7.9.2006, të ndryshuar, dhe vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 277, datë 18.6.1997, të ndryshuar:

- kërkesën e personit;
- çdo fletë drejtimi që përmban dosja;
- epikrizën e rikomisionimit të fundit;
- vendimin e KMCAP / vendimin e KMPV të fundit;
- certifikatën e gjendjes familjare;
- dokumentin e identifikimit.

b) Për përfituesit e pagesës shtesë mbi pensionin e invaliditetit sipas vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 869, datë 18.6.2008, të ndryshuar:

- kërkesën e personit;
- dokumentin e identifikimit;
- vërtetimin në origjinal të lëshuar nga Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore, sipas modeleve të miratuara në udhëzimin nr.1406, datë 30.7.2008.

c) Për kujdestarët:

- dokumentin e identifikimit;
- raportin mjekoligjor të kujdestarit;

Për kujdestarin e të verbrit - Deklaratën noteriale mes të verbrit dhe kujdestarit;

Për kujdestarinë e PAK, paraplegjikut dhe tetraplegjikut - deklaratën / vendimin gjyqësor.

11. Institucionet përgjegjëse të përcaktuara në pikat 3,4,5 dhe 6 të këtij udhëzimi, të cilat ngarkohen për përditësimin e të dhënave dhe të dokumentacionit të përfitimit të aftësisë së kufizuar, realizojnë hedhjen e tyre në sistem duke siguruar që dokumentacioni i paraqitur për komisionim/rikomisionim, përfitim të kujdestarit dhe çdo lloj përfitimi tjetër për shkak të aftësisë së kufizuar nga programi i mbrojtjes sociale, është hedhur i plotë në arkivin e Regjistrat Elektronik Kombëtar.

12. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi Shërbimi Social Shtetëror së bashku me strukturat e vartësisë dhe njësitë e qeverisjes vendore.

Ky udhëzim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I MIRËQENIES SOCIALE DHE RINISË

Blendi Klosi

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

(Aneks nr. 1)

INVENTAR I DOSJES

Nr. Dosje _____

Emër Mbiemër _____

Kategoria¹ _____

Vlefshmëria²: nga ____/____/____ deri më ____/____/____

Kujdestari Po ____ Jo ____

Nr.	Emërtimi i dokumentit	Faqe	Dok. Origjinal	Dok. Noterizuar	Dok. Fotokopje

Dorëzuesi

Marrësi në dorëzim

Emër Mbiemër _____

Emër Mbiemër _____

Institucioni _____

Institucioni _____

¹ Të përcaktohet cilës kategori i përket: PAK / Autizëm / Sindroma Down / Paraplegjik / Tetraplegjik / I Verbër / Invalid P
² Të përcaktohen afatet e përfitimit referuar komisionimit/rikomisionimit të fundit.

UDHËZIM I PËRBASHKËT

Nr. 7, datë 21.4.2017

MBI ZBATIMIN E VENDIMIT NR. 431 DATË 8.6.2016 TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE PËR PËRCAKTIMIN E KRITEREVE, TË DOKUMENTACIONIT, PROCEDURAVE DHE TË MASËS PËR PËRFITIMIN E PAGESËS SË AFTËSISË SË KUFIZUAR E TË NDIHMËSIT PERSONAL DHE TË STRUKTURAVE PËRGJEGJËSE E TË DETYRAVE TË TYRE NË ZONAT PILOT¹

(ndryshuar me udhëzimin nr. 598, datë 22.12.2017)

(i përditësuar)

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës, nenit 42/3 të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore” të ndryshuar, vendimit nr. 431, datë 8.6.2016 “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmësit personal, dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”,

UDHËZOJMË:

1. Në vlerësimin bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar që do të pilotohet në njësitë administrative nr. 6 dhe nr. 7, të qarkut të Tiranës, nëpërmjet përdorimit të Regjistrit Elektronik Kombëtar do të përfshihen:

- a) individët që kërkojnë të vlerësohen për herë të parë;
- b) individët që kërkojnë të rivlerësohen, të cilët kanë përfutur pagesë të aftësisë së kufizuar sipas legjislacioni në fuqi.

2. Personi i cili plotëson kriteret sipas pikës 1 të kreut II të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016 të Këshillit të Ministrave ka të drejtën të drejtohet për vlerësim komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

3. Çdo individ i cili pretendon të vlerësohet për aftësi të kufizuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar duhet të paraqitet pranë strukturave shëndetësore për të kryer vizitë mjekësore dhe ekzaminimet e nevojshme, fillimisht pranë mjekut të familjes dhe më pas referohet pranë mjekut specialist.

4. Mjeku i familjes në qendrën e kujdesit shëndetësor parësor plotëson formularin nr. 1 për të rritur ose formularin nr. 2 për fëmijë, sipas anekseve bashkëlidhur këtij udhëzimi.

5. Mjeku specialist pranë qendrave shëndetësore të specialiteteve/ qendrave komunitare të Shëndetit Mendor/ Qendrës Kombëtare të Mirërritjes, Zhvillimit dhe Rehabilitimit të Fëmijëve/ Qendrës së Shërbimit në Banesë për Diagnoza Onkologjike, plotëson në mënyrë të pavarur formularin nr. 1.1 për të rritur ose formularin nr. 1.2 për fëmijë, sipas anekseve bashkëlidhur këtij udhëzimi.

6. Individ i që kërkon të vlerësohet për aftësi të kufizuar apo kujdestari i tij ligjor, dorëzon pranë Komisionit Shumëdisiplinor dokumentacionin e mëposhtëm:

- a) formularin e plotësuar nga mjeku i familjes;
- b) formularin e plotësuar nga mjeku specialist;
- c) formularin e aplikimit të plotësuar nga vetë individ i apo kujdestari i tij ligjor, për vlerësimin e përcaktimit të aftësisë së kufizuar sipas aneksit nr. 3, bashkëlidhur këtij udhëzimi;
- ç) ekzaminimet mjekësore;
- d) kopjen e kartës së identitetit/certifikatën personale.

7. Punonjësi i komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar kryen detyrat e mëposhtme:

a) hedh të dhënat e aplikantit dhe të gjithë dokumentacionin e përcaktuar në pikën 6 të këtij udhëzimi në regjistrin elektronik kombëtar të aftësisë së kufizuar;

b) Verifikon të dhënat e marra nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar për aplikantin dhe kur nuk është e mundur verifikon në mënyrë manuale me institucione të tjera të cilat duhet të kthejnë përgjigje brenda 10 ditëve dhe hedh këto të dhëna në Regjistrin Elektronik Kombëtar;

c) kur vëren se dokumentacioni nuk është i plotë apo nevojiten ekzaminime shtesë e kthen atë për plotësim, në rast të kundërt cakton datën e intervistës brenda 30 (tridhjetë) ditëve kalendarike nga data e marrjes së dokumenteve të aplikimit apo në një afat më të shkurtër për rastet për të cilat kërkohet procedurë e përshpejtuar dhe njofton zyrtarisht aplikuesin.

8. Individ duhet të paraqitet pranë komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar për të kryer intervistën në datën dhe orën e përcaktuar nga ky komision. Për rastet kur mos-paraqitja ka ndodhur për shkak të arsyeshme si shëndetësore apo fatkeqësi, data e intervistës do të përcaktohet në afatin më të afërt por

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. Fletore Zyrtare nr. 96. Tiranë, 2017. f. 5377

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

jo më shumë se 30 (tridhjetë) ditë nga dita që është provuar shkaku i mosparaqitjes.

9. Aplikuesi ka të drejtë ta kërkojë zhvillimin e intervistës në adresën e banimit të tij/saj në rastet kur është e pamundur fizikisht kryerja e vlerësimit në ambientet ku zhvillon veprimtarinë komisioni, për shkak të një dëmtimi të rëndë ose të thellë që e bën të pamundur paraqitjen e tij pranë komisionit ose për shkak të barierrave. Për intervistën në banesë, personi duhet të pajiset me rekomandimin e mjekut të familjes, ose të mjekut specialist. Anëtarët e familjes nuk duhet të jenë të pranishëm gjatë zhvillimit të intervistës, përveç rasteve të kujdestarisë ligjore.

10. Komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar, në prani të individit dhe/ose kujdestarit të tij ligjor sipas përcaktimeve të Kodit të Familjes, kryen intervistën dhe hedh të dhënat në Regjistrin Elektronik Kombëtar për vlerësimin dhe përcaktimin e aftësisë së kufizuar sipas formularit nr. 4 bashkëlidhur këtij udhëzimi dhe të dhënat për vlerësimin dhe përcaktimin e nevojës për ndihmësin personal sipas formularit nr. 5 bashkë-lidhur këtij udhëzimi. Gjatë intervistës, aplikuesi (ose përfaqësuesi ligjor) i përgjigjet pyetjeve mbi kufizimet funksionale që e pengojnë në ushtrimin e veprimtarive të jetesës së përditshme dhe pjesëmarrjen në jetën sociale, ekonomike, politike, si edhe barrierat mjedisore e faktorët lehtësues.

11. Komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar, për përcaktimin e nevojës për ndihmësin personal, shqyrton edhe përputhshmërinë e të dhënave të deklaruara në formularin nr. 4 për “Aktivitetet, pjesëmarrjen, barrierat mjedisore dhe lehtësuesit” dhe formularin nr. 5 “Për përcaktimin e nevojës për ndihmësin personal”.

12. Në përfundim të procesit të vlerësimit komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar përcakton nivelin e përgjithshëm të aftësisë së kufizuar dhe përgatit *vertetimin për përfitime për shkak të aftësisë së kufizuar* formati i së cilës përcaktohet në formularin nr. 7 që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.

12/1. Formula e përlogaritjes së nivelit të aftësisë së kufizuar dhe ndihmësit personal miratohet nga ministri përgjegjës për çështjet sociale
12/1. Formula e përlogaritjes së nivelit të aftësisë së kufizuar dhe ndihmësit personal miratohet nga ministri përgjegjës për çështjet sociale.

13. Të dhënat e përfutuara gjatë intervistimit janë të dhëna zyrtare, konfidencialiteti i të cilave mbrohet në përputhje me ligjin nr. 9887, datë 3.10.2008 “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, i ndryshuar.

14. Individi njoftohet me shkrim në lidhje me vendimin e komisionit, procedurat dhe afatet e ankimit, afatin e dorëzimit të dokumentit që vërteton kryerjen e kontrollit vjetor dhe pajiset me *vertetimin për përfitime për shkak të aftësisë së kufizuar* cila përmban të dhëna mbi vlerësimin bio-psiko-social, përfitimet, rekomandime për shërbime, kohëzgjatjen, etj.

15. Institucionet shëndetësore të kujdesit parësor/dytësor, marrin pjesë në realizimin e kontroleve periodike të nevojshme duke realizuar vizitën mjekësore të kontrollit vjetor për të cilën plotësojnë formularin nr. 8 sipas aneksit bashkë-lidhur këtij udhëzimi, së bashku me dokumentacionin mjekësor të nevojshëm mbështetës, të cilën individi e dorëzon pranë komisionit shumë-disiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar. Në bazë të të dhënave të këtij formulari nëse gjendja e individit është përmirësuar apo rënduar komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar vendos ose jo për rivlerësim të individit duke e njoftuar edhe për datën e daljes në komision dhe dokumentacionin që duhet të paraqesë.

16. Anëtarët e komisionit multidisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar lëshojnë rekomandime për shërbime mjekësore rehabilituese, të cilët përmbushen nga ofruesit e shërbimeve shëndetësore të çdo niveli.

17. Anëtarët e komisionit multidisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar lëshojnë rekomandime për arsimimin, formimin profesional dhe punësimin e përshtatshëm të individit, të cilat përmbushen nga institucionet arsimore dhe Drejtoria Rajonale e Punësimit.

18. Anëtarët e komisionit multidisiplinor të vlerësimit të aftësisë së kufizuar lëshojnë rekomandime për shërbime shoqërore dhe shërbime të tjera, të cilat përmbushen nga ofruesit e shërbimeve publike, jopublike apo organizata të ndryshme nëpërmjet ndërmjetësimit të strukturave të shërbimeve sociale pranë pushtetit vendor.

19. Zyrat e shërbimeve shoqërore në njësitë administrative/bashki i japin informacionin e nevojshëm aplikuesve mbi dokumentacionin dhe procesin e vlerësimit bio-psiko-social të aftësisë së kufizuar dhe përfitimeve për shkak të aftësisë së kufizuar në sistemin e mbrojtjes shoqërore.

20. Zyrat e shërbimeve shoqërore në njësitë administrative/bashki:

a) hartojnë planin individual bazuar mbi informacionin e përfutur nga vlerësimi i aftësisë së kufizuar dhe rekomandimet për shërbime;

b) garantojnë marrjen e shërbimeve nga institucione publike, jopublike dhe organizata.

21. Zyrat e shërbimeve shoqërore në njësitë administrative/bashki mbështesin dhe monitorojnë shërbimet e ndihmësit personal.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

22. Drejtoritë e Shërbimeve Shoqërore në Bashki hartojnë listën e përfituesve ekzistues të cilën ia përcjellin Drejtorisë Rajonale të Shërbimit Social Shtetëror njëkohësisht me listën e përfituesve që propozohen për tu trajtuar me ndihmë ekonomike sipas përcaktimeve të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar.

23. Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror i dërgon kryetarit të Bashkisë vendimin për të kryer veprimet financiare për kryerjen e pagesës për përfituesit ekzistues të aftësisë së kufizuar, kujdestarët e tyre, invalidët e punës si edhe për personat me aftësi të kufizuar dhe ndihmësit e tyre personal të vlerësuar nga komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

24. Administratori shoqëror i njësisë administrative hedh në Regjistrin Elektronik Kombëtar të dhënat e përfituesve ekzistues të pagesave të aftësisë së kufizuar, kujdestarëve të personave me aftësi të kufizuar dhe invalidëve të punës, që përfitojnë nga programi i mbrojtjes sociale.

25. Aplikuesi ka të drejtën e ankimit sipas përcaktimeve në kreun V të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016. Komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar hedh të dhënat në Regjistrin Elektronik Kombëtar dhe njofton ankimuesin mbi vendimin e marrë nga rishqyrtimi i ankesës.

26. Për rastet kur ka një vendim të formës së prerë të Gjykatës Administrative, komisioni shumëdisiplinor i vlerësimit të aftësisë së kufizuar hedh të dhënat në Regjistrin Elektronik Kombëtar dhe për rastet kur kërkesa është pranuar personit i lindë e drejta e marrjes së përfitimeve që nga muaji pasardhës nga data e marrjes së vendimit për refuzim nga komisioni ose sipas përcaktimeve në vendimin e gjykatës.

27. Individët e përcaktuar në kreun I pika 2 germa (a) të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016 të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, trajtohen me pagesë sipas përcaktimeve në kreun IV të këtij vendimi.

28. Individët e përcaktuar në kreun I pika 2 germa (b) të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016 të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e pagesës së aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, trajtohen me pagesë sipas përcaktimeve në vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 277, datë 18.6.1997 të ndryshuar; vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 618, datë 7.9.2006 të ndryshuar dhe Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 31, datë 20.1.2001 të ndryshuar.

29. Nuk i nënshtrohen procedurës së vlerësimit në përputhje me përcaktimet e këtij vendimi:

a) përfituesit ekzistues sipas vendimit nr. 277, datë 18.6.1997, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”, të cilët janë të verbër invalidë pune, si edhe të verbrit, të cilëve u ka lindur e drejta për t’u trajtuar me pension pleqërie/social sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

b) përfituesit ekzistues sipas pikave 1 dhe 2, të vendimit nr. 618, datë 7.9.2006, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit dhe masës së përfitimit të pagesës për personat me aftësi të kufizuara” të ndryshuar, të cilëve u ka lindur e drejta për t’u trajtuar me pension pleqërie/social sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;

c) pikës 1, të vendimit nr. 31, datë 20.1.2001, të Këshillit të Ministrave, “Për përfitimet nga statusi i invalidit paraplegjik e tetraplegjik”, të ndryshuar të cilëve u ka lindur e drejta për t’u trajtuar me pension pleqërie/social sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993, “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

30. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi për zonat pilot, Shërbimi Social Shtetëror, Komisioni Shumëdisiplinor i Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar, strukturat e shërbimit shëndetësor parësor dhe dytësor, Qendrat Komunitare të Shëndetit Mendor, Qendra Kombëtare e Mirërritjes, Zhvillimit dhe Rehabilitimit të fëmijëve, njësitë e qeverisjes vendore dhe të gjitha institucionet e tjera që do të shkëmbejnë informacionin dhe ofrojnë shërbim sipas përcaktimeve në këtë udhëzim.

Ky udhëzim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTRI I MIRËQENIES
SOCIALE DHE RINISË

Olta Xhaçka

MINISTRI I SHËNDETËSISË

Ogerta Manastirliu

(formularët bashkëlidhur gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/eli/udhezim/2017/04/21/7/e488b725-e9dc-428f-b938-a18b2838ba2d> dhe <https://qbz.gov.al/eli/udhezim/2017/12/22/598/78765e63-00b7-458d-8353-0f5d6b4f7f9d>)

UDHËZIM
Nr. 596, datë 1.8.2019

MBI PËRCAKTIMIN E MASËS PËR PËRFITIMIN E PAGESËS SË AFTËSISË SË KUFIZUAR E TË NDIHMËSIT PERSONAL¹

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës, nenit 42/3, të ligjit nr. 9355, datë 10.3.2005 “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, të ndryshuar, pikave 2, 3, 16 dhe 17, të kreut IV të vendimit nr. 431, datë 8.6.2016, të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e kriterëve, të dokumentacionit, procedurave dhe të masës për përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmësit personal dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre në zonat pilot”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:

1. Paga bazë për shkak të aftësisë së kufizuar, e përcaktuar në pikën 2, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, është 10,871 (dhjetë mijë e tetëqind e shtatëdhjetë e një) lekë në muaj.

2. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “a”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për personat mbi 18 vjeç, është 6,523 (gjashtë mijë e pesëqind e njëzet e tre) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

3. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “b”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për personat mbi 18 vjeç, është 8,697 (tetë mijë e gjashtëqind e nëntëdhjetë e shtatë) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

4. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “c”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për personat mbi 18 vjeç, është 10,871 (dhjetë mijë e tetëqind e shtatëdhjetë e një) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

5. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “ç”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për personat mbi 18 vjeç, është 13,045 (trembëdhjetë mijë e dyzet e pesë) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

6. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “d”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për fëmijët, është 4,892 (katër mijë e tetëqind e nëntëdhjetë e dy) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

7. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2, germa “dh”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për fëmijët, është 6,523 (gjashtë mijë e pesëqind e njëzet e tre) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

8. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “e”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për fëmijët, është 8,153 (tetë mijë e njëqind e pesëdhjetë e tre) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

9. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 2 germa “ë”, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për fëmijët, është 9,785 (nëntë mijë e shtatëqind e tetëdhjetë e pesë) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

10. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 16, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për shërbimet gjithëpërfshirëse të ndihmësit personal, është 13,045 (trembëdhjetë mijë e dyzet e pesë) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

11. Masa e përfitimit të aftësisë së kufizuar, të përcaktuar në pikën 17, të kreut IV, të VKM-së nr. 431, datë 8.6.2016, të ndryshuar, për shërbimet e herëpashershme të ndihmësit personal, është 8,697 (tetë mijë e gjashtëqind e nëntëdhjetë e shtatë) lekë në muaj për personat e përcaktuar në pikën 2, germa “a”, të kreut I të vendimit.

12. Efektet financiare, për zbatimin e këtij udhëzimi, fillojnë nga 1 shtatori i vitit 2019 dhe përballohen me fondet e akorduara për vitin 2019, për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

13. Udhëzimi nr. 629, datë 27.8.2018, shfuqizohet.

Ky udhëzim hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare dhe shtrinë efektet nga 1.9.2019.

MINISTËR I SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 119. Tiranë, 2019. f. 8825

UDHËZIM
Nr. 26, datë 25.11.2019

**PËR MËSUESIN NDIHMËS PËR NXËNËSIT ME AFTËSI TË KUFIZUARA NË
INSTITUCIONET PUBLIKE TË ARSIMIT PARAUNIVERSITAR¹**

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenit 65/3, të ligjit nr. 69/2012, “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:

KREU I
KRITERET DHE PROCEDURAT E PËRZGJEDHJES SË MËSUESIT NDIHMËS

1. Mësuesi ndihmës, për nxënësit me aftësi të kufizuara (AK) në institucionet arsimore publike, duhet të plotësojë këto kritere:

- a) të jetë i pajisur me licencë mësuesi në profilin “Arsim special”;
- b) kur nuk ka mësues të profilit “Arsim special”, të jetë i pajisur me diplomë të ciklit të dytë në fushën e edukimit, konform kërkesave të nenit 57, pika 2, të ligjit nr. 69/2012, “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, si dhe të ketë kryer trajnime për arsimimin e nxënësve me aftësi të kufizuara dhe të jetë i pajisur me certifikatë/dëshmi/diplomë që vërteton këtë kompetencë profesionale të shtuar.

2. Procedurat e përzgjedhjes së mësuesit ndihmës janë në përputhje me udhëzimin për procedurat e pranimit e të emërimit të mësuesit në një vend të lirë pune në institucionet publike të arsimit parauniversitar dhe për administrimin e portalit “Mësues për Shqipërinë”.

3. Norma mësimore javore e mësuesit ndihmës dhe qëndrimi fizik në institucionin arsimor është i njëjtë me atë të mësuesit të zakonshëm në klasë, sipas udhëzimit për numrin e nxënësve për klasë dhe normat e punës mësimore në institucionet e arsimit parauniversitar.

4. Një mësues ndihmës mund të punojë me 2 deri në 3 nxënës me aftësi të kufizuara brenda të njëjtit institucion arsimor, sipas rekomandimit të Komisionit Multidisiplinar të ngritur pranë Zyrës Vendore të Arsimit Parauniversitar (ZVAP-ve), bazuar në nivelin e vështirësisë dhe të nevojës për mbështetje që paraqet nxënësi.

5. Në një klasë ku ka më shumë se një nxënës me AK nuk mund të punojë më shumë se një mësues ndihmës.

6. Komisioni Multidisiplinar i ngritur pranë ZVAP-ve, mbështetur në dokumentacionin e paraqitur për çdo nxënës nga prindi/kujdestari ligjor apo nga institucioni arsimor, vlerëson shkallën e vështirësisë së nxënësit dhe përcakton:

- a) nevojat arsimore të nxënësit;
- b) nevojën për mësues ndihmës në klasë;
- c) nevojën për mësues ndihmës në shtëpi;
- ç) numrin e orëve mësimore të nevojshme për çdo nxënës me AK dhe e shënon atë në dosjen e vlerësimit;
- d) pas çdo vlerësimi (një herë në vit) bën rivlerësim të nevojës së nxënësit për mësues ndihmës.

7. Bazuar në këtë vlerësim dhe në pikën 5 dhe shkronjën “d”, të pikës 6 të këtij udhëzimi, drejtori i shkollës, në bashkëpunim me komisionin e shkollës, përcakton numrin e orëve që një mësues ndihmës do të ketë për çdo fëmijë me AK, brenda klasës ose në shtëpi.

KREU II
DETYRAT E MËSUESIT NDIHMËS

1. Mësuesi ndihmës për nxënësit me aftësi të kufizuara ka këto detyra kryesore:

- a) punon për zhvillimin e plotë të potencialit intelektual, socioemocional, zhvillimor e fizik të nxënësit;
- b) njeh dhe zbaton pedagogjinë me në qendër nxënësin dhe ndihmon në krijimin e mjedisit gjithëpërfshirës të nxënësit;
- c) në bashkëpunim me mësuesin e klasës/mësuesin lëndor, psikologun, punonjësin social të shkollës dhe

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 175. Tiranë, 2019. f. 13268

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

prindin, harton dhe zbaton programin edukativ individual (PEI), të miratuar nga komisioni i shkollës për nxënësit me AK;

ç) në bashkëpunim me mësuesin e klasës/mësuesin lëndor planifikon ndërhyrjet për të plotësuar nevojat më prioritare të të nxënësit për nxënësin;

d) bashkëpunon me mësuesin e lëndës dhe me shërbimin psikosocial të institucionit arsimor për vlerësimin e nxënësit, sipas nivelit të arritjeve të fushave të zhvillimit të përcaktuara në PEI;

dh) asiston nxënësin gjatë procesit mësimor, si brenda, ashtu dhe jashtë klasës, për të bërë të mundur pjesëmarrjen e tij/saj sa më të plotë në të gjitha orët mësimore dhe në aktivitetet shkollore;

e) në ato shkolla ku ekzistojnë hapësira zhvillimore, shfrytëzon mundësitë për të zbatuar program kurrikular alternativ në përputhje me PEI-n e nxënësit;

ë) punon në bashkëpunim me psikologun e shkollës, punonjës social ose stafin e specializuar për zhvillimin e nxënësi të aftësive sociale, emocionale, zhvillimore dhe aftësive të tjera për jetën, duke nxitur dhe stimuluar kalimin e nxënësit nga varësia në pavarësi;

f) ndjek dhe dokumenton aspektet e ecures, si dhe ruan e respekton konfidencialitetin e informacionit për nxënësin, sipas ligjit nr. 9887, datë 10.3.2008, "Për mbrojtjen e të dhënave personale", të ndryshuar;

g) punon me nxënësit me AK krahas mësuesit në të gjitha orët mësimore apo në një pjesë të tyre, gjithashtu jashtë klasës, me nxënës të veçantë me AK ose me grupe të vogla të klasave I–III, IV–V, VI–IX dhe X–XII, bazuar në rekomandimin e komisionit multidisiplinar të ZVAP-së, sipas një orari të miratuar nga drejtoria e shkollës;

gj) ndjek trajnimet e ofruara për zhvillimin e tij profesional me parimet e arsimit gjithëpërfshirës dhe arsimit special;

h) raporton në komisionin e shkollës mbi ecurinë e fëmijës dhe realizimin e PEI-t.

2. Mësuesi ndihmës informon prindërit/kujdestarët ligjorë për progresin mësimor dhe zhvillimor të nxënësit në takime të përcaktuara nga drejtoria e shkollës.

3. Mësuesit dhe mësuesi ndihmës bashkëpunojnë me prindërit, në mënyrë që veprimtaritë që zhvillohen dhe njohuritë e marra në institucionin arsimor dhe në shtëpi, të plotësojnë dhe të përforcojnë njëra-tjetrën.

4. Mësuesi ndihmës, mësuesi kujdestar, shërbimi psikosocial i institucionit arsimor informon prindërit/kujdestarët ligjorë të nxënësit me AK për shërbime të specializuara për të cilat ka nevojë nxënësi, të cilat ofrohen në shkollë ose në zonë.

5. Në ato zona ku ekzistojnë shërbime lëvizëse të operatorëve socialë të asistencës shtëpiake për fëmijët me AK, që nuk aksesojnë dot një institucion arsimor, mësuesi ndihmës bashkërendon punën për të ofruar shërbimin së bashku me ekipin lëvizës të asistencës shtëpiake.

KREU III DISPOZITAT E FUNDIT

1. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi, Sekretari i Përgjithshëm në Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Drejtoria e Përgjithshme e Politikave dhe Zhvillimit të Arsimit, Sportit dhe Rinisë, Drejtoria e Përgjithshme Ekonomike dhe Shërbimeve Mbështetëse, Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar, institucionet arsimore vendore, përgjegjëse për arsimin parauniversitar dhe institucionet arsimore parauniversitare.

2. Udhëzimi nr. 38, datë 7.10.2014, "Për kriteret e mësuesit ndihmës për nxënësit me aftësi të kufizuara në institucionet publike të arsimit parauniversitar", shfuqizohet me hyrjen në fuqi të këtij udhëzimi.

3. Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
Besa Shahini

VENDIM

Nr. 617, datë 20.10.2021

**PËR TREGUESIT STATISTIKORË TË VLERËSIMIT E TË MONITORIMIT TË
PROGRAMEVE TË NDIHMËS EKONOMIKE, TË PAGESËS PËR PERSONAT ME AFTËSI
TË KUFIZUARA DHE SHËRBIMEVE SHOQËRORE, SI EDHE PERIODICITETIN E
MBLEDHJES SË TYRE¹**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 19, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Vlerësimi dhe monitorimi i programeve të ndihmës ekonomike, pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe shërbimeve shoqërore realizohen në nivel vendor e kombëtar e kanë për qëllim:

a) monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të objektivave, të masave dhe të veprimeve, në zbatim të legjislationit, strategjive dhe programeve të ndihmës ekonomike, pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, rezidenciale apo komunitare, të ofruara nga persona juridikë, publikë e privatë;

b) vlerësimin e efektivitetit të përdorimit të fondeve, në zbatim të politikave dhe të programeve të mbrojtjes shoqërore;

c) vlerësimin e ndikimit të politikave në uljen e varfërisë, shmangien e përjashtimit shoqëror dhe garantimin e mundësive të barabarta;

ç) hartimin e rekomandimeve dhe të politikave për mbështetjen e grupeve në nevojë.

2. Ministria përgjegjëse për çështjet sociale dhe struktura në varësi të saj grumbullojnë dhe përpunojnë të dhëna statistikore, si dhe hartojnë raporte për:

a) përcaktimin e nevojave për shërbime të përkujdesjes shoqërore për grupet në nevojë të popullsisë;

b) përcaktimin e nevojave për mbështetje me pagesa dhe/ose shërbime të familjeve e individëve në nevojë;

c) përcaktimin e numrit dhe të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, që ofrohen nga personat juridikë, publikë dhe privatë, organizatat jofitimprurëse, që veprojnë në nivel qarku e bashkie;

ç) vlerësimin e nevojave për shërbime të reja të përkujdesjes shoqërore, në përputhje me kërkesat dhe burimet për ngritjen e tyre.

3. Drejtoritë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror, çdo 2 (dy) muaj, brenda datës 15 të muajit pasardhës, dërgojnë të dhëna statistikore pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror për numrin e familjeve/individëve, që aplikojnë për ndihmë ekonomike, për numrin e familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike, si dhe për fondet e përdorura, sipas modularit 1, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

4. Bashkitë, çdo 2 (dy) muaj, brenda datës 10 të muajit pasardhës, dërgojnë në drejtorinë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror të dhëna statistikore për numrin e personave me aftësi të kufizuara, që mbështeten me pagesë, si dhe për fondet e përdorura, sipas modularit 2, që i bashkëlidhet këtij vendimi. Për bashkitë, në të cilat zbatohet vlerësimi biopsikosocial, të dhënat statistikore dërgohen pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror nga drejtoritë rajonale nën juridiksionin e të cilave janë këto bashki.

5. Bashkitë dhe qarqet, çdo 2 (dy) muaj, brenda datës 10 të muajit pasardhës, dërgojnë në drejtorinë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror të dhëna statistikore për numrin e llojet e shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, që ofrohen nga personat juridikë, publikë dhe privatë, nga organizatat jofitimprurëse, si dhe për nevojat për shërbime të reja të përkujdesjes shoqërore, sipas modularit 3, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

6. Personat juridikë, publikë e privatë, dhe organizatat jofitimprurëse të licencuara, sipas përcaktimeve të legjislationit në fuqi, dërgojnë, çdo 2 (dy) muaj, brenda datës 10 të muajit pasardhës, në bashkinë/njësinë administrative, ku ofrojnë shërbimet e përkujdesjes shoqërore, si dhe në drejtorinë rajonale të Shërbimit Social Shtetëror të dhëna statistikore për shërbimet e përkujdesjes shoqërore të ofruara dhe numrin e përfituesve, sipas modularit 3, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 164. Tiranë, 2021. f. 15057

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

7. Drejtoria rajonale e Shërbimit Social Shtetëror vlerëson, përpunon e standardizon të dhënat e grumbulluara sipas pikave 3, 4, 5 dhe 6, të këtij vendimi, dhe ia dërgon, brenda datës 15 të muajit pasardhës, Drejtorisë së Përgjithshme të Shërbimit Social Shtetëror.

8. Bashkitë, personat juridikë, publikë e privatë, dhe organizatat jofitimprurëse, që ofrojnë shërbime të përkujdesjes shoqërore, u dërgojnë një kopje të raportit të të dhënave strukturave përgjegjëse për shërbimet e përkujdesjes shoqërore në qark.

9. Drejtoria rajonale e Shërbimit Social Shtetëror lidh aktmarrëveshje me institucione të tjera për shkëmbimin e të dhënave statistikore periodike.

10. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror, të dhënat e grumbulluara dhe të përpunuara, në përputhje me standardet e përcaktuara me udhëzim të ministrit, i dërgon në ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale dhe në Institutin e Statistikave.

11. Ngarkohet ministri përgjegjës për çështjet sociale të nxjerrë udhëzim për mënyrën e paraqitjes së të dhënave statistikore për programin e ndihmës ekonomike, të aftësisë së kufizuar dhe të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore.

12. Vendimi nr. 617, datë 7.9.2006, i Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e treguesve të vlerësimit dhe të monitorimit të programeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe të shërbimeve shoqërore”, shfuqizohet.

13. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR
Edi Rama

(modularët bashkëlidhur vendimit gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2021/10/20/617/f584720f-64e1-4737-8dca-b503bf741caf>)

VENDIM Nr. 257, datë 5.5.2021

PËR PROCEDURAT E KRYERJES SË KONTROLLIT TË ZBATIMIT TË LEGJISLACIONIT TË ASISTENCËS SOCIALE¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të shkronjës “c”, të pikës 3, të nenit 20, të ligjit nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Kontrolli i zbatimit të legjislacioni të asistencës sociale përfshin kontrollin e programit të ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar, që bëhet nga struktura përgjegjëse në Shërbimin Social Shtetëror, në nivel qendror dhe rajonal, sipas procedurave të përcaktuara në këtë vendim, bazuar në metodologjinë e kontrollit të pagesave të ndihmës ekonomike, shtojca nr. 1, dhe metodologjinë e kontrollit të vlerësimit biopsikosocial të aftësisë së kufizuar, shtojca nr. 2, që i bashkëlidhen këtij vendimi.

2. Kontrolli i strukturave rajonale dhe me përzgjedhje në njësitë e vetëqeverisjes vendore bëhet nga struktura përgjegjëse e Shërbimit Social Shtetëror në nivel qendror, bazuar në planin vjetor të kontrollit dhe në programet mujore në zbatim të tij. Programi i kontrollit miratohet nga titullari i institucionit, sipas modelit standard, të përcaktuar në shtojcat nr. 1 dhe nr. 2 të këtij vendimi.

3. Kontrolli i njërive të vetëqeverisjes vendore nga strukturat përgjegjëse në Shërbimin Social Shtetëror në nivel rajonal bazohet në planin vjetor të kontrollit dhe në programet mujore në zbatim të tij. Programi i kontrollit miratohet nga titullari i institucionit, sipas modelit standard, të përcaktuar në shtojcat nr. 1 dhe nr. 2 të këtij vendimi.

4. Programi i kontrollit të përmbajë:

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 69. Tiranë, 2021. f. 6791

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

- a) subjektet që do të kontrollohen;
- b) llojin e kontrollit që do të ushtrohet;
- c) periudhën për të cilën do të bëhet kontrolli;
- ç) objektivat që duhet të realizohen.

5. Kontrolli programohet për çdo muaj. Kontrolli të jetë i plotë ose tematik, sipas analizës së riskut. Në çdo rast, përpara kryerjes së kontrollit, subjekti njoftohet me shkrim për fillimin e kontrollit, qëllimin, si dhe objektivat që do të realizohen. Kontrolli nga struktura përgjegjëse për pagesat e ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar, në nivel qendror ose rajonal, të jetë, si më poshtë vijon:

a) Struktura përgjegjëse për pagesat e ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar në nivel qendror kryen kontroll të plotë një herë në dy vjet për strukturat rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe, duke zbatuar metodën me përzgjedhje, në bazë të analizës së riskut, kryen kontrole tematike për veprimtarinë e njësive të vetëqeverisjes vendore;

b) Struktura përgjegjëse për pagesat e ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar në nivel rajonal kryen kontroll të plotë një herë në dy vjet në të gjitha njësitë e vetëqeverisjes vendore, si dhe kontrole tematike, sipas analizës së riskut, në përputhje me programin e kontrollit, të përcaktuar në pikën 3, të këtij vendimi.

6. Kontrolli mund të jetë i paparalajmëruar në rastet kur ka sinjalizime për abuzime ose shkelje ligjore nga subjekti përkatës.

7. Sinjalizime konsiderohen:

a) njoftimet me shkrim ose me mjete të tjera komunikimi të personave të interesuar për veprimtarinë e subjektit, pasi ky veprim të jetë vlerësuar si abuziv nga struktura përgjegjëse për pagesat e ndihmës ekonomike dhe të aftësisë së kufizuar;

b) njoftimet ose ankimet e çdo forme nga entet publike;

c) raportet specifike të gjeneruara nga sistemi.

8. Grupi i kontrollit në nivel qendror ushtron kontroll për zbatimin e legjislacionit të ndihmës ekonomike, për:

a) veprimtarinë e strukturave rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe, me përzgjedhje, të njësive të vetëqeverisjes vendore, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit të ndihmës ekonomike;

b) veprimtarinë e strukturave vendore në bashki dhe njësi administrative, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit të ndihmës ekonomike, duke kryer me përzgjedhje, sipas analizës së riskut, kontrole tematike;

c) procedurën e kryerjes së verifikimeve automatike në drejtoritë rajonale, nëpërmjet Regjistrit Elektronik Kombëtar të Ndihmës Ekonomike dhe verifikimeve manuale;

ç) procedurën e trajtimit të mospërputhjeve nga verifikuesit në drejtoritë rajonale ardhur nga ndërveprimi i sistemeve automatikisht me AKPF-në, DPT-në, ISSH-në, DPGJC-në, ASHK-në dhe në raste kur ka përgjigje nga institucionet që dërgohen manualisht;

d) refuzimet e procedurën e vendimmarrjes së drejtorive rajonale për familjet aplikuese dhe përfituese të ndihmës ekonomike;

dh) performancën e strukturave rajonale të Shërbimit Social Shtetëror në kryerjen e kontrollit të ndihmës ekonomike në njësitë e vetëqeverisjes vendore nëpërmjet:

i. cilësisë së projektraportit referuar zbatimit të hapave të përcaktuar në metodologjinë e kontrollit;

ii. ndjekjes së zbatimit të detyrave të lëna lidhur me shpërblimin e dëmit dhe raportimin 6-mujor pranë Shërbimit Social Shtetëror;

iii. analizës së riskut të kontrollit tematik në njësitë vendore.

9. Grupi i kontrollit të strukturave rajonale ushton kontroll për zbatimin e legjislacionit të ndihmës ekonomike, për:

a) veprimtarinë e strukturave vendore në bashki dhe njësi administrative, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit përkatës për ndihmën ekonomike;

b) dokumentacionin e procedurën e kryerjes së aplikimeve në Regjistrin Elektronik Kombëtar të Ndihmës Ekonomike, si dhe dokumentacionin në dosjen e përfituesit të ndihmës ekonomike;

c) dokumentacionin e kategorive përfituese të ndihmës ekonomike dhe afatin e vlefshmërisë së përfitimit, sipas legjislacionit në fuqi;

ç) kryerjen e verifikimeve social-ekonomike nga administratorët shoqërorë, afatet dhe pasqyrimin e tyre në sistem;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

d) përputhshmërinë e deklaramit të familjes përfituese me vizitën në shtëpi, të pasqyruar nga administratori shoqëror në sistem, nëpërmjet realizimit të verifikimeve social-ekonomike me përzgjedhje;

dh) familjet që kanë rezultuar me deklaram të rremë dhe afatin e përjashtimit të tyre nga përfitimi i ndihmës ekonomike, sipas legjislacionit në fuqi;

e) deklarimet 3-mujore të ndryshimit të situatës social-ekonomike të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike, duke verifikuar gjenerimin e deklaratave 3-mujore në sistem me deklaratat 3-mujore në dosjen fizike me firmat e anëtarëve madhorë;

ë) aplikimet e familjeve që kanë në përbërjen e tyre anëtar, person me aftësi të kufizuara, invalid pune apo përfitues i kategorisë “indivind” të ndihmës ekonomike;

f) procedurën e ndjekur ndërmjet bashkisë dhe postës/bankës për rakordimin dhe marrjen e informacionit për listën emërore të familjeve që nuk kanë tërhequr ndihmën ekonomike brenda afatit, si dhe ndjekjen e procesit të largimit të familjes nga përfitimi i ndihmës ekonomike;

g) përputhjen ndërmjet borderosë dhe thesarit, numrit të familjeve përfituese dhe shumave të përfitimit të ndihmës ekonomike;

gj) saktësinë e të dhënave në planifikimin e nevojave për fonde;

h) mënyrën e planifikimit të fondit të ndihmës ekonomike dhe plotësimin e të dhënave statistikore, sipas legjislacionit në fuqi;

i) procedurat e dokumentacionin e shpërndarjes së pagesave të ndihmës ekonomike për familjet që mbështeten me fondin deri në 6 (gjashtë) %, në bazë të kriterëve të miratuara nga këshilli bashkiak dhe sipas përcaktimeve të legjislacionit në fuqi;

j) dokumentacionin dhe pagesat e kompensimit të energjisë elektrike për familjet përfituese të skemës së ndihmës ekonomike.

10. Për shkelje të legjislacionit të ndihmës ekonomike dhe marrjen e masave të nevojshme për parandalimin, zbulimin, raportimin e menaxhimin e mashtimit dhe korrupsionit, mbledhja e informacionit objektiv, të besueshëm, të saktë, në mënyrë sistematike dhe në kohë reale, bëhet sipas mekanizmit të standardizuar të raportimit për monitorimin e abuzimeve dhe të korrupsionit në skemën e ndihmës ekonomike, sipas shtojcës nr. 3, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

11. Grupi i kontrollit në nivel qendror dhe rajonal ushtron kontroll për zbatimin e legjislacionit për personat me aftësi të kufizuara, për:

a) veprimtarinë e strukturave vendore në bashki dhe njësitë administrative, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit për pagesën e aftësisë së kufizuar;

b) dokumentacionin e përfitimeve të aftësisë së kufizuar në dosjen fizike të përfituesit;

c) përputhjen ndërmjet listëpagesave dhe thesarit, numrit të përfituesve dhe shumave të përfitimit të pagesës për aftësinë e kufizuar;

ç) saktësinë e të dhënave në planifikimin e nevojave për fonde;

d) mënyrën e planifikimit të fondit të pagesave të aftësisë së kufizuar, sipas legjislacionit në fuqi.

12. Për vlerësimin biopsikosocial të aftësisë së kufizuar, grupi i kontrollit në nivel qendror kontrollon zbatimin e legjislacionit, për:

a) kriteret, dokumentacionin e procedurën e kryerjes së aplikimeve në regjistrin elektronik, si dhe dokumentacionin në dosjen e përfituesit të aftësisë së kufizuar;

b) përputhshmërinë e diagnostikimit sipas kriterëve të vlerësimit të aftësisë së kufizuar me kriteret e vlerësimit biopsikosocial të aftësisë së kufizuar për të rriturit dhe fëmijët në qarqet ku aplikohet ky vlerësim;

c) kontrollin e procesit të referimit nga strukturat shëndetësore, përfshirë kontrollin e kartelës shëndetësore, përputhshmërinë e diagnozës dhe kohës së fillimit të sëmundjes me përshkrimet në formularët e referimit, referimin nëpërmjet sistemit dhe recetën elektronike;

ç) kontrollin e dosjeve fizike dhe elektronike të paraqitura për vlerësim/rivlerësim;

d) kontrollin në regjistrin analitik lidhur me regjistrimin dhe afatet e respektuara sipas akteve nënligjore;

dh) procedurën e vendimmarrjes për përfituesit e pagesës së aftësisë së kufizuar nga komisioni shumëdisplinor, në përputhje me nivelin e aftësisë së kufizuar.

13. Për vlerësimin biopsikosocial të aftësisë së kufizuar, grupi i kontrollit të strukturave rajonale ushton kontroll, për:

a) veprimtarinë e strukturave vendore në bashki dhe njësitë administrative, për përgjegjësitë për zbatimin e legjislacionit për personat me aftësi të kufizuara;

b) dokumentacionin e përfitimeve të aftësisë së kufizuar në dosjen fizike të përfituesit dhe vlefshmërinë e tij;

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

c) zbatimin e legjislacionit nga ana e administratorit shoqëror në hartimin e një plani individual të përvitshëm të shërbimeve, mbështetur në rekomandimet e komisionit shumëdisiplinor të vlerësimit;

ç) kryerjen e vizitave në mjedisin ku jeton individi, jo më pak se një herë në tre muaj;

dh) përputhjen ndërmjet listëpagesave dhe thesarit, numrit të përfituesve dhe të shumave të përfitimit të pagesës për aftësinë e kufizuar, duke iu referuar edhe Regjistrat Elektronik Kombëtar të Aftësisë së Kufizuar.

14. Grupi i kontrollit harton projektraportin për kontrollin e kryer dhe një kopje ia dorëzon subjektit të kontrolluar, i cili, brenda 10 (dhjetë) ditëve pune, i paraqet subjektit kontrollues vërejtjet apo kundërshtitë, nëse ka, të argumentuara me dokumentacionin përkatës.

15. Raporti përfundimtar i kontrollit bëhet nga grupi i kontrollit, i cili vlerëson vërejtjet apo kundërshtitë e subjektit të kontrolluar dhe jep argumentet përkatëse në raport.

16. Titullari i institucionit ia paraqet raportin përfundimtar:

a) kryetarit të bashkisë;

b) prefektit të qarkut;

c) drejtorit të përgjithshëm të Shërbimit Social Shtetëror;

ç) drejtorit rajonal të Shërbimit Social Shtetëror;

d) drejtorit rajonal të Operatorit të Shërbimit të Kujdesit Shëndetësor, për kontrollet e ushtruara sipas pikës 12, të këtij vendimi; dhe

dh) drejtorit të përgjithshëm të Operatorit të Shërbimit të Kujdesit Shëndetësor.

17. Në raportin përfundimtar evidentohen të gjitha shkeljet e konstatuara nga strukturat përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit të asistencës sociale për ndihmën ekonomike dhe pagesat e aftësisë së kufizuar, propozimet përkatëse për përmirësimin e gjendjes dhe masat për personat përgjegjës, si më poshtë vijon:

a) Masë disiplinore për shkelje nga strukturat rajonale të shërbimit social, struktura përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki, administratori shoqëror pranë njësisë së vetëqeverisjes vendore, mjekët e familjes dhe mjekët specialistë;

b) Gjobë, nga 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë, në rastet kur vërehet që shkeljet janë kryer në mënyrë të përsëritur;

c) Shpërbimin e dëmit nga administratori shoqëror dhe/ose familja dhe/ose punonjësi i strukturës rajonale të Shërbimit Social Shtetëror dhe/ose mjeku i familjes/specialist, nëse konstatohet se është shkaktuar dëm ekonomik;

ç) Kallëzim penal, në rast se dyshohet se janë konsumuar elementet e veprës penale.

18. Vendimi nr. 566, datë 29.9.2018, i Këshillit të Ministrave, “Për procedurat e kryerjes së kontrollit të veprimtarisë e të zbatimit të legjislacionit për ndihmën ekonomike dhe aftësinë e kufizuar në strukturat e varësisë së shërbimit social shtetëror dhe pranë njësive të vetëqeverisjes vendore”, shfuqizohet.

19. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Shërbimi Social Shtetëror, Operatori i Shërbimit të Kujdesit Shëndetësor dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR

Erion Braçe

(Shtojcat bashkëlidhur vendimit gjenden në linkun: <https://qbs.gov.al/eli/vendim/2021/10/20/617/f584720f-64e1-4737-8dca-b503bf741caf>)

VENDIM
Nr. 280, datë 29.4.2022

PËR PËRCAKTIMIN E RREGULLAVE DHE KRITEREVE TË DETAJUARA PËR KUSHTET TEKNIKE, SIGURINË, PËRSHTATSHMËRINË DHE AKSESUESHMËRINË NGA PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA, QË DUHET TË PLOTËSOJNË NDËRTESAT E INSTITUCIONEVE TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE¹

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 2, të nenit 32, të ligjit nr. 81/2020, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, me propozimin e ministrit të Drejtësisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Objekti

Objekt i këtij vendimi është përcaktimi i rregullave dhe kriterëve të detajuar për kushtet teknike dhe sigurinë, që duhet të plotësojnë ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale, si dhe kriteret për përshtatshmërinë dhe aksesueshmërinë e tyre nga personat me aftësi të kufizuara.

Neni 2
Qëllimi

Ky projektvendim ka për qëllim përcaktimin e rregullave bazë mbi të cilat projektohen, ndërtohen ose rikonstruktohen institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale, në kuadër të unifikimit të kushteve teknike dhe sigurisë, si dhe eliminimit të pengesave të cilat përbëjnë burim vështirësish për lëvizjen e personave me aftësi të kufizuara.

Neni 3
Fusha e zbatimit

Rregullat dhe kriteret e përcaktuara në këtë vendim zbatohen për institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale të cilat projektohen, ndërtohen ose rikonstruktohen.

Neni 4
Përkufizime

Në kuptim të këtij vendimi, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. **“Aksesueshmëri”**, mënjanimi i pengesave të të gjitha llojeve.
2. **“Pengesë”**, janë:
 - a) pengesat fizike si burim vështirësish për lëvizjen e personave me aftësi të kufizuara dhe në mënyrë të veçantë të personave që, për çfarëdolloj arsyeje, kanë një aftësi lëvizëse të kufizuar të përhershme ose të përkohshme;
 - b) pengesat që kufizojnë ose pengojnë personat në përdorimin komod dhe të sigurt të hapësirave dhe pajisjeve të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale;
 - c) mungesat e mjeteve dhe sinjalizimeve që lejojnë orientimin apo njohjen e vendeve dhe të burimeve të rrezikut nga personat me aftësi të kufizuara dhe, në veçanti, për personat me shikim apo dëgjim të kufizuar.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 67. Tiranë, 2022. f. 8550

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. **“Personat me aftësi të kufizuara”**, personat me kufizim të aftësive në lëvizje, si pasojë e dëmtimeve afatgjata fizike, mendore, intelektuale apo shqisore dhe personat me shikim apo dëgjim të kufizuar të cilët në ndërveprim me pengesa të ndryshme pengohen në pjesëmarrjen e tyre efektive në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale, në pozita të barabarta me të tjerët.

KREU II

RREGULLAT DHE KRITERET PËR KUSHTET TEKNIKE QË DUHET TË PLOTËSOJË INSTITUCIONI I EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE

Neni 5

Ndërtesat e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale

Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale përmbush elementet e mëposhtme:

- a) ndërtesat kanë një ndarje të qartë të hapësirave të ndryshme funksionale për arsye të brendshme sigurie dhe teknike. Ndërtesat ose pjesët e ndërtesave projektohen dhe strukturoren duke shmangur hapësirat për të cilat nuk mundësohet pamje e plotë;
- b) muri rrethues ndërtohet me shtresë betoni, të përforcuar me skarë hekuri;
- c) fasadat e mureve dhe ndërtesave ndërtohen me material të rrëshqitshëm;
- ç) çatia mbulohet me një shtresë betoni shtesë, të përforcuar me hekur;
- d) pozicionimi i vendosjes së mjediseve të fjetjes së të burgosurve shmang shikimin e drejtpërdrejtë nga dritaret e mjediseve të administratës së institucionit dhe të ndërtesave përreth;
- dh) pozicionimi i dritareve dhe mjediseve të ajrimit duhet të shmangë përpjekjet e të burgosurve për t'u ngjitur në fasadat e ndërtesës;
- e) kanalet pajisen me vida sigurie ose bllokime të çdo lloji tjetër dhe nuk duhet të shërbejnë si rrugë arratisjeje apo për futjen dhe nxjerrjen e sendeve të ndryshme.

Neni 6

Hapësira e jashtme

1. Jashtë ndërtesave të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale krijohen hapësira me të cilat lidhet ndërtesa e mjediseve të fjetjes. Hapësira e jashtme e institucionit nuk është e vërtetueshme nga shikimi i qytetarëve dhe e anasjella.
2. Hapësira e jashtme vendoset në afërsi të mjediseve të fjetjes të të burgosurve.
3. Në hapësirat e jashtme improvizohen ambiente sportive funksionale dhe lehtësisht të kontrollueshme nga personeli i sigurisë.

Neni 7

Kriteret teknike të ndërtesës

1. Ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale përmbushin të gjitha kriteret e përcaktuara në shtojcën nr. 1, që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij, si dhe legjislationin në fuqi për kërkesat minimale të performancës së energjisë së ndërtesave dhe elementeve të tyre.
2. Veshjet me xhama vertikale dhe horizontale, të cilat janë të ekspozuara ndaj diellit, kombinohen me një mbrojtje të jashtme ndaj diellit. Me qëllim reduktimit struktural ndaj mbingrohjes vendoset një mbrojtje e jashtme fleksibël kundër diellit.
3. Për përthithjen e zhurmave të komponentëve të jashtëm dhe për zgjatjen ekuivalente të reduktimit të saj përdoren materiale të cilat mundësojnë eliminimin e zhurmave dhe temperaturave.
4. Dyshemetë shtrohen me pllaka me material *grez-porcelanat*. Në zona të veçanta, dyshemeja shtrohet me beton të lëmuar.

Neni 8

Elementet teknike dhe funksionale të regjimit të jashtëm

1. Elementet teknike dhe funksionale të regjimit të jashtëm janë, si më poshtë vijon:

- a) muri rrethues është i ndërtuar me përforcime betoni me hekur, i pakalueshëm në mënyrë direkte, është

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

me lartësi 5 - 6 m dhe me gjerësi 1 metër e cila në pjesën e sipërme mundëson kalimin dhe lëvizjen e punonjësve të Policisë së Burgjeve;

b) hapësira jashtë murit rrethues është me distancë 5 m;

c) rrethimi perimetrik i pajisur me rrjetë teli me gjemba i vendosur në brendësi dhe paralel me murin rrethues me lartësi 4.5 m.

2. Rrjeta e telit me gjemba ndërtohet me kthesa të vogla, që mundëson shikimin dhe është i kontrollueshëm me vendosjen e detektorëve të lëvizjes. Hapësira ndërmjet murit rrethues dhe rrethimit perimetrik është sa më e vogël e mundshme për të mundësuar kalimin për qëllime mirëmbajtjeje.

3. Në murin rrethues vendosen vendshërbimet për punonjësit e Policisë së Burgjeve me lartësi deri në 2.4 – 2.6 metra nga pjesa e sipërme e murit, të mbrojtura me vetrata me xham antiplumb. Vendshërbimi siguron shikueshmëri në 360°.

4. Porta hyrëse në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale ndahet në dy pjesë të ndara nga njëra-tjetra ku një pjesë shërben për hyrjen dhe daljen e personave dhe një pjesë për hyrjen ose daljen e automjeteve.

Neni 9

Ndarja e mjediseve

1. Ndarja e mjediseve të institucionit, emërtimi dhe vlerësimi që zë secili prej tyre janë sipas shtojcës nr. 2, që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.

2. Ndërtesat e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale ndërtohen të ndara nga pjesa e jashtme me një distancë të paktën 10 metra nga muri perimetrik.

Neni 10

Regjimi i brendshëm

1. Mjediset e fjetjes lidhen mes tyre me korridore të përbashkëta. Korridoret kanë hapësira të mjaftueshme për lëvizjen drejt mjediseve të tjera të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale. Gjerësia e korridoreve është jo më pak se 2.6 metra.

2. Muret e mjediseve të fjetjes ndërtohen me material betoni dhe hekuri.

3. Hapësira e brendshme e mjediseve të fjetjes është në çdo rast jo më pak se 9 m³ (metër kub).

4. Për sa është e mundur, shmanget vendosja e dritareve në pjesën veriore të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale. Hapësira e dritareve është jo më pak se 160x150 centimetra dhe pajiset me xham antivandalë. Elementet e dritares janë të paçmontueshme.

5. Dyert e mjediseve të fjetjes janë prej materiali hekuri me çelësa të posaçëm sigurie dhe skarë hekuri. Dyert janë të blinduara dhe pajisen me dritare të vogël me xham antivandal, me përmasa 22x26 centimetra, si dhe një hapje tjetër me përmasa të njëjta për kalimin e ushqimit.

6. Skarat metalike të dritareve dhe dyerve janë me hekur/çelik, me diametër jo më të vogël se 22 milimetra, kombinuar me shirita metalikë me profil jo më të vogël se 12x12 milimetra.

7. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale pajiset me ashensor i cili përshkruan të gjitha katet e ndërtesës. Ashensori ka përmasa për lëvizjen e 8 (tetë) personave dhe mundëson mbajtjen e barelës së shërbimeve shëndetësore.

Neni 11

Mjediset e fjetjes

1. Mjediset e fjetjes pajisen me tualet të ndarë nga mjediset e tjera të qëndrimit. Dera e tualetit vendoset në pozicion të tillë që të mos pengojë pamjen e brendshme të mjedisit të fjetjes kur kontrollohet nga punonjësit e Policisë së Burgjeve.

2. Ndriçuesit në mjediset e fjetjes janë inkandeshentë dhe antivandalë. Mjedisi pajiset me rrjet të përshtatshëm prizash dhe spinash.

3. Në varësi të kapacitetit të institucionit të sigurisë së lartë, një numër i caktuar mjedisesh fjetjeje përshtaten për zbatimin e regjimit të posaçëm sipas rregullave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të burgosurve dhe rregulloren e përgjithshme të burgjeve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 12

Shërbimet e kujdesit shëndetësor dhe ekzaminimet

1. Shërbimi shëndetësor ofrohet në një mjedis të përshtatshëm brenda institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale për të mundësuar ofrimin sa më të shpejtë të tij.
2. Mjediset, standardet dhe mjetet e shërbimeve shëndetësore në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale përcaktohen në shtojcën nr. 3, që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.
3. Në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale krijohen edhe mjedise të posaçme për kryerjen e ekzaminimeve dhe konsultave. Këto mjedise aksesohen nga të burgosurit në rrugë të ndryshme nga kalimi për në mjediset e fjetjes.
4. Dhomat e konsultës pajisen me EDP.

Neni 13

Mjediset për aktivitete fizike e sportive

1. Mjediset për aktivitete fizike e sportive vendosen në ambiente të mbyllura. Dyshemeja e këtyre mjedisve është elastike dhe kur është e nevojshme mundëson instalimin e pajisjeve të ndryshme sportive.
2. Mjediset për aktivitete fizike e sportive kanë 1 (një) hyrje dhe dalje shtesë.

Neni 14

Mjediset e qëndrimit dhe veprimtarive të përbashkëta

Në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale krijohet një mjedis i mbyllur i përbashkët qëndrimi dhe për kryerjen e veprimtarive të përbashkëta të riteve fetare, zhvillimin e mbledhjeve, si dhe kryerjen e veprimtarive të tjera të lejuara.

Neni 15

Mjediset për kryerjen e vizitave

1. Mjediset për kryerjen e vizitave janë të ndara nga mjediset e fjetjes dhe nuk lejojnë kalimin e vizitorëve në mjediset e fjetjes dhe as kalimin e të burgosurve nga dhoma e vizitave në ambientet e jashtme.
2. Korridoret e kalimit të vizitorëve janë gjithashtu të ndara nga korridoret e kalimit të të burgosurve në mjediset e fjetjes.
3. Mjediset e posaçme për kryerjen e vizitave janë në afërsi të hyrje-daljes së institucionit. Në hyrje instalohen detektorë metali dhe krijohen dhomat e kontrollit me qëllim ndalimin e futjes së sendeve të ndaluara në institucion.
4. Ndarja ndërmjet vizitorëve dhe të burgosurve në mjedisin e posaçëm për kryerjen e vizitave bëhet me xham dhe komunikimi realizohet me anë të pajisjeve telefonike të instaluar nga të dyja anët.
5. Pajisjet telefonike vendosen në raport me kapacitetin e institucionit, por, në çdo rast, jo më pak se 8 (tetë) poste telefonike. Kabllot lidhës vendosen brenda tubave metalikë.
6. Mjediset e takimeve speciale ndërtohen sipas kriterëve të mjedisve të fjetjes.

Neni 16

Mjediset e punës

1. Mjediset e punës në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale krijohen, për aq sa është e mundur, në ndërtesa të ndara nga ndërtesat ku ndodhen mjediset e fjetjes.
2. Kushtet dhe kriteret për krijimin e mjedisve të punës përshtaten sipas kërkesave të llojit të punës dhe parashikimeve të legjislacioni në fuqi që rregullon marrëdhëniet e punës.
3. Mjedisi i punës pajiset me instalime elektrike të mjaftueshme për të mundësuar lidhjen e pajisjeve të punës.
4. Në mjedisin e punës krijohet një hapësirë e posaçme për magazinimin e materialeve dhe mjeteve të punës.
5. Në hyrje dhe dalje vendosen detektorë metali me qëllim kontrollin e të burgosurve.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 17

Kuzhina dhe mjedisi i ngrënies

1. Mjedisi i ngrënies së institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale vendoset në afërsi të mjediseve të fjetjes, duke krijuar lidhje të drejtpërdrejtë me korridor.
2. Mjedisi i ngrënies lidhet, gjithashtu, drejtpërdrejt me kuzhinën, në të cilën ka akses vetëm personeli i institucionit dhe të burgosurit të punësuar në kuzhinë.
3. Kuzhina ka hapësirë të mjaftueshme për të vendosur pajisjet e kuzhinës dhe të ngrënies, si dhe produktet ushqimore, në raport me kapacitetet e institucionit.

Neni 18

Mjediset e administratës

Mjediset e administratës së institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale vendosen pranë hyrje-daljes së institucionit. Hapësirat e këtyre mjediseve krijohen duke mbajtur në konsideratë kapacitetin e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, numrin e punonjësve dhe veprimtaritë e tyre.

Neni 19

Mjediset e furnizimit dhe mjediset ekonomike

Mjediset e furnizimit dhe mjediset ekonomike aksesohen nga hyrja kryesore e institucionit. Hapësirat e sheshit dhe të rrugëve të kalimit duhet të jenë të tilla që të marrin parasysh mundësinë e lëvizjes së automjeteve me përmasa të mëdha. Sipërfaqja e shesheve dhe rrugëve të kalimit është e shtruar me asfalt.

KREU III

VLERAT E IDENTIFIKIMIT FIZIK

Neni 20

Kriteret për reduktimin e zhurmave

1. Muret e mjediseve të institucionit të ekzekutimeve penale, veçanërisht mjediset e përbashkëta të kohës së lirë, vishen me shtresa të posaçme për reduktimin e zhurmave dhe përmirësimin e akustikës. Veshja me shtresa e këtyre ambienteve bëhet e tillë që rikthimi i zërit dhe niveli i reduktimit të zhurmës të arrijnë maksimumin e lejueshëm.
2. Në zonat e lëvizjes mund të jetë një shtresë më pak ose të përdoren panele me karton, në mënyrë që të arrihet mjaftueshëm ulja e nivelit të zhurmës. Gjithashtu, mund të krijohen zonat e nevojshme për përthithjen e zhurmës. Koha e llogaritur nuk duhet t'i kalojë 1.5 sekonda.
3. Në mjediset, ku zhvillohen klasa mësimore, koha e kthimit të zërit është 0.7 sipas frekuencës së mesme prej 500 Hz 0.9 sekondash.
4. Mjediset e aktiviteteve fizike dhe sportive përfshijnë masa për reduktimin e nivelit të zhurmës nëpërmjet veshjes së mureve me shtresa.

Neni 21

Pajisjet teknike dhe elektrike

1. Furnizimi i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale me energji elektrike bëhet me anë të një rrjeti kryesor me një linjë furnizimi 20 kw dhe një burimi dytësor. Me qëllim sigurimin me energji elektrike në situata të veçanta, instalohet edhe një transformator dhe gjenerator rezervë.
2. Në rastin e mungesës së energjisë elektrike nga linja kryesore vendoset gjeneratori i emergjencës për mbajtjen në punë të pajisjeve më të nevojshme në objekt dhe merret parasysh një rezervë prej 50%.
3. Pajisjet për sigurinë në institucion lidhen në çdo rast edhe me rrjetin e furnizimit në rastet e emergjencës, veçanërisht serverat, për pajisjet e alarmit dhe të videokamerave, sistemet e hyrjes dhe të daljes etj.
4. Instalimet që kryhen në objekt bëhen duke i futur në brendësi të murit në mënyrë që të mos lejohen manipulimet.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

5. Për të siguruar lehtësi në përdorimin dhe menaxhimin e mëvonshëm të këtyre sistemeve bëhen shënime dhe lihen gjurmë në rrugët e shtrimit dhe instalimit, në mënyrë që të jenë të evidentueshme kur të kryhen punime ose riparime të defekteve.

6. Pajisjet e ndriçimit vendosen sipas standardeve ndërkombëtare. Sipas përkatësisë dhe destinacionit të mjedisit, duhet të aplikohen vlerat e ndriçimit sipas shtojcës nr. 4, që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.

7. Në ndërtesa instalohet rrjeti i tokëzimit dhe mbrojtjes nga rrufetë.

8. Ndërtesa pajisjet me një pajisje automatike për të treguar zonën e zjarrit.

9. Për mjediset e fjetjes, zonat e lëvizjes në ajër të pastër (sheshet e ajrimit) dhe zona të tjera të përgjithshme vendoset një pajisje fonie me anë të së cilës mund të komunikohet nga çdo zyrë e administratës së institucionit që ka si detyrë komunikimin me të burgosurit.

10. Me qëllim lidhjen me sinjale radioje dhe televizione, vendosen antena qendrore me anë të të cilave dërgohen sinjale në mjediset e fjetjes dhe në mjediset e tjera ku është e nevojshme, si dhe vendoset një pajisje satelitore nëpërmjet së cilës të merren edhe stacionet digjitale të radios dhe televizionit në mënyrë qendrore.

11. Për realizimin e rrjetit të IT-së për postet e punës individuale, kabloja është “kablo rrjeti informatik kategoria e 7-të” (UTP ose CTP). Nëpërmjet ngjyrave përcaktohet priza e fuqisë dhe priza e UP, modul telefoni dhe modul interneti.

12. Furnizimi i pajisjeve teknologjike të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale dhe pajisjet e dispozimit disenjohen në mënyrë të sigurt dhe ekonomike, duke mbajtur parasysht parametrat e paraqitur në shtojcën nr. 5, që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.

Neni 22

Instalimet e sistemit të ngrohjes dhe ventilimit

1. Sistemi i ngrohjes së institucionit të ekzekutimit të vendimit penal realizohet me ngrohje qendrore me kaldajë me gaz, me naftë dhe me panele diellore në kombinim dhe me pompa nxehtësie.

2. Sistemi i tubacioneve izolohet në mënyrë të plotë dhe shpërndarja e tyre në zona të dukshme mbulohet me veshje alumini.

3. Ventilimi është i ndarë nga sistemi i ngrohjes. Ventilatorët shoqërohen me absorbues zhurme dhe kontrollues për volumin e ventilimit.

4. Në instalimet e rrjetit të ujit vendosen pajisje për përpunimin e tij.

Neni 23

Rrjeti kompjuterik dhe serverat

1. Rrjeti kompjuterik përdoret nga rrjeti telefonik i brendshëm IP, sistemi i kamerave IP, kompjuterat dhe printerat e rrjetit.

2. Kabllot dhe fibra optike për ndërtimin e rrjetit bëhen sipas standardeve të shtresave të rrjetit *access layer*, *distribution layer*, *core layer*.

3. Pajisjet lidhëse të rrjetit *switch* dhe *router* kanë specifikat sipas shtresës së rrjetit ku ato përdoren.

4. Sasia dhe shpërndarja e rrjetit kompjuterik në zyra bëhet sipas numrit të punonjësve.

5. Materialet që përdoren për ndërtimin e rrjetit janë kablo *Ethernet Cat 5e*, fibër optike *patch panel*, *patch cord*, *patch guidë*, *rack* për rrjetin etj.

6. Kabllot e furnizimit me energji janë rezistente kundër zjarrit.

7. Serverat përdoren për ngritjen e *domain controller*, sistemit të kartelave të të dënuarve dhe sistemin antivirus.

8. Kapacitetet dhe specifikimet teknike të serverave janë jo më të vjetra se një 1 (vit) nga data e instalimit dhe e vënies në eficiencë të këtyre pajisjeve.

KREU IV

**RREGULLAT DHE KRITERET PËR KUSHTET E SIGURISË QË DUHET TË PLOTËSOJNË
INSTITUCIONET E EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE**

Neni 24

Siguria e jashtme e institucionit

1. Siguria e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale garantohej nga punonjësit e Policisë së Burgjeve.
2. Hapësira e jashtme e institucionit komandohet nga punonjësit e Policisë së Burgjeve, e konsideruar si zona e sigurisë. Madhësia e zonës së sigurisë varet nga madhësia e institucionit dhe niveli i tij i sigurisë. Kjo zonë vendoset si një njësi strukturore e pavarur nga ndërtesat e tjera ose si njësi e posaçme e tyre.
3. Punonjësit e Policisë së Burgjeve garantojnë sigurinë në institucion edhe nëpërmjet vendrojave. Kabina e punonjësit të Policisë së Burgjeve në portën hyrëse të institucionit pozicionohet në mënyrë që të ketë shikueshmëri të qartë të murit të jashtëm rrethues dhe pjesës së brendshme të institucionit. Për lehtësi të kontrollit, punonjësi i Policisë së Burgjeve ka akses shikimi në monitor për kamerat e jashtme të institucionit. Dritaret e kabinës së punonjësit të Policisë së Burgjeve janë të pajisura me veshje antiplumb dhe, nëse është e nevojshme, ka mbështjellje me skara hekuri.
4. Madhësia e kabinave është e përshtatshme për qëndrimin e punonjësit të Policisë së Burgjeve dhe vendosjen e monitorëve.
5. Dhomat e zhveshjes për personelin janë në afërsi të hyrje-daljes së institucionit.

Neni 25

Monitorimi i institucionit

1. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale, me përjashtim të mjediseve të fjetjes, tualeteve, ambienteve ku ofrohen shërbimet e kujdesit shëndetësor dhe ekzaminimet, si dhe ambienteve të punës së administratës, mbikëqyren me videokamera. Të gjitha kamerat kryejnë regjistrime në formë digjitale dhe kontrollohen nga qendrat e kontrollit me monitor.
2. Në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale krijohet dhoma e serverave ku instalohen pajisjet kryesore të menaxhimit të të gjitha sistemeve të sigurisë e të teknologjisë së informacionit të institucionit.
3. Për arsye sigurie dhoma e serverave ndërtohet në mjediset e ndërtesës së administratës së institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale. Dhoma e serverave vendoset jashtë regjimit të brendshëm dhe është e paaksesueshme nga të burgosurit.
4. Standardet e ndërtimit të dhomës së serverave janë sipas rregullave të përcaktuara nga institucioni përgjegjës për kontrollin e shoqërisë së informacionit.

Neni 26

Kushtet e sigurisë nga zjarri

1. Në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale sigurohen mjete të përshtatshme dhe masa për mbrojtjen nga zjarri, nëpërmjet instalimit të alarmit të detektorëve të zjarrit dhe një linje fikse të thatë me hidrantë muri për gradët korrespondues të zjarrit.
2. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale në ambientet e brendshme pajiset me kaseta hidranti për mbrojtjen nga zjarri.
3. Ndërtesat e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale pajisen gjithashtu me rrufepritëse.
4. Monitorimi i sistemit të detektorëve të zjarrit bëhet nga operatorët në sallën e monitorimit.
5. Projekti për mbrojtjen nga zjarri përmban instalimin e plotë të rrjetit të mbrojtjes nga zjarri me hidrantë uji brenda dhe jashtë, si dhe pajisjen e objektit me mjete për shuarjen e zjarrit, si fikës zjarri të instaluar në mure dhe kaseta me mjete të tjera për shuarjen e tij.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 27

Siguria e të burgosurve në institucion

1. Siguria e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale bëhet sipas kritereve të caktuara në nenin 8, të këtij vendimi.
2. Pajisjet teknologjike të sigurisë shërbejnë për të parandaluar arratisjen e të burgosurve ose ndalimin e personave që hyjnë në mbështetje të të burgosurve.
3. Pajisjet garantojnë mbrojtjen e punonjësve të Policisë së Burgjeve, nëpërmjet zbulimit, sa më shpejt që të jetë e mundur, të sulmeve që mund të ndërmarrin të burgosurit mbi ta ose ndaj të burgosurve të tjerë.
4. Për të mundësuar një mbikëqyrje sa më mirë të ambienteve brenda dhe jashtë ndërtesave, instalohen pajisje të përshtatshme ndriçimi, të cilat shërbejnë për të kryer aktivitetin e përgjithshëm dhe aktivitetet në hapësirat e lëvizjes së jashtme. Ndriçuesit vendosen në lartësinë e duhur dhe me ndriçimin e duhur për të mundësuar qartësi shikimi.
5. Për ndriçimin e hapësirave të oborreve të brendshme vendosen shtylla me disa pika ndriçimi.
6. Në fasadat e jashtme të ndërtesave instalohen drita me fuqi të ulët, të cilat mundësojnë mbikëqyrjen me kamera. Këto drita vendosen në mënyrë të tillë që të sigurohet një qartësi sa më e mirë për kamerat dhe monitorët e videokamerave.
7. Për të sinjalizuar lëvizjen dhe lokalizimin e personave, si shtesë e ndriçimit të zakonshëm dhe ndriçimit të jashtëm përdoren dritat e alarmit me halogjen.
8. Hapësira nga muri perimetrik deri të muret e ndërtesave mbikëqyret nëpërmjet detektimit të lëvizjes me anë të vlerësimit të figurës me videodiferencim.
9. Fasadat e ndërtesës së burgimit vëzhgohen nga videokamera, të cilat janë të montuara dhe të rregulluara me lëvizje në mënyrë të shpejtë dhe që tregojnë objekte veçanërisht intensive.
10. Hapësirat jashtë murit të sigurisë mbikëqyren nëpërmjet një fijezi automatik që sinjalizon lëvizjet.
11. Zonat e brendshme bllokohen me dyer që mbyllen me kyçe të automatizuara.

Neni 28

Kriteret teknike të sistemeve të sigurisë

1. Kamerat e jashtme të rrotullueshme kontrollojnë gjithë territorin e burgjeve, janë I.P. kamera, antivandale, ditë-natë, WDR, min 2 Mp, dhe punojnë në kushtet ekstreme të mjedisit.
2. Kamerat mbulojnë të gjithë ambientin e jashtëm dhe të brendshëm ku kryhen aktivitete gjatë veprimtarisë në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale.
3. Softi i regjistrimit është i sigurisë së lartë me certifikatë për mospërpunim figure. Koha e regjistrimit është minimumi 3 (tre) muaj.
4. Salla e monitorimit krijohet në varësi të kapacitetit të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, por, në çdo rast, jo më pak se 8 monitorë 52".
5. Sistemi ka pavarësi nga rrjeti për të paktën 12 orë.
6. Pajisjet e regjistrimit janë në një *ruck*.
7. Telefonia e brendshme është I.P. Telefoni është i përshtatshëm për përdorim në minimum nga 200 numra.
8. Sistemi i telefonisë I.P. integrohet me sistemet e rrjetit kompjuterik dhe atë të kamerave në institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale.

Neni 29

Pajisjet bllokuese

1. Në të gjithë hapësirën e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale instalohen aparatura dhe pajisje për bllokimin e të gjitha komunikimeve telefonike nëpërmjet çfarëdolloj aparati celular dhe satelitor.
2. Pajisjet bllokuese punojnë në mënyrë të pandërprerë. Pajisjet janë me ushqim 220 V AC dhe ushqim 12 ose 24 v DC. Ato janë pajisura me bateri të brendshme dhe aksesorët përkatës për të siguruar një vazhdimësi në punë për një interval kohor prej minimumi 6 orë në rastet e ndërprerjes së energjisë elektrike nga rrjeti i furnizimit të burgut.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

3. Pajisjet bllokuese nuk interferojnë ose ndikojnë në punën e pajisjeve dhe aparaturave të sistemit të komunikimit RF, të sistemit të monitorimit me kamera dhe rrjetit të kompjuterave apo në punën normale të aparaturave elektromjekësore të instaluar në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale.

4. Pajisjet bllokuese nuk interferojnë ose bllokojnë komunikimet telefonike celulare dhe RF në objektet shtetërore dhe banesat civile, të cilat mund të jenë pranë territorit të burgjeve.

5. Pajisjet bllokuese dhe antenat rrezatuese instalohen në vende që lejojnë kryerjen e funksionit optimal të tyre dhe nuk dëmtojnë me rrezatime RF personelin e shërbimeve, punonjësit dhe personat që kryejnë dënimin në burg.

Neni 30

Sistemi i mbrojtjes perimetrike

Në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale instalohet:

- a) sistem alarmi me sensor, i shtrirë në gardhin rrethues për të zbuluar çdo kontakt të mundshëm;
- b) sistem me sensor të shtrirë në tokë për lëvizjet sizmike për të zbuluar lëvizjet dhe kanalet nëntokësore;
- c) sistem *shock* i vendosur mbi gardhin e murit perimetrik;
- ç) sistemi me infra për lartësitë.

Neni 31

Sistemi i komunikimit me radio

1. Sistemi i komunikimit me radio për punonjësit e Policisë së Burgjeve krijohet nëpërmjet një *trunk*-u digjital *multisite* me 4 kanale.

2. Të gjitha shërbimet kanë radiostacione dhe çdo punonjës pajiset me radio dore.

3. Radiot e dorës kanë GPS të inkorporuar:

- a) me *software* me hartën digjitale të Shqipërisë dhe për GPS dhe DATA;
- b) me *software* për *Multi Site Trunk Network*;
- c) me *software FleetSync AVL & Dispatch Messaging Software*, (AVL – *Automatic Vehicle location*);
- ç) sistemin e telefonisë I.P.

KREU V

RREGULLAT DHE KRITERET PËR PËRSHTATSHMËRINË DHE AKSESUESHMËRINË E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUAR

Neni 32

Ndërtesat e institucioneve

1. Të burgosurve me aftësi të kufizuara u garantohen të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, trajtimi pa diskriminim i çdo forme për shkak të aftësisë së kufizuar, duke plotësuar nevojat specifike për aftësimin dhe riaftësimin e tyre, duke mbajtur parasysh standardet e legjislacionit në fuqi për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara.

2. Në raport me kapacitetin e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, një numër i caktuar mjediesh fjetjeje përshtaten për të burgosurit me aftësi të kufizuar, si dhe krijohen lehtësi për aksesimin dhe përshtatshmërinë e tyre gjatë ekzekutimit të vendimeve penale.

3. Për të burgosurit me probleme të shëndetit mendor, për të cilët gjykata ka vendosur zbatimin e masave mjekësore të detyrueshme, ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale janë të posaçme, me qëllim akomodimin e kësaj kategorie të burgosurish, në përputhje me legjislacionin në fuqi për shëndetin mendor.

4. Gjatë projektimit dhe ndërtimit të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale apo rikonstruktimit të tyre, sipas legjislacionit në fuqi, aplikohen zgjidhje teknike për eliminimin e barrierave penguese për personat me aftësi të kufizuara, me qëllim mosdiskriminimin dhe sigurimin e lëvizjes pa pengesa dhe qëndrim të barabartë në këto ambiente me personat e tjerë.

5. Ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale duhet të plotësojnë elemente teknike për të mundësuar aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuar në të gjitha ambientet e ndërtesës dhe për të

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

përdorur të gjitha shërbimet që ofron institucioni, duke mbajtur në konsideratë përdorimin e krevateve, vendeve ulëse, shkallëve, shërbimet e higjienës, aksesin në vendin e ngrënies, aksesin në ambientet e takimeve, në ambientet e ajrimit si dhe çdo ambient tjetër pune, argëtimi apo mësimi.

6. Ndërtesat e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale duhet të plotësojnë elementet e mëposhtme:

a) dyert e hyrjes së çdo ndërtese janë lehtësisht të manovrueshme, ku lloji dhe hapësirat e tyre lejojnë kalimin me lehtësi të personave me aftësi të kufizuara;

b) pragu i derës, përpara dhe pas saj, vendoset në të njëjtin nivel me sipërfaqet e ambienteve. Ndryshimi i nivelit lidhur me madhësinë e derës së hyrjes të një ndërtese ose në ndërhyrjet në rikonstruksion nuk duhet të pengojë kalimin e një personi me aftësi të kufizuara;

c) përmasat e hapësirës para dhe pas derës lejojnë manovrat që kryhen me karrige me rrota. Hapësira duhet të mundësojë hapjen e derës nga të dyja anët e përdorimit;

ç) në ambientet e përbashkëta dyshemetë janë të sheshta dhe jorrëshqitëse;

d) ndryshimet e nivelit kapërcehen nëpërmjet platformave të pjerrëta, të përshtatura në mënyrë të tillë që të mos krijojnë pengesa për kalimin e personave me aftësi të kufizuara;

dh) pajisjet e palëvizshme në njësitë e ambientit duhet të vendosen në mënyrë të tillë që të lejojnë kalimin e personave me aftësi të kufizuara si dhe përdorimin me lehtësi të karrocave me rrota ose mjeteve ndihmëse. Duhet t'u jepet përparësi përdorimit të pajisjeve me material joprerës dhe pa kënde të mprehta;

e) në shkallët e ndërtesës montohen edhe kangjella mbajtëse për të lehtësuar përdorimin e shkallëve nga personat që kanë vështirësi në lëvizje;

ë) shërbimet higjienike duhet të garantojnë, nëpërmjet hapësirave të llogaritura, manovrimet e nevojshme të një karrigeje me rrota, për përdorimin e pajisjeve sanitare, në veçanti:

i. hapësira e nevojshme për afrimin anësor të karriges me rrota te WC-ja, bideja, dushi;

ii. hapësira e nevojshme për afrimin ballor të karriges me rrota te lavamani;

iii. vendosja e një mbajtëseje të përshtatshme dhe e një zileje emergjence e vendosur afër WC-së dhe dushit;

f) gjerësia e rampave të pjerrëta dhe e sheshpushimeve duhet të lejojë kalimin në të njëjtën kohë të dy personave ose kalimin horizontal të një barele, me një pjerrësi maksimumi 15% përgjatë boshtit gjatësor;

g) gjatësia e rampës së pjerrët duhet të jetë e kufizuar, në të kundërt ajo duhet të ndërpritet me një sheshpushim. Rampat e shkallëve duhet të jenë lehtësisht të perceptueshme edhe nga personat me kufizime në shikim dhe dëgjim.

Neni 33

Sinjalistika

1. Në ambientet e institucionit vendoset një sistem shenjash që tregojnë aktivitetet kryesore që zhvillohen dhe rrugët e nevojshme për t'i arritur.

2. Për të burgosurit me vështirësi në shikim vendosen pajisje zanore për treguesit e dhënë ose tabela qendrore të shkruara me alfabetin *braille*. Çdo situatë rreziku duhet të jetë e dallueshme edhe nëpërmjet shenjave sinjalizuese dhe mjeteve referuese, si ato zanore ashtu edhe pamore.

3. Institucionet pajisen me lajmërues akustik, që sinjalizon kohën e ajrimit, për personat me kufizime në shikim dhe dëgjim, aty ku është e nevojshme me komanda manuale të arritshme për të lejuar kohën e mjaftueshme për ajrim në mjedise të hapura.

4. Tabelat dhe pajisjet sinjalizuese të shërbimeve në institucion pajisen dhe instalohen në pozicion të tillë që të shihen dhe të lexohen lehtësisht.

5. Zyrat, kabinat telefonike ose pajisjet, si ashensorët dhe telefonat, që sigurojnë shërbime komunikimi për personat me aftësi të kufizuar dëgjimi, duhet të kenë në pozicion të dukshëm simbolin ndërkombëtar të hyrjes për këta persona.

6. Në rastin e ndryshimit të nivelit të dyshemeve vendoset sinjalizim i dallueshëm me ngjyra me nuanca të forta ose të shndritshme me qëllim lehtësimin e lëvizshmërisë për personat që kanë vështirësi në shikim.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Neni 34

Vendosja e pajisjeve

1. Në raport me kapacitetin e institucionit, një numër i caktuar telefonash vendosen në lartësi prej 120 centimetrash nga sipërfaqja e dyshemesë që receptori të mund të kapet me dorë në lartësi prej 100 centimetrash.
2. Instalimet elektrike duhet të kenë:
 - a) interfon të vendosur në lartësi deri 120 centimetra nga dyshemeja me indikacione drite;
 - b) ndërprerës të dritës dhe ziles, i vendosur në lartësi prej 90 deri 120 centimetrash nga dyshemeja;
 - c) prizat në kuzhinë të vendosura mbi sipërfaqen e punës;
 - ç) prizat e tjera të vendosura në lartësi prej 90 deri 120 centimetrash nga dyshemeja;
 - d) kuadër elektrik, vendosur në lartësi prej 90 deri 120 centimetrash;
 - dh) të gjitha pajisjet e instalimeve elektrike të kenë ngjyrë në kontrast me sipërfaqen ku montohen.

Neni 35

Shmangia e rreziqeve

Tabelat, pajisjet sinjalizuese, strukturat mbajtëse të linjave elektrike, telefonike, instalimet e ndriçimit dhe pajisjet e çfarëdolloj tipi instalohen në mënyrë të tillë që të mos bëhen burim aksidentesh ose pengesash për personat me aftësi të kufizuara.

Neni 36

Kriteret teknike të ndërtesave

Në projektimin, ndërtimin apo rikonstruksionin e ndërtesave të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale, përveç rregullave të përmendura në këtë vendim, respektohen të gjitha parashikimet e legjislacioni të brendshëm mbi përcaktimin e rregullave për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuara.

KREU VI

DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 37

Rregulla të fundit

1. Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve bën përmirësimin periodik të standardeve.
 2. Ngarkohen Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve për ndjekjen dhe zbatimin e këtij vendimi.
- Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR

Arben Ahmetaj

(Shtojcat bashkëlidhur gjenden në linkun: <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/04/29/280/9a564ad8-b91c-4de5-8035-eb7e80264e33>)

UDHËZIM
Nr. 355, datë 2.6.2022

PËR MIRATIMIN E STANDARDEVE TË SHËRBIMIT TË INTEGRUAR LËVIZËS NË FAMILJE, PËR FËMIJËT ME AFTËSI TË KUFIZUARA DHE FAMILJET E TYRE DHE MANUALI I ZBATIMIT¹

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe pikës 3, të neneve 27 dhe 51, të ligjit nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”,

UDHËZOJ:

1. Miratimin e standardeve të shërbimit të integruar lëvizës në familje, për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre dhe manuali i zbatimit, sipas dokumentit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.
 2. Inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror siguron inspektimin e zbatimit të standardeve, nga subjektet publike dhe jopublike të licencuara.
 3. Shërbimi Social Shtetëror siguron monitorimin e zbatimit të standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror, prej strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror apo dhe/ose personave juridikë publikë/privatë, që ofrojnë shërbime të kujdesit shoqëror, të cilat financohen pjesërisht apo tërësisht nga buxheti i shtetit.
 4. Ngarkohet Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Shërbimi Social Shtetëror dhe inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror, për zbatimin e këtij udhëzimi.
- Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 150. Tiranë, 2022. f. 18101

STANDARDET E SHËRBIMIT TË INTEGRUAR LËVIZËS NË FAMILJE, PËR FËMIJËT ME AFTËSI TË KUFIZUARA DHE FAMILJET E TYRE DHE MANUALI I ZBATIMIT
Tiranë

PËRMBAJTJA E LËNDËS

Standardet e Shërbimit të integruar lëvizës në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre

1.1 Informacion i Përgjithshëm

Standardi 1

Standardi 2

Standardi 3

Standardi 4

Standardi 5

Standardi 6

Standardi 7

Standardi 8

Standardi 9

Standardi 10

Standardi 11

Personat me aftësi të kufizuara, grupet përfituese dhe tipologjia e shërbimit

1.1 Personat me aftësi të kufizuara

PJESA E PARË: ASPEKTET ORGANIZATIVE TË SHËRBIMIT

2.1 Deklarata e qëllimit

Përfituesit

iii. KUSH E OFRON SHËRBIMIN E INTEGRUAR LËVIZËS NË FAMILJE

iv. PËRÇJEGJËSITË E NJËSISË SË VETËQEVERISJES VENDORE

v. BASHKËPUNIMET

PJESA E DYTË: VLERËSIMI, HARTIMI I PLANIT I KUJDESIT INDIVIDUAL DHE I RAPORTIT TË ECURISË

2.1 Vlerësimi, hartimi i planit të kujdesit individual dhe i raportit të ecurisë

2.3 Formulari për informacionin paraprak

2.4 Raporti i Vlerësimit të Nevojave dhe Ecurisë për PAK-un (RVNE)

2.5 Plani i kujdesit individual (PKI)

2.6 Konsultimi, pjesëmarrja dhe përfshirja e fëmijës me aftësi të kufizuara dhe familjes

2.7 Trajtimi i keqtrajtimit dhe abuzimeve

2.8 Procedurat e ankimimit

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

2.9 Koha e lirë dhe veprimtaritë

Shtojca 1: Formulari për informacionin paraprak

A- Historia personale (Anamneza)

B- Historia familjare e PAK-ut (klinike)

C- Informacioni për probleme sociale të familjes së fëmijës me aftësi të kufizuar

Shtojca 2: Vlerësimi biopsikosocial

Shënim: Ky formular duhet të plotësohet brenda muajit të parë të frekuentimit

KARTELË FIZIOTERAPIE

FLETË VLERËSIMI – PSIKOLOGU

FLETË VLERËSIMI – PUNONJËSI SOCIAL

KARTELË LOGOPEDIKE

Tabela për nivelet e ashpërsisë të Spektrit të Autizmit

Shtojca 3 Tabela përmbledhëse e analizës së shërbimit

Shtojca 4: Plani i kujdesit individual

Shtojca 5: Formulari i ankesës

Standardet e Shërbimit të integruar lëvizës në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre

1.1 Informacion i Përgjithshëm

Hartimi i paketës së standardeve të shërbimeve të integruara lëvizëse në familje për fëmijët me aftësi të kufizuara (AK) dhe familjet e tyre përbën një hap të rëndësishëm për rritjen e aksesit dhe cilësisë së shërbimeve të kujdesit shoqëror për këtë grup fëmijësh. Standardet plotësojnë detyrimet për zbatimin e Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2015-2023 dhe Ligjit nr.121, datë 21.11.2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”.

Këto standarde do të shërbejnë si instrument bazë për sigurimin dhe matjen e cilësisë së shërbimeve dhe realizimin e të drejtave të fëmijëve me Aftësi të Kufizuara, në përputhje me Kushtetutën e Shqipërisë, Ligjin Antidiskriminim, Ligjin Nr. 57/2019 “Për Asistencën Sociale”, me “Konventën për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuar”, “Konventën për të Drejtat e Fëmijës”, të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, dhe “Konventën e Rehabilitimit Komunitar”, të Organizatës Botërore të Shëndetësisë.

Paketa e Standardeve të Shërbimeve Lëvizëse të specializuara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre bazohen mbi parimet e njohura të kujdesit shoqëror, si:

- Parimi i respektimit të të drejtave të fëmijës dhe dinjitetit e integritetit të përfuturit;
- Drejtësisë sociale;
- Partneriteti;
- Subsidiariteti,
- Decentralizimi, ku shërbimet e kujdesit shoqëror ofrohen sa më pranë individit/komunitetit;
- Mosdiskriminimi;
- Integrimi shoqëror;
- Gjithëpërfshirja;
- Liria;
- Siguria;
- Pavarësia.

Hartimi i standardeve të Shërbimeve të integruara lëvizëse në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre është një ndër objektivat e reformimit të sistemit të shërbimeve të kujdesit shoqëror. Ky reformim synon deinstitutionalizimin e shërbimeve, shtimin e shërbimeve për fëmijët me AK dhe rritjen e cilësisë së tyre, për t’u përgjigjur nevojave të fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre për përkujdesje psikosociale, terapi individuale mjekësore në mjedisin e tyre familjar natyral në kohë dhe me cilësi, duke realizuar të drejtën e fëmijës për t’u rritur në një mjedis të shëndetshëm familjar që mundëson zhvillimin e potencialit të tyre të plotë individual.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Këto standarde do të rrisin numrin e fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre që do të marrin shërbime dhe do të përmirësojnë cilësinë e jetesës dhe gjithëpërfshirjen. Ky shërbim i ri siguron, për aq sa është e mundur, ofrimin e shërbimit në familje, me qëllim sigurimin e mirëqenies shoqërore të fëmijëve me AK, veçanërisht të atyre që banojnë në zonat rurale.

Shërbimet e specializuara në shtëpi sigurojnë aksesin te shërbimet e kujdesit shoqëror dhe terapeutik për fëmijët me AK dhe familjet e tyre, që nuk mund të aksesojnë shërbimet ditore statike.

Ekipi multidisiplinor mbështet fëmijët me aftësi të kufizuara fizike dhe të mësuarit në shtëpi dhe në komunitet. Ekipi është i përkushtuar për të transformuar jetën e fëmijëve dhe familjeve të tyre nëpërmjet:

- ✦ Mbështetjes për jetesë të pavarur.
- ✦ Terapisë individuale, logopedike, fizioterapi, psikologjike, sipas vlerësimit, rast pas rasti për fëmijët me AK;
- ✦ Menaxhimit të seancave logopedike, terapisë së zhvillimit dhe fizioterapisë për fëmijët në nevojë.
- ✦ Kujdesit personal dhe administrimit të ilaçeve.
- ✦ Shoqërimit dhe ndihmës për shoqërimin në komunitet.
- ✦ Mbështetjes së aktiviteteve të kohës së lirë.
- ✦ Kujdesit për prindërit ose kujdestarët.
- ✦ Shërbimeve të integritit dhe gjithëpërfshirjes në sistemin arsimor në bashkëpunim me shkollat dhe kopshtet;
- ✦ Mbështetjes që i jepet familjes së fëmijës për të përfituar shërbime, si: plotësimi i dokumentacionit për të përfituar ndihmën ekonomike, plotësimi i dokumentacionit të nevojshëm për komisionet KMCAP, si dhe çdo shërbim tjetër i nevojshëm që lidhet me fëmijët me AK.

Dokumenti i standardeve të Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre do të ndihmojë në radhë të parë vetë përfituesit e shërbimeve dhe familjarët e tyre për të kuptuar dhe kërkuar zbatimin e standardeve nga ofruesit e shërbimeve.

Standardet do të shërbejnë si udhëzues praktik dhe konkret për ofruesit e shërbimeve, për të organizuar dhe përmirësuar shërbimet sipas kërkesave të dokumentit. Standardet sanksionojnë që ofrimi i këtij shërbimi do të realizohet vetëm nga figura profesionale të licensuara si punonjës socialë, logopedë, fizioterapistë, psikologë etj.

Nga pikëpamja praktike, organizative dhe menaxheriale, standardet e përgjithshme të shërbimeve dhe standardet specifike të Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre do të jenë të unifikuara për të gjitha strukturat e shërbimeve të kujdesit shoqëror shëndetësor, arsimor dhe të njësive të vetëqeverisjes vendore. Këto shërbime do të ofrohen prej tyre ose do të “blihen” si shërbime jopublike nga OJF-të ose Njësitë e specializuara private për ofrimin e këtyre shërbimeve. Paketa e re e standardeve vendos rregulla dhe kritere për cilësinë e shërbimeve, të cilat janë të detyrueshme të

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

zbatohen nga të gjithë ofruesit e shërbimeve, si institucionet publike, shërbimet e ngritura nga organizatat jofitimprurëse (OJF) dhe ofrues të tjerë privatë.¹⁰

Dokumenti i standardeve të Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre do të shërbejë për:

- Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Shërbimit Social Shtetëror për shërbimet e kujdesit shoqëror në nivel qendror e vendor për vlerësimin e kapaciteteve të ofruesve dhe pajisjen e tyre me licensë;
- Inspektoratin përgjegjës për shërbimet shoqërore, për të vlerësuar shërbimet dhe për të matur arritjen e kërkesave të caktuara të standardeve, që ofrohen në shtëpi për fëmijët me AK dhe familjet e tyre në zonat rurale;
- Njësinë e Vlerësimit të Nevojave dhe Referimit të Rastit/Strukturën e posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror dhe shëndetësor në nivel vendor, për të përmbushur funksionet e reja që lidhen me plotësimin e nevojave sociale të komunitetit, identifikimin dhe vlerësimin e tyre, planifikimin dhe alokimin e fondeve përkatëse për ngritjen dhe mbështetjen e ngritjes të Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre;
- Institucionet publike të përkujdesjes, OJF-të dhe ofruesit privatë si instrumente në procesin e realizimit të Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre;
- Institucionet akademike dhe organizatat e përfshira në veprimtari arsimore e trajnuese, studiues të fushës shoqërore;
- Në procesin e hartimit të standardeve është mbajtur parasysh arritja e një niveli të caktuar shërbimesh, që garantojnë mjedis të sigurtë, përkujdesje cilësore dhe jetesë sa më gjithëpërfshirëse për të gjithë fëmijët me AK dhe familjet e tyre.

Standardet mbulojnë të gjitha fushat e veprimtarisë jetësore të fëmijëve me AK, përfitues të shërbimeve të specializuara në shtëpi, si:

1. Informacioni dhe vizita paraprake. Sipas këtij standardi, fëmijët me AK dhe familjet e tyre vendosin për shërbimet që do të marrin, pasi të kenë marrë informacionin e duhur dhe të jenë siguruar se ky shërbim do të plotësojë nevojat dhe kërkesat e tyre.

2. Vlerësimi paraprak i nevojave të fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre dhe hartimi i një plani individual zhvillimi. Ky standard siguron që fëmijëve me AK që jetojnë me familjet e tyre, sidomos në zonat rurale, t'u ofrohen shërbimet e duhura që plotësojnë nevojat dhe kërkesat e tyre.

3. Trajtimi terapeutik shëndetësor dhe mjekimi sipas planit individual të fëmijës me AK. Sigurohet që ofruesi i shërbimeve nxit dhe ruan shëndetin e fëmijës me AK mbi bazën e një plani individual që merr në konsideratë kryerjen e terapive të nevojshme, vizitave dhe analizave të nevojshme, ndjekjen e këshillave të mjekut dhe të trajtimit me barna.

4. Respektimi i intimitetit dhe dinjitetit. Fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre u sigurohet intimiteti dhe dinjiteti i nevojshëm, duke u ofruar ndihmë me ngrohtësi, durim dhe respekt.

5. Jeta sociale në shtëpi dhe lidhjet me komunitetin, shkollën, dhe shërbimet e tjera. Ritmi i jetesës dhe aktivitetet të përditshme ndryshon dhe u përshtatet dëshirave, kërkesave dhe kapaciteteve të përfituesve. Fëmijët me AK kanë të drejtë të presin vizitorë dhe të marrin pjesë në aktivitete familjare dhe të komunitetit.

6. Aktivitete integruuese dhe plotësuese të kujdesit në shtëpi. Fëmijëve me AK u sigurohen shërbime të tjera plotësuese dhe që plotësojnë dëshirat e tyre, nëse është e nevojshme, si dhe/ose ndihmë për përgatitjen e mësimave.

7. Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre, shmangia e abuzimit dhe procesi i ankimit. Përfituesit e shërbimeve gëzojnë të gjitha të drejtat ligjore, mbrohen nga llojet e ndryshme të abuzimeve. Ankesat e tyre shqyrtohen seriozisht dhe shoqërohen me veprime konkrete për përmirësimin e gjendjes.

8. Personel i kualifikuar për kryerjen e shërbimeve. Marrja nga përfituesit e të gjitha shërbimeve të nevojshme nga personel i kualifikuar, si dhe përcaktimi i standardeve të tyre. Shërbimi i kujdesit shoqëror dhe shëndetësor në shtëpi duhet të ketë standarde dhe procedura homogjene në gjithë territorin kombëtar.

9. Shërbimet e specializuara në shtëpi për fëmijët me AK dhe familjet e tyre ofrohen nga një ekip me figura profesionale dhe Njësia e Vlerësimit të Nevojave dhe Referimit të Rastit në bashki/Struktura të posaçme apo nga një subjekt i licensuar, duke përcaktuar kërkesat organizative dhe funksionale të subjektit. Fëmijët me AK dhe familjet e tyre marrin shërbime profesionale me cilësi të mirë dhe që ndjekin procedura të rregullta referimi, vlerësimi, planifikimi dhe të dhënies së shërbimeve. Procedurat respektojnë parimin e vendimmarrjes së mbështetur të përfituesit apo përfaqësuesit e tij ligjorë.

10. Njësia e vetëqeverisjes vendore siguron partneritet me të gjithë grupet e interesit për fëmijët me AK mbi bazën e parimeve të gjithëpërfshirjes. Njësitë Administrative punojnë së bashku me familjet e fëmijëve me AK, shkollat/kopshtet dhe organizatat përfaqësuese të Fëmijëve me Aftësi të Kufizuar për përmirësimin e cilësisë së jetës së tyre, për parandalimin e shmangien e përjashtimit shoqëror.

Standardet janë konceptuar si standarde minimale cilësie. Në këtë kuptim, ato do të përdoren si mjet gradual për të përmirësuar infrastrukturën e shërbimeve dhe për të reflektuar cilësinë e kërkuar të tyre.

Paketa e standardeve është sistemuar në dy seksione;

Seksioni i parë, ku përcaktohet standardi, i cili shoqërohet me rezultatin e pritshëm.

Seksioni i dytë, ku janë vendosur kriteret për vlerësimin e standardit, si dhe treguesit për matjen e cilësisë së zbatimit të tij. Treguesit do të shërbejnë edhe si bazë për inspektimin e shërbimit të specializuar lëvizës dhe asistencës shtëpiake për fëmijët me aftësi të kufizuara nga inspektorati i punës dhe shërbimeve shoqërore, strukturat vendore, vetë fëmijët me AK dhe familjarët e tyre.

Fjalorth

Individ - termi "individ" përdoret për të përshkruar personin që përdor një shërbim ose mbështetje. Në rastin tonë, "fëmijë" me aftësi të kufizuara që përdorin një shërbim ose mbështetje. Fjala "individ" mund të nënkuptojë gjithashtu një anëtar të familjes ose kujdestar, për shembull, në rastin e njerëzve që përdorin shërbimet mbështetëse. "Individ" përdoret në vend të fjalëve të tilla si "konsumator", "klient" ose "përdorues shërbimi".

Shërbimi dhe mbështetja – termi 'shërbim dhe mbështetje' përshkruan dallimin midis 'shërbimeve' (të tilla si ofrimi i shërbimeve të specializuara dhe të zakonshme) dhe 'mbështetjes' (të cilat janë masa të tjera që një person mund të përdorë për të jetuar një jetë të plotë, si p.sh., ndërmjetësimi dhe mentorimi). Për thjeshtësi, Standardet Kombëtare u referohen organizatave, organizatave dhe agjencive të aftësisë së kufizuar si 'ofrues shërbimesh'. Një individ mund të përdorë më shumë se një ofrues shërbimi.

Rezultatet – termi 'rezultate' përshkruan ndikimin ose rezultatin e një shërbimi ose mbështetjeje, siç është një përmirësim në mirëqenien e një individi. "Rezultatet" mund të dallohen nga "produktet". Rezultatet përshkruajnë ofrimin e shërbimeve ose mbështetjes, siç është ofrimi i trajnimit. "Produktet" mund të jenë afatshkurtra (si p.sh., përfshirja e një individi në planifikimin e shërbimit) ose afatgjata (si p.sh., integrimi i fëmijës në procesin mësimor pa pasur nevojë për mësuesin ndihmës).

Parimet e Menaxhimit të Cilësisë

Këto parime përshkruajnë tiparet kryesore të një shërbimi të fokusuar në cilësinë e personave me aftësi të kufizuara. Parimet theksojnë përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara, si dhe të familjes, kujdestarëve dhe kujdestarëve ligjorë në monitorimin dhe rishikimin e shërbimeve dhe mbështetjes. Ata gjithashtu theksojnë krijimin e një vizioni afatgjatë se si kontribuon në jetën e personit shërbimi ose mbështetja. Secili standard përbëhet nga të njëjtat elemente bazë.

Parimet e Menaxhimit të Cilësisë janë:

- fokusimi te rezultatet për njerëzit që përdorin shërbime dhe mbështetje;
- të sigurojë udhëheqje;
- të përfshijë individin dhe personelin e shërbimit;
- të inkurajojë përmirësimin e vazhdueshëm;
- të marrë vendime të bazuara në prova; dhe
- të përfshihen familjarët në partneritete bashkëpunuese

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

STANDARDI	REZULTATI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË
Standardi 1 Informimi i përfituesve të shërbimeve <i>Koordinatori dhe profesionistët e shërbimit, punonjësit socialë përgjegjës për çështjet e aftësisë së kufizuar në njësinë e vetëqeverisjes vendore pranë njësisë së vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit/dhe ose strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror duhet të kenë përcaktuar një manual, të shoqëruar me protokollet përkatëse për çdo shërbim për fëmijët me AK, familjarët dhe/ose përfaqësuesit e tyre ligjorë, ku përshkruhet me saktësi misioni, qëllimi, objektivat e shërbimit, si dhe modeli i shërbimit që ofrohet.</i>	<i>Fëmijët me AK, familjarët e tyre dhe/ose përfaqësuesit e tyre ligjorë udhëzohen dhe kanë njohuri se si do të bëhet përkujdesja ndaj tyre. Një manual, i plotësuar me protokollet respektive për çdo shërbim, ku shpjegohet qartë karta e shërbimeve së bashku me procedurat përkatëse se si operon subjekti është i disponueshëm për fëmijët me AK, familjarët dhe/apa përfaqësuesit e tyre ligjorë dhe të interesuarit e tjerë.</i>	<i>1. Një përkufizim i qartë i misionit dhe qëllimit, objektivave të shërbimit të përkujdesjes në shtëpi, ku parashtrihen shërbimet që ajo ofron, është lehtësisht i aksesueshëm nga të gjithë përdoruesit dhe të interesuarit e këtij shërbimi.</i>	<i>1.1. Manual i hartuar lidhur me qëllimin e shërbimit 1.2. Protokollet e ofrimit të shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre</i>
	<i>Koordinatori i shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK, punonjësit socialë në Njësinë e Vlerësimit të Nevojave pranë strukturës së posaçme të shërbimeve kujdesit shoqëror në bashki, që ndjekin çështjet e aftësisë së kufizuar, dhe/ose nëpërmjet shërbimeve të kontraktuara ofrojnë një paketë shërbimesh, duke respektuar protokollet, në përputhje me nevojat e fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre, në bashkëpunim edhe me ofruesit e shërbimeve shëndetësore, për të mundësuar kujdes dhe mirëqenie për çdo fëmijë me AK dhe familjarët e tyre, sipas interesit të tij më të lartë.</i>	<i>2. Familjarët, përfituesit e shërbimeve, si dhe të interesuarit e tjerë, kanë akses të manualit/protokollet, ku shpjegohet deklarata e qëllimit, misioni dhe llojet e asistencës shtëpiake, së bashku me procedurat përkatëse, dhe si operon subjekti.</i>	<i>2.1 Kopje të manualit janë të disponueshme për përdoruesit dhe në forma lehtësisht të kuptueshme nga të gjithë. 2.2 Kopje të protokolleve janë të disponueshme për përdoruesit dhe në forma lehtësisht të kuptueshme nga të gjithë.</i>

		<i>3. Koordinatori dhe profesionistët e shërbimeve, punonjësi social dhe/ose subjekti i kontraktuar ofrojnë informacion lidhur me funksionimin e shërbimeve të integruara në familje që do t'u ofrohet fëmijëve me AK dhe familjarëve të tyre, si dhe cilat janë shërbimet minimale, shitesë apo të specializuara që ofrohen në shtëpi apo mundësohen prej tyre.</i>	<i>2. Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre, dhe/ose përfaqësuesit e tyre ligjorë, konfirmojnë se kanë marrë informacion nga profesionistët e shërbimeve të specializuara dhe punonjësi social për qëllimin dhe procedurat e shërbimit dhe e kuptojnë atë pasi ajo është diskutuar me ta. Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre dhe/ose përfaqësuesit e tyre ligjorë kanë një kopje të manualit dhe të protokolleve. Konfirmimi duhet të jetë i dokumentuar.</i>
		<i>4. Manuali dhe protokollet rishikohen, përmirësohen dhe përditësohen rregullisht.</i>	<i>4. Dokumentet dhe aktet zyrtare tregojnë që këto manuale janë diskutuar dhe rishikuar rregullisht.</i>
Standardi 2 Vlerësimi sipas standardeve të funksionimit të AK-së dhe plotësimi i nevojave dhe i qëllimeve individuale. <i>Përpara apo gjatë marrjes së shërbimeve, fëmijët me AK dhe familjarët e tyre vlerësohen nga profesionistët e shërbimit dhe mjekët (e familjesle specialiteteve), ekipi i shërbimit të integruar në familje për fëmijët me AK/sektori i posaçëm i Njësisë Administrative. Ky vlerësim përshkruan të gjitha aftësitë e fëmijës dhe pasqyrojnë, sipas rastit, nevojat e tij individuale aftësuese dhe riaftësuese fizike, shëndetësore, psikologjike, njohëse, komunikative, shoqërore, për të jetuar në komunitet dhe për të realizuar funksionet e moshës përkatëse në mënyrë sa më të pavarur.</i>	<i>Çdo fëmijë me AK dhe familjarët e tij, pas procesit të vlerësimit biopsikosocial, sipas standardeve të KNF-së¹ së nevojave, merr shërbime që plotësojnë nevojat dhe qëllimet e tij për një jetesë sa më të pavarur duke parandaluar institucionalizimin.</i>	<i>1. Një ekip me profesionistë është përgjegjës për kryerjen e vlerësimit biopsikosocial, sipas standardeve KNF dhe vlerësimit të nevojave për secilin nga komponentët e shërbimit: shëndetin, arsimin, marrëdhëniet familjare dhe me komunitetin, aktivitetet sociale.</i>	<i>1.1. Është ngritur një ekip multidisiplinar në nivel vendor (NJA ose bashki, në varësi të numrit të fëmijëve), që rreth përgjegjësitë e tij lidhur me vlerësimin dhe planifikimin në fushën e kujdesit. 1.2. Çdo pjesëtar i ekipit ka të qartë detyrën e tij dhe ka përgatitur e përditësuar rubrikën që ka nën përgjegjësi.</i>

¹ KNF Klasifikimi Ndërkombëtar i Funksionimit, Aftësisë së Kufizuar dhe Shëndetit

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

		3. Ka një procedurë të qartë vlerësimi, që përfshin së paku fushat e vlerësimit, metodikën e vlerësimit (KNF) dhe rolin e përfituesit të shërbimeve në këtë proces. Fushat e vlerësimit janë: - Situata familjare dhe e kontekstit social, ambientat dhe të marrëdhënieve; - Karakteristikat trupore, funksionale, organike dhe të sjelljes së fëmijës; - Situata shëndetësore - Gjendja ekonomike e familjes. Vlerësimet e mësipërme së bashku me dokumentacionin përkatës do të mbledhen në një dosje personale e cila do të raportojë performancën dhe procedurat e dhënies së kujdesit në shtëpi.	2.1 Dokumenti i Njësisë së Vlerësimit të Nevojave që përshkruan procedurën e vlerësimit mbi fëmijën me aftësi të kufizuara. 2.2 Shembuj të vlerësimeve të përfunduara të firmosura, si nga personeli, ashtu edhe nga përfituesi/përfaqësuesi ligjor. Përfituesi zotëron kopje të vlerësimit të tij. 2.3 Formulari tip për procesin e vlerësimit. 2.4 Përfituesit e shërbimeve/përfaqësuesit e tyre ligjorë konfirmojnë përfshirjen e tyre në procesin vlerësues. 2.5 Punonjësi social konfirmon përfshirjen e tij dhe të përfituesve të shërbimeve në procesin e vlerësimit.
		3. Ekipi i shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK përfaqëson nevojat dhe kërkesat specifike të përfituesit. Ekipi mund të kërkojë ekspertizë të specializuar me specialistë të fushës që ofrojnë shërbime të ngjashme, edhe nga ndonjë subjekt i licensuar.	3.1 Dokumentacioni tregon që profesionistët që bëjnë vlerësimin u përkasin fushave ku janë identifikuar paraprakisht nevojat dhe kërkesat e fëmijës. 3.2 Formulari i vlerësimit.
		4. Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre/përfaqësuesit e tyre ligjorë janë pjesëmarrës aktivë në procesin e vlerësimit; mendimi i tyre kërkohet, vlerësohet dhe merret në konsideratë.	4.1 Dokumenti që përshkruan procedurën e vlerësimit nga Ekipi i shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK përshkruan pjesëmarrjen e fëmijës me AK dhe familjarët e tyre/përfaqësuesit e tij ligjorë në këtë proces. 4.2 Dokumenti i vlerësimit firmoset nga përfituesi/përfaqësuesi i tij ligjor. 4.3 Përfituesi i shërbimeve apo përfaqësuesi i tij ligjor marrin një kopje të dokumentit të vlerësimit. 4.4 Intervista me përfituesit e shërbimeve/përfaqësuesit e tyre ligjorë tregon se mendimi i tyre është kërkuar, vlerësuar dhe marrë në konsideratë.
		5. Procesi i vlerësimit vë në qendër fëmijët me AK dhe familjarët e tyre dhe ndërtohet duke pasur parasysh moshën, gjininë, aftësitë, nevojat dhe pikësynimet e tij. Sa herë që është e mundur, kryhet në mjedisin e zakonshëm ku jeton, ose në një ambient sa më pranë ambientit të banimit.	5.1 Dokumenti i vlerësimit tregon se vlerësimi ka pasur parasysh moshën e fëmijës dhe problematikën shëndetësore të evidentuar. 5.2 Procedura e vlerësimit përcakton marrjen e mendimit të fëmijës të vlerësuar apo përfaqësuesit të tij ligjor mbi pikësynimet e punës. 5.3 Intervista me fëmijët me AK dhe familjarët e tyre ose përfaqësuesit e tyre ligjorë tregon se vlerësimi ka pasur parasysh veçoritë e moshës dhe është kryer kur ka qenë e mundur në mjedisin e zakonshëm ku jeton. 5.4 Vizitat në shtëpi tek fëmijët me AK dhe familjarët e tyre të dokumentuara, janë pjesë e procesit të vlerësimit.
		6. Vlerësimi evidenton mundësitë dhe aftësitë e individit si dhe fushat e nevojës për mbështetje me qëllim që të mbështetet në mjedisin e tij familjar dhe të parandalohet institucionalizimi.	6.1 Dokumenti i vlerësimit evidenton mundësitë dhe aftësitë e fëmijës për të kryer veprimet e jetës së përditshme, si edhe funksione të tjera të lidhura me moshën e tij. 6.2 Vlerësimi i fushave të nevojës për mbështetje përfshin rrugën e pavarësisë së tij në ambientin e tij natyral familjar.
		7. Vlerësimi i plotë bëhet së paku një herë në 1 (një) vit. Vlerësimi i ecurisë bëhet së paku një herë në 6 muaj.	7.1. Vlerësimi i plotë është bërë jo më pak se një vit. 7.2 Dokumenti i vlerësimit të ecurisë është bërë jo më parë se 3 muaj përpara. 7.3. Vlerësimi i plotë mjekësor është bërë jo më pak se një vit përpara.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Standardi 3 Plani i përkujdesjes për fëmijët me AK dhe familjarët e tyre Në bazë të vlerësimit dhe dëshirave e pikësnyimeve të fëmijëve me AK dhe familjarëve të tyre ndërtohet plani individual, i cili, kur është i nevojshëm, përmban masat për parandalimin dhe trajtimin e çrregullimeve të sjelljes dhe të nivelit të vështirësive në funksionalitet, si dhe për parandalimin e institucionalizimit. Ecuria e zbatimit të planit individual vlerësohet rregullisht, çdo 6 muaj.	Planet me shkrim paraqesin mënyrat se si do të plotësohen nevojat dhe si do të zbatohen këto plane. Njëkohësisht ato paraqesin edhe përparimin e arritur lidhur me zbatimin e planit. Çdo fëmijë me AK dhe familjarët e tyre konsiderohen si një individ dhe për të ka një plan individual.	1. Mbi bazën e vlerësimit, brenda 5 ditëve pune nga marrja e kërkesës duhet të fillojnë procedurat për përcaktimin e planit individual të kujdesit (PIK), që përmban domosdoshmërisht tregues të matshëm të realizimit të objektivave afatgjatë, afatmesëm e afatshkurtër të vendosura për punën me përfituesin Në rast urgjence, procedurat e marrjes në ngarkim dhe të përpunimit të planit individual të kujdesit reduktohen në 3 ditë pune.	1.1. Treguesit e realizimit të objektivave afatshkurtra ose afatmesme në planin individual sipas afateve kohore të përcaktuara në plan. 1.2. Treguesit e realizimit të objektivave janë të matshëm. 1.3. Fëmija me aftësi të kufizuara, apo familjari përgjegjës për të, merr një raport ecurie të përpiluar nga punonjësi social që kryen shërbimet, së paku dy herë në vit për treguesit e realizimit të objektivave.
		2. Plani individual përmban mbështetjen që do t'i jepet fëmijës për të siguruar realizimin e objektivave. Objektivat janë të lidhura me mbështetjen e përfituesit në ambientin e tij natyral dhe familjar, duke u siguruar që besimi shoqëror, kulturor dhe fetar të njihet dhe respektohet.	2.1. Plani individual përfshin punën që do të kryhet nga të gjithë specialistët e njësive levizëse, pjesë ose jo e Njësive të Vlerësimit të Nevojave/struktura e posaçme e njësive Administrative, po kështu dhe nga mjeku i familjes në bashkëpunim me strukturat shëndetësore. 2.2. Plani individual parashikon takime kolektive për programimin dhe vlerësimin e aktivitetëve midis operatorëve dhe punonjësit social që ka edhe funksionet e koordinatit të shërbimit. 2.3. Në plan është përfshirë bashkëpunimi i të afërmeve, miqve dhe personave të tjerë të rëndësishëm në jetën e fëmijës përfitues. 2.4. Plani individual përfshin pjesëmarrjen në aktivitete të përbashkëta dhe kontakte të rregullta me bashkëmoshatarët në mjediset komunitare. 2.5 Plani individual përfshin përshtatjet e arsyeshme
			dhe/ose përdorimin e teknologjisë ndihmëse ose gjuhës së shenjave që mundësojnë gjithëpërfshirjen e fëmijës me aftësi të kufizuara në jetën e komunitetit dhe rrisin pavarësinë e tij funksionale.
	3.Plani për trajtimin e çrregullimeve të sjelljes përmban trajtime dhe kufizime që nuk cenojnë të drejtat e njeriut dhe dinjitetin dhe lirinë e fëmijës me aftësi të kufizuara		3.1 Plani përcakton marrjen e masave të mundshme për të parandaluar manifestimet e çrregullimeve të sjelljes dhe të nivelit të vështirësive të funksionalitetit. 3.2 Masat e planifikuara për parandalimin e çrregullimeve të sjelljes dhe trajtimin e tyre përmbajnë mbështetje të sjelljeve pozitive dhe shpërblime për to. 3.3 Masat që janë planifikuara për të trajtuar çrregullimet e sjelljes nuk cenojnë dinjitetin e fëmijës dhe nuk përbëjnë dhunë apo keqtrajtim fizik dhe/ose psikologjik. 3.4 Plani përcakton që trajtimi i rasteve të çrregullimeve të rënda të sjelljes dhe veçimi nuk përdoren si dënim, por si një masë për të parandaluar rrezikun ndaj vetes dhe të tjerëve. 3.5 Masat që merren për të trajtuar rastet e çrregullimeve të rënda të sjelljes nuk përmbajnë asnjë rrezik për jetën dhe shëndetin e fëmijës . 3.6 Plani parashikon monitorimin e pandërprerë të fëmijës gjatë periudhës së veçimit të tij. 3.7 Të gjithë personat që trajtojnë çrregullimet e rënda të sjelljes kanë marrë trajnimin e duhur profesional për metodikën e përdorur. 3.8 Të gjithë punonjësit e subjekteve të licensuara marrin trajnim për trajtimin e çrregullimeve të rënda të sjelljes. Ekziston dokumenti që vërteton trajnimin.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

			3.9 Plani parashikon njohimin e familjes për incidentin e çrregullimit të sjelljes dhe masat e marra për ndërprerjen e tij. 3.10. Dasja e fëmijës me aftësi të kufizuara përmban përshkrimin e çdo incidenti të çrregullimeve të rënda të sjelljes dhe masat e marra për ndërprerjen e tyre. Dokumenti është nënshkruar nga drejtuesi i subjektit të licensuar apo fëmija përgjegjës për ndjekjen e çrregullimeve të rënda të sjelljes
		4.Sa herë që është e nevojshme, gjatë procesit të vlerësimit dhe hartimit të planit individual, identifikohen nevojat për trajtimin e çrregullimeve të sjelljes dhe krijohet një plan për masat që duhen marrë gjatë episodeve të çrregullimeve të sjelljes, si edhe punën që duhet bërë për parandalimin dhe uljen e frekuencës së tyre.	4.1 Dokumenti i vlerësimit ka një pjesë të veçantë për vlerësimin e çrregullimeve të sjelljes. 4.2 Plani për masat që duhen marrë gjatë çrregullimeve të sjelljes për të mos lejuar dëmtimin e fëmijës dhe e të tjerëve. 4.3 Plani përmban si minimum identifikimin e faktorëve që shkaktojnë çrregullimin e sjelljes, dhe metoda të mbështetjes së sjelljes pozitive për parandalimin dhe uljen e frekuencës.
		6. Është caktuar një person përgjegjës për zbatimin e planit dhe raportimin e progresit për çdo PAK.	6.Për çdo PAK, ka një person përgjegjës, që kujdeset në bashkëpunim me të/familjarin kujdestar për zbatimin e planit.

		7.Plani individual rishqyrtohet së paku një herë në vit.	7.1 Çdo person ka në dosje një plan individual, që është hartuar jo më parë se një vit. 7.2 Individit ose përfaqësuesi i tij ligjor ka marrë një kopje personale të planit individual.
Standardi 4 Kujdesi shëndetësor dhe mirëqenia personale sipas planit individual të përfituesit. Sipas nevojës dhe kërkesës së tij hartohet plani shëndetësor individual, i cili parashikon që fëmijët me AK, të ndjekin seancat e nevojshme terapeutike, të marrin barnat, të ruajnë higjienën vetjake, dhe mirëqenien psikologjike. gjithmonë në bashkëpunim me strukturat shëndetësore të parësorit.	Në bashkëpunim të ngushtë me përfituesit e shërbimit /përfaqësuesin ligjor, fëmijës me aftësi të kufizuara i plotësohen të gjitha nevojat në bazë të një plani individual shëndetësor.	1.Plani i kujdesit shëndetësor hartohet në bashkëpunim me përfituesin e shërbimit/përfaqësuesin ligjor dhe ndryshohet sipas nevojës, jo më rrallë se një herë në gjashtë muaj. 2.Plani i kujdesit shëndetësor ka procedura të qarta për terapinë fizike, zhvillimore dhe verbale për mbajtjen dhe dhënien e barnave që mbrojnë fëmijët me AK nga abuzimi me barnat dhe keqpërdorimi i tyre.	1.1 Përfituesi ka një kopje të planit të tij shëndetësor. 1.2 Një kopje e planit të kujdesit shëndetësor është në dosjet personale të përfituesit. 2.1 Procedurat përcaktojnë se terapitë dhe barnat jepen vetëm me rekomandimin e mjekut të familjes/mjekut të specializuar. 2.2 Procedurat përcaktojnë që barnat mbahen të mbyllura me çelës, që zotërohet vetëm nga personeli i caktuar për shpërndarjen e tyre. 2.3 Personeli i caktuar për shpërndarjen e barnave, është trajnuar për procedurat e mbajtjes së barnave dhe shpërndarjes së tyre, si edhe për masat që duhen marrë në raste problematike. Hartohet dokumenti që vërteton trajnimin. 2.4 Personeli i caktuar për shpërndarjen e barnave, mban shënime të rregullta për shpërndarjen e barnave, që si minimum përmblajnë emrin, orën, barnat, dozën, mënyrën e marrjes, dhe emrin e fëmijës që bën shpërndarjen dhe reaksionet e vëna re.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

		3. Plani i kujdesit shëndetësor ka procedura të qarta, që përcaktojnë trajtimin dhe dokumentimin e incidenteve, aksidenteve dhe emergjencave mjekësore.	3.1 Procedurat përshkruajnë rastet që do të përcaktohen si incidente, aksidente dhe emergjencave mjekësore 3.2 Procedurat përshkruajnë masat që do të merren në rastet e incidenteve, aksidenteve apo emergjencave mjekësore. 3.3 Procedurat përshkruajnë njofimin e familjeve të fëmijëve në rastet e incidenteve, aksidenteve apo emergjencave. 3.4 Ka një dosje ku mbahen raportet e rasteve të incidenteve, aksidenteve dhe emergjencave mjekësore.
		4. Plani i kujdesit shëndetësor ka procedura të qarta që përcaktojnë dhënien e shërbimit shëndetësor dhe terapeutik përftuesit, si dhe kohëzgjatjen e tij.	4.1 Procedurat përshkruajnë masat që do të merren kur përftuesit përjetojnë kujdes shëndetësor dhe terapeutik që mbështet masat e tyre fizike, të sjelljes dhe mirëqenies psikologjike. 4.2 Procedurat përshkruajnë kohëzgjatjen e dhënies së kujdesit që u përshatet nevojave specifike të rastit dhe ndahen në varësi të intensitetit të ndërhyrjes në: a) Intensiteti i ulët kujdesi: 1/3 ndërhyrje në javë me një kohëzgjatje mesatare për çdo hyrje për jo më shumë se 1 orë (nga 1-3 orë në javë) b) Intensiteti mesatar kujdesi: 3/6 herë në javë me një kohëzgjatje mesatare për çdo hyrje për së paku një orë (3-9 orë në javë) c) Intensiteti i lartë kujdesi: 5/7 herë në javë me një kohëzgjatje mesatare për çdo hyrje për së paku një orë (nga 7 deri në 21 orë në javë). 4.3 Ka një dosje ku mbahen raportet javore të ofrimit të kujdesit shëndetësor dhe terapeutik
		5. Plani i kujdesit shëndetësor ka procedura të shkruara, si për fillimin e shërbimit, ashtu edhe për transferimin apo ndërprerjen e shërbimeve	5.1. Procedurat e fillimit të shërbimit janë shpjeguar qartë dhe ato janë në përputhje me natyrën e shërbimeve të ofruara. 5.2. Para fillimit të ofrimit të shërbimit, punonjësi i shërbimit shëndetësor pranë strukturave vendore viziton mjedisin e shtëpisë dhe bën një vlerësim paraprak për të vendosur nëse ka mundësi të ofrojë shërbimet e kërkuara. 5.3. Ka një kontratë të lidhur midis të dy palëve para fillimit të shërbimit. Kontrata përcakton, së paku, misionin e përkujdesjes, vlerësimin e aftësive dhe nevojave individuale të përftuesve për shërbimet shëndetësore të ofruara, të drejtat dhe detyrimet e përftuesve dhe të ofruesit të shërbimit shëndetësor. 5.4. Procedurat për transferimin dhe ndërprerjen e shërbimeve janë shpjeguar qartë dhe është e justifikuar me kërkesën e vetë përftuesit, apo në rastet kur ky i fundit ka nevojë për një shërbim më të specializuar në spital.
Standardi 5 Respektimi i intimitetit dhe dinjitetit të klientit gjatë shërbimeve personale higjienike <i>Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre kanë intimitetin e nevojshëm gjatë kryerjes së nevojave personale dhe tualetit. Përmbushjen e nevojave në shtrat; fëmijët me AK dhe familjarët e tyre kanë intimitet, trajtohen me respekt e dinjitet.</i>	<i>Mirëqenia e fëmijëve me AK rritet dhe mbrohet nga abuzimet, gjatë kohës së ofrimit të shërbimeve të integruara lëvizëse në familje. Fëmijëve me AK u sigurohet intimiteti dhe dinjiteti i nevojshëm për higjienën personale dhe procesin e tualetit.</i>	1. Gjatë kryerjes së shërbimeve të specializuara në familje bëhet kujdes që të ruhet intimiteti i përftuesit. 2. Personeli kalon kualifikimin e duhur për të siguruar respektimin e të drejtave për intimitet të klientit	1.1 Intervista me klientët tregon se atyre u sigurohet intimiteti dhe dinjiteti i duhur 1.2 Intervista me klientët tregon se klientët nuk kanë ankesa në këtë drejtim 2.1 Ka dëshmi të kualifikimeve përkatëse të personelit në dosjen e tyre personale. 3.1 Plani individual i klientit e reflekton këtë kriter 3.2 Intervista me klientët tregon se ata nuk kanë ankesa në këtë drejtim

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Standardi 6 Mbrojtja e të drejtave, shmangia e abuzimit dhe procesi i ankimit Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre apo personat përgjegjës për ta gëzojnë të gjitha të drejtat e tyre ligjore, për t'u mbrojtur nga abuzimi financiar, psikologjik, fizik dhe seksual dhe dinë dhe janë të aftë për t'u ankuar, nëse nuk janë të kënaqur me ndonjë aspekt të shërbimit në shtëpi. Çdo ankesë trajtohet në mënyrë serioze, pa vonesë, shoqërohet me veprime konkrete për përmirësimin e gjendjes dhe personat mbahen në dijeni për progresin lidhur me trajtimin e saj brenda një afati jo më shumë se 10 ditë.	Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre trajtohen me barazi, dinjtet e pa diskriminim. Ata mbrohen nga abuzimi; fizik, financiar, material, psikologjik, seksual, neglizhenca, diskriminimi dhe dëmtimi i vetvetes. Ekziston një procedurë ankesash e thjeshtë, e qartë dhe transparente, e cila zbatohet në praktikë.	1. Ekipi i lëvizës/Punonjësit socialë që punojnë me Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre tregojnë respekt për dinjtet e tyre me mënyrën e sjelljes me ta dhe si i trajtojnë në të gjitha bashkëveprimet.	1.1 Vezhgimet tregojnë, që çdo fëmijë me AK dhe familjarët e tij trajtohen me respekt gjatë punës, në bashkëbisedim apo kur i jepet ndihmë. 1.2 Punonjësi social/PMF trajton me konfidencialitet informacionin që ka për fëmijët me AK dhe familjarët e tyre.
		2. Nuk ka trajtime të diferencuara që nuk lidhen me nevojat.	2.1. Të gjithë përfluesit e shërbimeve trajtohen njëjloj, pa shfaqje favorizimi. 2.2. Kriteret e të drejtës për të përfshirur shërbime të veçanta janë të formuluar qartë. Të gjithë personat e interesuar për shërbimin marrin informacion për kriteret e përfshirjes të shërbimeve.
		3.Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre mbrohen nga keqtrajtimi dhe abuzimi fizik, emocional dhe financiar.	3.1 Ka një proces raportimi dhe verifikimi të neglizhencës, abuzimit apo keqtrajtimit, ku i kushtohet kujdes si fëmijës që raporton abuzimin ashtu edhe fëmijës që akuzohet për të. 3.2 Punonjësi social/PMF merr trajnim për identifikimin dhe raportimin e rasteve të abuzimit. 3.3 Dokumentacioni që shpjegon abuzimin, procesin e raportimit dhe verifikimit të tij. 3.3 Kur abuzimi raportohet nga Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre, ai mbështetet gjatë gjithë procesit të verifikimit nga një anëtar i personelit apo një person i jashtëm. 3.5 Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre apo
			personat përgjegjës për ta ndihmohen të kuptojnë se ç'është abuzimi dhe si të mbrohen prej tij. 3.6 Masat që parashikohen të merren për mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi u shpjegohen atyre gjatë procesit të marrjes së miratimit të informuar. 3.7 Intervistat me përfluesit e shërbimeve ose përfaqësuesit e tyre tregojnë se ata dinë se ç'është keqtrajtimi dhe abuzimi dhe e njohin procesin e raportimit të tij.
		3.Ka një procedurë ankimi të thjeshtë e të qartë, që është e hapur për të gjithë përfluesit dhe familjarët e tyre. Procedura përmban afatet e përgjigjes dhe organet/personat që trajtojnë ankesën	3.1 Ka një dokument që sqaron procesin e ankimit me një gjuhë të thjeshtë sipas nevojës në format të përshtatur. 3.2 Rregullorja e brendshme ka një pjesë për procedurën e ankimit që përmban kushtet e konfidencialitetit, afatet e përgjigjes dhe organet/personat që trajtojnë ankesën. Të gjitha ankesat e marra me gojë apo shkrim dhe përgjigjet e dhëna mbahen në një dosje të veçantë. 3.3 Inspektimi i ankesave të regjistruara tregon se ato janë trajtuar me seriozitet brenda afatit të duhur. 3.3 Përfluesit kanë marrë shpjegime se si të përdorin procedurat e ankimeve dhe janë të qartë për ta. 3.5 Personeli trajnohet për bashkëveprimin me fëmijën që ka ankesa.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Standardi 7 Aktivite integruar plotësuese (edukative/arsimor) të kujdesit në shtëpi/shkollë Shërbimi gjatë programit jokurrikular: terapia plotësuese gjatë procesit të mësimin apo procesi i përgatitjes së mësimeve në shtëpi, nëse është e nevojshme, duhen konsideruar plotësuese të shërbimeve të tjera që fëmija me aftësi të kufizuara i përfiton në shtëpi. Këto shërbime duhet të jenë në dobi të fëmijëve dhe nevojave që ka fëmija pa shkaktuar konfuzion tek prindërit.	Në bashkëpunim të ngushtë me përfituesit e shërbimit/përfaqësuesin ligjor, si dhe në bashkëpunim me aktorët brenda shkollës, fëmijës me aftësi të kufizuara i plotësohen të gjitha nevojat lidhur me arsimin e tij në bazë të një plani individual edukativ.	Fëmijëve me aftësi të kufizuara u sigurohet shërbimi shtesë i përfuturit të një programi jokurrikular² dhe në kushtet jashtë klase. Për këtë ka një procedurë të qartë të bashkëpunimit ndërmjet stafëve të njësisë levizëse dhe personelit arsimor-edukativ.	4.1 Specialisti, në rastin tonë stafi i njësisë levizëse, shërbejnë sipas nevojave të identifikuara nga Komisioni multidisiplinar në bazë shkollë dhe të përcaktuara në Planin Individual Edukativ (PEI), në bashkëpunim dhe me mësuesin ndihmës. 4.2 Ka një marrëveshje bashkëpunimi që lidhet midis strukturës arsimore dhe njësisë levizëse/strukturës së pasqme në NJVQV 4.3 Plan i ndërhyrjes rishikohet të paktën një herë në 6 muaj 4.4 Përfutuesi ka një kopje të planit të tij të kujdesit edukativ. 4.5 Një kopje e planit të kujdesit shëndetësor është në dosjet personale të përfituesit. 4.7 Punonjësi social apo një mësues ndërlidhës i shkollës bashkërendon me shërbimet vendore të zonës për të identifikuar specialistë shtesë sipas nevojave të nxënësve me nevojë të veçanta të shkollës. 4.8 Specialisti(-ët) (në rastin tonë stafi i ekipit levizës) shtesë³ mund të përfshihen edhe në ofrimin e trajnimit në detyrë për mësues mbështetës dhe aktorë të tjerë të shkollës. 4.9 Midis drejtorit të shkollës dhe strukturës vendore/OJQ/bashkisë etj., nënshkruhet një memorandum mirëkuptimi për ofrimin e mbështetjes
--	---	---	--

²Programi Jokurrikular: rezultate që mbështesin zhvillimin e shprehive të nxënësit, mund të përfshijnë mësim korrigjues, kompensues dhe zhvillimor të tilla si p.sh. modifikime sjellore; terapi të folurit; fizioterapi; seanca qetësimi/relaksimi etj. që nxënësi/-t mund t'i ndjekin sipas nevojës. Për këtë tip programi, mund të përfshihen specialistë të tjerë për të ofruar mbështetje mbi bazë konsulence. Nëse është ky rasti, mësuesi mbështetës do të jetë përgjegjës për të monitoruar ofrimin e këtyre shërbimeve dhe për bashkërendimin e punës brenda shkollës mbi bazën e PEI të nxënësit.

³ Terapist për të folurin; Fizioterapist; Terapist zhvillimor; Punonjës social; Këshillues për shëndetin mendor

Standardi 8 Jeta sociale në shtëpi dhe lidhjet me komunitetin Fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre u ofrohet mundësia e pjesëmarrjes në aktivitete individuale e në grup, që synojnë zbatimin, rritjen e njohurive, aktivizimin mendor dhe fizik në përputhje me mundësitë dhe dëshirat e tyre. Pjesëmarrja në aktivitete nuk është e detyrueshme. Rutina e jetesës dhe e aktiviteteve të përditshme ndryshon për t'iu përshtatur dëshirave, kërkesave dhe mundësive të fëmijëve me aftësi të kufizuara	Fëmijët me AK dhe familjet e tyre kanë mundësi ta kalojnë ditën në përputhje me interesat dhe kërkesat e tyre shoqërore dhe shpirtërore	I. Fëmijët me AK dhe familjet e tyre kanë një program aktiviteteve që mbështet planin e tyre individual të shërbimeve, hartuar në përputhje me interesat e tyre, me qëllim përfshirjen në komunitet.	1. Aktivitetet, që janë të planifikuara, përfshijnë, si aktivitete në grup, dhe alternativa për aktivitete individuale për personat që nuk janë të interesuar të marrin pjesë në aktivitet në grup. 2. Plan i aktiviteteve hartohet së paku një herë në 6 muaj dhe ai mbulon, si aktivitete të zhvilluara në familjen e fëmijëve me aftësi të kufizuara, ashtu edhe aktivitete të zhvilluara në komunitet. 3. Kujdes i veçantë i kushtohet planifikimit të aktiviteteve gjithëpërfshirëse së bashku me bashkëmohatatërit. 3. Plan i aktiviteteve diskutohet, dokumentohet dhe u bëhet i njohur përfituesit, kujdestarëve dhe/ose familjarëve të tij. 5. Plan i aktiviteteve rishikohet çdo 6 muaj, diskutohet, dokumentohet dhe u bëhet i njohur përfituesve, kujdestarëve dhe/ose familjarëve të tij. Për realizimin e tij bashkëpunohet dhe me njësitë e vetëqeverisjes vendore, dhe institucionet e tjera publike dhe private.
--	--	---	--

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Standardi 9 Shërbimet e integruara lëvizëse në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre nga një ekip i kualifikuar. Shërbimet e integruara në shtëpi për fëmijët me AK dhe familjarët e tyre ofrohen nga profesionistët: logopedë, fizioterapistë dhe psikologë dhe punonjës socialë të kualifikuar dhe të trajnuar për të kryer terapitë, si dhe interpretë të gjuhës së shenjave. Marrëdhëniet e punësimit rregullohen me kontrata pune ose marrëveshje shërbimi. Fëmija me AK dhe familjarët e tij merr pjesë në vendimarrjen për zgjedhjen e profesionistit që i ofron këto shërbime dhe bën vlerësimin e punës së tij. Në përputhje me nevojat, shërbimet për një person apo familje mund të ofrohen nga punonjësi i vetëm apo nga një ekip punonjësish, ku rolin e koordinatorit e ka punonjësi social që mbulon çështjet e aftësisë së kufizuar. Shërbimet që mund të plotësohen nga subjekte të licensuara janë me cilësi dhe respektojnë të drejtat e njeriut.	Shërbimet e përkujdesjes shoqërore në familjen e fëmijëve me AK plotësojnë nevojat të ndryshme funksionale të jetës, fizike, konjuitive, psikologjike, komunikative, sociale, aftësuese/riafësuese dhe terapeutike në përputhje me nevojat e tij. Shërbimet mbështetëse parandalojnë institucionalizimin dhe sigurojnë integrimin social pas largimit nga institucioni.	1. Çdo njësi lëvizëse e shërbimeve të integruara për fëmijët me AK dhe familjet e tyre/çdo sektor i posaçëm i shërbimeve të kujdesit shoqëror në bashki ka së paku një punonjës me diplomë universitare si specialist i fushës që ndjek çështjet e aftësisë së kufizuar dhe ofron shërbime të përkujdesjes komunitare për aftësinë e kufizuar, dhe kanë kualifikimin ose trajnimin e duhur për të ofruar këtë shërbim 2. Shërbimi në familje rregullohet nga kontrata pune ose marrëveshje shërbimi.	1.1. Profesionistët e Shërbimeve të integruara në familje për fëmijët me AK kanë diploma dhe janë të licensuar në fushën e ekspertizës që ofrojnë. 1.2 Punonjësi i caktuar për aftësinë e kufizuar ka një diplomë universitare në një nga këto fusha: punë sociale, pedagogji speciale, psikologji, ose sociologji, logopedi, fizioterapi. 1.3 Personat që punojnë si fizioterapistë kanë diploma universitare në përputhje me natyrën e terapisë së ofruar. 1.4 Personat që punojnë si asistentë të kujdesit personal ose shoqëruar kanë certifikatë të trajnimit të kërkuar për të kryer shërbimin. 1.5 Trajnimi i fundit është bërë jo më shumë se një vit përpara. Si minimum, trajnimi përmban njohuri për aftësinë e kufizuar, të drejtat e njeriut të fëmijëve me aftësi të kufizuara dhe shmangien e neglizhimit, abuzimit e keqtrajtimit. Interpretët e gjuhës së shenjave kanë certifikatën e duhur për të kryer funksionin e tyre. 2.1 Në rastet e shërbimeve terapeutike, shoqëruar ose interpreti i gjuhës së shenjave të ofruar nga një subjekt i licensuar, kanë një kontratë pune me subjektin e licensuar që nënshkruhet nga fëmija me aftësi të kufizuara apo përfaqësuesi i tij legjor. 2.4 Natyra e shërbimit të përshkruar në kontratë është në përputhje me vlerësimin e nevojave të fëmijës me AK dhe familjes së tij/saj dhe pikësynimet e tij për zhvillim e aftësim dhe/ose gjithëpërfshirje në komunitet.
		3.Fëmija me AK dhe familjari njoftohen për shërbimet dhe marrin pjesë në zgjedhjen e tyre, si dhe në vlerësimin e shërbimeve që ofrohen për ta.	3.1 Fëmija me aftësi të kufizuara ruan të drejtën e zgjedhjes së fëmijës që kryen shërbimin e asistentit të kujdesit personal, shoqëruar ose interpretit të gjuhës së shenjave, si edhe ndërprerjen e punës së këtij të fundit. Ndërprerja e punës kryhet në përputhje me legjislatonin e punës në fuqi. Për shërbimet që nuk ofrohen nga subjekte të licensuara, procesi i ankimit kalon në sektorin e posaçëm të shërbimeve në nivele vendore. 3.2 Një herë në vit bëhet vlerësimi i cilësisë së shërbimit të kryer nga fëmija që ka nënshkruar kontratën ose marrëveshjen e bashkëpunimit. 3.3 Për shërbimin e asistentit të kujdesit personal, shoqëruar apo interpretit të gjuhës së shenjave që nuk ofrohet nga një subjekt i licensuar, formulari i vlerësimit mbahet në dosjen e fëmijës me aftësi të kufizuara në sektorin e posaçëm të shërbimeve në nivele vendore
		4. Sa herë që është e nevojshme, më shumë se një person mund të punojë me një përfitues. Në këto raste, të gjithë punonjësit bashkëveprojnë për realizimin e planit individual. 5. Shërbimi i kryer është cilësor, në përputhje me planin individual të përfituesit.	4.1 Fëmija me AK dhe familjari që është përfaqësues ligjor janë të kënaqur me bashkëpunimin. 4.2 Ka një dosje të vetme për përfituesin. Në dosje ka shënime të takimeve të bëra së paku çdo katër muaj ndërmjet të gjithë fëmijëve që punojnë me fëmijën me AK dhe familjet e tyre. 5.1 Vlerësimi i kryer nga fëmija me AK dhe Familjarët e tij për profesionistët dhe punonjësin social, tregon se shërbimi plotëson kërkesat cilësore të përfituesit, të planit të tij individual dhe ato të kontratës së punës apo marrëveshjes së shërbimit. 5.2 Për shërbimin e kryer nga subjektet e

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

			licensuara, ka një sistem mbikëqyrjeje dhe vlerësimi pune që është pjesë e rregullores së tyre. Vlerësimi i punës të punonjësit merr parasysh vlerësimin e bërë për të. 5.3 Kur punonjësi social i sektorit të ndihmës dhe përkujdesjes shoqërore në bashkikomunë vëren neglizhim, keqtrajtim apo abuzim të individit me aftësi të kufizuara nga profesionistët apo familjarët, rasti referohet për inspektim jashtë radhe
Standardi 10 Shërbimet e integruara lëvizëse në familje për fëmijët me AK dhe familjet e tyre ofrohen nga një subjekt i licensuar Subjekti i licensuar që ofron shërbime për Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre ka procedura të qarta dhe të rregullta në punën e tij për të gjitha shërbimet e ofruara dhe monitorimin e tyre. Këto procedura janë të dokumentuara dhe të njohura, si nga personeli, ashtu edhe nga përfituesit e shërbimeve	Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre marrin shërbime profesionale me cilësi të mirë që ndjekin procedura të rregullta referimi, vlerësimi, planifikimi dhe dhënieje të shërbimeve. Procedurat respektojnë parimin e vendimmarrjes mbështetëse të përfituesit apo përfaqësuesit të tij ligjor.	1. Subjekti i licensuar ka procedura të qarta dhe të dokumentuara për referimin, vlerësimin e aftësive të fëmijëve me AK dhe familjeve të tyre dhe nevojës për mbështetje, kriteret e përfutimit të shërbimeve, planifikimin e shërbimeve dhe ofrimin e tyre, monitorimin e shërbimeve dhe vlerësimin e efektivitetit të tyre.	1. Deklarata e qëllimit dhe rregullorja brendshme përmbajnë kërkesa të cilat përshkruhen me një gjuhë të thjeshtë e sipas nevojës në format të përshtatur për procesin e referimit, vlerësimin e aftësive dhe nevojave për mbështetje të përfituesit, kriteret e përfutimit të shërbimit, planifikimin, ofrimin e monitorimin e shërbimeve, si dhe vlerësimin e efektivitetit të tyre me tregues të matshëm. 1.2 Procedurat nuk prekin dhe kufizojnë të drejtat e fëmijëve me aftësi të kufizuara. 1.3 Procedurat përshihjnë bashkëpunimin me organizata të tjera, për të realizuar dhënie e shërbimeve të nevojshme për përfituesin. 1.4 Subjekti i licensuar ka ndërtuar një sistem për monitorimin e ndjekjes së procedurave. 1.5 Subjekti i licensuar organizon anketime periodike së paku një herë në vit me personat që marrin shërbime ose përfaqësuesit e tyre ligjorë. Këto anketime tregojnë kënaqësi ndaj cilësisë së shërbimeve. 1.6 Intervistat me personat me aftësi të kufizuara dhe familjarët e tyre ose përfaqësuesit e tyre ligjorë tregojnë që ata janë të kënaqur me cilësinë e shërbimeve.
		2. Subjekti i licensuar siguron, që si personeli ashtu edhe përfituesit e shërbimeve apo përfaqësuesit e tyre ligjorë t'i njohin procedurat	2.1 Anëtarët e personelit janë në gjendje të shpjegojnë procedurat me fjalët e tyre. 2.2 Përfituesi apo përfaqësuesi ligjor kanë kopje të procedurave të shërbimeve, në një gjuhë të kuptueshme për ta.
		3. Të gjitha procedurat parashikojnë që përfituesi i shërbimeve apo përfaqësuesi i tij ligjor kanë të drejtën e vetëvendosjes dhe vendimmarrjes me mbështetje.	3.1 Procedurat përshkruajnë se në çfarë mënyre do të kërkohet dhe do të përfshihet mendimi i përfituesit apo përfaqësuesit të tij në procesin e referimit, vlerësimin e aftësive dhe nevojave për mbështetje të përfituesit, planifikimin, ofrimin e monitorimin e shërbimeve, si edhe vlerësimin e efektivitetit të tyre. 3.2 Personeli i intervistuar mund të përshkruajë me fjalët e tij procedurën e përfshirjes së përfituesit, duke dhënë shembuj konkretë nga puna në subjektin e licensuar. 3.3 Përfituesi i intervistuar apo përfaqësuesi i tij ligjor mund të përshkruajnë me fjalët e tyre procedurën e përfshirjes së përfituesit, duke dhënë shembuj konkretë nga përvoja e tyre me subjektin e licensuar.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

		4. Subjekti i licensuar ka procedura të qarta për mbajtjen e dosjeve personale të fëmijëve që marrin shërbime bazuar në legjislacionin përkatës.	4.1 Çdo përfitues shërbimesh ka një dosje personale 4.2 Dosjet personale përmbajnë minimumi formularin e informacionit dhe një fotografi, raportin e vlerësimit, planin individual, raportet e ecurisë, autorizimin e nënshkruar nga fëmija apo përfaqësuesi ligjor për personat që mund të shohin dosjen apo japin informacion, dhe shënimet mbi shërbimet e marra. 4.3 Dosjet personale mbahen në një vend të siguruar dhe përmbajtja e tyre është konfidenciale e mund të shihet vetëm nga personat e autorizuar.
		5. Subjekti i licensuar ka procedura të qarta, që përcaktojnë trajtimin dhe dokumentimin e incidenteve, aksidenteve dhe emergjencave mjekësore.	5.1 Procedurat përshkruajnë rastet që do të përcaktohen si incidente, aksidente dhe emergjencë mjekësore 5.2 Procedurat përshkruajnë masat, që do të merren në rastet e incidenteve, aksidenteve apo emergjencave mjekësore. 5.3 Procedurat përshkruajnë njafimin e familjeve të fëmijëve, në rastet e incidenteve, aksidenteve apo emergjencave. 5.4 Ka një dosje ku mbahen raportet e rasteve të incidenteve, aksidenteve dhe emergjencave mjekësore. 5.5 Në vendin ku ofrohet shërbimi ka një dokument me numrat e telefonit të kontaktit për raste emergjence për çdo pjesëmarrës në program
		6. Subjektet e licensuara që ofrojnë shërbime transporti kanë procedura të qarta për ta.	6.1 Procedurat përcaktojnë, se mjeti që përdoret për transport është i përshtatshëm dhe drejtohet nga një person i pajisur me patentë të vlefshme. 6.2 Procedurat përcaktojnë, se çdo person që transportohet, udhëton në një ndenjese të veçantë me rripin e sigurimit, me përjashtim të fëmijëve, të cilët transportohen në karrocë me rrota, për të cilët bëhen rregullime të veçanta.

			6.3 Procedurat përcaktojnë që të gjithë personat në mjet janë nën mbikëqyrjen e shofarit apo të një ndihmësi gjatë gjithë kohës së transportit. 6.4 Personat që bëjnë transportin janë të pajisur me një telefon celular dhe kanë informacionin e duhur për rastet e emergjencave
		7. Subjektet e licensuara kanë një program aktivitetesh që mbështet planin individual të përfituesve dhe interesat e tyre, si edhe përfshirjen në komunitet.	7.1 Aktivitetet, që janë të planifikuara, përfshijnë, si aktivitete në grup, ashtu dhe alternativa për aktivitete individuale për personat që nuk janë të interesuar të marrin pjesë në aktivitet në grup. 7.2 Aktivitetet janë në përputhje me misionin e subjektit të licensuar dhe mbulojnë fusha të ndryshme. 7.3 Plani i aktiviteteve hartohet së paku një herë në muaj dhe ai mbulon, si aktivitete të zhvilluara në familjen e fëmijës me aftësi të kufizuara, ashtu edhe aktivitete të zhvilluara në komunitet. 7.4 Kujdes të veçantë i kushtohet planifikimit të aktiviteteve gjithëpërfshirëse së bashku me bashkëmohatarët. 7.5 Plani i aktiviteteve dokumentohet dhe u bëhet i njohur përfituesit dhe familjarëve të tij. 7.6 Subjekti i licensuar ruan kopjet e planeve të aktiviteteve për 12 muajt e fundit.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

		8. Subjekti i licensuar ka procedura të shkruara, si për pranimin, ashtu edhe për transferimin apo ndërprerjen e shërbimeve.	8.1 Procedurat e pranimit janë shpjeguar qartë dhe janë në përputhje me natyrën e shërbimeve të ofruara. 8.2 Para pranimit, subjekti i licensuar viziton mjedisin e shërbimit dhe bën një intervistë paraprake. 8.3 Para pranimit, subjekti i licensuar bën një vlerësim paraprak për të vendosur nëse ka mundësi të ofrojë shërbimet e kërkuara. 8.3 Para fillimit të shërbimit lidhet kontrata midis dy palëve. Kontrata përcakton minimumi misionin dhe filozofinë e përkujdesjes, vlerësimin e aftësive dhe nevojave individuale të përfituesve për shërbimet e ofruara, të drejtat dhe detyrimet e përfituesve dhe të personelit. 8.5 Subjekti i licensuar ka një listë të fëmijëve që kanë kërkuar të marrin shërbime dhe datën e kërkesës. Dokumentacioni i subjektit të licensuar tregon, se periudha ndërmjet datës kur bëhet kërkesa për shërbim dhe datës së ofrimit të tij është e arsyeshme. 8.6 Procedurat për transferimin dhe ndërprerjen e shërbimeve janë shpjeguar qartë. 8.7 Transferimi apo ndërprerja e shërbimit është e justifikuar me kërkesën e fëmijës ose pamundësitë e subjektit të licensuar të ofrojë shërbimet e duhura
--	--	---	--

Standardi 1.1 Kërkesat organizative dhe funksionale të subjekteve të licensuar Subjekti është licensuar për të kryer të gjitha shërbimet që ofrohen. Ai ka një numër të mjaftueshëm personeli me figurë morale të pastër, kualifikimet e duhura dhe një strukturë organizative e procedura administrative e financiare, që mbështesin funksionimin e tij. Subjekti ka kritere për pjesëmarrjen e vullnetarëve.	Fëmijët me AK dhe familjarët e tyre i marrin shërbimet nga një subjekt i licensuar, me një strukturë organizative dhe funksionale që mbështet punën cilësore të punonjësve me kualifikimet e duhura në përputhje me shërbimet e ofruara.	1. Subjekti është licensuar për të kryer të gjitha shërbimet që ofrohen.	1.1 Licensa është e vlefshme. 1.2 Të gjitha shërbimet e ofruara janë të licensuara.
		2. Subjekti i licensuar ka personel të mjaftueshëm e të kualifikuar.	2.1 Numri i punonjësve është i mjaftueshëm për të ofruar shërbimet dhe mbuluar nevojat e fëmijëve dhe kualifikimet e përcaktuara në standardin 9. 2.2 Për çdo pozicion në subjektin e licensuar ka përkohshme pune, ku përkohshëm përgjegjësit, asimi dhe trajnimet e kërkuara. 2.3 Marrja e një punonjësi të ri në punë bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe Kodin e Punës. 2.4 Të gjithë punonjësit kanë dëshmi penaliteti që vërteton figurën morale të tyre. 2.5 Subjekti i licensuar ka dhe realizon një plan trajnimi të detyrueshëm, të përvitshëm për të gjithë punonjësit. Si minimum, ky trajnim jep njohuri për çështjet që lidhen me aftësinë e kufizuar, të drejtat e PAK-ve, parandalimin e neglizhencës, abuzimit dhe keqtrajtimin, si dhe për detyra funksionale të punonjësve.

			2.6 Puna e personelit vlerësohet një herë në vit; formulari i vlerësimit firmoset nga punonjësi social që kryen vlerësimin.
		3. Subjekti i licensuar ka procedura për punësimin e vullnetarëve dhe mbikëqyrjen e tyre.	3.1 Çdo vullnetar plotëson një aplikim për të punuar me subjektin e licensuar. Bashkë me aplikimin dorëzohet dëshmia e penalitetit. 3.2 Kërkesa shqyrtohet dhe aprovohet nga një punonjës i subjektit të licensuar. 3.3 Vullnetarët punojnë të mbikëqyrur dhe në prani të një punonjësi të subjektit të licensuar.

Personat me aftësi të kufizuar, grupet përfituese dhe tipologjia e shërbimit

1.1 Personat me aftësi të kufizuar

Personat me aftësi të kufizuar (PAK) përbëjnë grupin më të madh të individëve në nevojë që mbulohen nga legjislacioni shqiptar, i sistemit të mbrojtjes sociale. Tradicionalisht këta individë, në forma të ndryshme, janë mbështetur nga shoqëria dhe nga shteti. Deri në vitin 90, grupimi i parë i fëmijëve që trajtohen nga legjislacioni i kohës ishin të gjithë personat e invalidizuar në punë për shkak të humbjes së aftësive në procesin e punës, përfitonin një pension të plotë ose të pjesshëm, në përputhje me shkallën e invalidizimit. Ky grupim ka qenë dhe është i përkufizuar me termin invalid pune, të cilët janë me invaliditet të plotë ose me invaliditet të pjesshëm.

Për terminologjinë e fëmijëve me aftësi të kufizuar, historikisht ka pasur përcaktime të ndryshme dhe diskutime të shumta. Shoqëria është përpjekur të përcaktojë një term specifik për këtë kategori që ata të mos ndjehen të përjashtuar dhe diskriminuar. Për këtë, Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSh) në vitin 2001 vlerësoi edhe njëherë klasifikimin e aftësisë së kufizuar. Ky vlerësim synon integrimin e modelit mjekësor të aftësisë së kufizuar si një problem personal, me modelin social që e konsideron aftësinë e kufizuar të trashëguar nga ambienti, i cili nuk lejon përfshirjen e PAK në të gjithë hapësirat e jetës shoqërore.

Sipas këtij përkufizimi, "Personat me Aftësi të Kufizuar" janë ata persona për të cilët funksionet fizike, kapaciteti mendor ose gjendja psikologjike kanë prirje të shmangen, për më shumë se gjashtë muaj, nga gjendja tipike për moshën përkatëse, gjë që sjell për pasojë kufizime të pjesëmarrjes së tyre në jetën shoqërore.

Konventa mbi të Drejtat e fëmijëve me aftësi të kufizuar, aprovuar nga OKB, përcakton se: "Qëllimi i kësaj Konvente është të promovojë, mbrojë dhe sigurojë që të gjithë personat me aftësi të kufizuar të gëzojnë plotësisht dhe në mënyrë të barabartë të gjitha të drejtat e liritë themelore të njeriut, si dhe të promovojë respektimin e dinjitetit të tyre të lindur. Personat me aftësi të kufizuar përfshijnë ata persona që kanë dëmtime fizike, mendore, intelektuale apo shqisore afatgjata të cilat në ndërveprim me barrierat e ndryshme mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në baza të barabarta me të tjerët".

Pavarësisht nga origjina, natyra dhe graviteti i aftësisë së kufizuar PAK kanë të njëjtat të drejta themelore si qytetarët e tjerë të së njëjtës moshë, për jetë të denjë e normale, të ushtrojnë të drejtat civile dhe politike, të mbështeten me shërbime sociale, mjekësore, psikologjike dhe funksionale, që të bëjnë të mundur integrimin, të përfitojnë

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

mbështetje ekonomike ose punësim sipas aftësive të tyre. Personat me aftësi të kufizuar mbështeten nga legjislacioni dhe programet e mbrojtjes sociale. Ligji 57/2019 “Për asistencën sociale” në Nenin 4, germa f) & n) (përkufizime) përcakton si:

“Person me aftësi të kufizuar”, janë individët, të cilët kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime, që, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore e të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të tyre në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët, siç përkufizohet në legjislacionin në fuqi për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e fëmijëve me aftësi të kufizuar”

“Invalid pune”, është individi, i cili është deklaruar i tillë me vendim të Komisionit Mjekësor të Kaktimit të Aftësisë për Punë, që përfiton nga ligji për Statusin e Invalidëve”

PJESA E PARË: ASPEKTET ORGANIZATIVE TË SHËRBIMIT

2.1 Deklarata e qëllimit

Çdo shërbim kur ngrihet ka detyrimin të paraqesë **Deklaratën e Qëllimit** në mënyrë që të licensohet.

Struktura e posaçme pranë njësive të vetëqeverisjes vendore miraton deklaratën e qëllimit për çdo shërbim komunitar/në familje të kujdesit për PAK

Çdo shërbim komunitar/në familje për PAK duhet të hartojë deklaratën e qëllimit ku përcaktohet Misioni, synimet dhe objektivat. Deklarata duhet të jetë lehtësisht e kuptueshme nga PAK, personel dhe prindërit e fëmijëve. Deklarata e qëllimit miratohet nga Shërbimi Social Shtetëror. Deklarata e qëllimit vihet në dispozicion për personelin, PAK, prindërit dhe personat me përgjegjësi prindërore.

Deklarimi i qëllimit diskutohet dhe rishikohet në rastet kur agjencitë e shërbimit ndryshojnë llojet e shërbimeve që japin.

Shembull:

Shërbimi i integruar lëvizës në familje për fëmijët me aftësi të kufizuar ka për qëllim ofrimin e shërbimeve cilësore të kujdesit shoqëror për fëmijë dhe të rinj me aftësi të kufizuara, në zonat rurale, që kanë vështirësi aksesueshmërie të shërbimeve të kujdesit social, fëmijë nga komunitete të marginalizuara, individë dhe familje në kushte të nevojës së menjëhershme. Njësia lëvizëse, në varësi të nevojave të përfituesve, ofron shërbime për të mbështetur rehabilitimin, zhvillimin e potencialit, edukimin dhe rritjen e autonomisë së tyre, pranë familjes së individit në nevojë, me qëllim integrimin dhe përfshirjen e tyre në shoqëri, si dhe bashkëpunon sa të jetë e mundur me familjet e tyre për të arritur këtë qëllim.

Në deklaratën e qëllimit ndër të tjera, pasqyrohet në mënyrë të detajuar:

- i. **klientela:** kategoritë e fëmijëve dhe kufijtë e moshës; kriteret përzgjedhjes
- ii. metodologjia e **shërbimit** që do të ofrohet: llojet e shërbimeve;
- iii. kërkesat **organizative** e funksionale të njësisë lëvizëse si dhe kërkesat për numrin dhe cilësinë e **personelit**;
- iv. **përgjegjësitë e njësisë vendore** për mbështetjen e ofrimit të shërbimit lëvizës në familje të klientëve për sigurimin e qëndrueshmërisë dhe vazhdimësisë së shërbimit;
- v. **bashkëpunimi** me rrjetet dhe aktorët e tjerë që ofrojnë shërbime për të njëjtat grupe.

Përfituesit

- Fëmijë me aftësi të kufizuara;
- Prindër dhe familjarë

Shënim:

Grupet përfituese të shërbimit

- fëmijë me aftësi të kufizuar intelektuale⁴
- fëmijë me aftësi të kufizuar në dëgjim ^[1]_[SEP]
- fëmijë me aftësi të kufizuar në shikim ^[1]_[SEP]
- fëmijë me aftësi të kufizuar fizike (paraplegjik/tetraplegjik)
- fëmijët që hasin vështirësi në fushat e zhvillimit

⁴ “Aftësi të kufizuara intelektuale” përfshin zhvillim të vonuar, çrregullime të spektrit të autizmit, sindroma Down. Aftësia e kufizuar intelektuale mund të shoqërohet edhe me aftësi të tjera të kufizuara, p.sh. të lëvizjes, dëgjimit, shikimit, etj.

Kriteret e përzgjedhjes së përfituesve

Në përputhje me VKM 518 “Për shërbimet e kujdesit shoqëror komunitar dhe rezidencial, kriteret, procedurat për përfitimin e tyre dhe masën e shumës për shpenzime personale për përfituesit e shërbimit të organizuar”, Kapitulli II, kombinimi i shërbimit sipas pikës 3/b “ndërhyrja e hershme” që siguron

- i. ndihmën profesionale dhe stimuluese për fëmijët deri në 8 vjeç;
- ii. asistencën këshilluese për prindërit dhe anëtarët e tjerë të familjes me lidhje gjaku ose për familjen kujdestare, me qëllim riintegrimin në shoqëri të fëmijës; si dhe pikës 4/b shërbimet në familje, përfshirë dhe për personat me aftësi të kufizuara; kriteret e përzgjedhjes, ku kriteri kryesor është “fëmijë që jetojnë në fshatra të largëta”, me një distance prej mbi xx km⁵, nga qendra më e afërt e shërbimeve komunitare shtetërore. janë si më poshtë vijon:

Kritere shtrënguese:

- a. Fëmijë me aftësi të kufizuara intelektuale:
 - i- Fëmijë me çrregullime të spektrit të autizmit & me Sindroma Down
 - ii- Fëmijë me vonesa të zhvillimit
 - b. Fëmijë me aftësi të kufizuara fizike (paraplegjike, tetraplegjike)
 - c. Fëmijë të moshës 6 – 18 vjeç
 - d. Fëmijë të cilët nuk frekuentojnë shkollën për shkak të aftësisë së kufizuara dhe mungesës së shërbimit të dedikuar me mësues mbështetës, standarde të aksesueshmërisë dhe gjithëpërfshirjes në shkollë.
 - e. Fëmijë të cilët nuk frekuentojnë institucione ose qendra të tjera publike ose private të përkujdesjes shoqërore
 - f. Fëmijë të cilët vijnë nga familje me gjendje ekonomike jo të mirë
 - g. Fëmijë me status familjar jo të favorshëm (prindër të divorcuar, kujdestari nga familjarë, prindër PAK ose me probleme të tjera të rënda shëndetësore që cenojnë prindërimin)

Kritere të zbutura

- a. Fëmijë me aftësi të kufizuara intelektuale:
 - i- me çrregullime të spektrit të autizmit dhe Sindromën Down
 - ii- Fëmijë me vonesa të zhvillimit
 - iii- Fëmijë me vështirësi të të nxënës
 - iv- Fëmijë me çrregullime emocionale
 - v- Fëmijë me çrregullime të komunikimit

⁵ Largësia, km, përcaktohet nga bashkitë ku do të implementohet ky shërbim .

- b. Fëmijë me aftësi të kufizuar fizike (paraplegjike, tetraplegjike)
- c. Fëmijë të moshës 2 – 18 vjeç.
- h. Fëmijë të cilët nuk frekuentojnë shkollën për shkak të aftësisë së kufizuar dhe mungesës së shërbimit të dedikuar me mësues mbështetës, standarde të aksesueshmërisë dhe gjithëpërfshirjes në shkolla.
- d. Fëmijë të cilët frekuentojnë shkollën me orar të plotë ose të pjesshëm
- e. Fëmijë të cilët nuk frekuentojnë institucione ose qendra të tjera publike ose private të përkujdesjes shoqërore
- f. Fëmijë të cilët vijnë nga gjendje ekonomike mesatare
- g. Fëmijë me status familjar të favorshëm (jo prindër të divorcuar, etj.

ii. TIPOLOGJIA E SHËRBIMIT

Shërbimi lëvizës në familje për fëmijët me aftësi të kufizuari përfshin shërbime terapeutike, mbështetëse, edukative, informuese, për fëmijët me AK e familjet e tyre që kanë si qëllim:

- ✚ Rritjen e aftësive të fëmijës me aftësi të kufizuara për të përmbushur nevojat jetësore, në përputhje me gjininë, moshën, edhe për të realizuar gjithëpërfshirjen në jetën e komunitetit.
- ✚ Mbështetjen e familjes në procesin e kujdesit për fëmijën me aftësi të kufizuara dhe sigurimin e funksionimit të saj normal, ku të gjithë anëtarët plotësojnë nevojat e tyre jetësore.

Shërbimi lëvizës në familje dhe në komunitet bëhet në mjedisin natyral ku realizohet një pjesë e mirë e funksioneve të fëmijës me aftësi të kufizuar. Në këtë mënyrë, fëmija me aftësi të kufizuar aftësohet të kryejë funksionet e rëndësishme jetike në kushte normale. Kjo rrit shkallën e përvetësimit dhe zbatimit të shprehive të reja të mësuara.

Shërbimi lëvizës në familje dhe komunitet kryhet me kohë të pjesshme, sipas nevojave individuale dhe përfshin në proces persona të rëndësishëm në jetën e fëmijës me aftësi të kufizuar që mësojnë si të punojnë me këtë person dhe e vazhdojnë punën për aftësimin e tij edhe kur nuk është specialisti. Kjo rrit shkallën e përvetësimit të shprehive dhe mundësitë e gjithëpërfshirjes në mjedise jo të specializuara. Shërbimi në familje dhe komunitet krijon mundësinë e krijimit të një rrjeti mbështetës të fëmijës me aftësi të kufizuar që siguron përfshirjen e tij në të gjitha aspektet e jetës.

Shërbimi lëvizës në familje dhe komunitet realizon edhe mbështetjen e anëtarit të familjes që merr përfitimin e kujdestarisë. Kjo siguron rritjen e cilësisë së shërbimit që

ofrohet për fëmijën me aftësi të kufizuar dhe ul masën e stresit të kujdestarit që shkakton probleme mjekësore, psikologjike dhe sociale. Mbështetja e familjes siguron përmirësimin e cilësisë së jetës së të gjithë anëtarëve të familjes dhe ul ndikimin e stresit dhe stigmës.

Tipat e shërbimeve

Shërbimet për moshën parashkollore

Shërbimet për moshën parashkollore kanë si synim edukimin parashkollor, zhvillimin gjuhësor e shprehive të të folurit, nxitjen e pavarësisë në procesin e ushqyerjes, higjienës, veshje/zhveshje, aftësimin për të realizuar nevojat dhe higjienën personale, zhvillimin e shprehive motorike dhe të lëvizjes, zhvillimin afektiv, aftësimin për të luajtur me lojëra të ndryshme vetë apo me shokë, evitimin e çrregullimeve të sjelljes, aftësimin për të marrë pjesë në jetën sociale, zhvillimin e shprehive të organizimit, etj. (sipas nevojave individuale të çdo fëmije).

Përfituesit e shërbimeve janë fëmijë me aftësi të kufizuar 1- 6 vjeç, p.sh., fëmijë me zhvillim të vonuar, fëmijë me probleme motorike, fëmijë me çrregullime të spektrit të autizmit, Sindromën Down, fëmijë që kanë çrregullime të sjelljes, fëmijë me problem shikimi, fëmijë që nuk dëgjojnë, etj., (b) familjet e fëmijëve me sipër të trajtuar dhe (c) personeli i çerdhes ose kopshtit ku shkon fëmija.

Tipat e shërbimeve për fëmijën me aftësi të kufizuar përshijnë:

a) Mbështetje terapeutike

- terapi zhvillimi,
- terapi psikomotore,
- ergoterapi,
- terapi loje,
- terapi arti,
- terapi të foluri (logoterapi/ortofoni),
- terapi fizike,

b) Mbështetje për menaxhimin dhe evitimin e çrregullimeve të sjelljes

c) Edukim parashkollor

d) shërbime të tjera sipas nevojave individuale

Tipat e shërbimeve për familjen përshijnë:

- a) Mbështetjen emocionale,
- b) Informacion për aftësinë e kufizuar,
- c) Informacion për burimet e mbështetjes për aftësinë e kufizuar
- d) Trajnim për të punuar me fëmijën

- e) Mbështetje për avokati për fëmijën me aftësi të kufizuar
- f) Kujdes i shkurtër (për fëmijën me aftësi të kufizuar - nga disa orë në ditë)
- g) Mbështetje për rritjen e autonomisë personale.
- h) Shërbime të tjera sipas nevojave të familjes

Nëse fëmija shkon në çerdhe apo në kopsht, tipat e shërbimeve në bashkëpunim dhe koordinim me personelin e çerddes apo kopshtit përfshijnë:

- a) Informacion për aftësinë e kufizuar të fëmijës
- b) mbështetje dhe shkëmbim informacioni dhe idesh për të punuar me fëmijën.
- c) Ndihmesë për pasurimin e programit edukativ dhe social të fëmijës.
- d) bashkëpunim në hartimin e Planit Edukativ Individual dhe shërbimet e nevojshme mbështetëse zhvillimore dhe akademike.

Shërbimet realizohen në:

- a) banesën ku jeton fëmija,
- b) çerdhe ose kopsht,
- c) mjedisin komunitar si lulishte, mjedise zbavitëse, sportive,
- ç) në ambientet e shkollës⁶.

Shërbimet për moshën shkollore

Shërbimet për moshën shkollore kanë si synim zhvillimin e aftësive individuale të fëmijëve me aftësi të kufizuar dhe integrimin e tyre në aktivitete shkollore dhe jashtëshkollore me bashkëmoshatarët. Ato mbulojnë zhvillimin gjuhësor e të shprehive të të folurit, aspekte të të nxënës dhe objektiva mësimorë të kombinuar me aspekte zhvillimore si nxitjen e pavarësisë në ngrënie, higjienë, veshje/zhveshje etj., aftësimin për të realizuar nevojat dhe higjienën personale, zhvillimin e shprehive motorike dhe të lëvizjes, zhvillimin afektiv, aftësimin për të luajtur me lojëra të ndryshme vetë apo me shokë, evitimin e çrregullimeve të sjelljes, aftësimin për të marrë pjesë në jetën sociale, zhvillimin e shprehive të organizimit, zhvillimin e aftësive shkollore, etj. (sipas nevojave individuale).

Përfituesit e shërbimeve janë:

- (a) fëmijë e adoleshentë me aftësi të kufizuar të moshës 6-18 vjeç: që ndjekin shkollën e zakonshme ose shkollën speciale, që nuk shkojnë në shkollë dhe shkojnë në një qendër ditore ose që nuk shkojnë në një qendër ditore; p.sh., fëmijë e adoleshentë

⁶ Bëhet fjalë për fëmijët që ndjekin arsimin parashkollor, për të mos e shkëputur fëmijën nga procesi mësimor dhe në disa raste kur fëmija ka çrregullime të sjelljes dhe për këtë realizohen seanca, në formë loje, në klasë bashkë me moshatarët e tjerë.

me zhvillim të vonuar, fëmijë e adoleshentë me probleme motorike, fëmijë e adoleshentë me çrregullime të spektrit të autizmit, Sindroma Down, fëmijë e adoleshentë që kanë çrregullime të sjelljes, fëmijë e adoleshentë që kanë probleme shikimi, fëmijë e adoleshentë që nuk dëgjojnë;

(b) familjet e fëmijëve e adoleshentëve me sipër të trajtuar.

Tipat e shërbimeve për fëmijën me aftësi të kufizuar:

a) Mbështetje terapeutike

- terapi zhvillimi,
- ergoterapi,
- terapi loje,
- terapi arti,
- terapi të foluri (logoterapi/ortofoni),
- terapi fizike,
- terapi psikomodore,
- terapi të tjera sipas nevojave individuale,

b) Mbështetje për menaxhimin dhe evitimin e çrregullimeve të sjelljes

c) Edukim shkollor: ndihmë për plotësimin e planit të edukimit individual

d) Përgatitje për jetesë të pavarur

e) Përgatitje për punësim

f) Mbështetje për pjesëmarrje në aktivitete në komunitet dhe punë vullnetare

g) shërbime të tjera sipas nevojave individuale

Tipat e shërbimeve për familjen përshijnë:

a) Mbështetjen emocionale,

b) Informacion për aftësinë e kufizuar,

c) Informacion për burimet mbështetëse për aftësinë e kufizuar,

d) Trajnim për të punuar me fëmijën/adoleshentin,

e) Mbështetje për avokati për fëmijën/adoleshentin me aftësi të kufizuar ,

f) Kujdes i shkurtër (për fëmijën me aftësi të kufizuar - nga disa ore në ditë deri në dy javë- që anëtarët e familjes të kryejnë detyrat e tyre funksionale ose të çlodhen),

g) shërbime të tjera sipas nevojave të familjes

Shërbimet realizohen në:

a) banesën ku jeton fëmija/adoleshenti

b) mjedisin e shkollës

c) mjedisin komunitar.

iii. KUSH E OFRON SHËRBIMIN E INTEGRUAR LËVIZËS NË FAMILJE

Shërbimin lëvizës në familje e realizojnë persona të kualifikuar e të trajnuar për të kryer këto shërbime, të cilët mund të veprojnë si:

- Psikologë
- Punonjës Social
- Terapistë (fizioterapistë, logopedistë). (për terapi okupacionale, për zhvillim konjitiv, ortofonist, etj).
- Ndihmësi personal⁷
- Kujdestari
- Pediatër zhvillimi, ortoped dhe rast pas rasti specialist sipas nevojë.
- Shofer
- Menaxheri i Njësisë Lëvizëse është me profesion punonjës social

Në përputhje me nevojat, shërbimet për një person apo familje mund të ofrohen nga punonjës të ndryshëm të cilët janë specialiste të fushës si: terapistë okupacionalë, ortofonist, shoqërues në aktivitete etj.

Shërbimi i transportit ofrohet nga një shofer i gatshëm i cili njihet dhe zbaton politikat e mbrojtjes së fëmijëve. Shoferi së bashku me shoqëruesin e fëmijës sigurojnë që fëmija është i sigurt, duke drejtuar i qetë makinën, në shpejtësinë e lejuar dhe duke respektuar rregullat e qarkullimit rrugor. Shoferi shoqëron fëmijën në prezencën e stafit profesionist, ose sipas udhëzimeve të dhëna nga këta të fundit pranë ambientit të përcaktuar.

Shërbimet duhet të plotësohen nga subjekte të licensuara, kur këto shërbime nuk ofrohen nga një njësi e bashkisë. Marrëdhëniet e punësimit rregullohen me kontrata pune ose marrëveshje shërbimi. Fëmija me aftësi të kufizuara ose familja e tij, merr pjesë në zgjedhjen e shërbimeve dhe në vlerësimin e shërbimeve të ofruara.

⁷ Sipas VKM.... Në zbatim të Ligjit të aksesueshmërisë

Përmbledhje legjislativi për personat me aftësi të kufizuara

Personat e kualifikuar për të kryer këto shërbime:

Titulli i punës	PSIKOLOG
☒ Me kohë të plotë	☐ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Psikologu në këtë vend pune është përgjegjës për dhënien e shërbimeve psikologjike të tilla si vlerësimi psikologjik, këshillimi dhe terapia e në të njëjtën kohë do të ofrojë konsulta dhe këshilla në mbështetje të kujdesit psikologjik, sjelljes dhe mirëqenies e zhvillimit të fëmijës me aftësi të kufizuara dhe familjes së tij. Ai do të punojë si pjesë e ekipit lëvizës me profesionistë të tjerë në hartimin dhe zbatimin e planit individual të fëmijës duke u fokusuar në mënyrë të veçantë në sjelljen dhe përjetimin emocional të fëmijës dhe familjes, duke përdorur strategji ndërhyrjeje në përputhje me vlerësimin e kryer.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Vlerëson aspektet konjitive, emocionale, sociale, ndërpersonale, nivelin e pavarësisë, aftësi të vetë ndihmës dhe funksionimin në komunitet të individit, në përputhje me kriteret e ICF-së dhe etikën e standardet në vlerësim.
- Diagnostikon, ekzaminon çrregullimet dhe vonesat zhvillimore në bashkëpunim me profesionistët e tjerë.
- Kryen vlerësime të ecurisë/progresit të fëmijës.
- Kryen vlerësime të familjes për të identifikuar nivelin e përshtatjes, përballimit dhe stresit tek familja, stili dhe komunikimit të prindërve/personit kujdestar dhe cilësinë e marrëdhënies, stilet e përballimit të situatës nga prindi, përgjigjes emocionale dhe përballimit të vëllezërve dhe motrave, nivelit të mbështetjes së prindit, shëndetin mendor dhe fusha të tjera të ngjashme.
- Bën vlerësim të sjelljes funksionale të fëmijës. Në bazë të këtij vlerësimi harton ndërhyrjet për sjelljet sfiduese.
- Harton planin e zhvillimit personal dhe planin e zhvillimit të familjes në bashkëpunim me ekipin dhe profesionistët e tjerë.
- Në bashkëpunim me specialistë të tjerë programon planin e kujdesit për shërbime social-edukative dhe emocionale të fëmijës.
- Kryen konsulta/këshillime me vetë fëmijët, stafin, familjen, si dhe personat e entitetet e interesuara.
- Realizon ndërhyrje dhe punë të drejtpërdrejtë terapeutike duke përdorur strategji të ndryshme trajtimi për rritjen e vetë vlerësimit, vetë kontrollit, pavarësisë personale si dhe mirëqenien psikologjike të fëmijës.
- Mbështet dhe nxit sjelljen pozitive të fëmijës përmes programeve/strategjive të mbështetjes së sjelljes.
- Zhvillon programe për individë dhe grupe që synojnë reduktimin e izolimit, nxitjen dhe zhvillimin e marrëdhënieve, trajnimin e aftësive si dhe programe të tjera të ngjashme në dobi të fëmijës, familjes dhe komunitetit.
- Mbështet familjen e fëmijës duke punuar direkt me familjen dhe persona të tjerë të rëndësishëm në jetën e fëmijës duke i ndihmuar të kuptojnë nevojat emocionale dhe sociale të fëmijës, të njohin nivelin zhvillimor të tij, reduktimin e izolimit të familjes, mundësi për të mbështetur vëllezërit dhe motrat, fuqizim të familjes për të kërkuar të drejtat e veta, si dhe krijimin e lidhjeve me persona të interesuar (vullnetarët).
- Mbështet realizimin e aktiviteteve psikosociale në dobi të gjithëpërfshirjes së fëmijës me aftësi të kufizuara në komunitet.

Vlerësime specifike të fushës

- Kryen teste inteligjence për përcaktimin e koeficientit të inteligjencës
- Kryen teste të vizatimit për përdorues të veçantë
- Kryen teste vizualo-motore për vlerësimin e aftësive shkollore
- Bën teste psikologjike për persona me probleme të rënda emocionale

Ofron trajtimin terapeutik dhe psikoterapeutik për përfituesit e shërbimit

- Ofron teknika të trajtimit terapeutik për përdoruesit në bazë të PEI në fushën e konjicionit, të problemeve psikoemocionale dhe problemeve të sjelljes.
- Kryen këshillim psikologjik
- Kryen mbështetje emocionale për përdorues që e kanë të nevojshme.
- Ndërhyn në situata të sjelljes ekstreme nga përdorues të ndryshëm.
- Jep teknika dhe terapi për modifikimin e sjelljeve jo të përshtatshme.

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Diplomë e nivelit master në degën e psikologjisë
- Të paktën 3 vite përvojë në profesion (punë klinike ose shërbime psikosociale)
- Të jetë i licensuar nga Urdhri i Psikologut.
- Gëzon integritet individual dhe profesional si dhe pjekuri emocionale
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Aftësi të mira interpersonalë e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish në mënyrë profesionale dhe etike
- Njohuri/përvojë/trajnime mbi Terapinë e Sjelljes së Aplikuara, Terapinë e Zhvillimit dhe të Lojës (e preferueshme).
- Ka respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes
- Ka pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar)

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Titulli i punës	PUNONJËS SOCIAL
☒ Me kohë të plotë	☐ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Punonjësi social në këtë vend pune është përgjegjës për dhënien e shërbimeve psikosociale përmes vlerësimit të nevojave social-ekonomike, funksionimit dhe faktorëve riskues të fëmijës me aftësi të kufizuara dhe familjes së tij. Në bazë të këtij vlerësimi ai mbështet fëmijën me aftësi të kufizuar dhe familjen e tij përmes aktiviteteve të tilla si: ndërmjetësimi, advokimi, koordinimi me institucionet dhe shërbimet, menaxhimi i dokumentacionit dhe dosjes së rastit, ngritjes së kapaciteteve të familjes dhe komunitetit në të cilin do të punojë.

Ai do të punojë si pjesë e ekipit lëvizës me profesionistë të tjerë në hartimin dhe zbatimin e planit individual të fëmijës si dhe ka rol kyç në hartimin dhe ndjekjen e planit të zhvillimit të familjes. Ai ka si përgjegjësi kryesore menaxhimin dhe koordinimin e vetë ekipit lëvizës si dhe bashkërendimin dhe koordinimin e punës së këtij ekipi me shërbimet/institucionet e tjera në komunitet.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Kryen vlerësime të nevojave psikosociale dhe ekonomike të rastit.
- Kryen vlerësime të kapaciteteve, funksionimit dhe zhvillimit të rastit (që përfshijnë kërkesat për mbështetje dhe pjesëmarrje, shtëpi dhe akomodim).
- Kryen vlerësime për matjen e riskut (p.sh. të dhunës dhe abuzimit në familje).
- Mbështet familjen e fëmijës me aftësi të kufizuar duke punuar direkt me familjen dhe persona të tjerë të rëndësishëm në jetën e fëmijës.
- Harton planin e zhvillimit personal të fëmijës në bashkëpunim me ekipin dhe profesionistë të tjerë.
- Ndihmon në krijimin dhe mirëmbajtjen e dosjes personale të fëmijës me AK duke grumbulluar informacionin e duhur për ekuilibrin psikosocial.
- Punonjësi social implementon programe të planit të kujdesit si:
 - menaxhimin e sjelljeve të papranueshme
 - rritjen e kapaciteteve informative në fusha të ndryshme
 - organizon dhe drejton tema sociale të rëndësishme për këtë target-grup me problematika të tërheqjes dhe pjesëmarrje aktive të PAK
 - ndihmojnë PAK të eksplorojnë interesat e tyre, të zhvillojnë talentet dhe pavarësinë, të rrisin vetë-vlerësimin dhe të mësojnë si të sillen me të tjerët në situata të ndryshme
- Organizon dhe menaxhon aktivitete argëtuese që nxisin zhvillimin fizik, emocional, intelektual dhe social të PAK, si brenda institucionit dhe jashtë tij.
- Punon në komunitet për të sensibilizuar opinionin publik për problemet dhe nevojat e personave me aftësi të kufizuara.
- Krijon rrjetin e mbështetjes për PAK në komunitet duke vendosur marrëdhënie midis ekipit lëvizës që ofron shërbimet, qendrave të tjera komunitare, kopshteve dhe shkollave të komunitetit, Njësisë Administrative/Bashkisë, Shërbimit Social Shtetëror.
- Harton planin e zhvillimit të familjes në bashkëpunim me ekipin dhe profesionistë të tjerë.
- Bën menaxhimin e rastit dhe koordinimin e shërbimit në përputhje me kriteret dhe kërkesat ligjore.
- Kryen shërbime ndërmjetësimi e referon fëmijën/familjen në shërbime të tjera.
- Mban dhe menaxhon dokumentacionin dhe dosjen e rastit.

- Jep mbështetje në koordinim dhe bashkërendim të punës së ekipit lëvizës.
- Jep ndihmë në çështjet e strehimit, ndihmës ekonomike dhe çështje të tjera të ngjashme në dobi të familjes së fëmijës me aftësi të kufizuara.
- Advokon për fëmijën dhe familjen. Mbështet individët të jenë vetë advokues ose advokon në emër të tyre.
- Ngre kapacitetet përmes përfshirjes, edukimit dhe konsultimit me grupet lokale në komunitet, rrjetet, bizneset dhe qeverisjen lokale për të zhvilluar komunitete më përfshirëse për fëmijët/individët me aftësi të kufizuara duke hequr barrierat që pengojnë aksesin fizik dhe social.
- Ngre kapacitetet përmes punës me shërbimet në komunitet duke rritur ndërgjegjësimin, të kuptuarin dhe dijen për çështje të aftësisë së kufizuar dhe familjeve të tyre në mënyrë që shërbimet e përshtatshme dhe efektive të jepen në kohë.
- Ngre kapacitetet e individëve dhe familjeve për të naviguar në sistemet shëndetësore dhe të mirëqenies apo akses në informacion.
- Formulon deklaratat/raporte të nevojave dhe e ndan këtë informacion me persona të përshtatshëm (agjenci, institucione, qendra, grupe multidisiplinore)

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Diplomë e nivelit master në degën e punës sociale.
- Të paktën 3 vite përvojë në profesion (prioritet përvojë në shërbimet sociale për aftësinë e kufizuar).
- Të jetë i licensuar nga Urdhri i Punonjësit Social.
- Të ketë njohuri bazë për të kuptuar dhe ndjekur procedura dhe procese të shërbimeve sociale.
- Të ketë aftësi të mira për të shkruar raporte të një standardi të mirë.
- Gëzon integritet individual dhe profesional si dhe pjekuri emocionale
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish në mënyrë profesionale dhe etike
- Ka respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes
- Ka pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Njohuri/përvojë/trajnime mbi Terapinë e Sjelljes së Aplikuar, Terapinë e Zhvillimit dhe të Lojës (e preferueshme).
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar) .

Përmbledhje legjislativi për personat me aftësi të kufizuara

Titulli i punës	FIZIOTERAPIST
☒ Me kohë të plotë	☐ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Fizioterapisti në këtë vend pune është përgjegjës për dhënien e shërbimeve fizioterapeutike për fëmijët me aftësi të kufizuara. Puna e fizioterapistit do të konsistojë kryesisht në vlerësimin e nevojave fizioterapeutike të fëmijës si dhe realizimit të ndërhyrjeve dhe trajtimeve fizioterapeutike për fëmijët me spektër të gjerë çrregullimesh. Fizioterapisti ka për detyrë kryesisht të reduktojë deficitet motorike të lindura ose të fituara gjatë fëmijërisë së hershme apo gjatë moshës më të rritur. Nëse deficitet motorike shoqërohen edhe me deficite mendore, terapia është e kombinuar dhe quhet terapi psikofizike.

Fizioterapistët duhet të kenë edukim special në fushën që mbulojnë. Ata duhet të njohin mirë anatominë dhe fiziologjinë e funksionimit të trupit të njeriut. Gjithashtu duhet të njohin mirë psikologjinë e moshave të ndryshme të fëmijëve, që terapia të jetë e pranueshme dhe të mos refuzohet prej tyre. Duhet të jenë fizikisht të shëndetshëm dhe të përballojnë ngarkesa fizike gjatë trajtimit të klientëve të tyre.

Ai do të japë informacion dhe udhëzime familjarët, kolegët e ekipit dhe entitete të tjera të interesuara mbi mënyrën e menaxhimit fizioterapeutike të fëmijës me aftësi të kufizuara. Si pjesëtar i ekipit lëvizës ai do të kontribuojë në fushën e tij të përgjegjësisë për hartimin dhe ndjekjen e planit individual të fëmijës me aftësi të kufizuara dhe do të japë kontributin e tij në zhvillimin dhe promovimin e shërbimit të këtij ekipi.

Fusha e veprimtarisë së tyre më e zakonshme është AK fizike dhe AK mendore-fizike.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Diagnostikon, realizon vlerësime të përshtatshme dhe ndërhyrje me fëmijë me spektër të gjerë nevojash për fizioterapi, duke përdorur mjete vlerësimi të përshtatshme dhe në përputhje me ICF-në.
- Në mënyrë të detajuar, fizioterapisti vlerëson funksionimin e PAK duke observuar atë në situatë të ndryshme si dhe në ushtrime tip.
- Përcakton problemet me deformimet e kyqeve, anësive, kolonës dhe shkallën (gradacionin) e shmangies apo deformimit.
- Përcakton tonusin muskular.
- Vlerëson aftësinë për të qëndruar shtrirë, ulur apo në këmbë. Aftësinë për të lëvizur, për të ecur, vrapuar, ngjitur shkallët, mënyrën e ngjitjes së tyre, etj.
- Vlerëson aftësinë për të mbajtur ekuilibrin.
- Aftësitë për të kryer koordinimet sy-dorë, dëgjim-lëvizje, lëvizje me lëvizje, etj.
- Aftësitë për të mbajtur ritmin.
- Organizon punën me PAK përherë në bashkëpunim të ngushtë me specialistë të tjerë të fushës si mjekë, neurologë, terapistë okupacionalë, psikologë.
- Fizioterapisti plotëson raportin e nevojave motorike si dhe planin e kujdesit.
- Kryen ndërhyrje fizioterapie për fëmijët me spektër të gjerë çrregullimesh duke përfshirë të gjitha specialitetet pediatrike.
- Modelon punën, përfshin, udhëzon familjen mbi teknikat/aktivitetet kryesore fizioterapeutike me fëmijën e tyre.
- Merr pjesë në hartimin e planit personal të zhvillimit të fëmijës në bashkëpunim me ekipin dhe familjen e profesionistë të tjerë.
- Mban të dhënat për punën e kryer me fëmijën në mënyrë të qartë në përputhje me standardet e profesionit dhe kriteret e ICF-së.
- Formulon dhe ndjek/zbaton programe individuale trajtimi bazuar në informacionin e marrë nga vlerësimi i tij dhe ekipi.
- Kryen ndërhyrje trajtuese duke u përshtatur me barrierat dhe kushtet e vendit ku ndodhet fëmija, dinamikat e vetë fëmijës dhe familjes.
- Vlerëson ndërhyrjen e bërë dhe progresin e fëmijës përmes reflektimit, analizës dhe mjeteve objektive të dokumentuara me kujdes.
- Këshillon/edukon fëmijën dhe të tjerët si të menaxhojnë, minimizojnë riskun e dëmtimit të fëmijës (p.sh. gjatë lëvizjes) dhe si të parandalojnë e përmirësojnë gjendjen fizike të tij.
- Në bashkëpunim me ekipin shkëmben informacion për backgroundin dhe progresin e fëmijës si dhe referon tek shërbime komunitare fëmijët që kanë nevojë për vëmendje mjekësore që lidhet me këtë fushë.

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Diplomë e nivelit master në fizioterapi
- Të paktën 3 vite përvojë në profesion (prioritet përvojë në punën me fëmijët me aftësi të kufizuara)
- Të jetë i licensuar për ushtrimin e profesionit të Fizioterapisë.
- I aftë fizikisht dhe teknikisht të përshtatë trajtimin fizioterapeutik në mjediset/rrethana të vështira e me hapësira të vogla
- Gëzon integritet individual dhe profesional si dhe pjekuri emocionale
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish në mënyrë profesionale dhe etike
- Ka respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes
- Ka pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Njohuri/përvojë/trajtime mbi terapinë e sjelljes së aplikuar, terapinë e zhvillimit dhe të lojës (e preferueshme)
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar) .

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Titulli i punës	LOGOPEDIST
■ Me kohë të plotë	□ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Logopedisti në këtë vend pune është përgjegjës për dhënien e shërbimeve logopedike për fëmijët me aftësi të kufizuara. Ai do të vlerësojë, diagnostikojë, trajtojë si dhe do të ndihmojë për të parandaluar çrregullime të gjuhës dhe komunikimit tek fëmijët me aftësi të kufizuara në komunitet. Ai do të kryejë një sërë aktivitete të dizenuara për të zhvilluar aftësitë para gjuhësore dhe gjuhësore, kontrollin oral-motorik për shprehjen e gjuhës, vokalizimet, si dhe përdorimin e teknologjive ndihmëse në ndihmë të komunikimit. Ai do të japë informacion dhe udhëzojë familjarët, kolegët e ekipit dhe entitete të tjera të interesuara mbi mënyrën, teknikat dhe aktivitetet logopedike ndaj fëmijës me aftësi të kufizuara.

Si pjesëtar i ekipit lëvizës ai do të kontribuojë në fushën e tij të përgjegjësisë për hartimin dhe ndjekjen e planit individual të fëmijës me aftësi të kufizuara dhe do të japë kontributin e tij në zhvillimin dhe promovimin e shërbimit të këtij ekipi.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Kryen vlerësime të detajuara përmes mjeteve/instrumenteve të përshtatshëm të nivelit të zhvillimit të gjuhës dhe komunikimit, në përputhje me ICF-në.
- Vlerëson problemet në të folur dhe komunikim.
- Vlerëson nivelin e dëgjimit dhe komunikimit.
- Vlerëson nivelin e të kuptuarit nga fëmija të komandave apo mesazheve të thjeshta.
- Observon kohën që fëmija kërkon për të komunikuar ose përgjigjur.
- Observon problemet motorike të gojës, gjuhës dhe faqeve.
- Observon mënyrën se si fëmija bën kërkesa të ndryshme si dhe mënyrën si kundërshton apo revoltohet.
- Vëzhgon cilësinë e të folurit, vendosjen e çrregullt të fonemave.
- Vëzhgon problemet me nxjerrjen e zërit, intonacioni jo i rregullt.
- Belbëzimi.
- Mban inventar të rregullt të të gjithë tingujve, rrokjeve, fjalëve apo fjalëve-fjali që fëmija lëshon.
- Vlerëson aftësinë e fëmijës për të kërkuar objekte të ndryshme.
- Vlerëson aftësinë e fëmijës për të imituar tinguj, rrokje apo fjalë.
- Vlerëson përdorimin e gjuhës së trupit (xhestikulacioneve) të fëmijës.
- Vlerëson aftësitë imituese të fëmijës në motorike globale, fine, buko-faciale, me objekte.
- Vlerëson me shumë kujdes marrëdhëniet ndërmjet nënës dhe fëmijës, apo kujdestarit.

- Vlerëson në se fëmija është në prani të personave që flasin gjuhë të pakuptueshme për të,
- Vlerëson nëse fëmija ka kaluar situata të rënda psikotraumatike që mund të kenë ndikuar në problemet e komunikimit.
- Jep/mundëson shërbime logopedike për një spektër të gjerë çrregullimesh/vështirësish duke përfshirë edhe fëmijët me nevoja komplekse (çrregullime në të nxënë, autizëm, etj).
- Harton dhe realizon programe terapeutike të individualizuara për nevojat e secilit fëmijë, në bazë të vlerësimit të kryer nga ai dhe ekipi lëvizës.
- Këshillon dhe jep udhëzime për përdorimin e mjeteve ndihmëse dhe mjeteve të tjera terapeutike sa herë që është e nevojshme.
- Këshillon prindërit dhe të tjerë si të vazhdojnë terapinë dhe programin ndërhyrës në shtëpi.
- Bën raporte të detajuara të progresit të fëmijës (vetëm për fushën e tij të ndërhyrjes).
- Bashkëpunon me ekipin në hartimin dhe rishikimin e planit individual të zhvillimit të fëmijës e jep kontributin për fushën e tij të ekspertizës në këtë plan.

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Diplomë e nivelit master në degën e logopedisë.
- Të jetë i licensuar për ushtrimin e profesionit të Logopedisë.
- Të paktën 3 vite përvojë në profesion (prioritet përvojë në aftësinë e kufizuar).
- Integritet individual dhe profesional
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish
- Respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes.
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Komunikim profesional dhe etik
- Njohuri/përvojë/trajnime mbi terapinë e sjelljes së aplikuar, terapinë e zhvillimit dhe të lojës (preferueshme)
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar) .

Titulli i punës	PEDIATËR ZHVILLIMI
☐ Me kohë të plotë	☒ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Punës

Pediatri i zhvillimit është mjek pediatër i specializuar në pediatriinë e zhvillimit dhe sjelljes. Puna e tij do të konsistojë në vlerësimin, këshillimin dhe dhënien e trajtimeve për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre. Roli i tij kryesor në ekipin lëvizës është të diagnostikojë çrregullimet dhe vonesat zhvillimore dhe të vlerësojë se si problemet e sjelljes dhe ato zhvillimore ndikojnë dhe komplikojnë sëmundjet kronike pediatrike dhe kushtet e tjera të aftësisë së kufizuar. Ai do të ketë rol këshillues/konsultues për ekipin lëvizës në hartimin e planit individual të zhvillimit të fëmijës, në bazë të vlerësimit të fëmijës dhe rivlerësimeve periodike të ecurisë së tij.

Ai do të japë informacion dhe udhëzojë familjarët, kolegët e ekipit dhe entitete të tjera të interesuara mbi trajtimin, aktivitetet dhe strategjitë zhvilluese ndaj fëmijës me aftësi të kufizuar.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Diagnostikon, ekzaminon çrregullimet dhe vonesat zhvillimore (p.sh. autizëm, çrregullime të gjuhës dhe komunikimit, çrregullime të sjelljes etj.) në bashkëpunim me profesionistët e tjerë.
- Vlerëson, konsulton dhe mundëson trajtim të fëmijëve me spektër të gjerë çrregullimesh dhe vështirësish zhvillimore dhe sjellore.
- Vlerëson se si problemet e sjelljes dhe ato zhvillimore ndikojnë dhe komplikojnë sëmundjet kronike pediatrike dhe kushtet e tjera të aftësisë së kufizuar.
- Rivlerëson ecurinë e zhvillimit të fëmijës në mënyrë periodike.
- Vlerëson në përputhje me standardet (ICF) dhe etikën e vlerësimit.
- Ndhmon ekipin në identifikimin e nevojave, vlerësimin dhe hartimin e planit të zhvillimit të fëmijës.
- Kryen konsulta/këshillime me vetë fëmijët, stafin, familjen, si dhe personat e entitetet e interesuara.
- Vlerëson dhe këshillon familjet dhe ekipin për shërbimet mjekësore të specializuara të nevojshme për fëmijën.

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Diplomë Specializimi në Pediatriinë e Zhvillimit dhe Sjelljes
- Të paktën 5 vite përvojë në profesion (prioritet përvojë në punën me fëmijët me aftësi të kufizuar)
- Integritet individual dhe profesional
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish
- Respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes.
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Komunikim profesional dhe etik
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar)

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Titulli i punës	TERAPISTI I PUNËS (OKUPACIONAL)
☐ Me kohë të plotë	☒ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Terapisti okupacional kryen procedura dhe zbaton metoda trajnimi aktive për të përshtatur klientët për aktivitetet e jetës së përditshme, sa më të pavarur, për aktivitete kreative dhe socio-kulturale, nëpërmjet teknikave artizanale dhe profesionale. Terapisti okupacional është një profesionist para-mjekësor që shoqëron personat me disfunktion fizik, psikik ose social, duke u përpjekur për t'i siguruar ose ruajtur atyre një funksion sa më optimal në jetën e tyre të përditshme, nëpërmjet përdorimit të aktiviteteve konkrete duke marrë parasysh potencialin dhe pengesat e mjedisit ku ata jetojnë. Terapistët e punës ofrojnë shërbime rehabilituese për personat me aftësi të kufizuara mendore, fizike, emotive ose shërbime rehabilituese për personat me aftësi të kufizuara mendore, fizike, emotive ose shërbime për probleme të zhvillimit.

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Merr informacion të detajuar nga familjari për funksionimin e individit në familje.
- Observon individin/fëmijën, mënyrën sesi funksionon në familje, si kryen detyrat personale, sa dhe si përfshihen në detyrat e familjes.
- Si e kalon kohën e lirë dhe çfarë preferencash ka.
- Observon nëse fëmija ka nevojë për mjete përshtatëse ndihmëse gjatë kryerjes së veprimeve rutinë.
- Terapisti okupacional bashkëpunon me ekipin multidisiplinor të njësisë lëvizëse.
- Përcakton objektivat rehabilituese për planin edukativ.
- Bashkëpunon me fizioterapistë, ortopedistë për mjetet ndihmëse ose përshtatshmëri të ndryshme në familje.
- Bashkëpunon me psikologun, punonjës social për trajnime të ndryshme përshtatur me aftësitë, prirjet dhe dëshirat e klientit për të kryer punë të thjeshta me pak mbështetje.
- Trajnon përfituesin e shërbimit për kryerjen e detyrave të ndryshme në familje duke filluar nga ato më të thjeshtat deri te detyrat në kuzhinë, gatim, mirëmbajtje mjedisi.
- Punon në mënyrë të vazhduar për të rritur vetëvlerësimin e përfituesve të shërbimit nëpërmjet mbështetjes dhe përforsimit me mënyra të ndryshme.
- Përcakton llojin e aktivitetit artizanal që do të trajnohen (punë me lesh, me dru, me rruaza, me shtiza, me qilima, me baltë, në kuzhinë, në kopshtari).
- Trajnon hap pas hapi profesione të ndryshme në përshtatje në përshtatje me aftësitë bazë të përdoruesit të tilla si (ndihmës lulishtar, ndihmës kuzhinier).

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Arsimi i lartë, të preferueshëm: Pedagogjia Speciale/ Fizioterapia
- Njohuri të mira të kuadrit ligjor për personat me aftësi të kufizuara;

- Ai/Ajo duhet të ketë 3 vjet eksperiencë pune;
- Njohuri të mira në programet kompjuterike;
- Aftësi të shkëlqyera në komunikim, ndërmjetësim dhe intervistim si dhe aftësi të provuara të punës në grup;
- Njohuri/përvojë/trajnime mbi terapinë e sjelljes së aplikuar, terapinë e zhvillimit dhe të lojës (e preferueshme)
- Gëzon integritet individual dhe profesional si dhe pjekuri emocionale
- Aftësi të mira planifikuese dhe organizative, negociuese dhe në zgjidhjen e konfliktit
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish në mënyrë profesionale dhe etike
- Ka respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes
- Ka pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar).

Titulli i punës	NDIHMËSI I SHËRBIMIT SHËNDETËSOR NË SHTËPI
☐ Me kohë të plotë	☒ Me kohë të pjesshme

Qëllimi i Vendit të Punës

Ndihmësi i shërbimit shëndetësor në familje nën drejtimin e stafit të infermierëve ose mjekëve ata japin shërbime që kanë lidhje me shëndetin, administrimin e medikamenteve etj., ^[17]_{SEP}

Shërbimet në shtëpi përfshijnë shërbimet infermierike, matje pulsi, temperaturën, frymëmarrjen; ndihmojnë me ushtrime të thjeshta në mbështetje të PAK të ngrihet nga krevati, të lahet, vishet dhe pastrohet, ^[17]_{SEP}

Detyrat dhe Përgjegjësitë

- Ndërrojnë rrobat jo të pastra, bëjnë masazhe, me alkool ose afrojnë shërbime në mbështetje të personave me gjymtyrë artificiale, ^[17]_{SEP}
- Ndihmojnë PAK që kanë nevojë për përkujdesje në familjet për të shmangur shtrimin në spital,
- Përkujdesja shëndetësore në shtëpi kryhet nga infermieri, fizioterapisti ose punonjësi social të cilët mbajnë shënime për shërbimet e kryera dhe progresin e arritur, ^[17]_{SEP}
- Raportojnë ndryshimet e kushteve të pacientit tek mbikëqyrësi ose menaxheri i rastit. ^[17]_{SEP}

Kualifikimet dhe Cilësitë e Punonjësit

- Arsimi i lartë, Infermieri
- Njohuri të mira të kuadrit ligjor për personat me aftësi të kufizuara;
- Ail/Ajo duhet të ketë 3 vjet eksperiencë pune;
- Njohuri të mira në programet kompjuterike;
- Aftësi të shkëlqyera në komunikim, ndërmjetësim dhe intervistim si dhe aftësi të provuara të punës në grup;
- Gëzon integritet individual dhe profesional si dhe pjekuri emocionale
- Aftësi të mira ndërpersonale e i aftë të punojë me grupe të ndryshme njerëzish në mënyrë profesionale dhe etike
- Ka respekt për të drejtat themelore, dinjitetin e fëmijës dhe familjes
- Ka pasion për punën dhe ndihmën ndaj njeriut
- Njohuri të mira për të drejtat e fëmijës dhe çështje të mbrojtjes së fëmijës
- Patentë të klasit B dhe të jetë i gatshëm të ngasë makinën (e preferuar).

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

iv. PËRGJEGJËSITË E NJËSISË SË VETËQEVERISJES VENDORE

- Rekrutim i stafit
- Mbulimi i shpenzimeve për stafin (paga e sigurime shoqërore), pajisje dhe mjete didaktike për fëmijët, transport (automjet + karburant).
- Sigurimi i materialeve ose mjete ndihmëse që janë të nevojshme për zhvillimin e potencialit të fëmijëve (karrige me rrota, proteza, syze, deambulator etj.
- Monitorim dhe vlerësim shërbimesh.
- Përcaktim i kriterëve të përzgjedhjes së përfituesve dhe ngritja e komisionit për vlerësimin dhe përzgjedhjen e përfituesve për të përfutur nga ky shërbim i specializuar lëvizës.

v. BASHKËPUNIMET

Njësia lëvizëse/shërbimi monitorohet nga Bashkia dhe inspektohet nga Inspektoriati Shtetëror i Punës dhe për Shërbimet Shoqërore, si dhe monitorohet/bashkëpunon me Shërbimin Social Shtetëror, nëse është shërbim që financohet në kuadër të Fondit Social.

Drejtuesit e njësive lëvizëse koordinojnë punën:

a) me strukturat arsimore, shkollat për të koordinuar punën me mësuesit mbështetës, b) me strukturat e kujdesit parësor për trajtimin e simptomave ose çrregullimeve somatike që shfaqin përfituesit gjatë kohës që marr shërbim.

Njësia lëvizëse dhe/ose njësia përgjegjëse për shërbimet sociale pranë Bashkisë vendos kontakte me ente publike dhe jo-publike, fitimprurëse dhe jo-fitimprurëse, me qëllim sigurimin e mbështetjes shtesë për të.

PJESA E DYTË: VLERËSIMI, HARTIMI I PLANIT I KUJDESIT INDIVIDUAL DHE I RAPORTIT TË ECURISË

Menaxheri i Njësive Lëvizëse është me profesion punonjës social, ka përgjegjësinë kryesore për drejtimin e procesit të planifikimit të kujdesit, drejton Ekipin Multidisiplinor (përgjegjësi profesional), sigurimin e lidhjeve të duhura me agjencitë e jashtme dhe prindërit apo të afërmit, ruajtjen e dokumentacionit, mbikëqyrjen e procesit të vlerësimit dhe zbatimin e planit të kujdesit, procesin e zbatimit të rishikimit të tij në mënyrë periodike.

Ai duhet të sigurojë advokimin për fëmijët/të rinjtë me AK. Menaxheri duhet të trajtojë e sensibilizojë të gjithë personelin në lidhje me masat që duhet të merren për të evituar rastet e keqtrajtimit e abuzimeve me PAK.

Profesionistët janë aktorët e drejtpërdrejt për vlerësimin multidisiplinor të PAK, hartimin e planeve të kujdesit (PKI), dhe rishikimin e tyre, marrin pjesë në mbledhjet për planifikimin e planeve të kujdesit, zbatojnë planet e veprimit të përcaktuara në planin e kujdesit, bashkëpunojnë me kolegët e brendshëm dhe të jashtëm në funksion të mbarëvajtjes së punës së tyre.

Planet e kujdesit rishikohen të paktën një herë në vit, dhe në rastet kur një pjesë e planit është e pazbatueshme ose plani është arritur më përpara, analiza bëhet edhe më herët. Rishikimi synon në rritjen e efektivitetit të punës për aftësimin e fëmijëve me AK për t'u integruar në mjedisin shoqëror.

2.1 Vlerësimi, hartimi i planit të kujdesit individual dhe i raportit të ecurisë

Në përgjithësi procesi ndjek hapat që kërkojnë përgatitjen e këtyre dokumenteve: (a) Formulari i informacionit për fëmijën me aftësi të kufizuara, (b) Raporti për vlerësimin e nevojave të fëmijës; (d) Plani i kujdesit/mbështetjes individuale dhe (e) Raporti i ecurisë.

Të gjitha formularët duhen përshtatur për punën me individin; ka shumë rëndësi të përfshihet mendimi i individit me aftësi të kufizuara ose kujdestarit/familjarit të tij në çdo etapë.

Gjithashtu, të gjithë formularët kanë nevojë për një shtojcë që lidhet me shërbimet ndaj familjes.

Disa parime të rëndësishme të procesit të mbledhjes së informacionit:

- a) Vendos një marrëdhënie të ngrohtë me personin me aftësi të kufizuar dhe/ose anëtarët e familjes para se të fillosh marrjen e informacionit.
- b) Të gjitha pyetjet duhen bërë nga këndvështrimi pozitiv.

Shembuj:

Çfarë ka të veçantë personi me aftësi të kufizuar që i bën të gjithë ta duan?

Çfarë ka qejf të bëjë?

Cilat janë aktivitetet që parapëlqen?

Cilat janë mundësitë e personit në fusha të ndryshme?

Çfarë duhet të dinë ata që punojnë me individin që të japin mbështetjen e duhur?

Çfarë është e rëndësishme për individin?

Cilët persona në familje kanë marrëdhënie të veçanta?

Cila është natyra e marrëdhënies?

Cilët persona jashtë familjes kanë marrëdhënie të veçanta?

Cila është natyra e marrëdhënies?

(Për të përcaktuar nevojat) Çfarë dëshironi që të jetë në gjendje të bëjë personi me aftësi të kufizuar? (Hartoni listën.) Cilat nga këto tre kërkesa janë më të rëndësishme për ju dhe pse? Cilat nga këto kërkesa janë afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata?

Disa parime të rëndësishme të procesit të vlerësimit

Vlerësimi bëhet në mjedisin ku kryhet funksioni që vlerësohet (p.sh. aftësia për t'u ushqyer bëhet në tavolinën e ngrënies në shtëpi, ose në restorant)

Vlerësimi përcakton fillimisht të gjitha aftësitë e fëmijës (pikat e forta) për kryerjen e funksionit, pa neglizhuar asnjë mundësi. Më pas përcaktohet në cilat fusha duhet punuar për të realizuar funksionin në cilësi të mirë.

Gjatë procesit të vlerësimit, ekzaminohet mjedisi ku kryhet funksioni dhe përcaktohen përshtatjet që duhen bërë për të mundësuar realizimin e funksionit.

Gjatë procesit të vlerësimit shihet ndihma që i jepet personit për të kryer funksionin dhe përcaktohen ndryshimet që duhen bërë në këtë proces.

Gjatë vlerësimit duhet pasur parasysh gjithëpërfshirja në të gjitha aspektet e jetës dhe normalizimi –d.m.th. kryerja e veprimtarive të moshatareve të individit

Plani i kujdesit individual (PKI) në këtë rast mund të emërtohet edhe plani i mbështetjes individuale, pasi nuk përfshin gjithë kujdesin për personin me aftësi të kufizuar por vetëm disa aspekte të tij. PKI përfshin masat të ndërhyrjes afatshkurtër dhe afatmesëm. Disa parime të rëndësishme të hartimit janë:

Plani vë në qendër personin me aftësi të kufizuar dhe pasqyron kërkesat e tij ^[1]_{SEP}

Plani është multidisiplinor, d.m.th., përfshin punën që bëhet nga të gjithë specialistet e parime të rëndësishme të procesit të vlerësimit: përfshirë në mbështetjen e individit dhe familjes

Plani përcakton punën që duhet bërë sipas fushave të ndryshme dhe kohën (p.sh. numrin e seancave) e kohëzgjatjen e punës.

Plani përcakton burimet natyrore që do të përdoren.

Plani përcakton si do të vlerësohen arritjet, d.m.th., cilët do të jenë treguesit.

Plani përfshin trajnimin e anëtarëve të familjes ose/dhe personelin që punon me individët me aftësi të kufizuar për të punuar me funksionet që janë pjesë e planit.

Vlerësimi i ecuresë së punës bëhet në takime multidisiplinore, ku marrin pjesë të gjithë specialistet e angazhuar, individi me aftësi të kufizuar dhe përfaqësuesit e familjes. Ndërkohë që çdo specialist i angazhuar për të punuar paraqet një raport me shkrim ku paraqiten treguesit e arritur, gjatë mbledhjes diskutohet arritja e qëllimeve në përgjithësi dhe përcaktohen pikësynimet për periudhën në vazhdim. Disa parime të rëndësishme të vlerësimit të ecuresë së punës janë:

Treguesit e punës janë të lidhur me veprimtaritë funksionale për rritjen e pavarësisë dhe realizimit të aktiviteteve të bashkëmoshatarëve.

Treguesit e punës janë të lidhura me gjithëpërfshirjen në jetën e komunitetit në përputhje me veprimtaritë e moshës.

2.3 Formulari për informacionin paraprak

Ofron për stafin informacionin bazë për fëmijën me AK, i përzgjedhur përfitues i shërbimit lëvizës në familje.

Të gjitha pyetjet e këtij formulari plotësohen brenda javës së parë pas përzgjedhjes. Informacioni merret kryesisht nga administrator social, mbi situatën social-ekonomike të familjes së fëmijës, nga KMCAP/Komisioni i Vlerësimit Biopsikosocial, familja, kujdestari dhe anëtarë të tjerë të saj kur është e nevojshme. Ky informacion i jepet stafit profesional që do të punojë drejtpërsëdrejti me përfituesin e shërbimit sociale. Përgjegjës për grumbullimin e informacionit dhe plotësimin e formularit për informacionin e domosdoshëm është Menaxheri i shërbimit. (referoju shtojcës I)

2.4. Raport i Vlerësimit të Nevojave dhe Ecurisë për PAK (RVNE)

Kryhet nga Ekipi Multidisiplinor i Shërbimit Lëvizës dhe planet për plotësimin e nevojave përshkruajnë në mënyrë të hollësishme përmbushjen e nevojave, në përputhje me grupmoshën, gjininë, kapacitetin dhe aftësitë individuale të tij/ saj. Vlerësimi i nevojave përfundon brenda javës të parë të marrjes së shërbimit dhe përcakton në mënyrë të hollësishme nevojat individuale për zhvillimin e PAK.

Vlerësimi i Nevojave përfshin: nevojat individuale shëndetësore; nevojat për arsimimin e tij; nevojat në të gjitha fushat e zhvillimit si: pavarësi praktike, psikomotore, gjuha e komunikimi, përafrimi i shifrave e numrave, zhvillimi i shqisave; aftësive social emocionale (Atashimi, reziliencia, kujtesa, vëmendje, shoqërizimi); sipas gjinisë, grupmoshës dhe nevojave individuale të fëmijës me AK. Procesi i vlerësimit vë në qendër fëmijën me aftësi të kufizuara, dhe ndërtohet duke pasur parasysh moshën, aftësitë, nevojat dhe pikësynimet e tij.

Vlerësimi evidenton mundësitë dhe aftësitë e individit si dhe fushat e nevojës për mbështetje me qëllim që të rritet pavarësia funksionale e fëmijës dhe të mundësohet gjithëpërfshirja në komunitet. Për vlerësimin e nevojave të PAK përfshihen të gjithë profesionistët që punojnë drejtpërsëdrejti me të. I gjithë informacioni realizohet në marrëdhënie me familjen e fëmijës me AK.

Vlerësimi i nevojave shëndetësore për fëmijët me AK është i lidhur me vlerësimin biopsikosocial të fëmijës (formulari Shtojca 2). Në këtë kontekst problemet e shëndetit lidhen me deficitet në funksionet dhe strukturat e trupit të individëve, duke kufizuar aktivitetet dhe pjesëmarrjen e tyre në jetën shoqërore. Ekipi i profesionistëve të shëndetësisë duhet të vlerësojë dhe dokumentojë të gjitha nevojat shëndetësore të përdoruesit si në raportin e përgjithshëm të vlerësimit të nevojave

1. Të vlerësojë nevojat për mjekim, llojin, dozën, orarin e marrjes [1][2][3][4][5][6][7][8][9][10]
2. Të vlerësojë nevojat për mjete ndihmëse si orteza, proteza, paterica [1][2][3][4][5][6][7][8][9][10]

Pas vlerësimit fillestar të klientit, ekipi multidisiplinor i qendrës duhet të diskutojë për objektivat e trajtimit afat-shkurtër dhe afat-mesëm, teknikat që do të përzgjidhen për trajtimin e PAK, mjetet edukative dhe mbështetja individuale për PAK.

Procesi i observimit të PAK duhet të kryhet të paktën për një periudhë 4 - 6 javore, dhe në dosjen individuale të PAK pasqyrohen aftësitë e klientit për realizimin e aktiviteteve të jetës së përditshme: si kujdesi për veten, ushqyerja, lidhja me të tjerë, lëvizshmëria dhe shprehitë e tjera jetësore.

2.5 Plani i kujdesit individual (PKI)

Plani i kujdesit hartohet brenda muajit të parë, pas fillimit të ofrimit të shërbimit dhe bazohet në vlerësimin e nevojave. Përdoruesit e shërbimit janë pjesë e procesit të planifikimit të kujdesit në përputhje me grupmoshën dhe kapacitetin e aftësisë individuale të secilit.

Plani i kujdesit përfshin të dhënat e diskutuara me familjarët dhe me përfituesin. Ky plan është i disponueshëm për çdo PAK e familjen e tij.

I gjithë grupi multidisiplinor mban përgjegjësinë e realizimit të planit që nga momenti i fillimit të ofrimit të shërbimit fëmijës dhe familjes në banesë. Në planin e kujdesit përcaktohen qartë, kush do të bëjë çfarë dhe kur dhe kush do të bëjë të mundur realizimin e shërbimit. Menaxheri i njësisë lëvizëse bashkëpunon me ekipin multidisiplinor për të siguruar gjithë informacionin e nevojshëm. Ai përdor rezultatet e vlerësimit, analizës së informacionit, si dhe formularët e vlerësimit të nevojave për të hartuar së bashku me përfituesin (kur është e mundur) ose kujdestarin/kujdestarin ligjor një plan për kujdesjeje tërësore.

Të gjithë anëtarët e grupit multidisiplinor duhet të nënshkruajnë planin për të treguar që secila palë është e angazhuar për zbatimin e tij. Familja duhet ta miratojë dhe ta firmosë planin e Kujdesit. Plani i kujdesit ka objektiva të qarta dhe të matshme për çdo përdorues shërbimi si dhe personat përgjegjës për kryerjen e tyre. Ky plan duhet të rishikohet çdo gjashtë muaj, ose jo më pak se një herë në vit. Para se ky plan të zbatohet duhet të pranohet e të firmoset nga familja e PAK ose kujdestari i tij.

2.6 Konsultimi, pjesëmarrja dhe përfshirja e fëmijës me aftësi të kufizuar dhe familjes

Në zbatim të standardeve duhet të merret mendimi i PAK, prindërve dhe të afërmeve, sa herë që është e nevojshme, për kujdesin që ofron personeli. Konsultimet me familjarët mbahen shënim dhe përfshihen në vendimet që ndikojnë jetën e PAK dhe bëhen pjesë e planit të kujdesit. Të gjitha pikëpamjet, diskutimet dhe vendimet duhet të mbahen shënim me saktësi dhe bëhen pjesë e dosjes individuale të PAK.

2.7 Trajtimi i keqtrajtimit dhe abuzimeve

Kjo procedurë ka të bëjë me çdo situatë kur PAK përjeton fyerje ose abuzime për shkak të aftësisë së kufizuar, racës, etnisë, fesë, kulturës, gjinisë. Personat me aftësi të kufizuara mbrohen nga keqtrajtimi dhe abuzimi fizik, emocional, seksual dhe financiar. Në çdo shërbim komunitar duhet të bëhet kujdes që të evitohen keqtrajtimet, abuzimet si edhe etiketimet fyese për përfituesit e shërbimit. Nëse kjo ndodh kjo të bëhet objekt diskutimi e të zgjidhet në bashkëpunim me profesionistëve që ofrojnë shërbimin.

Duhet të parashikohet që i gjithë personeli të trajnohet dhe sensibilizohet në lidhje me përcaktimet e termave dhe masat që duhet të merren për trajtimin e rasteve në situatat kur personat ndjehen të fyer. Ata duhet të ndihmohen e mbështeten profesionalisht.

Shërbimi inkurajon dhe mbështet sjellje pozitive nga ana e PAK. Për sjellje të papranueshme duhet të zhvillohen biseda profesionale dhe seanca terapie me ta. I gjithë personeli duhet të marrë trajnim për mënyrat pozitive të kujdesit dhe kontrollit për, dëshirat dhe preferencat e PAK, nevojat e veçanta të tyre dhe të tregohet kujdes, paanshmëri dhe nxitje për sjellje pozitive.

2.8 Procedurat e ankimit

Procedurat e ankimit janë një mjet me anë të të cilit PAK dhe familjet e tyre mund të paraqesin për çështje për të cilat ata nuk janë të kënaqur ose që mendojnë se janë të padrejta, dhe të pasigurta për ta.

Njësia duhet të ketë një procedurë zyrtare, të hapur e transparente që vlerëson e zgjidh ankesat e përdoruesve të shërbimit të saj.

Një fletëpalosje e shkruar thjeshtë dhe qartë, që paraqet në vija të përgjithshme procedurën e ankimit dhe afatet kohore, duhet të jetë gjithmonë e disponueshme në çdo qendër të shërbimeve për PAK. Personeli duhet të trajnohet dhe të

Përmbledhje legjislatoni për personat me aftësi të kufizuara

mbështetet për sa i përket përdorimit të procedurave të ankimimit brenda institucionit.

2.9 Koha e lirë dhe veprimtaritë

Koha e lirë dhe veprimtaritë kontribuojnë për zhvillimin e përgjithshëm të PAK si edhe integrimin e tyre në shoqëri. Standardet sugjerojnë që të krijohet dhe të ruhet një kulturë pozitive brenda agjencive të shërbimit për veprimtaritë dhe zbavitjet në kohën e lirë të tyre.

Shtojca I: Formulari për informacionin paraprak

Informacioni për këtë formular merret në bashkëpunim të ngushtë të menaxherit të njësisë lëvizëse (punonjësi kyç) me familjarin, me ekipin multidisciplinor, dhe vetë PAK. Ky formular plotësohet brenda javës së parë së marrjes së shërbimit dhe jep një informacion të përgjithshëm për përdoruesin e shërbimit, PAK. Formulari përmban këto rubrika kryesore:

A- Historia personale (Anamneza)

1) Shtatzania, lindja, pesha etj.

2) Viti i parë i jetës, ecuria e zhvillimit dhe probleme të ndryshme shëndetësore

3) Ecuria shëndetësore dhe e zhvillimit, pas vitit të parë të jetës deri në momentin aktual

4) Probleme psikosociale të PAK, neglizhime, keqtrajtime, abuzime, përdhunime, hiperproteksion

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

5) Trajtimet psikoedukative, psikofizike, mjekësore të marra në vazhdimësi

6) Probleme shëndetësore të pranishme: mjekimet, ekzaminime të ndryshme, dieta specifike

B- Historia familjare e PAK (klinike)

C- Informacion për probleme sociale të familjes së fëmijës me aftësi të kufizuar

Informacion për të gjithë anëtarët e familjes dhe marrëdhëniet e PAK me secilin anëtar, dhe të anëtarëve ndërmjet tyre, lëvizjet, emigrimin etj.

Informacion mbi gjendjen ekonomike të familjes, të ardhurat e PAK

Informacion mbi kushtet e banimit

Shtojca 2: Vlerësimi biopsikosocial

Emër Atësi Mbiemër i Fëmijës:	Mosha/Data e Lindjes:
Gjinia:	Përbërja Familjare/Anëtarët e Familjes:
Adresa e Familjes: Nr. Kontakti:	Shkolla:
Data kur është bërë Vlerësimi:	Vlerësimi është bërë nga:

Dëmtimi:

Historiku i dëmtimit të fëmijës:

Dëmtime shoqëruese:

Karakteristikat gjatë fëmijërisë:

Vlerësimi i funksioneve dhe struktura e trupit

Funksionet mendore globale:

Funksionet e ndërgjegjes	
Funksionet e orientimit	
Funksionet intelektuale	
Funksionet psikosociale	
Funksionet e personalitetit	
Funksionet e gjumit	

Funksionet mendore specifike:

Funksionet vëmendjes	
Funksionet Kujtesës	
Funksionet Psikomotore	
Funksionet Emocionalë	
Funksionet Perceptuale	
Funksionet e mendimit	

Funksionet e të parit:

Funksionet e shikimit	Po	Jo	Koment
Shikon			
Shikon nga afër			
Shikon nga larg			

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

<i>Devijim të syve</i>			
<i>Lëvizje të syve dhe të kapakëve</i>			

Funksionet e dëgjimit:

<i>Funksionet e dëgjimit</i>	<i>Po</i>	<i>Jo</i>	<i>Koment</i>
<i>Reagon ndaj zhurmave të lehta</i>			
<i>Reagon ndaj zhurmave të forta</i>			
<i>Reagon ndaj zërit të nënës</i>			
<i>Reagon ndaj zërave të huaj</i>			

Funksionet e ndijimit:

<i>Funksioni i të shijuarit</i>	
<i>Funksioni i të nuhaturit</i>	
<i>Funksioni proprioceptiv</i>	
<i>Funksioni të prekurit</i>	
<i>Funksionet e ndijimit lidhur me temperaturën dhe stimujt e tjerë</i>	
<i>Funksionet shitesë të ndijimit të pa paspecifikuara:</i>	

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Funksionet e organeve:

Funksionet e organeve:	Dëmtimi	Rekomandimi
Funksionet e zemrës		
Funksionet e mushkërive		
Funksionet e veshkave		
Funksionet imunologjike		
Funksionet e tretjes		
Funksionet e jashtëqitjes		

Struktura e trupit:

Koka	
Qafa	
Supe	
Gjymtyrët e sipërme	
Shtylla kurrizore	
Legeni	
Gjymtyrët e poshtme	

Vlerësimi i lëvizjes:

Lëvizjet	Mundet	Me ndihmë	Nuk mundet
Kontrollon kokën			
Rrotullon kokën			
Ngre kokën në pozicion			

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

<i>shtrirë barkas</i>			
<i>Lëviz duart</i>			
<i>Mban objekte në dorë</i>			
<i>Ndryshon pozicion nga shtrirë- ulur</i>			
<i>Zvarritet mbi bark</i>			
<i>Zvarritet mbi të ndenjura</i>			
<i>Rrotullohet anash</i>			
<i>Ecën këmba- doras</i>			
<i>Ndryshon pozicion nga ulur në këmbë</i>			
<i>Ecën në vijë të drejtë</i>			
<i>Qëndron në majë të gishtave</i>			
<i>Qëndron mbi një këmbë</i>			
<i>Kërcen me dy këmbë</i>			
<i>Kërcen me një këmbë</i>			
<i>Vrapon</i>			
<i>Ngjit shkallët</i>			
<i>Zbret shkallët</i>			

Funksionet e muskujve:

	Dëmtimi	Rekomandimi
Funksionet e fuqisë së muskujve		
Funksionet e tonalitetit të muskujve		
Funksionet e qëndrueshmërisë/ rezistencës së muskujve		
Funksione e muskujve te paspecifikuara:		

Vlerësimi i lëkurës	Po/Jo	Komente
Normale		
E thatë		
E njomë		
E zbehtë		

Vlerësimi funksional:

	Po	Jo	Komente
Ushqehet vetë			
Lahet vetë			
Vishet vetë			
Kontrollon nevojat			

Aspekti i prodhimit të zërit

Nr.	Elementi	Po	Jo	Komente
1	Intensiteti i zërit është normal			
2	Kordat e zërit është normale			
3	Nxjerr tinguj			
4	Hiperaktivitet			
5	Pasivitet			
6	Ka zë të ngjirur			
7	Metrika është normale			
8	Ka intonacion normal			
9	Ka përsëritje të tingujve			
10	Ka intonacion normal			
11	Ligjëron mirë zanoret			
12	Ligjëron mirë bashkëtingëlloret			
13	Ka nxjerrje të zanoreve			
14	Ka nxjerrje të bashkëtingëlloreve			
15	Flet me fjali të shkurtra (dy fjalë)			
16	Flet me fjali të plota (më shumë se tre fjalë)			
17	Belbëzon			

Veprimtari dhe pjesëmarrja

Aftësitë e fëmijës

Aftësitë	Po/Jo	Me ndihmë	Çfarë bën pa ndihmë
Formon topa me plastelinë			
Emërton dhe kategorizon objekte			
Pret me gërshërë			
Vizaton			
Bashkon puzzle			
Ndërton dhe formon me kube			
Dallon të kundërtat të njëjtat ku ka me shume me pak			

Komunikimi, ndërveprimet dhe marrëdhëniet ndërpersonale:

Marrëdhëniet e përgjithshme:

Marrëdhëniet e veçanta:

Ecuria mësimore:

Të nxënit dhe zbatimi i njohurive:

Lojërat dhe aktivitete që merr pjesë:

Detyrat dhe kërkesat e përgjithshme:

Rutina ditore (si organizon ditën):

Vetëkujdesi:

Angazhimi në jetën familjare:

Faktorët mjedisor

Produktet dhe teknologjia:

Mjedisi natyror dhe ndryshimet ndaj mjedisit bërë nga njeri:

Shërbimet, sistemet dhe politikat:

Rekomandimet nga specialistët:

Vlerësoi ekipi i shërbimit lëvizës:

Menaxheri i projektit:

Punonjësi sociale:

Psikologu:

Logoped:

*Fizioterapist:*⁸

Në këtë vlerësim ishte pjesëmarrës prindi /kujdestar

(Emër Mbiemër Firma)

⁸ Sipas rastit mund të përfshijmë dhe specialist të tjerë gjatë vlerësimit në varësi të nevojës së fëmijës.

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Shënim: Ekipi i shërbimit lëvizës gjatë Vlerësimit Biopsikosocial për fëmijët ka marrë në konsideratë vlerësimet mjekësore që familja ka bërë, sipas rastin apo në disa seksione gjatë vlerësimit është mbështetur tek vlerësimet e mëparshme që kanë bërë mjekja pediatre e zhvillimi, ortoprotezisti apo specialist të tjerë.

Shënim: Ky formular duhet të plotësohet brenda muajit të parë të frekuentimit

KARTELË FIZIOTERAPIE

Informacione të përgjithshme:

Vendi ku ofrohet shërbimi:

Data

Emri:

Emri i babait:

Mbiemri:

Datëlindja:

Adresa/Tel:

Informacione mjekësore:

Diagnoza:

Anamneza:

Ekzaminimet mjekësore:

Fizioterapisti:

Vlerësimi postural:

Vlerësimi i muskulaturës:

Spastike	
Flakside	
Hipertoni	
Hipotoni	

Vlerësimi i reflekseve, kur është i nevojshëm:

<i>Refleksi babinski</i>	
<i>Refleksi akustikofacial</i>	
<i>Refleksi optikofacial:</i>	
<i>Refleksi Galant</i>	
<i>Refleksi i kapjes te dorës</i>	

Aksesore ndihmës për ecje:

<i>1 person</i>	
<i>2 persona</i>	
<i>Paterica</i>	
<i>Bastun</i>	
<i>Karrige me rrota</i>	
<i>Deambulator</i>	
<i>Proteza</i>	
<i>Orteza</i>	

Trajtimi:

Objektivat:

Objektivat afat shkurtër: (3 muaj)

Objektivat afat mesëm: (6 muaj)

Objektivat afat gjatë: (mbi 6 muaj)

OSE

Objektivi 1

Objektivi 2

Objektivi 3

Lloji i ushtrimeve:

Ushtrime rekomanduese për familjarët:

FLETË VLERËSIMI – PSIKOLOGU

Periudha:

Data:

Vlerësoi Psikologja:

Emri i fëmijës:

Mbiemër:

Datëlindja:

Vendbanimi:

Nr. kontaktit:

Gjendja aktuale e fëmijës:

Karakteristikat gjatë fëmijërisë:

A ka pasur shqetësime apo probleme shëndetësore në familje aktualisht apo në të kaluarën nëse po çfarë?

Emocionet:

Sjellja:

Si e organizon ditën?

Shqetësimi i prindit:

Ecuria mësimore:

Mënyra se si përshëndet, spontan, i ndrojtur, i komunikueshëm?

Mënyra e te menduarit, logjika dhe qartësia.

Koncepti për veten (vetëvlerësimi, imazhi fizik):

Perceptimi;

Perceptimi	Po	Jo	Me nxitje
Perceptimi dëgjimor			
Perceptimi vizual			
Perceptimi nuhatës			
Perceptimi shijues			
Perceptimi i prekjes			

Funksionet konjitive:

Aftësitë komunikuese	Poljo Poljo	Në cilat raste ndodh
Flet		
Lexon		
Shkruan (diktim, kopjim)		

Orientimi	Poljo	Ne cilat raste ndodh
Koha		
Vendi		
Personi		

Sjellja	Poljo	Në cilat raste ndodh
Sjellje shqetësuese për prindin		
Dëmtime fizike për veten		
Qëndrueshmëri emocionale		

Pikat e forta dhe të dobëta të personalitetit: Pikat e forta:

Pikat e dobëta

Marrëdhëniet me familjen:

Marrëdhëniet me bashkëmoshatarët:

Marrëdhëniet me mësuesit:

Aftësitë të tjera:

Lojërat dhe aktivitetet që merr pjesë:

FLETË VLERËSIMI – PUNONJËSI SOCIAL

Emri i fëmijës

Periudha

Data e vlerësimit

Anëtarët e familjes:

Vendbanimi:

Nr. Kontakti:

Datëlindja:

Dëmtimi: Fëmija _____ në raportin mjekësor të lëshuar nga komisioni ka këtë dëmtim:

_____ (_____ (prezantimi i tipareve të dëmtimit të fëmijës)

Marrëdhënia në familje:

Interesi i prindërve dhe pjesëtarëve të tjerë të familjes:

Komuniteti, jeta shoqërore në zonën ku ata jetojnë:

Arsimimi:

Punësimi i pjesëtarëve të familjes:

Kushtet ekonomike të familjes:

Gjendja e strehimit:

Është familja në skemën e ndihmës ekonomike

Merr fëmija pagesë për dëmtimin që ka

Merr prindi kujdestari për dëmtimin që ka fëmija

KARTELË LOGOPEDIKE

Punoi/Logopede:

Periudha:

Te dhënat e përfituesit:

Emri Atësia Mbiemri:

Vendi ku ofrohet shërbimi:

Datëlindja:

Adresa:

Nr. i kontaktit:

Informacione te përgjithshme:

Informacionet mjekësore:

Diagnoza:

Ekzaminimet mjekësore:

Vlerësimi i bukofacialitetit:

Goja	
Gjuha	
Kafshimi	
Përtytpja	

Vlerësimi i stereotipave:

Lëvizja e duarve	
Përplasja	
Nxjerrja e gjuhës	
Nuhatja	

Vlerësimi i nxjerrjes së tingujve(zanoreve, bashkëtingëlloreve).

Tinguj	
Zanore	
Bashkëtingëllore	
Rrokje	
Fjale	

Aspekti prodhimit të zërit

Nr.	Elementi	Po	Jo	Komenti
1	Intensiteti i zërit është normal			
2	Korda e zërit është normale			
3	Nxjerr tinguj			
4	Hiperaktivitet			
5	Pasivitet			
6	Ka zë të ngjirur			
7	Metrika është normale			
8	Ka intonacion normal			
9	Ka përsëritje të tingujve			
10	Ligjëron mirë zanoret			
11	Ligjëron mirë bashkëtingëlloret			
12	Flet me fjali të shkurtra (dy fjalë)			
13	Flet me fjali të plota (më shumë se tre fjalë)			
14	Belbëzon			

Përmbledhje legjislatoni për personat me aftësi të kufizuara

Objektivat:

Objektivat afatshkurtra:

Objektivat afatmesme:

Objektivat afat gjate:

Lloji i ushtrimeve:

Tabela mbi nivelet e ashpërsisë të Spektrit të Autizmit

Kjo tabele vjen në ndihmë për përzgjedhjen e fëmijëve, duke bërë një ndarje sipas llojit të shërbimit që do ofrohet.

Për fëmijët që plotësojnë nivelin 3 të Ashpërsisë, do të ofrohet terapi individuale 1:1, dhe jo terapi grupi ne klasa.

Për fëmijët e nivelit 2 dhe 1 të ashpërsisë, do të ofrohet dhe terapi individuale 1:1 dhe terapi ne klasa të përbashkëta.

Ndarja sipas llojit të terapisë (shërbimit) do të ndikojë në organizimin e orareve dhe ambienteve të Qendrës.

Niveli i ashpërsisë (severitetit) për Fëmijët në Spektrin e Autizmit

Niveli i severitetit	Komunikimi social	Sjelljet strikte dhe përsëritëse
Niveli 3 'Kërkon mbështetje shumë të rëndësishme'	Deficite të rënda të aftësive për komunikimin verbal dhe jo verbal shkaktojnë dëmtime të rënda të funksionimit, nisje shumë të kufizuar të ndërveprimit shoqëror dhe përgjigje minimale ndaj ngjarjeve shoqërore që vijnë prej të tjerëve. P.sh., një individ me një numër shumë të kufizuar fjalësh, rrallë nis një ndërveprim dhe kur e bën këtë, ai/ajo qaset në mënyrë të pazakontë, vetëm për të plotësuar nevojat, dhe përgjigjet vetëm ndaj qasjeve shoqërore shumë direkte.	Sjellje të ngurta, vështirësi të skajshme ndaj ndryshimeve, ose sjellje të tjera strikte/përsëritëse cenojnë dukshëm funksionimin në të gjitha fushat. Vështirësi të mëdha për të ndryshuar fokusin ose veprimet.
Niveli 2 'Kërkon mbështetje të rëndësishme'	Deficite të dukshme në aftësitë për komunikim social verbal dhe jo verbal, dëmtime sociale të dukshme edhe kur ofrohet ndihmë, nisje e kufizuar e ndërveprimeve	Sjellje të ngurtë, vështirësi të pranojnë ndryshimin, ose sjellje të tjera përsëritëse /të ngurta të dilat

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

	sociale, përgjigje e reduktuar ose e tepruar ndaj ngacmimeve që vijnë nga të tjerët. Shembull: një person i cili thotë fjali të thjeshta, ndërveprimet e tij kufizohen me interesa të ngushta dhe të veçanta, dhe komunikimi i tij joverbal është i çuditshëm.	shfaqen mjaftueshëm për t'i rënë në sy një vëzhguesi të rastësishëm dhe që prekin funksionimin në kontekste të ndryshme. Ankt/vështirësi për të ndryshuar fokusin ose veprimet.
Niveli I 'Kërkon mbështetje'	Pa mbështetje, deficitet në komunikimin social shkaktojnë dëmtime të dukshme. Vështirësi në nisjen e ndërveprimit dhe shembuj të qartë përgjigjesh jo tipike dhe të pasuksesshme. Në dukje ka një interes të ulët ndaj ndërveprimeve sociale. Shembull: një person i cili është i aftë të flasë me fjali të plota por që në bisedë, ka vështirësi të kuptojë kush, kujt, etj., përpjekjet për të bërë shokë janë të çuditshme dhe tipikisht jo të suksesshme.	Sjelljet jo fleksibël, jo toleruese dhe që nuk ndryshojnë prekin funksionimin në një ose më shumë kontekste. Vështirësi në ndërrimin e aktiviteteve, në kalimin nga një aktivitet te tjetri. Probleme të organizmit dhe të ndërtimit të planeve të pavarura.

Shtojca 3 Tabela përmbledhëse e analizës së shërbimit

Bazuar në vlerësimin paraprak, sugjerojmë kryerjen e analizës së shërbimeve të mundshme që mund të ofrohen sipas tabelës së mëposhtme (kjo tabelë mund të shërbejë si shembull, pasi mund të shtohen dhe të hiqen shërbimet sipas organizimit të punës dhe stafeve të dedikuara):

Shërbimet	Po ose Jo objekt i shërbimit tonë	Komente
Diagnostikimi	Jo	Diagnoza bazohet në vlerësimin e bërë nga KMCAP/ Komisioni Biopsikosocial, komisione të përbëra nga mjek specialist, informacioni i mbledhur nga mjeku i familjes apo mjeku specialist i qendrave shëndetësore
Këshillimi dhe mbështetja e familjes	Po	Shërbimi në familje, si këshillimi dhe mbështetja psikosociale janë objekt i shërbimit tonë
Trajnimi apo organizimi i kurseve të prindërimit	Po/Jo-referoju	<u>Nuk është objekt i punës sonë:</u> Trajnimi profesional për ndërhyrje specifike

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Shërbimet	Po ose Jo objekt i shërbimit tone	Komente
	<i>komenteve</i>	<i>në situata specifike i prindërve të përfituesit të shërbimit (në rastin tone fëmija me aftësi të kufizuar)</i> <i>Krijimi i mundësisë së pjesëmarrjes në seanca informuese/edukuese- referimi i rastit të punonjësi social i shërbimeve në njësitë e vetëqeverisjes vendore për mundësinë e marrjes së këtij shërbimi në shërbimet e fuqizimit të familjes apo në programe të prindërimit pozitiv që mund të organizohen nga NJVQV</i> <u><i>Pjesë e objektit të ndërhyrjes</i></u> <i>trajnim për prindërit mbi teknikat specifike që mbështesin ofrimin e vazhdueshëm të një ndërhyrjeje në shtëpi</i>
<i>Mbështetja gjatë shkollës</i>	<i>Pol/jo-referoju komenteve</i>	<u><i>Nuk është objekt i punës sonë:</i></u> <i>Asistimi i fëmijës gjatë shkollës/kopshtit/arsimit parashkollor</i> <i>Vizita për vëzhgim ose diskutim me mësuesit.</i> <u><i>Pjesë e objektit të ndërhyrjes</i></u> <i>Takimi/ me mësuesin ndihmës për të koordinuar ndërhyrjen, në përgjithësi, po dhe në raste krizash apo situatash specifike</i> <i>Konsultime të herë pas herëshme me stafet e shkollave/kopshteve për të mbështetur për të përmirësuar cilësinë e ndërhyrjes dhe për të mbështetur njëri-tjetrin</i>
<i>Vlerësime dhe raporte me shkrim (përfshirë vlerësimet psikometrike dhe njohëse) në shtëpi</i>	<i>Pol/jo-referoju komenteve</i>	<u><i>Nuk është objekt i punës sonë:</i></u> <i>Vlerësime të përgjithshme gjithëpërfshirëse dhe raporte të shkruara.</i> <u><i>Pjesë e objektit të ndërhyrjes</i></u>

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Shërbimet	Po ose Jo objekt i shërbimit tone	Komente
		Vlerësimet dhe raportet me shkrim të ofruara me kërkesë të prindit dhe për një qëllim të caktuar. <i>P.sh. mund të ketë nevojë për një raport të shkurtër me shkrim kur një fëmijë është gati të kalojë në një mjedis të ri siç është shkolla ose një ofrues i ri shërbimi. Në këto raste, raporti duhet të jepet për një qëllim të caktuar p.sh. në formën e këshillave për shkollën/parashkollorin etj.</i>
Shërbime të bazuara në arsim	Po/Jo-referoju komenteve	<u>Nuk është objekt i punës sonë:</u> • Mbështetje arsimore, siç është pagesa për ndihmësin e një mësuesi. • Mbështetje standarde e shkrim/leximit/akademike. <u>Pjesë e objektit të ndërhyrjes</u> • Kalimi në programet shkollore që mbështesin ofrimin e një ndërhyrjeje në shkollë. Kjo mund të përfshijë zhvillimin para shkrim-leximit të aftësive të shkëlqyera motorike dhe komunikuese.
Shpenzime udhëtimi	Jo	<u>Nuk është objekt i punës sonë:</u> Shpenzime udhëtimi, që lidhen me zhvendosjen e përfituesit për të aksesuar diku, përveç sa është parashikuar në ofrimin e shërbimit (akses në shkollë/kopsht, vizitë te mjeku i familjes, vizitë te mjeku specialist, vizitë në qendrat komunitare të shëndetit mendor)
Organizimi i lojërave në grup		
Përcaktimi i dietave		

Përmbledhje legjislatoni për personat me aftësi të kufizuara

Shërbimet	Po ose Jo objekt i shërbimit tone	Komente
Ushtrime		
Aplikim i Behavioral Analysis (ABA)		.
Music Therapy		
Art Therapy		
Dance Therapy		
Gjimnastikë		

Shtojca 4: Plani i kujdesit individual

Bazuar në vlerësimin biopsikosocial të fëmijës, më poshtë gjeni planet e ndërhyrjes së përpiluara nga stafi profesional

Plan Zhvillimi për fëmijën

Te dhënat e fëmijës:

Periudha:

Fëmija:

Datëlindja:

Vendbanimi:

Data e hartimit të planit:

Shkolla/Kopshti që ndjek:

Dëmtimi : _____ (sipas raportit mjekësor të dhënë nga komisioni) _____ (sipas vlerësimit biopsikosocial).

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Rekomandimet :

Objektiva	Strategjitë dhe metodat	Nevojat për përmbushjen e objektivave	Personat përgjegjës dhe bashkëpunët orët	Afati Kohor

Hartimi i planit: Ekipi i Specialistët të shërbimit lëvizës

Plan Zhvillimi për familjen

Periudha

Familja:

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuara

Nevojat dhe rekomandimet për familjen:

Objektiva	Strategjitë dhe metodat	Nevojat për përmbushjen e objektivave	Personat përgjegjës dhe bashkëpunëtorët	Afati Kohor

Hartoi Punonjësja Sociale:

Përmbledhje legjislatoni për personat me aftësi të kufizuara

Shtojca 5: Formulari i ankesës

Ky formular duhet të plotësohet kur një përdorues i shërbimeve paraqet ankesë për ndonjë shërbim/agjenci tjetër - duke përfshirë për shembull, nëse është i diskriminuar, nuk trajtohet me respekt apo i mohohet një shërbim të cilin ka të drejtë ta marrë.

Ky formular duhet të plotësohet edhe kur një përdorues i shërbimeve i paraqet menaxherit të qendrës një ankesë zyrtare për qendrën.

Kopjet e të gjitha ankesave duhet të mbahen në një dosje qendrore dhe të rishikohen çdo muaj nga menaxheri i qendrës.

Formulari i ankesës	
Emri /ID-ja e ankuesit	Data e ankesës
Objekti i ankesës - Agjenci/individ	Personi pranë të cilit paraqitet ankesa
Arsyeja e ankesës	
Përmbledhje e masave të marra nga personat, të cilëve iu paraqit ankesa	
Rezultati	
Pikëpamjet e ankesës	
Ndonjë ndjekje tjetër e nevojshme	

Shtojca 6: Formulari i konfidencialitetit

Kjo politikë konfidencialiteti zbatohet për të gjithë anëtarët e stafit, vullnetarët dhe çdo person tjetër që punon në mënyrë direkte/indirekte me fëmijët dhe familjet dhe që zbaton modelin e shërbimit të integruar lëvizës në familje

Duke nënshkruar këtë formular, stafi dhe vullnetarët pranojnë të respektojnë sa më poshtë:

1. Çdo informacion të dëgjuar, të lexuar apo të shkëmbyer ndërmjet anëtarëve të stafit, jashtë agjencive dhe përdoruesve të shërbimeve në lidhje me një fëmijë dhe/ose familjen e tij ose që duhet të ruhet konfidencial dhe nuk duhet të diskutohet jashtë qendrës pa lejen e shprehur të prindit/fëmijës.
2. Përfshirje nga sa më lart do të bëhen vetëm në rastin kur kjo bëhet për qëllime të mbrojtjes/sigurisë së fëmijës. Në këto raste, informacioni mund të ndahet vetëm duke vënë në dijeni dhe duke marrë lejen e drejtorit/menaxherit të qendrës dhe në mënyrë strikte mbi baza "sipas nevojës", me personat të cilët janë përgjegjës për sigurinë/mbrojtjen e fëmijëve.
3. **Të gjitha** shqetësimet në lidhje me informacionin e ndarë apo mënyrën e ndarjes së informacionit duhet t'i raportohen menaxherit të njësisë lëvizëse.
4. **Asnjë** informacion konfidencial, duke përfshirë fotografitë apo historitë personale, në lidhje me pjesën tjetër të stafit, vullnetarët, fëmijët apo prindërit, nuk duhet të postohet në sitet personale në rrjetet sociale.
5. Çdo shqetësim në lidhje me ndonjë fëmijë, sado i vogël qoftë, apo çdo informacion i dhënë nga një fëmijë apo palë tjetër e tretë që ngre një shqetësim për një fëmijë, duhet t'i raportohet drejtorit/menaxherit të shërbimit.

Unë e pranoj politikën e konfidencialitetit dhe e kuptoj se nëse e shkel atë mund të ketë sanksione që mund të përfshijnë pezullimin dhe moslejimin që të punoj sërish në qendër.

Emri:

Data:

Nënshkrim

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Qendra e Botimeve Zyrtare

Përmbledhje legjislacioni për personat me aftësi të kufizuar /

Qendra e Botimeve Zyrtare. - Tiranë :

Qendra E Publikimeve Zyrtare, 2023. - ... f. : cm.

ISBN 9789928011541

1.Të paaftë nga ana fizike

2.E drejta dhe legjislacioni 3.Shqipëri

342.726 -056.26(496.5) (094)